

[Opera] / [Boethius].

Contributors

Boethius, -524.

Publication/Creation

Venice : Joannes and Gregorius de Gregoriis, de Forlivio, 10 February 1497[1498]-8 July 1499.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/e9j7qvx2>

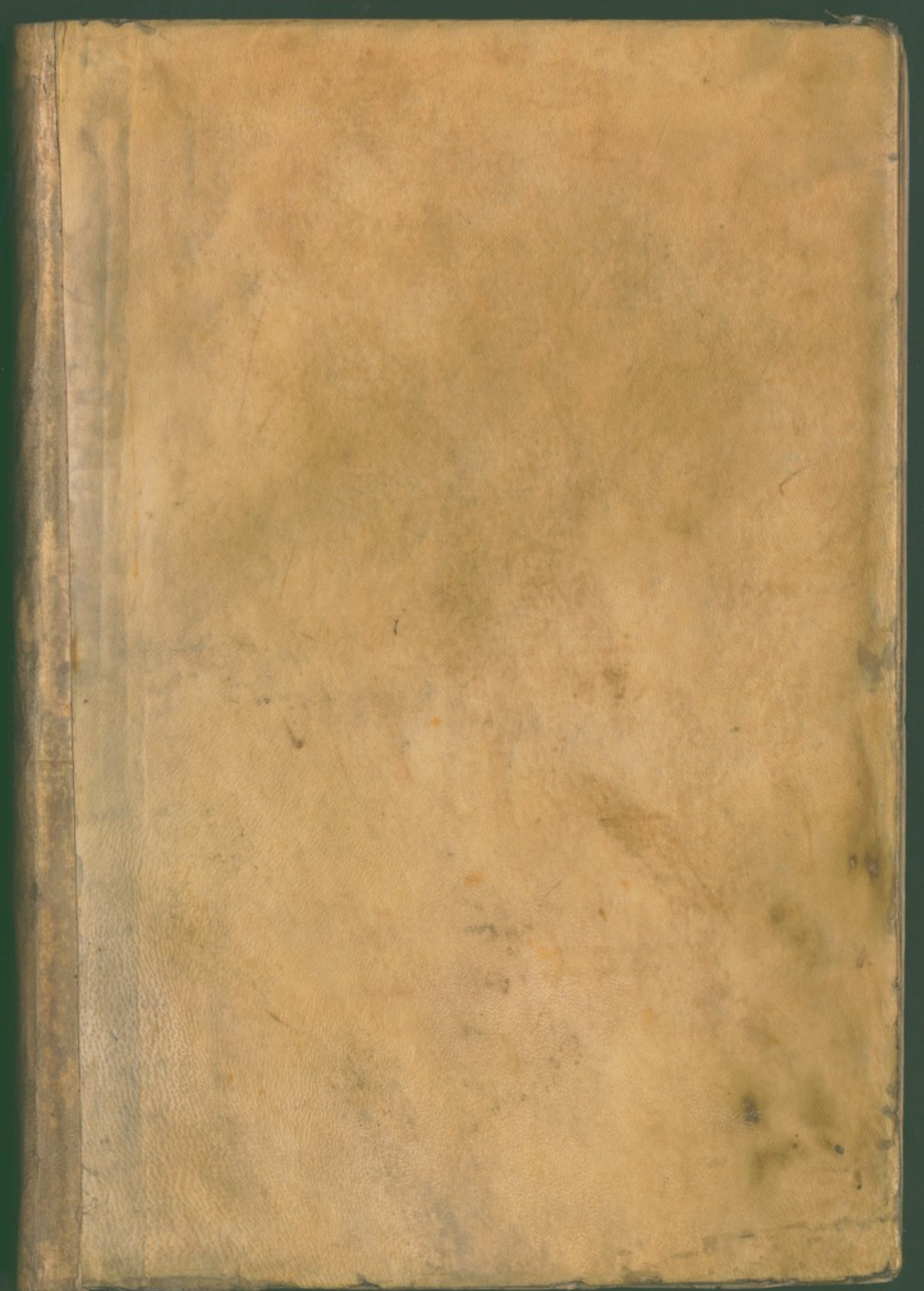
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

1
Ven
8
97/98

Boethius. Opera. Pars II. De Consolatione.

Venice De consolatione philosophiae. De disciplina
scholarium. [With the commentary of
Thomas Aquinas.]

Joannes e Gregorius de Gregoriis

Hain * 3352

Cop. 1118

Proctor 4555

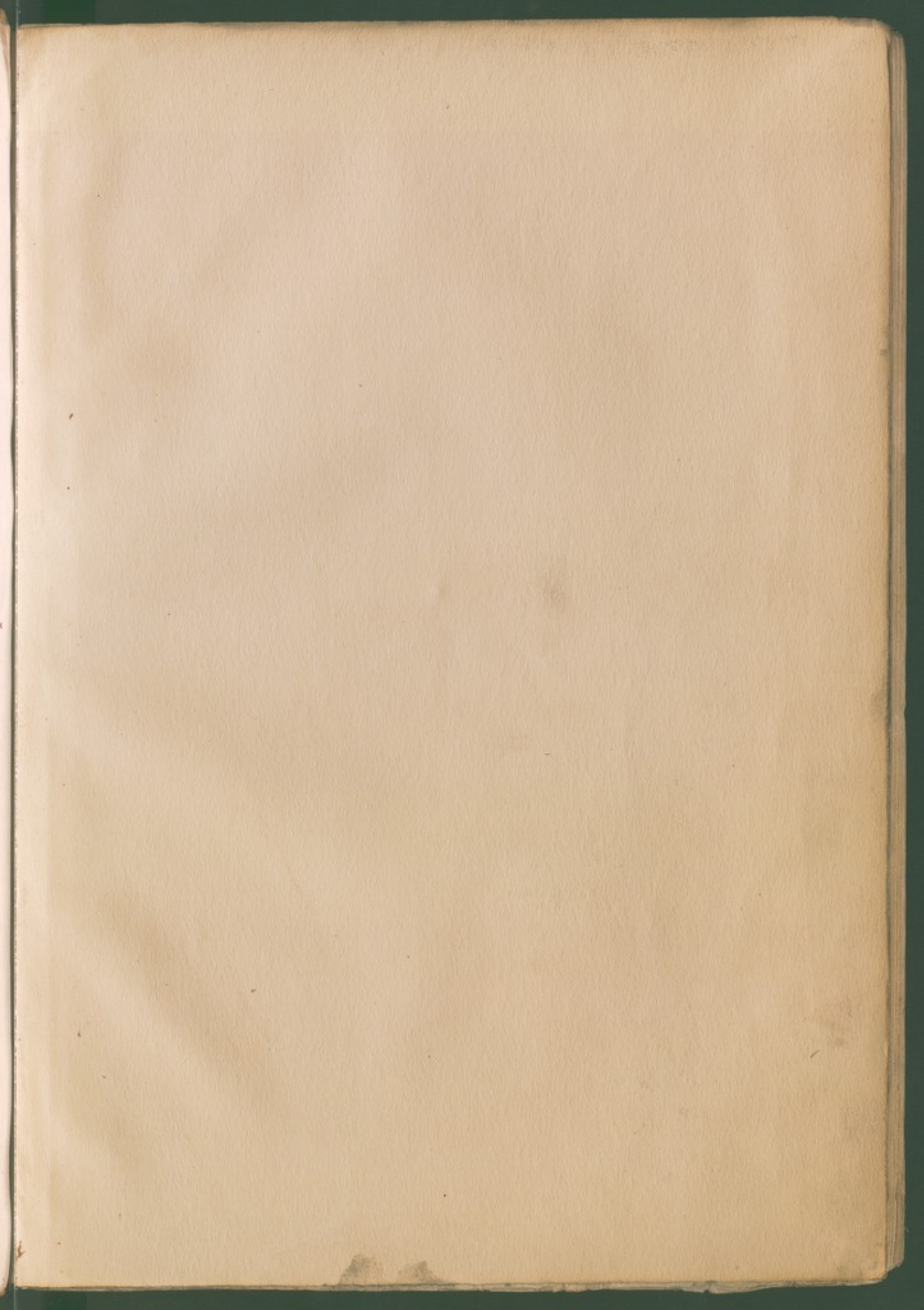
Pellechet 2491

B. M. V, 350

G. K. W. 4512 (3)

Venice

10 February, 1497/98

1
ve
8
974

23 ^l. 5237

1
Ve
8
97

Boetius de consolatione. ⁊
de disciplina scholarium

LIBRARIUS DE CONTOLETTA
DE BRICCHIALETTA

Tabula

Incipit tabula super libris Boetii de consolatione philosophie secundum ordinem alphabeti.

Acidiosi tardi et viciosi arguuntur libro quarto metro septimo.

Accusatio crudelis libro primo profa. 4.

Accusatio Boetii erga reges habuit tria vitia libro primo profa quarta.

Actus quilibet requirit ordinem temporis et loci. libro primo metro. 6. In vere flores et autumno vut colliguntur. lib. metro. vt supra.

Actus sequitur conditionem potentie cuius est actus. lib. quinto. profa quarta.

Admirationis exemplum de septem stellis et eclipsi lune. libro quarto. metro quinto.

Admirantur boles de illo quod raro fit. ibidem.

Admirari fecit senes philosophari. ibidem.

Aduersa fortuna plus prodest quam prospera. li. 2. pfa. 8.

Aduersa bonis. prospera malis quare contingunt. libro quarto. profa sexta.

Aduersa et prospera adueniant bonis et malis. libro quarto profa septima.

Aduersitas veros amicos ofidit. lib. 2. profa. 8.

Aduersitati fortune volendum non est propter quinq. lib. secundo. profa prima.

Aduersitate non des sapientis molestari nec fortis multitudie boium terreri. libro quarto. profa septima.

Aduersitate et in prosperitate vt se homo equaliter habeat bonas exemplis. libro quarto. metro. septimo.

Affectiones quattuor. gaudium. spes. timor. dolor impedunt cognitionem veri. libro primo. metro septimo.

Affectus quattuor sunt require infra cathene.

Ager mentis boie designat. libro tertio. metro. 1.

Aliena probitas et pulchritudo boiem non decorant. libro secundo. profa quinta.

Amantibus quod dat legem. libro tertio. metro. 12.

Amicitiam dissimilitudo dissoluit. libro. 1. profa. 3.

Amicorum triplex genus. libro secundo. pfa. tertia.

Amicus verus. require aduersitas supra.

Amicos fortuna. infortunium inimicos facit. li. 3. p. 5.

Amor diuinus tria facit in homibus. lib. 2. metro. 8.

Anaxagoras philosophus stulticiam boium solem pro deo colentium reprehendit. li. 1. profa tertia.

Anni sunt quattuor partes. libro primo. metro. 3.

Anni partes quattuor. require regimen dei.

Anni transformatio peior est quam corporis. lib. 4. me. 4.

Antiquorum etas fuit sine cupiditate. lib. 2. metro. 5.

Appetunt omnia permanere. require bonum est.

Appetitus. require permanentia.

Appetitus est duplex. libro tertio. profa secunda.

Appetitus. require desiderium.

Area fortune quare mundus dei. lib. secundo. pfa. 1.

Arma philosophie. libro. 1. profa secunda.

Artes liberales dicuntur lac. ibidem.

Asinus ad lyram est homo sine attentione verba sacra audiens. libro. primo profa quarta.

Asinus dei piger seu tardus. libro. 4. profa. 3.

Auari dicuntur canes. libro primo. profa quarta. et idem habetur. libro secundo. metro secundo.

Auari insatiabiles. libro tertio. metro tertio.

Aues tenebrarum. require tenebre.

Auriga. require currus.

Auarus. require lupus.

Autumus require tempus autumnale.

Auxilium diuinus in minimis debet inuocari. libro. tertio. pfa nona.

Auxilii diuini inuocatio a Boetio. libro quarto metro nono.

Arbitror. require securitas.

Beate tunc respublice sunt si per sapientes et studiosos regantur. libro primo profa quarta.

Beatitude siue felicitas est duplex. libro. 2. profa. 4.

Beatitude non est in dignitatibus. lib. 2. pfa. 6.

Beatitude sine felicitas non consistit in bonis fortune. lib. secundo. profa quarta. et per se tribus rationibus. ibidem.

Beatitude descriptio. lib. tertio pfa secunda.

Beatitude ad veram omnes vocatur. libro. 3. metro. 10.

Beatitude attingere. require ambulare.

Beatus omnis deus est libro tertio. profa decima.

Beatitude. require patria. Item omnes. Item in verbo voluptas.

Bellum iniustum licet. libro quarto. metro quarto.

Besse non beatificans. libro. tertio. profa septima.

Bibliotheca vnde dicitur. libro primo. pfa quarta.

Boetio multa nota annectuntur. in problemis.

Boetius ordinavit actus suos ad eodem pace septem exemplis. libro primo. profa quarta.

Boetius quare infirmus iudicabatur. lib. 1. profa. 6.

Bona corporis sunt vilia. lib. tertio. profa octaua.

Bona hominis sunt ratio et intellectus non temporalia. libro primo profa sexta.

Bona temporalia somniantur esse felicitas. libro quarto profa prima.

Bona temporalia querens in varia incidit. libro tertio. profa octaua.

Bona temporalia nec sufficientiam nec potentiam prestant libro tertio. profa nona.

Boni semper sunt potentes mali vero impotentes. lib. quarto pfa secunda.

Bonum est duplex. libro secundo. profa sexta.

Bonorum premia. require premia.

Boni premio hic priuantur. require iusti.

Boni viri imagines vbi inueniuntur. li. 3. pfa nona

Bonum et vnum idem sunt. require vnum.

Bonum est quod omnia appetunt. libro tertio. profa. 11.

Bonum summum cuiuslibet videtur id quod appetit. lib. tertio. profa secunda.

Boetas ventus significat philosophiam. lib. 1. metro. 5.

Breuitas vite humane. lib. quarto. profa quarta

Brutum. require vltice.

Calamitas vnde dicitur. lib. secundo. profa. 1.

Canis dicitur rixosus et lupus auarus. lib. quarto. profa tertia.

Caro nihil aliud est nisi sanguis coagulatus libro primo metro primo.

Casus non est euentus prouidus. lib. quinto profa. 1.

Casus diffinitur ibidem.

Cathene rationis sunt quattuor affectus. libro primo. metro secundo.

Causa mali. require nihil.

Celum quare dicitur stabile. libro primo. metro secundo.

Celum mouetur duplici motore. ibidem.

Celum quare dicitur stare eiusdem stelle. libro primo. metro tertio.

Circulo comparat vita boie. libro tertio. metro secundo.

Circe dea. require vltice.

Claritas solis. require prouidentia dei.

Cognitio summi boni fit per creaturas gradatim transcendendo libro quarto. metro primo

Cognitio sequitur naturam cognoscentis libro quinto. profa quinta.

Cognitionis veritatis impedimenta. require. Turbationis.

Cognitio veri repellit cecitatem ignorantie. libro quarto. profa quarta.

Cognitua virtus aliter in nobis intellectiua et aliter sensitua. libro quarto. profa tertia.

Cognoscitur rotundum aliter visu et aliter tactu. libro quinto profa quarta.

Cognoscit boiem aliter sensus aliter imaginario aliter ratione aliter intelligentia diuina. ibidem.

Tabula

Color philosophic. libro primo profa prima.
 Comedere parentes in certis partibus laudabile est. libro secundo. profa septima.
 Concordare non possunt mali cū bonis. nec etiam inter se libro quarto. profa sexta.
 Concordia elementorum. require regimen dei
 Concupiscentia terrena supata homo fit diuinus. libro quarto. metro septimo.
 Conficere non abscondas si medicatis opus expectas. oportet ut vulnus detegas. libro primo. profa quarta
 Conscientie libertas et conscientia libera. li. i. pfa. 4.
 Conscientia praua punit malum intrinsece si exterius non punitur. libro quarto. profa quarta.
 Consolatio philosophic. libro primo. profa tertia.
 Consulci electi duci in pretorium sū consuetudinē romanorum. libro secundo. profa tertia.
 Contemplatio superiorū est nostrū cōtra stultos ppugnaculum. libro primo. profa tertia.
 Contingens. require necessarium.
 Conuictus. require damnari.
 Crapula hominem debilitat. libro secundo. pfa quinta.
 Cupiditas multorum malorum causa est. libro secundo metro quinto.
 Cupiditas veri boni naturaliter est inserta hominibus. libro tertio. profa secunda.

Durum per aurigam necessario non vehtur. libro quinto profa quarta.
 Annari nullus debet nisi cōuictus. libro primo profa quarta.
 Damnatorum pena. require pena.

Desiderum siue appetitum eorū implere soli sapientes possunt libro quarto profa secunda.
 Desideri et libidinis differentia. ibidem.
 Deus intuet omnia. libro quinto. profa sexta.
 Deo sunt preces offerende. ibidem.
 Deus presidet ut conditor mundi. libro i. pfa sexta.
 Deus commendat de gubernatione celestium et terrestriū libro primo. metro quinto.
 Deus siue summum bonū nō inuenit in terrenis sicut nec aurum in arboribus. libro tertio. metro octauo.
 Deus regit omnia. libro tertio. metro nono
 Deus a nullo compulsus sed sua bonitate fecit omnia. et cōmendatur ex parte sapientie sue. ibidem.
 Deus omnia gubernat. libro tertio. profa. 12.
 Deo omnia recta sunt. libro quarto profa prima.
 Deus rotat orbem dicit parmenides libro tertio profa duo decima.
 Deus tonans. require tonitru.
 Deus verissime est. require esse.
 Deus fons omnis bonitatis p omnipotentia: iudex equalitatis per iusticiam. libro quarto. metro sexto.
 Deum eternum omnes sapientes viderunt libro quinto pfa sexta.
 Deus omnia videt libro quinto. profa sexta.
 Dignitas siue potestas est duplex. libro secundo. profa sexta.
 Dignitas reddit malos peiores ut pz de romanis. libro secundo. profa sexta.
 Dignitas reddit peiores patet de Nerone cuius ponit quatuor malitia. libro secundo metro sexto.
 Dignitas si esset bona non adueniret pessimis. libro secundo metro sexto.
 Dignitas collata improbis non efficit dignos sed ostendit indignos. libro. secundo profa sexta.
 Dignitas non reddit hominem honorabilem si non est virtuosus. li. 3. profa. 4. et probat quadruplici via.
 Dignitas prefecture dignitas senatoria. ibidem.
 Displicere malis laudabile est et. libro primo profa tertia.
 Diuitie in quinque consistunt. libro secundo profa quinta
 Diuitie disperse minuuntur scientia vero dispersa augmē-

tatur. libro secundo profa quinta.
 Diuitie non sunt appetende tribus rationibus probat ibidem et propter diuitias multi perierunt ibidem.
 Diuites soli reputantur honore digni ibidem.
 Diuitie non auferunt indigentiam. libro tertio. profa tertia.
 Diuinitio quid sit libro quinto profa quarta.
 Diuina prouidentia. require ingenium.
 Diuino amore tria reguntur. scilicet astra elementa et tempora libro secundo metro octauo.
 Diuinus amor tria facit in hominibus. ibidem.
 Dolendum non esse. require aduersitati
 Dolere faciunt tria Doctum. libro primo profa quarta.
 Dolor ira meror: libro primo pfa quinta.
 Dolia duo vini in limite iouis. libro secundo profa secunda.
 Duo principia rerum bonum et malum. require pitagorici
 Durare malum. require miserio.

Ebetatur et ingrosatur mens humana temporalibus. li. i. metro secundo.
 Ebius volens ire vomum sic errans a felicitate. libro tertio. profa secunda.
 Eclipsa lune. require admirationis.

Eget omnis eo quod desiderat. li. 3. pfa tertia.
 Elementorum concordia. require regimen dei
 Eloquentia sine sapientia. et eloquentia cum sapientia. libro secundo profa prima.
 Epicurii stoici. libro primo profa tertia.
 Equaliter se habere. require aduersitate.
 Error sapientis est duplici de causa peior q̄ insipientis. libro primo pfa prima.
 Esse malos simpliciter non conceditur sed esse homines malos sicut cadauer esse hominem. libro quarto profa secunda.
 Esse verissime habet primus ens. quanto ergo aliquis magis per vicia recedit a primo esse: tanto magis desinit esse libro quarto profa secunda.
 Etas philosophic libro primo profa prima.
 Etates quatuor per poetas distinguntur. libro secundo. metro quinto.
 Eternitas deo attribuitur perpetuitas. mundo. li. quinto profa sexta.
 Eternitatis diffinitio. libro quinto profa sexta.
 Eternitatis cognitio habetur ex cognitione temporis ibidem
 Eternitatis vocabulo multi sunt abusi. ibidem.
 Eternum triplex. libro quinto profa sexta.
 Euenire. require liberum arbitrium.
 Euentus. require casus. Item fortuiti.
 Eufratis et tigris duplex origo libro quinto metro primo
 Exilius. require miseria.

Facies siue vultus philosophic libro primo pfa tertia.
 Falli non potest deus. Require. prouidentia diuina.
 Falsa felicitas dicitur mendax libro tertio profa nona.

Fama popularis non prouēit ex recto iudicio ratiōis. libro tertio profa sexta.
 Familiaris inimicus efficacissima pestis. libro tertio profa quinta.
 familiares regum. require potens.
 fatalis ordo. libro quarto. profa sexta.
 fatum duplex notificatur. ibidem.
 fatum ad prouidentiam habet differentiam ibidem.
 fatum dependet a diuina prouidentia exemplum ibidem.
 fati diuerse opiniones ibidem.
 fato omnia que subsunt etiam diuine prouidentie subsunt ibidem

Tabula

Ibidem.
 fatum se habet ad prouidentiam sicut ratiocinatio ad Intellectum **ibidem.**
 fatum incipit ubi motus: quicquid supra motum est fatum est **ibidem.**
 felicitas est duplex. scilicet politica et speculativa libro primo metro primo.
 felicitas temporalis in tribus consistit. libro secundo prosa quarta.
 felicitas nemini totaliter aduenit. **ibidem.**
 felicitas falsa. libro tertio. metro primo.
 felicitatem a vero bono errantes in quinque posuerunt consistere. libro tertio prosa secunda.
 felix quantumcumque quis sit tamen alterius status apparet felicior. libro secundo prosa sexta.
 figura siue forma hominis et etiam protorum. libro quinto metro quinto.
 finis cum sit causa causa ideo nihil potest perfecte sciri nisi si ne cognito. libro primo. prosa sexta.
 finis et principium in vnum coincidunt per in circulo: ergo cognito principio cognoscitur finis omnium rerum. scilicet deus libro primo prosa sexta.
 fletus duplex. verus et fictus siue adulatorius. libro primo metro primo.
 fons bonitatis. require deus.
 fortis. require aduersitate.
 fortitudo siue potentia. vera require refrenare.
 fortune bona transitoria et deceptoria nulli seruant fidem libro primo. metro primo.
 fortuna caduca propter duo. duplicem habet faciem ante albam et retro nigram **ibidem.**
 fortuna ceca depingitur duplici fronte capitata et calua. libro secundo. prosa prima.
 fortuna non est in potestate hominis **ibidem.**
 fortuna depingitur cum rota. **ibidem.**
 fortuna non assuescit in oppositum nec na. **ibidem.**
 fortuna quolibet dupliciter consideratur. libro quarto prosa sexta.
 fortunam esse bonam vel malam stat in voluntate hominis. libro quarto prosa septima.
 fortuna superba: quia nulla vretur. libro secundo. metro primo.
 fortuna inuebitur contra auarissimam. libro secundo metro secundo.
 fortune bona non efficiunt quod promittunt. lib. tertio prosa tertia.
 fortuna omnis aut lucida aut aspera. libro quarto. prosa septima.
 fortunati euentus declarantur per summa paradisi. scilicet tigris et eufratem. quorum duplex est origo. libro primo. metro primo.
 fuga passionum siue affectionum. libro quarto. metro septimo.
 futura ex necessitate eueniunt. require spes
Loria mundana non dicitur beatitudo lib. tertio prosa sexta.
Lorandum non est in uerbis libro secundo prosa quinta.
Lorandum non est in multitudine seruatorum libro secundo prosa quinta.
Loria siue fama non spectat ad virtuosos. libro secundo prosa septima.
Loria humana non est appetenda propter quattuor lib. secundo. prosa septima.
Loria vana ex nobilitate sanguinis. libro tertio. prosa sexta.
Subernatio celi et terre. require deus.
Subernaculum quo deus regit mundum est bonitas dei libro primo. prosa sexta.
Subernare omnia. require deus.

Herculis labores duodecim. libro quarto metro septimo.

Homo diuinus. require concupiscentia. **H**ominis bona sunt ratio et intellectus non temporalia. libro primo. prosa sexta

Homini proprium. require ratiocinatio **H**omines mali naturam amittunt humanam et in bruta conuertuntur. libro quarto prosa tertia.

Hominis forma est sursum ad celos creata brutorum vero deorsum ad terram. libro quinto metro quinto.

Homo non vilis sed nobilis pars mundi. libro primo metro quinto.

Homo vere scit qui seipsum scit. et ignorat qui seipsum ignorat libro primo prosa sexta.

Homo non est homo nisi rationalis. libro. quarto prosa tertia.

Humani actus reguntur a deo lib. primo prosa quinta.

Ignorantia est duplex: interna siue naturalis et hec est iuuentum. externa siue extra naturam et hec est senum et negligentium. libro primo metro secundo.

Ignorantia superflua. require homo.

Ignorantia require cognitio veri.

Imagines veri boni. require boni veri.

Infelicissimi. require miserissimi

Inclinatio captiua signum est profunde imaginationis. libro tertio prosa secunda.

Ingenium humanum non valet ordinem diuine prouidentie comprehendere. libro quarto prosa sexta.

Impedimenta cognitionis veritatis. requireurbationes.

Impunitas require pena.

Impuniti mali. require veritas.

Insecuritas regie potestatis patet in Dyonysio. libro tertio prosa quinta.

Intellectus. require sol.

Inuentire deum. require deus.

Inder equitatis. require deus.

Inuidus comparatur veseno monti ardenti. libro primo metro quarto.

Ira quid sit. libro primo prosa quinta.

Iudices mouentur ad misericordiam dupliciter de causa. scilicet primo prosa quarta.

Iudicium vulgare dicit infortunatum miserum fortunatum felicem. libro primo prosa quarta.

Iudicium male et rationale differunt. lib. quinto prosa sexta.

Iustitia quid sit libro secundo prosa prima.

Iusti siue boni non solum hic premiis priuantur. sed a malis calcantur. libro quarto prosa prima.

Iuuentus viridis: et felix differunt. libro primo metro primo.

Labores. xii. require herculis.

Lac require artes liberales.

Laborintus domus multis circulis constructa libro tertio prosa duodecima.

Laudare presentem dupliciter contingit. libro secundo prosa tertia.

Lectio siue thoro studium assimilatur. lib. i. prosa prima.

Letargia qualis infirmitas. lib. primo prosa sexta.

Leuia documenta precedere debent difficilia. libro primo prosa secunda.

Liberum arbitrium est in rationali creatura. libro quinto prosa secunda.

Liberum arbitrium aliter est in angelis aliter in hominibus bonis et aliter in prauis. **ibidem.**

Liberum arbitrium non necessitatur: sed deus omnia prospicit. **ibidem.**

Liberum arbitrium sequuntur premia et pene. libro quinto prosa tertia.

Liberi arbitrii et prouidentie diuine non est discordia sicut aliquando apparet: libro quinto metro tertio.

Tabula

Libero arbitrio possunt res sic & aliter evenire. libro gnto. profa sexta.

Libidinis a desiderio differentia. libro quarto. profa tertia.

Ligatus catenis. require princeps malus.

Lumen. require tenebre.

Lupus dicitur avarus. libro quarto. profa tertia.

Luxuriosi comparantur rabiis maris. libro primo. metro quarto.

Luxuriosus. require potus.

Magistratum quare assumpsit Boetius libro primo. profa quarta.

Mala sunt in mundo. libro quarto. profa prima

Mali & stulti non sunt timendi. li. i. profa .3.

Malos esse non simplr occidit. require esse.

Malum posse siue velle. require posse.

Malicia eternaliter duraret. libro quarto. profa quarta.

Malum nuscqz est. libro quarto. profa sexta.

Manus pbie. lib. primo. profa prima.

Malum nihil est. libro tertio profa. duodecima.

Medicus qualiter inuestigat morbum. lib. primo profa se- cunda.

Medica dicit pbia. libro primo. profa tertia.

Medicus non solum per signa vrine querit morbu. sed et per interrogaciones. libro primo. profa sexta.

Memorari. require recordari.

Mendacium est triplex. lib. pio. pfa quarta.

Mendax. require felicitas falsa.

Meror. require dolor.

Meretrici assimilantur muse poetice libro primo. profa. prima.

Metro & profa vtitur Boetius propter duo libro pio me- tro primo.

Misericordia & exilium. lib. primo profa quinta.

Misericordia. require iudices

Miser est ois malus lib. quarto. profa quarta.

Miserior tanto qz qto supplicio dignior ibidem.

Misericordes essent mali. si non punirent. ibidem.

Miserrimi sunt infelicitissimi. si malicia eternaliter duraret. libro quarto. profa quarta.

Mors require periodi.

Mors ethna semper ardet. lib. scdo. pfa gnta.

Mors libro secundo. metro septimo

Mors felix & infelix fm vulgares. libro primo. metro. pri- mo.

Mundus. require area fortune.

Mundus comparat mali. lib. primo. profa tertia.

Mundus. require deus.

Mundus posuit plato secpisse. libro. gnto. pfa gnta.

Murum velle muribus dominari ridiculosum est libro. secundo profa sexta.

Mutabilitas rerum probatur tribus exemplis. .f. sole flori- bus & mari. libro tertio profa octava.

Mutabilia oia fieri deū. lib. quarto profa. sexta.

Natura non assuescit in oppositum nec fortu- na libro scdo. profa prima.

Natura est triplex. li. tertio. metro. scdo.

Natura humana paucis minimisqz contenta est. libro. secundo profa quinta.

Natura si iterdum violentatur in qnoz ad id reddit. qd na- liter sibi conuenit vt pater de leone vegetabilibus & volati- libus. libro tertio metro. scdo.

Naturale iudicium differt a rationali libro. quinto profa se- cunda.

Necessitare. require prescientia. Item require signum.

Necessitates sunt due lib. gnto profa sexta.

Necessarium idem potest esse & contingens ad diuersa re- latum. libro quinto profa sexta

Neronis quattuor malitie require dignitas.

Neronis luxuria. lib. primo. metro quarto.

Nescire. require homo vere.

Nihil est causa mali lib. quarto. profa sexta.

Ex nihilo nihil fieri quo intelligitur libro quinto profa pri- ma.

Nigromanticum presumpserunt Boetius propter duo li. primo. profa quarta.

Nobilis quibus preter illum qui deditus vitis. libro tertio metro sexto.

Nomen significat substantiam cum qualitate. libro. quar- to metro quarto

Non ens est duplex. libro quinto profa sexta.

Nouum antiquum. require pati.

Non est duplex accidentalis & nal. lib. i. ma. tertio.

Obediunt deo cuncta naturaliter. existentia. li- bro quarto. metro sexto.

Oclum dicitur studium fm vulgares libro. pio profa quarta.

Oculi pbie ratio & intellectus & triplici ratio- ne dicuntur ardentes. lib. primo profa prima.

Odium non habet locum apud sapientes. libro. quarto p- fa quarta.

Omnes laborant lz diuerso calle ad vnum beatitudinis fi- nem peruenire. lib. tertio. profa secunda.

Omnes tendunt ad beatitudinem vi naturali compulsi sed varie. libro tertio. profa secunda.

Opino vulgare. require veritas.

Opus quod facere vis requiritur voluntas & proteftas. li- bro. tertio. profa quarta.

Oro siue deprecatio qd sit. lib. gnto. profa tertia.

Orationes siue preces sunt deo porrigende. libro quinto p- fa sexta.

Oratores qui sint. lib. quarto. profa quarta.

Ordo debitus temporis & loci debz esse in quolibet opere si- ue actu. libro primo. metro sexto.

Ordine debito seruantur res in suo esse. ibidem.

Ornamentis ornari est arto. libro. secundo. profa quinta.

Orbicus cularista. lib. tertio. metro. duodecimo.

Orbici fabule moralitas. ibidem.

Ardentes. require comedere.

Pariparetici. libro primo. profa tertia.

Passio est quidam motus cellule appetitive libro primo profa sexta.

Passiones animi impediunt rectum ratiois iudicium li. primo. profa sexta. Et ibidem metro septimo.

Pati sapientes non est nouum sed antiquus. libro primo. profa tertia.

Patria est beatitudo: via ad eam sunt virtutes. libro gnto profa prima.

Pauptas duplex. libro scdo metro quarto.

Paulinus senator romanorum libro secundo profa secun- da.

Pax seu tranquillitas mentis libro. primo profa quinta.

Peccata. require vitia.

Pellende sunt affectiones libro pio. metro septimo.

Pena malorum bona ipunitas mala libro quarto profa quarta.

Pene damnatorum siue purgandoz non sunt edisserende li. quarto profa quarta.

Pene maloz quare fieri pmittuntur bonis et malis socu- da que debentur bonis. lib. quarto profa quinta.

Pene require liberum arbitrium.

Pene mentis speculatio ronis lib. quarto profa pia.

Perlicitari. lib. primo metro septimo.

Periodi mortis siue mete vite. li. qrtto. metro qrtto.

Permanentia est appetitus naturalis non voluntarius. libro tertio. profa vndecima.

Piger. require asinus.

Pitagorici posuerunt duo principia rerum bonum & ma- lum libro tertio. profa vndecima.

Philosophari. require admirari.

Philosophia dicit mulier propter tria. li. i. profa. i.

Philosophie

Tabula

Philosophie statuta. ibidem
 Philosophie partes tres mathematica: naturalis & mathematica. ibidem.
 Philosophie vestes artes liberales. ibidem.
 Philosophie vestes erant fillis tenuissimis. ibidem.
 Philosophia manibus suis tererat vestem. ibidem.
 Philosophie vestes obscuratur quia non vitata ut gladius inquiete rubiginosus erit. ibidem.
 Philosophie vestis scindit vario modo. ibidem.
 Philosophia diuidit in practica & speculatiua. ibidem.
 Philosophia practica habetur in ethica yconomica & politica sed speculatiua seu theoretica triplex est. scilicet. philosophia mathematica & metaphisica & in talibus est ordo per modum scale. ibidem.
 Philosophie ornamenta. ibidem.
 Philosophie ira. ibidem.
 Philosophie magistra omnium virtutum & est a deo. libro primo. prosa tertia.
 Philosophie est via ad cognoscenda verum lumen. libro quarto. prosa prima.
 Philosophus fuisse si tacuisses. libro. 2. prosa. 7.
 Plato require scire. Item require mundus.
 Poeta. require meretrici.
 Poetica ars a philosophia fugatur. libro. 1. prosa. 1.
 Popularis require fama.
 Porcus dicitur luxuriosus libro. 4. prosa. tertia.
 Posse malum peius est quam velle. libro quarto. prosa quarta qualiter intelligitur.
 Posse malum non est posse. libro quarto. prosa secunda.
 Posse implere. require desiderium.
 Potentia non potest in libere arbitrium. libro secundo prosa sexta ut patet de illo qui momordit linguam.
 Potentia vera. require refrenare.
 Potentia: sufficientia: reuerentia: claritudo: locutitas sunt vnum in re. libro tertio. prosa nona.
 Potentia ligata. require princeps malus
 Potentia plus. require actus.
 Potentia familiaritate. Seneca & plures motui sunt libro tertio. prosa quinta
 Potentes huius mundi non sunt timendi. libro primo metro quarto.
 Potens contra patitur potentia exemplum de busiride interfecto ab hercule. Item de regulo romano. li. 2. prosa sexta.
 Potestas regia non est vera potestas. li. 3. prosa 5.
 Potestas gladio super caput pendenti comparatur. ibidem.
 Potestatis inseguritas. require inseguritas.
 Potestates conceduntur malis. li. quarto prosa. 6.
 Potestas plus. require dignitas.
 Preces. require orationes.
 Premia nisi desunt bonis nec malis supplicia. libro quarto prosa tertia.
 Premia require liberum arbitrium.
 Premiū extrinsecum non curat bonus cum habeat in alio intrinsecum. libro quarto. prosa quarta.
 Prescientia dei. libro quinto prosa tertia.
 Prescientia dei nullam necessitatem dei imponit futuris. libro quinto. prosa quarta.
 Prescientia dei non mutat proprietatem rei li. quinto. prosa sexta.
 Presentialiter oia sunt in deo. li. 5. prosa. 6.
 Pretorio inducebantur consules romani require consules.
 Principia duo require pythagorici.
 Principium malorum potentia ligata est multis catenis libro quarto metro secundo.
 Prodigium quia sit. libro secundo. prosa prima.
 Promittere. require sapiens.
 Propositionum veritas est super naturam rerum. libro quarto. prosa secunda.
 Proprium bonum hominum. require non recta.

Prosopopeia est fictio noue persone. li. 1. prosa. 1.
 Prospera. require aduersa.
 Providentia dei solis claritatem excellit. libro quinto metro secundo.
 Providentia diuina quo ad diuersos actus hominis non fallitur. libro. quinto. prosa sexta.
 Prosa et metro vitatur boetius duabus de causis. libro primo. metro primo.
 Prudens tria respicit tempora. libro secundo. prosa. 1.
 Pulchritudo quadruplex. libro secundo. prosa quinta.
 Pulchritudo corporis velociter rapitur. libro tertio prosa octaua.
 Pulchrum videri non reddit natura. sed oculorum vobilitas. ibidem. Exemplum de alcibiade.
 Puniri alibi grauius mali sic impuniti. libro quarto prosa quarta.
 Puniri intrinsece. require conscientia pura.
 Puniri non. require insereoz.
 Ties mentis. require par.
 Quinq; vnum in re. require potentia.
 Quid nominis & quid rei differunt. libro quinto prosa prima.
 Ratio recta est homini proprium bonum. libro primo prosa quinta.
 Rationalis require homo.
 Recordari quid sit. libro quarto. prosa secunda
 Refrenare animus est potentia vera. libro tertio metro quinto.
 Regenda tria requiruntur. libro secundo prosa septima.
 Regere. require deus.
 Regime dei in concordia elementorum apparet & in temporibus anni. libro quarto metro sexto.
 Respublica require. beate.
 Riosus. require canis.
 Rotare orbem. require deus rotat.
 Ruge sunt quare in sensibus non in iuuenibus. libro primo. metro primo.
 Sacrilegium. libro primo prosa quarta.
 Sanitas corporis triduū febri soluitur. libro tertio. prosa octaua.
 Sapiens se habet vniuersim ad vtramque fortunam. libro secundo. prosa prima.
 Sapiens. require tetragonum.
 Sapientis non est promittere que non potest implere. libro quarto. prosa secunda.
 Sapientis require desiderium. Item require aduersitate. Item require odium
 Sapiens non odit stultum. libro quarto prosa quarta.
 Sapientis est declarare difficultia. libro. 4. prosa sexta.
 Sapientum est simplicibus arridere cum sapientiaz acquirat. ibidem.
 Scientia dispersa augmentatur. oppositum de diuitiis. require diuitie.
 Scientia diuina qualis sit nosanda. li. 5. prosa. 6.
 Scire. require finis.
 Scire seipsum. require homo vere. scit
 Scire secundum platonem. libro quinto metro tertio.
 Senes quare sunt rugosi. libro primo metro primo.
 Senium generatur tripliciter. libro. 1. metro secundo.
 Senium multa in modum. ibidem.
 Sensualitas contraria rationi. li. 1. metro secundo.
 Sermones accipiendi sunt secundum materiam subiectam. libro tertio metro. duodecimo.
 Serenitas vespertina. libro. quinto. prosa quarta.
 Ser dolorosa. require dolor
 Signum ostendit signatum non necessitat. libro quinto. prosa quarta
 Socrates plus in nomine vnius dei bibit venenum: & nihil sibi nocuit. libro primo prosa tertia.

Tabula

Socrates docet semper pandere veritatem. libro primo p
 la quarta
 Sol quandoq; significat intellectum. libro primo metro
 tertio.
 Solis calor. lib. primo. metro secundo.
 Solis claritas require. providentia dei.
 Spes & deprecatio cessarent: si futura de necessitate eveni-
 rent. lib. quinto. prosa secunda.
 Status non placens. require felicitas.
 Stelle septem. require admirationis.
 Stoici vnde dicantur. libro quinto. metro quarto.
 Item plus. require epicuri.
 Studium duplex florens & aridum. libro primo. metro pri-
 mo.
 Item plus require lecto. Item plus require octum
 Stupor quid sit. libro primo prosa prima.
 Stupor Boetii ibidem.
 Stupor et pudor differunt. libro primo. prosa secunda.
 Superbus comparatur fulmini. libro primo metro quar-
 to.
 Contra superbos vanam gloriam querentes. libro quinto
 metro quinto.
 Supplicia. require prima
Taciturnitas dupliciter provenit. libro primo
 prosa secunda.
 Taciturnitas triplex. libro secundo prosa pri-
 ma.
 Tactus. require cognoscitur.
 Tardus. require asinus.
 Temporalia ebriant & ingrossant mentem humanam. libro
 primo metro secundo.
 Tempus vernale convenit vite humane. ibidem.
 Tempus autumnale dat vuas ibidem.
 Tenebris assueti non queunt lumen intueri ut sunt certe
 aues. libro quarto. prosa quarta.
 Terra habitabilis solum ad tr. es partes libro secundo. p
 la septima.
 Terra bona exerceant vulgares libro quarto. prosa quar-
 ta.
 Testis conditiones. libro primo. prosa quarta.
 Tetragonum corpus comparatur sapienti. libro quarto. p
 la septima.
 Tigris flumen. require eustratis.
 Tiresia vaticinavit. require vaticinatio.
 Tonitru dicitur deus tonare ut sic divina providentia re-
 cogitur. libro quarto metro sexto.
 Transformatio require animi.
 Transformatio require Uleris.
 Turbationes animi impediunt cognitionem veritatis. libro
 primo. metro septimo.
Vaticinatio Tiresie. quod dicas hoc erit vel no
 erit libro quinto. prosa tertia.
 Ubi nunc fabritius: vbi Catbo libro secundo
 metro septimo.
 Uelle malum. require posse.
 Venenum bibere require Socrates.
 Venti quattuor principales a quattuor partibus mundi. q
 liber duos habet collaterales. & sic sunt duodecim libro

primo. metro tertio.
 Ventorum generatio. libro primo. metro secundo
 Veritas require Socrates.
 Veritas. qualiter latet in principio in nostro intellectu. li-
 bro tertio. metro undecimo.
 Veritatem non omnes eodem modo capiunt. nam quidam
 demonstrant: quidam auctoritative: quidam per modum
 fabule. libro tertio metro duodecimo.
 Veritas propositionum. require propositio.
 Veritas contrariatur opinioni vulgarium qui putant ma-
 los ipunitos felices. libro quarto. prosa quarta.
 Vertex capitis tres habet partes: fantasia in anteriori. co-
 gitativa in medio: memorativa in occipite. libro primo.
 prosa prima.
 Vespertina. require serenitas.
 Vestibus non est gloriandum. lib. secdo. prosa quinta.
 Vita ad beatitudinem. require patria.
 Vita sunt spernenda. lib. gnto. prosa sexta.
 Vita non sunt sine penis. libro quarto prosa prima.
 Vitiosus. require accidiosus.
 Videre omnia. require deus.
 Vini duo volia in limite Jouis. libro secundo. prosa secda.
 Virtutes sunt colende. libro gnto. prosa sexta.
 Virtus interpretatur. libro quarto. prosa septima.
 Virtutes sunt via ad beatitudinem. require patria.
 Vitus. require cognoscitur.
 Vita humana. require tempus vernale.
 Vita virtuosa est status mediocris. propter similitudinem
 edificii. libro secdo metro quarto.
 Vita hominis. require circulo.
 Vita hominis require periodi
 Uleris socii per pocula Circe in bruta sunt transformati.
 libro quarto. metro tertio.
 Uleris plus. require aduersitas.
 Unum & bonum idem sunt. libro tertio. prosa undecima.
 Unum manet interim qd est unum: ibidem.
 Volitum nihil nisi cognitum. libro quinto. metro tertio.
 Voluntas require opus.
 Voluntas & potestas requiruntur ad omnem actum libro
 quarto. prosa secunda.
 Voluntas duplex. libro tertio prosa septima.
 In voluntate non est beatitudo. ibidem.
 Voluntas conjugalis habet anxietatem annexam. vide ex-
 plum notabile. libro tertio. prosa septima.
 Voluptas est sicut stimulus apum. lib. tertio. metro septi-
 mo.
 Voluptatem quid mali sequitur ibidem.
 Vulcanus detegere. require confiteri.
 Vultus require facies.
 Vultus reuerendi dicitur pbia: quia sicut vultus honestus
 facit homines reuereri: sic pbia amatores suos libro primo
 prosa prima.

finito.

Omnes sunt quaterni a b c d e f g h i k exceptis
 l e m qui sunt triterni.

Prologus

¶ **Eximii preclariorum doctorum Thomae super libris Boetii de consolatu philosophico commentum feliciter incipit.**

Philosophie seruias oportet ut tibi contingat vera libertas. Nec sunt verba Seneca octava epistola ad Lucillum: quia vocari philosophiam scientiam veritatis recte se habet ex secundo methaphisice. et philosophia affert delectationes mirabiles firmitate et puritate ex. io. et bicozum. Et multis visa est philosophia res mirabilis et diuina ex de celo et

mundo Aristotelis. Item quia nulla scientia similis est philosophie que clarificat aniam et facit delectari eam in hoc seculo in perfectioe et rectitudine. ex libro de pomis et morte. Et philosophia trahit hominem ab obscuritate ignorantie ad scientiam: a tenebris stulticie ad lucem sapientie: et ad claritatem intellectus. ex eodem libro aristotelis. Item quia philosophia a superstitione liberat: metu mortis non conturbat. in Tullium in lib. de finibus bonorum et malorum 3o. Seneca has et cõsimiles cõditiones et effectus laudabilis philosophie aduertens: hortatur nos ad seruitium philosophie in propositione proposita sic dicens. Philosophie seruias oportet. que quidem propositio potest probari multis rationibus. Primo sic. illi oportet seruire per cuius seruitium homini cõtingit vera libertas. sed philosophia est huiusmodi igitur. Ad hoc nota. quia libertas est nobilissima conditio quam natura humana desiderat et affectat. Ad hoc patet per eundem Senecam: qui postquam permittit propositionem istam. philosophie seruias oportet. subiungit. ut tibi contingat vera libertas. et paucis interpositis dicit. hoc. n. scilicet ipsum seruire philosophie libertas est. Probatur secundo sic. illi oportet seruire quod animam perficit. vitam disponit. actiones regit. agenda et obmittenda demonstrat. et sine quo nemo est securus. philosophia est huiusmodi. igitur et. maior nota. nam iste conditiones sunt de perfectione hominis. minor declaratur per seneca. 16. epistola ad Lucillum. qui loquens de philosophia dicit sic. Nec animum format et fabricat. vitam disponit. actiones regit et obmittenda demonstrat. sed et ad gubernandum errantia. fluctuantium dirigit cursum. sed sine hac nemo est securus. Probatur tertio sic. illi est seruiendum quod tradit cognitionem ultimi finis magnum incrementum: philosophia est huiusmodi. igitur et. maior nota. quia cognitio ultimi finis magnum incrementum confert ad vitam. ex primo ethicorum. Ad hoc declaratur. nam ultimus finis vite humane est beatitudo cuius cognitionem philosophia tradit. dicit enim philosophia in tertio de consolatione prosa se cunda. quod beatitudo est status omnium bonorum aggregatio. ne perfectus. et in eodem tertio ostendit philosophia in quo sit vera beatitudo et quod ad eam perueniatur. Probatur quarto. illi oportet seruire quod facit hominem parem deo philosophia est huiusmodi. igitur et. maior nota de se. Ad hoc patet per seneca. 4. epistola ad Lucillum qui dicit. Hoc enim mihi philosophia permittit ut me parum deo reddat. Probatur quinto. illi est seruiendum quod est magistra omnium scientiarum: nutrit omnem virtutem. summum solacium lapsorum aliorum: quod est precium veri iuris. et cuius exhortatio est recta sui auctoritate dignissima. philosophia est huiusmodi igitur et. maior nota. quia rationabiliter propter has conditiones laudabiles alicui seruitur. Ad hoc declaratur. nam philosophia est magistra omnium scientiarum: ex primo de consolatione prosa tertia. ipsa est nutritrix omnium virtutum. secundo de

consolatione prosa quarta: ipsa est summum solacium lapsorum animorum: tertio de consolatione prosa prima. ipsa est precium veri iuris. quarto de consolatione prosa prima. et exhortatio est recta sui auctoritate dignissima. quinto de consolatione prosa prima. Sic ergo patet propositio declarata que dicitur Philosophie seruias oportet. Sed dices. quid mihi prodest philosophia si fatum est: quid mihi prodest philosophia si deus rector est: quid mihi prodest philosophia si casus imperat. Ad hoc respondit Seneca. 12. epistola sua. Siue latorabili lege fata nos stringant. siue deus arbiter vniuersis cuncta disponit. siue casus actiones humanas sine ordine permiscet. adhuc philosophie insistendum est. Philosophia enim nos tuetur hinc. hoc. n. exhortatur ut libenter deo placeamus: ut ipsum sequamur: ut diuine fontis relictam: et ut casum seruiamus. licet autem omnes homines scilicet Aristoteles primo methaphisice natura scire desideret. tamen pauci (de quo dolor est). philosophie vacat. quod ideo cõtingit. quia plures obmissis delectationibus interioribus ad delectationes re fugiunt corporales. Ad hoc oportet delectationes corporales esse eligibiliores inferioribus. quia delectationes corporales dependunt a summo bono. interiores autem ad id pertinent. vnde hoc. in tractatu de summo bono dicit. Dolere debent qui delectationibus sensualibus detinentur bona interiora obmittendo. Nam dedit bonis sensualibus summa bona non attingunt. Quos homines sensuales hoc. quarto de consolatione prosa quarta. cõpat vespilionibus. dicens. Nequit enim oculos suos tenebris affectos ad lucem perspicere veritatis attolere. similesque sunt auibus quare intuitu noctis illuminat dies erceat. Et licet homines sensuales et vulgares non magnificet nomen philosophie. sed magis blasphemant. nihilominus tamen ipsa philosophia in sua dignitate perseverat. teste Seneca. 14. epistola ad Lucillum. Namque inualecet ad tantum malitia neque ad tantum excedit contra virtutes: ut non nomen philosophie scilicet et venerabile permaneat. Sed dices philosophi non valeo quia pauper sum: sed si diuitias habuero totum me philosophie dabo. et hoc videtur rationabile. quia natura per se non est sufficiens ad speculandum. sed oportet cibum et potum et reliqua famulatum preexistere. et pro tanto sacerdotes in egipto habitis necessariis propter admirari ceperunt philosophi. ut dicit Aristoteles primo methaphisice. Nec excusatio ratione paupertatis si valet. audi Seneca. 17. epistola ad Lucillum qui dicit. Non est quo nos paupertas a philosophia reuocet. toleranda. non est fames quam tolerauerunt quidam in obsidionibus. et quid aliud erat permittit patientie illorum quod in arbitrium non cadere. scilicet inimicorum: quod magis est quam permittit perpetua libertas. nulli hominum timor: et quod alium liberat a furoribus. multum. non ad perbandum obstitere diuitie. Paupertas autem expedita secura est. si vis alio vacari pauperis oportet. aut pauperi filis. quia si potest studium salutare fieri sine cura frugalitatis. frugalitas autem est voluntaria paupertas hec Seneca. vix est igitur ad perbandum eriguntur necessaria sed sufficiunt homini pauca. non enim oportet futurum felicitate deum terre: et maris esse. quia natura paucis minimisque contenta est ex secundo de consolatione prosa quinta. Probatur ergo omnia a te et ad perbandam magno cursu totisque viribus intende. hec Seneca. 17. epistola ad Lucillum. Philosophie ergo seruias oportet ut tibi contingat vera libertas. ut tibi contingat vera securitas. ut tibi innotescat felicitas. ut par deo fias. et precipue ut in aduersitatibus et tribulationibus positus per ipsam verissime consolatoris exemplo boetii que philosophia in exilium relegatus ab omnibus bonis pulsus: dignitatem exutus. multis miseriis affectum dulcissime consolabatur. de cuius philosophie consolatione agit in hoc libro boetii. qui intitulatur liber de consolatione philosophie. de quo ad presens nostra est intentio. hec sufficiunt de introductione huius libri. ¶ Sed antequam ad litteram accedam quinquaginta sunt primitiua. primum de causa suscepti operis. secundum de causis huius libri. tertium de titulo huius libri et eius expositione. quartum de causa intinuationis presens libri. quintum de generali summa et fine huius libri. ¶ Circa primum videlicet circa causam suscepti operis. que boetii hunc librum descripsit. est sciendum. quod boetii vir eruditus. consul romanus. fide catholice existit. qui disputans de fide catholice

Prologus

ca. 5 duos hereticos. I. Nestorū & Euticē. cū null' eēt qui eis resisteret boeti' ipsos in cōi cōcilio deuict' sicut p3 in lib. suo de duab' naturis in xpo. Tpe vero theodorici regis gottorū cū idem Theodorice tyrannidē suā cōtra romāos uellet exercere: & quoslibet bonos opprimere. Boeti' uirtute del armat' plus oib' aliis sibi restitit. & quos tyrānicā rabies inuaserat: Boeti' amore iustitie exponēs se piculis ipsos liberauit. Uidēs autē Theodorice rer' gottorū solum ip' Boetiū sibi resistentē: cogitabat qualiter ip' pderet. & cū iustā cāz cōtra eū nō inueniret duas falsas causas p'xit. dixit. n. boetiū ipedisse quendā delatozē sibi litteraz q' cōtinebāt accusationē senat' romāoz' ut sic senatus redderēt re' lese maiestatis. Hāc cāz tāgūt boeti' p' quarta hui' p'imi dicēs. Delatozē ne documēta deferret quib' senatū maiestatis reū faceret ipedisse criminamur. Secūdo accusabatur boeti' q' quasā litteras direxisset ad imperatozē cōstātinopolitanū p' quas restitueret libertatem pristinā ipsis romanis. Hāc cām tangit boeti' eadē profa sic dicēs. Hāc de cōpositis falso litteris quib' libertatē arguor sperasse romanā: qd attinet dicere. His 3 causis boeti' p' uiles p'onas & infames accusatus. indefensus. reus ē iudicatus. & a rege Theodorico papie in exilium relegatus. Boetiū autē i exilio positus p'ereritā prosperitatē secū reputās & p'ntē aduersitatē considerās: ne aliquis homo in simili statu positus desperaret: sed vñ cōsolaret haberet: p'bicam cōsolationē cōposuit cōtra mutabilitatē fortune. Ex quibus dictis patet q' cā suscepti operis est illa: quatenus boetiū se in exiliū relegatū ab oib' bonis depulsi. dignitatib' extitū: per p'bias se tueret. uolēs cōsolari quēlibet hoīez in simili statu positū: ne desperet: s'c' eē cōtuedū. Secūdo uideādū ē de causis hui' libri. cui' causa efficiēs fuit boeti' q' describēs materiā hui' libri uirtutē tā p'ba q' metro. imitatus Martianū felice capellā qui in 3 scribēdo nuptias Admercurij & philologie hoc stilo usus ē. de quo fit mētio in theodolo ubi dicitur. Egregiā sobolē cui p' stilbōtis amorē. Ubi super magna sociasti teste capella. licet ille liber boeti' multū excellat librū Martiani tāz nobilitate materie q' p'uillegio eloquētie. Boetiū enim nec tullio in profa nec Virgilio in metro minor reputat. uirtutē autē Boetiū in hoc libro profa in qua ponit rōes ad cōsolatū Boetiū: probādō q' nō sit dolēdū de amissione rez temporalii. uirtutē autē metro delectabili. ut uoz quadiā meror obliuioni tradat. Cā materialis huius libri ē philologica cōsolatio ordinata ad cōtēptū mundanoz' & ad appetitū summe felicitatis. Uel p'blica cōsolatio persuadēs neminē extolli in p'speris. nec deprimi in aduersis uel aliter. causa materialis siue subiectū huius libri est status miserabilis Boeti' p'blica cōsolatione superinducta. Causa formalis tractatus hui' libri consistit in eius diuisione. de qua uidebitur post. Cā autē formal' tractandi est modus agēdi Boeti' & est dialogus. i. sermo duoz'. Introducit enī Boeti' in hoc libro duas personas. scz seipm suā miserā deplangētē. & p'biā sibi cōdolentem: & ipm sup' sua miserā consolantē. & hoc est rōnabile. Hāc fm beatus Grego. uerus ordo cōsolatōis est ut cū uolum' aliquē a merore suspēdere: p'imo studeam' luctui ei' cōcordare. uel ideo causa formalis est dialogus. quia in quadam pte huius p'imi libri p'bia introducit fortunam ipm Boetiū alloquētē. ubi scidit qdā figura tropi q' uocat ethopeia. de qua dicit gracimus: ac introducit aliquos de ethopeia loquentes. ut cum fortuna loquit' Boeti' ipsa. uel pōt dici fm cōmuniter loquentes q' cā formalis tractandi est quintuplex. diuinitua. diuina. probatiua. improbiatiua. exēplon' positiua. sicut uidebit' in libro. Causa finalis hui' libri est. ut ipso cognito nos ipsos & quoslibet alios i aduersitatis & tribulatione positos philologica cōsolatione tuamur. Et ne extollamur in prosperis & deprimamur in aduersis. Tercio uideādū ē de titulo hui' libri & de eius expositione. uide scidū q' titulus fm Remigii sup' donato est clauis siue ingressus operis sequētis. Et dicit' titul' a titan quod est sol. sicut enim sol illuminat mundū sic titulus libri. Et preponit' titulus libro ad consummationem

operis. & ad laudē auctoris. Est ergo titulus presentis libri talis. Auitij Adanlij Torquati Severini Exconsulis Patricij Ordinarij Boetij uiri illustris incipit liber de consolatione philosophic: C Sed queritur quare tot nomina p'pria ponit' in titulo. Dicunt aliqui q' forte p'factu do fuit romanorū ut sic nomina ascriberet suozū auoz' & p' decessozū. Uel aliter potest dici q' plura nomina ponit' i titulo p'pter honorē & laudē ipsius Boetij. quia fm Sene cā in lib. de clementia ad Meronē. Multa cognominia bonozū data sunt. Sicut. n. uilis persona nō uult nominari nisi uino noie. q' quāto plus nominat: tāto plus cognoscit & tanto magis sorescit. sic honesta persona uult nota ri pluribus nominibus ut sic magis inotescat & clarescat aliis sua fama. Hāc de bonū in cōe deductū magis elucescit. Exponit' autē iste titulus sic Boeti' dictus Auitius a quodā nobili romano sic dicto de cuius genere ipse fuit. Uel dictus auitius quasi inuictus ab a quod est sine. & uicos victoria. Hāc enim Boetius uinci potuit ut flecteret a iure ad iniustitiā. sicut ipse testatur q'ra profa huius libri p'imi dicēs. Hāc a iure ad iniustitiā me quisq' uicta rit. Secundo Boetius dictus fuit Adanlius. quia de gne Adanliozū fuit qui erant nobiles romani. Tertio Boeti' dictus fuit Torquatus a quodā nobili romano sic dicto. qui cum singulare bellum iniret cum quodam de gallia ipsum deuict' & torquem in collo habentem sibi abstulit: cuius ratione dictus fuit Torquat'. de cuius genere fuit Boetius. Quarto Boetius dictus fuit Severinus a seueritate. Seuerus enim fuit cum Theodorico regi gottorū se opposuit. Uel dictus fuit seuerinus quasi sequens ueritatem nunq' enim in iudiciis uel amore uel odio uicti potuit a ueritate. Quinto Boeti' dictus fuit Exconsul quasi unus ex consulibus romanorum. uel exconsul quasi extra consulatum positus quem prius habuit. Exconsulares uel cebantur qui iam deposuerāt consulatum: & licet ab honore consulatus cessarent: tamen p'fica plus aliis i magna reuerentia habebantur. Sexto dictus fuit Patricius a nobilissimo romano sic dicto de cuius genere fuit Boeti'. uel alio modo patricij dicebantur nobiles romāi qu' prouidebant reipublice sicut pater filio quozum noia scripta erāt aureis l'is & ideo dicebāt p'ces. de quoz' numero fuit dictus Patricius: propter quod boetius fuit uict' patricius. Septimo dicebāt Ordinarius. quia rempublicas ordinauit. Uel aliter ordinarij dicebantur qui tante dignitatis erant ut quoslibet ordine digni essent. & sic fuit boeti' Octauo nomine proprio dictus fuit Boetius. quod inter preator adiutor: quia in necessitate pauperibus subueniebat. Quarto uidentium est de causa intitutionis huius libri. Intitulatur iste liber de consolatione philosophica. Ubi scidū q' philologica cōsolatio dicit' rationabilis demonstratio declarās de cuius amissione nō est uolendū. & de cuius possessione non sit gaudendum. & q' B ptractatur in presenti libro ideo sic intitulat'. Quinto uidentium est de generali summa huius totius libri. ubi scidū q' boetius in hoc libro ostendit bona temporalia eē transitoria & non consistere totaliter in eis totalem uerā felicitatem. & per consequens non est uolendū de eozū absentia. nec gaudendum de eozū presentia. & neminem debere extolli in prosperis. nec deprimi in aduersis. Ostenditur etiam in presenti libro quid sit summum bonū ubi sit situm. & quomodo ad ipsum perueniatur. Etiam ostendit' q' boni semper sunt potentes & mali semper sunt impotentes. & q' bonis nunq' defunt sua premia. malis nunq' sua supplicia. Post hoc ostenditur quid sit diuina providentia quid casus. quid fatum. quid liberum arbitriū. Et ponit' Boetius rationes quibus probat liberum arbitrium non posse stare cum prouidentia diuina. & ponit' quorūdā falsam solutionē & cā iprobat. Postea ostendit uerā solutionē quā rationibus cōfirmat. Ista & alia plura pulchra determinantur in hoc libro sicut patebit in sequentibus.

Antii Manlii Torati Severini Boetii Or
dinarii Patricii viri excelsus de consolatioe phi
losophie liber primus incipit.

Metrum primum.
Armina qui quondam studio
florente peregi:
Flebilis heu mestos cogor in-
ire modos.

Armina qui quodam, p[ro]p[ri]o liber boetii p[ri]ma sui
diuisione diuidit[ur] in quos p[ar]tes. s[ed] q[uo]d ponit
quinq[ue] libros p[ri]ncipales quos continet. In p[ri]mo
c[on]querit se miseris subiectu[m]. In sec[un]do ponit
remedia p[ro]solatiua. In tertio determinat de va
felicitate in quo sit sita et quod ad ea p[er]ueniat. In q[ui]nto mo
uet quasda[m] q[ue]stiones ipsi p[ro]p[ri]e. In quinto determinat de ca
su et p[ro]uidencia diuina. P[ri]m[us] liber incipit hic. Carmina
Sec[un]dus liber incipit. ibi Post hec paulisp[er]. Tertio ibi
Jam cantu[m] illa finiuerat: Quartus ibi. Nec cum p[ro]p[ri]a.
Quintus ibi. Dixerat orationisq[ue] cursu. Quid et de quo
agat in quolibet libro patebit loco suo. P[ri]m[us] liber
diuidit[ur] in. s[ed] p[ar]tes quia huius p[ri]mi libri sunt septem me
tra et sex p[ro]se. que p[ar]tes patebunt: que aut sit materia et in
tentio cuiuslibet p[ar]tis similiter patebit. C[on]notand[um] autem
q[uo]d p[ri]mu[m] met[er] hui[us] p[ri]mi libri vocat elegiacu[m]. Est aut me
t[er] elegiacu[m]: quod constat ex vno versu exámetro. i. sex pedu[m]
et alio pentámetro. i. quinq[ue] pedu[m]. Et de elegiacu[m] ab eleyis
q[uo]d est miseria: elegia enim est miseria. Met[er] enim elegiacu[m]
inuentu[m] fuit p[er] describenda miseria. Quis eo hodie aliqui
vnt[ur] ad alia describenda. vbi orati[us]. vbius impariter in cu[m]
ctis querimonia p[ri]mu[m]. Post hec inclusa e[st] voc[is] senten
tia compos. Quis aut fuerit p[ri]m[us] adinu[en]tor talis me
tri elegiaci dubitat. vnde orati[us]. Quis t[ame]n eriguos eleyos
emiserit auctor. S[er]uati[us] certat et adhuc sub iudice lis e[st]
Et diuidit[ur] hoc p[ri]mu[m] met[er] in quatuor p[ar]tes. P[ri]mo boet[us]
deplangit statu[m] sue miserie ex p[ar]te p[er]mutati[us] studii. Sec[un]do
ex p[ar]te defectus corp[or]alis. tertio ex p[ar]te p[ro]longati[us] vite mi
serabilis. quarto apostrophat c[on]tra suos amicos. sec[un]da
ibi Gloria felicitis. tertia ps[alm]i ibi. Adorsu[m] boium felix. q[ui]ta ibi.
qd me felicet. P[ri]mo facit. q[uo]d dicit[ur] e[st]. sec[un]do approbat di
ctu[m] suu[m] ibi. Ecce mihi lacere. dicit p[ri]mo. Ego boet[us]: qui
quondam t[em]p[or]e p[er]spicitatis. studio meo florere peregi. i. c[or]po
sui. carmina. supple delectabilia et iocunda. n[un]c. t[em]p[or]e aduer
sitatis. flebilis. i. dign[us] vt desca. Vel flebilis. i. tristis. co
gor inire. i. lechoare mestos modos. i. tristia metra d[icitur] mea
miseria. C[on]notand[um] sicut dicit[ur] fuit p[ri]us. boet[us] v[er]o in hoc
libro t[ame]n p[ro]p[ri]a q[ue] met[er]o. metro q[uo]d talis mod[us] scribendi magis
fuit c[on]ueniens sue materie. sicut eni potio curatiua q[ue] ama
ra e[st] delectabilis sumit si fuerit aliqua dulcedine p[er]mixta
sic r[ati]ones p[ro]p[ri]e in p[ro]sa tradit[ur] lib[er]i a boetio suscipiunt si
fuerint iocunditate metri dulcorate. Et id boet[us] nunc v[er]o
metro n[un]c p[ro]sa q[uo]d alternatis v[er]o delectabili e[st]. C[on]tra aucto
poetrie. Quod sapit insipidu[m] v[er]tios[us] frequetia reddit. It[em]
nota q[uo]d boetius pot[us] incipit lib[er]u[m] suu[m] a metro q[ue] a p[ro]p[ri]a
q[uo]d modus scribendi metric[us] magis fuit v[er]itatus ap[er]t[us] anti
quos q[ue] p[ro]fatus. Vel ideo q[uo]d met[er] est delectabilis p[ro]
sa. vt ergo magis alliciat audientes ad suu[m] lib[er]u[m]: id in p[ri]n
cipio lib[er]i sui v[er]o metro. It[em] nota circa littera[m]. q[uo]d carmina
vno modo dicit[ur] scripta metrica certis pedib[us] m[er]surata.
Alio modo dicuntur quecu[m]q[ue] dicta vel scripta et p[ro]p[ri]a
q[ue] sit de re delectabili: boet[us] aut florente studio c[on]posuit vt
p[ro]p[ri]a carmina p[ro]p[ri]a de re delectabili. Edidit eni quedam
carmina p[ro]p[ri]a. q[ue]da[m] logicalia. q[ue]da[m] theologicalia sicut pat[et]
respiciet[ur] eius diuersos libros. Tempore aut aduersitatis
cogebat. boet[us] ad c[on]ponendu[m] carmina metrica tristia.
It[em] nota studiu[m] e[st] vehemens applicatio ani ad aliqua agen
da cum bona voluntate. dico cu[m] bona voluntate. q[uo]d i mali

uola[m] a iam no[n] strabit sapientia hec Salomon. Et p[er]fectio
discipuli in trib[us] c[on]sistit. ex boetio de disciplina scolariu[m]
in at[er]nitate. docilitate. et b[e]n[e]uolentia. homini eni nolent[ur] scie
tiam et vt oportet student[ur] impossibilis e[st] possessio boni. eu
stratus p[ro]lo ethico[rum]. Et nota q[uo]d duplex est studiu[m] flo
rens. et aridum. ad studiu[m] florens tria erigunt[ur]. P[ri]mo reg
ritur iuuetus. quia iuuenes p[er]spicaces sunt sensibus. se
nes aut magis sunt immoeres. Sec[un]do requirit[ur] habitus
necessarioru[m]. quia natura per se non est sufficiens ad spee[m]
l[er]n[u]m. sed oportet necessaria existere. ex quarto et di. Ter
tio requirit[ur] animi tranquillitas. que c[on]tingit per sedationem
passionu[m]. q[uo]d aia in gete et residentia fit p[er]u[er]s. 7. p[er]dico[rum]
Ubi eni passiones d[omi]nant[ur] ibi intellect[us] obscurat[ur]. Ideo boe
ti[us] in fine h[uius] p[ri]mi libri hortado nos ad fugam passionu[m] dic
Sandia pelle. pelle flore. Spemq[ue] fugato. nec dolor ad
sit. Nubila m[er]s e[st] vincatq[ue] frenis. Nec vbi regnat. Stu
diu[m] aut aridu[m] e[st]. ad q[uo]d c[on]currunt opposite c[on]ditioes. i. se
nectus. necessariu[m] defectus: et ai p[er]urbatio. C[on]nota q[uo]d
versus de miseria dicit[ur] mesti mod[us]. dicit[ur] eni mod[us]
a modulando q[uo]d pedib[us] modulauit. et dicit[ur] mesti r[ati]one ma
terie quia sunt de tristi materia scilicet aduersitatis.
C[on]nota q[uo]d in p[ri]mis duob[us] versib[us] notat[ur] antithesia. i. c[on]
trapositiu[m]. dicit[ur] eni i p[ri]mo versu quondam p[er]egi. cui h[uius] in
sec[un]do versu cogor inire. i. inchoare. It[em] dicit[ur] in p[ri]mo ver
su florente studio. cui h[uius] in sec[un]do flebilis. It[em] dicit[ur] in
p[ri]mo versu. carmina supple iocunda. cui h[uius] in sec[un]do
mestos modos. Et nota adu[m] q[uo]d boet[us] r[ati]onabiliter depl[or]
git statum suu[m] ex p[ar]te p[er]mutati[us] studii p[ro]p[ri]e q[uo]d versu fuit
in studiu[m] poeticu[m]. quo nunc cogebat vti. P[ro]posuit enim
Boet[us] dolor[is] suu[m] metric[us] c[on]scribere et no[n] p[ro]p[ri]e p[ro]solari.
It[em] studiu[m] p[ro]p[ri]e e[st] studiu[m] veritatis. q[uo]d se do metap[ro]p[ri]i. vo
cari p[ro]p[ri]am sciam veritatis recte se h[uius]. studiu[m] aut poeticu[m] e[st]
studiu[m] falsitatis. It[em] ex p[ro]p[ri]o metap[ro]p[ri]e. s[ed] p[ro]uer
biu[m] mentant[ur] multa poete. Item per studiu[m] p[ro]p[ri]e acqui
ritur beatitudo. ex. io. ethico[rum]. P[er] studiu[m] aut[em] poeticu[m]
falsitatis certitudo. ex. z. metap[ro]p[ri]e.
Ecce mihi lacere dictant scribenda camene:
Et veris elegi fletibus ora rigant.
Ecce mihi lacere dictant scriben[tes]. Hic Boet[us] app[ro]
bat dictu[m] suu[m]. dicit eni q[uo]d cogat inire mestos modos. H
ipse probat. Sec[un]do respondet questioni ibi. has saltem.
P[ri]mo dicit. Bene dixi q[uo]d cogor inire mestos modos. ec
ce demonstratio huius ad sensum. It[em] camene. idest mu
se poetice. lacere. i. lacerates m[er]tes holum. ille dicit[ur] mi
hi dicta scribenda. supple carmina metrica. et elegi idest ver
sus miserie quos muse mihi dictant. illi in q[ui]s elegi rigant
idest humectant ora. i. faciem meam veris fletib[us]. C[on]notan
du[m] q[uo]d s[un]t poetas. q[uo]d fingunt fuisse muse in monte Elicone
iuxta fontem caballinu[m]. de quo fonte loquit[ur]. p[ri]us in p[ri]nci
pio libri sui dices. fonte caballino etc. que muse finguntur
poetas ministrasse sciam c[on]ponendi carmina metrica. et iste
muse poetice vocabant[ur] camene: quasi canentes amene eo
q[uo]d multu[m] delectant hoies r[ati]one metri. C[on]nota q[uo]d ille mu
se poetice dicit[ur] lacere active. q[uo]d lacrant. i. distrahunt m[er]
tes hominu[m] subiectes ipsas diuersis passionib[us] n[un]c pas
sioni amoris. n[un]c doloris sicut pat[et] p[er] Quidius de amore
tractantem. et p[er] alios poetas. vel dicit[ur] lacere passive r[ati]
one poematu[m] suoru[m] q[ue] poemata dicit[ur] lacera: q[uo]d no[n] s[un]t fir
mitate q[ue] r[ati]one stabilita. vbi notand[um] q[uo]d q[ue]da[m] carmina dicit[ur] in
tegra: quedam lacera. Int[er]gra sunt carmina p[ro]p[ri]a nulla fal
sitate p[er]mixta: s[ed] firmitate ratiou[is] stabilita et alim firmar.
Lacera sunt carmina poetica q[ue] no[n] struunt hoies nec c[on]solat
tur: sed lacrant. i. distrahunt m[er]tes hominu[m] n[un]c reducen
do homini ad memoriam voluptates: n[un]c dolor[is] n[un]c alias
passiones. C[on] Item notand[um] versus elegi principaliter in
uenti fuerit. propter miseria[m] describenda[m]. et q[uo]d hos versus
muse dictabant Boetio. p[er] quos boet[us] magis suam mise
ria[m] redurit ad memoriam q[ue] p[er] eos c[on]solaret[ur]: id elegi erant
ca ip[s]i Boetio veri fletus. Et nota adu[m]. duplex est fletus
adulatoriu[m] et ver[us]. Adulatoriu[m] q[uo]d e[st] fictus qualis est fletus

amafie. Si enim dixerit amafius ad amafiam: non diligis me: ipsa incipit flere: quare: ut per fletum firmius ipse possit tenere: cuius autem nuntios non poterit extorquere ab ipso dicit. vade garrigo te non noui vere. Alius est fletus verus qui ex vero cordis dolore et ex vera pietate procedit et ad talem fletum Boetius prouocatus fuit per musas dicentes sibi carmina. Et notandum quod hec dicitio elegi potest exponi dupliciter. vno modo quod teneatur nominatiue. et tunc est sensus. elegi. i. versus miserie rigant ora mea fletibus. Alio modo quod teneatur genitiue et tunc est sensus. camene rigant veris fletibus ora elegi. i. miseri hominis. quia elegis. a. um. i. miser. ra. rum. fm Huguitionem.

Has saltem nullas potuit peruenire terrore: Ne nostrum comites prosequerentur iter.

Has saltem nullas etc. Hic boetius responderet tacite quodam. Quereret aliquis quod musae dicitant tibi carmina scribenda cum sis in exilium relegatus. quod intrasti sine omni comitibus. ad hoc respondet boetius licet omnes amici mei derelinquerint me in exilio propter timorem imperiale. tamen has musas nullus terror imperialis potuit vicere quod sequeretur non stris iter. i. me usque in exilium vicantes nobis carmina. Et notandum. licet bona exteriora possint auferri ab hoste per violentiam sicut per furtum. per rapinam. per incendium. tamen scia non potest auferri ab hoste. non enim scia violentia auferret. nec vetustate consumitur nec tristitia minuit. unde Seneca. 9. epla ad lucillum recitat. quod cum Stilbon capta patria: amissis liberis amissa vxore sua et alijs bonis solus ab incendio exierat: regis fuerat a Deometrico nunquam oia perdidisset. respondit nihil perdidit. sed oia bona mea mecum sunt. iusticia. virtus. et prudentia. et hoc innuit boetius dicens. adusas se non reliquisse unde etiam Alanus de plantu nature de scientia dicit. super ois possessione generosa emanat possessio: que sparsa colligitur: erogata reuertitur: publicata suscipit incrementum. per quam nobilibus thesaurus secretis penetrabilis nascitur: effectus eterne delectationis acquirunt. Hec est sol per quem mens dicesit a tenebris: cordis oculus deliciose animi paradisus. Hec immortalis ex mortali facit. et caducum hominem in deum dicesit mutationis auctoritate conuertit. Et nota circa hanc dictionem saltim. quod tres dictiones proferri possunt per quas que deberent proferri per rem: unde proferimus saltim per saltim tempus per tempus. et exemplo per exemplo. quod est contra huguitionem. qui dicit. Tim tria detestor exemplo tempora saltim.

Gloria felicitis olim viridisque iuente. Solantur mestis nunc mea fata senis.

Gloria felicitis. Hic boetius deplangit statum suum ex parte defectus corporalis. Et primo proponit eum in generali. secundo in speciali. secunda ibi. Venit enim. dicit primo quondam consolabatur me gloria felicitis. id est prospere iuuentutis. et gloria viridis iuente. i. delectabilis iuuentutis. sed nunc fata. i. euentus. mestis senis. id est tristis senectutis. solantur. id est consolantur mea. id est mea partem. quasi diceret. prius consolabar dulci iuuentute. nunc autem consolator tristis senectute. fm illam sententiam sic exponit littera. Gloria felicitis iuente. i. prospere iuuentutis. viridis. i. delectabilis iuuentutis. olim. i. quondam supple consolabar me. nunc fata. id est euentus. mestis senis. id est tristis senectutis solantur mea. id est mea partem Et notandum quod contra illa littera aliter exponit referendo eam ad musas poeticas sic. Camene que quondam tpe iuuentutis erat gloria felicitis et viridis iuuentutis. quod dicitur pro tanto quod iuvenes olim solebant informari in arte poetica in qua proficientes gloriabantur in vsu metrorum et rignorum. nunc autem camene solantur mea fata in qua mestis senis. Et notandum quod felix iuuentus est non bonis exterioribus est adorata. de qua Aristoteles loquitur circa principium libri 8 bona fortuna dices. Sine rebus exterioribus quorum fortuna est diuina non contingit esse felicem. Sed viridis. i. delectabilis iuuentus est illa que est bonis nature decorata. scilicet fortitudine. pulchritudine. et agilitate. vnde Aristoteles in ethice. Non omnino felix est qui specie turpis aut solitarius

aut carens prole. Et nota quod boetius representat in se statum miserie cum dicit fata mestis senis se consolari cum minime boiem consolatur sed magis perturbatur. etiam cum dicit musas poeticas se consolari similiter reputat statum miserie. quod musae poetice non cedent alicui in solatium. sed potius in alimentum doloris. Itaque de significationibus fati ponit huguitio duos versiculos dicens. Constellatio mors parce responsa deorum. Euentus rerum signantur nomine fati.

Venit enim properata malis inopina senectus: Et dolor etate inuisit inesse suam.

Intempestiu funduntur vertice canis: Et tremit effeto corpore laxa cutis.

Venit enim properata malis. Hic boetius declarat in speciali defectum corporalem. dicens. Bene dico quod fata meste senectutis nunc consolantur me. enim pro quod senectus inopina. i. inopinata per apocopam. properata. i. festinata venit in malis. i. cum suis malis et incommodis. et dolor supple que patior suscit inesse. i. inducit mihi suam etatem. per quod inuisit quod non solam etas inducit doloris. sed conuertit dolor inducit et causat etatem et senium. Et tunc boetius ponit duo signa sue senectutis dicens. canis supple capilli intempestiu. i. ante debitum tempus. fundunt in vertice. i. in capite meo. Aliud signum senectutis ibi quod cutis mea laxa. i. soluta tremit corpore et effeto. i. carum consumpta et euacuata. Et nota quod boiem senem multa mala et incommoda circumueniunt. Nam pellis eius subditur. cor eius concutitur. pulmo eius debilitatur. lumbi eius indurantur. dorsum incuruatur. membra tremunt. vnde poeta dicit. Optam sentium cum venerit est male ventum. hoc est gibbosum surdum cecumque morosum. propter hoc dicit boetius quod senectus venit mihi cum suis malis. Notandum circa illam partem. et dolor etatem. quod triplex est causa senectutis. scilicet etas et firmitas. et aduersitas. Senectus que inducitur per etatem naturalis est: que autem inducitur per firmitatem vel aduersitatem accidentalis est. qualis senectus fuit in boetio. qui senuerat propter multitudinem doloris et tristitie. Et notandum quod canities boetii fuit intempestua. huguitio dicit. Intempestiu est quod est incongruum. inconueniens inutile. vel sine tpe. vnde de intempestiu dicit illud quod non habeat idoneum tempus vel quod non est conueniens pro tpe. et quod boetii iuuentus erat etate et consenuerat ex aduersitate iam canities eius fuit intempestua. Et notandum quod in iuuentibus sanguis est densa propter multitudinem sanguinis ex quo sanguine generatur caro: sed quia sanguis diminuitur in senibus diminuitur et caro in eis. Ideo cutis senum est laxa. Et notandum circa hoc vocabulum effeto. quia ipsum tractum est a mulieribus pregnantibus. que cum pepererint. dicuntur effete. i. fetu euacuata. Unde dicit huguitio quod fetus est natus mulieris ad huc in utero existens. et dicitur a foueo eo quod ibi foueatur. inde fetus. ta tu. i. plenus a. um. Inde effectus. i. debilis: quasi sine fortitudine virium vel viribus euacuatus. Inde fetosus a. um. i. plenus fetu. Unde in psal. Oves eorum fetose. id est plene fetu. et senes possunt dici effecti: quasi extra fetum positi. quia senectus non est apta ad generandum fetum.

Mors hominum felix que se nec dulcibus annis Inserit: et mestis sepe vocata venit.

Heu heu que surda miseros auertitur aure Et sientes oculos claudere sena negat.

Dum leuibus malefida bonis fortuna faueret Bene caput tristis miserat hora meum.

Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum: Protrahit ingratas impia vita moras.

Mors hominum felix. hic boetius deplangit statum suum ex parte durationis vite miserabilis. et primo promittit quod mors hominum sit felix et que non. et dicit sic. Illa mors hominum est felix que nec inserit. id est non immittit se dulcibus annis id est temporibus prosperis cum delectat hominem viuere

viuere. Similiter illa mors est felix que sepe vocata venit
 metis supple annis idest tristibus annis. quia in annis
 aduersitatis miseris p̄sueuerunt vocare mores. Tunc ostē
 dit que mors hominum sit crudelis. dicens. heu q̄ furda
 aure idest reclusa aure. seu mors. idest crudelis auertitur
 idest spernit miseros homines et negat. idest non vult clau
 dere fientes oculos eorum. quasi dicat crudelis mors est
 que nō permittit miseros mori: et dicit claudere fientes oculos
 eos. per hoc innuens q̄ in morte oculis hominum claudū
 tur. Et tunc boetius deplangit prolongationē sue vite vi
 cens. Dum fortuna malefida idest perfida mihi faueret.
 idest arrideret. leuibus idest transitorijs bonis. tristis bo
 ra supple mortis. pene merferat idest opprēsserat meū ca
 put. quasi dicat tempore prosperitatis semper accelera
 uit mors opprimere me: nūc autē quia fortuna nubila idest
 aduersa mutauit fallacem vultum. impia. idest misera vi
 ta. protrahit. idest prolongat. mozas supple viuēdi. Ingra
 tas. idest odiosas mihi. quia propter miserā te debet ipm
 boetium viuere. ¶ Notandum q̄ licet fm vulgares et fm
 apparitiā. hec sententia de morte felici et crudeli videatur
 vera: tamen fm rei veritatem est falsa. quia mors etiaz tē
 pore p̄speritatis potest eē bona. Itā fm Senecā. optimū
 est mori cū delectat viuere. et tpe aduersitatis potest mors
 esse mala. q̄ aduersitas sepe inducit desperationē. Boetius
 autē representādo statū miserū hoīs: hanc sententiā ponit
 tanq̄ verā. ¶ Notandū q̄ mors vel compas ad vitā pre
 sentē vel futurā: p̄mo mō illa mors dicitur felix. que fu
 git tpe p̄speritatis et accelerat tempore aduersitatis. Si
 autē compas mors ad vitā futurā. tūc ipsa potest dici bona
 et mala tpe prosperitatis et aduersitatis q̄ si mors ducit
 ad glīam dicitur bona. si ad penā dicitur mala. ¶ Notandus
 fm Remigii sup donatum heu aliquādo est monofylla
 bū. aliquādo dissillabū. sicut metri necessitas requirit. Un
 de in proposito est dissillabum dicēdo. heu q̄ furda misse
 ros auertit aure. ¶ Notandū q̄ hoc verbū auertor quan
 doq̄ est passiuū cōstructū cum ablatiuo mediante prepo
 sitione vt dicēdo auertor a te et est idem quod remoueor.
 Aliq̄ est verbū deponens cōstructū cū accusatiuo vt dicē
 do auertor te. et tūc idē est quod sperno te. et sic accipit in p
 posito cū mors auertitur idest spernit miseros. Vñ versus
 In vi passiuū notat auertor remoueri. Si fit sponēs auer
 tor ignere signat. ¶ Notandū. boetius appellat fortunā
 malefidā quia est deceptiua. Unde Seneca. Memine ad
 uerfa fortunā comminute nisi quod secunda decipit. et alibi
 Seneca. fortuna nemini fide seruat. nulli simul obesse cō
 tenta est quē nimirū fouet hūc stultum facit. ¶ Nota forma
 ne bona dicitur leuia q̄ transitoria. Itā enī perdurant circa
 hominē fm Senecā. Illud nō est tuū quod fortuna fecit
 esse tuū. donum enī quod dare potuit. potuit et auferre.
 ¶ Notandū q̄ boetius appellat fortunā nubilā idest obscu
 rā siue cecā. depingebat enī antiquitus fortunā ceca. q̄ ex
 improuiso accedit et recedit. Vel quia cecum reddīt homi
 nē extollēdo eum in prosperis et depimēdo in aduersis.
 ¶ Notandū q̄ boetius dicit fortunā olim circa se mutasse fal
 lacem vultum. quia fortuna olim depingebat duplici fa
 cie. anteriori alba. posteriori autē parte nigra. p̄ albā desi
 gnabat p̄speritas p̄ nigrā aduersitas. mutauit ergo for
 tuna circa boetiū fallacē vultū p̄speritatis. postea ostēdit
 ei vultum aduersitatis.

Quid me felicem totiens iactastis amici.
Qui cecidit: stabili nō erat ille gradu.
 ¶ Quid me felicem. hic boetius deplangit statum miserie
 sue apostrophando cōtra amicos dicens. O amici mei qd
 idest propter quid iactastis. idest iactando vstris me. to
 tiens. felicē. frustra enī hoc dixistis. quia felicitas mea nō
 erat stabilis. quod patet ex hoc quia ego cecidi. et iste qui ce
 cidit de prosperitate i aduersitate nō erat in stabili gradu
 prosperitatis. ¶ Notandū duplex est felicitas politica que
 consistit in bonis exterioribus. et talis non est stabilis sicut

ti nec bona exteriora. Alia est felicitas speculatiua. que cō
 sistit in actu sapientie. scilicet in speculatione substantiarum
 separatarum. et talis felicitas est stabilis et immutabilis cū
 sit bonum optimum. pulcherrimum. delectabilissimum et
 primo et bicōm.

Prosa prima.

¶ Ec dum mecum tacitis ipse reputare
 querimoniamq̄ lacrimabilem stili offi
 cio designarem: astitisse mihi supra ver
 ticem visa est mulier reuerendi admo
 dum vultus: oculis ardentibus: et vltra commu
 nem hominum valentiam perspicacibus: colore
 virido: atq̄ inerbasti vigoris: quāis ita cui ple
 na foret vt nullo mō nostre credere etatis. statu
 ra discretionis ambigue. Nam nunc quidem ad
 communem sese hominum mensuram cobibe
 bat. nunc vero pulsare celum summi verticis ca
 cum sine videbatur. que cum caput altius extulisset:
 ipsum etiam celum penetrabat: sese respicien
 tiumq̄ hominum frustrabatur intuitus.

Prosa prima primi libri.

¶ Ec dum mecum tacitis ipse. Hic incipit pla
 ma huius primi libri in qua boetiū introducit
 p̄biam sup suā miserā consolantē. ¶ Vbi no
 ta q̄ boetiū dolens et ipsa p̄bia ipm consolans
 non sunt aliud nisi animus dolens et oppressio
 ne sensualitatis: et ratio consolans ex vigore sapientie. Et
 diuidit. primo ostendit boetiū quō p̄bia sibi apparuit. scdo
 quid circa ipm egerit. scda ibi. Quae vbi poetas musas.
 ¶ Primo describit apparitionē philosophie quo ad tps et
 ad locum. et describit eius dispositionē quo ad vultū: quo
 ad aspectū: quoad colorē et vigorem: et quo ad etatē. Scdo
 describit p̄biam quā ad habitum exteriorē. Tertio quo
 ad ornamēta et insignia que manibus gestabat scda ibi. ve
 stes crant. Tertia ibi. Et vextra quidē dicit primo. Dum
 ego Boetius. hec que supra in metro dixi tacitis mecum
 reputarem. i. cogitarē. et querimoniam lacrimabilem idest p
 uocātē ad lacrimas designare. idest describere officio sti
 li. visa est mihi mulier astitisse supra verticē. idest supra ca
 put. admodū idest valde reuerendū vultus. oculis ardentibus
 et perspicacibus. i. claris. vltra communē valentiā homi
 nū. idest vltra homines. que apparuit in colore virido. i.
 delectabili. et apparuit mihi tanq̄ inerbasti. i. inconsu
 pti vigoris. Quis ipsa foret ita plena cui. i. durationis vt
 nullo modo credere esse nostre etatis. statura eius ambi
 gue. idest dubie. discretionis idest cognitionis. Nam nūc
 idest aliquando cobibeat. idest extendebat sese ad cōmu
 nē mensuram hominū. idest longitudinē. nunc idest aliq̄
 videbat pulsare. idest attingere celum cacum sine summi ver
 ticis. idest altitudine capitis. que cum caput altius extulisset
 ipsum etiam celum sua longitudine penetrabat. ¶ No
 tandū. q̄ boetius describit philosophiam sibi apparuisse
 sub specie mulieris: q̄ philosophia apud grecos. et sapien
 tia apud latinos est generis femini. vel ideo quia sicut mul
 ier infantes lacte nutrit: sic philosophia minus perfectos
 nutrit facilibus doctrinis. Vel ideo q̄ boetius erat eger.
 Mulier autem magis est cōpassiua et magis habilis ad
 consolandum egrū q̄ vir. Nam fm Salomonem. vbi nō
 est mulier ibi ingemiscit eger. ¶ Notandū. stare est erecto
 modo se habere: et quia philosophia erigit hoīem ad delecta
 tiones intellectuales faciens cadere sensualis: id ipsa d
 scribit stetit et dicit stetit supra verticem: quia philoso
 phia est in anima intellectiua que nō habet organum i ver
 tice. Nam anima intellectiua nullius organi corporalis
 est actus. Vel dicit ideo stare supra verticē: quia de supe
 4 3

ro cardine clapsa venit. ut dicit boetius tertia prosa huius primi. **C** Motandū pbīa dicit reuerēdi vult: q: suos pof-
 sesores reuerendos facit. Nā fm Tulliu sola sapientia ē
 que meret honores. Item fm Tulliu reuerentia ē quedā
 decēs ac matura gratuitas: que habet per philosophiam
 ergo dicit reuerendi vultus. **C** Motandū. illud quod ē ar-
 dens est penetratiū. q: per rōnem ⁊ intellectum que sūt
 oculi philosophie penetramus intima rerum ⁊ quiddita-
 tes eay: ideo philosophia dicit apparuisse ardentib? ocu-
 lis. Et quia per philosophiam speculamur ea que vulga-
 res ⁊ communes non speculant. ideo dicit habuisse ocu-
 los pspicaces vltra cōmunē hominū valētā. **C** Motandū
 color vinidus est color naturalis pulcher ⁊ delectabilis. ⁊
 q: philosophia insse pulcherrima est: cū sit res mirabilis ⁊
 vniūsa: ⁊ delectabilis q: mirabiles affert delectatiōes: id
 describit apparuisse vinido colore. Itē philosophia appa-
 ruit inebausi vigoris: quia philosophia cum sit perpe-
 tua exhauriri non potest. Vel ideo est inebausi vigoris:
 quia quāscūq; homo cognoscat de philosophia: adhuc
 tamē restant plura cognoscēda: quod p: ex vniuersitate opi-
 nionum in philosophia quaz vna destruit aliam. Itē q:
 philosophia est eterna ⁊ pcesserat ipsum Boetiu: ideo di-
 cit eam non fuisse sue creatis. **C** Motandum tres sunt ptes
 philosophie essentialis. ex. s. metaphisice: naturalis: ma-
 thematicā: ⁊ vniūsa fm naturalē philosophiā dicit phi-
 losophia se cobidere ad cōmunē mensurā hominū iquātū
 tractat de naturalibus que cōter via sensus cognoscūt. i-
 ter que natura hominis est summū ad quod puenitur.
 Dicit autē philosophia pulsare celū quo ad mathemati-
 cā. idest quo ad astronomiā in: Itū tractat de motibus ⁊
 figuris astrorum. Dicit autē penetrare celū quo ad me-
 thaphisicā inquātū dirigit in cognitionē dei ⁊ substantia-
 rum separataz. Et dicit philosophia frustrare intuitū ho-
 minū respiciētū: quia perfectā cognitionē substantiarum
 separarū in hac vita habere nō possumus. Nā sicut se ha-
 bet oculus nocticoracts ad lumen solis: sic intellectus no-
 ster ad manifestissima in natura ex se dō. metaphisice.

Vestes erant tenuissimis filiis: subtili artificio
 indissolubiliq; materia perfecte. quas vti post ea
 dem prodeunte cognoui: suis manibus tenuerat.
 Quarū speciem: veluti fumosas imagines solet:
 caligo quedam neglecte vetustatis obduerat.
 harum in extremo margine. **P**. grecum in su-
 premo vero. **T**. legebatur iterū: atq; inter vtraq;
 litteras in scalarum modū gradus quidā insi-
 gniti videbant: quibus ab inferiore ad superius
 elementum esset ascensus. Tandem tamen ve-
 stem violentorum quorundā sciderant manus: ⁊
 particulas quas quisq; potuit abstulerat.

Vestes erant tenuissimis filiis. **D**ic Boetius describit
 philosophiā quantum ad habitū exteriorē. **P**rimo q: tū
 ad materiā vestium. secūdo q: tū ad picuram vestium. ter-
 tio q: tū ad violentiam vestibus illatā: ⁊ legantur partes
 simul dicit primo. vestes philosophie erant pfecte tenuis-
 simis. idest subtilissimis filiis. ⁊ erant ex subtili artificio. ⁊
 ex materia indissolubili. quas vestes ipsa tenuerat suis. **L**.
 propriis manibus vti pro sicut ego cognoui eadem philo-
 sophia prodeunte. idest reuclante mihi in tertia prosa hui?
 primi. quarū supple vestiu. speciē idest pulchritudinē que-
 dam edligo. idest obscura ignorantia. neglecte vetustatis.
 idest negligentie veterū. obduerat idest obscurauerat ve-
 luti solet supple obducere. caligo fumosas imagines. idest
 stantes in fumo. **N**unc ostendit quid fuerit depictum i ve-
 stibus eius dicens. **I**n extremo margine idest in inferiori
 parte harū vestium. legebatur intertum. **P**. idest practi-
 ca. in supremo supple margine. idest in superiori parte ve-

stium. erat intertam. **T**. idest theoretica. quod interpretatur
 speculatiua. ⁊ inter vtraq; litteras. inter. **T**. ⁊. **P**. erant
 quidam gradus insigniti. idest impressi. in modum scalarū
 quibus gradibus ascendebat ab inferiori littera ad supio-
 rem. **N**unc tangit violentiam vestib? illatam dices. **E**an-
 dez vestem sciderat. idest lacerauerant. in anus quorundā
 hominū violentoz supple facientū violentiā. ⁊ q: idest
 vniūsq; abstulerat particulas a veste quas poterat au-
 ferre. **C** Motandū q: per vestes philosophie intelliguntur
 partes cōtinentales ⁊ artes liberales. Sicut enim corpus ve-
 stibus ornatur: sic philosophia suis partibus decoratur.
Per fila autem subtilissima intelligunt pcepta philo-
 sophicalia siue ppositiōes philosophicales. sicut enī vniū-
 silas in vestibus ordinat circa aliud: sic vna ppositiō in
 rta aliaz. que ppositiōes dicit subtilissime: quia per eas
 homo subtilia inuestigat. Dicit ⁊ huiusmodi pcepta sub-
 tili artificio cōterta rōne ornatus verbor ⁊ sententiaz q:
 in eis inueniūt. ⁊ sunt ex materia indissolubili: quia licet a
 quibusdā male exprimant: tū in seipsis habent veritatem
 indissolubile. **C** Motandū. per manus philosophie: per
 quas suas vestes tenuerat: intelligunt philosophi qui p-
 cepta philosophicalia cōscripserunt. ⁊ dicit rationabili-
 ter manus philosophie: q: nisi fuissent instructi pceptis
 philosophicis: ea exprimere minime valuissent. **C** Motan-
 dū q: vestes philosophie dicit fuisse obducte quadam ca-
 liginē: quia tempore Boetij artes ad tantā negligētiā de-
 uenerant q: pauci eas curabant. Sed Boetius eas trāstu-
 lit ⁊ exposuit siue cōmentatus est. vel ideo vestes philoso-
 phie fuerūt fumose: quia ab antiquis obkure fuerūt tradi-
 ta philosophia. ab Empedocle poetice a Platone enig-
 maticē. ab Aristotele sub verbor obscuritate. **C** Motan-
 dū q: due sunt partes principales philosophie: scilz practi-
 ca ⁊ theoretica. **I**deo in veste philosophie erant due littere i-
 terte scilz. **P**. ⁊. **T**. **P**. autem erat in inferiori parte ve-
 stis. ⁊. **T**. in superiori: per quod inuit q: philosophia pra-
 ctica est inferior speculatiua ordine dignitatis. **P**er gra-
 dus autē medios qui erant inter vtraq; litteras intelligū-
 tur scientie eloquentie que sunt grāmatica. logica. retho-
 rica. **C** Motandū q: dicit ascensum fuisse per grad? a pra-
 ctica ad speculatiua. p hoc inuit q: homo primo debet
 esse sufficienter instructus in practicis vt post ascendere va-
 leat cōtemplatiua. **C** Motandū. quid sit scidere vestes phi-
 losophie. illi tantū dicit vestes scindere philosophie qui
 putant habētes vniū sciētā se esse perfectos philosophos
 sine aliis. **S**i autē aliqui sciant vniū artem sine alia: dum-
 modo se cognoscāt non esse perfectos philosophos: tales
 non scindūt vestes philosophie. vel illi scindūt vestes phi-
 losophie. qui per certitas expositiones trahunt veras pro-
 positiones ad suas falsas opiniones.

Et dextera quidem eius libellos: sceptrum ve-
 ro sinistra gerebat.

Et dextera quidem eius. **D**ic Boetius describit philoso-
 phiam q: tū ad insignia ⁊ ornamenta que manib? gesta-
 bat dicens. **E**t dextera manus philosophie gestabat libel-
 los. sinistra vero gestabat. idest portabat sceptrum. idest
 virgam regalem. **C** Motandū q: omnis cura. ⁊ intentio vi-
 ri sapientis versatur vel circa cōtēplatiōes sapientie que
 designatur per libellos. vel circa regimen reipublice qd s
 signat per sceptrū. ⁊ quia cōtēplatio sapientie potior est q:
 regimen reipubli. ideo pbīa dicit in dextera habere libel-
 los. **I**n sinistra vero sceptrum.

Que vbi poeticas musas vidit: nostro assisten-
 tes choro: stetitibusq; meis verba dictantes: com-
 mota paulisper ac toruis inflammata luminib?
P. **Q**uis inquit has scenicas meretriculas ad
 hunc egrum permisit accedere. que dolores eius
 non modo nullis fouerent remediis: verum dul-
 cibus

cibus in super alerent venenis. Ne sunt enim que infructuosus affectuum spinis vberem fructibus rationis segetem necant. Dominumque mentes affuefaciunt morbo: non liberant. At si que prophanu vt vulgo solitum: nobis blandicie vestre detraherent: minus moleste ferendum putares. Nihil quippe in eo nostre ope lederentur. Nunc vero eleaticis atq; achademicis studiis enutritu alleristis. Sed abite potius syrenes vsq; in certu dulces: meisq; eam musis curandum sanandisq; relinquitte. Boetij. His ille choros increpitus deicit humi mestior vultum: confessusq; rubore verecundia limen tristis excessit.

Quæ ibi poetice musas. Postq; Boetij ostendit quomodo philosophia sibi apparuit. Nunc ostendit quid circa ipm egerit. et primo ostendit quomodo musas poeticas su gavit. secundo ostendit quomodo ipse de hoc obstupuit. tertio quod philosophia sibi appropinquas statum eius ostendit. secunda sibi. At ego. tertia sibi. Tu illa. Dicit pro q; supple philosophia. vbi pro postq;. vidit poeticas musas assistentes nostro thoro. idest lecto. quia Boetius tanq; eger in lecto decubuit. et cu vidit musas dictates verba idest carmina meis stibus ipsi philosophia paulisper. i. aliquantulum. comota et inflamata. idest incensa. totius luminibus. idest crudelibus vel terribilibus oculis. inquit quis permisit has meretriculas scenicas. idest vmbrosas. accedere ad hunc egrum. que dolores eius non modo. i. non tantu. foverent idest sanarent nullis remediis. i. medicamentis. verum pro sed alerent supple dolores eius vultibus venenis. Ne sunt enim muse que infructuosus spinis affectuum. idest passionum. necant. idest suffocant. vberem idest fertilem fructum rationis fructibus. idest in fructibus suis. et mentes hominu affuefaciunt morbo: non liberant. Nunc alloquitur musas dicens. O muse si vestre blandicie detraissent nobis. que. idest aliqne virtum prophanium. idest illiteratum. vt pro tanq;. solitum. idest simile vulgo ego putare id ferendu. idest patiendu. minus moleste quippe in hoc nihil lederent nostre opere. idest nostre sedulitates: sed vos alleristis vobis homine huc enutritu studiis. idest scientiis eleaticis. idest aristotelicis. atq; achademicis. idest platoniciis. Nunc fugat eas dicens. sed abite pot;. idest recedite. vos syrenes. dulces vsq; in certu. i. in mortem. et relinquitte cum curadu meis musis. idest doctis salutiferis. Tunc iste chorus. idest turba musarum increpitus. idest redargutus. mestior. idest tristior existens vultu suum deiecit. idest inclinavit. humi. idest terre. et rubore confessus verecundia. tristis excessit. idest exiit. limen idest domu: in quo decubuit Boetius. **N**otandu q; id muse poetice dicebant assistere thoro Boetij quia. **S**. studuit metricæ dolorem suum conferbere. Item philosophia dicit paulisper comota. per quod immuitur q; ira immoderata non debz cadere in viru sapien: quia virtus consistit in moderatione passionum. Unde Is irasci fit homini naturale: tamē irasci quando oportet: et vt oportet: et q; tuz oportet est hominis virtuosi et sapientis. Unde Seneca: quid crudelius ira. Similiter in de virtutibus cardina libus. Esto tardus ad iram. Item interrogatio quandoq; fit causa ignorantie alicuius. aliquando vt ex responsione facta aliquid probe. quandoq; fit propter increpationes faciendam. et hoc ultimo modo philosophia interrogat. d. quia has scenicas meretriculas etc. **N**otandu. q; muse poetice dicit meretricule. sicut enim meretrice allicit homine delectando nihil vilitatis sibi cōserendo et comiscet se cussibet non ex amore sed spe lucri: ita poete non scribunt amore scientie: sed vt aliquid laudis vel premii cōsequant. et delectant rōne metri modicu vilitatis conferendo sed vi

uerlas passiones inducendo. Appellat autem philosophia musas meretriculas scenicas: quia carmina poetica in scena consueverunt pronunciar. Ubi nota q; scena dicebat locus vmbrosus in teatro vbi abscondebant persone pronunciantes carmina tragica vel comica. vnde scena interpretatur vmbratio vel vmbra. Uel ideo muse poetice dicitur scenice. idest vmbrales: quia sunt vmbra scientie non vera scientia cum obumbrant mentes hominum. Itē metrica descriptio doloris non sanat dolore sed magis auget. quia cōsideratio miserie est prouocatiua tristitie. vnus quisq; autem cum diligentia cōsiderat quod scribere vult Item metrica descriptio dicit esse dulce venenū. quia placet et nocet. ratione metri placet. sed propter recordationes doloris nocet. Item affectus est vehementis animi passio animu torquens. et verum iudicium rationis impediens. Et sunt quattuor affectus animi gaudiū: dolor: spes: et timor: qui dicuntur infructuose spine: quia suffocant segetem rationis. que est scientia et virtus. **I**tem licet de errore volendu sit. potius tamen de errore sapientis q; insipie. nam error sapientis alios exemplo corripit. error autem insipientis nō. q; ab insipiente non trahit exemplum. propter quod dicit Salustius. Omnia mala exempla a rebus bonis orta sunt. Ergo dicit philosophia. magis est volendum de errore Boetij q; alterius prophani. Item sicut in Augustionē phanum idem est quod templum. Inde prophanus. idest sacrilegus quasi procul a phano. idest a templo. **P**rophanium etiā dicitur quicquid non est sacru. vnde omnes laici et illiterati dicit prophani quasi procul a phano sapientie. **I**tem sicut in Augustionem opera ope est sedulitas in rebus agendis. Opera autem philosophie est intentio: vel labor ad aliquid philosophici addiscendū: Itē eleys est ciuitas grece in qua studuit Aristoteles vnde studia sua dicit eleatica. Achademia autem ciuitas vel villa in qua studuit Plato. vnde studia sua dicit achademica. vtriusq; autem studiis Boetius fuit enutritus. **I**tem philosophia musas appellat syrenes sicut enim syrenes dulcedine cantus attrahunt naves periclitando eas. sic muse delectatione metri alliciunt homines vel mentes hominum et rationem aliquo affectu submergunt et obcurant. **I**tem q; vna philosophia conuentu musarum expulit signatur q; vnus sapiens sua virtute et sapientia infinitos errores stolorum extinguit.

At ego cuius acies lachrymis mersa caligat vt nec dinoscere possem: que nam hec esset mulier tam imperiose auctoritatis: obstupui: visuq; iteram de fixo quidnam deinceps esset actura expectare tacitus cepi.

At ego cuius acies. Nunc Boetius ostendit quomodo obstupuit de actu philosophie. dicens. At ego Boetius cuius acies. idest visio mersa lachrymis caligat. i. obcurata fuerat. vt nec posset dinoscere. idest inuestigare. quenā idest que esset hec mulier tam imperiose auctoritatis. idest potentie. ego obstupui. idest miratus fui et de fixo. i. inclinato. visu in terram tacitus cepi expectare. quidnam deinceps. idest cōsequenter esset actura circa me. **N**otandum quia Boetius voluit de amissione rerum tpaliū. ei acies idest ratio et intellectus caligat. ita q; non potuit cognoscere philosophia. **N**ota q; licet Boetius de actu philosophie obstupuit. tamē tacitus expectauit quid deinceps facere vellet: per hoc innuens se esse talem qui cōsolationē acciperet qui enim refutant alios audire. nec audita ratione acquiescunt tales sibiipsis obstaculum cōsolationis faciunt.

Tum illa propius accedens in extrema lectuli mei parte consedit: meumq; intuens vultum lectu grauem atq; in humum merore deiectam: bis versibus de nostre mentis perturbatione con

questa est.

Cum illa propius accedens. **Hic** Boetii ostendit quo modo philosophia sibi appropinquans statum ei? deplārit dicens. Tum illa philosophia accidens propius condescit in extrema parte seculi. idest cordis mei. et intus meum vultum grauem. idest grauatam luctu. atq; delectū. i. inclinatum. in humi. idest in terram. merore. idest tristitia conquesta est his versibus sequentibus de perturbatione nostre mentis. **Nota** q; philosophia dicitur sedisse in extrema parte seculi. idest cordis Boetii Nam cum esset in tristitia et doleret propter amissionem rerum temporalium parum vel nihil sapientie habebat. et quia tota cura eius erat circa terrena amissa. ideo dicitur habuisse vultum merore delectum in humum.

Metrum secundum primi libri

Eu q̄ precipiti mersa profundo.

Mens hebet: et propria luce relicta

Tendit in externas ire tenebras.

Terrenis quotiens statibus acta

Crescit in immensum notia cura.

Metrum secundum primi libri.

Eu quā precipiti mersa profundo. **Hic** incipit metrum secundum huius primi libri. Quod vocatur metrum dactylicum a pede predominante et dicitur dactylicum a numero pedum. a thetra quod est quatuor. quia quatuor pedes cōtinet et dicitur yperalecticum propter syllabam habundantem post duos pedes in medio versus. Terbi gratia. **Pr**imus pes est. **H**eu q̄ secundus precipi. sed syllaba ti huius nominis precipiti superabundat. tertius pes est mersa p̄ quatuor fundo. Similiter est in aliis. In hoc ergo metro. philosophia deplangit statum boetii dolendo perturbationem sue mentis. et facit duo. **Pr**imo vniuersaliter philosophia deplangit perturbationem mentis hominum. **S**ecundo specialiter conuertit planctum suum super Boetium ibi. **Hic** quondam. **Pr**imo dicit. heu quā. idest quā tum. mens hominum hebet idest obscuratur. mersa precipiti profundo. idest cura rerum temporalium que precipitavit hominem. et talis mens relicta propria luce. idest contemplatione. t̄chdit. idest laborat. ire in tenebras externas. idest in ignorantias exteriores. hoc autem contingit homini quotiens supple mens acta. idest agitata. terrenis statibus idest prosperitatibus vel euentibus cura idest sollicitudo rerum temporalium. notia idest noxia. crescit in immensum idest supra modum. **Nota** q; in nobis est duplex virtus rationalis et sensualis. sensus autem semper aduersatur rationi. quia caro concupiscit aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnem. cum autem sensualitas vincit rationem tunc homo est in malo statu regiminis. et efficitur bestial. Unde Albertus super tertio de anima dicit. Turpe est nobis abdicere regimen superioris et induere regimen inferioris virtutis quod nobis commune est cum bestiis. **I**deo scribitur tertio ethicorum. in antiqua translatione valde conandum et laborandum est nobis. Ut virtus nostra concupiscibilis subiecta sit rationi: quemadmodum enim pueri peruersi viuunt si non a suis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendum. sic appetitus sensualis ducit nos ad insolentiam. nisi regula rationis fuerit coartatus. plures autem homines sequuntur sensualitatem q̄ rationes insudantes bonis exterioribus et delectationibus sensualibus per que impediuntur in speculatione et cognitione summi boni. **I**deo philosophia hoc deplangens dicit in metro. **H**eu q̄ precipiti. **E**t cum anima ingerit se curis rerum temporalium profunde precipitatur et hebet. quia a cognitione rerum et sui creatoris destituitur et destituta cadit in tenebras externas. idest in ignorantias exteriores. **U**bi nota q; duplex est ignorantia quedam naturalis que

est in iuuenibus et decrepitis. et vocatur ignorantia interna quia ex naturali defectu contingit. Alia est ignorantia que causatur ex negligētia hominis. quando sollicitatur circa exteriora. et talis dicitur externa. quia est ex naturam. **S** qua dicitur q; omnes homines naturaliter scire desiderāt **Pr**ima ignorantia cum sit naturalis non est viciosa. quia turpes a natura nemo increpat neq; bonos laudat. **S**ecunda est viciosa cum sit per hominis negligentiam de quo loquitur Boetius secundo huius li. prosa quinta. **L**eteris animantibus sese ignorare natura est. hominibus vero vicio venit. **I**tem dicit notia cura. Unde Seneca in procerbiis. **M**agnam partem perturbationis sibi dedit qui exterioribus se iniecit. **I**tem ratio et intellectus dicitur lux hominis. quia illumināt hominem ad cognitionem creature et creatoris. dicuntur autem propria lux hominis quia solum genus hominum viuūt arte et ratione ex problemis metaphisice.

Hic quondam celo liber aperto

Suetus in ethereos ire meatus

Ternebat rosei lumina solis.

Visebat gelide sidera lune.

Et quecunq; vagos stella recursum

Exercet varios fiera per orbes.

Comprehsam numeris victor habebat

Hic quondam celo liber aperto. **Hic** philosophia specialiter conuertit se ad deplangendum Boetium. et primo ostendit quanta contemplatione Boetius quondam viguit. **S**ecundo ostendit quomodo destituitur a tali contemplatione solum de terrenis cogitabat. ibi. **N**unc iacet effeto. **Pr**imo philosophia commendat Boetium ab Astro nomia. **S**ecundo a naturali philosophia. **T**ertio a methaphisica secunda ibi. **Q**uinetiam causas. tertia ibi. **Q**uis voluit stabilem. **Pr**imo dicit Boetius quondam liber. i. solutus a cura rerum temporalium. celo sibi aperto per cognitionem. suus fuit ire. per rationem. in ethereos meatus. idest in motus corporum celestium. et ipse cernebat idest speculabatur. lumina. idest radios rosei solis visebat. idest cum desiderio videbat. sidera. idest constellationes. gelide. idest frigide lune. et ipse boetius. victor ignorantie habebat omnem stellam comprehensam numeris. idest certis computationibus. quecunq; stella. erratica. cret. idest operatur. vagos. idest varios recursum. nunc progrediendo: nunc regrediendo. stella in quā fiera. i. mota. per varios orbes. idest circulos.

Nota q; animo liberato a curis exterioribus concessum est philosophari. **I**deo quedam artes dicuntur liberales quia filij liberorum. idest nobilium qui erant liberati a curis temporalibus talibus artibus vacabant. **I**deo dicit philosophia q; boetius quondam liber etc.

Nota q; dicit celo aperto. licet homo planetas celi corporaliter non attingat tamen speculatione comprehendit. **H**oc pulchre tangit **T**rimegistus. dicens **M**agnum miraculum est homo et animal honorandum. hic anima intellectiva in naturam dei transit quasi ipse deus sit. **Hic** per naturam anime dijs est coniunctus. hic demonum genus nouit. terram colit. elementis commiscetur acumine mentis. in mari profunda descendit. celum quod videtur altissimum animi sagacitate metitur. **I**ntentiones animi eius nulla aeris caligo confundit: nec terre densitas eius operationem impedit. non aque profunditas aspectum ei? obtundit.

Nota q; sol in ortu suo apparet rosens propter vapores interpositos iter visum nostrū et solē. **N**ā albū visū p̄ fumum apparet rubeum. **E**tiam licet in meridie vapores sint interpositi: non tamen apparet tūc rosens: eo q; illi vapores non sunt grossi sed subtiliati calore solis. **Nota** philosophia dicit lunam esse gelidam: q̄ non est intelligendū formaliter. quia prime qualitates que sunt calidum. frigidū humidum

humidum, sicum, non habent locum in corporib' celestibus, cum non recipiant peregrinas impressiones, sed dicitur luna gelida virtualiter vel effectiue: quia frigus & etiam humores efficit in inferioribus: propter quod noctes quibus luna preest sunt gelidiores & humidiores magis diebus.

Nota q' planete dicuntur habere vagos recurfus: quia mouentur duplici motu, scilicet primi mobilis ab oriente in occidentem: & proprio motu ab occidente in orientem, vel ideo quia quandoq; apparent nobis stationarii, quandoq; retrogradi, quandoq; propinqui, quandoq; aliqua litera remoti. **Nota** q' stella erratica dicitur fera idest mota p' varios orbis circuloz scilicet deferētis & epicycli ratione quorum circuloz nunc dicuntur progressui, nunc retrogradi, nunc stationarii vt dictum est, & habet videtur in theorica planetarum vel astronomia.

**Quinetiam causas: vnde sonora,
Flamina sollicitent equora ponti:
Quis voluat stabilem spiritus orbem?
Uel cur hesperias sydus in vndas
Casurum rutilo surgat ab ortu.
Quis veris placidas temperet horas:
Ut terras roseis floribus ornet,
Quis dedit vt pleno fertilis anno
Autūnus grauidis influat vuis,
Rimari solitus: atq; latentis
Nature varias reddere causas.**

Quinetiam causas. Hic commendat eum ex parte naturalis philosophie dicens. Quinetiam pro certo Boetius solitus fuit rimari idest inquirere, causas vnde idest ppter quas causas, sonora flamina idest sonorozi venti, sollicitē idest perturbent, equora idest planicies, ponti idest maris quasi diceret. Boetius sciuit causas generationis ventoz qui comouent ipsam mare. **Nota** q' ex libro metheozorum patet q' vent' generatur ex vapore calido & sicco eleuato per calorem solis qui perueniens ad locuz nubiu' frigiditate nubis repercutitur, & repercussus fertur in latu' & facit sonum impellendo aerem, & quia aqua facillit' ē visibilis de facili cedit & reuerberatur per ventos. Uel aliter potest intelligi. Antiqui enim dicebūt q' ideo venti turbant mare, quia in ipso mari generantur venti q' non erant, sed faciunt flurum maris. h' bec opinio non sit vera, quia mare fluit & refluit tempore determinato sicut bis in die naturali, venti autem generantur tempore indeterminato. **Quis voluat stabilem.** Hic philosophia comendat. Boetius a methaphisica & iterato a naturali philosophia dicens. Boetius etiam solit' fuit rimari quis spiritus idest intelligentia voluat motu diurno stabilem orbem firmamenti, vel etiam cur sydus solis vel aliud habens ortum, & occasum, casurum in hesperias vndas idest in aquas maris occidentalis surgat idest iterum oriatur ab ortu rutilo idest ab oriente splendido, quasi dicat. Boetius solit' erat inquirere cur stelle que in occidente videntur occidere iterum resurgant in oriente, etiam erat solitus rimari quis temperet placidas horas veris idest repositis vernalis, vt ornet terras roseis floribus. Quis dedit idest ordinauit vt autūnus fertilis anno pleno idest secundo influat idest influentia faciat grauidis vuis idest bovis repletis, etiam erat solitus reddere idest assignare, varias causas latentis nature idest rerum naturalium. **Nota** omne quod mouetur ab alio mouetur, ex septimo philosophorum ergo celus ab alio mouetur. Adductur autem celum a duplici motore per commentatoem, scilicet methaphisice, ab vno confuseto & appropriato qui vocatur intelligentia a quo mouetur effectiue, ab alio motore separato qui est deus, a quo mouetur in ratione finis. Item dicit orbem celestem esse stabilem, licet enim moueatur & mutet locum fm partes non

tamen fm totum: & quantum ad hoc dicitur esse stabilis idest immobilis. Item causa quare stelle que occidunt iterum oriuntur non est alia nisi motus circularis primi mobilis, qui secum rapit omnes stellas tam fixas q; erraticas. Item hesperus est stella que de vespere sequitur solē occidentem a qua stella mare occidentale dicitur hespericum mare, eo q' sol & hesperus ibi se mergant, non q' ita sit, sed quia vulgares sic opinantur, cum enim stelle occidunt propter interpositionem maris inter visum & stellas videntur stelle mergi in mare. **Item** tempus vernale dicitur placidum, quia est conueniens vite hominis. Est, n. tempus veris calidum & humidum in quibus consistit vnta, ex libro de monte & vita. Et ideo illo tempore producuntur flores. Nam materia florum est humidum aqua subtile bene coctum a calido aereo, quia igitur in vere diminatur calidum aereū & humidum aqueum subtile quod parua indiget digestionē: ideo in vere cui' calor temperatus est: flores producuntur. **Item** vitis multum abundat de humido aqueo & grosso: cuius signu' est: quia tempore putationis distillat ab eis quasi humidum lachrymabile: tale autem humidum grossum multum resistit digestionē: ideo vne ad maturitatem tarde proueniunt scilicet tempore autūni. **Item**. Boetius consuevit reddere causas latentes rerum naturalium: quod fuit indicium felicitatis, Nam fm Virgilium, felix qui potuit rerum cognoscere causas.

**Nunciacet effeto lumine mentis,
Et pressus grauib' colla catbenis:
Decliuumq; gerens pondere vultum,
Logatur heu stolidam cernere terram.**

Nunciacet effeto. Hic ostendit philosophia quomodo Boetius destitutus erat predicta speculatione cum de terrenis cogitabat: dicens, nunc idest tempore doloris. Boetius iacet idest prostratus est, effeto idest euacuato, lumine idest speculatione mentis, & ipse pressus colla idest fm colla, grauib' carbenis, passionum que mentem grauāt, gerensq; decliuum vultum idest inclinatum pondus amissionis rerum temporalium. Deu cogitur cernere stolidam terram idest bona terrena, que homines stolidos efficiunt. **Nota** catbena est ferreum instrumentum quo aliquid contra suam naturam detinetur. Quattuor autem affectus que sunt gaudium: spes: timor: dolor: similitudinarie dicuntur carbenes: quia animus hominis detinetur & contra suam naturam, & rationem ad illicita trahunt, nam ratio semper deprecatur ad optima, ex primo ethicorum. Et ppter ea Boetius in fine huius primi hortatur fugam passionum, ibi. Tu quoq; si vis. **Item** nota non est estimandus q' Boetius hic esset ita euacuatus lumine mentis sicut littera sonat, quia alias fuisset insufficientis pro compositione huius libri, sed philosophia loquitur hoc compassiue. Ille enim est merus stultus qui inclinatur ad terrena diligendo ipsa, & non eleuando intellectum suum ad speculabilia qualis nō fuit Boetius. Unde dicit Augustinus. Tales sunt homines, qualia sunt ea que diligunt quia dlectio transmutat diligentem in similitudinem rei quam diligit. Hec marquardus

Prosa secunda primi libri.

Ed medicine inquit potius tempus est q' querele. B. Tum vero totis in me intenta luminibus. P. Tu es ne ille ait: qui nostro quondam lacte nutritus nostris educatus alimentis: in virilis animi robur euaseras: Atq; talia contuleramus arma: q' nisi prius abiecisses: inuicta te firmitate tuerent. Agnoscis ne me: Quid taces: pudore an supo-

re siluisti: malles pudore sed te: vt video: stupor
oppressit: B.

C Prosa secunda primi libri.

Ed medicine inquit potius. Sic: incipit scda
prosa huius primi. in qua pbia inestigat mor
bum Boetii et quibusdam signis. scdo consola
tur ipm ne desperet. scda ibi. Lngs me non.

Primo die pbia. O Boetii ego posses multa
cōquere de perturbatōe mentis tue. scd nūc potius me
dicine ips est q̄ querere. verō pro scd. tum. i. tunc. mulier
illa intentā in me totis luminibus. i. oculis. ait. es tu ne il
le qui quondā tpe. igneūtis nutritus nostro lacte. i. faci
libus documentis: i. etate aut pfecta educatus. i. nutrit
nostris alimentis. i. doctrinis difficilibus. tu euaseras
i. pueneras in robur. i. i. fortitudinē. virilis animi. atqui
pro certo. nos cōmiseram tibi arma talia. i. documenta:
q̄ nisi prius abiecisses p obliuionē. ipsa tuereñt te. inuicta
firmitate. dicit pbia. Agnoscis ne me: qd tacēs: siluisti ne
pudore. i. verecūdia. an stupore. i. mentis alienatione. ego
malle. i. magis vellem. te siluisse pudore: sed vt ego video
stupor oppressit te. **C** Nota q̄ pbia in deplangendo Boe
tū non facit longā morā ne Boetius desperet super infir
mitate sua ergo dicit pbia magis esse ips medicie q̄ que
vel. **C** Item boni medici ē totis oculis diligenter respice
re faciem infirmi eo q̄ i facie magis apparent signa p̄d
sticationis firmitatis. id pbia dicitur esse intuta Boetū
totis luminibus. **C** Item p arma pbie intelligunt p̄ce
pta pbicalia que p̄uadent minime extolli in p̄speris. nec
deprimi in aduersis. Bōttat enim nos pbia ad magnan
imitatē. Magnanimus autē est: qui contra difformis in
sultus fortune vnanimi mentis p̄stantia militat. De his
filibus p̄ceptis pbicis Boetius oblitus fuit pp̄ dolore

C Nota taciturnitas q̄q̄ puenit ex pudore q̄q̄ est ex stu
pore q̄. n. manifestat alicui aliqd qd velle celari ipse effi
cit verecundus. & oculi eius dep̄simuntur: facies ei rube
t & auertit. & lingua eius in loquendo ligatur. **C** Nota q̄
stupor vno mō est habūdās amiratio mentis. vt ibi. Ipa
pa stupor mūdi. Alio mō est mētis alienatio. & sic accipit
i pposito. & inducit taciturnitatē. ex quo eni morus lingue
est fm̄ p̄fornitatē ad fantasiam: turbata fantasiam sicut cō
tingit in alienatōe mentis. p̄peditur lingua in loquēdo.
ergo dicit pbia. pudore an stupore siluisti. & q̄ taciturni
tas pueniēs ex stupore deterior est q̄ que causat ex pudō
re. cū ipsa causat ex aliquo defectu interiori. id dicit pbia
mallem pudore siluisses. **C** Nota fm̄ Induguitōne pudor
est corporis. sed pudicitia est mētis. Est aut pudor verecū
dia ex aliquo casu innata non transferens memorias. sed ipe
diens lingua. Stupor autē est casus memoriā auferens &
liguā i pedicēs & pe? ē tacere stupore: q̄ pudore q̄ meli? ē
memoriā retinendo non loq̄ q̄ loqui & memoria carere.

C Nota pbia dicit Boetium habuisse nutritū suo lacte: p
nutrimentū lactis intelligit triuū. i. gramatica. loyca. &
rhetorica. q̄bus iuuenes sunt seriatim informandi: tanq̄
facilibus documentis. sic puer lacte nutrimento molli &
facili digestiōis nutrit. Sed per b q̄ dicit virilis animi
robur euaseras. i. ad sciaz mathematicā: nē q̄ t̄q̄ p sciaz
magis subtilē hō p̄fecte etatis efficiat. **C** Nota. pbia cō
tulit Boetio arma nō corporalia. sed spūalia sicut sūt v̄t
tes intellectuales q̄s enumerat Aristoteles. s. cōbi. & sūt
illa. intellectus. sapia. scia. ars. & prudētia. Et sūt v̄tutes
cardinales que sūt quattuor. i. prudentia. iustitia. fortitu
do. tēperantia. & dicuntur cardinales. q̄ quādā principalit
tate sibi v̄dicatē circa materiā circa quā h̄nt fieri. Illa. n.
arma abiecit Boetius q̄ ipalib? adbesit. appetitū sensi
tūo auuens & ab attentatione celestium sequestratus. & d
istis armis dicit ap̄sus. Abiicite ḡ opa tenebray & inui
mini arma lucis sic vt in die boneste ambulemus.

C Cumq̄ non mō tacitū sed elinguem prosus

the mutūq̄ vidisset. admonit p̄tectozi meo lēiter
manum. **P.** Et nihil inqt periculi ē letargū pa
titur: cōmūne illisq̄ mentū morbū. Sui paulis
per oblitus ē. Recordabit facile sui: siquidē nos
ante cognouerit **Q** vt possit agnoscere paulis
per lumina ei? mortaliū rez nūbe calligātia ter
gamus **B.** Nec dicit: oculosq̄ meos stetit? in
tūdantes contracta in rugam veste siccauit.

C Lngs me nō mō tacitū. Sic pbia consolaf Boetū ne
desperet dicens: cui pbia vidisset me non mō. i. nō tū ta
citi. sed p̄orsus. i. totaliter elingue. q̄ pro. & mutū ipa ad
mouit. i. app̄osuit. p̄tectozi meo lenit manū. & iqt. i. dixit
nihil piculi est circa hūc bolem. ipse patitur letargum. i.
morbū obliuionis. morbū inquā cōem mentū illufarum
idest deceptay. & ipse paulisq̄. i. mōdicū est oblitus sui. sed
facile sui recordabit. siquidem p̄ certo. cognouerit nos
pbiam. an. i. prius qd vt ipse possit facere. tergamus lu
mina. i. oculos eius. calligātia nube. i. obscuro itate. rez mor
taliū. i. ipalū hec dicit pbia. & veste sua sc̄ta. i. conuoluta
in rugas siccauit oculos meos stetitibus vndantes. i. hūme
ctates. **C** Nota q̄ tacitus est ille q̄ nō loq̄: s̄ h̄at p̄tates
lingue ad loquēdū. sed elinguis vel mut? dicit ille q̄ non
solū nō loq̄: sed nō h̄ p̄tates lingue ad loquēdū: & talis
fuit Boetius pp̄ stuporē. i. mentis alienationē. **C** Nota
q̄ pbia inuēs se esse bonā medicā p̄solaf Boetū dicens
nihil piculi est i boie isto. q̄ fm̄ Senecā i lib. de clemētia
ad neronē. Malli medici ē desipere ne curet eger. **C** Nota
q̄ letargia est infirmitas causata ex oppressiōe cerebri tū
obliuione. & iungit p̄tūo somno. & sic letargus ē morb?
inducens obliuionē & somnum. Inde letargicus est hō q̄
patit talē morbū. & d̄ a letes qd̄ interpretat obliuio. etiaz
letes est stupius infernal. Boetius ḡ patiebat letargū
i. morbū obliuionis: q̄ si p̄cepta pbie in memoria habuit
set nūq̄ de amissione rerum ipalū voluisset. Itē dicit le
targū esse morbū illufay mentū: q̄ mens illusa est vbi ra
tio ē ligata pp̄ defectū fantasie sicut in freneticis vel pro
pter defectū memoriē sicut i letargicis. **C** Notādū: hō cū
ponit ex ala imortalī & corpore mortali s̄ q̄ Boetū obli
tus fuit bonoy aie: id v̄t fuisse sui oblitus nō totalit sed
paulisq̄: q̄ adhuc curā habuit de hōis terrenis que resp̄
ciūt corp? **C** Itē hō p̄ pbiam h̄ sui ipi? p̄fectā cognitio
nē. ad cognoscendū aut illud qd p̄ pbiam cognoscitur: os
prio pbiaz cognoscere. id dicit pbia recordabit sui facile si
nos ip̄s cognouerit. **C** Itē p̄ vestes pbie in rugā sc̄tas i
telligit p̄cepta pbicalia i v̄nū volumē p̄gregata sic in isto
libro qd̄ ipa pbia Boetū p̄solaf. **C** Nota q̄ ad medicū
infirmitū curare volentē plures requirunt p̄ditōes. prio vt q̄
litates & p̄ditōes respiciat: vt h̄iores nocētes cognoscāt.
Scdo ad loquēdū cū moueat. Tertio si p̄ualida egritudi
ne obmutescat vt manū corpori firmi adhibeat. Quarto
vt cū verbis cōsolatoris reficiat. sic pbia videns dolores
Boetii. prio cū insperit. secundo ad loquēdū mouit. tertio
manum suam corpori apposuit. & quarto verbis consola
toris refecit.

C Metrum tertium primi libri.

Tunc me discussa liquefit nocte tenebre
Laminibusq̄ prior redit vigor.

At quum precipiti glomerantur syde

ra choro.
Ambofusq̄ polus stetit imbribus:
Sol latet. ac nondum celo venientibus astris
Desuper in terram nox funditur.
Hanc si trafeio boreas emissus ab antro.
Urberet: & clausum. reseret diem:

Emicat

Emicat. et subito vibratus lumine pbebus.

Adirantes oculos radijs ferit.

Admetrum tertium primi libri. Tunc me discussa liquerunt. Hic incipit tertium metrum huius primi libri cuius primus versus vocatur metrum dactylicum exametrum. secundus vero metrum alexandricum ab inuatore. tetrametrum a numero pedum. dactylicum a pede predominantem. et caetera electicium: quia nulla syllaba habundat nec deficit in huius metro Boetius declarat per quoddam simile quomodo remouit impedimentis vigore cognitionis recuperavit: et talis similitudo. Sicut choro flante nubes generantur: et per interpositionem nubium sol et alia astra nobis occultantur: sic aduersitate imminente homo afficitur diuersis passionibus obscurantibus intellectum: et sicut auro flante dissoluuntur: et radii solares reuertuntur. sic in aduersitate adueniente consolat de pbebus passionibus sedantur. et intellectus illuminatur. ut est in littera. Tunc cum pbeba terit oculos meos. tenebre liquefuit me discussa nocte. i. obscuritate. et prior vigor. cognoscendis rediit luminibus meis. i. oculis. ut pro sicut. sol lateat. i. occultatur. quia. i. quia. sidera. i. stelle. glomerantur. i. inuoluuntur precipitiis. choro. i. tali vento. et polus. i. celum. scilicet. i. stare videtur. nimborum imbribus. i. pluuiis nubilosis. ac pro etiam. nor. i. obscuritas. funditur desuper. i. de nubibus in terram. nondum. i. adhuc astris. i. stellis uenientibus. id est apparentibus in celo. Si boreas emissus ab tracto antro. i. tracte regionis. verberet. i. depellet hanc noctem. i. obscuritatem. et referet clausum dies. tunc pbebus. i. sol emicat. i. lucet. et vibratus. i. fortificatur. lumine suo. ferit. i. percussit. oculos hominum. mirantes subito lumine solis post tenebras.

Nota pbeba trahit hominem ab obscuritate et ignorantia ad lucem sapientie. et libro de pomo Aristotelis et per metristam. Ars hominis format. nec finit esse malum. Et quia pbeba siccaisset oculos Boetii. fugatis tenebris ignorantie rediit vigor intelligentie. **N**ota quatuor sunt uentus principales qui flant a quatuor partibus mundi. scilicet ab oriente. occidente. septentrione. et meridie quorum quilibet habet duos collaterales. et sic sunt duodecim uenti qui bis uersibus continentur. flant subsolanus uulturnus et eurus ab ortu. Atque die medio notus heret affricus austro. Circin? occasum zephyrusque fauonius afflant. Sed ueniunt a quo boreas et choro ab arcto. Choro ergo est uentus. qui flante generantur nubes et conglomerantur sidera sic quia pbeba nubes occultantur. **N**ota quod polus est stella que semper in eodem loco uidentur. sed huius polus ponitur pro firmamento: tanquam pro toto per synochonem. **N**ota quod polus. i. celus dicitur stare quia est obductum nimborum imbribus: non quod stet. sed quia motus eius tunc nobis non apparet. motus enim celi non percipimus nisi per motum alius stelle. cum autem celus est cooperitus obscuris nubibus: nulla stella uideri potest. **N**ota finem huiusmodi. Nimbibus est nubium densitas et in tempestate orta. et sic dicitur Boetius hic nimborum imbribus. i. densis pluuiis. et est ratio. quia tenuis imber non impedit aspectum astrorum. **N**ota quod boreas dicitur flare ab antro tracto. quia forte regio tracte est cauernosa de cuius cauernis erit uentus generatus ex vaporibus sicis in terra.

Nota postquam pbeba terit oculos. Boetius et eisdem a fletu labrymarum cooperuit: restitutus fuit pristino vigori. **C**um uero oculi ipsius Boetii uis et intellectus obscurati erant tenebris ignorantie cum istis temporalibus adhaesit. propter amissionem rerum temporalium: diuersis fuit subiectus passionibus. Sed pbeba oculorum caliginem abiecit cum ipsius intellectum illuminauit: tenebras ignorantie fugando et lumine spirituali ut scientia illuminando.

Aud aliter tristitie nebulis dissolutis hausi celum: et ad cognoscendam medicantis faciem mentes recepi. Itaque ubi

in eam deduxi oculos intuitumque desiri: respicio nutricem meam: in cuius ab adolescentia laribus obuersatus fueram philosophiam. Et quod inquam tu in has erili nostri solitudines: Omnium magistra virtutum superno cardine delapsa uenisti. an ut tu quoque mecum rea falsis criminationibus agiteris. **P**. An inquit illa te alium desererem: nec sarcinam quam mei nominis obinuatiam sustulisti. communicato tecum labore partiter: Atqui philosophie partes non erat incomitatum relinquere iter innocentis. meam criminacionem uererem: et quasi nouum aliquid acciderit phoze scerem. **N**am enim primum ceteris apud improbos mores laessitam periculis esse sapientiam.

Profa tertia primi libri. **A**ud aliter tristitie nebulis. Hic incipit tertia profa primi libri. in qua Boetius ostendit quomodo pbeba cognouit. et diuisit. quia primo ostendit quomodo pbebam cognouit. et aliter de pbeba et admirari cepit. et quomodo pbeba sibi rediit. scilicet per pbeba pfectionem sapientiam a vulgaribus non esse nouam. scilicet ibi. **N**am apud ueteres. Dicit prior. **N**am per non aliter nebulis tristitie meae dissolutis. i. fugatis per consolationem pbebe. quia sicut nubes dissoluuntur per flatum boreae. Sic ego Boetius hausi. i. resperi. celum. i. sursum. et recepi mentem. i. vigorem rationis. ad cognoscendam faciem medicantis. i. medici. Itaque. pro ergo ubi id est postquam. ego deduxi. i. uerti oculos. quia. pro et desiri. i. stabiliui. intuitum in eam. resperi nutricem meam pbebam. in cuius laribus. i. scholis fueram obuersatus ab adolescentia. i. a iuuentute mea. et inquam. i. dixi. **O** magistra oium uirtutum quod. i. propter quod. tu uenisti lapsa. i. pgressa. superno. cardine. i. de celesti porta. in has solitudines. i. loca deserta. nisi crili id est nunc relegatis. i. an nungquam. pro hoc uenisti. ut existeres rea. i. tanquam culpabilis. mecum agiteris. i. infesteris falsis criminacionibus. **I**lla pbeba inquit. i. dixit. o alium. i. per me nutrite. an. i. utrum te deserere. quod. d. non. nec partiter. i. diuiderem tecum edicato labore. id est diuiso labore. sarcinam. i. pondus. quam tu sustulisti ob inuidiam mei notis. **I**amne sapientie atque pro certo. non erat. fas. i. honestum. pbebe relinquere iter innocentis incomitatum. i. sine comite. supple si ego te dereliquissem ego uererem: id est timerem. meam creationem. i. meam uanationem. et ualde per borea scerem quasi aliquid nouum acciderit. supple circa te enim per quod. nisi. i. nungquam. tu censes. i. iudicas primum ipsam sapientiam esse laessitam. i. infestam. periculis. i. perturbationibus apud improbos mores. i. male morigeratos homines. quod. d. hoc si est nouum **N**ota pbeba dicitur medica. sicut enim medicus morbo fuga ratione sanitate inducit. Sic pbeba ignorantia relegata uita ueritatis quod seculi perdonat. non habet in libro de pomo Aristotelis. quod pbebam inuenerit uita in utroque seculo inuenit. et alibi. Qui me inuenit uitam ueniet. et habiet salutem a domino. **E**t ideo dicit Boetius faciem medicantis. **N**ota quod Boetius non solum deduxit oculos in pbebam. sed desirit et inuitum per quod inuit quod quare pbeba se totum tradere pbebe per primum studium et laborem. nam sic una fructu aduenit si facit uer nec una dies calidus facit estate. sic nec una speculatio pbeba facit pbebam. **N**ota quod tempus opportunum ad pbebandum est tempus adolescentie quod inuens Boetius dicitur in laribus ab adolescentia fueram obseruatus. **N**am etas hominis assimilatur cere quod si nimis est mollis vel dura nimis: forma sigilli non recipit nec retinet. si autem est temperate mollis vel dura figuram recipit et retinet. Sic si etas nimis tenera. sicut infantia non recipit doctrinam pbebam: nec etas nimis dura sicut decrepitas. sed etas temperata qualis est adolescentia que facillime intelligit et intellecta memorie commendat. **N**ota per lares pbebe i

intelligunt diuersae secte philosophorum, sicut Aristotelis, et Platonis quos Boetius ab adolescentia fuit obseruatus. Et dicit Augustinus quod obuersari idem est quod conuersari. Nota ad id quod philosophia dicitur magistra omnis virtutis: quia omnes virtutes morales docet ut patet et ethice, et dico morales propter virtutes theologicas que sunt fides, spes, et caritas. Et ubi philosophia delapsa a superno cardine, quia omnia sapientia a deo est. Ita sic scribitur in prologo libri de regimine principum. Deus est qui diuitias sue sapientie infudit animabus, scilicet studentibus tribuit gratiam cognoscendi cui nihil est difficile et sine quo nihil est possibile possideri. Nota ut postea patebit quod Boetius false criminabatur de istis compositionibus et de spe dimitto delatoris, et illud quod faciebat sapientia dicebatur facere arte magica id dicit ad philosophiam. Itaque uenisti ut tu mecum rea falsis criminatioibus ageris. Nota philosophia tangit tres rationes propter quas non debuit derelinquere Boetium. Prima quod iurur non debet derelinquere suum alium. Secunda quod qui paritur propter alium non debet ut deserat ab illo. Tertia quod non debet philosophiam derelinquere innocentem. Boetius autem fuit philosophia alium ipse patiebatur iniurias propter philosophiam, et fuit innocens ergo etc. Nota secundum Augustinum de uiginti laccho, scilicet cum desiderio lacero vel uero: vel iniuriis affligo.

Nonne apud veteres quoque ante nostri Platonis etatem magnum sepe certamen cum stulticie temeritate certauimus? Eodemque super stite preceptor eius Socrates iniuste uictoriam mortis me astante perierit. Cuius hereditateque cum uinceps epicureum uulgus ac stoicum ceterique pro sua quisque parte raptum ire molirent: meque reclamantem renitentemque uelut in partem prede traherent: uellem quam meis teneram manibus disciderat: arreptisque ab ea panniculis totam me sibi cessisse credentes abiire. In quibus quam quedamque nostri habitus uestigia uidebant: meos esse familiares imprudentia rata: nonnullos eorum prophanam multitudinis errore peruerit.

Nonne apud veteres quoque. Dicit philosophia probat persecutionem sapientium a uulgariis non esse nouam. et primo probat ex philosophis antiquis. secundo magis modernis. tertio ostendit quid sit sciendum pro infultus uulgari. scda ibi. Quod si nec. tertia ibi. Qui si quod contra. Primo dicit. Non dicit quod persecutio sapientium a uulgariis et a malis non est noua. Itaque apud veteres ante etatem nostri Platonis nos philosophia sepe certauimus magnum certamen cum temeritate stulticie. cum stultis et temerariis hominibus eodemque Platone uiuente magister eius Socrates iniuste perierit uictoriam mortis me sibi astante: cuius socratis hereditate. scilicet scientiam hereditarie relictam suis discipulis cum epicureum uulgus et stoicum et ceteri molirentur. scilicet laborarent ire raptum. scilicet rapere unusquisque pro sua parte: et cum ipsi traherent me philosophiam in partem prede me reclamantem. scilicet contradicentemque pro et renitentem. ipsi disciderunt uellem meam quam teneram meis manibus. quod pro et arreptis. scilicet ablatiis panniculis abiierunt credentes me totam sibi cessisse. et quod in istis uidebantur. scilicet apparuerunt quedam uestigia nostri habitus. scilicet prudentie. imprudentia uulgaria. rata id est opinata. ipsos meos esse familiares. scilicet meos discipulos ratione sapie. peruerit nonnullos eorum. scilicet aliquos errore. scilicet persecutione. prophanam multitudinis. scilicet indocti uulgi. sicut uulgares solent peruertere doctos. Nota quod ante ipsos Platonis multi sapientes persecuti fuerunt a uulgariis. et tunc Platonis Socrates magister eius interit propter sua sapientia. Itaque ipse cognouit sua sapientia esse unum deum: alios autem celestes plures deos redarguit: quod precipiens dixit attheniensibus nolite Anaxagoras coegit ipsum bibere uenenum in uole unum dei

nihil sibi nocuit. Postea coegit ipsum bibere uenenum in uole plurium deorum et iterit. Nota. mortuo Socrate discipuli sui qui sciam Socratis tamquam hereditaria sibi uidebantur sepe perunt dissentire: in quo magis eorum Socrates posuisset suum bonum. quidam enim eorum discipulorum dicit epicuri dicebant ipsum posuisse summum bonum in uoluptatibus. Alii sic stoice dicebant quod in uirtutibus. et quilibet eorum pro uersu suae opinionis rapuit auctoritates philosophie: ipsas extorere exponendo. pro quod philosophia dicit illud reclamasse: et sic male exponendo sciderunt uellem philosophie et periculis abstulerunt: et quis non essent ueri philosophi: quia tamen uidebantur esse multi eorum a uulgariis occisi sunt.

Quod si nec anaxagore fugam: nec Socratis uenenum: nec zenonis tormenta. quonia sunt peregrina nouisti: at caninos: ac senecas: ac soranos quorum nec peruetusta nec incelebris memoria est. scire potuisti. Quos nihil aliud in cladem detrahit nisi quod nostris moribus instituti studiis improborum dissimilimi uidebantur. Itaque nihil est quod admireris: si in hoc uite salo circumstantibus agitemur procellis: quas hoc maxime proposito est pessimis displicere. Quorum quidem tametsi innumeratus exercitus: spernendus tamen est quam nullo duce regitur. sed errore tamen temere ac passim limphante rapiatur.

Quod si nec Anaxagore fugam. Dicit philosophia probat persecutionem. Sapientium exemplis magis modernis: dicens. O Boeti si non nouisti fugam Anaxagore: nec uenenum Socratis. nec tormenta zenonis quam ista sunt peregrina. scilicet extra terra et aliena. cum tu potuisti scire caninos. scilicet persecutiones canis. ac Senecas. ac Soranos. scilicet sequaces sorani quorum memoria non est peruetusta. scilicet ualde antiqua: nec incelebris id est non sine gloria. quos uiros: nihil aliud detrahit in cladem. scilicet in mortem. nisi quod instituti. scilicet informati uel moribus ipsi uidebantur dissimilimi studiis improborum. itaque nihil est. scilicet non est causa. quod tu admirare. scilicet debeas admirari si in hoc salo uite. scilicet amari uel uide. nos sapientes agitemur. scilicet uere mur. procellis. scilicet aduersitatibus malorum. circumstantibus: quibus nobis sapientibus maxime propositum est. scilicet intentio displicere pessimis. quorum malorum et si sit numerus exercitus tamen est spernendus quam nullo duce supple rationis regitur: sed tamen rapit errorem limphante. scilicet precipitate eos ad modum limphante. temere id est stulte ut passis. scilicet ubique. Nota quod Anaxagoras stulticiam hominum solum pro deo uolentia reprehendit. dicens solum non esse deum sed lampadem ardentem propter quod reus iudicatus est. et in fugam compulsum. ergo dicit philosophia Anaxagore fugam. Nota. dicit Socratis uenenum de quo dictum est supra quo ueneno interit. Similiter zenonis multa tormenta ratione sue sapientie sustinuit. Nota quod canis Seneca Soranus fuerunt nobiles romani et moribus philosophie instructi propter quod interierunt. Unde Lanis dicebantur mutatores a magistro suo canis. Similiter Sorani dicuntur a Sorano qui fuit poeta et eius sequaces ab eo condennantur. Nota de Seneca dicit Boetius in de disciplina scholarium quod nero familiarem suam proceptoremque Senecam ad eligende mortis arbitrium coegit. Nota quod sapientes dissimiles sunt studiis improborum. quia dicit Seneca in libro de amicitia. disparis moris disparia sequuntur studia que dissimilitudo dissoluit amicitiam nec unquam improbi probis: nec probi improbis amici esse possunt ob aliam causam nisi quod tanta est inter ipsos distantia quanta esse potest studiorum malorumque morum distantia. Nota quod propositum sapientium est displicere pessimis: quod dicit Seneca in de remediis fortuitorum. Adalis displicere laudabile est: et alibi uirtus sese diligit aspernaturque malum. Et poeta Opto

Opto placere bonis prauis odiosus hfi. Nota q dicit exercitu maloz esse innumerum q; fm Salomone. Stultozū infinitus est numerus: q; pueri difficiliter corrigunt. Nota q mali nō regunt duce rōnis: q; rō deprecat ad optima. mali at opāt pessima. Ducit. n. errore sensuali tatis vitam bestiale psequētes de qbus dicit in lib. etibi. Quidam sunt hoies vitā pecudū eligentes siles sardana palo. Et ergo dicit pbia q tales sunt timēdi: q; et q regū tur per rōnem tunc eoz fatuitas facilliter dissipatur.

Qui si qñ contra nos aciem struens valentioz incubuerit: nostra quidē dux copias suas in arcē cōtrahit. Illi vō circa diripiendas inutiles sarcinulas occupant. At nos desup irrident? vilissima rex queq; rapiētes: securi toti? furiosi tumultus: eoq; vallo mūiti: qdō grassanti stulticie aspi rare phas non sit.

Qui si qñ nos. Hic pbia ostēdit qd sit faciendū in insul tus maloz dicens. Si exercitus maloz incubuerit. i. insti terit struens. i. faciens aciem. i. bellū. nō sapiētes. qdē p certo. nra dux. i. rō. hbt. i. colligit. copias. i. scias. q; v. tutes copiosas. in arcē. i. i altitudinē speculatiōis celestiu: vero pro sed illi mali occupant circa diripiendas. i. auferē das inutiles sarcinulas. i. diuitias corporales: que sarcl na. q; pondus corporis sunt inutile alas submergentes. at nos sapientes in cōtēplatione celestiu constituti irrident? malos queq; vilissima rex nos securi existentes totius fu riosi tumultus. i. nō furiosum tumultū maloz q; q; p r sup. nos sumus muniti. eo vallo. i. munimine. quo nō sit fas aspirare. i. accedere stulticie grassati. i. spugnant nos

Notandū. Boetius hic nram rōnem appellat ducem. vñ rō diffinit sic. Est habitus dirigens oēm actionē hūa nam in vltimū q; optimū finē. Item nota p arcem ipse i telligit altitudinē speculatiōis celestiu. q; ad hanc duc nos rō. Et hoc est vltimū bonū humane vite. qd nullus aufer re pōt. Nota. copte in hoc loco dicunt appetit? sensiti ui. q; dicunt copte quasi cupit. q; cupit res aliqñ ptra ratiōnē. q; tales copias v3 regere rō. q; v3 se munire vallo hu militatis q; ptiētē. q; tunc oēs spugnationes aduersitates q; miseria equanimitē sustinebit: q; rēpationes q; delecta tiones noxias quas suggerit dyabol. q; caro spellit. q; mū dus cōmouet non timebit. Hec marquard. Item nota ille merito ē veridendus q; maiorū q; meliorū bono dīmisso eligit q; occupat circa bona viliora: q; sapiētes eligit bo na aie que sūt marime bona prio etibi. Et vulgares eligūt bona tpalia que dicunt vilissima rex: q; ipediūt hoies in cognitiōe summi boni. Nota. arc arcis est altū edificiu in quo hostes pugnant. Hic aut accipit pro ptemplatōe celestiu q; spe futuroz bonoz. nā p hec duo sapientes oēs aduersitatē maloz supant q; circa pteplatiōē diuioz tota intētiō sapientis versat. Uñ Boet? in tractatu de sumo bono dicit. Hbus marime delectat in prio picipio q; in cōtēplatiōe sime bonitatis. q; hec sola est recta delectatō hec enim est vita pborum sine qua nemo viuit vita recta. Nota de hoc noie vallū dicit grecista. Est vallus palus circa castrū pacutus. Hecio paloz sed mur? sit tibi vallū

Nota aspirare fm Hugnitionē est anhelare conari vel deuenire. Item fm cū grassor grassaris per. s. i. inuadere vel crudeliter impugnare.

Metrum quartū primi libri:

Quisquis composito serenus euo.
 Fatum sub pedibus egit superbum.
 Fortunamq; tuens vtrāq; rectus.
 Inuictum potuit tenere vultum:
 Non illum rabies mineq; ponti.
 Versum funditus agitantis estum:
 Nec ruptis quotiens vagus caminis

Torquet fumificos vesces ignes:
 Haud cellas soliti ferire turres.
 Ardentis via fulminis mouebit:

Metrum quartum primi libri.
 Quisquis composito serenus euo. Hic incipit qrtū metru hui? primi. qd vocat metru valēticū ab inuētoze q; cōstat ex spōdeo dactilo q; trib? trocheis. Uñ pōt dici metru trochaicū a pede pōdo minante. In hoc metro pbia ostēdit quātr homo debeat se hēre vt psecutiones improboz nō pualear nō ipm. q; h? pmo declarat qbusdam silibus. Secdo exclamat ptra timē tes tyrānos. scda ibi. Quid tñ miseri. dicit primo. Quicūq; homo serenus. i. clarus virtute. cōposito euo. i. ordia ta vita egit. i. calcavit. sub pedibus supbi fatū. i. euentuz rex tpaliū. q; quicūq; tuens. i. respiciens. vtrāq; fortunaz idest pspērā q; aduersam. rectus. i. nō flexus potuit tenere vultū. i. auz inuictū ita q; non vincat pspertate se extol lendo nec aduersitate deprimēdo. illuz hoies nō mouebit idest turbabit. rabies pōti. i. inundatio maris. agitantis. i. mouentis. funditus. i. fundo. estum versum. i. ebullitiōē versam: q; in ebullitiōe maris aqua vertit per flurum q; refluxum. q. d. Impetus maris faciens ebullitiōez nō nocebit illi homini q; non extollit in prosperis: nec deprimē in aduersis: nec tali homini nocebit ignis vereui montis quotiens ille mons torquet. i. eminet. ignes fumificos ru ptis caminis. i. cauernis suis. q. d. nec tali homini noce bit vagus vesces suis ignibus. nec illuz hoiem mouebit via ardentis fulminis. soliti. i. cōsueti. ferire cellas turres

Nota. pbia tria tangit que non nocent homini q; pstant est in vtrāq; fortuna. Primū est rabies maris: p quā desi gnant luxuriosi. sicut enim mare sole q; motu suo calefacit q; feret. sic luxuriosi cōcupiscentia sua inardescit q; pacta libi dine fetent. de qbus dicit scriptura. Perierūt iumenta i stercore suo. tales luxuriosi non nocebūt homini cōstāt i vtrāq; fortuna. Secdū qd tangit est ignis vereui montis per quē designant auari q; inuidi: sicut enim ignis vereui montis semp ardet: ita auari ardet in cōcupiscentia bono rum exterior. q; sicut ignis cructuās qñq; cōsumit loca vi cina. sic inuidi qñq; nocēt verbis si non pnt factis. q; tales inuidi non nocebūt homini cōstāt. Tertū qd tangit est fetus fulminis per quē intelligunt supbi: sicut enī fulmen generat in alto. sic supbi alte se extollit q; mirabile videt de supbis q; cū aliis hoibus habitare nolūt q; tñ ad celū volare non pnt. tales supbi non nocebunt homini cōstāt Alii per rabie maris intelligūt inuidos. p ignem iratos. p fulmen supbos vt dicit est. Alii per mare qd ē sonorosum intelligūt auariciā. per ignē penā corporis. p fulmen rex ablatiōē. Nota vesces est mons Italic iuriscus ar dēs q; qñq; ruptis cauernis emittit ignez qui loca vicina consumit. Nota circa h? q; dicit serenus euo Seneca dicit. Talis est aius sapientis qualis est mundus suplum. natus. talis aut mundus semp est seren. q; sic aius sapientis in vtrāq; fortuna semp est serenus. Uñ Aristote. in etibi. dicit. Sapiēs bene scit ferre fortunas. quia se habet sicut tetragonum sine vituperio.

Quid tantum miseri scenos tyrannos.
 Mirantur sine viribus furentes:
 Nec speres aliquid nec extimescas:
 Exarmaueris impotentis iram.
 At quisquis trepidas pauet vel optat.
 Qd non sit stabilis: suiq; iuris.
 Abiecit clypeum: locoq; motus.
 Necit qua valeat trahi cathenam.

Quid tantū miseri scenos tyrannos. Hic pbia exclamat nō timentes tyrannos. dicens. Quid. i. quare. miseri ho mines mirant timendo scenos tyrānos furentes sine viri bus. q. d. tyrāni sunt ipotentē: q; nō pualet nisi inquātū

hō se subiecit eis et addit. Nec speres aliqd de bonis tpali-
bus: nec timeas eos de aduersitatib⁹ tūc tu exarmaneris
idest debilitaueris in ā ipotētis tyrāni: sed q̄cūq; hō trefi-
dus pauet timore malorū tpaliū. vel optat bōa tpalia: tal-
non est stabilis: et sui iuris. i. pprie libertatis: ipe abiecit cly-
peū securitatis: et mor⁹ a loco stabilitatis: ipe nectit. i. cō-
pōit catbenā affectionū: q̄ valeat trahi ad tristitiā et dolo-
rē mētis. **Nota** ptās terrē ad nihil se extēdit nisi ad lar-
giciā bōa tpalia: vel ad auferendū ea et tō null⁹ subiaceret
terrene ptāni nisi qui spat̄ talia bōa: vel timet eorū ablatio-
nē. qui aūt nec timet nec spat̄ ipe ē oīo supra vel ex terrena
ptātem: et p̄ p̄s terrē ptās sibi nec p̄ficere nec obesse p̄
pp qd̄ pbia exclamat et illos tāq; miseros qui spe bonorū
tpalium vel timore ablatōis eorū subiciūt se terrenis potē-
stātib⁹. dicens. Quid tantū miser. **Nota** circa illō q̄s
trepidus et. Seneca dicit in libro de virtutibus cardinali-
bus. Magnanimitas si insit alo tuo cum magna fiducia
uiues intrepidus et alacer. magni animi ē nō vacillare: s;̄
constare et sine vite intrepide expectare: si magnanimit⁹ es
nūq; iudicabilis tibi ptumeliā inferri ab inimico: s;̄ dices
nihil tibi nocuit sed atq; nocendi habuit. **Nota** tyrā-
nus quondā dicebat qdām rer fortis: et dicebat a tyro. i.
fortitudine seu: illud nomē est cā appropriata p̄cipit⁹
pessimo: et dicitur a tyro. i. ab angustia quā inferunt suis
subditis. **Nota** clypeus sumit hic pro rōne hōis: q̄ sic
clypeus defendit nos ne ledamur a telis et a silibus: ita rō
hōis tuetur eum: et prouidet sibi ne offendatur.

Prosa quarta primi libri.

Entis ne inquit hec atq; aio illabunt
tuo: expers es lire: alias. Es ne asinus
ad lirām: Quid fles: qd̄ lachrymis ma-
nas: consistere mihi: et ne occultes ma-
la tua. Si operam medicantis expectas: opz vt
vulnus detegas tuam. **B.**

Prosa quarta primi libri.

Entis ne inquit hec. Hic incipit prosa quarta in q̄
pbia p̄lo ingrit Boetii sup̄ attendēde predictoy et
bortat ipz ad sui morbi reuelationē. sc̄do Boetius
reuelat morbū suū sibi Tū ego. P̄rio dicit. O Boeti nū-
qd̄ sentis. i. intelligis: ea que deā sūt atq; illabunt. i. ipri
munt: alo tuo: et subiungit grecū qd̄ in latino valet. Es
ne asinus ad lyrā: qd̄ fles qd̄ manas. i. suis lachrymis: et
subiungit grecū qd̄ tān valet. Consistere mihi ne abscondas
si expectas opam. i. diligentiam medicatū: opz vt detegas
i. manifestes vuln⁹ tuū. **Nota** q̄ puerbū erat apud
grecos cū aliq; auduit vba alicui⁹ et nō aduertit nec curat
intellectū vborū: illi dicebat. Es ne asinus ad lirā. facis
enim sicut asinus positus circa lirā. audit sonū lire: s;̄ nō
p̄cipit melodīā: nec p̄portionē sonorū intelligit nec dlectat
sū ea. Sic aliq; audiens vba et non curans intellectū eorū
vt esse asinus ad lirām. **Nota** si q̄s voluerit sanari opz
mozbū vel vulnus suū detegere et manifestare Cū Sene-
ca. 3. dicit epla. Nemo p̄ se san⁹ vt emergat s;̄ opz vt ma-
nū porrigat: et alius ipm extrahat. tūc enī morbi ad sanita-
tē inclinant cū ex abdito erūpunt et vim suā p̄ferūt.

Tum ego collecto in vires aio. An ne adhuc
eges admonitione: nec p̄ se satis eminet fortune
in nos tulentis aspiras. Nihil ne te ipsa facies
loci mouet:

Tū ego collecto in vires animo. Hic Boetius reuelat
morbū et dolorē suū et primo ostēdit se eē p̄urbatū ex his q̄
iniuriōse agebant circa ipm: sc̄do ex his que ḡnāl̄ vidit
aliis sibi. Tūc dicitur aūc videt. P̄rio ostēdit se p̄urbatū ex
sui exiliū relegatione. Sc̄do ex merito suorū frustratōne.
Tertio ex iniusta sui p̄denatōne. Quarto ex fame sue lesione.
sc̄da sibi. Quotiens. ego. tertia. sibi. Quibus aūc. Quarta sibi

At vō hic. Adhuc. diuidit. p̄lo facit qd̄ dicit est. sc̄do r̄i
det obiectioni sibi. Atqui tu. dicit primo sic. Tum. i. tunc.
ego. Boetius collecto aio in vires. i. resumptis virib⁹
animi supple dicit. an ne satis eminet. i. apparct. asperitat
fortune seuentis in nos. i. nos. nunquid adhuc eges
admonitione. i. declaratione. nunquid facies. i. dispositio
huius loci. s. carceris mouet te.

Deccine est bibliotheca quā certissimā tibi se-
dem in nostris laribus ipsa delegeras: in q̄ me-
cū sepe residens de hūmanarū diuinarūq; rez
scia differebas. Tal bit⁹ talisq; vultus erat cū
tecū nāe secreta rimarer: cū mihi syderū vial
radio describeres: cū mores nros totiusq; vite
rōnez ad celestis ordis exēplar formares Decci
ne p̄mia referimus tibi obsequentes.

Deccine. i. nūq; hec est bibliotheca. i. locus studii quem
habui in patria: quā tu pbia delegeras. elegisti tibi certis-
simā sedē in nris laribus in qua bibliotheca: tūc mecū resi-
dens. i. morās vel sedēs. differebas. i. disputabas. de sc̄la
rez diuinay et humanay: nunq; erat mihi tunc talis ha-
bitus. supple viliis. et talis vultus tristis: cū ego rimarer. i.
inuestigarez. tecū secreta nature. cū describeres mihi vial
sydez. i. cursus stellarū radio. i. virga geometrali. cū tu
formares. i. formare docuisti. mores nros. i. mores hōiū
et rōnem. i. dispōnez. totius vite ad exemplar. i. similitudinē
celestis ordinis: sunt ne ista p̄mia que referim⁹. i. repoz-
tamus. tibi obsequētes. i. seruientes. **Nota** q̄ biblio-
theca est locus vbi reponunt libri. et dicit a biblio. i. lico
in quo antiq; scribebāt libros. talē bibliothecā hūit Boe-
tius rome. marmoreis lapidibus positam: in q̄ studuit de
rebus diuinis et humanis. **Nota** Boetius dicit pbias
sibi elegisse certissimā sedē in bibliotheca: hoc dicit p̄ tāto
q̄ hō Boetius esset diuersis officiis et negociis occupatus
sū nulli eorū tam certis t̄pibus. tā certa intentōe vacabat
sic studio in libris pbias quos in certo loco repositos ha-
buit. **Nota** pbia tractat de rebus diuinis et humanis.
Tūc Seneca. 31. Non pōt virtus p̄fecta eē neq; equalis
tenor vite sine pbia p̄ quā diuina et humana cognoscitur
qua si te occupas incipis esse deoy socius. et alibi dicit. O
lucille sc̄o neminē hū viuēt posse. et tollerabili sine studio
pbie: q̄ sine studio pbie anim⁹ eger est. **Nota** Boeti⁹
studuit i naturali pbia p̄pter h̄ dicit. Cū tecū nature secre-
ta rimarer. Studuit etiā in pbia morali ergo dicit. Lūz
mores nostros. Studuit etiā in astrologia p̄pter h̄ dicit
Tum mihi sydez vial radio describeres. **Nota** nota ra-
dius ē virga geometralis qua geometri describūt figurā
i puluere supposito. **Nota** q̄ vial humana et mores hō-
minū debent formari ad similitudinē celestis ordinis: sic
enim spere inferiores planetay obediūt spere supior: et re-
guntur motu firmamenti. sic v̄tus nra sensibilis v̄z obe-
dit virtuti rōnali et regi ab ipsa. turpe enī est abicere re-
gimen supior et induere regimē inferior: qd̄ nobis cōe ē
cum bestis: sicut dicit Albert⁹ sup̄ tertio de aīa. **Nota** ex
quo Boetius rōne sue sapie in miserā fuit positus. ideo
dicit ad pbiam: sunt ne hec p̄mia que nos referimus ob-
sequentes tibi.

Atqui tu hanc sententiam Platonis ore san-
risti: beatas fore respublicas si eas vel studiosi sa-
pientie regerent: vel earum rectores studere sa-
pientie contigisset. Tu eiusdē viri ore: hāc sapiētī
bus capestunde reipublice necessariā cām eē mo-
nuisti: ne iprobis flagitiosisq; ciuib⁹ v̄rbū relicta
gubernacula: pestē bōis ac p̄niciē inferrēt. Hāc
igitur auctoritatem secutus: quod a te inter secre-
ta ocia didiceram: transferre in actū publice ad
ministratōnis

ministracionis optauit: tu mihi et qui te sapientius
mentibus inseruit deus conscius estis. nullum me
ad magistratum nisi cōe honorum omniū studiū
detulisse. Inde cum improbis graues inexcusabi
lesq; discordie fuerit: et qd̄ cōscientie libertas ha
bet pro tuendo iure sp̄reta potentum semp̄ fuit
offensio. Quoties ego Longastū i ibecillis cu
iusq; fortunas impetum facientē obuius excepi.

¶ Atqui tu hanc sententiā. Sic Boetius r̄ndet obiectio
ni. posse enī pb̄ia sibi obicere d̄cende quale premiū et
buisi reportare cū tu non studuisti pp̄ cōe bonū s; pp̄ va
nam gl̄iaz et pp̄ pp̄iam uilitatez: cui obiectio r̄ndet
Boetius. d. O pb̄ia tu sanxisti. i. cōfirmasti hanc sententiā
ore Platonis: beatas republicas fore si cas sapientes re
gerent. vel si rectores eaz contigisset studere sapie: et cōfir
masti ore eiusdem Platonis necessariū esse reipublice qd̄
a sapientibus regerent: ne gubernacula. i. regimina cō
missa improbis. qz idest et flagitiosis ciuibz vrbū infer
rent pestem: ac. i. etiam p̄nicem. i. dānam bonis holubz.
Igitur ego secutus hanc auctoritatē. i. iustitiam: quod ego d̄
diceram a te pb̄ia inter secreta ocia: ego optauit. i. curauit.
transferre. i. deducere. in actum. i. in opus. publice admi
nistracionis. i. cōmunis uilitatis. tu pb̄ia et de? q̄ inseru
it. i. iudicet te mentibus sapientium estis mihi conscius. i.
testes: nullū studiū me detulisse ad magistratū nisi cōe stu
diū bonoz. quasi diceret nihil mouit me ad magistra
tū gerendū nisi cōis uilitas. inde. i. pp̄ hoc erant mihi
graues. i. difficiles. qz. i. et inexcusabiles. i. inexcusabiles
discordie cū improbis et semper fuit mihi sp̄reta offensio
potentum pro tuendo iure. i. pro iustitia defendenda. qd̄
h; libertas conscientie. i. libera conscientia. i. nullum time
re pro tuendo iure. **¶** Nota fm̄ Platonem. beata est res
publica cuius d̄ns pb̄us est: et vbe genti cuius d̄ns puer
est et ratioabilior. qz pb̄ia: et sapientia vitā disponit: actio
nes regit: agenda et omittenda demonstrat. Vt Seneca.
16. epla d̄c. si vis oia tibi d̄icere subice te rōni. multos. n.
rereris si rō te rererit. Et Aristoteles in p̄hemio melba
phisice. Sapientis est regere et ordinare: ex quibus pz qd̄
regimen reipublice spectat ad sapientes: pro tanto dicit.
Tullius in principio sue rhetorice: ad reipublicam plu
rima p̄tinent cōmoda: si moderatrix et regulatrix olium re
rum p̄sto est sapientia. **¶** Nota qd̄ studiosi sapie d̄cunt
illi qui iam p̄ studiū adepti sunt sapiam. Illi aut̄ d̄cuntur
studere sapie qui adhuc studēdo acquirunt sapiam. **¶** No
ta qd̄ Boetius studiū vocat secretū ocū: qz in studio ho
mo ocatur ab exteriori occupatione: de quo ocio siue qe
te loquit̄ Seneca. 57. epla dicens. Nulla placida ē quies
nisi quā rō cōponit: et illa vera est tranquillitas in q̄ mēs
bona explicatur. **¶** Nota qd̄ deus imitit sapiam menti
bus sapientū: hoc scribit̄ in prologo de regimine p̄cipū
deus est qui diuinitas sue sapie influit in animas sapientū

¶ Nota qd̄ libertas p̄scie habz nullum metuere: qz dicit.
Macrobius: hoc h; libera p̄scia proprius quod si qd̄ pos
sident nullū potentē metuat. Itē Seneca li. 4. Sapientis
ex libero arbitrio nihil timet imbecillitatē hois: qz securi
tatē dei h;. Et Seneca de quattuor virtutibus cardinali
bus dicit: ut iustus sis non sufficit qd̄ innocens sis: sed ut
innocentes ab iniuria serues. Et idem Iustitia est vincu
lum diuine et humane societatis.

¶ Quotiens Triguillam regie prepositum do
mus ab incepta perpetrataq; iam prorsus iniū
ria dei. Quoties miseros quos infinitis calū
niis impunita barbarorum semper auaricia ve
rabat: obiecta piculis auctoritate protegi. **¶** Nū
q̄ me a iure ad iniuriā usq; detraxit.

¶ Quotiens ego conigastū. Sic Boetius ofidit se p̄turba
tū ex meritoz frustratione suoz: et p̄ angit̄ merita et be

neficia aliis exhibita. sedo t̄ngit̄ frustrationē eoz ibi. Sed
esse. **¶** Prima in septem p̄ces fm̄ qd̄ recitat̄ septē b̄ficia q̄
patebūt. **¶** Primo dicit. Ego Boetius multotiens ip̄m co
nigastū qui fuit officialis regis Theodorici obuius. i. cō
trarius: excepi. i. impediri ip̄sum facientē impetū. i. inful
tum cōtra fortunas. i. bona fortune: cuiusq; hois libecil
lis. i. impotentis resistere. Tunc ponit fm̄ b̄ficiū d̄cēs.
Quotiens ego dei. i. auertit. triguillaz sic d̄cēt̄ p̄positū
regie domus. i. regalis aule. ego ip̄sā dei ab incepta. qz
idest et perpetrata iniuria ip̄sīs paup̄ibus. Tūc subingit̄ ter
tium b̄ficiū d̄cēs. Quoties ego p̄teri miseros. i. pau
peres: qz auaricia barbaroz. i. crudelitū hoium ip̄uita. i.
incaustigata. vexabat infinitis calūniis. i. miseris. illos ego
p̄teri auctoritate mea obiecta. i. exposita piculis. i. dānis
Anūq; quisq;. i. aliq; detraxit me. i. d̄lexit. a iure ad i
uriā. **¶** Nota qd̄ Longastus fuit qdam nobilis fami
liaris regis Theodorici qui suus officialis fuit et totus ty
rannus qui plures hoies inuasit potentes. i. sua ip̄sīs au
ferendo quē Boeti? sibi prius a suo ip̄tu iniuriolo auer
sit. talis etiam erat triguilla p̄positus aule regie. **¶** Nota
fm̄ Iduguitōnē qd̄ barbarus idem est qd̄ crudelis. incultus
et stolidus. et est nomen crudelitatis. Vt oī oēs ac vniū
se gētes d̄cēt̄ sunt barbare p̄ter grecos et latinos. Et bar
baria d̄cēt̄ quedā terra iuxta greciaz sita pp̄ crudelitatis
excellentiā. **¶** Nota Boetius d̄cēt̄. Anūq; a iure ad i
uriā et hoc debet gloriari sic. ego nec sum retractus a iure
amore nec odio nec timore nec pp̄rio cōmodo q̄ oīa solēt im
pedire vey iudiciū. vñ dicit laborintus. Quē nūm? p̄so
na p̄cel de tramite recto si ducit: Iudex; d̄era laude scire

¶ Prouincialium fortunas: tum priuatis rapti
nis. tum publicis vectigalibus pessundari: non
aliter quā qui patiebantur indolui.

¶ Prouincialium fortunas. hic Boetius ponit q̄rtū b̄
ficiū d̄cēs. Ego indolui sicut illi q̄ patiebant fortunas
idest bona fortune. puincialū. i. illoz hois qui tū. i. ali
qñ. pessundari. i. subici. priuatis raptinis. i. oculis. tū. i. ali
qñ publicis vectigalibus. i. tributis. q. d. cum puinciales
nunc spoliarent: nunc in tributis. hōa ip̄oz auferēdo ego
dolui tantū sicut qui patiebant. **¶** Nota qd̄ oēm ciuitatē
vel regionē quā romāi expugnauerūt fecerunt tributariā
vel coloniā vel puinciā. Tributariā faciebāt qñ relictis
inhabitantib; terre ad tributū soluēdū hoies spellebāt.
Coloniā aut̄ faciebāt cū expulsi habitantib; aliēos istitue
runt ad inhabitandū. Prouinciā aut̄ faciebāt qñ aliquē ro
manū p̄ficebāt illi terre. q̄ collectis redditib; eos romāz
mitteret: et habitatores illius terre d̄cebāt puinciales. Isti pu
inciales aliqñ molestabāt priuatis. i. occultis. raptinis. i.
eractioib; suoz p̄fectoz: aliqñ publicis vectigalib;. i. tri
butis q̄ debito mō et iusto exigebāt ab eis de q̄ Boe.
doluūt. **¶** Nota vectigal pp̄rie d̄r tributū qd̄ d̄t d̄ vectu
ra. **¶** Nota fm̄ Iduguitōnē puincia ē regio subingata ro
manis et tributaria scā. Inde puincialis. i. tributarius.

¶ Cum acerbe famis tempore gratis atq; inexc
plicabilis indicta coemptio p̄figatura inopia cā
paniaz prouinciam videretur: certamen aduer
sum prefectum p̄torū communis commodi ra
tione suscepit: rege cognoscente contēdi: et ne coe
ptio erigeretur cui.

¶ Cū acerbe famis tpe. Sic ponit q̄ntū b̄ficiū. **¶** Cum
tpe acerbe. i. magne famis cēt̄ indicta. i. istituta. grauis co
emptio. i. angaria: q̄ coemptio erat p̄figatura. i. p̄itura
cāpaniā puiciā iopia. i. paupertate. ego Boe. suscepi cer
tamen p̄fectū p̄torū q̄ indixerat istā coemptionē et rōne
cōis cōmodi. i. boni. ego certani rege cognoscente: et deuēt̄
ne erigeret illa coemptio. **¶** Nota qd̄ coemptio ē istitutio
sup aliqua portioe dāndā de re emēda vel vendēda: et vo
cāt̄ vulgariter vngelt. et talis fuit istituta sup campāniā
prouinciam destruendam quam Boetius remouit.

Paulinum consolare virum cuius opes palatini canes iam spe atq; ambitione deuorasset. ab ipsiſ byantam faucibus tract. ne albinum consulares virum preiudicate accusationis pena corripere. odiis me cypriani delatoris opposuit. Satis ne in me magnas video exacerbasse discordias: sed esse apud ceteros tutior debui. qui mihi amore iustitie nihil apud aulicos quo magis essem tutior obseruauit.

C Paulinum consularium virum. Hic ponit seruum beneficium dicens. Ego traxi. i. liberaui paulinum virum consularium cuius opes iam deuorasset spe & ambitione. i. cupiditate canes palatini. i. familiares regis similes canibus: illi traxi a faucibus byantium. i. apertentium opes paulini. **C** Nota q; familiares regis qui presidebant palatii vocabantur canes palatini. sicut enim canes habent ora byantia ad cupiditas escas: sic isti byabant ad diripiendas facultates pauperum romano-um. **C** Tunc ponit septimum beneficium dicens. Ego opposui me odiis Lypriani delatoris. i. accusatoris: ne pena preiudicate accusationis corripere. i. puniret. Albinum virum consularium.

C Nota q; Lyprianus qui fuit de familia regis iniuste accusauit virum Albinum consularium qui prius iudicatus fuit ad penam q; accusatus: & ne ista pena cui adiudicatus fuerat ipsum Albinum corripere Boetius se opponens odiis Lypriani accusatoris Albinum saluauit. **C** Nota ex istis beneficiis enumeratis apparet q; Boetius non gessit magistratum pro utilitate propria. sed pro eoi bono: si enim propriam utilitatem intendisset utiq; odium & offensam potentum euasisset quod non fecit. Et prius dicit: nunq; me a iure ad iniuriam quisq; detrahit. ex quo similiter apparet ipsum non questuisse proprium commodum. tales enim frequentius de iure desectantur. Et subdit nunquid video: in me. i. contra me. exacerbasse. i. irritasse. satis magnas discordias opponendo me potentibus qua. vi. immo. S; esse apud ceteros tutior. Hic tangit frustrationem suorum beneficiorum dicens. Sed ego debui esse tutior apud ceteros. sc; romanos quibus impendi ista beneficia: & tñ non sum tutus ut post videbit: s; ego non meruerim securitatem apud aulicos id est familiares regis aulam inhabitantes: opponendo me eis amore iustitie. **C** Nota q; vna causa turbationis fuit frustratio suorum meritorum: q; amicitia & gratia istorum frustrabat circa ipsum: quibus multa beneficia impedit: & propter quos in multa odia & indignationes incidit.

Quibus autem deferentibus percussus sumus quorum vnus Basilus olim a regis depulsus ministerio. in delatione nostri nominis alieni eris necessitate compulsus est. Opilionem vero atq; Saudentium cum ob innumeras atq; multiplices fraudes ire in exilium regia censura decreuisset: cumq; illi parere nolentes sacrarum sese edictum defensione tuerentur. compertumq; id regi foret edixit: ut nisi infra prescriptum diem a Rauenna urbe decederent per notas insigniti frontibus pellerentur. Quid huic seueritati posse astrui videtur. Atqui eodem die deferentibus eisdem nominis nostri delatio suscepta est. Quid igitur nostre ne artes ita meruerunt: an illos accusatores iustos fecit premissa damnatio: Ita ne nihil fortunaz puduit: si minus accusate innocentie: at esse accusantium vilitas pudori debuisset.

Quid? At deferentibus percussus sumus. Hic Boetius tangit suam turbationem ex iniuria sui adnatione. & primo facta b. sedo expurgat se d; quibusdam sibi obiectis. scda tibi. quo

vt. Pro. ofudit iniuria sui adnationem ex accusatide pro nari vilitate. sedo ex salitate cris sibi ipositi. Tertio ex seueritate iudicij & pueritate. scda tibi. At cui? cris. tertia tibi. Et cui? vnq;. Primo dicit. Nos sumus percussus. i. percussus aulicis deferentibus. i. accusantibus. q; vn? erat Basilus qui pro malicia sua depulsus fuerat a ministerio regis: ille compulsus pecunia susceptus? & in delatione. i. accusatide vn? nota. Alii quo accusatores nisi fuerit Opilio. & Saudentius. q; cum rex Theodoricus propter innumeras fraudes ipsorum ordinasset ire in exilium & ipsi nolentes parere. i. obedire. se tuerentur. i. defenderet se iraddeceltas. cu illis esset copium. i. reuelatum regi. editur. i. precepit rex vt nisi infra prescriptum. i. statutu terminu decederent ab urbe rauenna deberent repelli & pro signari in frontibus cauterio sic solent signari malefactores. Et dicit Boetius. qd vide? posse astrui id est reformari huic seueritati. q; eodem die eisdem deferentibus. i. accusantibus nos supple. suscepta fuit delatio. i. accusatio. nisi. nos. qd igit? opbia e dicitur: meruerit ne b artes nostre: qua. vi. no. n; qd nihil puduit fortuna d tali accusatione. q. d. imo debuit pudere fortuna & si non puduit fortunā innocentia accusati. tñ vilitas accusantium debuit esse pudor ipsi fortie. **C** Nota b vocabulu percussus. dicit Augustinus pcello. i. pculi in pterito: & percussus in supino. est id est qd pcutere vel pot? terrefacere: sed pcutere ptingit ad corpus: s; pcellere ad animas. **C** Nota circa b vocabulu deferentibus? q; defero tria significat. Primo id est q; deporto. id est delator. i. deportator. Secdo id est q; honoro. Inde delator. i. honoris exhibitor. Tertio. i. accuso. Inde delator. i. accusator q; dicitur qd latebat & sic vltio mo capis b. vn? versus. Accusati. defertur dat honore fertq; deorsu. **C** Nota ad testes idoneos septem requiritur aditides que his versibus continetur. Etas aditio fetus discretio fama. Et fortia si des in testibus illa reges. Primo requirit etas: q; pueri si pnt esse testes. Secdo requirit aditio libera. id est si pnt phibere testimoniu. Tertio requirit ser? masculin? id est mulieres non pnt esse testes. Quarto requirit discretio. id est furiosi & stulti non pnt testari. Quinto requirit fama id est psonae infames non pnt testificari. Sexto requirit fortuna. pp? qd paupes non pnt testificari. Septimo requirit fides pp qd infideles non pnt phibere testimoniu. Inter illas aditides due snt vtiliores. i. paupetas & infamia. **C** Voc. g? volēs ostendere suā adnationem iniustā ex vilitate testiu accusantium pp quā repellēdi erāt a testimonio dicit vno fuisse defectu fortie sc; in basilio. Sed in aliis duob? .i. in Opilione & Saudentio dicit fuisse vitium infamie. **C** Nota q; nihil videtur seuerius & nequus q; psonas viles & danandas admittere in testimoniu ptra innocētes. Quia dicit Seneca in de reuendit fortuitoz. Ad pnt hñe vllam auctoritate nisi vbi. q; danandus est male de te loquitur.

At cuius criminis causa arguimur. summam queris. Senatam dicimur saluam esse voluisse. Modum desideras: delatorem ne documenta deferret: quibus senatum lese maiestatis reum faceret impedisse criminamur. quid igitur o magistra censes. Inficiamur crimen ne tibi pudori simus. At volui: nec vnq; velle desistam fatebimur. sed impediendi delatoris opera cessabit. An optasse illius ordinis salutem nephas vocabo: Ille quidem suis de me decretis vti hoc nephas esset effecerat: sed sibi semper mentiens imprudentia rerum merita non potest immutare. nec mihi socratico decreto phas eē arbitror: vel occulnasse veritatem: vel concessisse mendacium. Veruz id quomodo sit tuo sapientiamq; iudicio estimandum relinquo. Cuius rei seriez atq; veritate

ritatem: ne latere posteros queat sicut etiam memorieque commendavi.

CAt culus criminis causa arguimur summam queris. sciam tum. *sc. Dic boetius ostendit iniustitiam sui condemnationis et falsitate criminis sibi impositi. secundo ex dictis infert quandam admirationem. ubi qua in re. Prima in duas fm q duo imponebantur boetio de quibus se excusat. se cunda ibi. Nam de compositis. Primum quod sibi imponebatur fuit q impedivisset quendam nuncium deferentem regi accusationem senatus. ut senatus redderetur re? lese maiestatis dicit ergo in littera. O pbia tu forte queris summam. idest sententiam criminis cuius criminis causa arguimur. Nos dicimus voluisse saluare senatus. forsitan desideras scire per quem modum. dico q nos criminamur. idest arguimur impedivisse delatorem ne deferret documenta. idest litteras regi quibus faceret senatus reus lese maiestatis. quid igitur o magistra censes. i. iudicas inficiabimur. i. negabimus crimen istud ne simus tibi pudori. atq idest sed. ego volui saluare senatum nec vnq? desistam velle. sed opera idest diligentia impedendi delatoris ista cessabit. idest cessare debet: q non est verum q impedivimus delatorem litterarum. nunquid est nephas optare salutem illius ordinis. scz senatus. qua. vi. non est nephas. Iste vero senatus qui consensit in meam damnationem effecerat hoc suis decretis. i. iudicis. ac si. esset nephas saluare ipsum. sed imprudentia sibi ipsi mentiens. i. in damnum suum mentiens. non potest imutare merita rerum ita q illud quod prius fuit meritorius postea fiat de meritum: nec puto esse licitum fm preceptum socratis occulasse. i. occulasse veritatem. vel concessisse mendacium. sed quod illud sit ego relinquo tuo. v. sapientum iudicio. veritate autem huius rei ne lateat posteros. i. successores. ego commendavi sicut. i. scripto et memorie. Nota. accusatio boetii fuit detestabilis quia facta per infames personas. fuit irrationabilis. qz de bono accusabatur. i. de saluatione senatus quod erat bonum. etiam accusatio ei? fuit iniusta. qz falsa. accusabatur enim impedivisse delatorem. quod falsum fuit. Nota. ille dicitur esse reus lese maiestatis. qui contra regem vel alium principem aliquod malum machinatur. Nota inficior aris. prime coniugationis deponentale. i. nego. Unde hugui. inficior aris p prie est non fateri factu qd verum est. sed contra veritatem uti mendatio. vel est proprie inficior fm eum. rez debita denegare. cum a creditore depokte. etiam. i. contendere vel negare. Nota dicit. in textu. nunquid optare salutem senatus nephas vocabo. duplex est salus. spualis que est anime temporal. que est corporis. Salutem spualem tenemur omnibus velle. etiam malis ratione charitatis p quam etiam mali diligendi sunt licet no in eo q mali Salute vo spale tenemur velle oib? bonis et pcpue amicis. amicorum vero peccantiu tenemur salute velle qdnu salnabiles sunt: ut recuperet virtute amissam. sed si propter magnitudinem malitie sint insanabiles dissoluit amicitia nec est optanda salus. et quia malitia senatus romanorum erat sanabilis. qz forte senatus copulsus metu regio fuit consentire in damnationem boetii. Ideo optare sibi salute no erat nephas licz boetio turbato hoc videret. Nota veritas non est occultanda fm socratem. Na qui tacet veritate alio nescientibus mentit. et qui mendacis consentit similiter facit. Nota mendaciu no est cedendum. qz fm aris. in edicis mendaciu p se prauu e? fugiedu. et prio elencop. duo sunt opa sapientis. no mentiri de his de quibus novit. et mentientem posse manifestare.*

Nam de compositis falso litteris quibus libertatem arguor sperasse romanam quid attinet dicere: Quarum fraus aperta patuisset si nobis ipsorum confessione delatorum que in oibus ne

gocis maximas habet vires uti licuisset. Nam que sperari reliqua libertas potest atq? utinam posset vlla. Respondisset canii verbo: qui cum a gajo cesare germanici filio conscius contra se facte coniurationis fuisse diceretur: si ego inquit falsum: tu nescisses.

Nam de compositis falso litteris. Dic Boetius excusat se de secundo crimine sibi imposito. Imponebat enis sibi q scripsisset litteras ad imperatorem constantinopolitanum pro liberatione romanorum de manu regis theodorici. unde dicit in littera. Nam de compositis litteris falso. qe false hoc mihi imponit quibus litteris arguor sperasse romanam libertatem quid attinet dicere. cu non des mihi locus defensionis. qru litterarum fraus idest fraudulenta. patuisset aperta. i. manifesta. si nobis licuisset uti confessione. i. allocutione ipsorum delatoru. i. accusatorum. quod. f. vti examinante accusatorum maximas vires habet i omnib? negotiis. idest causis iudicialibus. nam que reliqua libertas sperari potest romanis. q. d. nulla. tantu eni rex theodoricus inualnerat q nullus potuit vel audebat contra ipsum. vti nam posset vlla libertas sperari: utiq? ita prudenter egisse de negotio quod regi non innotuisset: et respondisset verbo canii. qui cu accusaret a gajo cesare filio germanici q esset reus coniurationis facte contra se. respondit canius si ego scissem tu nescisses. q. d. si eem reus ita prudenter celassem negotium q ad tuam noticiam nuq? pervenisset. Nota q in causis iudicialibus testium sine accusatoru examinatio maximas habet vires. quia p ea devenit ad rei veritatem sicut patet de danielo qui examinando duos presbiteros false accusantes Susanna: ipsos de falsitate accusationis coram omni populo convictis. similiter bo. si vat? fuisset sibi locus examinandi suos accusatores utiq? ipsos mendaces reddidisset. Nota. Lenius fuit quidam romanus prudens et sapiens. accidit ut quidam ex romanis conspirarent et face rent coniurationem contra Gayu cesarem: et cum cesar proponeret canio q esset reus illius coniurationis facte. respondit si ego scissem tu nescisses. Sic Boe. respondisset. regi. Theodorico si sibi inproperasset de litteris compositis super restituenda libertate ipsis romanis.

Qua in re non ita sensus nostros meror bebant ut impios scelerata contra virtutem querar esse mollitos: sed ea que sperauerint effecisse vehementer admiros. Nam deteriora velle: nostri fuerit fortasse defectus: posse autem contra innocentiaz que sceleratus quisq? conceperit: in spectante deo nostro simile est: unde haud in iuria tuorum quidam familiarium quesivit. Siquidem deus inquit e: vni mala: bona vero vni: si no e

Qua in re non ita sensus. Dic Boetius ex dictis infert quandam admirationem. secundo inuehit contra senatores qui consenserunt in sua damnationem ibi. sed si phas fuerit. Dicit primo. Et quo a malis iniuste acutus sum: q in re. propter quod. no ita. idest no intatu. meror. idest tristitia bebant. i. oppressit. sensus nros ut ego qrar. i. coqrar ipsos. i. malos mollitos. i. machinantes scelerata. idest nequitiosa contra virtutem. idest virtuosos homines sz ego admiros vehementer. idest fortiter effecisse. idest ad effectum produxisse. sup. illa que mali sperauerunt. idest conceperunt. Nam velle deteriora. idest mala. fortasse fuerit nostri defectus. idest ex nostro defectu. sz posse supplere malu contra innocentiam. idest homines innocentes que quisq? sceleratus conceperit. idest cogitauerit deo hoc inspectante supple hoc est simile monstro. idest admirabile. unde. idest pro tanto quidam tuorum familiarium. idest philosophorum. quesivit haud iniuria idest non iniuste.

siquidem pro certo, deus est unde mala supple proveniunt
 vo p sed, unde, idest a quo bda si deus no est, q, vi, ex quo
 iniuste a malis accusatus sum propter hoc no in tantu suis
 opprellus dolore q conquerar malos machinari mala
 bonis: sed admiror q illi qui mala concipiunt cōtra bonos
 possunt producere ad effectū, nam velle malū est forte ex
 nostro defectu, sed q malus possit plicere malum contra
 bonos deo hoc inspiciente est simile monstro. Unde qui-
 dam philosophus, Non iniuste quesiuit, Si deus est un-
 de proveniunt mala, et si deus no est unde pveniunt bona.

Nota et quarto huius duo requiruntur ad aliquos effe-
 ctum producendum, scilz voluntas et potestas. Requiritur
 voluntas quia nullus aggreditur quod non vult. Requiritur
 potestas quia sine potestate voluntas frustrat. q autē
 mali habent voluntate offendendi bonos no est mirandū
 sed q habent potestatem producendi ad effectum suam
 voluntates deo respiciente est simile monstro. **Nota** si-
 mile monstro est quod contingit preter intentionem natu-
 re. Sicut ergo monstra fiunt preter intentionem nature
 sic videbatur boetio q mala preterordinem diuine pru-
 dentie contingerent, quod non videtur rationale, cum deus
 sit summe bonus q aliquo modo sit causa mali, fieri er-
 go mala in mundo deo inspiciente videtur simile monstro.
Nota q deus non est causa effectiva mali, cum sit summe
 bonus, lz sit causa mali permissiva, quia pmittit fieri ma-
 lum, sic exponit auctoritas prophetic. Ego vno faciens
 omnia hoc facies bonū et creans malū, sup, pmissivae. Ali-
 ter dicit duplex est malū scz pene et malū culpe, de? et cau-
 sa mali pene quod punit, sed no est causa mali culpe, quia
 hic est qui peccatū non fecit.

Sed si phas fuerit nepharios homines qui bo-
 norum omnium totiusq; senatus sanguinem pe-
 tunt: nos etiam quos ppugnare bonis senatuiq;
 viderant pditū ire voluisse. Sed nū idem de pa-
 tribus quoq; merebamur. Adeministi ut opi-
 nor quoniā me dicturū qd facturū ue presens ip-
 sa semper dirigebas. Adeministi inquam vero-
 ne cum rex avidus cōmunis eritū maiestatis cri-
 men in albinū delatū ad cunctū senatū ordinem
 trāsferre moliretur: uniuersū innocentia senatus
 quanta mei periculi securitate defenderis. Scis
 me hec et uera proferre: et in nulla vnq; mei lan-
 de iactasse. Adinuit enī quodāmodo se proban-
 tis cōscientie secretū, quoties ostentādo quis fa-
 ctam recipit fame preciam. Sed innocentia no-
 stram quis exceperit euentus vides. Pro vere
 virtutis pmissis falsi sceleris penas subim?

Sed si phas fue, Hic Boetius inuicib; contra senatum
 qui consensit in suam cōdēnationem tangendo suā beniuo-
 lentiam quā habuit ad eos et dicit, Si phas fue, idest po-
 namus phas esse nepha, homines idest malos homines
 consularis qui omniū bonorum et totius senatus, idest ro-
 mane ciuitatis, petū, idest desiderant, sanguinē, idest mor-
 tes: nos etiaz voluisse ire perditū, idest ad perdendū, quos
 viderant ppugnare bonis hominibus, qz pro et senatū.
 S; nū idest nungd, nos idē, scilz perdere merebamur de
 patribus idest de senatoribus quasi di, nō, sed o philoso-
 phia meministi ut opinor quoniam me dicturū, i, volentē
 dicere, quid, idest aliquid ve p vel, facturū ipsa semp pre-
 sens sup, existens dirigebas, idest regebas, ergo nec ver-
 bis nec factis offēdi senatū, meministi in quā philosophia
 verone, idest apud veronā ciuitatem, cum rex theodori-
 cus avidus existens communis eritū, idest tormenti se-
 nato:um cum crimen lese maiestatis delatum in albi-

num ipse rex moliretur, idest laboraret, transferre il-
 lud crimen ad totum senatum, quanta securitate idest tu-
 tela, mei periculi defenderim, idest liberaueri innocentiam
 uniuersi senatus, idest totius psalatus. **O** philosophia
 tu kis me proferre, idest loqui, vera et nunq; me iactasse
 in vlla mei laude, cui pro, qz minuit quodāmodo secretū
 cōscientie, probāris, idest laudans se, quoties quis ostē-
 tando idest manifestando factum recipit precium fame,
 idest mercedē laudis ab hominib;. Sed tu, p, vides quis
 euentus exceperit, idest liberavit, nostrā innocentiam, nos
 subimus, idest sustinemus, penas falsi sceleris, idest fal-
 se nobis impositi pro premiis vere virtutis. **Nota** fm
 sene, dolor duplicatur euz ab eo a quo bonū merueras
 malum venit, cum igitur Boetius omnem beniuolentiaz
 exhibuerit senatoribus gratus voluit de sua offensione
Nota in ciuitate verona cum Albinus esset accusatus et
 graui crimine ita vt diceret reus lese maiestatis, illud cri-
 men rex theodoricus voluit transferre ad totum senatū
 et ipsum damnare. Sed boetius exponens se periculis se-
 natum liberavit. **Item** nota q secretū cōscientie est
 virtus que minuit cum aliquis virtuose operat iactando
 se ut consequat famā et laudē populi. Unde sene, cōscien-
 tiam poti? q famā attende. Et dicit, macro, Sapiēs glo-
 riam suā i cōscientia ponit stultus autem in laude bñā
 na. Ut dicit Jhd, qui aliquod bonū a deo largitū i laudē
 suam cōuertit proculdubio virtutē in viciū transire facit.

Et cuius vnq; facinoris manifesta cōfessio ita
 iudices habuit in seueritate concordēs: vt non
 aliquos vel ipse ingenii error humani: vel fortūe
 conditio cunctis mortalibus incerta submitte-
 ret, si inflammare sacras edes voluissē, si sacer-
 dotes impio iugulare gladio, si bonis omnibus
 necem struxisse diceremur: presentem tamē sen-
 tentia confessum et cōuictum me pmissit. Nunc
 vero quingētis fere passū milibus pcul moti at-
 qz indefensi ob studiū ppenfius in senatū morti
 proscriptioniq; dānamur. **O** meritos de simili
 crimine neminē posse conuinci. Cuius dignitatē
 reatus ipsi etiā qui detulere viderūt.

Et cuius vnq; facinoris, Hic boetius ostendit se puerba-
 tū, et iudicū seueritate et inflexibilitate dicens, Cui vnq;
 facinoris, i, peccati manifesta cōfessio, i, cui vnq; bonis
 peccatū manifestū habuit iudices ita cōcordēs i seue-
 ritate, ut nō aliquos eoz vel ipse error humani ingenii sub-
 mitteret, i, dederet ad misericordiā vel conditio fortune, i,
 euentus fortuitus existens incerta cūctio mortalib; supple
 hominib; submitteret aliquos eoz. Si diceremur voluisse
 inflamare, idest incendere, sacras edes, idest ecclesias, et si
 nos diceremur struxisse, idest pcurasse necē, idest mortē
 bonis omnibus, et si diceremur iugulare, idest pūire sacer-
 dotes impio gladio, tamē pro, sed sentētia, idest iudicium
 damnasset me pntem conuictus confessus crimine, s; nos
 procul moti, idest ab hītes quingentis milibus passū et in-
 defensi ob propēsius studiū, idest propter studium intēsi?
 nos damnatur, idest adiudicatur in senatū morti, qz p
 et proskriptioni. Et tūc exclamat dicens, **O** meritos idest of-
 gnos vel beatos, iudicio neminē posse cōuici de simili cri-
 mine sicut nec ego iuste cōuictus sum, cui? reat? i, crimis
 dignitatē, idest innocentiam, ipsi et viderūt, idest cognoue-
 runt, qui detulere, idest accusauerūt me. **Nota** q iudi-
 ces, quādoq; mouent ad misericordiaz duplici de cā, pri-
 mo mō propter errorem humani ingenii, quia humanū in-
 genii sepe fallit in iudicio, quia ignorat vtrū aliq; iuste
 de re sentiat vel non et timens deum ne iudicet mouetur
 ad misericordiā parcēdo reo, Secūdo iudices mouent ad
 misericordiam pp cunctū fortune, qui incert? est hominib;
 bus quod

bus, quod tñ iudex in alio dñat sibi facile p fortunā cœ-
nit, et illud debet recordari, sed nulla illaz causarū mouit
iudices ad miserandū hoc, sed cōcorditer ipm damnabāt.
C Nota q nullus debz dñari etiāz pro crimine q̄tum-
cumqz enormi nisi sit pñs cōiunctus: vel crimē i iudicio cō-
fessus. b. aut cū damnare nō erat cōiunctus nec crimē cō-
fessus: et erat absens. qz in studio atben. sic ergo iniuste erat
damnatus. C Nota q hoc. cū damnare distabat a loco
iudicij quingētis milibus passū. et cū mille passus faciūt
vñā miliare. ideo hñ distabat ad quingēta miliaria C No-
ta Boetius dñat? fuit proscriptiō. Aug. dicit, pscriptio
est iudicialis sententia lata s̄ aliquem cui? nomē p sele-
re de scriptura tabule enee debebat. Cōsuetudo enī roma-
na fuit qd nota senatorū quoz p̄silio vrbis romana regeba-
tur anreis litteris in tabula enea scriberēt, vnde et patre
cōscripti dicebātur. Et d̄ proscripti? quasi procul a scri-
ptura positus. Et sic boetius erat proscriptus: quia nomē
suum deletū fuit de tabula enea.

Quam vt alicuius sceleris admittione susca-
rent: ob ambitū dignitatis sacrilegio me consciē-
tiā meā poluisse mentiti sunt: Atqui et tu insita no-
bis omnē rerū mortalīū cupidinē de nostri ani-
mi sede pellebas: et sub tuis oculis sacrilegio phas
locum esse nō erat. Instillabas. n. auribus cogi-
tationibusqz quotidie meis pitagoricū illud.

Enyoy benō. i. deo nō diis seruendū. nec cōue-
niebat vilissimoz me spiritūū presidia captare.
quē tu in hanc excellentiam cōponebas vt cōsi-
mitem deo faceres. Preterea penetral innocēs
domus: honestissimoz cetus amicorū: socer sima-
chus etiam sanctus et eqz actu ipso reuerend⁹ ab
omni nos criminis huius suspitione defendant.

Quam vti. nē. Hic boetius expurgat se de quibusdā ob-
iectis. sc̄o ostendit vnde sumpta fuit rō obfectionis. sc̄a
sibi. S; o nephas. C Nota boetio obiciebat q̄ ipse vñs
arte nigromantica sacrificaret demonibus pro dignitati-
bus acqrendis. de hoc hoc. excusat se dicens. Quas sup-
meam dignitatem. vti pro vt. suscaurent. idest denigarent
admittione alicuius sceleris: mentiti sunt meam poluisse
conscientiam sacrilegio. idest demonū obsequio ob am-
bitū. i. propter cupiditatem dignitatis acqrendē atqz
p̄ certe. tu insita. i. inserta. nobis pellebas de sede. i. de lo-
co. omnem cupidinē. i. omnem cupiditatem rerum mor-
talium. et sub tuis oculis non erat phas esse locum sacrile-
gio. i. cultui demonū. qz pro et. tu instillabas auribus qz
pro et cogitationibus meis illud pitagoricū deo non diis
seruendam. nec conueniebat me captare. i. optare. presidia.
idest aurilia. vilissimoz spirituum. idest demonum. quez
tu componebas. i. locabas. in hanc excellentiā ut consim-
lem deo faceres. Preterea innocēs penetral. i. vroz domus
meē. cetus idest multitudo honestissimorum amicorum.
Et socer simachus sanctus et eqz reuerendus ipso actu de-
fendit nos ab oī suspitione huiusmodi criminis. C Nota qz
confuctudo inuidorum est cum non p̄t alicui suam p̄bita-
tem auferre nituntur ipsam saltem aliquo vicio denigare
Et sic fama. boe. denigrata fuit vicio sacrilegij. C Nota
qz sacrilegium est sacrē rei furtus. et ponitur sacrilegus p̄
homine scelerato. etiam sacrilegium est cultura demonū
sue. idolorū. Unde sacrilegus. i. ydolator et sic capitur in p̄-
posito. C Nota qz ambitus mediā p̄ducta est cupiditas
bonoz. Sc̄a. ambitus mediā correpta est circuitus. et p̄
mo capiē hic. C Nota qz p̄bia repellit omnes cupiditatē
bonoz exteriorū quod scribit in. i. li. de plantis. qz p̄bia
tria inducit. i. mentis illustrationē. felicitatis appetitū. et
mollis affluentie contemptū. C Nota. p̄bia facit hominē

simile deo. non similitudine omnimoda. sed p̄icipativa. ita qz
homo p̄icipat aliquid conditionis diuine. s. intelligentie
Unde sene. Hoc mihi p̄bia p̄mittit qz me parē deo reddat
et alibi dicit. Ut speculari? est q̄s de? in hūano corpore
hospitat. C Nota sacrilegij nō habz locū sub ocul. p̄bi
lospit. qz p̄bia p̄ se oīa agenda et faciēda ordinatissime
disponit et nō p̄mittit hominē ad vana declinare. qz dicit
tullius in li. de finibus bonoz et maloz. p. a. sup̄stitione
liberat. metu mortis nō cōturbat. et est sup̄sticio vana reli-
gio. s. idolorū cultura. C Nota penetral. est secreta camera
vel locus secretus interior in domo vel in templo. vbi re-
ponit clinodia vel aliqua talia. et ponit hoc p̄ vroz boe-
tū p̄ metaphora ponēdo continens p̄ cōtēto qz ipsa con-
suetudo morari in penetrali. C Nota qz symachus fuit qdā
nobilitis romanus et socer boetij cui? filiaz boe. durerat in
mine elybe. qui symachus non fuit tantū sc̄us interitus nō
affectu. sed etiā reuerēdus in exteriori actu sic dicit boetij?

Sed o nephas. Illi vero de te tanti criminis
capiunt fidem. atqz hoc ipso. v. debimur affines
fuisse maleficio: qz tuis instituti moribus imbuti
disciplinis sumus. Ita non est satis nihil mihi
profuisse tuam reuerentiam. nisi vltro tu potius
mea offensione lacereris.

Sed o nephas. Hic boetius ostendit vnde fuerit rō sumpta
obiecti criminis. qz ex ipsa p̄bia cui? deditus erat. Unde d̄
cit exclamando. O nephas illi sup. mali captiūt fidem. tūc
criminis de te o p̄bia atqz hoc. i. propter hoc. videbimur
fuisse affines maleficio sacrilegij. qz nos sumus imbuti. i.
instructi. tuis disciplinis. i. doctrinis. et sumus instituti. i.
informati. tuis moribus. ita non est satis tuā reuerentiam
nihil mihi p̄fuisse. nisi vltro. i. ipdte tu potius lacereris
ab illis mea offensione. hoc dicit boe. pro tāto. qz iniuria
ei sū sibi p̄ p̄biam. ideomagis iniuriati sunt p̄bie qz sibi

C Nota qz hoc. vacabat studio. fugiebat cōsortia stultozū
et querebat secreta loca p̄ studiū. ideo putabant ipm lo-
qui cū demonibus et eis sacrificare. C Itē qz bo. fere om-
nia que volebat facere sua sapiētia faciebat. ideo putabāt
eum demonē habere familiarem sibi obsequentem sicut
apulegius opinaturē de socrate qz haberet familiarē deū
de quo fecit libru quē intitulauit de deo socratis.

At vero hic etiam nostris malis cumulus acce-
dit: qz estimatio plurimorum non rez merita s; z
fortune spectat euentum: et qz tantum indicat eē
p̄uisa: que felicitas cōmēdauerit. Quo fit: vt cri-
stimatio bona p̄ima omnium deserat infelices
Qui nunc populi rumores: qz dissonē multipli-
cesqz sententie: piget reminisci. hec tantū dixeri
ego vltimam esse aduerse fortune sarcinā: qz dū
miseris aliqd̄ crimen affigit: que perferunt me-
ruisse credunt. Et ego siquidem bonis omnibus
pulsus: dignitatibus erutus: estimatio sedat-
us beneficium tui supplicium.

At vero hic etiam Hic boetius ostendit se esse p̄urbatū et
fame sue lesione dicens hōcumulus. i. augmentatio. acce-
dit nostris malis qz estimatio. i. iudicij. plurimorū. i. vul-
garium non spectat. i. non respicit. merita rez: sicut homo
meret. s. spectat euentū fortune. i. iudicat bolez fm qz for-
tuna se h; circa ipm. et ea tantū iudicat vulgus esse. p̄uisa
a deo que p̄mēdauerit fecilitas. i. p̄sya fortuna. quo fit.
i. ex quo sequit. vt estimatio bona deserat infelices. vñ
me piget. i. tedet. reminisci qui nunc sint rumores ppli de
me. et qz multiplices qz p̄. dissonē. i. discordātes senten-
tie sint de me. nā quidam dñt me rez: esse. quidā nō. Hoc
tū dixeri. i. volui dixisse vltimā esse sarcinā. i. grauissimā

pondus aduerse fortune qd pū aliqđ crimē affigit. i. im-
ponit. miseris. i. infelicibz. ipsi creditur meruisse sup. illa
que ipsi miseri pferūt. i. patiunt. Et ego bonis omnibus
pulsus. qz in exilium relegatus. & eximus dignitatibus qz
damnatioē pscriptus. & sedat. i. maculat. cristianitate
ego q prius virtute honeste reputabar. nūc scelere. defor-
mis reputor. & tult. i. recepi suppliciu. i. penā ob bñficijs.
i. pp bñficiū. C Nota qz vulgares nō iudicāt fm merita
rerū vtz homo mereat aliqd vel nō h iudicāt fm cūctum
fortune. Cñ hoīem bñ fortunatū iudicāt felicē. male for-
tunatū iudicāt miserē: s; tale iudiciū falsū ē. vñ dicit sene.
45. epla. Non felicem hunc estimas. quem vulgus appel-
lat felicem. ad quem pecunia cōfluxit sed illum cui omne
bonum in alo est crectum & extensum. Itē bona estimatio
desere infelices. qz pimum maluz quod infelices incur-
runt est qz vulgus male de ipsa opinatur. credit enim vul-
gus ea que miseri patiuntur qz merito talia patiunt.

Videre autē vidcor nepharias sceleratoz offi-
nas gaudio leticiaqz stuantēs. p diuissimuz que
qz nouis delationum fraudibus imminētē. face-
re bonos nostri discriminis terrore pstratos.
flagitiosuz queqz ad audendū quidē facinus ipu-
nite: ad efficiendum vō pimus incitari. insontes
autē nō mō securitate veruz ipsa etiam defensio-
ne priuatos. Itaqz libet exclamare ad deū celi.

Videre at vi. Die boe. ostēdit se esse p turbari ex his q vi-
dit in mundo generalr. s. bonos depīmi & malos extolli.
o. Ego vidcor videre. i. cognoscere nepharias officias. i.
malas societates sceleratoz hoīz stuantēs gaudio. qz. p
letitia. & queqz p diuissimū. i. pessimū. imminētē. i. insi-
nouis fraudibz delationū. i. accusationū. & video bonos
facere pstratos. i. deffos. terrore nostri discriminis. & ē
vidco queqz flagitiosum. i. prauū hoīez. incitari ad auden-
dum. i. ad psumendū. facin. i. pccm impunitē. i. sine pe-
na. vero. p sed. incitari pmitis ad efficiendū. i. ad pccran-
dum. facinus. i. peccatū autē p sed. Ego vidco insontes.
i. innocentes. nō mō. i. nō tantū. priuatos securitate vtz ē
defensioē. Itaqz p ergo. libz. i. placet mihi exclamare ad
deum celi. qre talia permittat in mūdo ut mali exaltentur
& boni depīmant. C Nota qz boe. q erat turbate mētis &
in statu miserie videbat qz mali in hoc mūdo eēt potē-
tes & viuerēt impuniti. boni autē impotētes & viuerēt iure-
mūerati. s; pbia in qro hui? ipm cōsolando. pbat malos
sp eē ipotentes & bonos eē potentes. & malis nūqz deesse
sua supplicia & bonis nūqz sua pnia. C Nota qz officine
dicūt domus officialiū vbi reponuntur ea q ad ipsos spe-
ctant. & ad eoz officia sicut sunt celaria & granaria. & alia
hūmō. Die autē accipiunt officine pro cōgregatioē malo-
rum & dicuntur ab officio officis. qđ est noceo ccs.

Cadetrum quintum primi libri.

Stelliferi conditor orbis.

Qui perpetuo nerns solio
Rapido celum turbine versas.
Legemqz pati sydera cogis.

Ut nunc pleno lincid a cornu
Totis fratris obuia flammis
Londat stellas luna minozes:
Nunc obscuro pallida cornu
Pbebo propior lumina perdat.
Et qui prime tempore noctis
Agit argentes hesperus ortus:
Solitas iterum mutat habenas.
Pbebi pallens lucifer ortu.

Tu frondisue frigore brume
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cum seruida venerit estas.
Agiles noctis diuidis horas.

Cadetrum quintum primi libri
Stelliferi conditor orbis. Die incipit qntū me-
trum hui? primi qđ vř pindaricum ab inuēto
re. anapestich a pede pñante. Est at anapest?
pes tri? dactilo constans ex primis duabus
breuibz & tertia lōga sillaba. & ē metz acha-
balectich. i. sine defecur. In hoc at metro boe. exclamat
pudentiam diuinā admirās qz oia regant a deo pre-
ter act? hūanos: s; hoc falsū sit. tñ boe. sic videbat s; sta-
tū turbatū. Et diuidit. pīo cōmendat diuinā pudentiā
ex gubernatioē celestīū & terrestriū. scđo tūgit act? hūanos
nō regā a deo. tertio rogat deū ut regat act? hoīm scđa hōi
Oia certo. tertia tñ q quis rex. pīa diuidit. pīo qmē
dāt regimē diuīe pūdicē circa celestia. scđo magis circa
terrestria tñ. Tu a vř variū tpat. pīo tūgit act? pñator. i.
creator. orbis stelliferi. i. ferētis stellas. q nec? i. adiuctus
ppetuo solio. i. eterne sedi vřas. i. frequēter vertis celi. rapī
do turbine. i. veloci motu. & cogis sydera pati legē. i. vebī
tūz ordīnē. ut ipsa luna. nūc. i. aliqñ lucida pleno cornu si-
cut in plenilunio. obuia. i. opposita totia flammis. i. iulibus
frīs. i. solis. ipsa luna cōdat. i. abscedat. minoris stellas. q
in plenilunio nō vidēt pp maius lumē. & tu cogis nūc. i.
aliqñ vř ipsa luna etīa pallida obscuro cornu ipsa existēna
ppior pbebo. i. soli pdat. i. amittat. luia. i. lucē. q. v. tu fa-
cis ut luna qnto magis recedit a sole tāto magis illumina-
tur & lucē suā obfcurat minoris stellas: & qnto magis appro-
pinqat soli. tātoplus obfcurat. & tu cogis ut besper? i. stel-
la vesperina. q agit algētis. i. frigidus ortus tpe noctis. i.
in crepusculo qđ ē pila ps noctis scđndo solē. iste besper?
de mane lucifer vicus pallēs in ortu pbebi tpe mutat so-
litas hēnas. i. solitos cursus. nā cū de vespe legē solē de
māe pcedit ipm: & tu stringis. i. coartas. lucē. i. diē. breui-
ore mora tpe brume. i. hyemis. frōditue. i. faciētis frōdes
fluere. cū seruida estas venerit. tūcat diuidis. i. distinguit
agiles horas. i. breues horas. noctis. q. v. tu facis q tpe
hyemali noctes sunt plūiores dieb? i. tpe estimali ecōuer-
so. C Notādd. qz deus dicūt cōditor stelliferi orbis. qz ab
ipso depēdet celi & sota nā ex. iz. metz. & vř residere in p-
petuo solio. qz in celo qđ ē ppetuū. nā celi est loc? deoz &
spūz. & oēs barbari & greci & qcuqz putant deos eē: cū lo-
cū q sursum ē deo attribuit tanqz imortale imortalitati co-
opātes pīo celi & mūdi. & vř vertere celus rapido turbine.
mor? n. firmamētī vř rapid? qz suo motu rapit secū alias
speras. Cñ nota qz verso ē verbū frequētatiū & significat
frequēter vertere & hoc inuuit qz celū sp mouet & h celsa
bit. qz dicūt cōmētator. nō est timēdū qz celū stet. Et rō qz
mouens mouet sine fatigatioē & sine pēa. iz. metz. C Notē
deus est nerns ppetuo solio. i. cōiunct? ppetuo celo. Cū-
de deus tripliciter est in vniuerso. scēntialr seu pñialr. sa-
cramentalr seu misterialr. & misericordialr. Essentialr ē
in sua verā claritate in q ipz homo nūqz vidēt. sicut dicūt
ppbia. deū nemo vidit vnqz sicut ipē est in ppetuo solio.
Sacralr seu misterialr. de? ē i sac? o eucaristie qđ rata si-
de credimus. S; misericordialr deus ē vbiqz. ps qz dicūt
scptura. inia vñi plena ē terra. & in puenit dicum cōc fm
qz dicūt scptura. de? est vbiqz. C Nota fm hugui. solū ē
sedes regal ex solidie lignis facta. dicta a soliditate. i. a fir-
mitate. C Nota qz deus cogit sydera pati legē nō violēta
nec coacta motiōe. qz nullū violentū ppetuū: sed cogit ea
volūtaria ordinatioē obfcurare legē. i. determinatū motū ut
tpe eis statuto oriāt & occidāt. C Nota qz luia d se ē corp?
opacū recipiēs lumē a sole. & in ea pte que est versus solē
illūiat. cū at directe opposita sit soli sicut i plenilunio tūc
luie suo obfcurat miores stellas. eo qz maius lumen obfū

scat minus. sed cu luna e i ista pte celi in q est sol sicut ptingit in conjunctione. tunc superior ps q est vsus sole est illuata. et inferior ps q est vsus nos e obscurata. et tunc nihil videmus de luna. sed cu incipit elongari a sole tunc ps elongata incipit modicu appere nobis. et tunc dicitur ee nouilunium et quoniam elongat tatorum appet nobis illuata. Nota bo. dicit sole ee frim lune qm fabulas iupiter cubens cu latona genuit ex ea duos gemellos. s. phebun q of sol. et dianam q of luna. et sic h3 fabulas sol e frater lune. Nota stella que de vespe seqt sole et de mane pcedit. h3 diuersa nola. p3 p vsum. Lucifer auroza ven' vesper' besper' ide' Quod at sit possibile q eade stella v vespe sequat sole et de mane pcedat. dicitur. aliq q hoc n ptingit i vna et eade pte anni. h3 in diuersis. dicit. n. q i estate seqt sole: et in hyeme pcedit: h3 hoc e s oes auctores dicentes. hoc ee i eode tpe ani Alii dnt q mercuri' et ven' sint stelle filis coloris et quanta tis qz vna qnqz seqt sole aia pcedit. et sic v' ee vna stella que seqt et pcedit. h3 hoc n e. Mug. dicit q ven' e altior sole et loq' fm antiqs astrologos. q locauit venerē. s. sole cu igit ptingit q ven' et sol simul veniut ad occasu. qz ven' e altior diuiti' videf i sero q sol. cadet rone citi' videf i mane qzuis cito discurrant nam citi' vident ascendētia remota qz ppinq' et diutius vident descendētia remota qz ppinqua. licet eqli in motu incedat. S3 moderni astrologi locant venerem sub sole Alii. dicit q vna est stella q vno tpe sequit solem alio tpe pcedit. Et dicit fm ptolomeu q illa stella habet epiciclū in cui' circūferētia deserēt corpus eius. Est at epiciclus circūl' pnuus cui' centz e in circūferētia orbis deserētis. nūc at e ita q epicicl' veneris semp e cu sole ita q si ptabat les a cetro terre p cētz epicicli veneris ad firmamētū eade linea trāsibit p cētrum sol. vel non multum distabit ab eo. cu autem venus ferat in circuitu epicicli aliq' erit in eadem linea cum sole: aliq' pcedit aliq' seqt. Item mora solis sup orizontem facit die cu dies sit latio solis sup terrā mora at solis sub orizonte facit noctē. et q sol longiore facit moram tpe estiuāli sup orizontem. et breuiorem sub orizonte. ideo dies estiuales longiores sunt noctibus. in hyeme autem fit conuerso ppter quod dies hyemales. breuiores sunt noctibus.

Tua vis varium temperat annum.
At quas boree spiritus aufert
Reuehat mitis zepbirns frondes:
Queqz arcturus semina vidit
Sirius altas vrat segetes.
Nihil antiqua lege solutum.
Linquit proprie stationis opus.

Tua vis va. rē. Dic bo. cōmendat regimen vsuine pudentie magis circa terrestris. s. circa ptes. anni. dicens **O de' tua vis. i. virt'. rpat. i. ordinat variū annū. i. diuersas ptes ani. ut mitis zepbir' . i. vent' vernalis. reuehat. i. reuehat frōdes qz aufert. i. distrahit spūs boree. i. flat' boree. et tua vis rpat. ut qz. i. qzqz semina vidit arctur' illa stella: illas altas segetes. i. longas segetes. vrat sirius. i. stella canicula tpe estiuāli. et subdit. Nihil solutū. i. segetes antiq' lege. i. cetera lege diuise puidēte. lingt. i. dere ligit op' pprie statidis. i. ad qd opandū est statutū. Nota q qrtuor sunt ptes. ani. ver. hyems. autūnus. et estas. In vere fiat ventus q dicit zepbirns q est collateralis fauoniu. et qz status eius est lenis: id dicitur mitis et producit viridia. In hyeme et marime in principio viget status boree. q est ventus collateralis aqlonis cui' status est fortis et frigidus. et destruit viridia dēndādo arboref. Nota q arcturus est stella circa maiorem vsam q dicitur videri semina. qz tpe sui ortus. quo orit' cum sole tunc seminatur sicut in autūno. Nota. sirius e stella q alio nom' ne of canicula. vbi sirius a sire qd e tractus pp lēgū tractum caloriz. apparet cu sol e in cācro. et vbi vire segetes. i. maturare. Nota. v arcturo dicit yfido. i. l. ctibimol.**

arctur' e sid' post eandā maioris vife positū. et orit' tpe autūnali. sed vegeti' dicit arcturum oriri post idus septēbris 17. klās octobris. Itē dicit yfido. canicula e stella et of sirius q estiuis mētib' in medio centro celi e. et iuncta cu sole duplicat calor eius. et dissoluitur corpa a qua stella dicitur of es caniculares in quibus moleste sunt purgationes.

Omnia certo sine gubernas.
Merito rector cobibere modo:
Nam cur tantas lubrica versat
Fortuna vices. premit infontes
Debita scelerū noria pena.
At pernersi resident cello
Adores solio: sanctaqz calcant
Iniusta vice colla nocentes.
Latet obscuris condita virtus
Clara tenebris. iustusqz tulit
Crimen iniqui.
Nil perinria: nil nocet ipsis
Fraus mendacii compta colore.
Sed cum libuit viribus vti.
Quos innumeri metuūt populi.
Summos gaudēt subdere reges
Oia certo n. rē. In ista pte boe. tangit actus hoim nō regit a pudentia vsuina s3 decretos regiml fortune vices. **O deus tu gubernas oia certo sine. i. certo ordine ad finē et respuis. i. spūs regere solos act' hoiz. g' o rector de' tu merito cobibere. i. coereas. cur lubrica fortuna. i. ista bilis fortuna versat. i. vertit. tātas vices. i. alternationes qz ipsa pmit infontes. i. innocētes. noria pena debita scelerū. i. boi scelerato. et pnersi mores. i. boies pnersi in morib' resident in cello solio. i. alto loco. ipsi nocentes. i. mali calcant scā colla. i. colla scōz boiz iusta vice. i. iusta alternatōe. q sancti pot' deberēt calcare colla nocētū qz ecōuerso. et clara virtus. i. homo clare virtutis. latet condita. i. abscondita. obscuris tenebris. i. ab hoibus vicio obcuratis. et iust' homo tulit. i. sustulit. crimē iniqui hois. et p furia nil nocent ipsis iniqs. ne fraus compta. i. ornata. mendacii colore. i. falsa apparentia nocet ipsis. s3 cu prauis libuit vti viribus. i. erercere vires. quos prauos inueniunt innumeri ppli. i. vulgares. tunc ipsi gaudēt subdere. i. supplantare summos reges idest bonos et sapienties quorum est regere et alios gubernare. Itē deus oia gubernat certo sine. qz dicit cōmentator. io. metab. Deus est mēsurā omnium et regula et infallibiliter verum metrū. et cōmentator dicit primo celi et mundi. Entia diuina nos gubernant et regunt et nobis sunt quasi finis. Item illud quod est sapiētissimū regit certo sine cum sapientis e rege re. sed deus e sapiētissimus eo qz sapia a deo pcessit. vbi scriptura. Ois sapia a deo est. Nota boe. vidit in mundo bonos deprimi et malos exaltari. cum tamē pot' fieret ecōuerso. Ideo sibi videbat q actus et opatidēs hoiz non regerent a deo. sed magis a fortuna que hūc hūliat et hūc exaltat. Ideo boetius deo conquerit.**

Diam miseras respice terras:
Quisquis rerum federa nectis.
Operis tanti pars non vilis
Homines quatimur fortune salo.
Rapidos rector comprime fluctus.
Et quo celum regis immensum
Firma stabiles federe terras.
O ia z ml. rē. Dic boe. rogat ut deus regat actus hoim. et homines sicut regit celum. d. O quisquis deus es tu q

nectis. i. coniungis. federa. i. concordias rerum : respice miseram terras. i. boves in terris habitantes. Nos enim boves non sumus vilis pars sed valde nobilis tanti tui optis. i. mundi. nos quodammodo a concutimur. i. concutimur. i. mari. i. amaritudine fortune. ideo tu deus compute. i. refrige. rapidos fluctus. i. magnos impetus fortune. et eo federe. i. regimine. quo regis immentum celus firma. i. robora. stabiles terras. i. homines stabiles in terra. Nota boe. videtur hominem non esse vilem partem mundi. quod scribitur in prologo li. de primo arist. Homo est dignissima creaturarum similitudo omni ad imaginem dei factus. et secundum de ala. quodammodo ala convenit cum omnibus creaturis eius angelis in intelligendo: cum brutis in sentiendo. cum plantis in vegetando. cum lapidibus in essendo. Nota boe. comparat fortunam iusto. i. mari. Sicut enim navis videtur marinis iactatur in altum nunc: et nunc in profundum. sic homo per fortunam nunc in prosperitate levatur nunc in adversitate deicitur.

Prosa quinta primi libri.

Ecce ubi continuato dolore delatraui. illa vultu placido: nihilque meis questionibus mota. P. Nam te inquit mestum lacrimantemque vidissem illico miserum erulemque cognovi. Sed quod longinquum esset exilium. nisi tua perdidisset oratio nesciebam. Sed tu quod percul a patria non quidem pulsus es: sed aberrasti. At si te pulsus existimari mavis: te potius ipse pepulisti. Nam id quidem de te nunquam cuiquam phas fuisset. Si enim cuius oriundus sis patrie remiscaris: non uti Atheniensium quondam multitudinis imperio regis: sed eius unus dominus est et unus rex: unus et princeps qui regit eam. Qui frequentia civium non depulsiode letat. Cuius agi frenis atque obtemperare iustitie summa libertas est. An ignoras illam tue civitatis antiquissimam legem: qua sanctum est ei ius erulare non esse quicquam in ea sedem fundare maluerit. Nam qui vallo eius ac munimine continetur: nullus metus est ne erul esse mereatur. At quisquis inhabitare eam velle desierit pariter desinit etiam mereri.

Prosa quinta primi libri.

Ecce ubi continuato. Hic incipit quinta prosa huius primi in qua boe. ostendit quod patria se habuit ad suam querimoniam et quid ex ea cognoverit. 2. patria quedam dicta Boetii irrationabilia putavit. 3. sub brevitate recolligit ea que ipsius boetium turbant. 4. patria dat modum remedendi ipsius boe. secunda ibi. Itaque non tam me loci huius. tertia ibi. Et tu quidem de tuis. quarta ibi. Sed quoniam pluribus. Dicit primo postquam ego boe. delatraui. i. contra rationem locutus sum. hec. sup. predicta continuato dolore. i. assidua turbatione. illa. sup. patria placido vultu nihil mota. i. irata. meis questionibus. de meis querimoniis. inquit. i. dixit. Cum. i. quoniam ego vidissem te boe. mestum. i. tristem. quod per et lacrimantem. i. sentem. illico. i. statim cognovi te miser. quod per et erulem. i. patientem exilium. sed quod longinquum. i. remotum. esset illud exilium ego nesciebam. i. ignorabam. nisi tua oratio. i. sermo. mihi perdidisset. i. revelasset. h. tu sup. boe. quod per cer te. si es pulsus. quod percul. i. valde remote. a patria. i. a iudicio rationis. sed aberrasti. i. devisti. at per sed. si te mavis. i. magis vis. existimari. pulsam a patria potius sup. tu ipse pepulisti te. boe. Nam pro quod quidem per certe. id sup. repetere te a patria nunquam fuisset phas. i. licitum. cuiquam sup. bol

mini. Si enim remiscaris. i. recorderis. cuius patrie. i. de qua patria sis oriundus. i. natus. non uti pro sicut. sup. civitas Atheniensium quondam regitur. imperio. i. ex precepto multitudinis. i. multorum rectorum. sequitur grecum quod tui valet in latino. sed unus est dominus et unus rex: unus princeps qui letat. i. gaudet. de frequentia id est frequenti inhabitatio ne. civium. i. incolarum. et non de pulsione. cuius regis agi. i. duci. frenis. i. preceptis. atque pro et obtemperare. i. obedire. iustitie summa est libertas. An pro nunquam. i. ignoras illam antiquissimam legem. i. statutum. tue civitatis. i. recte rationis. quod sanctum est. i. confirmatum est ius non esse. i. ad eum non pertinere erulare. i. exilium pati quisquam. i. quicumque maluerit. i. optaverit. fundare. i. locare in ea civitate se. i. habitationem suam. nam pro quod quod continetur. i. comprehenditur vallo ac munimine eius sup. civitatis. nullus metus. i. timor. est illi ut mereat esse erul. at pro sed. quisquis desierit. i. cessaverit. velle inhabitare eam civitatem pariter desinit etiam mereri. i. meritum consequi. Nota quod delatrare proprie est canum. in proposito autem delatrare est vixente dolo re contra rationem loqui. et sic boe. quod dixit actus hominum non regi a deo contra rationem loquebat ergo dixit se delatrasse.

Nota non est homo sapientis moveri ex his que dicuntur ab insipiente contra rationem. sed magis debet insipientem instruere et ipsum solari ergo philosophia non fuit mota ex questionibus boetii. sed magis ipsum solabatur. Nota patria cognovit boetium esse miserum et erulem: miser esse ille cuius animus sequitur mutationem rex ipsius ita quod extollitur in prosperis. et deprimitur in adversis. Erul in proposito est ille non qui mutat regionem sed qui agit contra rationem. Nota quod per lacrimas per cognoscit quod ratio bois est turbata. h. quantum turbata sit non cognoscitur nisi sermone dolens ergo dicit patria lacrimis cognovit te esse erulem. sed quantum esset exilium nesciebam: nisi tua oratio mihi prodidisset.

Nota. ille pulsus est a patria qui omnino rationem amittit. sed ille aberrat qui infra patriam in aliquo rationem retinet et in alio quo amittit. Boe. autem non erat pulsus procul a patria. quia non totam rationem amiserat. credebat enim omnia regi a deo. sed in hoc aberrabat quod actus hominum a deo regi non putabat. Nota. de patria bois que est recta ratio loquitur. sed. in de remediis fortuitorum dicitur. Patria est ubi civitas habet. bene est. illud autem quod bene in homines est non in loco est: in hominibus inquam potestate est. si sapiens est non peregrinatur. si stultus erulat.

Nota a patria rationis nullus boetium erulit nisi ipse scilicet quod boe. si alieno impetu huius proprio defectu terminos et limites rationis exiit. Nota: ita civitas Atheniensium regebat ipso multitudine. primo. n. a regebat reges. postea. succedente ipse principes: tandem per regimine eius singulis annis eligebant. 38 sapientes. h. patria rationis tui uno principe regit. i. deo quod est regis recte rationis. Nota homo dicitur oriundus a patria rationis quantum ala eius intellectiva. que vult recta ratione a deo oritur.

Nota intui homo manet in patria rationis in quantum deo subicitur et legi dicitur: quod deus in subiectione suorum delectatur. id legitur in multitudinem civium et si in expulsiode eorum. Repellitur autem aliquis a patria rationis a deo rebellando et a recta ratione recedendo. Nota. qui obtemperat se deo est summe liber. quod in quantum aliquis agit secundum rectam rationem intui est liber. h. per obtemperare se deo homo maxime agit secundum rationem. g. talis maxime liber est. unde se. epistola. dicit. Quis est sit libertas. libertas vera est nulli rei preterquam deo servire. equanimiter prospera et adversa ferre et fortunam in equo ducere. nota quod a civitate rationis nullus erulat nisi per affectionem ipsius. talis autem affectio est voluntaria et id sola voluntate aliquis erulat a illa civitate et quod talis affectio non potest hominem occupare quantum diu est infra terminos recte rationis: id dicit patria. nam qui vallo eius. etc.

Itaque non tam me loci huius: que tua facies movet. Hec bibliotheca potius comptos eboze ac vitro pietes que tue mentis sedem regno. In qua non libros sed id quod libris precium facit: librorum quondam meorum

meoz snias collocant. Et tu quide de tuis in coe bonu meritis vera quidem: s; p multitudine ge storu tibi pauca dixisti. de obiectoru qd tibi vel honestate vel falsitate cunctis nota memorasti. d sceleribus fraudibusq; delatoru recte tu quidez strictiq; attingendum putasti: q; ea melius vberi usq; recognoscetis oia vulgi ore celebrentur. In crepisti et vehementer iniusti factum senatus. de nra et criminatione doluisti. le se quoq; opionis damna fleuisti. Postremo vo aduersus fortunam dolor incadit: q; istusq; si equa meritis p- mia compensari: i extremo muse senietis ut utiq; celum terras quoq; par regeret vota posuisti.

¶ Itaq; non tam. v. Dic pbia quedam dicta frdnabilis ho. puidendit vi. Ex quo aberrasti a patria rdis. itaq; p g non tam. i. non tui. facies. i. dispositio. huius loci. i. exi lit. q; i. q; tua facies. i. interior dispo mentis tue. mo uet. i. pturbat. me pbias q; dicta e aduersitate forme. i q; superius q; istus fuit de carentia bibiothece librorum. i. q; carentiam puidendens pbia di. Nec ego pbia requiro. i. iuestigo parietes bibiothece. copios. i. ornatos ebote. i. ossibus elephantum: ac pro etiam. vitro. i. gemis precio- sis. q; i. in q; sup. ego requiro sedez. i. tranquillitate tue metis. in q; mente non collocaui. i. si posui libros sed id. i. illud qd facit pretium. i. pietatem. libris. i. snias meo rum librorum. ¶ Nota q; Boetius supra conquerendo de statu suo solum deplangit incommoda corporalia no curans deiectionem animi sui. Unde pbilosophia con tra hoc solum deplangit sui animi deiectionem i incomo da corporalia puidedit. i q; superius q; ista prosa dixit Boe tius. Nunq; non mouet te factes huius loci. Ideo pbia hic tibi ridet dicit. multo plus moueor propter animi nul deiectionem q; pp locum exilli in quo existi: homo enim fortis aio oi loco vitur pro pbia. Uti Quidius in lib. de fastis. Oe solum forti pbia est piscibus equoz. i q; etiam conquestus fuit de bibiothece ridet pbia q; ipa potius deplangat snias libroz quas per obliuionem perdidit q; carentiam bibiothece i librorum. ¶ Et tu quidez de tuis Dic pbia sub breuitate recolligit que Boetium perturba uerunt dicens. Et tu Boeti dixisti vera de tuis meritis. i. factis. in coe bonum i propter oim boium ueritatem. s; sup. dixisti pauca sup. beneficia. tibi euenisse pro multitu dine gestorum idest factorum tuorum. i tu memorasti. i. recitasti. nota. idest manifesta cunctis hominibus de ho nestate. idest de saluatione senatus. vel falsitate. idest con- pilatione falsarum literarum. obiectorum. i. imputatoru tibi. quidem pro certe. tu strictim putasti. i. existimasti. at tinguendum sup. esse recte. i. rationabiliter. de sceleribus. i. de uitiis. q; pro. i. fraudibus. i. deceptionibus. delatoru i. accusantium. q; ea. i. oia ista. celebrent. i. memorentur melius. q; pro. i. uerius. i. copiosius. ore. i. sermone. vul gi recognoscetis. i. memorantis oia. etiam tu Bo. incre puisti. vehementer. i. fortiter. scilicet. i. opus. iniusti senatus sup. totius. i tu etiam doluisti de nostra criminatione. i. vituperatioe. i. etia tu fleuisti. i. fleuisti dāna. i. crimina. le se opiniois. i. immaculate fame tue. Postremo. i. ultimo dolor incadit aduersus fortunam. i. contra fortunam: q; pro. i. sup. tu. Boeti conquestus es non compensari. i. tribul. equa. i. digna premia. meritis. i. pro meritis. In ex tredo. i. i sine. seuletis muse. i. fartētis merri. tu posuisti. i. dixisti vota. i. pces. q; ea par sup. diuine pudentie. rege ret. terras. i. boies terrenos utiq; pro sicut regit celum.

¶ Nota q; ista oia fuerunt causa perturbationis mentis. Boe. i. ptractant ea in q; ista pba i in si. metri. o stelliferi.

¶ Sed qm plurimus tibi affectuuz tumultus icu

buit. diuersumq; te dolor ira meroz distrahut: uti nunc mentis es: nondum te validiora reme- dia contingunt. Itaq; lenioribus paulisper ute mur: ut que in tumorem perturbationibus insue- tibus induruerunt. ad acrioris vim medicami- nis recipendam tactu blandiore molestant.

¶ Sed qm. Dic pbia dat modū medendi ipm Boe. dices Sed quoniam plurimus tumultus. i. valde magna multi tudo affectuum. i. passionum. incubuit. i. insitit tibi. i. do lo: ira i meroz. i. tristitia. distrahunt te diuersum. i. ad di uersa. sup. ideo uti pro sicut. nunc mentis es. nondum con tingunt. i. respiciunt te. validiora remedia. i. fortiora medi camenta. itaq; nos utemur paulisp. i. modicum. leniori- bus sup. remediis. ut ea que induruerunt. i. indurauerunt in tumorem. i. inflaturaz. perturbationibus. i. tristitiis ad influentibus. i. euentibus? i. ut illa mollescant. i. mollia fiant. blandiore tactu. i. leniori medicina. ad recipendam vim acrioris. i. fortioris medicaminis. ¶ Nota q; Boe. fuit distractus multitudine affectionum. i. ira merore i dolore. Nam ira trahit bolem ad vindictam dolor ad de sperationem. meroz ad totius mentis aggravationez ideo dicit pbia q; sua pturbatio iam non possit sustinere fortio ra remedia. sed uelit sibi adhibere lenia ut p talia ppatuz i dispositus pster posset pge remedia acriora.

¶ Adertum. sextum primi libri.

Am pbebi radis graue
Canceri sydus inestuat:
Tum qui larga negantibus
Sulcis semina credidit.

Elulus cereris fide
Quernas pergat ad arbores.
Punq; purpureum nemus
Lecturus violas petas.
Cum seuis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.
Nec queras auida manu
Aernos stringere palmites:
Tuis si libeat frui
Autano potius sua
Bacchus munera contulit.

¶ Adertum sextum primi libri.

¶ Am pbebi. radis graue. Dic incipit. sextum metrum huius primi qd dicit metrum glico- nium ab inuatore coriambicum a pede pre- dante. Est autez coriamb? pes istans ex pri ma i ultima longa et duabus mediis breuib? Uti primus pes huius metri est spondeus. secundus coria- bus. tertius pirrichius q est pes istans ex duabus breui- bus i loco eius aliq; ponitur iambus q constat ex prima breui i ultima longa. In h g metro pbia pbat uerū sui per exempla. Dic enim q; Boe. pro nunc non uenerunt remedia fortia. s; alio tpe. probat g q oia regrat tps de terminatum i si fiant ex suum tps non pperant. i. h p bat tribus exēplis. scdo. tangit ipa no permisceri q; deus distincit. sibi. Signat ipa. Primum exēplum est de semine qd si seminat non debito tpe no pferit fructum. Uti si q; seminare in Julio vel in augusto. vñ die sic in lpa. Cum pro qsi. graue sydus canceri illius signi. inestuat. i. iardefeit radis pbebi. i. solis. tñ. i. i illo tpe q credidit. i. comisit. lar ga semina. i. copiosa semina. sulcis. i. cauernis. terre. negā tib? sup. spē messis. talis elulus. i. frustrat. i. hido. i. bñficio cereris. i. dec frugū. ppat. i. accedat. ad arbores q; rnas. i. quercuū. i. uelcat fructibus eaz. Tūc ponit scdo exēplū d

floribus q̄s hō frustra q̄rit tpe byemali cū tps eorū sit in vere. Tū dicit in l̄sa. Tu lecturus. i. collectur' violas. tales flores nūq̄ petas. i. accedas purpureū nemus. i. floridam siluam. cum idest q̄n. campus stridens. i. sonans cū pis inborruit. i. horribiliter appuit. leuis aglonibus. i. crudelibus ventis byemalibus. Tunc ponit tertium exem plum. i. est de vuis q̄ mature sūt in auno. i. id frustra q̄ratur tpe vernali. Tū dicit in l̄sa. si libeat frui vuis si q̄ras quida. i. cupida manu stringere vernos palmites. i. verna les vitas. q̄z baccus deus vini. potius p̄tulit sua munera. i. vinas autūno. i. tpe autūnali. C' Nota q̄ sydul cancri. dē graue. q̄z sole exite in cancro boies grauāt nimio calore q̄ tpe nō ē seminandū. q̄z ad h' q̄ semen choalescat. regit' humor q̄ calore solis feruido tpe resoluūt & euaporat.

Signattempora propriis

Aptans officiis deus.

Nec quas ipse coercent

Adisci patitur vices:

Sic quod precepti via

Lertum deserit ordinem:

Zetos non habet exitus.

C' Signat tpa p. Dic ondit pbia tpa si p̄miscere q̄ deus dī stinuit vicens. Deus signat. i. ornat. tpa aprās ea p̄p̄riis officiis nec tpe de' patit' misceri vices. i. alternatōes tem porum ita q̄ tps vni officio deputatū p̄uentat alteri q̄s vi ces tempoy ipse coercent. i. distinuit. & addit sic q̄rēs aliq̄ tpe non debito frustratur in q̄rendo. sic illud quod deserit certum ordinem p̄cipiti. i. festina via. illud non h' letos exitus. i. p̄p̄re euentum. sic a fili si pbia relicto debito tpe ministrasset boetio formē medicinā: nō fuisset p̄rogata i medicano ipm. C' Mo. q̄ p̄ debiti ordinē rel' p̄suant in suo eē & i sui nā. & q̄ deficiit ab ordie et defit ab eē. vñ boe. q̄rto b' scōa p̄sa. Est. n. qd̄ rellet ordinē seruatq̄ nāz qd̄ vo ab h' deficiit: eē qd̄ i sua nā sūt ē d̄religt. p̄p̄ qd̄ debet' ordo in obus ē obseruāndus. vñ poeta. ē ordo summa limes sapiētis i arte. ergo dicit pbia q̄ p̄cipit via. C' Mo. eē agēf sagēdo vñ p̄stituerē sibi bonū finē: q̄ rōne bōi finis agēs meret. & rōne mali finis demeret. vñ poeta si vaf' extem plo bona p' primordia merces cōgrua: s; rectus p̄mia fi nis h's. Tū igit' loadiatio ipediat bōitate finis iō vitāda ē.

C' Rosa sexta primi libri.

Primum igitur paterisne me pauculis rogationibus statum tue mentis attingere atq; tentare: vt qui modus sit tue curatōis itelligā. B. Tu vō arbitrati in quā tuo que voles vt r̄suz rogato. P.

C' Prosa sexta primi lib' rī

Primus igitur pateris. Dic est sexta & vltima p̄sa huius primi in q̄ pbia inquit eāz radicalē ifirmitatis Boetii et quibusdā interrogatōib' Et p̄so pbia captat beniuolentiā Boetii. scōo ponit suas interrogatōes ibi. Tū illa. Dicit p̄so: O Boetii anteq̄z adhibeam tibi remedia. ne pro nun qd̄. pateris. i. admittis. me p̄biam. primū pauculis roga tionibus. i. interrogatōibus attingere sup. per. cognitio nem. atq; tēptare idest rimari. statum. idest dispositiones tue. mētis vt itelligā. i. cognoscā. qui sit modus tue cu rationis. i. sanationis. vō. p̄ sed. Ego Boetius in quā. i. diri. tu pbia rogato. i. interrogato. tuo arbitrato. i. sm tuā voluntatē. que voles. vt p̄ sicut. r̄suz. i. volentem r̄hdere

C' Nota q̄ pbia more boni medici non solum scrutat' eās doloris per signa extrinseca sicut medici per vrinā & pulsum: q̄ hec signa q̄nq; fallunt. sed etiam scrutat' eās volo ris Boetii per r̄sionē ad q̄ones. & primo captat eius be niuolentiā reddēdo ipm attentum p̄ hoc q̄ dicit pau cu lis rogatōib'. C' Nota q̄ infirmi hñt naturalē sp̄otētiā aliqd̄ patiēdi. ergo ex facili conturbantur: non solum p̄ multas itrogatōes: s; et vna sola. Volēs ergo pbia mo uere paucas q̄ones Boetio infirmo. primo. captat eius beniuolentiā.

Tum illa: hunc cene inquit munduz temerariis agi fortuitisq; casibus putas: An nullaz credis ei inesse regimen rōnis. B. Atqui iquā nullo exi stimauerim modo vt fortuita temeritate tam cer ta moueāt. Verum operi suo conditorem p̄sidi dere deū scio. Nec vnq̄ fuerit dies q̄ me ab hac sentēte veritate depellat. P. Ita est inquit. Nā id etiam paulo ante cecimisti. boiesq; tñ diuine exortes cure esse deplozasti. Nam de ceteris qn rōne regerentur nihil mouebare. Pape aut' ve bementer admiror cur in tam salabri sententia locatus egrotos. Veruz altius perscrutemur. ne scio quid abesse coniecto.

Tum illa. Dic pbia facit interrogatōes. scōo eās totius infirmitatis et r̄sionibus Boetii recolligit. tertio ondit ipm curabilem esse vando modū p̄cedendi circa curatio nem eius. scōa ibi. Quare plenissime. tertia ibi. S; sospi tatis actori. p̄mo pbia querit de mundi gubernatione scōo. de circumstantiis gubernationis. ibi. Sed dic mihi Adhuc diuidit: q̄ pbia q̄rit. secundo Boetii r̄ndet. tertio pbia eius r̄sionem approbat. Dices ergo. O. Boetii pu tas hñc mundum agi. i. regi temerariis. q̄ p. fortuitis casibus. i. euentibus. an. i. nunqd̄. tu credis nullū regimē rōnis. i. providentē diuine inesse ei mundo. Ego Boetii inquam. i. diri. atq; i. certe. non estimauerim. i. putaueriz vllō mō. vt tā certa sup. entia moueant. i. regant' fortuita temeritate. i. improuisa stulticia. sed scio deum conditorem idest creatorē. p̄sidiere suo opi. i. sue creationi. nec vief fuerit vnq̄. i. aliquo tpe. que dies. depellat. i. remoueat me Boetii ab hac veritate sine tam dicte Tunc pbia ap probās eius r̄sionem. v. p̄bia inquit. i. dixit ita est. nā tu cecimisti. i. dixisti et illud paulo ante. i. in q̄nto metro b' primi. q̄ p. tu deplozasti. i. planxisti. tñ. i. solūmodo. ipso hoies eē exortes. i. carentes vel non p̄ticipes diuine cure. i. diuie p̄uidētē. nāq; pro qz. tu nihil mouebare. i. dubitasti. de ceteris. sup. creaturis. qn regerent' rōne sup. prouidentie dei. aut' pro sed. pape est iteriectio admiratōis ego admiror vebementer q̄ tu locatus. i. positi'. in tā sa. libri sua. egrotos. i. languēs. vey pro s; nos p̄scrutemur altius. i. p̄fundius ego nescio qd̄. i. aliqd̄ sup. sit illud. qd̄ ego cōiecto. i. opinor. abesse tibi Boetio. C' Nota q̄ l̄r mitas Boetii partim fuit ex i ordinata affectione. in quātū enim Boetius voluit de ipalium rez amissione. & partiz fuit ex falsa estimatōe quātū ad vuo. Estimabat enī ma los hoies eē felices & potentes. scōo estimabat hoies nō re gi a diuina p̄uidētia. ergo pbia inquit eāz radicalē p̄ pter quā Boetius incidit in istas lēmoditates. & quia ra dir totius morbi fuit diuine gubernatōis quātū ad hoies lēo p̄io querit de mundi gubernatōe. C' Nota q̄ Boc. innuit duas rōnes q̄ mūdus regat' a deo. primā ibi. Tā certa. q̄ talis ē. Ea q̄ sit certa & determinata n̄ regit' a casu & fortia. cū regimē taliū sit incertū. Sed etiā hui' mūdū sē certa. q̄ a certis causis p̄ducta. Sed am rōes innuit ibi. Tey opi suo q̄ talis. ē. Lausatū regit' a sua cā. s; de'. ē cā mūdū. cū ab ipso dependeat celū & tota nā ergo rē. C' Mo. ta pbia rōnabiliter mirat' q̄ Boc. credens mūdū regi a deo putabat

Deo putabat hoies nō regi ab ipso: qz posset pbia sic arguere. deus regit mundū h3 te Boe. sed hoies sunt principi pars mundi sicut prius dixisti in metro. operis tanti pars non vilis. ergo homines reguntur a deo.

Sed dic mihi qm̄ a deo regi munduz non ambigis: quibus etiam gubernaculis regatur aduertis. **B.** At in qua rogationis tue sententiaz nosco necdum ad inquisita respondere queam. **P.** Nun me inquit sefellit abesse aliquid per quod velut biante valli robore in animum tuum perturbationum morbus irrepserit.

Sed dic mihi. Dic pbia querit de circumstantiis gubernationis mundi. secundo quia res gubernate diriguntur i suū finem ideo secundo querit de fine rez. qz quia gubernatio dei fm̄ rei veritatem etiam est circa homines. ideo tertio querit de cognitione hominis. secūda ibi. Sed dic mihi. tertia ibi. Sed hoc quoqz. primo dicit. sed o ho. dic mihi pbia. qm̄ nō ambigis. i. dubitas mundū regi. i. gubernari a deo etiam nunquid aduertis. i. cognoscis. quibus gubernaculis mundus regatur. ego Boe. in qua. i. dixi. vir nosco sniam. i. intellectū. tue rogationis. i. tue interrogacionis. necdum. i. adhuc nō. queā. i. possim. rfidere ad inquisita. i. ad interrogata. sup. pbia inquit. i. dixit. nun sefellit idest decepit me. sup. pbiā abesse. i. deficere tibi aliquid per quod velut biante. i. patēte. robore. i. infirmitate. valli. i. munitionis morbus perturbationum. irrepserit. i. subintraverit in tuum animum. q. d. nunqd̄ enī vix fuerit qd̄ p̄ diri tibi aliqd̄ abesse p̄ qd̄ abesse sine p̄ que defectū dolor intravit te sicut apertum ostiū. **Nota** qz deus non regit mūdū aliqbus gubernaculis extrinsecus: qz sic nō esset p̄ se sufficientissimus sed regit ipm̄ sua potentia que attribuitur patri. sua sapia que attribuit filio. sua pietate qz demētia que attribuit spūi scō qz de hoc patebit in scōo huius.

Nota illud qd̄ aliqz hō vir intelligit aliquo mō intelligit h3 cū difficultate et hoc ergo qz Boetius dicit se vir intelligere interrogacionem p̄b̄osophie: innuit se aliquo mō intelligere: tamen cū difficultate propter dolorem opprit mentem rationem: qz ideo r̄spondere non potuit. **Nota** quando robur valla alicuius munitionis biat propter ali quā rupturam in eo factam tunc hostes ingrediuntur munitionem. Sic a simili qm̄ munimē rōnis quo alius munitur tanqz vallo biat propter defectum alicuius cognitionis: tunc necessario perturbationes affectuum subintrant animum.

Sed dic mihi: meministi ne quis sit rerum finis quo ve totius nature tendat intentio. **B.** audieram in qua: sed memoriā meror: hebetavit. **P.** At qui scis vnde cuncta processerint. **B.** Non inquam deumqz esse respondi. **p.** Et quid fieri potest: vt principio cognito: quis sit rerum finis ignores. Verum hi perturbationum mores qz ea valentia est. vt mouere quidem loco hominem possint: euellere autem sibiqz totū extirpare nō possint.

Sed dic mihi te. Dic pbia querit de cognitione finis rerū dicens. Dic mihi ne. i. an meministi. i. recordaris qz sit finis rez sup. oium. ve pro vel. quo. i. ad quē finē. intentio totius nature. tēdat. i. laboret. ego Boetius in qua. i. dixi aut dieram sup. oli sed meror. i. perturbatio hebetavit idest obcuravit. memoriā. i. intellectū. Atqui pro certo scis vñ cūcta. i. oia entia. processerint. i. principium suum habuerunt. Ego Boetius in qua. i. dixi noui. qz p̄ r̄h̄d̄ deum eē sup. principium oīuz rez. qz dicit pbia. qd̄. i. quō p̄t fieri hoc vt cognito. i. noto principio. i. oium rez: ignores idest

nescias. qz sit finis rez sup. oīuz. rez pro sed hī. mores perturbationū sunt. qz ea valentia. i. vigor vel ptas perturbatio nū est. vt quiddē. i. certe possint mouere hoīem. loco. i. a stabilitate p̄fecte cognitōis. aut pro sed non possint euellere sup. radicatus. qz pro qz extirpare. i. eradicare sibi totū.

Nota pbia rōnabiliter querit Boetium an cognoscat finē oīuz rez. qz finis est cā cāz. qz est optimū cuius gratia alia fiunt. ppter qd̄ ignorato sine. nihil p̄fecte cognoscit̄ eoz que sunt ad finē. nam fm̄ exigentiā finis cetera mode rantur. **Nota** qm̄ principū qz finis coincidunt in vnum si cut in circulo idem est principū qz finis: tunc videtur mirabile qz tunc principū cognoscit̄ qz finis ignoret̄. cū ergo deus sit principū qz finis oīum rez cognito ipso sub rōne principū videt̄ etiā cognosci sub rōne finis. Qd̄ at deus sit principū oīuz rez: qz ab ipso derivatū est singulis esse qz viuere. primo celi qz mādī. Qd̄ aut sit finis oīuz rez: qz qz eius oia fiunt qz ad ipm̄ ordinant̄. nam in rebus pstantibz ex arte qz natura semp̄ vilis est. ppter melius. Deus autē ē optimū eoz qz i natura sunt. ex probemio metaphisice.

Nota h3 perturbati aliquale cognitionē rez hēant: in impediūt ne p̄fecte cognoscāt. Licet ergo Boetius aliquale cognouerit deū esse principū rez. in qz turbatus fuit: p̄fecte naturam huius principū nō cognouit: qz ideo ignorauit ipsum esse finem rerum. **Nota** qz passio est motus particule appetitive sub fantasia boni qz mali fm̄ Eustratiuz. z. etbi. qz hi sunt mores passionum qz p̄t homines mouere a stabilitate p̄fecte cognitionis sed totaliter ipsum nō possunt euellere ab omni cognitione.

Sed hoc quoqz respondeas velim hominem ne te esse meministi. **B.** Quid ni in qua meminerim. **P.** Quid igitur homo sit poteris ne proferre. **B.** hoccine interrogas an esse me sciam rationale animal atqz mortale. Scio qz id me esse confiteor. qz illa. **P.** Nihil ne te aliud esse nouisti. **B.** nihil. **P.** Jam scio inquit morbi tui altā vel maximam causam quid ipse sis nosse desisti.

Sed hoc quoqz r̄sideas velim. Dic pbia facit aliā interrogacionē de cognitione humane nature dicens. Sed ego et velim tu respondeas. i. responsum deo hoc. i. ad hoc ne p̄ nunquid. tu meministi. i. scis te esse hominem. Ego Boetius in qua. i. dixi qd̄. i. ppter qd̄ nī. i. nisi: meminerim. i. scierim. qz querit vterius pbia. Agit ne. i. nunqd̄. poteris proferre. i. dicere. qd̄ sit hō. i. diffinitionē hoīs. r̄fidet̄ boetius nunqd̄ pbia tu interrogas me hoccine. i. hoc. an. i. vix scio me eē rōnale. atqz pro qz mortale aīal. ego boetius scio qz confiteor. i. fateor. me esse id sup. aīal rōnale qz mortale. qz illa sup. pbia dixit. ne pro nunquid. nihil nouisti te esse aliud qz aīal rōnale mortale dicit Boetius nihil sup. pbia inqt. i. dixit. iam ego scio aliam causā sup. quā igno rātiā diuine prouidentie. vel marimā cāz tui morbi. tu desisti. i. cessasti nosse. i. noscere qd̄ sis. **Nota** h3 hō sit mortalis fm̄ corp⁹ non tñ fm̄ aīal intellectiua que est dignior pars hominis. Et qz Boetius dixit se eē nihil aliud qz rationale qz mortale: id nō quesuit nisi hōa mortalia. de quo r̄ū bonoz amissione voluit non curās partē imortales. i. aīam: rōe cuius debuit appetere bona immortalia. ideo pbia dicit qz Boetius se nō nouerit. **Nota** qz cā marima morbi hominis ē seipm̄ ignorare: qz dicit Boetius se cūdo hui⁹ p̄la qnta. Qd̄ conditio humane nature est vt se cognoscat qz ceteras res excellat. Cum aut nosse se deficerit eadem natura infra bestias redigat̄. nā ceteris aīantibus sese ignorare naturaliter est. hoibus vō vicio venit. Et dicit: Lemistius sup. de aīa. Quid turpius est ale cū sit alio r̄ū cognoscitua qz sūtipius est ignara. aīa se ipsam ignorās quō d̄ alius fida putabat̄ cognoscitua. q. d. nullo mō

Quare plenissime vel egritudinis tue ratione

vel aditum reconciliande sospitatis inueni. Nam quoniam tui obliuione confunderis: et exulem te expoliatum propriis bonis esse uoluisti. quoniam uo quis sit rerum finis ignoras: nequa homines atque nepharios: potentes felicesque arbitraris. Quoniam uo quibus gubernaculis mundus regatur oblitus es: has fortunarum uices estimas sine rectore suuare: magne non ad morbum modo: uerum ad interitum quoque cause.

Quare plenissime. Hic pbia ex dictis Boetii recolligit oēs casus totius infirmitatis eius dicens. Quare p igit. ego pbia inueni plenissime. i. pfectissime. rationem. i. causam tue egritudinis. i. infirmitatis. uel inueni aditum. i. accessum reconciliande sospitatis. i. recuperande sanitatis tue que declarat. Nam pro quo. quoniam tu confunderis. i. confusus es obliuione idest ignorantia tu ipsius. tu uoluisti te esse exulem pro quo tu expoliatus. i. priuatus. propriis bonis. i. diuitiis. quoniam pro qua tu ignoras. i. nescis quod sit finis rerum omnium. tu arbitraris. i. putas. nequa. i. malos. atque pro. et nepharios. i. iniquos hoies esse potentes. quod pro. et felices. Quoniam pro quo: tu oblitus es quibus gubernaculis. i. regiminibus. ipse mundus regatur. tu estimas. i. opinaris. has uices. i. istas alternationes fortunarum. i. rerum fortuitarum. suuare. i. diuagare sine rectore: iste sunt magne cause non modo. i. si solum ad morbum uerum pro seculo. sicut ad interitum. i. ad mortem uel ad perditionem uite. Nota homo seipsum ignorans extra se miris recte rationis positus est: et talis dicit esse erul ut prius uisum est. Nota homo seipsum ignorans tui se estimando mortales uolet de amissione bonorum mortalium. ergo dicit pbia quod tui obliuione confunderis. exules te et expoliatus propriis bonis uoluisti. Nota ex affectu uel perditione ultimi finis homo dicitur potens uel impotens. ex quarto huius quia ergo Boetius ignorauit ultimum finem rerum ideo putabat malos esse potentes. Nota Boetius ignorauit quibus gubernaculis mundus regeretur ideo ignorauit quod deus sua bonitate omnia disponeret. ergo putabat uices fortunarum esse sine rectore.

Sed sospitatis auctori grates. quod te nondum totum natura destituit. Habemus maximam tue fomitem salutis ueram de mundi gubernatione sententiam. quod eam non casuum temeritati. sed diuine rationi subditam credis. Nihil igitur per timeas. iam tibi ex hac minima scintillula uitalis calor illuxerit. Sed quoniam firmioribus remediis nondum tempus est uti: et eam mentium constat esse naturam. ut quotiens abiecerint mentes ueras falsis opinionibus induantur: ex quibus orta perturbationum caligo uerum illius condidit intuitum: hanc paulisper lenibus medicamentis fomentis attenuare temptabo: ut dimotis fallacium affectionum tenebris splendorem uere lucis possis agnoscere.

Et sospitatis auctori grates. Hic pbia ostendit Boetium esse curabilem dando modum procedendi circa curationem eius dicens. Tu des grates auctori sospitatis. i. sanitatis. quod nondum. i. non adhuc. natura. i. uigor naturalis destituit. i. deseruit. te totum. i. totaliter. nos pbia habemus maximam fomitem. i. radicem. tue salutis. i. sanitatis. i. ueram sententiam. idest intellectum. de mundi gubernatione quod tu credis esse super gubernationem. non esse subditam. i. subiectam. temeritati casuum super fortuitorum sed diuine rationi. igitur nihil per timeas iam tibi Boetio ex hac minima scintillula. i. parua ueritate. illuxerit uitalis calor. i. ardor: mere ueritatis aliam uiam

faciens. Tunc dat modum procedendi circa curationem eius dicens. Sed quoniam pro quo. nondum. i. non adhuc. est tuis firmioribus remediis uti. et constat. i. manifestum est eam esse naturam mentium: ut quotiens abiecerint ueras opinioniones. induantur. i. inuoluantur falsis opinionibus. ex quibus falsis opinionibus. i. caligo. i. obscuritas. perturbationum. i. passionum orta. i. creata confundit illum uerum intuitum. i. cognitionem mentis. ego super pbia temptabo attenuare. i. remouere. paulisper. i. modicum hanc caliginem lenibus. i. facilibus. quod pro et medicamentis fomentis. i. medicinis. ut dimotis. i. remotis tenebris fallacium affectionum. i. fallax opinionum uel passionum. possis agnoscere. i. intelligere. splendorem. i. claritatem uere lucis. i. lucide ueritatis. Nota sicut in morbo corporali uigete principali membro puta corde potest medicinas introduci sanitas alius membri: sic naturali calore destitute ipsi cor frustratur spes sanitatis: sic in morbo spirituali manente in Boetio cognitione illius principii. quod de gubernet mundum. potest peruari salus quantum ad errorem in aliis. ergo dicit pbia quoniam congratulando Boetio debes reddere grates auctori sospitatis. Nota quoniam intellectus abiecit ueram opinionem. statim afficitur falsa opinio. quod intellectus non abiecit ueram opinionem nisi propter aliquam persuasionem per contrarium. nihil autem contrarium uo nisi falsum: ideo intellectus non potest abiecere uerum nisi accipiendo falsum. Nota tenebre affectionum impediunt rectum iudicium: quod tristitia stupefacit et corrumpit naturam ex ethicis sed amor et odium peruertunt iudicium secundum prolorem in centilogo. et ire et concupiscentie uenereorum marime transmutant corpus. et quibusdam in sanitas facilius. et tibi. et ipedit ira alius ne possit discernere uerum a carbonem.

Metrum septimum primi libri.

Abibus atris.

Condita: nullum

Fundere possunt	Sydera lumen.
Si mare uoluens	Turbidus auster
Disceat estam.	Vitrea dudum.
Parque serenis	Vnda diebus
Mor resolutio	Sordida ceno.
Visibus obstat	Quique vagatur.
Motibus altis	Defluens amnis
Sepe resistit	Rupe soluti
Obiice sari	

Metrum septimum primi libri.

Abibus atris. Condita nullum. Hic incipit septimum et ultimum metrum huius primi quod uocatur metrum adonicum ob inueniore. dimetrum a numero pedum. uacillium a pede sed dominante. In quo metro pbia probat per exemplum quod dixit. dixit enim pbia quod caligo perturbationum impedit intuitum ueritatis. hoc primo probat pbia tribus exemplis. scilicet hortal nos ad fugam perturbationum ibi. Tu quoque si uis. prima in tres similia exempla que patebunt. dicit primo. Sydera condita. i. abscondita atris nubibus. i. obscuris nubibus nullum lumen potest infundere ad illuminandum terram. Tunc ponit secundum exemplum. Si turbidus auster. i. obscurus uentus. uoluens. i. mouens mare. misceat. i. commisceat cum ceno quod est infundit. estum maris. idest feruorem: tunc unda dudum. i. prius vitrea. i. transparentis ad modum uiri par. i. similis. serenis. i. claris diebus. mor. i. statim sup. illa aqua facta sordida per statum uenti resolutio ce no. i. eleuato lato. obstat. i. resistit. visibus. i. oculis non potest penetrare undam maris. Tunc ponit tertium exemplum. Amnis. i. fluuius qui de altis montibus uagatur idest discurrit. ille sepe resistit. i. refectitur obiice. i. obiectione soluti sari. i. rupti lapidis. rupe. i. de monte.

Nota similitudo quam pbia pretendit esse ista. Sicut sydera consueta nobis lucere et terram illuminare cessant hoc facere

fo

ere propter interpositionem nubium obscuray. sic intelli-
ctus rō que lucent & illuminant hoīem in cognitione ve-
ritatis impediunt ealigine perturbationū. **C** Nota q̄ fili-
tudo secundi exempli in hoc consistit. Sicut aqua maris
manente clara ad modum vitri. visus pōt eam penetrare
& videre que sunt sub aqua. sed si turbatur illa per ventum
tunc obsat visui. sic aius hoīs quietus non impedit iud-
ciū rōnis. sed si moueatur & turbet affectiōe ipaliū. statū
obfistit rationi impediens eius iudiciū. **C** Nota q̄ simi-
litudo tertii exēpli talis est. sicut aqua currens de altis mon-
tibus libere recto tramite procedit. & p̄ obstaculū lapideis
qui resoluitur de monte impeditur ne recte p̄cedat. sic rō
libera non impedita recte iudicat. si autē rō afficiē mori-
bus affectuum impeditur in iudicio & veritatis cognitioe.

C Nota q̄ rupes est moles lapidea siue mons lapideus.
sed saxum est pars resoluta a rupe. i. a monte.

T u quoq; si vis	Lumine claro
L ernere verum.	Tramitte recto
L arpere callem.	Gaudia pelle.
P elle timorem	Spemq; fugato:
H ec dolor assit.	Nubilla mens est.
V inctaq; frenis.	Hec vbi regnant.

C Tu quoq; si vis: Hic p̄bia hortat ad fugam p̄turbatio-
nū sine affectionum animi dicēs. Si tu vis cernere. i. vide-
re vel iudicare. vep. i. veritatem. claro lumine. i. vera co-
gnitione. & si vis etiā carpe. i. attingere. callem. i. viam ve-
ritatis. recto tramite. i. processu rōnis. tunc tu pelle. i. re-
pelle gaudia. i. que sunt de bonis p̄sētibz. & pelle. i. remo-
ue a te timorē sup. de futuro malo. q; pro & tu fugato spē
sup. que est de bona fortuna. nec ēt assit dolor sup. qui est
de presentī amissione bonoz. sup. que est mens est nubila
.i. obscura vel aperta. q; pro. & est vincta. i. ligata frenis.
i. ligamētibz. vbi. i. in qua mente. hoc sup. p̄dicta regnāt
i. vñantur. i. gaudium de presentibus bonis. timor de fu-
turo malo. spes de futuro bono. dolor de presentī malo

C Nota sicut prius tactum est affectio est motus particule
sensitiue sub fantasia boni vel mali animum afficiens & re-
ctū rōnis iudiciū impediens. Et sunt quattuor affectiones
tales p̄cipales ad quas oēs alie reducunt. i. gaudium.
spes. timor. & dolor. quaz sufficientia sic accipit. Ois pas-
sio vel est respectu boni vel mali. Si respectu boni hoc du-
pliciter. vel respectu boni presentis. sic est gaudium. quod
est de presentī bono. Si est respectu boni absētis. sic ē spes
que est de futuro bono. Si aut passio ē respectu mali. hoc
dupliciter vel respectu mali presentis sic est dolor. qui est
de presentī malo. Si est respectu mali absētis. sic ē timor
qui est de futuro malo. **C** Nota q̄ iste passiones non sūt
pellende vt non sint in animo hoīs. q; vt inuenit homo si-
ne ip̄s. sed sic pellende vt non vñent in hoīe vñ seda-
re hōmō passiones vt non vñent est hoīs virtuosus. q; vir-
tus consistit in moderatione passionū. Si aut regnāt & do-
minantur in hoīe. tunc impediunt iudiciū rōnis. p̄pter qd̄
dixit. Eustratius super lib. etbi. os relectari ḡ passiones
sensitiuas que si p̄ualuerint impediunt vires anime.

C Nota iste passiones & affectiōes si ordinant ad terrena.
tūc sunt nociue. attamē p̄nt esse meritorie & virtuose si fue-
rint ad debitos fines ordinate. **C** In richard? in lib. 12. pa-
triarcharum dicit. Ordinatū & vez gaudiū tunc habemus
q̄ de veris & eternis bonis gaudemus. Etā timor est vir-
tuosus si fuerit ad deum ordinatus. q; scriptum est. In-
tū sapie timor dñi. Et idem richard. dicit. Prima virtutū
proles sine qua ceteras habere nō p̄t ē timor dei. Itē spes
vt dicit idem richard. efficitur ordinata. si de indulgentia vñe
generatur. **C** In dicit vere & absq; dubio. quāto q; frequē-
tius quātoq; vehementius de suo reatu interno dolore affi-
citur. tanto certior tantoq; securior per spem de indulgen-
tiē venia efficitur. Similiter dolor est virtuosus quando
fit ad deplangenduz culpam. **C** Unde richard. Quanto quis

vehementius meruit penam quā meruit tanto acerbis plā-
git culpam quā fecit.

C Explicū liber primus.

C Incipit prosa prima secundi libri.

Post hec paulisper obticit. atq;
vbi attentionem meaz modesta ta-
curnitate collegit: sic exorsa ē
Si penitus egritudinis tue causas
habituq; cognoui. fortune prio-
ris affectu desiderioq; tabescis: ea
tū animi tui statū sicuti tibi fingis mutata p̄uertit

C Incipit secundus. Prosa prima

Post hec paulisp. Hic est secundus liber Boe-
de consolatione p̄bie. qui cōtinuat ad librum
p̄cedentem in hunc modum. Postq; p̄bia i
primo libro inuestigauit cās radicales infirmi-
tatis. B. in hoc secūdo p̄cedit ad eius curatio-
nē. primo adhibendo sibi remedia leuia. sedo remedia va-
lidiora in libris consequētibz. Hūc enim modū medican-
di p̄bia p̄misit Boetio. Et diuidit iste liber. in. 16. partes
q; sunt octo prose & octo metra huius secundi. que partes
patebunt. quid āt in qualibet parte agatur similiter vide-
bitur. Prima prosa diuiditur. p̄io ostendit Boetius quid
p̄bia egerit post predicta & resumit vnam causam doloris
Boetii. secūdo p̄bia ponit quendā effectum fortune. tertio
excusat se de quodā. quarto tangit opportunitatem medē-
di Boetium. quinto p̄cedit ad leuia medicamēta eius. se-
cunda ibi. Intellego. tertio ibi. S; vt arbitror quarta ibi
Sed ips est. qnta ibi. Quid est igitur o homo. Primo
dicit. Post hec que dicta sunt p̄bia obticit. i. tacuit. pau-
lisp. i. modicū: atq; pro. & vbi. i. postq;. collegit. i. intel-
lit. meā attentionē. i. diligentia. modesta taciturnitate. i.
tempato silentio. exorsa est. i. incepit loqui. sic. i. taliter.
si pro quia ego cognoui cās. i. rōnes radicales. q; pro. &
habitu. i. dispositionem egritudinis. i. infirmitatis. tu boe-
ti tabescis. i. tristis affectu. q; p. & desiderio prioris for-
tune que fuit tibi prospera. ea fortuna mutata. i. variata
apud te. peruertit idest mutauit. statum. i. dispositionem
tui animi. i. tue mentis sicut tu tibi fingis. **C** Notandum
q; p̄bia post predicta obticit vt Boetius magis aio deli-
berato vba p̄bie colligere posset. & sibi r̄idere q; s; Sc̄i. i
prouerbis. Deliberare vtilia morā tutissima est. Qd̄ be-
randum est diu quicquid faciendū est semel. discute qd̄ au-
dias. p̄bia quid credas. Et idco p̄bia obticit tanq; lassā-
ta et qd̄nib; prius motis. **C** Unde Sc̄i. in lib. de virtutibus
cardi. non semper in actu sis sed interdū alo tuo reges da-
to & regutes illa plena sit sapientia. **C** Nota de hoc qd̄ vi-
cit modesta taciturnitate. duplex est taciturnitas quedā
moderata. alia supflua. Ad moderata taciturnitas est q̄ ta-
cetur q̄n tacendū est. de qua loquitur. Sc̄i. in prouerbis
dicens. Tene semp vocis & silentii ipamētū. tñ in hoc li-
bentius incūbe vt libent; audias q; loquaris. qui enim
nescit tacere nescit loq. Supflua taciturnitas ē q̄n tace-
tū loquendum est. de qua dicit poeta. **C** Nā nimū tacuisse
nocet. **C** Nota q; Boetius in statu miserie non erat ma-
gnanimus. quia habuit animum peruersuz fortuna. Ad a-
gnanimus enim est qui contra diffomes insultus for-
tune vnanimū mentis constantia militat sū Albertum su-
per primo lib. etbi. & Sc̄i. in epla ad lucillum dicit. **C** Pri-
mū argumentū cōpositie mentis crastino posse cōsistere &
secum morari. **C** Nota q; p̄bia dicit fortunā esse mutatā
circa Boetium sicut ipse fingit. h dicit p̄ tāto q; sūm rei ve-
ritatē fortia. si erat circa ip̄s mutata sic p̄bia ista p̄bauit
C Intellego multiformes illius prodigiū fucos &
eoulsq; cuz bis quos eludere nititur blandissimā
familiaritatez exercet. **C** Dum intollerabili dolo

re confundat eos quos inseperata relinquerit.
Cuius si naturam mores ac meritum reminiscere: nec habuisse te in ea pulchrum aliquid. nec amisisse cognosces.

¶ **C**Intelligo multiformes. **M**die pbia ponit quendam effectum fortune dicens. ego intelligo. i. cognosco. multiformes suos. i. deceptiones. illius prodigii. i. fortune. et consp. i. tã diu. s. ipsa fortuna exercet blandissimam familiaritatem cum his quos nistitur. i. laborat. elndere. i. decipere. dum .i. donec confundat. i. ptrahat. itollerabili dolore eos quos fortuna insperata. i. sine spe. reliquerit. i. dimiserit. cuius .i. fortune. h tu Boeti reminiscere. i. recorderis naturam mores ac pro etiam meritum. i. dignitatē: nec et cognosces te Boetium in ea fortuna habuisse aliquid pulchrum nec amisisse. et per pbia de amissione eius nihil esse volēdū. **N**ota q̄ prodigium est miraculum p̄ter solitum cursum nature proveniens. et dicitur prodigium quasi p̄ter producens homines in admirationem. **U**el fm Augui. prodigium est monstrum ad vastandum paratum dictum in a p̄digo. gis. quod est vasto stas. fortuna aut p̄t dici prodigium. primo q̄ ducit hoies in admirationem eo q̄ bonis mala et malis bona tribuit. **U**el dicit prodigium secundo mō q̄ vastat alius hoies. p̄spera enī forma vastat alius hoies per nimiam sollicitudinē. aduersa per nimiam desolationem.

¶ **N**ota fucus in vna significatione dicitur color suprapositus naturali colorī. et ponitur pro deceptione. q̄ talis color decipit visum cuius facit mulierē deformē apparere pulchriā. **N**ota q̄ fortuna sua familiaritate decipit hoiem et confundit. q̄ dicit Sen. in lib. de consola. filii elye. **M**eminē aduersa fortuna cōminuit nisi quē secūda decepit. et dicit in puerbiis. fortuna quē nimis fouet hunc stultum facit. fortuna nulli semel obesse contenta est. fortuna vltima est dum splendet frangit. **E**t Seneca. 3. epla dicit. **M**eminē eo fortuna prouerit vt non tantū illi minaretur quantum promiserat: noli huius tranquillitati fidere. memeto q̄ mare euerit et eodē die vbi luserunt nauigia absoibentur.

¶ **S**ed vt arbitror haud multum tibi hec in me moriam reuocare laborauerim. Solebas enim presentem quoq̄ blandientem virilibus incessere verbis: eamq̄ de nostro aditu prolatis in sectabare sententiis. Verum omnis subita mutatio rerum non sine quodam quali conflictu contingit animorum. Sic factum est vt tu quoq̄ paulisper a tua tranquillitate discesseris.

¶ **S**ed vt arbitror haud. **M**die pbia excusat se de quodam dicens. Sed vt ego pbia arbitror. i. opinor haud multum id est non multū. laborauerim reuocare. i. reducere: tibi h sup. predicta de moribus fortune in memoriā. enī pro q̄ tu solebas. i. consueta fuisti. p̄stem. i. astantem fortunā. quoq̄ id est etiam blandientes. incessere. i. arguere viriliter. id est asperis verbis. q̄ pro. et insectabare persequeris. eam fortunam de nostro aditu. i. nostra informatione prolatis. i. pronunciatif sententiis. verū pro h. omnis subita id est festina mutatio. non p̄tin git. i. aduenit. sine quodā conflictu. i. turbatione animorum. sic. i. taliter. factum est h. de te. vt tu discesseris paulisper. i. modicum. a tua tranquillitate. i. a tua mentis quiete. **N**ota q̄ sapiētis et magnanimi est cōtra fortunam constanter militare et nō pusillo animo succūbere. **U**nde Seneca in libro de clemētia dicit. **O** magnos viros qui maligne fortune succūbere ne sciunt et aduersas res sue virtutis experimenta faciunt. nā fm Aristo. primo ethi. Sapiens scit bene ferre fortunam quia h. se sine vituperio sicut tetragonū. Corpus enim tertragonū quocūq̄ proficitur firmiter stat sicut animus sapientis constans permanet quacūq̄ fortuna imminente.

¶ **N**ota q̄ quies animi fit per sedationē passionum que casuatur ex ordinatione rationis cuius deliberatione: sed subite mutationes preueniunt deliberationem rationis ideo mutant et turbant animum. propter quod dicit pbia. **O**is subita mutatio rerū non contingit sine cōflictu animorum.

¶ **S**ed tempus est haurire te aliquid ac degustare molle atq̄ iocundum: quod ad interiora transmissum validioribus hauribus viam fecerit. **A**ssit igitur rhetorice suadela dulcedinist q̄ tūc tū calle recto procedit cum nostra instituta non deserit. **C**umq̄ hac musica laris nostris vernacula nūc leniores: nūc grauiores mōs succinat.

¶ **S**ed tempus est haurire te aliquid. **M**die pbia tangit opportunitatem medendi ip̄s boetiū dicens. Sed ip̄s est. i. stat te boetium haurire. i. recipe. ac pro etiam. degustare aliquid molle. i. facile. atq̄ pro et iocundū. i. delectabile. q̄ sup. leue vel delectabile. transmissum ad interiora sc̄z tui animi. fecerit viam validioribus hauribus. i. fortioribus remedijs. igit pro ergo. suadela. i. p̄suasio. rhetorice dulcedinis. i. rhetorice ornatus assit. i. p̄s sit. que rhetorice p̄cedit tū. i. solūmodo. tunc recto calle. i. recta via cui nō deserit. i. derelinquit. n̄a instituta. i. documenta: **C**umq̄ hac. i. rhetorica. musica. i. arismetica. vernacula. i. famula nostri laris. i. nostre domus. i. assit et succinat. i. decantet. nūc. i. aliquid leniores modos. i. faciliores versus. et nūc id est aliquid grauiores. i. difficiliores. **N**ota q̄ pbia inuitat duas scientias ad curationē Boetiū. i. rhetoricā et musicam. **R**hetoricam inuitat rōne profe in qua vitur rōnibus p̄suasus rhetorice coloribus adornatis. **M**usicam inuitat p̄pter metrū. nāz sicut in musica vitur arsi et t̄b̄s id est cōcordi eleuatione et depreffione vocis. sic sicut in metro vitur eleuatione. q̄ p̄ducte syllabe eleuāt et vitur depreffione. q̄ breues syllabe deprimūt quadā p̄cordia proportionali. **N**ota dicit Tullius in probemio rhetorice sue. q̄ eloquentia sine sapia plerūq̄ obesse p̄t nunq̄ at̄ prodesse. cū igit rhetorica sit sc̄ia eloquēdi ornate. ip̄a nō p̄dest sine sapia. id dicit pbia q̄ rhetorica tūc p̄cedit. recto calle quando non deserit nostra instituta que sunt in stituta et documenta sapientie.

¶ **Q**uid est igitur o homo quod te in mesticia luctumq̄ deiecit. **N**ouum credo aliquid inuitatumq̄ vidisti. **T**um si fortunam putas erga te esse mutatam: erras. **N**di semper eius mores sunt: ista natura. seruauit circa te propriam potius in ipsa sui mutabilitate constantiam. **T**alis erat cū blandiebatur: cum tibi false illecebris felicitatis alluderet. deprehēdisti ceci numinis ambiguos vultus. **Q**ue se se adhuc valeat aliis tota tibi p̄sus innotuit.

¶ **Q**uid est igitur o homo. **M**die pbia adhibet Boetio leuia medicamenta. **U**bi nota q̄ leuia medicamēta siue remedia dicit rōnes sumpte fm eōdem vsum hoium. p̄suadēt nō esse volendū de aduersitate fortune. **R**emedia aut valdiora sunt rōnes que sunt h̄ cōens opinione hoium. ostendentes quid sit summū bonū. et in quo p̄sistat. et quō ad ip̄m uentat. et q̄ mali sunt ipotentēs et boni potentes et similia. **P**ro ergo ostēdit pbia nō esse volēdū de fortuna q̄ seruat propriā naturā circa ip̄m. et hoc ostēdit quq̄ rōnib̄ p̄suasus: **S**ecūdam ponit ibi. **S**i probas **T**ertiam ibi. **A**n vo. **Q**uartā ibi. **Q**uō si nec **Q**uintā ibi. **P**ostremo equo et. **P**rima rō talis est. **N**ullus i mesticia et luctu deiecit nisi propter aliquid nouum vel inuitatum p̄tingens circa ip̄s h̄ mutatio fortune non est aliquid nouū vel inuitatū. ergo et mutatio nullū v̄z deiecit in dolore. **D**icit ergo in l̄ra. **I**git o bō id est tu Boeti qd est illud qd deiecit. i. prostravit. te

uit. te in mesticiam. q3 pro. & luctum ego pbia credo q tu
 Boeti vidisti aliqd nouu. q3 pro. & inuitati. i. inconuetu
 sup. contingere. circa te tu. Boeti putas. i. estimas. ipam
 fortunā eē mutata. i. peruersam a sua natura. erga. i. cir
 ca te. erras. i. false estimas. q3 hi semper sunt eius mores.
 ista ē natura eius q nunc sit aduersa nunc prospera ipsa
 fortuna seruauit. circa te potius ppriam constantiam in
 ipsa sui mutabilitate q3 mutatio fortune est sua constantia
 talis enim erat. l. mutabilis. cum tibi blandiebatur. i. adu
 labatur. cum tibi alluderet illecebris. i. delectationib? fal
 se felicitatis. i. p̄speritatis tu deprehēdisti. i. cognouisti.
 ambiguos vultus. i. dubias facies. ceci numinis. i. cece
 deo fortū. q. f. fortuna aduocet velat. i. occultat. fela. i. seipsas
 allis sup. hominibus tamen applaudendo eis prosperita
 te. ipsa tibi tota innotuit. i. manifesta est. proflus. i. oio. f.
 p̄speritate & aduersitate. **C** Nota q3 illecebra. bre. est dele
 ctatio carnalis illicita hominem alliciens. lz inueniatur p
 quacuq3 alia delectatione. **C** Nota sicut bestia vel auicu
 la vel piscis delectationis spe decipitur sic homo delecta
 tione p̄speritatis fortune fallaciter irretitur. **U**nde Seneca.
 8. epla. Clamo vitate quecuq3 casus tribuit ad omne
 fortuitū bonū suspiciosi pauidiq3 subsistite. **M**as fera & pi
 scis sepe aliquo oblectante decipit. **C** Nota delectationes
 fortune sunt false. **M**as fm bea. Aug. **P**rospera huius mū
 di asperitatem hnt veram. iocunditate fallam. certum do
 lorem. incertam voluptatem. **C** Nota pbia appellat for
 tunam ceu nūmē. **M**ugui. dicit q3 nūmē ē virtus dei vel
 ipse de? vel dei p̄as vel maiestas. **M**die autem accipit pro
 dea. q3 antiq3 fortuna colebant pro dea. **C** Nota q3 for
 tunā dicit esse cecam. dicit Lullius in lib. de amicitia. fortu
 na vt medicus ignarus multos excecavit. non q3 ipsa ce
 ca sit. sed eos cecos plerūq3 efficit quos cōplexa ē. **C** No
 ta q3 fortuna antiquitus depingebat duplici fronte. calua
 & capillata per caluam designando aduersitatem. per ca
 pillatam prosperitatem ergo dicit pbia deprehēdisti am
 biguos vultus fortune.

Si probas vtere moribus ne queraris. Si p
 fidiam perbo: rescis: sperne atq3 abicee pernitio
 sa ludentem. **N**am que nunc meroris tibi causa
 tanti est: hec eadez tranquillitatis esse debuisset.
Reliquit enim te: quā non relicturam nemo vnq3
 poterit esse securus.

Si probas vtere moribus. **M**die ponit secundam rōnem
 que talis est. de illius amissione non est volendū quod est
 perniciosum. & quo habito homo nūq3 est securus. fortu
 na est huiusmodi vt tangit in littera. ergo &c. **D**icit ergo. si
 probas. i. approbas fortunā. vtere moribus eius ne que
 raris. i. cōqueraris si p̄bo: rescis. i. primescis. perfidias ei?
 sperne. atq3 abicee fortunā ludentē. i. ludendo inferentem.
 tibi perniciosa. i. dñosa. **M**as fortuna que nunc est tibi cā
 tārī meroris per sui absentia. hec debuit eē tibi cā tranqui
 lītatis. i. securitatis per sui presentia sed non fuit. enim pro
 quā fortuna reliquit te. quā non relicturā nemo vnq3 po
 terit esse securus. **C** Nota circa hoc q3 dicit perniciosa lu
 dentem dicit Sen. **L**udit fortuna cum suis moribus & q
 dedit aufert. & que abstulit red. it. nec vnq3 tutius est illā
 experiri q3 cum locum iniurie non habet. **C** Nota q3 secu
 ritas maxime hominem delectat ppter quod est appeten
 da. **U**nde Seneca. 6. epla. **N**ec me res vlla delectabit licz
 fiterimia & salutaris q3 q3 mihi vni securus sum. **C** No
 ta q3 p̄speritas fortune non redāt hominem securum. q3
 dicit Sen. **A**duera fortune amica nē putetis: insidie sūt:
 quisq3 vestrum tutam vitam agere volat: q3 plurimū pōt
 fortune beneficia deuiter. in quib? miserimi fallunt. ha
 bere putamus honores. in precipitia cursus iste. deducit.
C Nota Seneca in de remediis fortuitorum. **E**xoneravit te
 fortuna si intelligis: & tutiore loco posuit: dānū putas reme
 diū ē: clamas q3 opibus expositus es tuo vitio ista tibi

iactura tam gratis est: non tam molle ferres si tanq3 p
 diturus habuisses.

An vō tu preciosam estimas abituram felicitatē
 & chara tibi est fortuna presens: nec manendi fi
 da. & cum discesserit allatura merorem.

An vō tu preciosam estimas. **M**die pbia ponit tertiā rōnē
 que talis est. **I**llud non est putandū preciosum & charum
 qd non est mansurum & suo recessu est afflicturn. sed for
 tuna est hmoi. ergo non est reputanda preciosa & chara. &
 p̄ p̄ns non volendum de eius amissione nec gaudendū d
 eius possessione. **U**nde dicit in lra vō pro sed. an tu estimas
 felicitatem abituram. i. recessuram sup. esse preciosam & for
 tuna p̄ns est chara tibi nec est fida manendi. & cum disces
 serit est allatura. i. adductura merorem. q. d. non v3 esti
 mari preciosa. **C** Nota q3 appellat fortunam felicitatem:
 q3 fm Arist. fortuna vel est felicitas vel est proxima felici
 tati. **U**nde in lib. de bo. for. dicit Arist. q3 non contingit eē
 felicem sine reb? exterioribus quaz fortuna est dña: & hoc
 est intelligendum de felicitate politica & non speculatiua
 que consistit in actu sapie. **C** Nota fortuna discedens in
 ducit merorem. q3 dicit Sen. in lib. de tranquillitate ani
 mi. **L**etiores reliquit quos fortuna nūq3 respexit q3 quos
 deseruit. **E**t Boetius postea dicit q3 felicissimū genus in
 fortunū est felicem fuisse.

Quod si nec ex arbitrio retineri pōt & calamitosos
 fugiens facit. **Q**uid est aliud fugar: q3 future qd
 dam calamitatis indicium. **N**eq3 enim quod an
 te oculos situm: sufficit intueri. **V**erum erit? p̄a
 dentia metitur: eademq3 in alterutro mutabili
 tas nec formidandas fortune minas nec exoptā
 das facit esse blanditias.

Quod si nec ex arbitrio retineri. **M**die ponit quartā rationē
 que talis est. **I**llud qd est indicium future miserie nec est
 charum nec preciosum nec per p̄ns de ipso volendū: fortu
 na est hmoi sicut tangit in littera. vñ dicit q3 fortuna si nec
 pōt retineri. i. haberi. ex arbitrio. i. fm voluntate. & ipsa su
 giens idest recedens facit calamitosos. i. miseros. qd aliq3
 est sup. fortuna fugar q3 quoddam indicium. i. signum fu
 ture calamitatis. i. miserie. enim pro q3 neq3 sufficit intue
 ri. **I**nspicere illud qd sitū. i. positū. ante oculos. i. qd est
 p̄ns: vey pro sed prudentia. i. homo prudēs. metitur. i. mē
 surat. **C**ritus idest fines rez. q3 pro. & eadem mutabilitas.
 i. instabilitas in alterutro. i. i aduersitate & p̄speritate. nec
 facit minas. i. insidias. fortune esse formidandas. i. timen
 das. nec sup. facit blanditias esse exoptandas. i. desiderā
 das. **C** Nota calamitas est miseria cum aliquis nihil h3
 nec in re nec in spe. & est dicta a calamo qui est vacu? & sū
 nis. **C** Nota q3 non sufficit intueri solum p̄ntia sed etiam
 futura: q3 lz q3 q3 prima salua fiant iudicia vlcima tñ alte
 rius saporis inquamēta permanebūt. hec in fine de disci
 plina scholariū. **E**t tullius. z. rbeto. dicit. **E**rrant qui in
 prosperis oēs impet? fortune putant effugisse: sapienter
 cogitant qui in temporibus p̄speris causas aduersas re
 formidant. & Seneca in de quattuor virtutibus cardinali
 bus dicit. **S**i prudēs es animus tuus tribus temporib?
 dispenset. p̄ntia ordina futura p̄uide. & preterita recorda
 re. **N**am qui nihil de preterito cogitat perdit vitam. **Q**ui
 nihil de futuro p̄meditat per oia incautus incedit. pone
 an aiūm tuū mala futura & bona vt ista possis sustinere
 & illa moderari. & **S**anfredus i poenria **E**xempla hyenes
 habe vocatis in illis. **S**ub meliori statu semper peiora
 caucto. **N**ulla fides rerum sequitur post inella venenū
Et claudit nos atra dicem nebule q3 secretum.

Postremo equo animo tolere oportet: quic
 quid intra fortune arcem geritur: cum semel iu
 go eius colla submiseris. **Q**uod si manendi

abundiqz scribere lege velis et qua tu tibi omnia sponte elegisti: nonne iniuriosus fueris: et impatentia tua forte exacerbabis qua permutare non possis.

C Postremo equo alio sic ponit quintam rationem que talis est. Quicquid alteri iugo se submittit, oportet quod mores eius patienter sustineat, sed homo affectione temporalium submittit se iugo fortune ergo, et quod mores fortune patienter toleret, unde sicut iniuste agit qui vult imponere legem dñe sue: ita volens imponere legem fortune agit iniuste hanc rationem pretendit in littera. Secundo declarat dictum suum per quandam similitudinem ibi. Si ventis dicens, Postremo, i. ultimo dicit quod oportet ut toleres, i. patienter, equo alio, i. constanti alio quicquid gerit, i. sit intra arcem fortunae, i. intra mundum, cum semel submitteris, i. subiugaueris, colla, i. tua iugo fortunae appetendo ipsa tunc premia meritorum tuorum, quod per sed, si velis scribere, i. scribendo imponere legem manendi et abundanti, qua tu tibi omniam sponte elegisti: nonne fueris iniuriosus impatientia, i. per tuam impatientiam, exacerbabis, id est arguas, fortem, i. fortunam, qua non possis permutare. Nota quod proba mundum appellat arcem fortune, quod sicut i area triturando torquenter manipuli: sic fortuna in mundo torquet homines nunc prosperitate, nunc aduersitate rotando. Notandum circa hoc quod dicit, nonne iniuriosus fueris: quod iusticia est libertas animi tribuens vni cuiusque quod suum est secundum suam dignitatem deo amorem et obedientiam, maiori reuerentiam, pari concordiam, et minori disciplinam. Si ergo famulus velit imponere legem dñe sue cui tenet exhibere reuerentiam oportet contra iustitiam.

C Nota quicquid afficitur bonis exterioribus et mutat secundum mutationem eorum dicit esse subiectus fortune et colla sua iugo eius submittere, quod fortuna est omnia bonorum exteriorum, talis autem fuit Boetius, ergo iniuriabatur fortune, volens sibi imponere legem manendi et recedendi.

C Si ventis vela committeres: non quo voluntas peteret: sed quo status impelleret promoueris: Si aruis semina crederes: feraces inter se anos sterilesque pensares. Fortune te regendum dedisti: domine moribus oportet obtemperes. Tu vero voluentis rote impetum retinere conaris. At omnium mortalium stolidissime si manere incipit fors esse desistit.

C Si ventis vela committeres. Sic probat dictum suum per quedam similia, i. quod fortuna non sit in potestate hominis dicit. Si committeres vela super nauis ventis: tu promoueris, i. duceris: si quo voluntas tua peteret, i. desideraret, sed quo status venti te impelleret. Si crederes, id est committeres, semina aruis, i. agris tu pensares, i. iudicares, annos feraces, i. fertiles, quod pro et steriles, iter se ita quod si haberes illos annos in parte tua, a fili tu dedisti te regendum fortune, oportet quod obtemperes, i. obedias, moribus dñe, vero pro sed, tu conaris, i. laboras, retinere impetum, id est cursum voluentis rote, id est mobilis fortune et frustra laboras. O stolidissime id est, stultissime, omnium mortalium, nescis tu quod si fors, id est fortuna incipit manere, i. stabilis esse: quod tunc desistit, i. desinit esse fors. Sicut enim non simul stant quod aliqz sit bonum et non sit rationalis, sic non stant simul quod sit fortuna et non sit mutabilis. Nota quod sicut committens velum vento amplius non est in parte sua duci quo vult, sed secundum impetum venti ducit, et sicut committens semina agro non est in potestate eius quod proueniant anni fertiles vel steriles, sic a fili qui committit se fortune non est in parte sua ut habeat fortunam prosperam vel aduersam.

C Nota circa hoc quod dicit voluentis rote quod antiquitus fortuna deprimebatur cum rota hac ratione. Nam in rota sunt quattuor diuersitates, Una pars est summa, Alia infima

Tertia qua de summo descendit in imum. Quarta qua de imo ascendit ad summum. Similiter i hominibus inuentur, quattuor varietates, quidam enim sunt in summa prosperitate tales sunt eleuati in rota fortune. Alii sunt in summa aduersitate tales sicut delecti sub rota. Tertii declinant de prosperitate in aduersitate tales descendunt de summitate rote. Quarta procedunt de aduersitate in prosperitate tales ascendunt rotam fortune, vbi eleuatur in rota fortune dicit gloriosus clams, descendens dicit. Descendo mortificatus, de seculo dicit. Infimus are rotas: ascendens dicit, et ad alta vehor. Nota quod natura non assuecit in contrariis nam si lapis millesies proficitur sursum non assuecit ascendere sursum cum natura eius sit descendere. Sicut ergo esset stolidissimus qui laboraret alicui auferre sui naturam sic stolidus est qui laborat fortune auferre mutabilitatem que est eius natura, ergo dicit proba, at omnium stolidissime.

C Metrum primum secundi libri.

Ec cum superba verterit vices dextra: Et estuantis more fertur curipi.

Dudum tremendos seu pterit reges.

Humillemque victi subleuat fallax vultum.

Non illa miseris audit: baud curat fletus.

Altroque gemitus, dura quos fecit: ridet.

Sic illa ludit sic suas probat vires.

Adagnamque suis monstrat ostentum.

Si quis visatur vna stratus ac felix hora

C Metrum primum secundi libri.

Ec cum superba verterit vices dextra. Sic incipit primum metrum butus secundi quod dicitur yponauticum ab inuente, quod labor nautay cum homini metri subleuat: et dicitur metrum iambi eum a pede predominanti. Est autem iambus pes pyrricus trocheo constans ex prima breui et vltima longa, et dicitur metrum trimetrum, in enim h metrum beat fer pedes tri computando duos pedes pro metro erit metrum trimetrum. In quo metro proba describit mores fortune dicens. Cum hec, i. fortuna verterit vices, i. alternationes prosperitatis et aduersitatis superba dextra, et cum fertur more curipi, i. maris, estuantis, i. inuidantis, tunc fortuna seua, i. crudelis: proterit, i. conculcat reges, dudum tremendos, i. metuendos, et ipsa fallax subleuat de aduersitate humilem vultum, victi, i. depressi, nec ipsa audit fletus nec curat miseris, i. pauperes, et ipsa existens dura: quia non scitur ad voluntatem hominum, ridet, i. deridet, vltro, i. spontaneum gemitus super miserorum quos fecit, sic illa ludit sic probat, i. experit istas vires, et ipsa monstrat suis magnam ostentum, i. miraculum, si quis visatur vna hora stratus, i. aduersitate depressus ac felix, i. prosperitate eleuatus, quod fortuna videtur exhibere suis, i. hominibus, qui bonis eius inbiant magnum miraculum quando aliquis subito videtur mutari de aduersitate in prosperitatem et everso

C Nota quod fortuna dicitur superba eo quod nullum veretur: nec aduersitatem probitatem nec malitiam alicuius et si vocatur more superborum obaudit. Nota quod curipus quod aliquos est ventus turbinis: et dicitur curipus quasi curis rapidus, et curus nomen venti: secundum alios autem et forsitan melius curipus est brachium vel sinus maris cuius decursus est incertus, et propter incertitudinem sui cursus frequenter periclitatur ibi naues, et dicitur ab eo quod est bonum, et ripa quasi bona ripa per huiusmodi sicut ergo cursus curipi estuantis est incertus sic et mutabilitas fortune. Nota quod de opatide fortune qualiter hoc eleuat: hos deprimunt loquitur Allius in antiaudiano dicens. Precipitem mouet illa rotam motusque laborum. Nulla res claudit nec sistunt cetera motu, hos pmit hos eleuat, hos deicit, erigit illos. Logit et i varios hoies descendere casus. Et samaritan, al pau, bein. Quicquid agas quod dicas quod patiaris, si facis ut retrahas quod mea dextra

destra trahit. Sic ergo primatū venerandaq; scepra tenebo. Et pro velle meo, mel tibi feliq; dabo.

¶ Prosa secunda secundi libri.

Ellem aut pauca tecum fortune ipsius verbis agitare. Tu igitur an ius postulet animaduerte.

¶ Prosa secunda secundi libri.

Ellem autem pauca. Hic incipit prosa secunda huius secundi in qua pbia probat Boetio non esse cōquerendū de fortuna: q; nihil sibi abstulit: et introducit fortunā alloquētē Boetium. et diuiditur quia primo persuadet Boetio introductionē fortune, scđo introducit eaz ibi, qd tu homo, pri-

mo pbia dicit o boeti ego pbia vellem tecū pauca agitare. i. discutere verbis ipsius fortune. tu vō animaduerte an ius. i. iusticia postulet hoc. **¶** Nota q; similitudo oratiōis qñ q; generat fastidiū id qñq; ipsam o; mutari. Vñ Tullius 4. lib. rberio, dicit. Sermonem in dicendo cōmutari o; vt facile facietas variatē vitetur. ideo pbia h; variat oratiōnem per introductionem noue persone vtendo prosopopeya. que figura a Tullio vocatur conformatio. persuadet igit pbia boetio introductionē fortune, dicens. Uelle āt re

¶ Quid tu o homo ream me quotidianis agis q; relis. Quā tibi fecimus iniuriam. Que tibi detrahimus bona. Quotis indice de opām dignitatemq; mecum possessione contende. Et si cuiusq; mortalium propriam quid horum esse monstraueris: ego ea tua fuisse que repetis sponte concedaz. Cum te matris vtero natura produxit nudum rebus omnibus inopemq; suscepit: te meis operibus foui. et quid te nunc impatientem nostri facit. fauore prona indulgentius educaui. Et omz que mei sunt iuris affluentia et splendore circumdedit. nunc mihi retrahere manum libet. habes gratias velut vsus alienis: non habes ius querere. tanq; prozus tua perdidicis.

¶ Quid tu o homo. Hic pbia introducit fortunam alloquētem Boetium que ostendit querimoniam ipsius esse iniustam quia nihil sibi abstulit. primo ergo fortuna ostendit q; nihil boetio iniuste abstulit. secundo quandam responsionem boetis excludit ibi. An tu mores. primo facit quod dictum est. secundo respondet tacite quāstioni sibi. an ego. **¶** Primo dicit fortuna ad boetium. O tu homo quid agis. i. veras vel facis me ream quotidianis. i. assiduis querelis. q. d. facere non deberes. quā tibi fecim; iniuriā. q. d. nullam. que tua bona tibi detrahimus. q. d. nulla cōtende me cū in iudicio de possessione opū et dignitatum coram quocūq; iudice. et si monstraueris aliquid esse proprium horū bonoz cuiusq; mortalium. ego sponte concedam tibi ea que repetis fuisse tua: q; autem non sint tua nec alicui; hominis propria probō tibi. q; cū natura pduxit te de vtero matris ego suscepit te nudum et inopem. i. carentem omnibus rebus et foui te meis operibus et ego prona. i. pcepta educaui. i. nutritui. te indulgentius. i. clemētius. fauore. i. grā mea. quid te nunc facit impatientem nri. i. contra nos q; si boetius a principio non fuisset nutrit; pseritate fortune nō fuisset ipatiens de amissione eius. Et subdit. Ego circumdedit te affluentia et splendore omnium bonozum que sūt mei iuris. i. ptiis. nunc autem libet. i. placet. mihi retrahere manū. tu habes gratiam. i. mihi referre grates tanq; vsus alienis. non habes ius querere tanq; tua perdidicis.

¶ Quid ergo ingemiscis nulla tibi a nobis illata est violentia. Opes: honores. ceteraq; talin;

mei sunt iuris. Dominam famule cognoscunt: mecum veniunt. me abeunte discedunt. Audacter affirmem si tua forent que amissa cōquereris nullo modo perdidicisses.

¶ Quid igitur ingemiscis querulando. nulla tibi a nobis illata est violentia opes honores et talia sunt mei iuris. i. ptiis et famule mee. i. honores et ptiēs cognoscūt me vō minam. mecum veniunt me abeunte discedunt. i. recedūt. audacter affirmē si tua forent que conquereris amissa nullo modo ea perdidicisses. **¶** Nota q; rota rō fortune in h; consistit. nulli manet rōnabilis querimonia de eo q; nihil alio rō aufert. sed ppria pro suo libito disposuit. sed fortuna nihil abstulit qd erat boetii sed ppria disposuit pro suo libito ergo et. **¶** Nota de hoc q; dicit que tibi tua. Seneca dicit in de remediis. Non est tuū qd fortuna fecit esse tuū. Alienum est oē quicqd optando euenit. et nihil ipsi; ppriū putari h; qd eripi pot. **¶** Nota q; homo pducit nudus ex vtero matris. per hoc imūf magna eius miseria. Si enī homo nudus nascit et nullo idigeret minus esset miser. h; q; nudus nascit nihil possidens et pluribus indigens. id magis miser est. Vñ pauper henric;. Primitus in mundo tecum tua quanta tulisti. Nudus eras primo et postea nudus eris. **¶** Nota q; bona exteriora non sunt propria hominis q; dicit. Sch. Nihil propriū ducas quod mutare possit fortuna reposcit quod dedit donum quod dare potuit auferre potuit et quod fortuna non dedit non eripit.

¶ An ego sola meū ius exercere pbibeor. Licet celo proferre lucidos dies. eosdemq; tenebrosis noctib; condere. licet anno terre vultum nūc floribus redimere: nunc nimbis frigoribusq; cōfūdere. Jus est mari nūc strato equoze blādiri. nūc procellis ac fluctibus inhorrescere. Nos ad cōstāntiam nostris moribus alienam incepta hominum cupiditas alligabit. Nec nostra vis est. hunc continuum ludum ludimus. Rotam volubili orbe versamus. infima summis: summa infimis mutare gaudemus. Ascende si placet. sed ea lege ne vti cum ludicri mei ratio poscet descendere iniuriam putes.

¶ An ego sola meū ius exercere. Hic ridet tacite qdñ. Diceret aligo fortune. h; bona exteriora sint tua. tñ postq; ea homini contulisti non deberes amplius auferre. Hic q; stioni respondet fortuna dicens q; hoc esset ptra ius et cōtra naturam suā. quā nullus v; sibi auferre imo. v; vti sicur et cetera res vtunt sua natura. Vñ dicit. Nūqd ego sola pbibeor exercere ius meum: cū oia atia exerceant naturam suam qd declarat: qd h; i. licitū ē. celo proferre lucidos dies eosdemq; condere. i. abscondere tenebrosis noctibus. q; h; ano redimere. i. ornare. vultum. i. superficē terre nunc. i. aliqñ floribus: sicut in vere. nunc frugibus sicut in estate. nunc confundere eā nimbis. i. pluitis. et frigoribus sicut in autūno et hyeme. Jus. i. natura est mari. nūc. i. aliqñ. i. tepore sereno blandiri. i. blandum esse. equoze strato. i. pacificato. sed tpe tempestatis inhorrescere. i. horridū apparere pcellis ac fluctibus. i. inundationibus. nūquid incepta. i. infatigabilis. cupiditas hominum. alligabit nos ad pstantiā alienam nostris moribus. q. d. non. enīz hec est nostra vis. i. naturalis ptiis. hunc ludū ptiū. i. oī tēpore vel cōtinue ludimus. rotam versamus volubili orbe. i. veloci cōtūlatōe. et nos gaudemus mutare infima. i. aduersa summis. i. pseris. et summa infimis. i. prospera aduersis. Tu boeti ascende rotam nostram si placet: h; ea lege. i. ptiōe. vt ne putes tibi fieri iniuriam si ptingit te descendere cum rō mei ludicri idest ludū iocosi h; poscet.

Nota q̄ quilibet res in sua naturali operatōe delectat. frustra ergo laborat qui naturā rei auferre conat. cū natura non allueat i pirariū. Uñ pauper beati. Adne sua licet quilibet sic utitur arte, q̄ sibi fors dederit vitur ois hō. Miles egs piscator aquis r clericus hymnis. Nauta fretis, pugiles Marte, poete metris. Rusticus arua parat, numerat mercator auar. Virgo legit flores: stultus amat q̄ amat. Seminat in sp̄itis nature iura retractans.

Nota q̄ dicit cupiditatem hominum esse inpletam. q̄ dicit Arist. 2. pol. Infinita est cōcupiscentia hominum ad cuius repletionem multi viuunt. Et Sen. 16. epla Natura desideria finita sunt ex falsa autem opinione naturā ubi desinant non habent. 24. epla Omnia aliquis cōtēnere potest omnia autem habere non potest.

Can tu mores ignorabas meos. Nesciebas Cresum regem lidorum Cyro patloante formidabilem: mox deinde miserandum rogi flammis traditum misso celitus imbre defensum. Nū te preterit. Paulum perfi regis a se capti calamitibus pius impendisse lachrymas: Quid tragediarum clamor aliud deslet: nisi indiscreto ictu fortunam felicia regna vertentem. Nonne adolescentulus ayon eyo eyot. i. duo dolia vini alterum quidem malum aliud autem bonum in iouis lumine iacere didicisti. Quid si vberi? de bonorum parte sumpsi. Quid si a te non tota discessi. Quid si hec ipsa mei mutabilitas iusta tibi causa est sperandi meliora: tamen ne animo contabescas. r intra commune omnibus regnum locatus proprio iure viuere desideras.

Can tu mores ignorabas meos. Sic fortuna excludit quādam r̄sionem Boetii. Possēt enī dicere Boetius o fortuna ego cōquestus sum de tua mutabilitate quia ignorauit mores tuos. hanc r̄sionē excludit fortuna per plura nota Boetio ex quibus poterat perpendere mores r instabilitatē suam. r dicit nūqd tu ignorabas mores meos. q. d. nōne sciebas quō cresus rex lidorum qui prius erat formidabilis cyro regi persarum. sed postea captus fuit a cyro r traditus ignibus ad cremandū. sed imbre misso celius fuit defensus r euasit. Nūqd etiam preterit te quō paulus consul romanus fudit pius lachrymas sup calamitatibus. i. miseris perfi regis quē captiuauerat. qd enim aliud deslet clamor tragediarum. i. poematū reprehendētū vitia hominū nisi me fortunā subuertētē felicia regna indiscreto ictu idest incerto euentu. nonne exstans adolescentulus didicisti: iacere in lumine. i. in domo iouis duo dolia vini: vnum bonum aliud malum. de quibus oportuit vnūqueqz intrātem gustare. quid conquereris si vberius de bonorum parte sumpsi. quid cōquereris si a te nō tota discessi. qd conquereris si hec ipsa mei mutabilitas est tibi iusta cā sperandi meliora. i. prospera. tñ ne pro non cōtabescas. i. desicias. animo r tu locatus intra cōe regnum oibus. i. in mundū desideras viuere proprio iure qz hoc eē nō pōt vt erimaris a cōi lege hoīum. **Nota** q̄ cum cresus rex lidorum esset pugnaturus contra regem psar ipse psuluit appollinē de successu pugne qui r̄ndit sibi hōmī versiculo. Cresus p̄det alim trāsgressus plurima regna. Alim est fluuius quidam: quē versiculum cresus sic intellexit. q̄ Cresus trāsgressus alim perdet. i. destruet plurima regna ipsius Lyri. sed appollo sic intellexit. Cresus trāsgressus alim perdet. i. amittet plurima regna sua r hoc contigit. nam ipse cū trāsgressus esset alim victus ē a Lyro r i ignez positus. sed tāta inundatio pluuię facta fuit. q̄ cunctus fuit ignis r euasit. de quo cum multum gloriaret: dicit filia sua nomine ama. O pater cypoceta vltimum diem ante quē non ē glo-

randum. Quadam vō nocte vidit Cresus in somno q̄ esset super altam arbozem vbi iupiter cum rigabat. r p̄bebat eum siccabat. quod somnum cum retulisset filie sue ref. pon dit filia. Tu eris captus a cyro r in cruce suspensus. vb i iupiter. i. pluuię te rigabit. r p̄bebus. i. sol te siccabit. q̄ mod ad vltimum contigit. ex quo potest perpendi mutabilitas fortune. **Nota** q̄ paulus consul romanus missus fuit pugnare contra regem persarum qui erat superbus summus hominum cum autem ipsum deuicisset considerans prosperitatem preteritam r aduersitatem presentem cū motus pietate fleuit super ipsum r dimisit eum. ex quo firmiter perpenditur mutabilitas fortune. **Nota** q̄ tragedia est carmen reprehensiuū vitiorum incipiens a prosperitate: desinens in aduersitate. Et dicitur a tragos grece q̄ ē hircus latine. r olos cantus: quia cantus huiusmodi carminis hircus remunerabatur. Inde dicuntur tragedie poete qui antiqua gesta r factioza sceleratorum regum luctuoso carmine populo spectante. i. respiciente: concinebant sicut dicit Isid. lib. etimo. **Nota** Homerius volens cōstare mutabilitatem fortune describit in domo iouis iacere duo dolia vini vnum bonum: aliud malum. r omnes i trantes domum de vtroqz oportebat gustare. sed quōsdā plus de bono. quosdam vō plus de malo. Et hec de scriptio publice depingebatur athenis in templo iouis. vbi Boetius studuit existens adolescens sicut ipse testatur in de scholiarum disciplina. Per domum autem iouis. hōmerus significabat mundum per duo dolia prosperitatis r aduersitatem. r omnes qui viuunt in mundo de vtroqz gustant. quidam plus de prosperitate: quidam plus de aduersitate. **Nota** dicit fortunam subuertentem felicia regna dicit. Sanfredus in poetria. Hoc vnum presertim potest: q̄ nulla potestas esse morosa potest: quia res fortuna secūdas Imperat eē breues: si vis exempla priorum. Res pice fortunas. enarrat illa priorum. florida prosperitas minos subuertit athenas. Ilion atrides. magnacat thaginis arces. Scipio. sed multi romani sunt alia fati Tempora versa breui breuis est distantia leti. Omnis r inest i nox est vicina diei. Nec aliena docet r te tua facta docent.

Metrum secundum libri secundi.
Quantas rapidis flatibus incitus
Pontus versat arenas:
Aut quot stelliferis edita noctibus

Lelo sidera fulgent.

Tantas fundat opes: nec retrahat manum

Pleno copia cornu.

Humanam miseram hand ideo genus

cessat flere querelas.

Quānis vota libens excipiat deus

Multi prodigus auri.

Et claris auidos ornet honoribus

Aut iam. parta videntur:

Sed quesita vorans sēna rapacitas

Alios pandit biatus.

Que iam precipitem frena cupidinem

certo sine retentent.

Largis cum potius muneribus fluens

Sitis ardescit habendi.

Nūq̄ diues agit qui trepidus gemens.

Sese credit egentem.

Metrum secundum secundi lib. 11.

Quantas rapidis flatibus incitus: Istu d est secundum metra huius secundi. quod dicit asclepiadiū ab inuētoze coriambicum a pede: predo mi nante.

minante. qñs sit pes corlambus prius habitum est. Et constat illud metrum ex primo spondeo ⁊ duobus coriam bis ⁊ pirichio sel iambo: quale metrum est istius hymni. Sanctorum meritis. Secundum metrum dicitur ferregratium ab inventore. constans. ex p̄lo spondeo. sc̄do dactilo. tertio spondeo vel trocheo. In hoc ergo metro fortuna conqueritur de inexplata cupiditate hominum: dicitur. Si copia. i. fortuna quam gentiles deam copie appellabant. pleno cornu fundat hoibus tantas opes quātas arenas versat. i. voluit pontus. i. mare incitus. i. comotus. ra pidis flatus. i. impetosis ventis. ⁊ si fundat tātas opes quot sydera fulgent in celo edita. i. oīta. stelleris noctibus. ⁊ ipsa copia nō retrahit manū auferendo opes band p̄non ideo humanū genus cessat flere. i. flendo proponere miseras querelas. ⁊ q̄uis de? prodigus. i. diues multi auri. i. ad modum pdigi multū aurum diffundēs spē de? libens excipiat vota hominum. ⁊ ornet audios. i. cupidos claris honoribus. tñ iam parta. i. acq̄sita ⁊ possessa nil vident eis. sed sua rapacitas vorans q̄sita. i. acq̄sita pandit. i. manifestat: alios biatus. i. receptacula cupiditatis. ⁊ tunc q̄rit fortuna que iam frenā retentat. i. detinebūt. cer to sine cupidinem. i. auaritiā hoium. precipites. i. precipitantem hominem cum sitis. i. desiderū habendi suens largis muneribus ardescit in bose. ⁊ ideo ille qui trepidus terrore aduersitatis. ⁊ gemens credit sese egentem. ille nun q̄ diues agit. i. vitam ducit. **C** Nota circa hoc q̄ dicit pleno copia cornu. q̄ cum hercules quodam tpe luctare cum acbileo. ⁊ acbileus mutaret se in taurus hercules apprehendens ipsum per cornu effregit illud ⁊ repletum pomis ⁊ floribus odoriferis sacrificauit illud fortune quod cornu dicitur fortuna quibusdam propinare plenum quibusdam vacuum. quibusdam semiplenum fm diuersum statum p̄speritatis ⁊ aduersitatis hominum. **C** Nota q̄ fortuna inuehit contra auaritiā hominum. q̄ Tullius in libro tusculanarū questionum dicit. Auaritia studū pecunie by quam nemo sapiens concupiuit. ea enim q̄i malis venenis inbuta corpus antmūq̄ virilem offendit. ipsa enim insatiabilis manens neq̄ copia neq̄ inopia inuitur ⁊ in eodem hoc dicit. Quid ē q̄ multi cupiditate peccūse ferunt. quoz ita pturbāt animi vt nō multū absint ab insania. Et dicit Seneca. 66. epla. Auaritia nullū habet magis malum nisi q̄ ingrata est. ⁊ 62. epla. auaros comparat canibus dicens. Vidisti aliquem canem missū a dño panis frustū aut carnis ap̄to ore captantem. quicquid arripit prius integrum deuorat ⁊ semper ad spem futuri inbiat. Idē euenit nobis quicquid nobis fortuna expectantibus porrigit. illud sine omni voluntate dimittimus ⁊ statim ad rapinam alterius erigimur. **C** Nota qui credit se egentem. non est diues s̄ paup. q̄ dicit. Sen. p̄i ma epla. Nō qui paup̄ habet. s̄ qui plus cupit paup̄ est. Quid enim refert quātū illi in archa quantū in horreis facit si alieno biato imminet. **C** Nota q̄ diuitie nō tollit auaritiā sed augmentant. Unde Seneca. 16. epla dicit. Longraē in te q̄qd locupletes possiderunt vltra priuatū pecunie modum. fortuna te prouebat. auro tegat. purpura vestiat. terraz marmoribus abscondat accedant statue ⁊ picture ⁊ q̄qd vlla ars elaborauit maiora cupe ab his non desistes. vñ Iuuenalis. Interea plēo dū turget sacculus ere Crescit amor nūmi quantū pecunia crescit.

C Prosa tertia secundi libri.

Is igitur si pro se tecum verbis fortuna loqueret. quid profecto p̄tra hīsceres non haberes. Aut si qd est quo que relam tuam itre tuearis proferas oz. dabimus tibi dicendi locum. **S.** Tum ego speciosa quidem ista sunt inquam oblitaq̄ rhetorice ac melle dulcedinis. tum tñ cum au

diuntur oblectant. Sed miseris malorum altior est sensus. Itaq̄ cum hec auribus insonare defierint: insitus anim meror pregrauat. **P.** Et illa. ita est inquit. Nec enim nondum morbi tui remedia: sed adhuc contumacis aduersum curationem doloris fomenta quedam sunt. Nam que in fundū sese penetrent. cum tempestiuam fuerit admouebo.

C Prosa tertia secundi libri.

Is igitur si se tecum fortuna. **Hic** incipit p̄sa tertia huius secundi libri. In qua p̄bia probat Boetii nō debere cōqueri de fortuna. q̄ multa bōa sibi contulit. Et primo iquiri p̄bia qd sentiat de dictis fortune. sc̄do bona fortune sibi collata enumerat. tñ verū tñ. **P**rimo ostendit p̄bia q̄ Boetius nō bil beāt loq̄ s̄ fortunā. **S**cdō Boetius r̄idet. **T**ertio p̄bia ei? responsonē approbat sic patebit. dicit p̄imo. Si fortuna loqueret hīs tecum verbis pro. se. p̄fecto pro certe. tu nō. haberes qd s̄ hīsceres. i. nō haberes vñ ap̄ires os ad respondendū fortune: aut si qd est quo tuā querelā iure tu caris. oz. i. necesse est. vt p̄feras. dabimus tibi locum dicendi. **T**unc ego Boetius inquā. i. dixi vel r̄idi. **S**pecto si qdē sunt ista que fortuna dixit. ⁊ sunt oblita. i. delinita. melle idest delectatōe rethorice dulcedinis. i. quātū ad p̄sam ac pro ⁊ melle dulcedinis. i. quātū ad metruz ⁊ tñ. tñ. i. tum. oblectant. i. delectant. animum meum cū audiūtur. sed sensus. i. p̄ceptio maloz est altior. i. profundior miseris q̄ isti possint attingere. q. d. q̄uis verba fortune superficialiter me delectent. tñ ad p̄funditatem mei doloris nō attingūt Itaq̄. i. ergo cum hec verba fortune defierint. i. cessauerint insonare aurib? meis meror insitus. i. immissus pregrauat animum meū. **T**ūc p̄bia approbat r̄isionē Boetii dicens Ita est. hec enim verba fortune nōdū sunt remedia tui morbi. sed sunt quedam fomenta. i. lenimenta. ad uersum curationem. i. p̄tra sanationē contumacis doloris nam remedia q̄ penetrent. i. imittent sese in p̄fundum perturbationū expellendo cām radicalem tui morbi. ista admouebo. i. apponā cum fuerit tēpestiuū. **C** Nota q̄ Boetius nihil habuit loqui contra verba fortune. q̄ vcz dixit ⁊ s̄ veritatem non est loquendum. Nam vā oīa cōsonāt: ⁊ ueritas sibiip̄i attestatur s̄ Arist. **C** Nota bisco ē verbū inchoatiuus. ⁊ profert̄ per syncopam. q̄ regulariter debet vlei hyasco. vñ hīscere. i. biatum inchoare. cum aliquis aperit os. **C** Nota q̄ oblitus altera producta est p̄cipiū verbū obliuiscor. Sed oblitus altera correpta descendit a verbo oblitio. ⁊ oblitus. idest maculatus. vnde versus. Immemor oblitus notat: oblitus est maculatus. **C** Nota circa hoc q̄ dicit insitus meror animum aggrauat. q̄ quis non doleret de infortunio nulli contigit nisi animo multum eleuato supra fortunam. **Q** dicit Seneca. 65. epla. **P**lus equo te dolere nolo. s̄ vt non doleas. vix eri gere audeo. nulli autē ista firmitas animi contingit nisi multū supra fortunam eleuato. ⁊ subdit illud agamus vt iocunda nobis fiat amissoz recordatio. nemo libenter ad id reddit qd non sine tormēto cogitaturus ē. **C** Nota q̄ per r̄hetoricā ⁊ musicā dulcedinē fortune Boetii? adhuc non fuit restitutus virtuti. ⁊ sapie. qd attestat eius meror aggrauans animum. Nam virtus ⁊ sapientia ⁊ dolorem ⁊ merorem opprimunt. vñ Seneca. 65. epla: Quemadmodū mīta sūma clarital solis obscurat sic dolores inestitias iniurias. sapia ⁊ vīr? sua magnitudie elidit atoz opprimis **C** Verū tamen ne te miserū crīsi imari velis an numerum modūq̄ tue felicitatis oblitus es: **T**aceo q̄ desolatum parente summorum te viorum cura suscepit delectasq̄ in affinitate principum ciuitatis: qd preciosissimum p̄propingatis

De auaritia

genus est. prius charus q̄ proximus esse cepisti. Quis non te felicissimū cum tanto splendore so-
cerorum cum coniugis pudore cum masculine
quoq; prolis opportunitateq; pdicabit.

Clericū ne te existimari miser velis. Hic pb̄ia enumerat
bona fortune Boetio collata rōne quoq; non debuit se esti-
mare miserum. Et primo enumerat bona p̄terita q̄ ipsum
felicem fecerūt. postea enumerat in quarta prosa bona q̄
ipsum in p̄senti felicem cōducunt. Primo igit pb̄ia describit
felicitates suam p̄teritas. Secūdo excludit quādā obiectio-
nem ibi. Quid si feceris. Primo enumerat quādā bōa cō-
munita. sedo magis specialia. sc̄ba ibi. Preterea libet. pri-
mo dicit. O Boetie n. i. non velis te existimari miserum.
nūquid oblitus es numer. q; pro. i. modū felicitatis tue. ta-
ceo. i. pertransuro. q; te desolatū. i. priuātū. parente. i. pa-
tre et matre cura summorū viroz. i. consulum romanorū te
suscepit. et tu delectus. i. de alitis electus in affinitate p̄ci-
pum cūstatis cepisti prius esse charus q̄ primus. quod
est preciosissimū genus p̄pinq̄uitatis. quis non predica-
bit felicissimū cum tanto splendore tuorū socerorū. cum
tanto pudore coniugis. i. vxoris. et cū opportunitate. i. op-
portuna felicitate masculine prolis. q. d. nullus est qui nō
inducit te felicem in his. **C** Nota q; triplex est genus
p̄pinq̄uitatis. Primum qd̄ p̄trahit ex genealogia: et in
tali p̄pinq̄uitate aliq; simul efficitur proximus et charus.
nam frater fratri est charus et p̄pinq̄uus. Alia ē p̄pinq̄ui-
tas que p̄trahit ex matrimonio. et vocat̄ affinitas: et in tali
p̄pinq̄uitate aliq; prius efficitur p̄pinq̄uus q̄ charus. ter-
tia p̄pinq̄uitas contrahit ex bonis moribus et virtutibus
et h̄ est preciosissimū genū p̄pinq̄uitatis: et in tali aliq; prius
efficitur charus q̄ p̄pinq̄uus. et sic Boetius suus factus
fuit romanis principibus charus rōne virtutis q̄ p̄pinq̄-
uus matrimonii p̄trahendo cū eis. **C** Nota q; pb̄ia di-
cit Boetium fuisse felicem splendore socerorum in plura-
li. cum tñ non habuerit nisi vnum socerū. Nam socer dicitur
cuius filiam aliq; ducit et non legitur q; Boetius ha-
buit duos vxores. Ad hoc pōt dici. q; hic accipitur socer
large. non tñ pro p̄te vxoris. sed et pro fratre q; large et p̄
dicitur socer. q̄ vlt̄ pluralit̄ socerū. **C** Nota q; ex trib; pb̄ia
dicit Boetia felicē fuisse. ex hōestate socerorū. ex pudore cō-
iugis. et opportunitate masculine prolis. i. suoz filiorum

Preterea libet enī preterire cōia. assumptas
in adolescentia negatas senibus dignitates: ad
singulares felicitatis tue cumulū vēire delectat.
Preterea libet enī preterire cōia. Hic pb̄ia enumerat q̄
dam bona specialia: ex q̄bus Boetius non d̄ se estimare
miserū. Et dicit ego preterire. i. p̄transire volo: q; mihi li-
bet preterire cōia sup̄le bona: et delectat me vēire ad singu-
larem. i. specialem cumulū tue felicitatis. i. ad sumptas
dignitates in adolescentia negatas senibus. Et subdit.

Si quis rex mortaliū fructus vllum beatitudi-
nis pōdas habet. poterit ne illius memoria lucis
quālibet ingruentium maloz mole deleri. Cū
duos pariter consules liberos tuos domo proue-
bi sub frequentia patrum: sub plebis alacritate
vidisti: cū eisdem in curia currules insidentibus
tu regie laudis orator ingenū gloriā faciū
die meruisti. cum in circo duorum medius con-
sulum circumfusa multitudinis expectationem
triumphali largitione satiasti. dedisti. vt opinor
verba fortune dū te illa demulcet: dū te vt suas
delicias fouet. Adunus qd̄ nulli vnq; priuato cō-
modauerat abstulisti. Vis ne ergo cum fortuna

calculum ponere: Nunc te p̄tūmz liuenti oculo
p̄strinxit. Si numerū modūq; letorū tristiūve
cōsideres adhuc te felicem negare non possis.

Si quis fructus rerum mortalium bz vlluz pondus bea-
titudinis. i. si pp̄ aliquid ipale bonus homo d̄z dicit felix
poterit ne memoria illius lucis. i. tue felicitatis. quaz tā
dicam deleri quālibet mole. i. quocūq; pondere ingru-
entium maloz. q. d. non pōt deleri. et que est illa felicitas
cum tu vidisti liberos tuos. i. filios tuos. pariter consu-
les electos. p̄uebi. i. duci de domo tua. sub frequentia.
i. diligentia patrum. i. seniorū. et sub alacritate. i. sub gau-
dio plebis. et cum tu eisdem filiis tuis insidentibus currules
. i. sedes iudicarias. orator. i. p̄icator regie laudis meru-
idisti gloriā ingenū et faciū cum tu medius in circo
. i. in circundatione. duorum consulum. i. filiorum tuorū
satiasti expectationē circumfusa multitudinis. et triump-
hali largitione. i. victorali triumphatione. vt ego opinor tu
dedisti verba. i. deceptiones fortune dum te illa demulcet
dum te fouet vt suas delicias. tu abstulisti munus qd̄ nū-
q; commodauerat vlli. i. alicui. priuato. i. extraneo. Vis
ne ergo cum fortuna ponere calculum. i. computationem
nunc ipsa fortuna primū p̄strinxit te oculo liuenti. id est in
uidio si consideres numerum et modum letorum. vt pro-
vel tristiū. i. prosperitatis et aduersitatis adhuc non possis
te negare felicē. **C** Nota pb̄ia per hoc q; dicit preterea et
prius dixit taceo. vtitur quodam colore rhetorico. qui dicitur
occupatio. et diffinitur sic a Tullio. Occupatio est cūz
dicimus nos preterire: aut nek̄re: aut nolle dicere illud
quod tñ maxime dicimus. **C** Nota q; mos erat romano-
rum ante. 30. ānos nulli conferre aliquam dignitatem. ni-
si propter singulares dignitatem vel probitatem. vel pp̄
publice rei euidentem vtilitates. Boetius autem in adole-
scentia ante. 30. ānos electus fuit in consulē. et hoc pb̄ia vo-
cat felicitatem eōdem. non q; cōter oibus hoc concederet
sed q; non solum Boetio h̄ alitis paucis hoc accidit. Re-
fert. n. Tullius in li. de amicitia. q; Scipio ante. 30. ānos
bis factus est consul. Silius germanicus inuenit consul fa-
ctus est ante. 30. annos. sed singulare felicitatem Boetius
tangit dicens. Cum duos pariter consules. **C** Nota q; h̄z
Irido. in lib. ethymo. currules erant sedes in q̄bus magi
stratus sedentes iura reddebant. Et dicuntur currules a
curru: q; tali sede vtebant̄ in curru iudices quo vtebā-
tur vt expeditius p̄p̄o iudicia redderent. **C** Nota q; con-
suetudo erat apud romanos in electione consulum habe-
re sermonē ad pplum de laudibus regum et electorum
magistratū: et si bene predicabant: inde gloriā consequēbā-
tur huiusmodi sermonē fecit Boetius in electione suoz filiorū
in consules: et ex inde sua gloriā fuit geminata. Et q; similis
sermo consuevit fieri in triumphis in laudem eoz qui ob-
tinerant victoriam: ideo huiusmodi sermonem vocat tri-
umphalem largitionē. **C** Nota qui bonum aliquid pro-
mittit et non adimplet: ille dat verba et non rem. et sic dicit
pit. ergo dicit pb̄ia. dedisti fortune verba. i. deceptions p̄-
mittendo ei aliquid bōi q; ipsa te ita fouet. **C** Nota q; cal-
culus in vna significatione est paruus lapillus qui calcā-
do non ledit. et q; talibus lapillis vtebantur antiqui in cō-
putando. ideo calculare vel calculum ponere ponitur pro
computare vel pro rōnem facere. ergo dicit pb̄ia. vis ne
cum fortuna calculum ponere quasi dicat non. debes si cō-
putabis cū ea. ipsa inueniet te multo feliciorē q; miserū.

Quod si idcirco te fortunatū esse non estimas
qm̄ que tunc leta videbantur abierunt. Non est
qd̄ te miserū putes: qm̄ que nunc mesta credun-
tur pretereunt. An tu in hanc vite scenam nunc
primum subitus hospesq; venisti. vllam ne hu-
manis rebus inesse constantiam reris. cum sepe
ipm̄ hoicem veloz hora dissoluat: Nā et si rara ē
fortuitis

fortuitis manendi fides. vltimus tamē vite dies
mors quedam fortune est etiam manētis. Quid
ergo referre putas. Tu ne illam moriendo de-
seras: an te illa fugiendo deserat.

Quod si idcirco te fortunatū esse. Sic pb̄ia excludit quā
dam obiectiōem. posset aliquis dicere. hec predicta bona
non faciunt me felicem q̄ sunt p̄transita. h̄c Obiectiōes
excludit pb̄ia dicens. Q̄ d̄ p̄ sed. si nō estimas te fortunatū
.i. felicem: qm̄ illa abierunt que tunc videbant̄ leta. etiam
non est q̄d. i. pp̄ q̄d. tu putas. i. estimes te miserū qm̄ q̄ nūc
credunt̄. i. vident̄ mēta p̄tercunt. An nūc pro nunquid̄
tu. venisti p̄sum in hanc scenam. i. vmbraam vite. subli-
tus. i. improvisus. q̄ pro r. hospes. i. advena. vt ignores
que gerantur in hac vita. ne pro nunquid̄ reris. i. opinaris
vllam constantiā inesse humanis rebus. cum ipsūm ho-
minem sepe dissoluit velox hora mortis. nam si fortuitis
rebus est fides p̄manendi. licet rara. tñ vltimus dies vite
est quedam mors fortune. etiam manentis fortune. quid
igitur putas referre. i. distare. ne. i. an tu deseras illas for-
tunam moriendo. an pro vel illa te deserat fugiendo. q. v
nihil refert quantum ad inconstantiam fortune: siue for-
tuna hominē deserat siue deseratur. manifestum est q̄ p̄
manere non p̄t. **N**ota q̄ in rebus humanis non sit con-
stantia. Lūis rō est. In isto quod est genitū nulla est cō-
stantia: q̄ nihil est genitum quod non est corruptibile r̄
non permanēs: sed res humane sunt gentē r̄ p̄ducte ergo
r̄. **N**otandum q̄ non est durabilis fortunē prosperitas
q̄ ipsa cito fugat aduersitas. vñ Sāfrē. in poetria. Om-
nibus ne crede tuis. r̄ tpe paruo. Illuxere tibi. mor sunt
clausura serenum. Nubila fata diem: inducentq̄ crepu-
scula noctem. pp̄ quod non est adhibenda fides rebus for-
tuitis. **N**ota q̄ pb̄ia tangit vnam rōnem q̄ fortuna nō
sit constans que talis est. Homo non est constans. ergo
nec fortuna: antecedens p̄: q̄ hōiem sepe dissoluit velox
hora mortis. consequentia probatur ex hoc q̄ fortuna nō
habet esse nisi circa hominem: cum sit in agentibus a pro-
posito. z. pb̄ico. ḡ dicit pb̄ia nihil differt quo ad inconstā-
tiam fortune. siue fortuna derelinquat hominem fugien-
do: siue homo derelinquat ipsam moriēdo quocunq̄ mo-
do fiat semper ipsa est inconstans r̄ non permanens.

Metrum tertium secundi libri.

Cum polo p̄bebus roseis quadrigis

Ruam spargere ceperit.

Pallet albentes hebetata vultus

Flammis stella p̄mentibus.

Lum nemus statu zephiri tepentis

Vernis irrubuit rosif.

Spiret insanum nebulosus auster

Iam spinis abeat decus.

Sepe tranquillo radiat sereno

Inmotis mare fluctibus.

Sepe feruentes aquilo procellas

Verfo concitat equore.

Rara si constat sua forma mundo.

Si tantas variat vices.

Crede fortunis hominum caducis:

Bonis crede fugacibus.

Constat eterna positumq̄ lege est.

Ut constet gentium nihil.

Metrum tertium libri secundi.

Cum polo p̄bebus roseis quadrigis. Istud est
metrum tertium huius secundi. cuius. primū

versus d̄i saph̄icus ab inētoze. trochaic⁹ a pede p̄d̄ante.
Metru at̄ secundi versus dicitur gliconicum ab inventore
coriambicum a pede p̄dominante. In hoc ergo metro
pb̄ia declarat tribus exemplis mutabilitatem mundano-
rum. Primum exemplum est de corporibus celestibus
tale. Sole lucente in celo tunc obscuratur lumen aliarum
stellarum. Ecce mutatio stellarum quo ad lumen quod ta-
men plus apparebat tempore noctis: se a sole nobis lucen-
te non apparet. vnde dicit in littera. Lum p̄bebus. i. sol ce-
perit. i. inceperit. spargere. i. emittere lucem. roseis quadri-
gis idest roseo curru. stella hebetata idest obscurata. flam-
mis idest luminibus solis p̄mentibus. ipsa pallet idest
pallida fit fm̄ albentes vultus. Secundum exemplum est
in terre nascentibus tale. zephiro flante terra ornatur flori-
bus: sed austro flante flores deficiunt. Ecce mutatio in ter-
re nascentibus. vnde dicit in littera. Lum idest quando
nemus irrubuit vernis idest vernalibus rosif. statu zephi-
ri tepentis idest calentis. si auster nebulosus spiret idest fla-
re inceperit. insanum idest insane. las decus rosarū. abeat
spinis idest recedat de spinis. Tertium exemplum est de
mare tale. Quando mare nō agitatur ventis apparet trā-
quillum. sed ventis agitatum efficitur tempestuosus. Ecce
mutabilitas maris. vnde dicit i littera. Sepe mare radiat
idest splendet. tranquillo sereno idest serena tranquillitate
immotis idest non motis fluctibus Sepe aquilo concitat
idest prouocat. feruentes procellas idest tempestates. ver-
so equore idest moto mari. Tūc hortatur philosophia ne
credamus bonis fortune: dicens. Si mundo constat idest
permanet sua forma rara ut ex dictis patet r̄ si mundus
variatur tantis vices. idest alternationes. tunc crede cadu-
cis. idest transitoriis fortunis hominum idest noli credere
r̄ loquitur ironice. debet enim intelligi per contrariū. cre-
de idest noli. credere bonis fugacibus: qualia sunt b̄ca for-
tune. quod patet ex hoc: quia constat idest manifestum est
r̄ est positum idest stabilius. eterna lege. idest diuina lege
ut nihil gentium constet. idest immutabiliter permaneat.

Nota q̄ poete attribuunt soli quadrigam. que dicitur
a numero quattuor equorum. Poete enim fingit currus
solis trahi quattuor equis. propter quattuor diuersitates
solis. Nam sol cum oritur est rubens. hora tertia splen-
dens hora meridici est feruens: sed hora vespertina est te-
pens. Tunc vero attribuunt bigam propter duas proprie-
tates lune Nam luna virtualiter est frigida r̄ humida.

Nota circa hoc q̄ dicit crede fortuitis bonis: seneca di-
cit in li. de consolatione filii helye. Nam q̄ ego fortune
credidi: que cum mecum videretur pacem agere. omnia
quecunq̄ in me indulgentissime conferebat pecuniaz. ho-
nores. gratiam. eo loco posui. vnde posset sine motu meo
reptere. Intervallum magnum inter me r̄ ipsam habui.
itaq̄ nec illa abstulit nec euulsit. neminem aduersa fortu-
na comminuit. nisi quem secunda decepit. fortuna fortes
meruit. gnauos expauit. opes auferre potest: animū autē
surripere non potest. **N**ota q̄ philosophia bona fortu-
ne appellat caduca. quia dicit Senec. 78. epistola. Om-
nia ista in que fortuna dominus ereret sua sunt sicut pe-
cunie honores imbecilla sunt fluida mortalia sunt r̄ pas-
siones incerte. **N**ota dicit nullus gentium esse constans
dicit seneca epistola p̄allegata. Omnia mortalia minuū-
tur. cadunt. deseruntur decrescunt. exhauriuntur. itaq̄ in
illis in sorte causa incerta inequalitas est. diuinorum au-
tem vna natura est.

Prosula quarta libri secundi.

Cum ego vera in quā cōmemoras. O
virtutum omnium nutrit: nec inficiari
possum prosperitatis mee velocissimus
cursum. sed hoc est quod recolentem vehemen-
tius coquit. Nam in omni aduersitate fortune i

felicitissimū genus est infortunū fuisse felicez. **P.**

C Prosa quarta libri secundi.

Tum ego vera inquam. Nec est quarta prosa huius secundi. In qua philosophia probat boetio non esse conquerendus de fortuna propter presentia bona que sibi dereliquit. Et primo boetius confitetur se fuisse felicem deplangens presentē infelicitatez. secundo philosophia ostendit ipsum esse felicem in presenti ibi. Sed q̄ tu. dicit ergo boetius. **O** philosophia nutritrix omnium virtutum tu commemoras vera. nec possum inficiari. id est negare. velocissimum cursum. id est recessum mee prosperitatis: sed hoc est quod coquit. id est anxiat. vehementer me recolemem preteritam prosperitatem. Nam in omni aduersitate fortune infelicitissimum genus infortunū est fuisse felicem et iam non esse.

C Nota philosophia dicitur nutritrix omnium virtutum. q̄ omnis virtus consistit in medio. medium non attingitur nisi recta ratio: que recta ratio est sapientie et philosophie.

C Item cum philosophia diuidatur in practicam et speculatiuam: ipsa includit prudentiam que est recta ratio agibilium et. et. et. prudentia autem colligata est omnibus virtutibus et eo. et. et. propterea philosophia dicitur nutritrix omnium virtutum: **C** Nota q̄ recordatio preterite felicitatis coquit hominem. ideo dicit seneca. 65. epistola. Illud agamus ut iocunda nobis fiat amissionū recordatio. hoc autem contingit cum animus preparatus est ad amissionem eorum. **C** Nota q̄ duplex est infortunium. quoddam continuum. aliud interpollatum siue discontinuum. primum infortunium: est infelicit. secundum est infelicitissimum. Infortunium enim continuum et consuetudine minus nocet. quia dicit seneca. in lib. de tranquill. ai. Tollerat diu est bona non acquirere. quam acquisita amittere. ideoque letiores videbis quos fortuna nunquam respicit: quos quos deseruit. Item dicit in lib. de consoli. filii helye. vni habet bonum assidua infelicitas. q̄ illos indurat quos verat. Infortunium autem discontinuum est cum aliquis mutatur de aduersitate in prosperitatem: et iterum de prosperitate in aduersitatem. et tale est infelicitissimum genus: q̄ sepe desicit hominem in desperationem. vnde Samaritanus. alias pau ben. O bona prosperitas ubi nunc es. nunc mea versa est. In luctum cythara. fit lachrymosa lira. O mala dulcedo subitoque absumpta veneno. Neque recordentur melles fellegrani.

C Sed quod tu inquit false opinionis. supplicium tuis: id rebus iure imputare non possis. Nam si te hoc inane nomen fortuite felicitatis mouet: quam plurimis maximisque habundes tecum reputes licet: Igitur si quod in omni fortune tue censu preciosissimum possidebas: id tibi diuinitus illesum adhuc inuolutumque seruatur: poteris ne meliora queque retines de infortunio iure causari. At qui viget incolumis illud preciosissimum humani generis decus. Symachus socer et quod vite precio non segnus emeris. Vir totus ex sapientia virtutibusque factus suarum securus: tuis ingemiscit iniuriis. Vixit vxor ingenio modesta: pudicitie pudore precellens et ut omnes dotes eius breuiter includam: patri similis. Vixit inquam tibi que tantum vite huius exosa spiritum seruat. Quo vno felicitatem minuit tuam vel ipsa concesserim. tui desiderio lachrymis ac dolore tabescit. Quid dicam liberos consulares quorum iam ut in id etatis pueris vel paterni v-

auti spectamen elucet ingenti.

C Sed q̄ tu inquit false opinionis. Nec philosophia ostendit boetium in presenti esse felicem propter multa bona que adhuc possidet secundo probat felicitatem fortuitam nulli posse totaliter euenire. tertio probat veram felicitatem in bonis fortuitis non consistere. secunda ibi. Quis est enim. tertia ibi. Atque ut agnoscas. Primo ponit philosophia q̄ non debet querulari boetius de infortunio. cum habundet adhuc pluribus bonis. et illa bona philosophia enumerat. Secundo ipsa consolatur cum ibi. Cum igitur dicit primo. **O** boetii q̄ tu luis. id est patriaris supplicium false opinionis id. id. illud non possis iure imputare rebus nam si mouet te inane nomen fortuite felicitatis. licet. id. id. est licitum est. ut tu reputes. id est computes. tecum. et plurimis. q̄ pro et. maximis bonis habundes: si igitur illud bonum tibi seruatur diuinitus illesum. q̄ pro et. inuis latum quod tu possidebas preciosissimum in omni censu id est thesauro tue fortune. poteris ne. retinens queque meliora iure causari. id est conqueri de infortunio. quasi di. non. Tunc enumerat bona eius atque pro certe. illud preciosissimum decus humani generis. scilicet Symachus socer tuus. iste viget. id est floret vel vixit. incolumis. id est sanus. quod supple decus non segnus. id est non tardus. emerit precio vite. quasi di. tu tantum diligis cum q̄ vitam tuam pro eo erponeres Symachus vir totus factus et sapientia et virtutibus. ille securus suarum supple iniuriarum. ingemiscit de tuis iniuriis. vixit vxor tua modesta ingenio: precellens pudore pudicitie: et ut includam breuiter omnes dotes. id est virtutes eius. ipsa est similis patri suo scilicet simacho. et ipsa existens exosa. id est tediosa huius vite. tantum tibi seruat spiritum. id est tantum ipsa vixit propter te. quo. i. in quo vno ego concesserim tuam felicitatem minui suple q̄ vxor tua tabescit id est tristatur lachrymis ac dolore desiderio tui: quid dicam liberos tuos consulares. quorum spectamen. i. similitudo ingenti paterni. id est tui vel auti. i. auti ipsorum. scilicet simachi. qui fuit auus ipsorum ex parte matris. elucet ut in id etatis pueris. q̄. d. liberi tui sunt similis patri et auo ipsorum in prudentia inquam etas permittit. **C** Notandum sicut inferius probabitur. q̄ in rebus fortuitis non potest consistere vera felicitas. Ideo illi qui adceptione talium rerum felices se existimabant. et ex amissione earum infelices falsa opinione decipiebantur. et licet in opinione eorum sic esset: non tamen erat in re. Ideo dicit philosophia ad boetium q̄ tu false opinionis supplicium tuis. id rebus imputare non possis. **C** Nota supplicium false opinionis est in animo non in re. vnde seneca. 17. epistola. Multis parasse diuitias non fuit finis miseriarum: sed mutatio animorum. nec hoc miror. non enim in rebus est vicium sed in animo. se plus enim opinione quam re laboramus. ergo infortunium. boetii non erat imputandum rebus quia non erat. sed imputandum fuit sue false opinioni. **C** Nota q̄ philosophia ostendit presentem felicitatem in tribus consistere. i. in amicis. in vxore pudica. et filiorum suorum prudentia. Primo enim ad felicitatem requiruntur amici. Nam amicus est preciosissimum genus diuitiarum et. s. prosa huius secundi. Et. aristoteli. 2. et. et. Nemo eligit viuere sine amicis habens reliqua bona. Et sim tullius in lib. de amicitia. Quis amicitiam tollit de mundo solem tollere videtur. Et seneca in de remediis fortuitorum: nihil est peius quam amicos non habere si amicum perdidisti alium quere. et tibi cum queras ubi inuenias. quere inter artes liberales. inter recta et honesta officia. quere in laboribus. ad mensam ista res non queritur. Secundo requiritur ad felicitatem politica vxor pudica que rara est. vnde seneca. in de remediis fort. Adulte inter probas matrimonialis ordinis ceperunt esse exempla meretricularum: et multas et coniugibus optimis pessimas videmus. et diligentissimis dissolutissimas: et liberalissimis rapacissimas. Etiam si bonas vxorem habuisti:

rem habuisti: non potes affirmare eam esse permanentem in illo proposito, nihil tam mobile: nihil tam vagum quam feminarum voluntas. Tertio requiritur ad felicitatem politicam proles: quod secundum Aristotelem primo etiam. Non omnino felix est qui specie turpis est: aut solitarius, aut prole carens.

Nota secundum Augustinum huiusmodi specimen est pulchritudo vel similitudo vel signum vel imago vel noticia vel experimentum vel bonum operis documentum, sed in proposito accipitur pro similitudine. **Item** secundum eundem auctorem, scilicet, tunc, scilicet, ab auro habitus vel possessus vel ad ipsum pertinens, et ponitur quandoque pro antiquo.

Quia igitur precipua sit mortalibus vite cura retinende: o te si tua bona cognoscas felicem: cui suppetunt etiam nunc que vita nemo dubitat esse chariora. Quare sicca iam lachrymas. Non dum est ad unum tibi omnis exosa fortuna: nec tibi nimiam valida tempestas incubuit quoniam tenaces herent anchorae: que nec praesentis solamen nec futuri spem temporis abesse patientur. **B.** Et be reant in quas precor: illis namque manentibus ut cumque se res habeant bene, enatabimus. Sed quantum decus ornamentis nostris decesserit vides. **P.** Et illa promouimus inquit aliquantum si te nondum totius tue sortis piget. Sed delectas tuas ferre non possum qui abesse aliquid tue beatitudini tam luctuosus atque anxius conquiraris.

Cum igitur precipua sit mortalibus, **hic** philosophia ex viciis consolat latur doctum dicens. Ex quo hominibus est precipua cura, scilicet, maxima cura, retinende vite, scilicet, saluande, vite, o te felices si cognoscas tua bona cui etiam nunc suppetunt, scilicet, abundantantiam ista bona, quae nemo dubitat esse chariora ipsa vita quare iam sicca lachrymas, et noli flere, non dum, scilicet, omnis fortuna est tibi exosa, scilicet, ad unum, scilicet, oino nec tibi incubuit, scilicet, inest tempestas aduersitatis nimium valida, quam tenaces anchorae, scilicet, amici inseparabiles, herent, scilicet, firmiter manent: que seque anchorae non patient tibi abesse solamen praesentis temporis nec spes futuri temporis. Et, dicit doctus, precor ut hereant, scilicet, maneant istae anchorae, quod ipsis manentibus, utcumque, scilicet, qualitercumque res se habeant, nos enatabimur euadendo aduersitatem fortunae. **hic** philosophia tu vides quantum decus nostris ornamentis bonorum exteriorum quibus ornabamur decesserit. Subiungit philosophia, nos promouimus aliquantum animam tuam ad consolationem si non dum piget te totum tue sortis quod maior pars salua tibi manet sed non possum ferre tuas delicias: qui tam luctuosus, scilicet, plenus luctu, atque anxius conquiraris aliquid abesse tue beatitudini, scilicet, tue felicitati. **Nota** quod sicut mors est olus amarissimum, quod omnia abscondit, omnia deuorat et quod aliqui iudicant se non timere mortem: et tamen timet Seneca in de remediis fori. Sic vita est oium dulcissima, omnia, namque, appetit esse et viuere totum unumquodque naturaliter nititur ad saluandum vitam: qua nihil est charius. Si ergo boetius possedit bona quae chariora sunt vita: non debuit se existimare miserum: sed magis felices. **Nota** quod philosophia amicos appellat anchoras, sicut, namque, tempestate incubente per anchoram nauis retinetur et a periclitatione saluat, sic imminente aduersitate fortunae homo fidelibus amicus ne succubat infortunio subleuat, fideles enim amici retinent hominem impetu fortune agitatam ne totaliter deliciat a sua stabilitate. **Nota** secundum Augustinum huiusmodi suppetere, id est subministrare vel supabundare, sed pigere est pigere esse vel penitere vel grauare vel offendere.

Quis enim tam compositae felicitatis: ut non aliqua ex parte cuius status sui qualitate rixetur. Antea enim res est humanorum conditio bonorum, et que vel nunquam tota pueniat: vel nunquam perpetua sub

sistat. **Hic** census erubescit: sed est pudori degenner sanguis. **Hunc** nobilitas notum facit: sed angustia rei familiaris inclusus esse mallet ignotus. **Ille** utroque circumfluus vitam celibem delectat. **Ille** nuptiis felix, orbus liberis alieno census nutrit heredi. **Alius** prole letatus: filii filiene delictis mestus illachrymat. **Idcirco** nemo facile cum fortune suae conditione concordat. **Inest** enim singulis quod in expertus ignoret: expertus erubescit.

Quis est enim tam compositae felicitatis. **Hic** philosophia probat felicitatem nulli posse totaliter euenire. **Secundo** ostendit, quod quanto aliquis est felicitior tanto leuiori aduersitate praesertim. **Tertio** concludit ex his felicitatem fortuitam amarum esse et miseram. **Quarto**, inuehitur homines. **Secunda** ibi adde quod felicissimi. **Tertia** ibi, Quam multis. **Quarta** ibi, Quid igitur o mortales. **Primo** dicit, Quis est homo tam compositae felicitatis, id est tam copiose felix, ut non rixetur id est discordet ex aliqua parte, cum qualitate, id est cuius dispositione sui status, id est suae fortunae, quod, videlicet, nullus est ita felix, quod conditio, id est status humanorum bonorum est antea res, scilicet, misera res, que nunquam homini tota proueniat, vel nunquam perpetua subsistat. **Tunc** declarat quod non tota proueniat homini, quod huic, id est alicui homini, erubescit census, id est habundat pecunia, sed aliud sibi deficit, quia degener sanguis, id est ignobilitas est sibi pudori, hunc supplet alium hominem nobilitas facit notum: sed ipse inclusus angustia rei familiaris, id est paupertatis, mallet, id est magis vellet esse ignotus. **Ille**, id est alter homo, circumfluus, id est circumdatus, utroque, id est tam diuitiis quam nobilitate, ipse delectat celibem vitam, id est castam vitam: quia non potest forsitan ducere uxorem, ille, id est alter, felix nuptiis, scilicet habendo uxorem, orbus, id est carens liberis, id est pueris, ipse nutrit, id est congregat census alieno heredi. **Alius** autem letatus prole, ipse mestus illachrymat, id est ingemiscit, delictis, id est pro criminibus filii vel filiae suae. **Idcirco** nemo facile concordat cum conditioe suae fortunae. **Inest** enim singulis supplet bonibus, aliquid quod ipse in expertus ignoret, vel expertus ipsum erubescit, et sic rixatur cum qualitate sui status. **Nota** quod non est homo tam felix: quin inueniat aliquam conditionem in se quam vellet non habere: propter quod misera est conditio humanorum bonorum, quod nunquam homini tota prouenit: quod aliquis contemnere omnia potest, sed omnia habere nemo potest. **Et** elicit una ratio ex littera, **illi** conditio humanorum bonorum non tota prouenit, cui sumus stat in aliquo displicet, sed nullus inuenitur, tam felix cui status suus non displiceat in aliquo sic declarat in littera, ergo etc. **Item** sanguis seruilis conditionis dicitur degener, quod homines naturaliter liberi sunt sed per seruitutem degenerant a natura. **Nota** vita casta dicitur vita celestis: quasi celestis: quod in carne viuere propter carnem est vita celestis angelica. **Nota** huiusmodi huiusmodi illachrymari est intus lacrimari vel cum dolore lacrimari et est deponentis generis, scilicet, secundum antiquos inueniatur neutrius generis, et sic, Boetius ponit hic in neutro genere: cuius dicit mestus illachrymat.

Adde quod felicissimi cuiusque delicatissimus sensus est: et nisi ad nutum cuncta suppetant, omnis aduersitatis insolens minimis quibusque proster nit, adeo perexigua sunt que fortunatissimis summam beatitudinis detrahunt. **Quam** multos esse coiectas quod sese, celo, primos arbitretur si de fortune tue reliquiis pars eis minima contingat. **Hic** ipse locus quem tu exilium vocas incolentibus patria est. **Adde** nihil est miserum nisi cum

putes: Contraq; bñs fors ois est equanimitate
tolerantis. Quis est ille tā felix qui cum dederit
impatiente manus: statuz suū mutare non optet

C Adde q; felix cuiusq;. Hic ostendit pbia q; hō magis fe-
lix. leuiori aduersitate prosterne: cū hoc comparādo boe-
tius ad alios. Et dicit adde pdictis q; sensus cuiusq; hois
felicissimū. i. fortunatissimū. est delicecissimū. i. ipatientis-
simus nisi ad nutū suū cuncta suppetāt. idest abūdent. ipse
erit insolens. i. impatiens omnis aduersitatis. et psterne
a sua felicitate qbusq; mīnis aduersitatib; adeo perigua
sunt. i. valde exigua. que fortunatissimū detrahunt. i. au-
ferunt. summam. i. pfectionē bñtudinis. O boeti q; mul-
tos eē coniectas idest opinari. qui sese arbitri entē. primos
esse celo. i. deo. si eis cōtingat minima ps de reliquiis. i.
de pcculis tue fortunē. Hic locus quem tu vocas exilium
est patria incolentibus. idest habitantib;. et ita eoz iudicio
spectat ad felicitatem. vñ ergo de reb; fortunis cōclu-
dit. Adeo nihil est miserum nisi tu cum putes. i. nisi ex re-
putatione al tui estimas q; p. i. p. cōtrarium omnis
fors est bñs eqnimitate. i. paciētia ai tolerantis. Quis est
ille tā felix. qui cū dederit manus impatiente. i. cū fuerit fa-
ctus ipatiens. quin ipse nō optet mutare statum suū. q. d.
null? est tā felix. **C** Nota q; fors null aliq; diceret. nulli hōi
placet stat? suus si deest sibi magnū fortunū. Sed dese-
ctus modici boni non spedit complacentiā status q; hō
totalr sit felix. hoc excludit pbia dicens. Quāto aliq; est
felicior tanto ē delicatior. et q̄to est delicatior tāto magis
grauat ex defectu modici boni: et sic felicissimū detrahēt
cōplementū bñtudinis. **C** Notādū q; vna et eadē res est
quā vnus iudicat spectare ad miserias: ali? iudicat specta-
re ad felicitatē. ergo dicit pbia. locus quem tu exiliū vocas
incolentibus est patria. **C** Notādū q; nūcūq; sit hō
habūdās reb; fortunis: si aliq; displicet sibi in statu suo:
ipse optat statū suū mutari. cōmendando statū alterius:
vñ miles emeritus laudat statū mercatoris. ecōtra merca-
tor exptus pericula marina laudat militiā. Sillr legisiti
laudant agricolos. et agricole vrbanos. Simile exēplum
patet in boetio de scolarium disciplina de filio inconstan-
tie: q; hñs displicentiā vnus status sp aliū et aliū assumpsit.
C Nota q; dicit nihil est miserum nisi cū putes. vñ dicit sen
9. epla. Miser est qui se beatū non iudicat. licet mūdo im-
peret non est beatus qui se beatum non esse putat.

C Quam multis amaritudinibus hūane felicitatis
dulcedo resperfa est: que si etiam fruenti esse
iocunda videatur: tamen quo minus cum velit
abeat retineri nō possit. Liqueat igit q; sit morta-
liū reruz misera beatitudo: que nec apud equanī-
mos perpetua pdurat: nec anrios tota delectat

C Quam multis amaritudinibus. Hic pbia ostēdit fortunā
et felicitatē eē amarā et miserā dicens. Quā multis ama-
ritudinibus dulcedo hūane felicitatis est resperfa. i. pmirra
que etiā si videat iocūda hōi fruētī. tñ non possit retineri
quominus abeat eacū velit. i. non potest retineri ad volun-
tatem homis. et liqueat. idest manifestum est. q; misera sit
beatitudo rerū mortalium. que nec ppetua pdurat apud
equanimos idest apud constantes: vel patientes. nec ipsa
tota. i. siml. delectat anrios. idest miseros. **C** Nota q; felix
citās et dulcedo hūana nō ē sine amaritudine. q; dicit bea-
tus bernar. Nunq; in honore sine labore. nunq; in pla-
tione sine tribulatione. nunq; in sublimitate sine vanitate
q; esse potest. Item alanus in antiochiano dicit. Sed
nihil inuenio qd in oī pte beate viuat quin multas nobis
deferre querelas possit si nostram velit accusare mincrūā

C Quid igitur o mortales extra petitis intra vos
positas felicitatē. Error vos inscitiasq; cōfundit
ostendam breuiter tibi summe cardinem felici-
tatis. Est ne aliquid tibi teipso pcciosius: Nihil
inquies. Igitur si tui compos fueris. possidebis
quod nec tu vnq; amittere vellis: nec fortūa pos-
sit auferre.

tatis. Est ne aliquid tibi teipso pcciosius: Nihil
inquies. Igitur si tui compos fueris. possidebis
quod nec tu vnq; amittere vellis: nec fortūa pos-
sit auferre.

C Quid igitur o mortales. Hic pbia inuehit hōmīnes et
dicit. sic. O mortales quare petitis. i. q̄ritis. extra. i. in re-
bus exterioribus felicitatem positam intra vos. error et in-
scitia. idest igozantia confundit vos. ostendam tibi breui-
ter cardinem idest radicem summe felicitatis. est ne aliq; d
tibi pcciosius te ipso. nihil inquies. si igit fueris cōpos
tui p tranquillitatem animi. tu possidebis qd nunq; amitte-
tere vellis. scz delectationem in operatōe pfecte virtutis.
nec fortuna poterit tibi auferre. **C** Nota q; duplex est bea-
tutudo. pfecta et impfecta. Perferta beatitudo habet post
hanc vitam. Et est vita eterna de qua loquitur beatus. Job
d. Hec est vita eterna ut cognoscāt te solum verum deum
et quem misisti iesum xpm. alia est beatitudo impfecta: q;
pōt esse in pñti vita. quā pbi posuerūt consistere in opatio-
ne optime virtutis. vñ radix talis beatitudinis est tranquillitas
ai ex moderatōe. sedatione passionum p habitū virtutis
per talem autem tranquillitatem homo efficit sui cōpos ut si
deliciat passionibus. ista autē tranquillitas non est querenda
in rebus exterioribus. sed solum h; esse in aīo hois. de
qua beatitudine et tranquillitate hic loquitur pbia dicens
quid igitur o mortales et. Et sen. loquens de eadem felici-
tate. 9. epla dicit. Summū bonum extrinsec? instrumē-
ta non querit: domi colitur: ex se totuz ē incipit fortune eē
subiectum si quam partem sibi foris querit. Item Seneca
3. epistola felicitatis auiditas tuta est: que sit aut vnde
proveniat queris. ex bona conscientia. ex hōestis consiliis
ex rectis rationibus. ex contemptu fortuitorum. Et. 31. epi-
stola dicit. Illud bonū est querendū quod non fiet de die
in diem peius. quid est hoc: animus: sed hic rectus. bon?
magnus. quid aliud voces hanc animum quā deum in
corpore humano hospitatam. Et. 4. epistola dicit. Lau-
da bonum in homine quod eripi non potest: quod est pro-
prium hois. q̄ris quid sit illud. animus et ratio pfecta. ra-
tionale namq; animal est homo.

C Atq; vt agnoscas in his fortuitis reb; beatitu-
dinem cōstare non posse collige. Si bñtudo est
summam nature bonum ratiōe degentis: nec il-
lud est summū bonum quod eripi vllō modo pōt
qm̄ precellit id qd nequeat auferri: manifestum
est q; ad beatitudinem percipiendam fortune in-
stabilitas aspirare non possit.

C Atq; ut agnoscas in his. Hic pbia pbat veram felicitatem
non posse consistere in rebus fortuitis tribus rōnib;
scdā pōt ibi. Ad hec. tertia ibi. Et qm̄. Hic rō talis
est. In illo nō cōsistit felicitas hois quod pōt auferri ab
homine. s; bona fortuita sunt hōi. ergo et. Adāior nota
q; summū bonū est propriū hois. bonū autem qd aufer-
ri potest non est summū bonū q; illud qd auferri non pōt
melius est eo qd auferri potest. Adāior patet. bona fortui-
ta possunt auferri cum sint mutabilia. vñ dicit in lra. Ut
agnoscas beatitudinem non posse cōstare in reb; fortui-
tis sic collige p tales ratiōes. Si beatitudo ē summū bonū
nāe degētis rōe. i. nāe rōnalis. nec illud est summū bonū
qd vllō mō pōt eripi. i. auferri. q; illud. f. bonū qd neq̄at
idest. non potest auferri hoc pcellit. i. melius est eo qd pōt
auferri. f. ex quo manifestum est q; instabilitas fortune
non possit aspirare. i. accedere ad beatitudinem accipien-
dam. **C** Nota q; beatitudo. ē summū bonū q; i tertio hu-
ius scdā pla dī q; beatitudo est status pfectus aggregatio-
ne omnū bonoz. et beatitudo ē summū bonū nāe degētis
idest viuētis rōe. i. nature rōnalis sicut homis: q; homi-
nū genus viuūt arte et rōne. ex pbemio metaphi. Nullū
enim

enl alioꝝ animaliu est felix. ex. io. ethi. Bvta. n. animan-
tia nemo felicitabit. i. ethi. 7 talis btitudo nō p̄sistit in bo-
nis exteriorib⁹. s; in actu sapiētie. qz dicit aristo. in li. pol.
Tertio mibi ē de⁹ qz in bōis exteriorib⁹ non cōsistit sum-
mum bonū. 7 idē in cōsē nos sum⁹ felices 7 oīi. vti āc non
sunt felices bōis exterioribus. ergo nec hoīes. ¶ Nota lz
i bōis exterioribus fortuitis nō cōsistat felicitas formalē
7 essentialr: tamē felicitas cōsistit in eis orgāice: qz veler
viūt ad felicitatē verā. sine. n. reb⁹ exterioribus quaz for-
tuna dñā est: nō contingit esse felicē. supple organice. ex.
li. de bona fortuna. 7 ex. io. ethicoꝝ. Opus est exteriori p̄-
speritate oi cōti. nā enī per se nō est sufficiens ad speculā-
dū: sed oportet cibū potū 7 reliquā famulātū p̄sistere.

¶ Ad hec quē caduca ista felicitas vebit. vel scit
eam vel nescit esse mutabilē. Si nescit. que nam
beata soꝝ esse potest ignorantie cecitati Si scit:
metuat necesse est ne amittat qd amitti posse non
dubitat: quare cōtinuus timor nō sinit esse felicē
An vel si amiserit negligendum pntat: sic quo-
qz perile bonū ē qd equo animo ferat amissum.

¶ Ad hec quem caduca ista felicitas vebit. Hic p̄bia pōit
scdām rōem que talis est. Ille q felix est fortuita felicitate
aut scit eā mutabilem eē: aut nescit. si nescit est ignorans. 7
p̄ cōsequens non est felix: si scit eā esse mutabilē: necesse ē
qz timeat ne eā amittat. cui autem inest continuus timor
felix eē nō pōt vñ dicit in littera sic ad hec. s. p̄dita addaz
aliā rōnem. Hō qz vebit. i. dicit. ista caduca. i. fortuita
felicitas. vel scit eā esse mutabilē vel nescit: si nescit quenā
soꝝ beata. i. que felicitas beata potest esse cecitati ignorā-
tie. q. d. nulla. Si scit eā esse mutabilē necesse est ut metu-
at ne amittat illud quod nō dubitat posse amitti quare cō-
tinu⁹ timor nō sinit ipm esse felicē. Et forsā diceret. ho-
mo non timet amissionē fortune. qz nō curat vtrū eā amit-
tat vel nō hoc excludēs p̄bia dicit. si amiserit bonū fortui-
tū. 7 putat illud negligendū. i. nō curandū. tūc illud bonū
erit valde exille quod amissum ferat equo alo. i. eq̄li ani-
mo. sicut conseruātū: 7 p̄ cōsequens illud nō est summū bo-
nū. ¶ Nota ex tertio huius p̄sa. 9. Vera 7 p̄fecta felicitas
facit hominē potentē. reuerendū. celebrē 7 letū. ergo vera
felicitas excludit timorē. 7 per cōsequēs continu⁹ timor q
excludit leticiāz nō sinit eē felicē. vnde. Sene. 6. epla. Ille
beatissimus ē 7 securus sui possessor. qui crastinū diē sine
solicitudine expectat. ¶ Item nota ex quo felicitas p̄sistit i
speculatione dei 7 substantiāz separatay. ipsa excludit ceci-
tatem ignorantie: in qua ignorantia felicitas eē nō potest.

¶ Et qm̄ tu idē es cui p̄suasum esse atqz insituz p̄
multis demonstrationibus scio mētes hominū
nullo esse modo mortales. Quāqz clarū sit for-
tuitā felicitatem corporis morte finiri: dubitari
nequit si hec asserre beatitudinem potest: quin
omne mortalium genus in miseriāz mortis sine
labat. Nō si multos scimus non morte solū ve-
rum etiam doloribus supplicisqz btitudinis fru-
ctum q̄sisse: quoniam mō p̄ns vita facere btōs po-
test. que miseros transacta non efficit:

¶ Et quoniam tu idē es. Hic p̄bia ponit tertā rōnem que
talis est. Si beatitudo consisteret in reb⁹ fortuitis. cū bōa
fortuita finiūtur morte hoīs: sequit qz omnis hō in morte
fieret miser. quod nō est ver⁹. quia multi p̄ mortē cōsecuti
sunt felicitatē. sicut martyres 7 alii sancti: qui perpeffi sūt
maxima tormenta ut consequerētur beatitudinē in anima
dicit ergo sic i littera. Quoniam tu idē es hō cui ego scio eē
p̄suasum p̄ multis. i. valde multis demonstrationib⁹ mē-
tes. i. animas hominū nullo mō esse mortales. Et cuz sit

clarū. i. manifestū. fortuitā felicitatē finiri. i. terminari mor-
te corporis hoīs. neqz. i. nō pōt dubitari. si hec fortuita fel-
citas potest asserre. i. dare beatitudinē. quin oē gen⁹ mor-
talius. i. hominū. labat in miseriā in fine mortis. S; si sci-
mus multos. i. sanctos q̄sisse fructū beatitudinis nō solum
morte. verū etiam doloribus. i. supplicis quonā mō. i. p̄
quē modū: p̄sens vita supple bonis fortuitis ornata. pōt
facere beatos. q̄ vita trāfacta. i. terminata. nō efficit mise-
ros. q. d. nullo mō. ¶ Nota cuius p̄ntia est causa felicitatis
eius absentia est causa miserie 7 infelicitatis. Sicut. n.
nauta p̄ sui p̄sentia est causa felicitatis nauis: sic ei⁹ absen-
tia est causa piclitationis ei⁹. ex. z. p̄bi. Si ergo bōa fortui-
ta p̄ sui p̄sentia eēt causa beatitudinis. p̄ sui absentia
essent causa miserie. Tum autē in morte hominis bōa for-
tuita rclinquūt hominem fugiēdo: 7 homo relinquat ea
moriendo. oīs hō post mortē esset miser 7 infelix. qd falsū
est: nā multi post mortē consequentur beatitudinē. 7 qz for-
san aliquis diceret mortuo homine moriē 7 aia eius. 7 sic
post mortē hō nullā cōsequit beatitudinē. hoc excludit
p̄bia dicens ad boetium. tu es idē ille cui p̄suasum ē mul-
tis demonstrationib⁹ alias hominū esse immortales. ¶ Nota
qz oēs leges in hoc cōueniūt qz aia intellectiva hoīs sit im-
mortalis. sepat enī ab aliis sicut p̄petuū a corruptibili. ex.
z. de aia. 7 hoc est rōnabile: qz aia intellectiva imaterialis
si ēeducta de potentia materic. sed ab extra. s. a deo Ipsa
enī s̄m dñi aug. creādo infundit. 7 infundēdo creat. pp̄
qd cū abscisio materic sit causa p̄p̄uitatis p̄ cōmentatoꝝ
rem primo celi 7 mundi. anima intellectiva immaterialis
exis ipsa est immortalis.

¶ Adetrum quartum libri secundi.

Quisquis volet perbennem
Cautus ponere sedem.
Stabilisqz nec sonori
Sterni flatibus curi.

Et fluctibus minantem
Curat spernere pontum:
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas.
Illud proteruus auster
Totis viribus vrget.
De pendulam solute
Pondus ferre recusat.
Fugiens periculosam
Sortem sedis amene.
Humili domum memento
Certis figere saro:
Quamuis tonet ruinis
Miscens equora ventas.
Tu conditus quieti
Felix robore valli:
Duces serenus eum.
Ridens etheris iras.

¶ Adetrum quartū libri secundi.

Quisquis volet perbennem. Hic incipit hrtū metrū
huius secūdi. quod dī metruz anacremicū ab
inuentore. iambicū a pede p̄dominante. dime-
trum a numero pedum. cathalecticum qz de
est vna syllaba ad complementum metri. hūc metro ad
iungit feregratiū: sic dicitū ab inuentore de quo superius
dicit ē. In hoc ergo metro p̄bia cōmēdat vitā mediocre p̄
talē methaphorā. Edificiū q̄structū i loco nimis alto vrge-
tur tēpestatib⁹ vētoꝝ. 7 fundatū in loco arenoso defluit. s

hūdatū in loco hūili ⁊ raro vtrūq; vltat icōmodū. sic vi
ta p̄sens nīnūū eluata p̄p̄ritate vcl nīnūū dep̄ssa aduer
sitate frequēter enūū sopīnato calamitatib; defluit medio
cris at̄ secūra p̄māet. Dicit ergo in littera. Quisq; hō cau
tus volct p̄dere sedez pbennē. i. firmā māssionē ⁊ ipse stabī
lis cristēs. nec velit sterni. i. dēici. sonoris statib; curi illi
vēti. q̄sq; curat sp̄nere pontū minantē fluctib;. i. mare flu
ctuans. ille vitet cacumē. i. summitatē alti montis. ⁊ vitet
arēas bibulas. i. siccās. Tūc assignat causaz q̄re debeat vi
tari. in edificādo cacumē alti. mōtis. q̄r illud. i. cacumē al
ti montis vrgct. i. infestat auster p̄terrens. i. ventus ip̄peto
sus. Tūc assignat cām q̄re debeat vitari arcne. q̄r be. i.
arcne solute. i. dissiante p̄ siccitatez recusant ferre. i. nolūt
portare. pendulū pond; . i. labile pōd;. Tu ergo fugiens
p̄culosam. fontē. i. cuētū. amcne. scdis. i. amcne māssionis
⁊ certus existens memēto figere. i. stabilire domum tuā in
hūili saro. i. dep̄sso lapide. quāuis ventus miscēs. equora
i. voluēs. maria. tonet. i. seuiat. ruinis. i. statibus ruinosis
tu felix cōditus robore. i. firmitate quieti valli. i. munio
nis. ⁊ tu seren;. i. trāquillus. oues. i. ages. eūū. i. vitā mā
ridens. i. deridēs ⁊ p̄ nihilo hōs hras. i. p̄secutōes etbe
ris. i. aure vel vēti seuiēt. Nota q̄ oīs v̄tus sup̄fluitate
corrupt;. vñ virtus cōsistat i medio. Est enī virtutis habi
tus electū in mediocritate p̄sistēs recta rōne determinat;. id
oīs sup̄fluitas tā quā viciosa vitāda est. P̄bia ergo do
cet vitare sup̄flūā prosp̄ritatē: quā designat p̄ cacumē alti
mōtis. q̄ p̄sp̄ritas plerūq; impugnat inuidia ⁊ potentia
magnatū. q̄ p̄ ventū sp̄llentē designat. Docet etiā vitare
nimiam paupertatē: quā designat bibula arena. que paup
tas reculat ferre indigentiam necessariōz: que per pōdus
pendulū designat. Indigentia enim grauat boies ad mo
dum penduli ponderis. Nota securitas s; Tullii in rbe
torica sua. Est virtus icōmoditatē inminentes ⁊ incho
are rei affines si formidās. que securitas marie appetēda
ē. pp̄ qd̄ p̄bia docet appetere vitam mediocrem q̄ reddat
hoiem seup; s̄m illud poetiū. Adēto tutissimū ibis ⁊ ca
tho. Tutā magē pupis est modico que flumine ferē. quā
vitā mediocrem designat p̄ hūile sargū: in quo edificū im
petu ventū non dēficiē: nec inūdatiōib; tanquā bibula
arena dissoluit. Nota q̄ duplex est paupertas. voluntaria
⁊ leta alia inuolūtaria; tristis. ⁊ p̄ia paupertas. est appetē
da. scda fugiēda. De prima loquit s̄n. in epla. Hōesta
res est leta paupertas paupertas enī expedita secūra est.
Et. is. epla O lucille incipe cū paupertate h̄re cōmertiū.
aude cōtēnere opes. nemo alias ē deo dignus q̄ q̄ opes
cōtēpserit. Secūda paupertas. i. inuolūtaria. ⁊ tristis fugiē
da est. quia mortalis est: ⁊ ratione tristitie stupefacit ⁊ cor
rumpit naturam.

Profa quinta libri secūdi.

Sed quoniam rationū iam i te mearū
fomenta descendunt: paulo validiori
bus vtendū puto. Age. n. si iaz caduca
⁊ momentanea fortune dona nō essent:
qd̄ in eis est quod aut vestrū vnq; fieri queat. aut
non p̄spectum consideratumq; vilescat.

Profa quinta libri secūdi.

Sed quoniam rationū iam i te mearū
fomenta descendunt: paulo validiori
bus vtendū puto. Age. n. si iaz caduca
⁊ momentanea fortune dona nō essent:
qd̄ in eis est quod aut vestrū vnq; fieri queat. aut
non p̄spectum consideratumq; vilescat.

Profa quinta libri secūdi.

Sed quoniam rationū iam i te mearū
fomenta descendunt: paulo validiori
bus vtendū puto. Age. n. si iaz caduca
⁊ momentanea fortune dona nō essent:
qd̄ in eis est quod aut vestrū vnq; fieri queat. aut
non p̄spectum consideratumq; vilescat.

ra. Quoniam fomēta. i. medicamēta mearū rōnū: in te de
scēdit. q̄r ego video te paulatī fortunā cōtēnere. puto esse
vtēdū paulo validiorib; sup̄ple rōnib;. i. magis mouentib;
b;. Age est aduerbiū hortādū. si. n. dona fortune nō cēt ca
duca. i. casualia. ⁊ momentanea. idē trāstoria ad modum
momētū. qd̄ ē i eis. qd̄ vnq; q̄at fieri vest; aut p̄spectum
⁊ in se cōsideratū nō vilescat. q. v. nihil. Nota q̄ bona
fortune sūt caduca et trāstoria. q̄r dicit Seneca. 76. epla.
Oia bōa fortune nobis accidūt s; nō adherēt. ⁊ si abducā
tur sine vlla nostri labrymatione vīscēdūt. ex quo patet: si
mutabilia sunt q̄ nō sūt p̄pria bona hōīs: q̄ s̄m cūndē
Seneca. Nihil p̄p̄riū dicas qd̄ mutari potest. Nota q̄
bona fortune in se considerata vilescunt: q̄r dicit Joānes
crisostō. Bona fortune in seip̄s veterascūt ⁊ cōsumunt
aut ab extraneis dolo vel violētia vel calūnnia diripiūt.
Diuitie ne v̄ vestri vel sui nā p̄ciose sūt. Quid
eaz pot;: aut ne an vis cōgeste pecūie: at q̄ bec
effundēdo magisq; coaceruādo meli; nitēt. Si
quidē auaritia semp̄ odiosos: claros largitas fa
cit. Qd̄ si manere apud quemq; non p̄t qd̄ trās
fertur in alterum: nec est p̄ciosa pecūia cū trās
lata in alios vsu largēdi desinit possideri.

Diuitie ne vel vestri vel sui natura sc. Hic p̄bia pōit ra
tiones d̄ diuitiis in speciali q̄ nō sūt magnopē appetēde.
Secdo p̄bat hoc ḡnāliter de diuitiis ibi Quid at. P̄ria
diuidit in quinq; partes s̄m q̄ anq; sūt ḡnā diuitiarū. q̄
p̄bat non multū eē appetēdas. scz p̄ciosa. gēme. possessio
nes. vestes. ⁊ famuli. P̄rio ofidit propositus de pecunia.
Secdo de gēmie. ibi. An gemmaz. Tertio de possessioni
bus ibi. An vos. Quarto de vestibus. ibi. Jam vō. Quid
to de famulis. ibi. An vō. P̄rimo duab; ratiōib; p̄bat
diuitias nō multū eē appetēdas. scda ibi. An eadē. P̄ria
ratio talis est. Illa nō sūt multū appetēda. q̄ nec ex sui nā
nec ex nā vtentis sūt p̄ciosa. diuitie sunt h̄mōi ergo sc. ma
lor: nota: q̄ nihil appetit nisi bonū ⁊ p̄ciosus. Adior de
clarat: diuitie nō sūt bōe ex sui nā. q̄ nō faciūt bonū cum
enī adueniunt. nec sūt bōe ex p̄te vtētis. q̄ nō in q̄tū p̄fer
uānt sic enī faciūt hōīnē auaz. nec in q̄tū distribuūt. q̄
sic relinquit hōīnē. dicit. n. in littera. Diuitie vel sūt p̄
ciose sui nā: aut nā vestri vtētū eis. ⁊ quid eaz est pot;. i.
p̄ciosus. an aurū aut vis cōgeste pecūie. i. cōgregate.
Atq; p̄ certe. bec. i. diuitie non sunt p̄ciose cōseruādo
eas: quia melius nitēt effundēdo. i. distribuēdo eas q̄ co
aceruādo. i. retinēdo eas. siquidē auaritia q̄ pecuniam
coaceruat. semp̄ facit homines odiosos. ⁊ largitas que pe
cuniam effundit: facit claros. i. honestos. Subdit. ⁊ si illd̄
qd̄ trāsferē i altey nō p̄t māere apud quēq; tūc ē p̄cio
sa pecunia loquēdo yronice. cū ipsa vsu largēdi trāsata
in alios desinit possideri. Notādū q̄ aliquid est bonū
dupliciter: vel ex natura sui: vel ex natura vtētis. Illud
dicitur bonū ex natura sui. quod a se vel in se habet
vnde sit bonū: ⁊ cuiuscūq; aduenit facit s̄plum bonū
sicut ratio recta. par ⁊ similia. Sed illud dicitur bonū ex
parte vtētis: quo si aliquis conuēnter v̄tā aliquid
boni inde puenit. Cū nota s̄m beatum bern. Solus
error hominum facit q̄ aurum ⁊ argentum reputat
tur p̄ciosa cum sint nisi terra rubea ⁊ alba. Nota q̄
Seneca. 88. epistola. probans diuitias non esse bonas sic
arguit. Quod bonū est bonos facit. diuitie non faciunt
bonos. ergo diuitie. bone non sunt. Item. illud quod po
test contingere contemptissimo et turpissimo bonū non
est. diuitie autem ⁊ lenoni ⁊ lausse contingunt. ergo bo
ne non sunt. Item bonū ex malo non fit: diuitie autem
sunt ex auaritia que mala est. ergo bone nō sunt.

At eadem si apud v̄rū q̄ta est vbiq; gentiū cō
gerat: ceteros sui inopes fecerit. Et vox quidem
tota: tota pariter multorum. replet auditus. Ne
stre vō

stre vero diuitie nisi cōminute in plures trāsire n̄ possūt. Qd̄ cū factū est: paupes necesse est vt faciāt quos relinquūt. Q̄ igit̄ angustas inopesq; diuitias quas nec h̄re totas pluribus lz. 2 ad quēlibet sine ceteroz paupertate non veniunt.

CAt eadē si apud vnū. Hic ponit sedam rōnem que talis est. Illa nō sunt multū appetēda q̄ a plib⁹ nō p̄nt posside ri. 1 nō transeūt ad aliū sine paupertate alioz diuitie sūt huiusmodi. ergo 2c. vñ dicit in littera. Si eadē pecunia q̄ta ē vbiq; gentiū. i. apud oēs gētes. si illa cōgerat apud vnū hoīem. ip̄a fecerit ceteros hoīes inopes sui. i. carētes: 1 vna vox pariter tota. i. sil̄ replet. auditū multoz. diuitie aut nō possūt transire in plēs nisi cōminute. i. diuise in partes q̄ cū factū ē. i. q̄ cōminute trāsūt in alios: necesse ē vt illos faciāt paupes quos relinquūt. Et tūc exclamat cōtra diuitias dicens. O igit̄ supple dico diuitias esse angustas. i. arctas. q; p̄ 1 inopes. q; nō licet plurib⁹ h̄re totas. 1 que nō veniūt ad quēlibet sine paupertate ceteroz. i. alioz homīnū. **C**Nota q; diuitie nō veniūt ad quēlibet sine alioz paupertate: q; dicit seneca in de remediis. Pecuniā p̄didisti: quā vt haberes alī ante te p̄didisti. p̄didisti pecuniā habes vno piculo minus quo te felicē si cū illa auariciā p̄didisti. Et idē. 88. epla dicit. Diuitie alios inflant. supbia pariuunt. in uidiā cōtrahūt: mētē alienāt. timorē inducūt. insolentiam faciūt. nihil autem aliud insolentia est q̄ spes false magnitudinis. ergo diuitie bone non sunt.

CAn gemaz fulgor oculos trahit. Sed si qd̄ est i hoc splendore p̄cipui: gemmaz ē lux illa nō hominū. Quas qd̄ mirari hoīes uehemēter admīroz. Quid ē enī carēs aie motū atq; mēbroz cōpage: quod aiate rōnabiliq; nature pulchritudine esse iure videat. Que tāt si cōditoris opa sui q; distictiōe postreme aliqd̄ pulchritudinis trahūt: infra vestrā tamē excellētiā collocatē admirationē vestram nullo modo merebantur.

CAn gemaz fulgor oculos trahit. Hic ostendit p̄bia: q; gemme nō sūt appetēde tanq̄ p̄p̄riū bonū hoīs itēdēna talē rōnē. Quicqd̄ bonitatis vel p̄ciositatis est i gemis: B cōsistit in luce 1 splendore gemaz. h̄ lux gemaz nō est p̄p̄riū bonū hoīs: sed est bonū ipsaz gemaz. ergo 2c. vñ dicit in littera. An fulgor gemaz trahit oculos hoīuz supple ad cōcupiscēdiū eas tanq̄ p̄p̄riū bonū: h̄ si qd̄ est p̄cipui. i. p̄ciositatis in hoc splendore: illa lux est gemaz 1 nō hoīum: quas qd̄ gemas uehemēter admīroz hoīs mirari. i. mirādo desiderare tanq̄ bonū suū: quid. n. ē carens motū aie atq; cōpage. i. cōiūctione mēbroz. q. d. qd̄ repitur in reb⁹ inaiatis qd̄ iure videat. i. videri debeat. eē pulchry rei aiate. q; p̄ 1 rōnabili nature. q. d. nihil. q̄ gēme tamē si p̄ q̄uis trahūt. i. recipiūt aliqd̄ postreme pulchritudinis. opera. i. diligētia cōditoris. q; pro 1 sui distictiōe. i. specifiā formatiōe. tū ipse collocatē infra v̄f̄az excellētiā. i. dignitatē. nullo modo merebant vestrā admirationē.

CNota q; nō ē glāndū de gemis tanq̄ de p̄p̄riū bono q; dicit seneca. 41. epla. Nemo gloriari d; nisi de suo qd̄ n. ē stultū q̄ in hoīe aliena laudare: qd̄ est eo dementius qui ea mirat̄ que ad aliū trāsferre p̄tin⁹ p̄nt. non faciunt equū meliorē auri freni. **C**Nota q; quadruplex est pulchritudo. prima ē aīaliū rōnaliū: scda ē brutoz sensibiliū tertia plantaz vegetabiliū. quarta est rez inaiataz: i quo genere gēme collocat̄. pp̄ qd̄ dicit p̄bia. si gēme trahūt aliqd̄ postreme pulchritudinis. i. vltimē pulchritudinis.

CAn vos agrorū pulchritudo delectat. B. qd̄ nī. Est enim pulcherrimi operis pulchra portio Sic quondam sereni maris facie gaudemus: sic

celum: sydera solem lunāq; miramur. P. Nū te hoz aliquid attingit. Nū audes alicuius talium splendore gloriari. An vernis floribus ipse distingueris aut tua in estiuos fructus intumesceat vbertas. Quid inanibus gaudiis raperis. Quid externa bona pro tuis ampleraris. Nū tua faciet esse fortuna: que a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus animantium proculdubio debentur alimentis. S; si qd̄ nature satis est replere indigentia velis. nihil est quod fortune affluentiam petas Paucis enim minimisq; natura contenta est. Eius facietate; si superfluis vrgere velis: aut iniocondam quod infuderis fiet aut noxium.

CAn vos agrorū pulchritudo. Hic p̄bat p̄bia. idē de possessiōib⁹ sicut de agris 1 iūdit hāc sententia. Bditas agrorū vt cōsistit in pulchritudine eoz que delectat aspectū. 1 talis pulchritudo non magis est ipsi⁹ hoīs q̄ pulchritudo florum vel stellarū: que etiā delectat aspectū hoīs. 1 tū nihil ad hoīem pulchritudo istoz. vel bonitas agrorū cōsistit i utilitate eoz que est ad sustentationē hoīs. sed hec possessio agrorū nō ē multū appetēda vt sit ampla: q; natura paucis ē cōtēta. vñ dicit in lra. An pulchritudo agrorū delectat vos vt gaudeatis de ea tanq̄ de bono vestro. 1 dicit Boetius. qd̄ nī. i. quare nō delectaret. Est. n. pulchra portio ogis pulcherrimi. i. mūdī. sic nos gaudem⁹ facie. i. aspectu. maris sereni. i. trāgillī. sic. i. eadē rōne miramur celū sydera. solē. q; p̄ 1 lunā. R̄ dicit p̄bia. Nū. i. nūqd̄ aliqd̄ hoz attingit te tanq̄ p̄p̄riū. q. d. nō nunqd̄ audes gloriari splendore alicuius talium tanq̄ tuo. q. d. nunqd̄ tu ipse distingueris. i. ornaris vernis florib⁹. q. d. certe non nunqd̄ tua vbertas. i. fertilitas. intumesceat. i. sup̄bit. i. estiuos fruct⁹. i. p̄ estiuos fruct⁹. q. d. nō qd̄ rapis. i. circūdatis. i. anib⁹ gaudiis. supple reputādo ista eē tua bona. qd̄ ampleraris externa bona pro tuis. q. d. frustra hoc facis: q; fortuna nūq; faciet esse tua que natura rez a te fecit esse alia. Tūc dicit p̄bia. nō nego qn̄ ista possit tibi eē vtilis fruct⁹ enim terraz. p̄culdubio debent alimentis alantū. i. aīalib⁹ p̄ alimentis. sed si velis replere indigentia nature. qd̄ satis ē. i. ad sufficiētiā nihil ē. i. nō o; q; petas. i. desideres affluentia fortune suple ad dilatandū 1 ampliandū agrorū. natura enī paucis contenta est cui⁹ facietate si velis vrgere. i. cogere. sup̄fluis suple cibis 1 potibus. illud qd̄ i fuderis ventri superflūū. aut fiet iniocondū. i. triste. aut fiet noxium. i. periculōsū. **C**Nota q; ex lra p̄nt formari talē rō. Si illd̄ qd̄ videt̄ magis iesse nō inest: nec illud qd̄ mīn⁹. sed magis videt̄ q; hō d; gloriari de pulchritudine celi 1 stellarū 1 nō d; q; nihil hoz ē suū. ergo minus d; gloriari de pulchritudine agrorū 1 aliaz possessiōnū **C**Nota q; natura nō ē onerāda superfluis. sed est alēda paucis: q; contenta ē. vñ Sen. 16. epla. Si ad naturā vixeris nūq; eris pauper: si ad opinionem nunq; eris dives. Et quā natura de siderat. opinio vō imēsum. Et beatus Aug. dicit lumen da sūt alimēta tanq̄ medicamēta. Et Greg. Dum venter nimia facietate extēdit. aculeus libidinis suscitatur. **C**Nota q; Arist. in quadam epla ad Alexādrū dicit. Qui trāsgredit̄ debitum modum in pleno 1 in vacuo. non poterit euadere furoz egritudinis: 1 molestias infirmitatū. Qui ergo appetit viuere 1 vñari: renūciat desiderio pp̄rie voluntatis. nec comestione comestioni sup̄addat: q; ois icōtinentēs voluntarie egrotat. z. etb. Et subdit Audiui ab Iprocrate q; cōseruauit dictas pro qd̄ debilitatē corporis sustinebat. Lū dixit suis discipulus. Doctor egregie si velles hū comedere: nō sustineret tantā corporis debilitatē. cui respondit Iprocrates. Ego comedo vt viuam non viuo v.

comedam. vñ dicit Arist. ibidem. Alimentū propter durā
bilitatē est querendū: non durabilitas ppter alimentum.
Subdit. Multos noui qui diminuērūt de alimēto & com-
mestione abstinentes a suis appetitibus & pcentes gule
vincētes temperatē p̄r dietas qui fuerunt sanissimi cor-
poris longioris vitē & boni appetitus.

C Jam vō pulchrum varis fulgere vestibus pu-
tas. Quarum si grata intuitu spēs est: aut mate-
rie naturam: aut ingenium mirabor artificis.

C Jam vō hic p̄bia ostēdit q̄ non sit gaudendus de pulchrā
tudine vestīū tanq̄ de pprio bono. & arguit sic. De illius
pulchritudine non est gaudendū que non est hominis pul-
chritudo. sed pulchritudo vestīū nō est hōis pulchritu-
do. sed est sp̄z vestīū igit̄ vñ dicit in l̄sa. Jam pu-
tas pulchrū esse. i. tū pulchritudinē ascribendum. fulgere
varis vestibus. q. v. non debes hoc putare. quāz. i. vesti-
tum si spēs. i. pulchritudo. ā grata. i. delectabilis intuitu.
ego mirabor naturā materie vestīū. aut mirabor ingenīū
idēst subtilitatē artificis vestē formantis: nihil ascribēdo
tibi. **C** Nota q̄ splendor habitus exterioris non facit hō-
minē meliorē: nisi fulgeat habitus mentis interior i eo. vñ
Sen. Nullus dicit gladium esse bonum si balthe⁹ eius d̄
auratus est: & vagina gemis distincta. sed gladi⁹ bon⁹ est
qui vñ incidit & bonū acutū ē h̄z & mucro bonus est qui oē
munimē rupturus est. vñ sunt versus. Aurea nobilitas lu-
team si vestiat ollam. Nō ideo sequit̄ hāc minus esse lu-
team. Item poeta inquit. Linge caput laur̄ o: tege corpus
gemis & auro. Si fueris prudens remanebis rusticus idē.

C An vō te longus ordo famulorū facit esse felicē:
quā si vitiosi moribus sint pernicioſa domus sar-
cina. & ipsi dño vebemēter inimica. Si vō probi
sint: quonāmodo in tuis opibus aliēna probitas
numerabitur. Et quibus omnibus nihil horum
que tu in tuis computas bonis: tuum esse bonum
liquido monstratur. Quibus si nihil inest appe-
tende pulchritudinis: quid est q̄ amissis doleas
vel leteris retentis: Nō si natura pulchra sunt:
quid id tua refert. Nam hec per se a tuis quoq̄
opib⁹ sequestrata placuissent. Neq̄ enim iccir-
co sūt p̄tiosa q̄ in tuas venere diuitias. sed qm̄
p̄tiosa videbāt. tuis ea diuitiis annerat maluisti

C An vō te longus ordo famulorū. Nō p̄bia ostēdit nō esse
glorandū de multitudīne famulorū tanq̄ de pprio bono
& arguit sic. famuli aut sunt peruersi in morib⁹: & sic sunt
nocui: aut sunt bene morigerati: tunc nihil ad te: q̄ hec
probitas est famulorū & non tua. vñ dicitur i l̄sa. An vō lō-
g⁹ ordo famulorū facit te esse felicē. qui. i. famuli. si sint vi-
tiosi moribus: tunc sunt pernicioſa sarcina. i. periculosi p̄-
dus ipsius dom⁹: & sunt vebemēter inimica sarcina ipsi
domino. si vō sint probi: quonā modo. i. per quē modū.
aliēna probitas: numerabit. i. cōputabit in tuis opib⁹. q.
v. nullo modo. & tunc concludit de oib⁹ p̄dictis dicens. ex
q̄bus oibus predictis monstrat ligdo. i. aperte. nihil hō-
rum esse bonum tuū que tu cōputas i tuis bōis: q̄bus si
nihil inest appetēde pulchritudinis supple que tibi ascribi
poterit qd̄ ē. i. quare est. q̄ tū doleas de amissis. vel lete-
ris retentis. q̄ pro sed si predicta sunt pulchra natura. i. p-
pter naturā ppriā. qd̄ refert id tua. i. qd̄ p̄tinet hoc ad te.
q. v. nihil nam hec sequestrata. i. diuisa a tuis opib⁹. p se
placuissent. nō. n. iccirco sūt p̄tiosa q̄ in tuas venere di-
uitias. sed qm̄ tibi videbant p̄tiosa ideo maluisti ea ānu-
merare tuis diuitiis. **C** Nota q̄ serui p̄uersi in moribus
sunt familiares inimici dñi & totius domus: de q̄bus po-
eta dicit tertio huius. q̄nta p̄sa. Nō est pestis efficacior
ad nocendū q̄ familiaris inimicus. & si vidēt aliq̄n ami-

ci: B est rōne vtilitatis nōn rōne virtutis. de q̄b⁹ loq̄t Se-
neca in de remediis dicens. Quid musce sequit̄: cadauera
lupi: frumenta formice. predam sequit̄ ista turba non ho-
minē. Itē Seneca dicit. 4. epla. In boie illud laudandū
ē q̄b⁹ ipsi ē. si familiam formosam h̄z & domū pulchram
si multum ferit. si multū fenerat nihil hōz i ip̄o ē: sed cir-
ca ip̄z lauda i illo q̄b⁹ ppriū ē: q̄b⁹ nec auferri nec eripi p̄t

C Quid aut tanto fortune strepitu desideratis. fu-
gare credo indigētā queritis copiam. Atq̄ hoc
vobis in contrarium cedit. Pluribus yppe ad-
miniculis opus est ad tuendam p̄tiosē suppel-
tilis varietatē. Verūq̄ illud est permultis indi-
gere eos: q̄ permulta possident. Cōtraq̄ mini-
mo indigere qui habundantiā suāz nature neces-
sitate: non ambitus sui superfluitate meriantur.

C Quid aut tanto fortune strepitu. Nō p̄bia ostēdit genera-
liter diuitias non esse appetendas magnop̄. Et facit h
trib⁹ rōnibus. Sedam ponit tibi. Ita ne tertiā tibi. Ego vō
nego. Prima rō ē ista. Illa nō sunt multū appetēda p̄ q̄
hō nō cōseq̄ ea ppter que appetit. h̄z p̄ diuitias hō non
cōseq̄ ea ppter que diuitie appetit. appetit̄ enī diuitie
ppter fugam indigentē quā fugam indigentie hō nō con-
seq̄ p̄ diuitias. sicut declarat in l̄sa dicens. Quid aut tan-
to strepitu. i. labore desideratis. i. cū desiderio inistitis for-
tune credo vos queritis fugare idigentā copia. i. diuitiis
q. v. ideo desideratis diuitias vt supplicatis vestram indi-
gentiā. sed hoc cedit vobis in contrarium. q̄ pluribus ad-
miniculis. i. adiutoriis. est opus ad tuendam varietatem
p̄tiosē suppellectilis. i. possessionis. verūq̄ illud est. per
multis eos indigere qui p̄multa possident. & etiam h̄. i. p-
p̄tiosū. illi minimo indigent q̄ meriantur. i. mensurāt suā
habundantiā. nō sup̄fluitate ambitus. i. cupiditatis. sed
necessitate nature. **C** Nota s̄m Senecam. p̄multie idigēt
qui permulta possident. ppter q̄ multe diuitie nō fugāt
indigentiam. sed magis excitant. vnde poeta. Nulla dita-
ri ratione potestis auari. Vos faciunt inopes quas cumu-
latis opes. **C** Nota circa hoc q̄ dicit nimium indigent.
dicit Seneca. 6. 2. epla. Taurus paucissimorum iugoz
pascuis implet. & vna silua pluribus elephātibus sufficit
homo terre pascit & mar. qd̄ igit̄ tam insatiabilēz ventrē
natura dedit nobis: cū tam modica corpora nobis dederit
vt fastissimoz edacissimozq̄ aialū auiditatem vince-
amus. quātulum cui⁹ est q̄b⁹ nature datur: paruo illa edu-
cat. nō fames nostri ventris nobis magno constat: h̄ am-
bitio. ventri aut obedientē loco animalium numeremur
non hominum.

C Ita ne aut nullum est propriū vobis atq̄ insitū
bonum vt in externis ac sepositis rebus bona ve-
stra queratis. Sic rerum versa cōditio est: vt di-
uinum merito rationis animal: nō aliter sibi splē-
dere nisi inanimata suppellectilis possessione vi-
deatur. Et alia quidem suis rebus cōtenta sunt
vos autem deo mente consimiles: ab rebus infi-
mis excellentis nature ornamenta captatis. nec
intelligitis quantam conditori vestro faciatis in-
iuriam. Ille genus humanum terrenis omnib⁹
prestare voluit. vos dignitatem vestram infra-
queq̄ infima detruditis. Nam si omne cui⁹q̄
bonum: eo cui⁹ est constat esse p̄tiosius. cum
vilissima rerum vestra bona esse indicatis: eis-
dem vosmetipsos vestra existimatione submitti-
tis. quod qd̄ baud in merito cadit. Humane ypp-
pe nature

pe nature ista cōditio ē: vt tñ tñ ceteris rebus: cū se cognoscit: excellat. Eadē tñ infra bestias redigat si se nosse desierit. Nā ceteris animantibus sese ignorare natura ē hoib⁹ vō vitio venit.

CIta ne aut nullum. Hic ponit secundam rationem. scdo cōcludit manifestū errorem hoib⁹ ibi. q̄ vō late. Et rō talis est: Illa non sunt appetenda quibus appetitis hō putās se talibus ornari: facit iniuriā suo creatori. sed bona exteriora si eut diuitie sunt hōi. vt declarat in lra. ergo rō. Et dicit O hoies nūquā nullū bonū est p̄p̄tū atqz iustū. i. natura se r̄ intrinsecū vobis ita vt queratis bona vestra i ceteris reb⁹. i. i. extrinsecis reb⁹. r̄ in reb⁹ sepositis. i. a vobis seorsum positis. q. d. imo in vobis est bonum si cōsiderare vultis. sed sic est versa. i. mutata p̄ditio rez vt aial diuinum. i. hō qui est similis deo: non aliter videatur sibi spēdere nisi in possessione suppellectilis inanimatae. i. bonorum exteriorū que sunt inanimata: r̄ alia quidem ab hoie cōtenta sunt suis bonis: vos at hoies deo p̄llēs mēte captatis. i. queritis ornamenta vestre excellentis nature a reb⁹ inanimatis. i. inanimatis. qd̄ erroneū est nec intelligitis quātā iniuriā faciatis vestro cōditōri. suple p̄cedēdo ordinē ab eo institūtū. Ille. n. p̄ditōr voluit humanū genus p̄stare. i. scellere oib⁹ terrentis. sed vos detruditis vram dignitatē infra queqz rez infima. qd̄ p̄bat ex hoc. Nam oē bonū ē p̄ciosius eo cuius est bonū cū vos iudicatis vilissimā rez sicut sunt dona fortune. esse vestra bona. vos submittitis. i. subicitis vosmet ipsos eidē vestra existimatiōe. i. opinione. r̄ hoc nō merito cadit. i. accidit hoī. Nā illa ē p̄ditio hūane nature. q. tum. i. tunc tñ excellat ceteris reb⁹ bus. cū se cognoscit. eadē tñ natura humana redigat ista bestias si desierit se nosse. Nam ceteris animantib⁹ natura est ignorare sese. sed hominibus venit. i. p̄cūit ex vitio. **C**Nota qd̄ hoī est iustū p̄p̄tū bonum qd̄ est recta rō que semp̄ deprecatur ad optima. i. cuius actu r̄ speculatione consistit felicitas. qz sapiens maxime est felix. io. etbi. r̄ homo curans intellectum deo amantissim⁹ videtur: ibidem ideo non est querendū bonum hominibus in reb⁹ exterioris. **C**Nota qd̄ homo mente r̄ rōne est similis deo. qz sim se necam. Rō nihil aliud est q̄ pars diuini spiritus: merita in corpus humanum: Et dicit idem qd̄ animus rectus est quasi deus in humano corpore hospitatus. Et idem dicit Discite potius animū extollere in immensū. nobilis enī r̄ generosa res est. **C**Nota qd̄ homo seipsum ignorans deterior est bestia. vñ Doctus in tractatu de summo bono allegans cōmentatorem dicit. Ueb. vobis hominibus qui de numero bestiarū cōputati estis. diuinum qd̄ in vobis non cognoscetes p̄pter qd̄ ad sup̄iora ascenditis: r̄ deo similes estis. Et subdit. Diuinū autē in hoie vocat intellectum r̄ rōnem. **C**Nota qd̄ nihil p̄hibet vnum r̄ idem esse nobilius r̄ ignobilius quod diuersificatur sim conditionē seu considerationem. Unde q̄nis homo sim se r̄ simpliciter sit nobilior bestia. tñ in quātum deficit ab aliquo qd̄ si bi debetur sim naturam. i. cognoscere se: quod non debetur bestia sic est ignobilior bestia.

CQuā vō late patet vester hic error: qm̄ ornari posse aliqd̄ ornamentis existimatis alienis. At id fieri neqz. Nā si qd̄ ex appositis luceat: ipsa qd̄ q̄ sunt apposita laudantur: illud vō bis tectū atqz velatū in sua nihilominus feditate perdurat.

CQuā vō late p̄. Hic p̄bia concludit manifestū errorem hominum dicens. O hoies q̄ late p̄ vester error q̄ existimatis aliqd̄ posse ornari ornamentis alienis sed illud fieri nequit. Nam si aliqd̄ luceat ex appositis sibi r̄ nō ex pulchritudine p̄p̄ta: tunc apposita illa laudant. sed illud qd̄ ē velatū r̄ tectū appositis illis: illud nihilominus p̄durat idē p̄cuerat in sua feditate. i. turpitudine. **C**Nota si aliqd̄ est fetidum in se: eius fetiditas non tollit per ornata

extrinsecū. vñ dicit poeta. Aurea nobilitas luteam si vestiat ollam. Nō ideo sequitur hanc minus esse luteam. Et quidam clericus respondens mulieri querenti virus esset pulchra: dixit. O dña pulchra sunt tibi appensa.

CEgo vō nego illud esse bonū qd̄ noceat habenti. Nū id mentior: minime inquit: Atqui diuitie possidentibus per sepe nocuerūt. Cum pessimus qsqz eris alieni magis audus: quicquid vsqz auri gemarūqz est: se solū qui h̄ dignissimum putat. Tu igitur qui nunc contum gladiūqz sollicitus p̄rtimescis: si vite huius callē vacuus viator intrasses: coram latrone securus cantares. **C**p̄ clara opum mortalium beatitudo quā adeptus vbi fueris securus esse desisti.

CEgo vō nego illud esse bonum. Hic ponit tertiā rōnē q̄ talis est. Illud non est multū appetendū qd̄ nocet possidentī. sed diuitie sepe nocuerūt possidentibus. quod declarat ex duobus. p̄mo qz diuitie faciunt possidentes de se falsa opinari vel existimare. Scdo qz faciūt possidentes amissa securitate timere. vnde dicit lra. Ego p̄bia nego illud esse bonum qd̄ noceat h̄nti. nū id mentior: igitur minime. at qz pro certe. diuitie per sepe nocuerunt possidentibus: qz qd̄ qz homo eo qz ipse ē audus magis alieni eris ipse putat illū hoium solū dignissimū. qui h̄. i. possidet quicquid vsqz est auri r̄ gemarū. Tu igitur homo qui in diuitiis constitutus nunc p̄rtimescis gladiū. qz pro r̄ contus si intrasses callē. i. semitā huius vite. tanqz viator vacuus coram latrone securus cantares. Tunc inuehitur h̄ diuitias. **C**p̄ clara beatitudo opum mortalium r̄ loquitur ironice quā si dicat minime preclara: quā tu hō cū adeptus fueris: securus esse desisti. **C**Nota diuitie nocent h̄nti. vñ Arist. l. etbi. dicit. Talem qdem errorem h̄nt bona qz multi cōtinuant detrimēta ex ipsis. multi. n. p̄pter diuitias perierūt.

CNota qd̄ mali tñ diuites reputat esse dignos. vnde dicit Amb. Ita incubuerunt mores hoium in admiratione diuitiarū: vt nemo nisi diues putet dignus. **C**Nota diuitie non reddūt hoies secuz. vñ Iuuenalis poeta. Pauca h̄ potes argenti vascula puri. Nocte iter ingressus cōtuz gladiumqz timebis. Et mote ad lunam trepidabis arundinis vmbra. Cantabit vacuus corā latrone viator. Et se neca. i. epla. di. Audū latro trāsmittit: etiā i obfessa via paupi par ē. r̄. 74. epla dicit. Quisqz se multū fortūe dedit: ignē sibi naturā p̄turbatōis. fecit. vna hec via ē ad tuta vadēdi externa despiciere: r̄ honesto contētū esse.

CAdetrum quintum libri secundi.

Elit nimium prior etas.
Contenta fidelibus aruis.
Nec inertī per dita luxu.

Sacli que ser a solebat!
Ieiunia soluere glande.
Nec bachica mūnera norat
Liquidō confundere melle.
Nec lucida vellera serum
Tyrio miscere veneno.
Somnos dabat herba salubres.
Potum quoqz lubricus amnis.
Umbras altissima pinns.
Mondum maris alta secabat.
Nec mercibus vndiqz lectis.
Noua littora viderat hospes.
Tunc classica seua tacebant.

Diis neq; fufus acerbis.
 Cruor horrida tingerat ar mā.
 Quid enim furor hoflicus vlla
 Vellet prior arma mouere.
 Eum vulnere feua videret.
 Nec premia sanguinis vlla.

C Admetrum quintam fecundi libri.

Eliz nimium prior etas. Hinc incipit quinta metz
 butus fecundi: qd dicitur pentecatu ab inuento
 anapesticu a pede predominante. et est dimetriu
 qz quattuor pedu. nam duo pedes vnum metz
 constituunt et est catalecticu. qz i quarto pede vna
 syllaba deficit ad cōplemētū metri. In quo metro pbia
 cōmēdat primā etatē que erat sine cupiditate diuitiaz: de
 plangēdo pntem etatē i qua vñaf: et regnat auaritia. Pri
 mo ergo cōmēdat etatē ātūquoz. Secdo nřaz etatē deplau
 git: ibi. Ctinā modo. Primo dicit. prior etas nimium felix
 fuit contenta fidelib⁹ aruis. i. hēli agricultura: nec fuit
 pōlita. i. dēpauata. tert luru. i. graui supstituta que etas
 solebat soluere. i. remouere. fera. i. tarda ieiunia facili glā
 de. i. vili fructu. nec illa etas nozat. i. nouerat. confundere
 i. miscere bacfica munera. i. vna. liquido melle ad facie
 dū melleratū sicut modo fit: nec etiam nouerat miscere. i.
 intingere. lucida vellera. i. albam lanam. serum. i. illoz
 populoz: tyrio veneno. idest sanguine conchilioz: quoz
 copia apud tyrum inuenitur ad faciendū purpureū colorē
 Verba dabat cis salubres somnos: non enim dormiebāt
 in lectis eburneis: sed in herbis et lubricis amnis. i. labil
 aqua: dabat cis potum. et pin⁹ illa arbor altissima dabat
 eis vmbias. idest vmbrosas habitationes. non enim i do
 mib⁹ et in curiosis edificis habitabant. Mundum hospes
 aliquis existens secabat. i. diuisebat nauigando alta. i. p
 funda maris. qz adhuc non erat vsus nauis: nec mercib⁹
 vndiq; lectis. i. collectis. viderat noua littora. i. alienas
 terras: qz manebant in patria: tunc in illa etate tacebant
 seua classica. i. tube vel cornua vocantia homines ad bel
 lum. dicta classica a calo quod est voco: neq; cruor fufus
 acerbis odiss tingerat. i. madidauerat horrida arma: quia
 tunc non erat vsus armorum: quid enim. i. ppter quid. ho
 sticus furor vellet prior arma mouere cū videret seua vul
 nera: nec videret vlla premia sanguinis: qz nihil erat pro
 quo pugnaret. C Nota circa hoc qz dicit prior etas quat
 tuor etates distinguuntur fm poetas. In prima fuerūt ho
 mines boni et simplices paucis pētē: qui comedebāt glan
 des bibebant aquā. non colebant vineas. hanc etatez vo
 cabant poete auream. et erat sub saturno. de qua Boetius
 loq⁹ in lra. Secda etas dicebat argentea que erat sub Jo
 ue cum hoies magis astuti inuenerūt agriculturam. et ce
 perunt inhabitare domos et plantare vineas. Tertiaz eta
 tē vocabant eneā. in qua homines ppter propriā curā
 reu ceperūt alios depellere: et sic aliquatiter malitie vare
 Quarta etate vocabant ferrea: qz in tātū habūdabāt ma
 licia et auaricia hoīuz: qz nec fides nec iustitia manere i ter
 ra: in q etate nos sumus: quā in fine Boetius deplangit
 C Nota circa hoc qz dicit inert luru. qz inertia et ocīuz sūt
 cā luru vnde poeta. Ocīa si tollas perire cupidinis ar
 tes. Itē orati⁹. Querit egistis quare sic factus adulter.
 In pmpu cā est desidiosus erat. Est āt triplex luruia
 et de scholarium disciplina. quedam consistit in coītu: q
 dā in crapula: et quedam in vestitu: et quelibet est fugienda
 C Nota circa h qz dicit: lucida vellera sep. seres sunt qdaz
 hoies apud quos contexit lana de arboribus. hila ergo q
 a vermibus qui dñr donbices opant: illa vocat h lucida
 vellera. C Nota qz thyrus est vermīs venenosus in cuius
 sanguine in tingitur purpura. Alii dicunt qz sit genus con
 chiliozum. in quoz sanguine intingitur purpura: quoz
 conchiliozum copia inuenitur apud thyrum in insula.
 Ctinā modo nostra redirent.

In mores tempora prisicos:
 Sed senior ignibus etbne
 Feruens amor ardet habendi.
 Hec quis primus fuit ille.
 Auri qui pondera tecti
 Gemmasq; latere volentes
 Preciosa pericula fodit.

C Tinā modo nostra redirent. Hic pbia deplangit pre
 sentem etatē dicens. Ctinā nostra tpa. i. pditides. nostri
 tps redirent mō. i. redigerent. i. prisicos mores. i. i mores
 antiquos. sed heu non est ita: sed amor. i. desiderū hēdi.
 feruens senior. i. piculosior. ignibus etbne. illius montis
 ardet. Hec qz fuit ille q prim⁹ fodit. i. effodit. pondera te
 cti auri. i. absconditi: et effodit gēmas volentes latere que
 sūt preciosa picula: qz multi ppter eoz preciositatē picula
 incidunt. C Nota Sen. in lib. de diuisione scientiaz com
 mendans priorē etatē dicit. O felix prior etas que tot pu
 lit sapientes qb⁹ velut stellis fulgentib⁹ mūdi tenebras ir
 radiaret. sed heu nunc alii terrenis curis iseruiūt: alii tpa
 lis dignitatis ambitūde inardescūt oēs vere circa studū
 sapie elanguescūt. C Nota qz etbna est mons sicilie qz fre
 quēter ignibus inardescit: ad cuius similitudinē hz se auari
 tia et cupiditas hoīuz que infatiabilis nūq penitus extin
 guitur vñ Tullius in lib. de sub⁹ bonoz et maloz dicit.
 Cupiditates hoīuz sunt infatiabiles que nō mō singularces
 s; vniuersas familias euertūt. Et cupiditatib⁹. n. odia se
 ditiones discordie bella nascuntur. ex quibus vitam ama
 rissimam necesse est effici.

C Prosa sexta secundi libri.

Quid aut de dignitatib⁹ potentiaq; disse
 ram: quas vos vere dignitatis ac ptātis
 insci celo erequatis. Que si i improbissi
 mū quēq; ceciderit: que icēdia flāmis etbne cru
 ctuantib⁹: qd diluuiū tātas strages dederit. cer
 te: vti meminisse te arbitroz: cōsulare iperū: qd
 libertatis pziipiū fuerat: ob superbiam cōsuluz
 vestri veteres obolere cupierūt. Qui ob eandēz
 superbiam prius regū de ciuitate nomē abstule
 rāt. At si qñ. quod perrarum est probis honoz
 deferat. qd i eis aliud qz probitas vtentū placet
 Ita fit vt non virtutibus ex dignitate sed ex vir
 tutibus dignitatibus honoz accedat.

C Prosa sexta libri secundi.

Quid aut de dignitatib⁹. Hec ē sexta prosa h⁹
 scdi. in qua pbia ostēdit qz dignitates et ptātes
 si sunt magnope appetende. Et prio pbat inē
 tū de dignitate et ptāte sil. Secdo de ptāte vñ
 sim ibi. Que vō. Tertio iterato sil de dignitate et ptāte ibi
 Ad hec. Prio intendit rōnem talem. Illa non sunt mul
 tū appetenda que cū adueniūt malis faciūt deteriores: et
 bonos nō efficiunt meliores. sed dignitates et ptātes hu
 iusmōdī sūt: sicut declarat i lra. igit sc. vñ dicit sic. Quid
 differā. i. dicā. de dignitatib⁹. qz p. potētia qz vos in
 scī. i. ignari. vere dignitatis et ptātis erequatis. i. assimi
 latis. celo. i. sumo bono qz si ceciderit i queq; improbissimū
 i. viciōsissimū qz icēdia etbne illi mōtis dederit tātas stra
 ges. i. picula flāmis eructantib⁹. i. eructantib⁹. et qz diluuiuz
 dederit tātas strages sicut illi mali qb⁹ adueniūt dignita
 tes. q. v. plura mala pueniūt ex dignitatib⁹ et ptātib⁹ ma
 loz qz ex incendio ignis vel diluuiū fluuū. et subdit pbia.
 vti pro sicut arbitroz: te meminisse vestri veteres. i. antigo
 res romanū. cupierūt abolere. i. delere. iperū cōsulare. i. di
 gnitatē cōsulare pp supbia cōsuluz: qd ipū cōsulare fuerat
 pziipiū libertatis: qz romanū liberius viuebant sub cō
 suluz

lib⁹ q⁹ sub regib⁹ q⁹ romani et pri⁹ abfulerat de ciuitate
 nome regiu pp eade fupbia. f. regu. Er quo pz q⁹ dignita-
 tes facit malos deterioros Si autem potestas 7 dignita-
 tes defcran^t pbis: qd⁹ p⁹z est: qd⁹ in eis aliud placet di-
 gnitatib⁹ q⁹ pbitas vrentiu. q. d. nihil ita fit. i. pp b fit vt
 virtutib⁹ no accedat honor et dignitate: fz honor accedit
 dignitatib⁹ ex virtute vrentiu eis. 7 ita dignitates nihil bo-
 ni adicit ipfis bonis. **C** Nota duplex e dignitas 7 pote-
 stas quedā mundana siue tpalis que p⁹fit in bonis tpali-
 bus exteriorib⁹ 7 in tali no p⁹fit vera felicitas cu fit resp
 fa multis amaritudinib⁹. Alia est dignitas 7 ptas aic siue
 spirtual q⁹ p⁹fit in sciētia 7 virtutib⁹. 7 illa no pōt supari
 vitio nec aduersitatib⁹ nec p⁹peritatib⁹ in q⁹ p⁹fit. bitu-
 do 7 btā vita. **U**n Arist. in lib. de offi. vic. Dico beatā vi-
 tā p⁹fitere in altitudine sapie. in suavitate p⁹scientie 7 in vtu-
 tis sublimitate. **C** Nota q⁹ inseci dignitates 7 ptates munda-
 nans adquant celo: qz no recte iudicant. iudicant eni fz
 p⁹cupiscentiā 7 no fm rei veritate. impiti. n. velut a longe
 distātes a veritate specularē p⁹io elencor. **C** Nota q⁹ ma-
 li dignitatib⁹ 7 ptatib⁹ p⁹redit plus nocent q⁹ ignis vel di-
 luuium aquarum: quia mali dignitate sua 7 ptate extol-
 luntur in superbiā: alios iugo seruitutis opprimendo.
 pro quo erequedo mouēt bella qd⁹ humanū gen⁹ pl⁹ offē-
 dit q⁹ igne vel diluio. **C** Nota q⁹ ciuitas romana a tpe
 romuli sui conditoris a regib⁹ erat gubernata: postea ro-
 mani exigēte malicia 7 supbia regū ipsoz deleuerūt: 7 p⁹sa-
 les instituerūt qui et pp eoz supbia erāt abiecti. ex quo pz
 q⁹ dignitas 7 ptas maloz eos effecit peiores. **C** Nota q⁹
 honor non debet alicui rōne dignitatis fz potius rōne vir-
 tutis. **U**n Arist. 4. et bi. Ad erit vtiq⁹ dignus honore pra-
 uis exis. virtutis enim p⁹miū honor est. vñ fm veritatem
 solus bonus est honorandus.

Que vō est ista vestra erpetibilis ac preclara
 potentia. Nonne o terrena animalia cōsideratīf
 quibus presidere videamini. Nam si inter mu-
 res videres vnum aliquē ius sibi ac potestatē pre-
 ceteris vendicantē quāto moueretur cachinno:

Que vō est ista vestra. Dic pbat spālter de ptate q⁹
 non fit multū appetenda duabus rōnib⁹. scda ibi. Quid
 aut est. Rō talis est. Illa ptas non est multū appetenda q⁹
 non est magne 7 fortis reputatōis sed tū e fragilis 7 im-
 becillus. sed ptas tpalis est hndi: qz per eā homo no pōt
 supra aiām: sed tm supra corpus 7 sup ea bona que corpo-
 ris sunt. humano aut corpore nihil est imbecillius. Dicit
 ergo in l⁹a. Que est ista vestra erpetibilis. i. desiderabi-
 lis. ac preclara. i. nobilis potētia. q. d. nulla est: nōne con-
 sideratis terrena aialia quibus videamini p⁹sidere. i. p⁹ces-
 se. si enim inter mures videres vnum p⁹ceteris sibi ven-
 dicantem. i. vsurpātē. ius ac ptatē sup alios mures. o quā-
 to cachinno. i. risu tu moueretur. qz derisibile est. 7 talis e
 ptas terrena. f. derisibilis que no creāt se nisi ad corpus.

Quid vō si spectes corpus ibecillus hoie repi-
 re qas: quos sepe muscularū quoqz vel morsus
 vel in secreta queqz reptantiū necat itroitus.

Quo vō qsq⁹ ius aliq⁹ in quēpiam nisi in solum
 corpus 7 qd⁹ est infra corpus: fortunā loquor: pos-
 sit erercere. Nunqd vnq⁹ libero imperabis ani-
 mo. Nū mētē firma sibi rōne coherentē: de sta-
 tu pprie getis amouebis. Cum liberū quēdam
 virum supplicis se quidem tyrannus adacturus
 putaret: vt aduersum se facte coniurationis con-
 scios proderet: linguam ille momordit atqz ab-
 scidit. 7 in os seuiantis tyrāni abiecit. Itaqz cru-
 ciatus quos putabat tyrannus in materiam cru-

delitatis. vtr sapiens fecit esse virtutis.

Quid vō si tu spectes. i. p⁹sidere. corpus imbecillus. i.
 debillus boie. q. d. nihil. quos boies sepe necat. i. interfi-
 cit. morsus muscular. i. puoz vermiū. vel etiā introitus i
 secreta. i. in interiora hois. queqz reptantiū. i. serpentū
 quo vō. i. quō qsq⁹ possit erercere ius aliq⁹ in quēpiā nisi
 in solū corpus 7 in fortunā. i. in bona fortune que sunt in-
 fra corpus. q. d. nullo modo nunqd tu vnq⁹ ipabis libe-
 ro alo. q. d. non. nunquid tu amouebis de statu pprie ge-
 tis mētē sibi firma rōne coherentē. q. d. no. 7 b pbat etē
 plo cuiusdā pbi: qui nullis tormētis ad hoc potuit cōpel-
 li vt illud faceret qd⁹ rō naturalis iudicabat no faciendum
 vñ dicit. Cū qdam tyrānus putaret se adacturū. i. cōpul-
 surum. supplicis quēdam liberū viz. i. p⁹sum vt ipse pro-
 deret cōscios facte cōiurationis aduersū se. ille liber hō lin-
 guā momordit atqz abscidit 7 abiecit eam in os. i. facie se-
 uientis tyrāni. Ita illos cruciatus quos tyrānus putabat
 esse māz. i. cāz crudelitatis. vtr sapiens fecit esse māz vir-
 tutis: qz b pro virtute non pro crudelitate ei reputatū est.

C Nota q⁹ muscula e diminutiū huius nois musca. 7 per
 musculā dat intelligere quecunqz aialia venenosa vel ver-
 mea venenosos. 7 ab isto loco recepit auctor foz cū dicit
 debillus qd⁹ sit mare quos nece imuscula p⁹dit. **C** Nota q⁹
 aius hois liber e 7 cogi nō pōt. vñ Sch. Errat si quis ser-
 uitate credit transire in totū hoicm. non eni trāsit in ani-
 mā. qz libertas est aia. **C** Nota q⁹ hō liber 7 p⁹stas nullis
 supplicis vincit pōt qz dicit Sch. in lib. de clementia. ma-
 gni animi ppriū est placidū esse 7 tranquillū: 7 iniurias 7
 offēnsiones supbie despicere. 7. 28. epla tringinta tyranni
 Socrate circūfeterūt nec potuerūt aiām eius infringere.

Quid aut est qd⁹ in alium qsq⁹ possit facere qd⁹
 sustinere ab alio ipse non possit. **B**usiridē acce-
 pimur necare hospites solitum ab hercule hos-
 pite fuisse mactatū. Regulas plures penozuz
 bello captos in vincula coniecerat: sed mor ipse
 victozum cathenis manus prebuit. **A**llā ne igi-
 tur eius hois potētiā putas: q⁹ quod ipse in alio
 potest ne id i se alter valeat efficere nō possit.

Quid aut est. Dic pbia ponit scdam rōne que est talis
 Illa ptas non est multū appetenda: per quā nemo pōt fa-
 cere qd⁹ alius non possit in ipsum qd⁹ ipse pōt in alium: sed
 ptas tpalis est hndi sicut in l⁹a declarat ponens duo cre-
 pla de busiride 7 Regulo. p⁹rimū exemplū est de Busiri-
 de. Busirides fuit fili⁹ Neptuni 7 matre libia q⁹ hospites
 suos mactabat. Hercules aut apud ipsum hospitatus ipz
 ecōtra mactauit. Scdm creplū est de regulo. Regulus
 fuit cōsul romanus qui cū multa bella ingessit cūz cartha-
 ginesibus multos ex eis captiuauit: sed tandē ab eis fuit
 captus. Er quo pz q⁹ qd⁹ pōt aliq⁹ in aliū facere pōt et
 illō ab alio pati. **U**n Latho. Victorē a victo ac. per p⁹is
 nulla est potentia humana que b intercipere non pōt. vñ
 dicit l⁹a. Quid est q⁹ quisq⁹ possit facere in alium qd⁹ ipse
 non possit sustinere ab alio. q. d. nihil qd⁹ declarat. Nos
 accepimus. i. cognouimus. Busiridē solitum idest cōsue-
 tū necare hospites. ipsum fuisse mactatū ab hercule hospite
 sup. suo. Aliud exemplum ponit. Regulus consul rō-
 nis plures penoz. i. cartaginēsiū captos bello coniecerat
 .i. posuerat in vincula. sed mor ipse prebuit manus cathe-
 nis victozum. idest cartaginensium. nunquid igitur vl-
 lam putas esse hominis potētiā qui non possit efficere
 ne alius valeat in se quod ipse potest in alio. q. d. nulla re-
 putanda est bec potentia.

Ad bec si ipsis dignitatibus ac ptatib⁹ inesset
 aliqd naturalis ac proprii boni. nunq⁹ pessimis
 peruenirent: neqz enim sibi solent aduersa socia-
 ri. **N**atura respuit vt contraria queqz iungatur

Ita cum pessimos plerūq; dignitatibus fungi dubiū non sit: illud etiam liquet: natura sui bona non esse que se pessimis herere patiātur. Quō qui dem de cunctis fortune muneribus dignius estimari potest que ad improbissimum quēq; vberiora perueniunt.

Cad hec si ipsis dignitatibus. Hic probat p̄bia simul de dignitatibus & p̄tibus: q̄ non h̄nt in se aliquid naturale bonū pp̄ q̄d sint appetende. sc̄do ostēdit q̄ idem p̄t̄ concludi de oib; bonis fortuitis sibi. Postremo. primo. facit q̄d dēmi est. sc̄do ostēdit falsam nominationem exteriorū bonorū sibi. De quibus etiam illud. Rō quā itēdit est illa. illud q̄d in se naturaliter est bonū non p̄t adūgi pessimis. sed dignitates & p̄tēs pessimis adueniūt. ergo &c. maior declarat̄ i l̄sa. Tū dicit. Si ipsis dignitatib; & p̄tibus inesset aliqd̄ naturalis & p̄tū boni: nunq; puenirent pessimis. neq; n. aduersa. i. opposita solent sibi sociari. q̄ natura respuit. vt queq; contraria iungant̄. i. stent simul. cū ergo non sit dubiū pessimos plerūq; fungi. i. vti dignitatibus illud ēt liquet. i. manifestū ē. ipsa nō esse bona sui natura que se pessimis patiānt herere. i. cōmanere. q̄d q̄ dem dēmi de dignitatibus & p̄tibus dignius p̄t existimari de c̄ctis m̄erib; fortune. q. i. m̄era vberiora. i. copiosiora pueniūt ad quēq; improbissimū. **C** Nota q̄ duplex ē bonum. vniū q̄d p̄uertitur cū ente. & sic dignitates & p̄tēs licet malis adueniant tū sunt bone. Aliud est bonum q̄d ē quēdam qualitas derelicta ex bonis operationibus & vocatur bonum moris & sic dignitates & potestates bone non sunt. quia vt plurimum pessimis sociantur.

De quibus etiam considerandū puto. q̄ nemo dubitat esse fortem cui fortitudines inesse cōsp̄erit. Et cuiusq; velocitas adest manifestus est esse velocem. Sic musica quidem musicos: medicina medicos: rhetorica rhetores facit. Agit enī cuiuscūq; rei natura quod propriū est: nec cōtrariarū rerū miscetur effectib;: & vltro q̄ sunt aduersa depellit. Atq; nec opes inceptam restringere auaritiā queunt. Nec potestas sui cōpotem facit quē vitiose libidines insolubilibus astrictum retinent cathenis. Et collata improbis dignitas non modo non efficit dignos: sed prodiit potius & ostentat indignos. Cur ita prouenit? Mandatis enim sese res aliter habētes falsis cōpellare nominibus: que facile reram ipsarū redarguantur effectū. Itaq; nec ille diuitie: nec illa potētia: nec hec dignitas iure appellari potest.

De quibus etiam. Hic p̄bia p̄bat q̄ bona fortuita nō possunt in suū effectū. & sic p̄ p̄bia h̄nt falsam denominationem arguēdo sic. Omne quod est naturalr̄ bonū efficit q̄d ē ei p̄tū & expellit cōtrariū. sicut fortitudo facit fortem. velocitas velocē: sed bona fortune non efficiunt q̄d videtur esse p̄tū quia diuitie non faciunt diuitē. cū non restringant auaritiā: nec potentia facit potētē: nec dignitas dignū: p̄pter q̄d diuitie false noiant̄. Tū dicit in l̄sa. De q̄d bona fortuitis illud etiā puto considerandū q̄ nemo dubitat illū esse fortem cui cōsp̄erit inesse fortitudinē: & illū esse velocem cuiuscūq; adest velocitas. & sic musica facit musicos: medicina facit medicos: rhetorica rhetores. Natura enī cuiuscūq; rei agit q̄d sibi est propriū: & non miscetur effectibus cōtrariarū rez. & vltro idest sponte repellit que sūt aduersa. i. cōtraria. atq; pro certe nec opes. i. diuitie que vnt. i. p̄t̄ restringere. inceptam auaritiā hōium. i. insatiabilem. nec p̄tēs facit illum compotē sui. i. potentes. quē

vitiose libidines retinent astrictum insolubilibus cathenis. i. passionibus. & dignitas collata improbis non modo. i. nō tū. non efficit dignos. sed prodiit & ostentat indignos. cur ita prouenit: q̄ bona fortune non efficiunt quod videt̄ eis p̄tū. hoc est ideo. q̄ vos boies gaudetis res sese aliter habētes q̄ videantur compellere. i. denominare falsis nominibus que nominationes facile redarguantur effectū ipsarū rez. Itaq; nec ille diuitie iure p̄t appellari cū nō faciunt diuitem: nec illa potentia: nec hec dignitas iure appellari potest. **C** Nota q̄ diuitie non faciunt diuitem q̄ non restringunt auaritiā. nam diuitie s̄m Senecā. 27. epla. sūt composita paupertas in lege nature. talis autē paupertas s̄m legem nature excludit auaritiā que insatiabilis est. Natura enim paucis contenta est. **C** Nota q̄ dignitas improborum ostentat improbos: quia improbus tanto a pluribus cognoscitur quanto magis inotescit ei vitium: & quanto aliquis in maiori dignitate constituitur tanto plus cognoscitur: propter quod dixit. Sch. in pro- uerbis loco ignominie apud idignū ē dignitas.

Postremo idem de tota fortuna concludere licet: in qua nihil expetendum. nihil nature bonitatis inesse manifestum est. que nec se bonis semper adiungit: & bonos quib; fuerit adiuncta non efficit.

Postremo idem de tota fortuna. Hic p̄bia ostēdit idem posse concludi de oib; bonis fortuitis dicit̄. Postremo idest finaliter. licet hoc idem concludere de tota fortuna. i. qua nihil est expetendus. i. desiderādū: nihil inesse sibi nature bonitatis. i. naturalis. manifestum ē: que fortuna non adiungit se semp̄ bonis: & quibus fuerit adiuncta bonos non efficit. **C** Nota q̄ bonum fortune facit illud bonum cui additur. sicut musica facit musicum: & virtus facit virtuosum. sed quia fortuna malos quibus aduenit non facit bonos. p̄ quia nihil nature bonitatis sibi inest: qualiter autem mali malos faciunt bonos patebit in quarto huius prola sexta.

C Metrum sextum secundi libri.

Quimus quantas dederit ruinas.

NArbe flammata: patribusq; celsis.

Fratre qui quondam serus iterēpto.

Matris effuso maduit cruore.

Corpus & visu gelidum pererrans:

Ora non tinxit lachrymis: sed esse

Lensoz extincti potuit decoris.

Hic tamen scepro populos regebat.

Quos videt condens radios sub yndas.

Phebus extremo veniens ab ortu.

Quos premunt septem gelidi triones:

Quos nothus sicco violentus estu

Torret: ardentes recoquens arenas.

Celsa non tandem valuit potestas

Vertere: prauis rabiem Peronis.

Heu grauem sortem quotiens iniquis.

Additur seno gladius veneno.

C Metrum sextum libri secundi.

Quimus quantas dederit ruinas. Istud ē sextum metrum huius secundi: quod dicitur sapibicum ab inuatore: trochaicum a pede predominante: & est vndecasyllabum: quia quilibet versus continet. ii. syllabas & est acatibale criticum: quia nulla syllaba deficit ad perfectionem metri. In quo metro philosophia declarat per creplū q̄ dignitates & p̄tēs malis aduenientes non faciūt eos bonos. & hoc declarat per Peronem qui quāto fuit potētior: tāto fuit peior.

fuit peior. tangit aut pbia quattuor malicias Hieronis in hoc metro. Prima est q vrbem romanam incendit que arsit septē dieb? & septē noctib?. vt spectaculo illi? ignis cognosceret quantum olim fuerat ignis quando troia capta arserat. Secūdu malum est q? Nero magnam partē senatus sine vlla causā interfecit. Tertium est q? proprius fratrē occidit vt solus securus regnaret. Quartum ē q? matrē suā occidit fecit vt videret locum vētris i quo iacuit Dicit ergo i lsa. Nonimus quātas ruinas. i. quanta pericula dederit. Nero vrbē. sup. romana flāmata. i. incensa. q? pro & celsis. i. occisis. patribus. i. senatoribus qui Nero quondam ferus idest crudelis. interempto fratre. ipse etiā maduit cruore matris effuso. & designans eius crudelitātē circa matrē dicit. & ipse. Nero perrans. i. transiens vrbē gelidum corpus. i. infrigidatum corpus matris. non tixit. i. madidauit. ora. i. faciem suā lachrymis. sed ipse potuit sine oibus lachrymis esse censor. i. iuder extincti decoris. i. interfecte matris q? decora fuit. tñ hīc Nero licet ita malus esset regebat populos sceptro. i. imperiali dignitate. hos inquā populos rexit quos pbe? . i. sol veniens ab ortu extrēo. videt condens. i. abscondens. radios. suos sub vrbē. & loquit? more poetarū. q. v. ipse rexit omnes populos q? erāt ab ortu solis vsq; ad occasum. Similiter regebat populos quos septentriones. i. septem stelle que sunt in maiori vrbē que dñr triones. quasi tertiones q? illā plagā terunt. gelidi. i. frigidī premunt. plaga enim septentrio nalis frigida ē. q. v. regebat omnes populos aquilōares & istos regebat quos notus. i. ille ventus collateralis austru violentus erās torret. i. cremat. sicco estu. i. calore. notus iniquā recoquēs ardētes arenas. idest calidas. venit enim ille ventus a torrida zona. & ideo calidus est. q. v. Nero ē regebat oēs ppos australes. & sic per quattuor plagas mūdi oñdit eius p̄tēm sup oēs ppos. tandē celsa p̄tēs. i. magna. non valuit vertere. i. mutare. rabiem. i. crudelitatem p̄tati Hieronis. Et tunc deplangit p̄tationē magne p̄tātis cu3 magna malicia. q? multa mala ex ea p̄ueniūt dicēs. Hec sup. dico esse grauem sortem. i. euentum. quotiens iniquus gladius. i. iniqua p̄tēs. addit seuo veneno. i. venenose crudelitati. C Nota fm Arist. 5. etbia p̄cipuus viz oñdit. malicia enī hoīs vel. p̄bitas oñditur p̄cipatu. sicut p3 in Hierone: cui? malicia & crudelitas in impio sue dignitatis apparuit pp qd dicit Arist. Scūssima est iniustitia hīs arma. Et. 7. dicit Simile est igiē comparare iniustitiā homini iniusto. est enim detertor bestia decies milles plura enim vrbē mala faciet homo malus q3 bestia. C Nota p̄ter hec mala Hieronis que tanguntur in littera multo plura ipse perpetravit. nam dicit pbia tertio huius quinta p̄sa. Nero Senecam familiarē suū p̄ceptorem coegit ad eligendum mortis arbitriū. & q? Nero fuit crudelissimus hominum ideo. Seneca scripsit quēdā libellū ad ip̄s qui titulat? liber de clementia. i. quo hortat? eū ad fugā crudelitatis: & ad vsū clementie qui liber sic incipit. Tibi scribere de clementia Nero cesar istitui

Prosa septima libri secundi.

An ego scis inquā ipsa minimum nobis ambitionem mortalium rerum suis se dominatam. Sed materiam gerendis rebus optauimus: quo ne virtus tacita consensceret. P.

Prosa septima secundi libri.

An ego scis inquā. Incipit septima prosa huius secundi. in qua ostendit philosophia q? gloria mundana non fit multum appetenda. & primo inducit Boetium consistentem se non desiderasse multum predicta scz p̄tēs & dignitates nisi in quantum sunt materia rerum gerenday. secūdo ostendit pbia q? gloria fit pererile bonis. & fit non multum appetenda. secunda tbi. At illa dicit primo. Lū pro tūc.

ego Boetius inquā. i. dixi. o pbia. tu ipsa scis ambitiones. i. cupiditatem rerum mortalium. de quibus dixisti minimum nobis fuisse dominatam. sed bene optauimus materiam rebus gerendis quo ne pro vt non. consensceret in nobis virtus tacita. i. non exercitata. Nota q? in sapiente si dominatur cupiditas rerum temporalium. q? pbia inducit mobilis affluentie contemptum ex lib. de plantis. Et So crates cū Athenis ad studiū pgeret. magnum pondus auri in mare proiecit dicens: mergam te ne mergar a te.

C Nota q? materia rez gerenday sunt ista: sine quibus res pueniēter geri non p̄t. & sunt tria. sapientia. auctoritas. & potentia. Sine enim sapientia nihil conuenienter geritur vt de se patet. Res enim gerenda auctoritate ornatur. q? homo autenticus libentius auditur & facilius et creditur. Potentia vō mali deprimuntur & boni extolluntur. hāc materiam Boetius desiderans potentiam & dignitates q? fuit. C Nota q? Boetius materiam dignitatis & potestatis se quesuit ne virtus sua tacita consensceret. idest nedum ipse ad senectutem p̄ueniret. virtus sua tacita esset dum nullus aliquid loqueretur de laude sue virtutis vel scriberet. Tunc enim virtus tacita consensceret. quando nō agit aliquis vnde alii loquantur. & dum nihil scribitur de suis beneficiis. quia virtus habentem proficit. & opus ei? laudabile reddit.

C At illa atqui hoc vnum est quod prestantes quidem natura mentes: sed nondum ad extremam manum virtutum perfectione perductas allicere possit: glorie scz cupido: & optimorum in rem publicam famam meritorum. Que q? sit erilis & totius ponderis vacua sic considera.

C At illa atqui hoc vnum est. Hic philosophia ostendit gloriam mundanam non esse appetendam. & primo premitit q? cupido glorie multos allicit. Secundo probat eam esse erilem & vanam tbi. Omnem terre ambitum. & primo dicit sic. Et quo Boetius quandoq? quesuit dignitates & potestates: ne virtus sua tacita consensceret. videt q? ista propter laudem & gloriā quesuit: ideo dicit philosophia hoc vnum est. i. cupido glorie & fama optimorum meritorum in rempublicam: que fama possit allicere mentes hominum. natura prestantes. i. excellentes. sed nondum. i. nō ad huc. perductas ad extremam manum perfectione virtutū. idest ad summā p̄fectionē: que fama & gloriā q3 sit erilis & vacua toti? p̄deris. i. p̄cositatis. sic cōsidera q? seque tib? . C Nota q? cupido vane glorie multos allicit & delectat. vñ Seneca. 61. epistola dicit. Illud precipue nos impedit q? cito nobis placem? . si inuenim? q? nos bonos viros dicant q? prudētes: qui sanctos. non sumus modica laudatione cōtēti. queq; in nos adulatione sine pudore cōgesserit tanq3 debitum putamus: optimos nos esse sapientissimosq? affirmantib? assentim? cū sciam? nos sepe multa mentiri adeo quoq; indulgemus nobis vt laudari velimus in id cui cōtrariū maxime facimus. C Nota q? duplex est bonitas mentis. i. naturalis & acquisita. Naturalis bonitas est fm quā aliqui naturaliter sunt pii mansueti sobrii & casti. sed hec bonitas si non emendat? virtute & sapientia cito extollit hominem ad inanē gloriā. Alia est bonitas acquisita exercitio virtutum & scientiay que nō permittit hominē extolli vana gloriā: q? sapiens fructū suū ponit in cōsuetudine. Stultus autem in laude fm Macrobiū Ideo dicit philosophia: q? cupido glorie allicit mētes natura prestates. nondū. i. nō ad huc virtutibus p̄fectas.

C Nota q? fama est frequēs laus optimorum meritorum in rempublicam. Sed gloriā est clara noticia cum laude. vel gloriā est late patens p̄conium. i. annuntiatio.

C Omnē terre ambitū: sicuti astrologis demonstracionibus accepisti: ad celi spaciū puncti constat obtinere rationem: idest vt si ad celestis glo-

bi magnitudinem conferatur: nihil spatii proz^o habere iudicetur. Quibus igitur tam erigui in m^o do rego^ois: quarta fere portio est: sicut ptolomeo probante didicisti: que a nobis cognitis animantibus incolatur. Quic quarte si quantum maria palud^osq; premunt, quantumq; siti vasta regio distenditur: cogitatione subtraheris: vir angustissima inhabitandi hominibus area relinquatur. In hoc minimo igitur puncti quodam p^octo circunsepti atq; conclusi de peruulganda fama o^o proferendo nomine cogitatis. Ad quid h^o amplum magnificumq; gloria tam angustis eriguis q; limitibus artata.

COm^omem^o terre ambitum. Hic philosophia ostendit gloriam mundanam esse exilem: nec multum appetendam. Primo ostendit hoc ex parte spatii in quo dilatatur. Secundo ostendit hoc ex diuersitate nationum ad quas non diuulgatur. Tertio ostendit idem ex diuersitate morum propter quos de eodem contrarie iudicatur. Quarto ostendit idem ex breuitate durationis propter quam non perpetuatur. Secunda ibi. Adde q; hoc. tertia ibi. Quid q; diuersarum. quarta ibi. Sed q; multos. Primo intendit talem rationem. Latitudo fame consistit in latitudine terre super quam dilatatur. sed terra non est lata super quam sit dilatatio fame: sicut declarat in littera. ergo fama late non potest difundi. et per consequens est exilis nec multum appetenda. Unde dicit in littera. Tu accepisti. i. didicisti astrologice demonstrationibus omnem ambitum terre. idest spatium terre. obtinere. i. habere rationem puncti. ad spatium celi idest ad magnitudinem celi. quod magis exponens dicit ut si terra conferatur. i. comparatur ad magnitudinem celestis globi: ipsa iudicet proz^ous nihil spatii habet. huius igitur tam erigui regionis. idest terre in mundo. fere q; ta portio. i. quarta pars est que incolatur. i. inhabitat ab animantibus nobis cognitis. sicut tu didicisti a ptolomeo hoc probante. si subtraheris cogitatione. huius quarte partem q; sit maria et paludes premunt. idest occupant. et quantum vasta idest ampla regio. distenditur siti. idest siccitate. tunc vir relinquatur hominibus angustissima area. i. arctissimus locus inhabitandi. in hoc ergo quodam minimo puncto puncti. idest minima portione terre. vos homines circunsepti atq; conclusi cogitatis de peruulganda fama. de proferendo. i. extollendo. nomine. idest fama. et hoc fit inuulter. sed quid habeat. idest potest habere. gloria amplius. q; pro. et magnificum que artata est tam angustis et eriguis limitibus. idest terminis. q. d. nihil habet magnificum. **C**Nota q; terra respectu celi non est alicuius quantitatis sensibilis. sed habet se sicut punctus. quia orizon q; terminat visum nostrum diuidit celum in duo media. ad non esset si terra in comparatione ad celum haberet aliquam quantitatem. **C**Item si terra esset alicuius quantitatis sensibilis respectu celi. tunc stelle non semper apparerent nobis eiusdem quantitatis. quod patet falsum. Quia in ea parte ubi terra esset magis gibbosa et propinquior celo apparerent stelle maiores: et opposita parte minores. **C**Item minima stella fixa visu notabilis est maior tota terra. si ergo talis stella appareret nobis existens in terra sicut punctus: multo magis terra respectu celi erit sicut punctus. **C**Item punctus est quoddam indiuisibile: a quo linea equilatera distans facit circulum et quia celus ex omni parte equilatera distat a terra: ideo terra respectu celi habet se sicut punctus. **C**Nota q; tres partes terre sunt inhabitabiles. una propter nimium calorem: due propter nimium frigus. sed quarta pars que est temperata in caliditate et frigiditate a nobis inhabitatur. sed quia adhuc non tota inhabitatur propter maria et paludes: et propter nimiam siccitatem. id

dicit philosophia q; quarta pars fere est habitabilis. vel dicit fere sim alios. quia estus solis non facit torridam. et nam rotaliter inhabitabilem. cum quedam ciuitas vicia zenit supra quam ptolomeus dicitur fundasse. astralabius directe sit sub equinoctiali. sed dicitur inhabitabilis. quia est grauis inhabitabilis. sed ultra equinoctialem omnino est inhabitabilis: propter nimium calorem. **C**Item dicit quartam partem terre inhabitari ab animantibus nobis incognitis. hoc forsitan dicit propter antipodes si sunt qui nobis sunt ignoti.

CAdde q; hoc ipsum breuis habitaculi septem plures incolunt nationes. lingua: moribus: totius vite ratione distantes: ad quas tamen difficultate itinerum: tum loquendi diuersitate: tum commertii insolentia: non modo fama hominum singulorum: sed ne vrbium quidem peruenire queat. State deniq; Marcus Tullius: sicut ipse quodam loco significat: nondum caucasum montem romane reipublice fama transcederat. et erat tunc adulta: parthis etiam ceterisque id locorum gentibus formidolosa. vides ne igitur q; sit angusta: q; compressa gloria. quam dilatare ac propagare laboratis. An ubi romani nominis transire fama nequit romani hominis gloria progredietur.

CAdde q; hoc ipsum breuis habitaculi. Hic philosophia ostendit gloriam non esse appetendam et diuersitate nationum ad quas non diuulgatur intendens talem rationem. Diuersae nationes et diuersa idiomata non solum impediunt promulgationem fame hominum. sed etiam vrbium: sed in terra habitabilis sunt diuersae nationes diuersorum idiomatum: ergo promulgatio fame per talia impeditur: et per consequens non est multum appetenda. unde dicit in littera. Adde predictae rationi q; hoc ipsum septem. i. spatium breuis habitaculi. idest parui spatii. in quo nos habitamus. incolunt: idest inhabitant. plures nationes. idest gentes. distantes idest differentes. lingua. idest idiomate et moribus et ratione totius vite. idest ratione modi viuendi. ad quas non potest peruenire. non modo. idest non tantum fama singulorum hominum. sed etiam nec fama vrbium. tum idest tam difficultate itinerum. idest viarum. tum idest tam diuersitate loquendi idest idiomatum. tum. idest tam insolentia. idest in consuetudine commertii. quia aliqui homines non consueverunt cum aliis communicare in commertio. quia etate. idest tempore. Marcus Tullius. sicut ipse Marcus tullius significat. quodam loco. idest in quibusdam suis scriptis. fama romane reipublice nondum transcederat caucasum montem. et tamen fama romanorum erat adulta. i. ab antiquo nota. etiam formidolosa parthis. et aliis hominibus. et ceteris gentibus. i. locorum circa caucasum montem. vides ne igitur q; angusta sit gloria q; compressa. idest in modicum redacta. quam laboratis dilatare et propagare. an pro nunquid. gloria vnius hominis romani illuc progredietur. idest prouidet. ubi fama romani nominis. idest romane vrbis nequit transire. q. d. non. **C**Nota partem terre habitabilem vocat septem. q; est septa circumdata mari. Unde in consuetudine in tractatu suo de spera. et etiam Macrobius dicit q; quarta portio nostra habitabilis vndiq; cingitur mari. **C**Nota q; insolentia sim senecam est species false magnitudinis: sed sim huiusmodi insolentia est superbia vel fatuitas. in proposito autem potest exponi pro in consuetudine. et tunc dicitur ab in quod est non. et soleo quod est consueo. **C**Nota q; caucasus est mons quidam situs in parte septentrionis ad quem non perueniat. fama romane vrbis. i. parthis et aliis gentibus assidentibus fama romanorum erat formidolosa

formidolosa. idest formidabilis.

Quid q̄ si diuersarum gentiū mores inter se atq; instituta discordant: ut quod apud alios laude: apud alios supplicio dignū iudicetur. Quo fit ut si quem fame predicatio delectat: huic plurimos populos nomen p̄ferre nullo modo conducatur. Erit igitur puagata iter suos gl̄ia quisq; contentus: et intra vnius gentis terminos preclara illa fame immortalitas coartabitur.

Quid q̄ si diuersarum. Hic ostendit gl̄iā mūdāā eē erilem ex parte diuersitatis morum. pp̄ quōs de eodem apud diuersos contrarie iudicatur. et intendit talem rationē Contrarietas institutionū et legū impediūt fame dilatationē. sed boies contrariet̄ institutionū et legū terrā inhabitant. ergo diuersitas institutionū et legū impediūt dilatationem fame. et p̄ cōsequēs nō ē multū appetendā. Cū dicit in littera. Quid supple est iudicandū q̄ mores et instituta et leges diuersarū gentiū inter se discordant ut illud qd̄ apud alios iudicet̄ dignū laude. apud alios iudicet̄ dignū supplicio. quo fit. i. pp̄ quod. ut si p̄dicatio. i. dilatatio fame delectat quem. i. aliquē nullo mō conducatur. i. labore. p̄ferre nomen. i. famā suā. in plurimos p̄plos. qz licet ab ali quib; laudaret̄ ab aliis tamē vituperaret̄. Erit igit̄ gl̄ia contentus gl̄ia puagata. i. dilatata inrer suos: et illa p̄clara immortalitas fame: et loquit̄ ironice: qz non est preclara: nec immortalis illa coartabitur. idest constringet̄ intra terminos vnius gentis. idest vnius idiomatis. **Nota** qz tanta est diuersitas morū in gentibus qz illud quod reputatur apud alios laudabile. apud aliquos reputat̄ vituperabile reputat̄. n. apud syrios laudabile comedere parentes mortuos: ne comedant̄ a vermibus in terra: qd̄ apud alios extraneos est execrabile. similit̄ apud iudeos reputatur laudabile ducere vxoies cōsanguinitate proximās qd̄ apud xp̄ianos prohibet̄. Itē in trivallis laudabile ē occidere patrem sexagenarium et cremare ip̄m: qd̄ apud alios est vituperabile Unde dicit poeta. Sūt loca sūt gētes: qb; ē mactare parētes. et p̄bas. et pietas dū lōga sup̄uēt̄ etas.

Sed q̄ multos clarissimos suis temporibus viros scriptorum inops deleuit obliuio. Quamq̄ quid ipsa scripta proficiunt que cum suis auctoribus premit longior atq; obscura vetustas.

Sed q̄ multos clarissimos. Hic philosophia ostēdit erilitatem gl̄iē ex breuitate durationis propter quam nō p̄pctatur. Et diuidit̄ in tres p̄tes. p̄rimo ostendit hoc ex hominū obliuione. secūdo ex temporis breuitate. ibi. vof ve ro. tertio. ostendit gl̄iam a viris virtuosis non esse appetendam. ibi. Vos autem. p̄rimo dicit qz fama et gl̄ia nō sit immortalis. patet qz q̄ multos viros clarissimos. idest gl̄iosos suis tēpib; deleuit inops. i. defectuosa obliuio scriptorū. q̄ et ipsa scripta p̄ficiant quidā. i. p̄p. q̄ scripta longior. i. obscura vetustas tēp̄s p̄mit. i. consumit. cum suis auctoribus quorū sūt scripta. **Nota** qz p̄ scripturas fama gestorū trāsmittit̄. ad posteros. talis at̄ scriptura qn̄ qz deficit vel pp̄ inopiā scriptorū: vel qz ipsa scripta in se vetustate cōsumuntur. Et ideo fama et gl̄ia in obliuionē perueniūt. Cū Salustius in cathilinario conḡit res gestas romanorū min; esse famosas pp̄ inopiā scriptorū. at̄ hēntē sūm vō maioris fame q̄ romanorū pp̄ scriptorū copiam

Vos ergo immortalitatem vobis. ppagare videmini: cum futuri famam temporis cogitatis quod si ad eternitatis infinita spacia p̄tractes. qd̄ habes quod de tui nominis diuturnitate leteris. Vnius enim hora momenti si decem milibus conferatur annis: quoniam vtrumq; spaciū diffi-

nitum est: minimam h̄: habet tamen aliquam p̄portionē Et hic ipse. numerus annorū eiusq; quantumlibet multiplex ad interminabilem diuturnitatem nec cōparari quidem potest. Et. n. si nitis ad seiuicē fuerit quedam: infiniti vero atq; finiti nulla vnq̄ poterit esse collatio. Ita fit ut quantumq; pliri tēp̄is fama si cum inexhausta eternitate cogitet̄. n̄ p̄na h̄ plane nulla eē videat̄

Vos ergo immortalitatem vobis. Hic philosophia ostēdit famā et gl̄iam non esse durabilem et immortalem et temporis breuitate vicens. vos ergo homines videmini vobis ppagare. i. facere immortalitatem. cum cogitatis famā futuri tēporis. et in hoc frustra cogitatis. qz exilis ē duratio fame p̄ tempus. quod. i. temp; si p̄tractes. i. cōpares. ad infinita spacia eternitatis quid habes qz leteris de tui nominis diuturnitate. id ē tue fame. q. v. nihil est. etenim mora vni; momenti si conferat̄. i. cōparet̄. id. milibus annis habz aliq̄ p̄portionē. licet minimā. i. valde parū. quoniam vtrūq; spaciū temporis est diffinitum: sed hic numer; ānorū. i. io. milia vel eius numeri q̄tumlibet multiplex sicut duplū vel triplū non potest cōparari ad interminabile diuturnitatem que est eternitas. etenim pro qz finitis ad seiuicē fuerit quedā collatio. idest cōparatio. Infiniti vero et finiti nulla vnq̄ potest esse collatio. i. cōparatio. Ita fit ut fama temporis q̄tumcunq; prolit̄ si cogitet̄ cōparādō cū inexhausta. idest infinita eternitate. ipsa videat̄ nō parua h̄ plane nulla esse. **Nota** qz omne qd̄ incipit in tempore necessario habet finē in tēp̄e. cum tēp̄us sit causa corruptio nis tēp̄aliū. et tibi. cum igit̄ fama sit tēporalis incipiens in tempore ipsa desinet in tēp̄e. et p̄ h̄is non est p̄pctua.

Nota qz temp; q̄tūcūq; magnū cōparatū ad eternitatem minimū reputat̄. et quasi nullius momenti. licet enim sint torū ad seiuicem possit esse cōparatio et inter ipsa potest eē p̄portio: tamen finiti ad infinitum nulla potest esse cōparatio. Cum igit̄ eternitas sit duratio infinita tota simul et̄is: et tēp̄s q̄tūcūq; magnū sit finitū. temp; nullā habeat p̄portionē ad eternitatem: et per p̄sequēs fama q̄tūcūq; prolit̄ tēp̄is cōparata ad eternitatem nulla videat̄ esse.

Vos autē nisi ad populares aures inanescit ru mores recte facere nescitis: et relicta conscientie virtutisq; p̄stantia: de alienis p̄mia postulatis sermanculis. Accipe in h̄mōi arrogantie leuitate q̄ festiue aliquis illuserit. Nam cum quidam ad os sus esset hominem contumeliosus qui nō ad vere virtutis vsum: sed ad sup̄bam gl̄iam fallum sibi philosophi nomen induerat: adiecitq; iam se sciturū an ille philosophus eēt: si quidez illatas iniurias leuiter patienterq; tolerasset. Ille patientiam paulisp̄ assumpsit: acceptaq; contumelia velut insultans. iaz tandem inquit intelligis me esse philosophum: Tum ille nimis mordaciter intellexeram inquit si tacuisses.

Vos autē nisi ad populares aures. Hic philosophia ostēdit gl̄iam a virtis virtuosis non esse curandā. et hoc duabus rōnibus. secunda ibi. Quid autē est. p̄rima ratio ē illa. Illud quod spectat ad leuitatem arrogantie a sapiētibus nō est curandā. sed gl̄ia propter quā homo recte facit pp̄ laudes hominū illa spectat ad leuitatē arrogantie. et est digna derisōe. ergo. et. Quod autē talis arrogantis sit quedam derisōe declarat in littera. et dicit. Vos homines nescitis recte facere. nisi ad populares aures. idest ad popularū cōplacētias et ad inanes rumores. et laudes. et vos postulatis. idest desideratis. p̄mia de sermanculis

alicui relicta. i. postposita. p̄s̄t̄a. i. dignitate v̄se p̄cie
 & virtuti. p̄p̄ quā deberetis recte opari. & accipere. i. p̄sidera
 quā festine. idest gloriose. aliquis illuserit. idest deriserit
 quendam dicens se esse philosophū in leuitate b̄m̄ōi arro-
 gantie. Nam cuius quidā tyrannus esset adorsus contumeliosis
 idest inceperat alloqui contumeliose quendam hominem:
 qui induerat. idest vsurpauerat. sibi falsum nomen philo-
 sophi non ad vsū vere virtutis. sed ad superbam gloriā
 & tyrannus adiecisset. idest dixisset. se iam sciurum an iste
 esset philosophus. si quidem illatas sibi iniurias patienter
 leuiterq; tolerasset. ille qui dixit se p̄b̄m̄ plausisp̄ patientiā
 assumpsit. i. in principio. q̄s̄ p̄o. & accepta. p̄umelia a ty-
 ranno velut sibi insultans inquit ad tyrannum. intelligis
 ne me esse p̄b̄. tunc ille tyrannus mordaciter inquit. intel-
 lexeram te p̄b̄m̄ esse si tacuisses. **C** Nota s̄m̄ cōmentatorē
 in prologo. s̄. phisico. verus p̄b̄s̄ debet esse p̄fectus ob
 generibus virtutum & per p̄s̄ debet esse magnanimus.
 Sed s̄m̄ senecā in libro de clementia. magnanimi est inu-
 rias & offensiones sup̄bi despicere. & per consequens ver-
 bis contumeliosis prouocari non debet. Item p̄b̄i est non
 vinci a passionibus sed potius debet moderare & refrēna-
 re passiones. cum virtus consistat in moderatōe passio-
 num. v̄s̄ Arist. 4. ethicorū dicit. Mansuetus vult sp̄tur-
 batus esse & non duci a passione. Unde quidā p̄b̄s̄ con-
 tumeliose sibi insultanti dixit. Tu vididisti maledicere. s̄
 ego didici maledicta contemnere.

Quid autē ē quod ad precipuos viros. de his
 enim sermo est: qui virtute gloriā petunt: quid
 inq̄ est quod ad hos de fama post resolutū mor-
 te in p̄ma corpus attingat: Nam si qd̄ nostre ra-
 tiones credi vetant toti moriuntur homines: nul-
 la est oīno gloria. cum is cuius ea esse d̄i non ex-
 tet omnino. Sin vero bene sibi mens conscia ter-
 reno carcere resoluta. celum libera petit: nonne
 omne terrenum negocium spernet: Que se celo
 fruens terrenis gaudet exemptam.

Quid autem est quod ad p̄cipuos viros. Sic p̄bia p̄t̄
 secundam rōnem q̄ talis est hōies virtuosū vel totali mori-
 tur nihil spectat ad eos de gloria post mortē. si alia eorū v̄
 vit post mortem. illa petit celum spernens omne terrenū
 negocium & sic nihil ad eam de terrena gloria ergo apud
 virtuosos hōies nulla debet esse cura de gl̄a. Dicit ergo
 in l̄sa. quid est qd̄ ad precipuos. i. ad virtuosos viros at-
 tincat de fama post resolutū corpus extrema morte. q. v.
 nihil de his enim v̄ris est sermo noster. qui petūt. i. que-
 runt gloriā virtute. i. operibus virtuosis. Nam si homies
 toti moriuntur corpore & alia vt quidā putāt. Q̄ v̄ tamē no-
 stre rōnes. i. p̄b̄ice rōnes. vetāt. i. prohibent credi. q̄ s̄m̄
 p̄b̄ias alia intellectiua est immortalis: nulla est oīno gloria
 post mortē. cū iste oīo nō extet. i. non sit cui ea gl̄a eē d̄i
 cūtur. Sin v̄o mens bene sibi conscia. i. illesa. resoluta. i.
 liberata. terreno carcere. i. a corpore post mortē. libera pe-
 tit celum. nonne ipsa alia que celo fruens gaudet se exem-
 ptam terrenis ipsa spernet omne terrenum negocium & p̄
 consequens terrenam gloriā. q. vi. sic. **C** Nota q̄ ad vir-
 tuosos nihil spectat de fama nec in p̄senti vita nec in futu-
 ra: nō in presenti. quia dicit seneca in p̄uerbiis. Quāplu-
 rimi curant famā pauci autem conscientiam tales pauci
 curantes conscientiam sunt virtuosū & p̄b̄i de quibus loq̄-
 tur Boetius in fine tractatus de s̄m̄i bono d̄c̄s. Nam
 et sunt viri honorandū sicut philosophi qui continent de-
 siderium sensus & sequunt̄ desiderii intellectus. plurimi
 autem sunt qui curāt famā. sicut sunt vulgares qui relicta
 virtute conscientie propter laudes hōim recte faciūt de q̄
 bus dicit scriptura. Amen dico vobis receperūt mercedē
 suā. Nec etiā fama spectat ad viros virtuosos in futura vi-

ta qui virtuosū si totaliter moriuntur nihil ad eos de fama
 Si autem anima viuit post mortē ista euolat ad celū & ni-
 bil curat de fama. spernet omne terrenum negociū. & po-
 tius gaudet quia est exempta a curis terrenis & gaudio ce-
 lesti fruatur in eternum.

C Metrum septimum secundi libri.

Quicumq; solam mente precipiti petit
 Summumq; credit gloriā.
 Late patentes etberis cernat plagas
 Artumq; terrarum situm:
 Breuem replere non valentis ambitus
 Pudebit aucti nominis.
 Quid o superbi colla mortali iugo.
 Frustra leuare gestunt.
 Licet remotos fama per populos means
 Diffusa: linguas explicet.
 Et magna titulis fulgeat claris domus:
 Adors spernit altam gloriā.
 Inuoluit humile pariter & celsū in caput:
 Equatq; summis infima.
 Ubi nunc fidelis ossa fabricii manent.
 Quid brutus aut rigidus catbo:
 Signat superstes fama tenuis paniculis
 Inane nomen litteris.
 Sed quid decorat nouimus vocabula.
 Num scire consumptos datur.
 Facietis ergo proxius ignorabiles
 Nec fama notos efficit.
 Qd̄ si putatis longius vitam trahi
 Mortalis aura nominis.
 Cum sera vos rapiet hoc etiam dies
 Jam vos secunda mors manet

C Metrum septimum secundi libri.

Uicumq; solam mente precipiti petit. Sic incl-
 pit metrum septimū hui' sc̄bi qd̄ d̄f archiloq̄
 euz ab inuētore. iambicū a pede p̄d̄icante. &
 cōstat ex primo versu trimetro & secundo dime-
 tro. in quo metro p̄bia docet quod gloria sit cō-
 tēda ex cōsideratōe amplitudinis celi & strictudis ter-
 re dicens. Quicumq; petit: idest desiderat p̄cipiti mente so-
 lam gloriā. & credit istam esse summā. i. p̄cipium inter
 appetenda. iste cernat. i. consideret. plagas etberis. i. p̄tes
 celi. late patentes. & cernat artū suū terrarū. idest strictū
 spaciū terre in comparatōe. ad celum. ille. pudebit. i. vere
 cundabitur aucti nominis. idest aucte fame sue. non valen-
 tis. replere breuem ambitum. idest parū spaciū terre:
 Et tūc exclamat dicens. O propter hoc. miror. quid idest
 propter quid. superbi gestunt. idest cupiunt. frustra leua-
 re. idest extollere. colla sua mortali iugo. idest mortali fa-
 ma. licet enim fama diffusa means. idest transiens p̄ remo-
 tos populos explicet se linguas. idest per linguas populo-
 rum. & licet magna domus tua. idest nobilis parentela. vt
 familia fulgeat claris titulis. idest laudibus tamen mors
 spernit altam gloriā. & mors pariter idest simul inuoluit
 humile caput. idest miserum hominem & celsū. i. nobilem
 vel diuitem & mors equat infima summis nulli parcen-
 do quod declarat. dicens. Ubi nunc manent ossa fidelis
 fabricii. quid Brut' rigid' aut Catbo: supple ē. q. vi. qd̄
 manet de gloria eorū post mortem: vtq; modicū. i. illud
 manet quod tēus fama. i. celsis sup̄stes. i. manēs. signat
 inane nomē eorū paniculis litteris scriptis i epigraphiis. sed
 qd̄. i. ad qd̄. nouim' decora vocabula scripta. nūquid in-
 tellig' p̄

telligit p ea ipsos esse cōsumptos. i. mortuos. q. d. imo Ja-
 cetis ergo mortui prolixus ignorabiles nec fama efficit
 vos notos: Et qz aliqs diceret licet ipsi sint mortui corpo-
 re. tñ vixit fm famā. dicit. pbia. Si putatis vitā vestram
 longius trahi. i. plongari. aura mortalis nois. i. splendore
 mortal' fame cū. sera. i. vltima dies. vobis. hoc rapict.
 i. famam auferet. iā vos manet. i. expectat. secūda morē
 q. di. si estis prius mortui corpe. i. fama manens est vita-
 vestra. illa cessante. secundario moriemini. C Notandū
 fabritius. fuit p̄sul romanus qui cum mitteret pugnare p̄
 pirrum regem p̄rotoraz. rex promisit sibi p̄tem regni sui
 ut transfret ad ipm: qd fabritius cōcepit sequēti ānopir'
 obtulit sibi magnā pecuniam auri. ut traderet sibi roma-
 nū impiū. cui ait fabrice? Roma nō vult aux h vult im-
 pare habentib' aux. pp hoc ipse dictus fuit fidelis fabriti-
 us. Dicit etiaz de fabritio. qz cū qdā ad eū venisset p̄mit-
 tens se pirruz regē occisur. si fabriti' sibi pecuniā aliquā
 dare vellet. Ipse vō fabritius hunc traditorē ligatū misit
 ad pirrum p tali scelere puniendū cui tūc p̄r' dicit. p̄o-
 sibilis est solē a suo tramite deuiare qz fabritius a via re-
 cte rōis discedere. C Nota qz brutus fuit p̄sul p̄sul ro-
 manus q amore libertatis i iustitie pp stuy: Lucretie plu-
 rima egit. i multa bella pro romanis intit. pp qd etiā fa-
 molus fuit. Nota qz carbo dicit' est rigidus pp rigorem
 ai. qui ad nihil turpe flecti potuit i tante iustitie fuit ut lu-
 cāus ipm diis comparat in iudicāda causa. q fuit inter Ju-
 liū cesarē i pompeū dicent. Uictrix cā diis placuit h victa
 Catboni. i de hoc magis p̄ quarto hui' p̄osa sexta.

C Prosa octava libri secundi.

Sed ne me inexorabile contra fortunaz
 belluz gerere putes Est aliqñ cū de ho-
 minibus illa fallax nō nihil bñ mereat
 tū scz cū se aperit. cū fortem detegit mo-
 resqz profitef. nondū forte quid loquar intelligis
 Adirum est qd dfe gestio: eoqz sententiam ver-
 bis explicare vir qo. Etenim plus reor hoibus ad-
 uersam q̄ prosperam prodesse fortunam.

C Prosa octava libri secundi.

Sed ne me inexorabile. Ista ē octava i vltia p̄sa
 hui' scdi. qz pbia ostēdit bōa fortune nō multū
 eē appetēda: aliquis putaret qz in fortuna nihil
 eē bōi. id iā ostēdit pbia cutusmōi bonū sit i for-
 tūa i pbat fortunā aduersam plus esse bonā qz p̄sperā.
 i p̄mo p̄mittit suā intentiōez scdo pbat intentū sibi. Illa
 enim. p̄rio dicit. O boeti er dicitis patz qz fortuna ē p̄e-
 nenda. sed ne putes me gerere. i. facere bellū inexorabile
 idest implacabile p̄tra fortunā sup. scias qd aliqñ est. i. cō-
 tingit. qz ipsa fortuna fallax. nō nihil. i. aliqd bene mereat
 de hoibus eo qz aliqñ bonū enenit hoib' p cā. tñ. i. cū for-
 tuna se apit. manifestādo suā falsitatē. cū detegit frontē p
 sui aduersitatē. euz profitef mozes suos p instabilitates. i
 subdit pbia: nondū forte intelligis quid loqr. qz mirum ē
 qd ego gestio. i. cupio dfe. eoqz. i. id vir queo explicare se
 tentiam verbis. Et eni ego reor. i. opinor aduersā fortunā
 plus prodesse hoibus qz p̄sperā. C Nota qz cūqz in ali
 quo dicto videt' esse repugnātia illud videt' mirabile vni
 sed dfe fortunā aduersam hoib' prodesse. videt' eē quedā
 repugnātia in dicto. Nam eē aduersū allicui. i sibi pdesse
 adinuitēz repugnāt. id dicit pbia. Adirū est qd gestio dfe
 scz fortunam aduersam magis prodesse qz prosperam.

Illa eni semp spē felicitatis cū v̄f blanda mēti
 tnr. hec semper vera cum se instabiles mutatiōe
 demonstrat. illa fallit. hec instruit. Illa menda-
 cius spē bonoz mentes fruentiū ligat: hec cogni-
 tionem fragilis felicitatis absoluit. Itaqz illam

videas ventosam fluentem sui qz semp ignarant
 hanc sobriam succintāqz et ipsius aduersitatis
 exercitatione prudentem.

Illa eni spē felicitatis. Hic pbia probat intentū qz for-
 tuna aduersa melior sit qz prospera trib' rattōibus. scda
 ibi. p̄ostremo. tertia ibi. An hoc. p̄rio dicit illa fortūa p
 sp̄ra semper mentē cū videt'. i. aparet blanda specie fel-
 citatis. i. prosperitatis. sed hec. i. fortūa aduersa semp vera
 est cum demonstrat se esse instabilem sui mutatōe. ostendit
 enim se eē talē qualis est: i ita p̄ eā non occipiunt' homies
 sed illa. i. prospera fortuna cōfidentes in se fallit. hec autem
 aduersa fortuna hominē instruit ostendendo qz nō sit p̄si-
 dendū prosp̄e fortune pp ei' mutabilitates. Illa. i. p̄spera
 fortuna ligat. i. fallendo mentes. fruentiū hoim. spē bono-
 ruz mendaciū. hec. i. aduersa fortūa. absoluit. i. liberat scz
 mentes hoim cognitiōe. fragilis. i. transitorie felicitatis.
 Et tūc recolligit effectus vtriusqz fortune dicēs. Itaqz. il-
 lam. i. prosperam fortunā videas ventosam. i. supbas. flu-
 entē. i. prodigā i suis ipsius ignaraz. nā hoies in p̄sitate
 continua seipos nō cognoscunt hanc. i. aduersam fortū-
 nam tu videas sobriā. i. succintā. i. humilē non supbā. i
 prudentē exercitatiōe aduersitatis. C Nota qz ex ista litte-
 ra p̄nt formari tres rōnes qz fortuna aduersa melior sit p̄
 sp̄ra. p̄rima rō ē ista. Bōa fortūa sp̄ vere felicitatis
 decipit habentē ipam. h fortūa aduersa nō decipit. h vera
 ē ostendēs se talē qualis ē. ergo aduersa melior ē qz p̄spera
 Scda ratio est. p̄osp̄a fortūa ligat mētes hoim mendaci-
 b' bōis. h aduersa liberat mētes a falsa felicitate. g' ē mel-
 lior. Tertia rō ē. p̄osp̄a fortūa reddūt hoies sui ignaros
 sed aduersa facit hoies sapientes. g' melior est qz p̄spera

Postremo felix a vero bono deuios blandicus
 trahit. Aduersa plerumqz ad vera bona redu-
 cens velut vncō retrahit.

Postremo felix a vero bono. Hic pbia ponit scdas rōz
 qz talis est. Quicūqz fortūa trahit ad ingitōnē veri boni
 illa melior est qz q̄ retrahit a vō bono. sed fortūa aduer-
 sa ē b̄mōi. g' rō. vñ dicit in ista. p̄ostremo felix. i. p̄spera
 fortuna cū suis blandicis. trahit deuios. i. errantes a vō
 bono. h aduersa fortūa plerūqz retrahit. vncō. i. tenacu-
 lo. reducens ad vera bona. C Nota qz qz p̄spera fortūa v̄f
 eē ppinqz felicitati: eo qz sine bonis fortune nō cōtingit eē
 felicem ex de bōa fortuna: id suis blādiciis trahit hominē
 sensualē a vō bono. qd p̄sistit in speculatiōe vel aduersa
 autem fortuna qz ostēdit prosperā fortunā eē mutabilez
 ipsa reducit hoim ad verum bonū quod est immutabile.

An hoc iter minima estimanduz putas qz ami-
 corum tibi fidelitū mentes hec aspera: hec horri-
 bilis fortūa deterit: hec tibi certos sodalium vul-
 tus ambiguosqz secreuit. discedens suos abstulit
 tuos reliquit. Quanti hoc integer i ut videbaris
 tibi fortunatus emissēs: desine nunc amissas opef
 querere. quod preciosissimum genus diuitiarum
 est amicos inuenisti.

An hoc iter minima estimandū putas. Hic pbia pōit
 vltimam rōem que talis est. Illa fortūa est melior p̄ quā
 cognoscunt' veri amici. sed aduersa fortuna est talis. ergo
 rō. vñ dicit in littera. An p̄ nūquid. putas hoc esse estimā-
 dum inter minima bona. qz hec aspa. i. aduersa fortuna.
 deterit. i. monstrauit. tibi mentes. i. corda fidelitū amicor.
 q. d. illud est bonuz de maximis bonis. i. hec supple p̄spera
 fortuna. secreuit. i. distinxit tibi certos amicos i ambigu-
 os vultus sodalium. i. amicorū. q. di. aspa fortūa docuit
 te discernere inter veros amicos i falsos. qz p̄spera fortūa
 a te discedent. abstulit suos. i. qui erāt amici rōne p̄sperita-
 tis. i. reliquit tuos amicos qz te dilexerūt non pp tua O. quā
 d z

ti. i. quāto p̄cio. tu emisses hoc integer. i. in integritate for-
tune cōstitutus. cū videbaris tibi fortunatus ut potuisses
cognoscere veros amicos. nūc desine. i. cessa q̄rere opes
i. diuitias amissas. q̄ inuenisti veros amicos q̄ ē p̄ciosif-
simum genus diuitiar. C Nota in aduersitate falsi amici
fugiunt. sed in tēpore p̄speritatis manēt. vñ Seneca in li.
de remedijs. Quē tu felicē credis illum multi comitant
ut mel musce sequuntur. cadauera lupi. frumenta formice.
predā ista turba sequit nō boiem. C Nota q̄ aduersa fo-
tūa ostendit fideles amicos. vñ Seneca. 20. epla Turba
familiaris cum a te pasci desierit ipsa te non pascet. ⁊ q̄
tu beneficio tuo scire non poteris paupertate scies. illa ve-
ros amicos retinebit. discedit quicūq; non te sed aliud se-
quebat. Est autem p̄ hoc vñ amāda paupras q̄ a q̄b
ameris ostendit. Cūde paup Henricus. P̄dicator hoc
solo mala fors q̄ monstrat amicos. Qui bōi q̄ mali mō-
strat vtrāq; viam. Itē poeta. Tempore felici nō cognoscū-
tur amici. Sorte p̄ misera que sit dilectio vera. Item ali-
bi. Cū fueris felix multos numerabis amicos Tempora si
fuerint nubila solus eris. Itē Tobias. fluctuat ad celsus
venalis amicus egenum. Sed verus renouat ut fabrica-
tus amor. C Nota q̄ fidelis amicus est p̄ciosissimū gen-
diuitiarū: q̄ amicus. 9. etb. est alter ego. i. amicorum est
idem velle ⁊ nolle. Nemo enī cligit viuere sine amicis ha-
bens reliqua bona. Et Seneca. 9. epla dicit. Sapiens ⁊ si
contentus sit seipso tamen amicum habere vult. p̄ nihil
aliud nisi ut exerceat amicitiam: ne tam magna virtus la-
teat. Et tullius in lib. de offi. dicit. Honoris diuitie et di-
gnitates nunq̄ sunt amicitie antepouende.

CAdmetrus octauum secundi libri.

Quod mundus stabili fide
Concordes variat vices.
Quo pugnancia semina
Fidus perpetuum tenent.

Quo phebibus rosem diem
Curru prouebit aureo:
Ut quas duxerit hesperus
Phebe noctibus imperet.
Ut fluctus audium mare
Certo sine coherceat.
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos:
Hanc rerum seriem ligat
Terras ac pelagus regens:
Et celo imperitans amor.

CAdmetrus octauum secundi libri

Quod mundus stabili fide. Hic incipit octauū
⁊ vltimū metrū hui' secūdi. q̄ d' gliconiū ab
inventoze. amphimacy a pede predhante. ⁊ ē
amphimachus pes antiquoz constans ex p̄-
ma ⁊ vltima longa et duabus breuib' medijs
dictus ab embi. q̄ ē circū et macros longū. quasi h̄is
circūquaq; lōgā syllabam. In quo metro p̄bia cōmendat
amore; et quo dicit q̄ amici sunt p̄ciosissimum genus
diuitiar. Et p̄lo cōmendat amorē diuinū. Secūdo osten-
dit quō humana natura amicitia cōseruat. Ibi. Hic san-
ctos. P̄mo facit hoc q̄ d' vñ est. secūdo ostendit q̄ abla-
to diuino amore oia corrūpūtur ibi. Hic si frena p̄lo di-
cit. Amor diuinus regens terras ac pelagus ⁊ ipitans. i.
frequenter imperans celo. ille amor ligat hanc seriem. i.
concordiam rerū. q̄ mūdus stabili fide variat cōcordes
vices. i. alternatōes temporū anni noctis ⁊ diei. ⁊ q̄ scini
na pugnātia. i. elementa tria. teneant p̄petuū fedus. i. con-
cordiam. ne vñ totaliter aliud corrūpat. q̄ phebibus. idē
sol. curru aureo prouebit. i. p̄ducit. roscū diem. i. clay diē

idē amor facit vt phebe. i. lūa. imperet. i. p̄frit noctib'. q̄s
noctes hesperus. idest stella vespertina duxerit. i. adducit.
et vt audū mare ad erundū coherceat fluct' suos. certo
fine. i. determinato fine. ne liceat sibi tendere. i. excedere. la-
tos terminos. vagis terris. i. amplis terris. supple totali-
ter cooperiendo terrā. C Nota q̄ tullius loquitur de amici-
tia dicit Amicitia ē virtus mouens sup̄iora ad p̄ctionē
inferiorum ⁊ inferiora ad subiectionē superiorum. Amici-
tia enī sublata ois in vita tollit iocunditat. C Nota q̄ ele-
mēta appellat semina: q̄ ex ipsis tanq̄ ex seminib' ele-
mēta p̄ducūt. sicut enī semē est principiū fruct' sic elemē-
ta sūt principia corporū m̄storū. ⁊ dicit elemēta pugnan-
tia p̄ ipsorū cōtrarictatē. nā aliqua sunt calida. alia frigi-
da. q̄dā humida. q̄dā sicca. Hec elemēta diuino amore
ordinante tenēt propriū fedus: q̄ grauitas inferior non
aufert leuitatem superiorum. nec conuertit. ⁊ simul tota-
liter se non corrumpunt.

Hic si frena remiserit

Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo gerit.
Et quam nunc socia fide
Pulchris motibus incitant.
Certant soluere machinam.

Hic si frena remiserit. Hic ostēdit q̄ amore diuino sub-
tracto oia corrūpūnt vicia. si hic amor diuin' remiserit
frena. i. legē gubernādī res. quicq; nūc amat inuicē. i. cō-
cordat. illud cōtinuo geret bellū. ⁊ ipsa elemēta. certāt. i.
litigant soluere. i. destrucere machinā. i. mūdānā quā nūc
socia fide. idest concordī federe incitant pulchris motibus
i. faciūt ordinariē mouere. C Nota q̄ sublato amore ⁊ cō-
cordia oia dissoluit. vñ alanus in anticleudiō loq̄ns in
p̄sona amoris ⁊ concordie dicit. Si mea iura. meas leges
mea federa mūdus. Ois serualet vel adhuc seruaet amo-
ris. Vincula non tantis gemeret sub claudibus orbis.

Hic sanctos populos quoq;

Iunctos federe continet.
Hic ⁊ coniugii sacrum
Castis nectit amoribus.
Hic fides etiam sua
Dictat iura sodalibus
O felix hominum gens
Si vestros animos amor
Quo celum regitur. regat.

Libri secundi de consolatione philosophie finis

Hic sanctos p̄plos quoq;. Hic ostēdit p̄bia quō p̄ amore
conseruat ⁊ conciliat amicitia hūana dicit. hic amor cō-
tinet. i. seruat. sanctos. i. virtuosos ⁊ p̄plos iūctos federe
i. amicitie. ⁊ hic amor nectit sacz. i. sacramētū cōiugij ca-
stis amoribus viri ⁊ vxoris ⁊ hic amor dicitat iura sua. i. i
pōtē legē amicitie fides sodalib'. ⁊ q̄ ista pueniūt ab amo-
re oino tāq̄ a suo p̄cipio. id subiuigit. O felix gen' hoim
sup. dico. si amor. i. diuin' quo celū regit. regat aios v̄ios
sup. canūdo in eis cōcordiā amicitie. C Nota q̄ amor di-
ctat iura fides sodalib'. iura autē amicorū ⁊ sodaliū inuit
Seneca. 3. epla. dicens. Dū cogitas an aligs in amicū. sit
tibi recipiend'. h̄ cū placuerit fieri toto illū pectore admit-
te tam audacter cū illo loquere q̄ tecus. Tu qdē ita viue
ut nihil tibi cōmittas. nisi q̄ ēt amico tuo cōmittere. pos-
sis. Cū hico tuo oēs curas oēs cogitādoes misce si fidelē
putaueris. Sūt. n. qdā q̄ d' amicis sūt tñ p̄mittēda oibus
narrāt. qdā charissimoz. cōsciam reformidāt nulli creditū
rī. nentz faciēdū est. vtrūq;. n. vitiū ē: et oibus credere ⁊
nulli. C Nota circa f̄dicit q̄ amicitia p̄prie dicit tñ in-
uenit in reb' rōnalib'. ⁊ ut sic amicitia est par volūtas.
bonoz inter aliquos. h̄ large accipiēdo amicitiam. sic ē ē
i rōnalibus

irrationabilis? et ut sic amicitia est peiora diuersarum rerum adinuicem.

Explicit liber secundus:

Incipit liber tertius prosa prima.

Am cantu illa finierat cum me audire diuidi stupet meque arrectis ad hec auribus carnis mulcedo defixerat itaque paulopost omnino summum lassorūque solamen animorum quantum me vel sententiarum potest vel canendi est iocunditate refotisti. adeo ut me iam posthac impari fortune ictibus non arbitrer. Itaque remedia que pauloante acriora esse dicebas non modo non phorresco sed audiendi audis uehementer effragito. **P.**

Incipit tertius.

Prosa prima.

Am cantu illa finierat. Iste est tertius liber Boetii de consolatione philosophie. et continuatur ad libros precedentem in hunc modum. Postquam philosophia in prioribus libris scrutata est causas doloris boetii. et in secundo libro et in sequentibus philosophia adhibet Boetio remedia grauiora. sunt autem remedia grauiora rationes contra communem opinionem hominum probantes que in bonis exterioribus non consistit vera felicitas ostendendo in quo sit felicitas vera et quod ad ipsas pertinet. Et diuiditur iste liber in viginti quatuor partes. que huiusmodi libri sunt. scilicet. profa. et. metra. que partes sunt in processu libri. quod autem de quo determinet in quolibet istarum partium sibi patebit. Prima prosa huiusmodi tertium diuiditur in tres partes. Primo ostendit. Boetius quod post predicta allocutus fuerit philosophiam. Secundo ponit responsiones philosophie. Tertio boetii dirigit quadam petitione ad ipsas secunda ibi. Tunc illa. tertia ibi. Tunc ego. Dicit primo. Ita illa philosophia finierat cantum. i. metrum quod erat de commendatione amoris diuini et amicitie. et cum ego Boetius esse allectus dulcedine metri ad audiendum cum audiat et admirat de verba philosophie auribus arrectis ego dixi. O philosophia que es summum solamen animorum lassorum quantum me refocillasti tuis psis et metris in tantum quod tam bene possum resistere insalubri fortune. et ideo dicit remedia que prius dixisti esse grauis non timeo sed ea audire diligenter expecto. Nota quod boetius metrum vocat cantum. sicut enim in cantu est eleuatio et depressio vocis. sic similiter in metro ratione quantitatis correpte et pducte syllabarum attendit quedam eleuatio. et depressio que ratione quantitatis pducte fit eleuatio ratione qualitatis correpte fit depressio. Item quod metrum est subtilius et delectabilius prosa. ideo animu mulcet. Unde auctor poetre metrum comparat domicelle dicent. Multaque venire metrum tanquam domicella coopto crine nitente gena: subtili corpore forma egregia: Ido dicit boetius. mulcedo carminis. id est metri. Item homo debet esse audis et stupens circa philosophiam. Audis inquam quod dicit Seneca. 17. epla. Proinde omnia ista si sapienter immo ut sapienter et ad philosophiam magno cursu totisque virtutibus rede. Etiam homo debet esse stupens. id est admirans de philosophia. quod ipsa est res mirabilis. et diuisa secundum Aristoteli in principio libri sui de mundo. et philosophia offert mirabiles delectationes. scilicet. abico. Ite animi lassus si sunt graui cura vel aduersitate aliqua oppressi. bonum philosophia est summum solamen. quod ipsa persuadet magnanimitatem qua aduersitates fortune bene constanter debet militare. Item per philosophiam bene potest resistere ictibus fortune: quod primo ethicorum dicit aristoteles. Sapienter bene scit ferre fortunam. et huius se sine vimprio sicut tetragonum. Unde dicit in littera. Ita illa supple philosophia finierat cantum. i. metrum de amore diuino. et cum mulcedo. scilicet. suauitas carminis defixerat. i. stabilierat me audis. scilicet. cupidum audiendi. quod pro et stupens. i. admirans. supple verba philosophie. auribus meis. arrectis. i. eleuatis ad hec. scilicet. verba. itaque paulopost ego inquam. dixi. O summum solamen lassorum anteriorum. supple per aduersitatem quam

tum me refocillasti potest sententiarum super. psalme vel est iocunditate canendi. i. metri. adeo. i. tantum ut iam posthac non arbitrer me esse impari. i. dissimile in resistendo ictibus. i. insalubri fortune. Itaque remedia illa que pauloante dicebas esse acriora. i. grauiora. si modo. i. si tunc non phorresco. i. si timco. sed ego audis aut audiendi super. ea uehementer effragito. i. exoptulo. Tibi. sciendum quod si buguionem effragitare est valde flagitare exoptulare. petere cum clamore poscere.

Tum illa sensi inquit cum verba nostra tacitus attentusque rapiebas: cumque tue mentis habitum vel expectaui: vel quod est verius ipsa per feci. Talia sunt quippe que restant: ut degustata quidem mordeant: interius autem recepta dulcescant. Sed quod tu te audiendi cupidum dicis quanto ardore flagraret: si quo nam te ducere agrediamur agnosceres. **B.** Quo nam inquam. **P.** ad veram inquam felicitatem quam tu quoque somniat animus: sed occupato ad imagines visu: ipsam illam non potes intueri. **B.**

Tum illa sensi inquit. Iste ponit responsiones philosophie dicens. Ego dum sensi illud cum tu tacitus. i. attentus recepisti verba nostra. et cum ego profeci mentem tuam. talia enim sunt remedia que adhuc restant ut ipsa degustata priora sint amara sed postea dulcescant. Sed quod tu dicis te esse cupidum audiendi verba ista. quanto desiderio arderes: si cognosceres quo laboramus te ducere. et dicit boetius. Quo vis me ducere: Respondet philosophia: ad cognitionem vere felicitatis quam animus tuus que si somnando adhuc vis cognoscit: quod est occupat imaginibus false felicitatis. Nota quod boetii tacitus verba philosophie rapiebat consilio Seneca dicens. Esto verborum tacitus auditor: auditorum propter repetitor. Nota quod precepta philosophicalia priora sunt amara postea dulcescant. sicut illud poete. Discre te sit charybdis prior fit amara. Et castrati prior tibi dicit. Sciunt docti quoniam laboriosa est possessio virtutum. sed propter eius amaritudinem philosophia non est abicienda. quod si est dignus dulcoris acumine: quod amaritudinis neque iusca. et grauior: sed boetii de disciplina scolariu. Nota sicut somnias putat fantasinata sibi occurrentia esse veras res de quibus somniat. et tamen non sunt ipse res: sic boetius in istis temporalibus putauit esse veram felicitatem que tamen non est. sed tantum sunt quedam similitudines vere felicitatis sicut fantasinata somniorum sunt similitudines rerum.

Nota quod bona exteriora vocat imagines vere felicitatis sicut. n. imago est rei imitatio et non est ipsa res. sic bona exteriora videntur exprimere formam vere felicitatis. sed vera felicitas non est in ipsis. vbi dicit in littera. Tunc per tunc. illa supple philosophia inquit. ego sensi. i. noui. super. intentione tua. cum tu tacitus. quod per attentus rapiebas verba nostra. quod per cum ego expectaui. alia littera huius expectaui. i. reuocavi habitum tue mentis. Vel quod est verius dicere cum ego ipsa habitum tue mentis profeci. quippe mire talia sunt supple remedia. que restant supple sumenda. ut ipsa quidem degustata priora mordeant. i. displicent. interius autem recepta dulcescant. sed quod tu dicis te cupidum audiendi. supple illa remedia. O quanto ardore. i. desiderio. flagraret. i. arderes. si agnosceres. quoniam. i. ad quem lo cum agrediamur. i. incipimus te ducere. Ego boetius inquam: dixi. quoniam super. vis me ducere. inquit supple philosophia. ad veram felicitatem quam tu animus somniat. i. imperfecte cognoscit. sed visu. i. cognitione occupato ad imagines. i. ad bona temporalia que sunt imagines et similitudo vere felicitatis. tu non potes intueri. id est inspicere. ipsam supple veram felicitatem.

Tum ego fac obsecro: et que illa vera sit sine citatione demonstra. **P.** Faciam inquit illa tui causa libenter sed que tibi causa notior est eaz prius designare verbis: atque informare conabor: ut

ea per spectat. cū in cōtrariā partem fiereris ocu-
 los: 7 vere specimē beatitudinis possis agnoscere
 C. Tu ego fac obsecro. Hic Boetii? dirigit petitionē pbie
 9 pōit cōsensum sue petitionis dicēs. O pbia rogo ut sine
 dilatōe dēmonstres mibi q̄ sit vera felicitas. 2 pbia con-
 temens dicit libenter faciā tui cā sed prius ego ostendā tū
 bi falsā felicitatē tibi notiorē vt illa cognita p cōtrariū
 possis postea agnoscere verā felicitatē. C. Nota circa hoc
 q̄ dicit faciā tui cā libēter. q̄ pbia petiitōes hominū ad-
 mittit. vñ. Seneca. Nulli preclusa est virtus sapiētie. ob?
 p3. oēs inuitat oēs admittit. nō eligit donū neq̄ censū. sed
 nudo hōie cōtēta est. C. Nota innata est nobis via. pced-
 dendi ex nobis magis notis ad min? nota. p̄io phisicoy
 2 secundo de anima. Cū igit bona exteriora sint magis no-
 bis nota in q̄bus aliqui possuerūt cōsistere felicitatē q̄ bo-
 na interiora. ideo pbia p̄io vult determinare de falsa feli-
 citate nobis magis nota q̄ ponit in bōis exteriorib? ipam
 extirpando. ut p̄ eam agnoscam? veram felicitatem tan-
 q̄ per contrariū. C. Nota q̄ seneca in de virtutib? cardī
 nalibus dicit. Scire debes q̄ quedā non vident cē bona
 2 sunt: quedā vident bōa 2 nō sunt. quecūq̄ aut ex reb?
 transitoris possides non hec magna existimes non mire-
 ris q̄ caducum est. Ex quo p3 q̄ vera felicitas non confi-
 sit in bonis exterioribus. q̄ vident esse vera bona 2 tñ nō
 sunt. vñ dicit in littera. Tu pro tūc. ego supple Boe. vñ
 si. lo pbia obsecro. i. peto. fac. i. duc me ad illā felicitatē. 2
 dēmonstra mibi sine cōtatione. i. sine mora. que sit illa ve-
 ra supple felicitas. Illa pbia inquit. faciā libenter mi cā.
 s3 ego p̄i? conabor. i. laborabo. tibi designare verbi. at
 q̄ pro et. informare. que cā. i. que felicitas habēs rationē
 causē finalis. sit tibi notior. i. manifestior. ut ea supple fal-
 sa felicitate perspecta. i. cognita. possis agnoscere specimē
 idest similitudinē. vere beatitudinis. cum fiereris oculo
 supple cognitionis in contrariā partē false felicitatis.

C Metrum primū libri tertii.

U serere ingenuum volet agrum:
 Liberat arua prius fructibus.
 Falce rubos silicemq; resecat
 At noua fruge grauis ceres eat

Dulcior est apium mage labor.
 Si malus ora prius sapor edat:
 Gratus astra nitēt. vbi nothus
 Desinit imbriferos dare sonos.
 Lucifer ut tenebras pepulerit.
 Pulchra dies roseos egit equos.
 Tu quoq; falsa tuens bona prius.
 Incipe colla ingo retrahere.
 Vera dehinc animū subierint.

C Metrum primū tertii libri.

U serere ingenuū volet agrū. istud ē primū me-
 trū huius tertii q̄ dicit metrū choristum ab
 inuatore. 2 dactylicus a pede predominante.
 2 prim? versus b? metri ē ypebalectic? quia
 post primū pedem abūdat vna syllaba. i. re in hac dictio-
 ne serere. 2 q̄ pbia p̄dixit q̄ prius esset ostendendū: que
 sit falsa felicitas. 2 postea que sit vera. id pbia in hoc metro
 cōmendat hunc ordinē p̄ quattuor exēpla. p̄imum est.
 quicūq; vult seminare bonū agrū oportet prius extirpare
 nocinas herbas vt ager bene fructificet. Similiter aliquis
 volens cognoscere verā felicitatē o3 prius extirpare falsā
 vñ dicit in littera. Quī volet serere agrū ingenuum. i. no-
 bilem. prius liberat arua. i. agros fructibus. i. radicib?
 que impediūt. ne semen crescat. 2 ille resecat. i. p̄scindit ru-
 bos. i. gnas arbores. q̄ pro 2 silicem. i. herbā inutillem.
 falce. i. falcastro 2 ut noua ceres eat. i. proficiat grauis. i.

tonusta fruge. sedm exemplum est. Sicut p̄gustādo aliq̄
 amarū mel apparet dulcius. sic p̄ cognitionē false felici-
 tatis magis cognoscitur vera felicitas. vñ dicit in littera.
 Labor apium est mage dulcior. i. mel est magis dulce. si ma-
 lus sapor prius edat. i. inficiat ora. Tertiu exemplū est. sic
 post tempus nebulosū gratior est serenitas. sic post cog-
 nitionem false felicitatis gratior ē cognitio vere felicitatis.
 Vñ dicit in littera. vbi pro postq̄ notus. i. vetus austra-
 lis. desinit. i. cessat. dare imbriferos sonos. i. status pdu-
 centes imbres tunc astra nitent gratius. i. delectabilius.
 Quartū exēplū est. Sicut pulchra dies sequit tenebras
 noctis. sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitionem
 false felicitatis. vnde dicit in littera. vt idē postq̄ lucifer
 .i. stella matutina pepulerit. i. fugauerit. tenebras noctis.
 tūc pulchra dies agit. i. ducit roseos equos solis. tūc ap-
 plicat exēpla ad propositū dicēs. Tu p̄i? debes cōfide-
 rare falsa bona. 2 extirparis ip̄is debes cognoscere vera
 bona in quibus cōsistit felicitas. vnde dicit in littera. Tu
 quoq; p̄i? tuēs. i. respiciēs falsa bōa. incipe retrahere col-
 la ingo. i. ingo false felicitatis. dehinc. i. postea vera bona
 subierint. i. subtrahit. animū tuū. C. Nota q̄ sicut prius
 extirpāda sunt vitia: 2 postea seminādas. vñ Thobias.
 Spiritus 2 tribulis purgari non alia debēt agri vt semē fru-
 ctificari queat. Nota q̄ fruter fm bugitionem est den-
 sitas virgularū vel arborū vel spinay vel l. vñ dicit in littera.
 fruter ē arbor pua que terrā frōde tegit. C. Nota q̄ filix est l.
 utilis herba hñs solia ad modū filoy. de q̄ dicit p̄ius. nō
 est ista filix villo māsuecit in agro. C. Nota q̄ post amari-
 tudinē dulcedo est gratior 2 sensibilior. vñ poeta. Dulcia
 nō meminit q̄ nō gustauit amara. Itaq; p̄ oppositū nosci-
 tur omne bonū. Hec paup̄ henric? Nota q̄ Boetii? hic
 dicit apium p̄ apum in genitio plali. q̄ est p̄ alexandrum
 q̄ dicit. Vm dat apis. 2c. Et q̄ hic dicit apium 2 nō apū
 p̄ mētrū q̄ sp̄ p̄stet ar tribus dactylis continuis. si at
 poneret apū nō essent tres dactyli primū. posset tamen vi-
 el q̄ causa metri ponitur apium pro apum.

Profa secunda tertii libri.

U serere paululū visu: 2 velut langu-
 stā sue mītil sedē i cepta: sic cepit. p̄.
 C. Profa secunda tertii libri.

U serere paululum visu. Hec ē p̄fa secūda
 huius tertii i qua pbia ponit diuersas opinio-
 nes circa falsam felicitatē. 2 primo Boetius
 ostēdit quomō se pbia habuit p̄ p̄dicta. sed
 philosophia ostēdit q̄ oēs homines nituntur
 puenire ad beatitudinē quā ipsa diffinit. tertio ostēdit q̄
 homines sepe adducunt a vera felicitate diuersis errorib?
 quarto pōit errores siue opiniones circa felicitatē. secūda
 ibi. Ois mortaliū. tertia ibi. Hunc vi. q̄ta ibi. Quorū q̄
 dem. dicit. p̄io. Postq̄ pbia p̄misse ordinē procedēt
 de falsa felicitate ad veram. tum p̄ tūc. ipsa paululū dē-
 ro visu. i. inclinatis oculis. 2 recepta velut in angustā. i. no-
 bile sedē mentis sue. sic cepit. i. incepit loq̄. C. Nota q̄ ca-
 pitis inclinatio est signū subtilis imaginatiōis. p̄ q̄ sub-
 tiliter 2 profunde imaginātes caput inclināt. 2 q̄q; non
 vidēt delata corā oculis. Ideo pbia volēs subtiliter spe-
 culari de felicitate eiusus speculationē difficilis est ipsa in-
 clinato visu cōtrariē se in nobilē speculationē sue mentis.

Omnis mortaliū cura quā multipliciū studioy
 labor ereret. diuerso qdē calle p̄cedit: s3 ad vñū
 tamē beatitudinis finē nititur puenire. Id at est
 bonū. quo q̄s adepto nihil vltius desiderare
 queat. Nō qdē ē oim summū bonoy: cunctaq;
 intra se cōtinēt bōa. Cui si qd abforet: summum
 bonū eē nō posset quoniā relinqueret extrinsecus
 quod

quod posset optari. liquet igitur esse beatitudinem statum bonorum omnium congregatione perfectum.

COmnia mortalium cura. hic proba ostendit quod omnes homines nituntur puenire ad unum finem beatitudinis. quia beatitudinem ipsa etiam diffinit et dicit sic. Oia cura. i. sollicitudo. mortalium. i. hominum quam curam exercet labor multiplicium studiorum. quod aliqui studet in literatura. aliqui in mercantia. et sic de aliis. illa cura procedit diuerso calle. i. diuerso modo viuendi. sed tamen nituntur puenire ad unum finem beatitudinis. Illud autem ad quod homines nituntur puenire est tale bonum quo quod adepti nihil ulterius queat desiderare. quod scilicet bonum est summum omnium bonorum continens intra se cuncta bona. cui scilicet bono. si quid. i. aliquid. abforet. i. deesset. non posset esse summum bonum. quod relinquere aliquid extrinsecus. i. extra aliud bonum quod posset optari. Ex quibus dicitur proba concludit diffinitionem beatitudinis. dicitur. Liquet. i. manifestum est beatitudinem esse statum perfectum congregatione omnium bonorum.

CNota cognitio ultimi finis magni incrementum conferat ad vitam. primo. et ubi. quod secundum exigentiam finis cetera moderantur secundum inconuenientem. primo posteriorum ideo proba tradit nobis cognitionem ultimi finis. i. beatitudinis. **C**Nota finis est magis eligendus his que sunt per finem ut patet per Aristotem. 3. topicorum. Item ibidem: cuius finis est bonus ipse quod quod bonus. Item oia denotanda sunt a fine. Cuius poeta. si finis bonum est totum laudabile phas est. **C**Nota finis in agibilibus habet se sicut principium in speculabilibus. sic ergo intellectus noster naturaliter adheret primis principibus sic appetitus noster naturaliter adheret ultimo finis quod est summum bonum. **C**Nota quod duplex est finis. i. finis quo. et finis gratia cuius oia fiunt. Ille. n. est unus sicut deus vel beatitudo et iste finis appetit ab omnibus sub una ratione inquam est bonum satians appetitum hominis. finis autem quo est operatio que homines nituntur adipisci finem gratia cuius. et talis finis non est unus sicut non est una operatio omnium. Ideo dicitur proba quod cura hominum procedit diuerso calle ad consequendum ultimum finem. **C**Nota illud ad quod omnes homines nituntur puenire est bonum. quod bonum est quod omnia appetit. primo ethicorum. **C**Nota quod beatitudo habet rationem ultimi finis ipsa est tale bonum quo adepti nihil ulterius desiderat. nam de ratione finis est esse ultimum et ultra illud quod est ultimum nihil est ergo est oia illud est summum bonum. quod illud quo adepti nihil ulterius desiderat est summum bonum tale autem est beatitudo. **C**Nota quod beatitudo est bonum optimum pulcherrimum et delectabilissimum. id est beatitudo est status perfectus congregatione omnium bonorum continens in se oia bona. si. n. aliquid bonum sibi desideret non est summum bonum.

CHunc uti diximus diuerso tramite mortales omnes conantur adipisci. Est enim mentibus hominum veri boni naturaliter inserta cupiditas: sed ad falsa deius error abducit.

CHunc uti diximus. In ista parte ostendit proba quod homines a vera felicitate diuersis erroribus abducuntur dicitur. Item. i. statum beatitudinis. omnes mortales sicut diximus: conantur adipisci diuerso tramite. i. diuersa via. quod cupiditas. i. appetitum veri boni naturaliter est inserta mentibus hominum: sed beatitudo est verum bonum quod summum. sed deui error abducit homines ad falsa bona. **C**Nota quia beatitudo aggregat in se oia bona. id est cupiditas naturaliter est hominibus inserta. Cuius tamen sciendum. quod beatitudinem continere oia bona potest intelligi dupliciter. Uno modo formaliter. sic non continet oia bona: quod felicitas formalis et essentialiter potest esse sine bonis exterioribus ut sine diuitiis et ceteris bonis. Alio modo intelligitur continere ea virtualiter ita quod beatitudo excellat oia bona et sic est vera. **C**Nota quod proba hic videtur quod figura que dicitur epitheton dicitur deui error. nullus. n. error est qui non sit deui. vbi poeta. sicut epitheton si dicas tristitia bella. **C**Nota cum mens humana naturaliter desideret verum bonum. nunquam tendit in falsum bonum nisi in quantum ipsum estimat esse verum bonum. talis autem estimatio est deui error. ergo deui error ad falsa abducit

CQuorum quidem alii summum esse bonum nihil indigere credentes: ut diuitiis affluant elaborant Alii vero bonum quod sit dignissimum veneratione iudicantes adeptis honoribus reuerendi ciuibus suis esse nituntur. Sunt qui summum bonum in summa potentia esse constituent. Hi vel regnare ipsi volunt. vel regnantibus adberere conantur. At quibus optimum quiddam claritas videtur: hi vel belli vel pacis artibus gloriosum nomen propagare festinant. Plurimi vero boni fructum gaudii leticiamque metiuntur. Hi felicissimum putant voluptate desuere.

CQuorum quidem alii summum bonum esse. hic proba potest diuersas opiniones circa felicitatem: ostendens quod homines per errorem ad falsa bona ducebantur. sed ostendit quod in talibus bonis posuerunt beatitudinem. tertio ostendit quod naturaliter eorum intentio tendebat ad veram beatitudinem scilicet ibi. Quibus ostendit: tertia ibi. Sed ad hominum studia. Primo ostendit quod homines errabant circa falsa bona statuendo in eis finem. secundo ostendit quod quidam fines adinueniuntur permutabant. tertio alia bona fortuita reducit ad predicta. secunda ibi. Sunt etiam. tertia ibi. In his igitur. primo dicit. Quorum supple bonum qui ducuntur ad falsa bona. alii credentes summum bonum esse nihil indigere ipsi elaborant ut affluant. i. habundant diuitiis ponendo omnem sufficientiam esse in diuitiis et in hoc errabant. Alii vero summum bonum iudicantes quod dignissimum sit veneratione. i. honore. tales adeptis honoribus nituntur esse reuerendi suis ciuibus. putantes in honoribus temporalibus veram dignitatem consistere: et in hoc errabant. Sunt alii qui summum bonum constituent in summa potentia. hi vel ipsi volunt regnare: vel conantur adberere regnantibus tanquam consiliariis vel familiares eorum. per hoc putantes se esse vere potentes et in hoc decipiunt. sed quod claritas. i. fama. videtur esse optimum bonum illi festinant propagare. i. dilatare. gloriosum nomen. i. pulchram famam artibus. i. studiis. belli sic viri militares. vel artibus pacis sicut sapientes mundi credentes se per hoc acquirere gloriam imortalem et decipiunt per hoc. Plurimi vero. i. multi mentuntur. i. mensurant fructum boni: gaudium et letitiam exteriori hi putant. i. estimant. felicissimum desuere. i. abundare voluptate. i. delectatione corporali estimantes in hoc consistere vere gaudium quod est erroneum. **C**Nota quod sunt in quibus errantes a vero bono posuerunt consistere veram felicitatem scilicet diuitie. honores. potestates. gloria. et voluptates. Quorum sufficientia sic accipitur. Cum finis habeat rationem boni secundum diuersitatem boni diuersificat finis. Est autem triplex bonum utile delectabile. et bonum honestum et illi qui intendebant bono utili posuerunt felicitatem in diuitiis. sed qui intendebant bono delectabili ponebant voluptates. et in illis posuerunt finem et felicitatem. qui autem intendebant bono honesto illi diuersificabant: quod bonum honestum est bonum secundum rationem. Ratio autem est duplex. scilicet speculativa et practica de bono honesto quod consistit in speculando non loquuntur illi: quod tale bonum est latens. ipsi autem posuerunt felicitatem in bono honesto quod est bonum rationis practice. tale ergo bonum vel consistit in opinione hominum. et sic est gloria. vel consistit in exercitio actus realis. et hoc est duplex. vel enim consistit in exercitio proprii actus circa alios: et sic est potestas vel consistit in exercitio actus aliorum circa se. et sic est honor.

CSunt etiam qui bonorum fines casualiter alterutro permittunt: ut qui diuitias ob potentiam voluptatesque desiderant. vel qui potentiam seu pecunie causa. seu proferendi nominis petunt.

CSunt etiam qui bonum finem. In ista parte ostendit quomodo quidam istorum finem iam dictos permittunt. et dicit. Sunt etiam qui finem. quod per et causas finales permittunt alterutro. i. adinueniunt desiderantes unum per alterum. nam quidam desiderant diuitias et voluptates

ob. i. pp. potētā. & sūt alii qui, potētā petūt. i. desiderant causa pecunie. i. pp. diuitias. vel causa pferendi. nois. i. causa dilatationis fame. **C** Nota fm Aristote. 3. ethico. Qualis vnusquisq; est talis finis videtur ei. fm ergo di. versam dispositionem hominū diuersi fines eligunt. Illud autē eligūt pp. aliquē finem p qd qd videt posse conse q illū finē. cum igit ponentes finē esse diuitias magis putabāt se diuitias consequi p potentiam. ipsi appetebāt potētā pp diuitias. & eodē modo quib; videbāt se posse conse q potētā p diuitias. ipsi appetebant diuitias pp potētā & sic posuerūt permutationē finium istorū adinuicem.

In his igit ceterisq; talibus humanorū actū votorūq; versat intentio: veluti nobilitas fauor q; popularis: que vident quandā claritudinē cōparare. **A**mor ac liberi que iocūditatis gratia petunt. Amicorū vō qd sanctissimū qdē genus est: n̄ in fortuna s; in virtute numerat. Reliquū vō vel copiositas: vel delectationis assumit. Jam vō corporis bona promptū est ut ad superiora referantur. Robur enī magnitudoq; vident prestare valētiam: pulchritudo atq; velocitas celebratam: salubritas voluptatem.

In his igit ceterisq; ta. hīc pbia reducta oia bda fortune in quib; ponunt homines felicitatē in predicta quinq; & dicit. In his igit quinq; bonis. q; p et. ceteris talib; .i. reducibilib; ad predicta. versamur in iūctio actū biano ruz & vtorū. i. desideriorū. & manifestat exēplariter q; alia reducunt ad ipsa dicens. veluti nobilitas. q; p. fauor popularis que vident cōpare quandā claritatē. i. gloriam. ideo sup. reducuntur ad gloriā. vtor autē & liberi. i. filii sūt qui petunt gratia iocūditatis. i. causa voluptatis. ideo ad voluptatē reducunt. sed sanctissimū genus amicorū nō numerat inter bona fortune s; numerat in virtute. Reliquū vero qd cadit sub exteriori fortuna illud assumit vel causa potētis. sicut est administratio officiorū. vel assumit causa delectationis. sic exercitiū ludorū. sed bona corporis pmtū est ut referant. id est. reducunt etiā ad superiora bda. q; robur. q; p. magnitudo que ē signū fortitudinis corporis. vident prestare valētiam. id est potētā. & sic ad potētā reducunt. sic pulchritudo & velocitas vident prestare claritatē. i. gloriā ad quā reducunt. salubritas autē. i. sanitas. videt conferre voluptatē ad quā reducunt. & sic omnia bona fortune reducunt ad p̄dicta quinq;. **C** Nota indigentia alicuius boni auget desideriu illius boni. id fm variā indigentia hominū variat eorū desideria. vñ aristot. i. ethi. dicit q; egrotās sanitatē: medicus diuitias: cōsiliū autē sibi ipse ignorātie eorū q magnū aliquod habet supra se admiratur. fm ergo diuersā dispositionē hominū felicitas p̄bebat in diuersis bonis fortune. que tamē sub p̄dictis bonis quinq; comprehendunt. **C** Nota licet amici afferant iocūditatē tamē non sunt cōputandi inter bona fortune. cum enī amicitia sit virtus. o; q; amici virtute acquirantur. qd aut virtute acquirē p virtutē conseruat: & tale nō pot esse bonū fortune. **C** Itē amicitia fundata sup bono honesto est sanctissima: & in virtute numerat. sed amicitia fundata super bono vili & delectabili fortune est.

Quibus oib; solā beatitudinē desiderare liq̄t. **N**ā qd quisq; p̄ceteris petit id summū eē indicat bonū. S; summū bonū beatitudinē eē diffinim; q̄re beatū indicat eē statū quē p̄ceteris q; desiderat. hēs igit a; e oculos p̄positā fere formā felicitatis hūanc: opes: honores: potētā: gloriā: voluptates. **Q**ue qdē sola p̄siderās epicur; sequēter sibi summū bonū voluptatē eē p̄stituit q̄

cetera oia iocūditatē animo videant afferre.

Quibus oibus solā beatitudinē. In ista pte probat pbia q; omnes p̄dicti querebāt beatitudinē. in his bonis. & dicit Omnib; desiderantibus p̄dicta bona liquet. i. manifestū ē. ipsos desiderare beatitudinē: nā illud bonū qd q; petit. i. desiderat p̄ceteris. illud indicat esse summū bonū: s; nō diffinim; summū bonū esse beatitudinē quare statū illū quē q; desiderat p̄ceteris indicat esse statū bti. i. beatitudinem. Et tūc recolligit bona false felicitatis dicens. habes ante oculos tuos: p̄positā formā humane felicitatis. i. opes: honores. potentia gloria voluptates. q; confidens epicurus cōstituit voluptatē eē summū bonū. eo q; oia cetera vident afferre. i. dare. anio. iocūditatē. **C** Nota q; oēs appetētes p̄dicta bda appetebant beatitudinē. nā qd aliq; eligūt p̄ aliis hoc videt sibi eē summū bonū. s; aliq; p̄ceteris eligūt diuitias. ergo diuitiē videbant sibi summū bonū. aliq; honores. & sic de aliis. ergo oēs p̄cedēti appetebāt beatitudinē. **C** Nota q; p̄dicta bda videntur cōferre aliquā iocūditatē. oia vident eē ordinata ad iocūditatē tanq; ad finē. & q; in voluptatib; ē maxie iocūditatē ideo epicuri posuerūt felicitatē consistere in voluptatibus.

Sed ad hominū studia reuertor quorū animus & si caligante memoria: tū bonum summū repetit: sed velut ebrius domum quo tramite reuertatur ignorat.

Sed ad hominū studia reuertor. hīc ostēdit pbia q; licet boēs in p̄dicto mō errent. tū eorū intentio semp̄ sc̄t ad verā beatitudinē. secūdo ostēdit vnde hoc pueniat. ibi In quo quanta sit. **P**rimo p̄mittit intentū suū. secūdo declarat ibi. **N**am enī. **P**rimo dicit. Ego reuertor ad studia id est ad intentiones hominū quorū anim;: tū pro q̄uis memoria caligat. i. obscurata sup. desiderio p̄sentū bonorū tū semp̄ repetit p̄ nālē inclinationē summū bonum sed ignorat quōd illud repetat velut ebri; q; ignorat quo tramite. i. q; via reuertat domū. **C** Nota sicut ebrius sic se habere domū. sed propter defectū ratiōis nescit quōd ad eā redeat. sic homines aliquo mō in generali sc̄t & cognoscūt summū bonū et naturaliter inclināt ad illud tanq; ad principiu a quo processerūt sed inebriati amore temporalū bonorū nesciūt quōd ad id perueniant.

Nū enī vident errare hi q; nibilo indigere nitūt: At q; nō ē aliud qd eque p̄ficere beatitudinē possit: q; copiosus bonorū ois status nec aliq; egēs s; sibi ipse sufficiens: **N**ū vō labuntur hi qui qd sit optimū id ēt reuerētē cultu dignissimū putāt: minime **N**eq; enī vile quiddā cōtēnendūq; ē quod adipisci ois fere mortalium laborat itētio. An in bonis n̄ ē numerāda potētia: **Q**uid igit. **N**ū libecillū ac sine virib; estimādū ē qd oibus reb; cōstat eē prestātius. An claritudo nibili p̄ceda ē: **S**; se q̄strari nequit quin oēs qd excellētissimū sit: id ēt videat clarissimū. **N**ā nō eē anxia tristēq; beatitudinē. nec doloribus molestisq; subiectā: quid attinet dicere: quando minimis quoq; rebus id appetit qd h̄re fruiq; delectet. Atqui hec sunt q; adipisci hoies volunt: eaq; de causa diuitias: di gnitates: regna: gloriā: voluptatesq; desiderant q; per hec sibi sufficientiam: reuerētiam: potentiam: claritatē: leticiā credunt eē v̄turaz **B**onum ē igit q; tam diuersis studiis hoies petunt. **N**am enī vident errare hi. hīc declarat intentū suū s; q; omnes queres p̄dicta bona querebāt aliq; qd proprie puenit

pse cōuenit summo bono. & primo ostēdit hoc de diuitiis
dicens. Nū p nunquid. isti vident errare p intētionē a sū
mo bono qui nitūt nībilo indigere rōne cuius querebant
diuitias. q. d. si errāt a sūmo bono: qz nībilo idigere mar
me spectat ad summum a bonum. vnde dicit Arqui p cer
te. nō est aliud quod eq possit pficere beatitudinē qz stat
copiosus osum bonoz: nec alicui egēs s; sibi ipse sufficiens
Tūc ostēdit idē de honorib; dicēs. Nū vō labunē supple
ad intētionē summi boni. q illud qd sit optimū putant id
ē esse dignissimū cultu reuerētie. i. honoris. & respondet.
minime supple labunē. neqz enī est vile & ptenēdū qd itēio
oium mortaliū laborat adipisci. & sic querētes honorē que
rebāt aliqd qd est in summo bono: eo q summū bonū est
honorabilissimū. Tūc ostēdit idē de potētia dicēs. An pro
nūgd. in bonis. i. inter bona. nō est nūeranda potentia. q.
d. sic. Quid igit est dicēdū nisi q querētes potētā etiā tē
dūt ad summū bonū. cū summū bonū sit potentissimū. nō
n. istud est estimādū libecillū & sine vīrib; .i. sine potentia.
qd cōstat esse pstanti. i. potētī? oib; reb;. Tūc ostēdit idē
de gloria dicēs. An claritudo. i. glia est nīblli pēdenda ita
vt querētes glām nō tēdāt ad summū bonū. q. d. nō ē ni
bili pēdēda sed negr. i. nō pōt scqstrari. i. negari. qn cō qd
sit excellētissimū illud etiā videat eē clarissimū. i. gliosissī
mū. Tūc ostēdit idē de voluptate dicēs. Quid attinet dice
re. q. d. de se māifestū est bitūdine eē si antiā & tristē: nec
subiectā dolorib; & molestiis. s; supple magis ē plēa volu
ptate. & iocūditate & p cōsequēs qretēs voluptatē & leticiā
tēdūt ad sūmū bonū. qd ē iocūditas & voluptas l. iudat l
bono summo. pbat p locū a minori dicēs. Qn i minimis
rebus. s. appetēdis p; q; aliqd appetitur quod delectat ha
bere & ipso frui. Nec igitur sunt q hoies volunt adipisci. &
ea de cā desiderāt. l. cupiūt vel qrūt diuitias dignitates.
regna glām. & voluptates. qz p hoc credūt sibi esse vniu
rā sufficiētā: reuerētā: potētā: celebritatē & leticiā. bonū
igit est quod hoies pētūt diuersis studiis. i. intētombus.
Nota qz ex tota littera p̄t formari vna rō. s. q querētes
p̄dicta bōa querūt bitūdine. Rō ē ista. Illi tēdūt ad bea
titudinē q tendūt ad sufficiētā. reuerētā. potētā. celebra
tātē & leticiā. s; appetētes p̄dicta bona. s. diuitias dignita
tes. regna. glām & voluptates: tendūt ad sufficiētā: reue
rētā. & sic de aliis. ergo tendūt ad bitūdine. Adnotē ē no
ta. qz sufficiētia reuerētā sunt cōditōes bitūdinis. q pfe
ctissime recipiūt in bitūdine. Querētes ergo pprietates
bitūdis tendūt ad bitūdine. minor p̄t ex ista. Nota qz
querētes diuitias ppter sufficiētā ferebāt in summū bo
num naturali appetitu. qz i summo bono est vera sufficiē
tia & i hoc si errabāt. s; qz sufficiētā q ē nulli idigētie: pu
tabāt sibi puenire p diuitias in hoc errabāt. Similiter q
rētes dignitates ppter reuerētā naturali intētionē ferebāt
tur i bitūdine. eo q bitūdo est reuerētissima sed q sum
mam reuerētā putabāt sibi subuenire per dignitates tē
porales. ideo in hoc errabant & sic intelligitur de aliis.
In quo quāta sit nature vis facile mōstratur. cū
licet varie dissidētēsq; sententiē: tamē in diligen
do boni finem consentiunt.
In quo quāta sit nature vis. Hic ostēdit p̄bia vñ hoc pue
niat qz q̄tūcūq; intētio boiū sit diuersa. tñ intēdit i bea
tudinē. & ostēdit q hoc puenit ex vi nāl inclinātōis que nul
li auferrī pōt. & dicit. In quo. s. appetitū boni vel bitūdi
nis facile mōstrat quāta sit vis nature cū s; sint varie & dis
sidētēs. i. discordātes sūte boiū de summo bono tñ ho
mines p̄sentīūt. i. p̄cordāt in diligēdo. i. diligētē appetenti
do finē boni. i. bitūdine. Nota qz sine exite vno p̄t vi
uersificari actōes tendētes in illū finē. si. n. ppter diuersi
tatē actionū eēt diuersitas finū nō eēt euenire ad vñ fi
nē: s; pcederēt in infinitū in finib;. qd p̄t passum ex secun
do metaphisice. & hoc ē ver; d sine quib; glia oia sūt q ille ē
vñ? & nō de sine quo vt p̄t vñ? & s; ergo sint diuersē sūte
& studia boi; tñ pueniūt i appetēdo vñ finē. s. bitūdine.

Metrum secundum libri tertii.
Tantas rerum siccitat habenas
Natura potens quibus immensum
Legibus orbem prouida seruet.

Stringatq; rigans irresoluto
Singula neru: placet arguto
Fidibus lentis promere cantu.

Metrum secundum tertii libri.
Tantas res siccitat habenas. Hic incipit scōz me
trū h^o tertij. quod dē pidaricū ab iuctore. ana
peticū a pede p̄stante & ē dimetrū. qz p̄stat ex
quatuor pedib; quoz duo p̄stitūt vñū metz. i.

q metro qz p̄bia s. dixerat qz vis nāc opaf. qz itētio hois
sp̄ tēdit i bonū. id hic p̄mēdat vi nature ostēdes. qz tāta est
vis nature qz q̄tūcūq; res abducat assuefactōe vel vio
lētā ad aliqd qd ē sibi p̄ter nāz. tñ sibi ipsi drelicta sp̄ redit
ad illud qd iest sibi s; nāz. & p̄mittit suā itētionē. scdo māi
festat p̄positū sibi. Quāuis. p̄io dicit. Ad sibi p̄bie placet p
merc. i. māifestare. cātū arguto. i. sonoro. lētis fidib;. idest
cordis lētē sonātib; q̄ntas hēnas. i. naturales inclinātōes
potēs nā siccitat. i. regat. qd legib; prouida natura ser
uat. i. p̄seruat imēsu orbē & qd legib; natura stringat ligās
singula irresoluto neru. i. p̄iunctione indissolubili. Nota
triplex ē natura. natura naturās: naturās sicut ē deus
a quo depēdet celū & tota natura. Alia ē natura natura
& natura simul. sicut celū qd dē natura naturata in q̄tū d
pēdet a deo. & dicit nā naturās iquātū s̄sūt naturis istoz
lserioz. Alia ē natura naturata tñ. quā bitūs aug. sic disti
nit. Natura ē qdā vis & potētia dinitus insita rebus crea
tis q vniciūq; rei suū eē tribuit: q cū qsq; male vtitur ma
lus eē iudicat. In p̄posito dictū p̄t intelligi de natu
ra tertio mō dicta. licz quāda erponāt p natura p̄io mō
sūpta. Tē leges nature hic vocat determinātōes & pprie
tates naturales cuiuslibet rei a deo sibi cōstitutas.

Quāuis peni pulchra leones
Vincula gestent: manibusq; datas
Lapient elcas: metuantq; trucem
Soliti verbera ferre magistrū.
Si cruoz horrida tīnerit ora.
Resides olim redeunt animi.
Fremituq; graui meminere sui:
Latant nodis colla solutis.
Primusq; lacer dente cruento
Domitor: rabidas imbuit iras.

Quāuis peni pulchra leones. Hic p̄bia māifestat p̄po
sitū p̄ quatuor exēpla. scdo generalr p̄clusit s̄līr eē in oibus
aliis ibi. Repetit. P̄bia i quatuor ptes s̄m quatuor exēpla
q patebūt. Primū exēplū est de q̄drupedib; sicut de leo
nib; qz ex q̄ assuefactione dōmenē. ita vt mitecāt metūē
do suū magistrū. tñ si multū offendāt redit eoz crudelitat
nāl. ita vt p̄io lacerēt dētib; magistrū suū. Tñ dicit i ista
quāuis leones peni. i. libici. gestēt. i. ponēt pulchra vincula
idē catēas i collo. & captēt. i. recipiāt. elcas datas. i. por
rectas eis manib; sui magistrū. & quāuis metuāt trucē. idest
crudelē magistrū leones i qz soliti ferre. i. pati verbera ma
gistrū. sed si cruoz tīnerit. i. madidauerit. horrida ora. idest
colla leonū p nimia verbera. tūc anī leonū resides. i. gēti
redēit ad naturalē crudelitatem & leones meminere sui. i.
nature. graui fremitu. i. magno rugitu. ipsi latāt. i. solūt
colla solutis nodis. l. ruptis vīcul. & p̄im; sol; domitor. s.
magister. ille s̄bit. i. recipit lacer. i. lacerat. rabidas iras
cruento dente. s. leonis. Nota s̄m. Hic lib. ethimo. pe
ni sūt hoies carthaginēses. Est at carthago ciuitas libie:
ppter qd leones libie vocat leones peni. & h̄mōi leōes li

ble facilius domant. Nota quantuncumque leões domentur et assuefactioe ducant a sua crudelitate. si tñ affician t errore vel sanguine redunt ad naturale crudelitatem.

Que canit altis garrula famis
Aues cance clauditur anro.
Hinc licet illita pocula melle:
Largasq; vapores dulci studio
Ludens hominum cura ministrat:
Si tamen arto saliens tecto.
Memorum gratas viderit umbras:
Sparfas pedibus proterit escas.
Silvas tantum mesta requirit.
Silvas dulci voce susurrat.

Que canit altis garrula famis. Hinc ponit fm exēplum qd ē de volatilib; et ē tale. Auicula capta q̄ pter naturas domesticas quāntūcūq; foneat velitis hōis. tñ bita opoz unitate redit ad siluestritatē. vñ dicit in līa. Ales garrula q̄ canit altis ramis si illa capta claudit in anro cauce. i. domūcule. sup. vt ibi maneat ad solatiū hōis: licet indēs cura hōis ministrat huic aut pocula illita. i. illinta melle qz pro largas vapores ministrat dulci studio si tñ illa auis saliens ex arto tecto. i. ex arto domūcula. viderit gratas umbras nemoz. ipa pterit pedib; suis escas sparfias et ipa mesta qz fuit detēta. requirit siluas: et dulci voce susurrat. i. cātat in siluis. Nota natura non assuefcit in hūi. si. n. lapsis centies millefies piciat sursum. nō assuefcit ascēdere sursum. licet ergo aliq̄ consuetudine vel violētia natura possit ad ips impediūt. tñ sp̄ inclinat ad propriū opus

Validis quondam viribus acta
Prorum flectit virga cacumen.
Hanc si curuans dextera remisit.
Retro spectat vertice celum.

Validis quondā virib; acta. Hinc ponit tertiū exēplū de vegetabilib; sicut de virga cretēte qd tale est. i. virgula creata p violētā incuruet. tñ relicta pprie nature ipa sursum erigit. vñ dicit in līa. Virga quōdā acta. i. coacta. validis virib; sup. hōis i. uirūnis cā. ipa. flectit proru cacumē. s; si dextera curuans remisit hāc. ipa spectat. i. respicit celū recto vertice. q. d. deposita violētia i. curuātis virga redit ad naturale rectitudinē. Nota h; natura rez iaiatay si facile assuefcit in hūi tñ in hōib; rōnalib; multū facit assuefcēdo vel p̄uefcēdo. qz h; aliqui sit male p̄plexiōis tus tñ p vsum et consuetudinē habitata et cōpl exio mutat Unde Seneca. Consuetudo est altera natura.

Cadit hesperias pbebus in vndas
Sed secreto tramite rursus
Lurram solitos vertit ad ortus

Cadit hesperias pbeb; in vndas. Hinc p̄bia probat intentū suū ponēdo q̄rtū exēplū i corpib; celestib; et ē tale. sol mor; ab oriente in occidentē cadit i mare hespericū: s; natura li iellatiōe redit ad orientē sub nōo hemisphio. tñ dicit in līa. P̄beb;. i. sol cadit i vndas hesperias. i. occidentales. s; secreto tramite. i. secreta vīa. i. sub terris. rursus. i. iter. vñ currū idē cursū suū ad solitos ort;. i. ad ptes orientales.

Nota qz boeti; hic loquit more poetay. q dicitur solē tpe vesperio dscēdere i mare occidentale vt ibi lauaret a foridib; et a puluere quo maculat; fuit etiam in nostro hemispherio h; hoc non est vey qz sic apparet ruditati boium.

Revertuntur proprios queq; recursum
Reduntq; suo singula gaudent.
Nec manet vlli traditus ordo.
Pasi quod fini iunxerit ortum.
Stabilemq; sui fecerit orbem.

Revertuntur proprios queq; recursum. Hinc p̄bia pcludit idēz cō

i orb; alitis entib;. vñ qz oia entia q̄cūq; mō p violētā seu assuefactioez a sua abducāt natura: tñ sibi derelicta sp̄ redūt ad illud qd inest eis p naturā. vñ dicit in līa. Queq; idē q̄lib; etia reuertit proprios recursum. i. naturales motus. et singula. i. oia entia. gaudēt suo regimē. sup. redcūdo ad illud. sup. quod puenit eis fm naturā. Nec vlli manet scē adest tradit; ordo nisi quod suo fini iunxerit ortū. i. p̄cipiū. et fecerit stabile orbē. i. circulatōnē sui p̄iugēdo finē p̄cipio. Nota qz orbis i proposito ē circūl; vel līa circūducta rediēs ad idē p̄cūm. vñ scepit cōstiter distās a medio. facit at hō stabile sui orbē procedēs a dō tanqz a suo p̄cipio: trāsit p t̄palia in quib; nō silit. sed redit ad vñ tāqz ad suum finem per cōtēplatiōnē mentis.

Profa tertia libri terti.

Os quoq; o terrēa aialia tenet lz imagine vrm tñ p̄cipiū sōnatis: verūq; illū b̄itudis finē: lz mīme p̄spicaci: quā licūq; tñ cogitatōe p̄spicitis: eoq; vos et ad verū bonū nāt ducat itentio: et ab eodē multiplex error abducit. cōsidera nāq; an p ea qb; se hōies adepturos b̄itudinē putāt: ad deflatū finē valeat p̄uēre. Si. n. vel pecūia vel honores ceteraq; tale qd afferāt. cui nihil bonoz abeē videat: nos quoq; fateamur fieri aliquos hōy adeptioe felices. Nō si neq; id valeat efficere qd p̄mittūt: bonisq; plurib; carēt: nōne ligdo falsa i eis beatitudinis species deprehenditur.

Profa tertia terti libri.

Os qz o terrena aialia. Ista ē tertia p̄fa b; terti: in qz et in aliis sc̄ntib; ostēdit qz vera felicitas nō consistit i ill; qz putauerūt ēē sūma bōa. s; tñ ē falsa felicitas i ipis. et p̄io p̄bia ea q̄ victa sūt i metro adaptat sp̄r ad hōies. et cū h; p̄pōit intētum suū. secūdo p̄bat idēz ibi. Prīmū igit. Dicit p̄io victū ē qz oia reuertit suū finē vos qz o terrena aialia. i. vos hōmīnes qz etis traditi terris. sōnatis. i. i p̄fecte cognoscitis vrm p̄cipiū. i. tenui imagine. i. exili similitudine. et p̄spicitia illū rez finē b̄itudinis: i. cognitiōe minime p̄spicaci. tñ q̄licūq; cognitiōe eoq; i. id natural intētio ducit vos ad verū bonū. et multiplex error ab eodē vos abducit. et tūc p̄pōit intētū suū vicēs. Considera nāq; o boeti an hōies valeāt p̄uēre ad destinātū finē. i. ad b̄itudinē. p ea quib; putāt se adepturos b̄itudinē. Si. n. pecunia vel honores ceteraq; afferūt. qd. i. aliqd tē. cui nihil bonoz videat ab esse. nos fateamur aliquos fieri felices adeptioe hōy bonoz: s; si h; valeat efficere. i. facere qd p̄mittūt. et carēt pl̄bus bonis. nōne ligdo. i. manifeste falsa spēs b̄itudinis in his deprehēdit. q. d. sic Nota p̄cipiū oim rez qd ē vey ē vera b̄itudo vt postea patebit. tale p̄cipiū q̄si somniano cognoscit et difficulter ad ipm dēuenit. nō. n. p̄fecte i p̄nti statu ipm cognoscim;: qz intellet; nō h; se ad ipm sic ocul; nōtuc ad lumē solis. et secūdo metaphisice: Etiam ad talē b̄itudinē cū difficultate puenit. vñ alant in anti claudīo dicit. Difficil accessus ad hāc facilisq; recessus. Accessus paucis casus p; oib;. In quā vir aliq; transire pōt. Valet ois ab illa declinare vīa. q̄ paucis puīa multus claudit arta. nimis lātū largo ruine.

Primū igit teipm y pauloan dinitis affinebas iterrogo inter illas habūdantissimas opes. nunq; ne aim tuū cepta er qualibet inidria cōfudit anxietas. B. Atq; inq; tā libero me fuisse aio gn aliqd sp̄ angrer reminisci neqo. P. nōne qz vel aberat qd abeē non velles: vel aderat qd ad esse noluisse. B. Ita est inquam. P. Illius igitur

igitur pntia huius absentia desiderabas. **B.** confiteor inq. **P.** Eget vo inqt eo qd qsqz desiderat **B.** Eget inq. **P.** Qui vo eget aliquo no e vls quaqz sibi ipse sufficiens. **B.** mime iq. **P.** Tu itaqz hac insufficientia plenus inqt opibus sustinebas. **B.** Quidni inqna. **P.** Opes igitur nibilo indigentem sufficienteqz sibi facere nequeunt et hoc erat quod promittere videbantur.

C. Primum igitur teipm. **Dic** pbia probat intetu suu q ista bona no efficiat quod pmitat. et p pns in eis e falsa bitudo. et pzo ondit hoc de diuitiis. p idē de aliis bonis. pzo ergo pbat q diuitie no pferit sufficientia qua vident promittere. et ppter qua appetit. Secdo pbat q diuitie conferit indigentia. tertio pbat q idigentia no auferit. secunda tibi. Atqz tertia tibi: Quis autē modus. **P.** Pzo itēdit talē rōne In illis no consistit vera felicitas. q no reddūt hoīem sibi sufficientē s; diuitie sūt hōmō. ergo et. maior e nota. qz felicitas est bonū sufficientissimū nulli egēs. minorē declarat i lsa et pcedit pbia more didascalico. i. interrogādo et rōdēdo et dicit sic. **P.** Primum igitur teipm boētū iterogo q pau loan diuitiis affuebas. i. habūdabas. nūqz ne anxietas. i. tristitia cōcepta et q̄libz iuria p̄fudit aluz tuū iter opes habūdā. itissimas et rōdet boētū. Atqz p certo. ego neqo remisci me fuisse tā libero aīo. qn sp angerer. i. offēderer aliquo. Et dicit pbia. **Ad**ne tibi aliqd aberat. qd abee no vel les vl tibi aliqd aderat quod adee noluisse. **R**idet boe. Ita e iqz. **T**ūc pbia cōcludit dicēs. **J**ō illi qd aberat presentia dīderabas: h' at qd aderat desiderabas abhūā. dicit boe. **C**ōfiteor iqz pbia inqt. Eget vo. i. caret quod qsqz desiderat. **D**ic boe. Eget. et pbia. **Q**ui vo eget aliquo n e vls qsqz sibi sufficiens. **D**icit boe. **A**dtime sup. e sufficient et pbia. **T**u itaqz hac insufficientia sustinebas plen' opib' cōcludit ergo pbia ex p̄cessis dicēs. igitur opes nequunt facere nibilo idigētē et sibi sufficientē: et h' erat qz pmittere videbatur. **C** Nota qz ois appetit' e rōne carētie. vñ illd qz qz bz p̄rie no desiderat. s; magis amat. vñ aug. 9. li. de trinit. dicit. **J**dē appetit' qz qz inbiat rei cognoscende fit amor rei cognite. **J**ō dicit pbia. eget vo qz qsqz desiderat. **C** Nota pbia dicit. qz eget n e sibi sufficiens. **C**ōtra hoc diceret aliqz. sapiēs eget: qz idiget bonis exteriorib' sine qb' viue re n p̄t. et tñ sapiēs e sibi sufficiens p̄ fenecā. 9. epla. qz dicit. **S**apiēs seipō p̄t' e. **A**d h' dicitū qz sapiēs idiget q̄buldā ad viuēdū: s; ad b̄tē viuēdū seipō p̄t' est. **C**ū dicit seī. 9. epl stola. **S**apiēs seipō p̄t' e ad b̄tē viuēdū s; nō ad viuēdū. ad viuēdū. n. mlis reb' illi op' e. s; ad b̄tē viuēdū tñ cōtētus e aīo sano. et erecto et despicēte fortunam.

C Atqz hoc quoqz marie cōsiderandū puto: qz nibil habeat suapte natura pecunia: vt is a quibus possidet inuitis neqat auferri. **B.** Fateor inqna **P.** Quid ni fateare cū eā quotidie valentior ali quis eripiat iuito. **A**n. n. forēsles q̄rimōie: nisi qz vel vi vel fraude a nolētibus pecunie repetūt erepte. **B.** Ita e inqna. **P.** Egebit igitur iquit extrise cus petito presidio quo suā pecuniā quisqz tueat. **B.** Quis id inqna neget. **P.** Atqz n egeret eo nisi possideret pecuniā quā possit amittere. **B.** Dubitari inqna nequit. **P.** In cōtrariū igitur relapsa res e: **N**ā qz sufficientes sibi facere putabāt opes: alieno potius presidio faciunt indigentes.

C Atqz hoc qz. **D**ic pbat pbia qz diuitie pferit idigentia et p pns no p̄sistit i eis felicitas. cū felicitas sit bonū sine of indigentia. pbat ar i lsa qz pecunia p̄fert idigentia p hoc. qz pecunia facit vt hō idigeat alieno p̄sidio. quo pecuniā suā

tueat ne p violētā auferat. vñ subdit i lsa. **A**tqz p certo. ego puto hoc maxime p̄siderādū qz pecuniā nibil hēat sua pte nā. i. in sua nā. vt neqat auferri his iuitis. i. nolētib' a qb' possidet. **D**ic boe. fateor inqz. **E**t pbia qdmi fateare q. d. o. s; vt fatearis. cū quotidie aliqz valētior. i. fortior. eripiat eā iuito. i. nolēti. vñ. n. sūt q̄rimōie forēsles. i. iudicia les. nisi qz pecunie erepte vi vel fraude repetūt i iudicio. rñt bo. Ita e iqz. et pbia. **E**gebit igitur qsqz p̄sidio. i. autilio extrise' petito qz tueat suā pecuniā quā possit amittere. **R**idet boe. dubitari neqz. **T**ūc pbia cōcludit ex dicit. dicit. **I**gitur res e relapsa. i. mutata in dīū. **N**ā opes qz putabantur sibi facere sufficientes: faciūt poti' idigētes alieno p̄sidio. **C** Nota illd qz p violētā acqrit p violētā p̄t auferri. s; pecuniā p violētā acqrit: qz dicit arif. i. etibi. qz ois pe cūosus e violēt'. qz violēt auferit pecuniā p̄ qz violētā sunt querimonie forēsles. **T**ibi sciendū qz forum et locus reu venaliū. s; for' e loc' exercendarum litū corā iudicio. **I**nde forēs: qz idē e qd iudicialis.

C Quis at modus e quo pellat diuitiis indigentia **N**ā. n. diuites esurire nequunt. **N**ā sitire no pnt **N**ā frigus hibernū pecuniosoz mēbra no sentiūt. **S**; adest inqz opulētis quo famē satiēt siti frigusqz depellāt. s; hoc mō cōsolari quidem diuitiis idigentia p̄t: s; auferri penitus no p̄t. **N**ā si bec hiās sp atqz aliquid poscēs opibus explet: maneat necesse est qz possit expleri. **T**aceo qz natu re minimum: qz auaritie nihil satis est. **Q**uare si opes nec summouere indigentia p̄t et ipse suaz fa ciūt. qz quid est qz eas sufficientia p̄stare credatis.

C Quis aut modus e. **D**ic pbia pbat qz diuitie no auferit indigentia et sic p pns no p̄sistit i eis felicitas. et dicit qz est mod' quo idigentia pellat diuitiis: nūqz diuites nequunt esurire. q. d. sic. **N**ūqz n pnt sitire. q. d. imo. nūqz mēbra pecuniosoz no sentiūt frig' hibernū. i. biemale. q. d. sic. s; tuinges. i. dices. opulētis. i. diuitib' adē. aliqd quo famē satiēt. siti qz p et frig' depellant. **R**idet pbia. hoc mō idigentia p̄t solari diuitiis: sed penitus auferri no p̄t. **N**ā si bec. i. idigentia. semp hiās. i. dīderās et poscēs aliqd exple tur opib'. **N**ecessē e tñ vt maneat idigentia qz possit expleri qz q̄tūcūqz sitis diuitis vel fames mitiget. adhuc diues post finet et esuriet. et qd nature minimum e auaritie nihil satis e: qz si opes no pnt ibidē summouere. i. repellere idigentia s; faciūt idigentia. qd e. id e quō cē p̄t. qz credatis eas p̄stare. i. dare sufficientia. q. d. nullo mō o. s; credi. **C** Nota qz ois idigentia vel e idigentia nature vel auaritie. **I**ndigen tia nāc paucissimis suppleri p̄t eo qz natura paucis mīnimsqz cōtēta e. **C**ū ppter nāz n o. s; multū qzere diuitias nec p diuitias idigentia nāc amoueri p̄t. sicut nec ipsa natura mutari p̄t. indigentia vo auaritie e: qz nullo mō expleri p̄t. et ita diuitie eā amouere n p̄t. id pl' augēt: qz of. auarus n iplebit pecunia. **C** Nota qz diuitie no solū no iducūt sufficientia s; nec inducūt sapiam. vt dicit seī. **Q**uid p sunt stulto multe diuitie dū p cas no possit fieri sapiens.

C Metrum tertium libri terti.

Auis fluente diues auri gurgite.

Nō expletur as cogat auarus opes:

Oneretqz baccis colla rubri lict oris

Raraqz centeno scindat opima bone.

Nec cura morzar deserit superstitem.

Defunctumqz leues non comitantur opes.

C Auis fluente et. **I**stud e tertiu metz h' terff qd of archilociū ab inuētoze. **J**ambicū a pede p̄dante. cui p̄sigit metz elegyaciū. i. quo metro pbia iuebit s; auaros quos in p̄nti vita soi

licitudo diuitiarum affligit et in morte derelinquitur et dicit. Quamuis diues super auarus, fluente, id est habundante aut si gurgite, id est multitudine cogat, id est congregat opes, si eplenu ras sua cupiditate: et quis diues oneret, id est premat colla sua baculis, id est gemis preciosis rubri litoris, id est rubri maris, quod gemme colligitur in litore rubri maris. et quis scindat, id est diuidat arado rura optima, id est agros fecundos cetero boue, id est cum centum bobus, adhuc cura mordax, id est sollicitudo, non de ferit ipsum supstitutum, id est vinetum, et leues opes quod leuiter trahunt si comitantur ipsi defuncti, id est mortui. Nota quod circa istas gurgites sunt Bugui, et istud, id est et bimol, et loc, et alt, id est, id est profundus in flumine et in opposito signat habundantiam affluentiam auri. Et sic Bug, bacca pro dupler, c. iueit postum pro fructu oliue vel lauri, vel pro uolubus fructu, aliquid aut iuenit pro gemma preciosa et sic somit b. Et sic uidet auarum duplici malo premis in pre feti vita semp sollicitat et pro morte nihil ipsi diuitiis comitatur, de quo diuite loquitur alant, id est de plactu nate uicenis. Ut loculis varia numero; feracula donet. Imponit pro diues ieiunia ventri, sic oculat ocellis diues in argento sed venter perit cogit.

Prosa quarta tertii libri.
Ed dignitates honorabilem reuerentiam
quod cui prouenerint reddunt.

Prosa quarta tertii libri.
 Ed dignitates. Ista est ista pro b' tertii in q' pbat pbia quod dignitates tpales non fuerunt honore et reuerentiam quam promittere videtur et pro p'is si et i eis va b'itudo et p'io p'p'it quod dignitates faciunt honorabilem, sed o iprobat illud sibi. Iam vis, pro dicit. Sed dignitates reddunt hoies honorabilem et reuerentiam cui puenit. Nota honore et exhibitio reuerentie alicui in testimonio virtutis, sic accipit et. 4. et bi. vel aliter, honore est opinionis b'factue signum, ut dicit Arist. li. r'be, qn. n. opinamur nobis posse b' fieri ab aliquo ipsum honoramus, sed reuerentia est decens ac natura grauitas s'm Tullium.

Iam vis ea est magistratibus ut virtutum meritis virtutes iherat: vitia oppellat. Atque non fugare sed illustrare potius negetiaz solent. Quo fit ut indignemur eas sepe nequissimis hominibus contigisse. An catulus in curuli. Nonium sedentem strumatum appellat. Vides ne quantum dedecus mal' adiciat dignitates. Atque minus eorum patebit indignitas si null' honoribus ielare sciat. Tu quoque non tandem tot picul' adduci potuisti: ut cum decorato gerere magistratus putares: cum i eo metum nequissimi secure delatoris quod respiceres. Non enim possumus ob honores reuerentiam dignos indicare quos ipsis honoribus iudicamus indignos. At si que sapia p'ditu vides: non posses cum vel reuerentiam v'ea qua p'dit' est sapia non dignum putare. B. Adinime. P. Inest enim dignitas propria virtuti: quam p'tinus i eos quod fuerit adiuncta transfudit. Non quod proprias facere neque honoris liquet eos propria dignitatis pulchritudine non habere.

Iam vis ea est magistratibus. Iste p'bia iprobat p'positum qua druplici via, id est quod dignitates si fuerunt honore et reuerentiam pro quod malis sepe eueniunt, sed o quod p' dignitates vitia l' probor' inotescunt, tertio quod opinione hoies vilescunt. Iste quod ipor' motatide desinunt, scda sibi. In quo, tertia sibi. Atque ut agnoscas, q'ra sibi. S'z b' apd. Iste dicit. Iam p' nun q'd ea vis, id est tal' est magistratibus, id est dignitatibus ut iherat virtutes meritis virtutum eis ut depellat vitia, q. d. non, v'f' scdit. Atque certe dignitates non solent fugare negetiaz, sed potius illustrare

re, id est manifestare, quod sit, id est pro quod fit ut nos indignemur eas sepe contigisse hominibus nequissimis v' catulus quod erat vir sapiens et virtuosus. Nonium quod erat homo vitiosus appellat strumam in vi derit ipsum sedere i curuli, id est i sede dignitatis iudicaria vides igitur quantum dedec' dignitates adiciat hominibus malis et mai' festat eos esse p'terribiles a bonis. Atque pro certe indignitas, et malicia eorum minus patebit si nullis honoribus ielare sciat, id est i'p'edat. O Boetii, mihi, id est nunquid tu potuisti tot piculis adduci, id est affligi, ut cum decorato, id est tali viro magistratu gereres cum i eo respiceres metum nequissimi scurre et delatoris, q. d. si nunquid possumus iudicare dignos reuerentia ob honores, id est pro dignitates, quod iudicamus indignos ipsis honoribus, id est dignitatibus, q. d. non. At si que videres p'ditu sapia, id est non b'et of guntate nunquid posses cum non putare dignum reuerentiam vel sapia quod p'dit' est, q. d. non posses cum iudicare indignum sapia et virtute sua: quod propria dignitas inest virtuti, quam v' transfudit in eos quod fuerit adiuncta, et quod proprias honores b' facere nequeunt, licet, id est manifestum est, eos propria pulchritudine dignitatis non b're. Nota et lia pot' formari tal' ro. Illud quod adueniens alicui non p'fert et si adueniens si aufert honore illud si facit ve honorabile: sed dignitates si p'ferunt honore cui adueniunt nec tollunt si non adueniunt, ergo re. Adior p'bat quia honor sequit' virtutem ex. 4. et bi. Un' vitiosus nullo honore dignum reputat' in quacumque dignitate fuerit, sed solus virtuosus, et si non sit i dignitate, cum igitur dignitates tpales non p'ferant virtutem nec tollant vitia manifestum est quod honorabile non faciunt

Nota catulus erat vir sapiens et virtuosus quod Nonium sedentem i curuli ex ai indignitate vocabatur struma: eo quod viro tam malicioso collata fuit dignitas. Est aut struma geries bu mox i collo, sub hac autem similitudine ipsum appellabat strumam, quod i pectore huius geries vitor. Nota quod rex theodorice voluit quedam noie decoratum violenter intrudere i magistratu ut vna cum Boetio republica regeret, et negetiaz Boetii detestatur: recusavit sibi associari: pro quod Boetii multas i iuriis afflicto fuit a rege Theodorico. Nota quod scurra s'z Bugui, id est quod lecatore vel vaniloquo, proprie at' d' q' legur curia gra' a cibi. Nota quod vire facit hoies reuerentiam et nobile: non dignitas: quod dicit Sen. 4. epla. v' non ac cepit platonem nobilem et reuerentiam: sed fecit: quod est enim generosus: vir virtuosus et dign' nisi quod ad virtutem est b' dispositus. Non facit hoies nobilem atriu plenu famosis imaginibus et numis, sed animus et virtus, supra fortunam, surgens.

In quo illud est aduertendum magis: nam si eo abiectior est quo magis a pluribus quisque contemnitur: cum reuerendos facere nequeat: quos pluribus ostendat despectiores potius improbos dignitas facit: Atque non ipone. Reddunt namque improbi parit dignitatibus vicem quod sua contageione comaculat

In quo illud est. Iste p'bia pbat scda via quod dignitates non faciunt hominem nobilem et honorabilem: quod vitia improborum manifestant dicens. In quo, id est quod dignitas aduenit mal', illud est magis aduertendum quod si aliquis eo est abiectior, id est vltior, quo, id est quod magis contemnitur a pluribus cum dignitas ne queat facere improbos reuerendos, ipsos facit despectiores quos pluribus ostendat, v' pro scd, hoc non est impune, id est dignitas non facit hoc impunite, namque pro quia improbi parem vicem reddunt dignitatibus quas ipsi comaculant sua p'ragione, q. d. sicut dignitas maculat improbos, quod eorum maliciam manifestat, sic contra improbi comaculat dignitates. Nota pro dignitates vitia improborum innotescunt, quod p'cipat' v'z ostendit: cum igitur vitia faciat hominem p'terribilem: tpalis dignitas adueniens improbis facit eos despectiores. Un' Inuenal' poeta. Oe animi vitium tanto despectius in se crimen habet: quanto qui peccat maior Et Sen. loco ignominie apud indignum est dignitas.

Atque ut agnoscas veram illam reuerentiam pro has vmbrales dignitates non posse contingere: sic collige

sic collige. Si quis multiplici consulari functus in barbaras nationes forte deuenit venerandum ne barbaris honor faciet. Atqui si hoc naturale munus dignitatibus foret ab officio suo quo quo gentium nullo modo cessarent. Sicut ignis ubique terrarum nunquam tamen calere desistit. Sed quoniam id eis non propria vis sed hominum fallax annexit opinio: vanescunt illico cum ad eos uenerint qui dignitates eas esse non estimant.

Atque ut agnoscas. Hic probat tertia via quod dignitates non faciunt reuerendum: quod opinione hominum uilescunt. qui enim dignitatibus funguntur quis a suis honoribus tamen apud extraneos homines non curant. ut ab illis qui sunt aliter uocati. Cui dicit. Atque pro certe. ut agnoscas ueram reuerentiam que est utendo non posse contingere alicui homini in per has dignitates umbratiles. i. transitorias ad modum umbræ sic collige. si quis homo functus. i. usus multiplici consulari. id est dignitate. deuenit forte in barbaras nationes. i. extraneas gentes: faciet ne honor consularis ipsum uenerandum barbaris. q. d. non. At qui pro certe. si h. s. facere reuerendum barbaris. foret. i. naturale munus dignitatibus. nullo modo cessarent ab officio suo. quoquo. i. quocumque loco gentium. Sicut ignis ubique terrarum nunquam desistit calere. i. cremare. sed quoniam id se reuerendum facere. eis annexit fallax opinio hominum et non propria vis. illico. i. statim uanescunt: cum ad eos uenerint qui non estimant eas esse dignitates. sicut sunt nationes barbaræ. i. extraneæ. Nota quod res non destruitur a sua propria operatio cum enim operatio sit finis habitus operatione. scilicet de cetero mundi. res destituta a sua operatio destituitur a suo fine. et sic est frustra. Si ergo facere reuerendum ceteri naturalis operatio dignitatum. ubique gentium facerent hominem reuerendum. sed uidemus quod dignitates que faciunt aliquem reuerendum apud suos. apud extraneos non faciunt ipsum reuerendum.

Sed hoc apud extraneas nationes. Inter eos uero apud quos oritur sunt: non perpetuo perdurant. at qui prefectura magna olim potestas nunc inane nomen et senatorii census grauis sarcina. Si quis quondam populi curasset annonam magnus habebat. nunc ea prefectura quid abiectius. At enim paulo ante diximus: quod nihil habet proprii decoris: opinione utentium: nunc splendorem accipit nunc amittit. Si igitur reuerendos facere nequeunt dignitates. si uero improborum contagione sordescunt: si mutatio temporum splendore desinant. si gentium estimatione uilescunt. quid est quod si se expectande pulchritudinis habeant: nedum aliis presentent.

Sed hoc apud extraneas. Hic probat quarta via que sumit ex hoc quod dignitates temporum mutatio sordescunt. quod enim magna olim fuit dignitas moderno tempore pro nihilo reputatur. Cui dicit. Sed hoc quod dixi uerum est apud extraneas nationes. i. extraneas. sed inter eos apud quos dignitates oritur sunt non perpetuo durant. Atque pro certe. nam prefectura olim erat magna potestas apud romanos. sed nunc est inane nomen: et ceteris imperiositatis senatorii nunc est grauis sarcina: que olim erat magna dignitas. et si quis quondam curasset annonam populi qui dicebatur prefectus annonæ. ille magnus habebat. nunc ea prefectura quod est abiectius. q. d. nihil. Cui. n. paulo ante diximus. Nihil enim habet proprii decoris. quod opinio utentium nunc accipit splendorem nunc amittit. Et tunc epilogat dicens. Igitur si dignitates nequeunt facere reuerendos ut patet ex prima via si sordescunt contagione. i. uicio improborum ut patet ex secunda via. si desinant splendore mutatio temporum. ut docet quarta via. si uilescunt estimati

mathe gentium ut patet ex tertia via. quod est quod habeant in se expectande. i. desiderande pulchritudinis. nedum aliis presentent. q. d. nihil habent in se pulchritudinis. et ideo nec cum aliis presentent presentent. Nota quod prefectura quondam erat magna dignitas apud romanos: dicit ille prefectus qui ceteris magistratibus presuit. et omnes dignitates in ciuitate romana antecellabat sed postquam Julius cesar imperium inuaserat talis dignitas ad imperatorem transferrebat et diminuebat ei potestas: ita quod nomen illius dignitatis mansit sine re. Ceterum senatoria dignitas magna fuit apud romanos: quod omnium senatorum prius fuit honestum. scilicet uiliter phulere reipublice. sed postea corruptum fuerit senator res ad seruandum uoluntati principis in dandum reipublice.

Sequitur metrum quartum tertii libri.
 Cuius se tyrio superbus ostro
 Comeret: et nuceis lapillis.
 Inuisus tamen omnibus uigebat

Luxurie nero se uientis.

Sed quondam dabat improbus uerendis

Patribus indecores curules.

Quis illos igitur putet beatos.

Quos miseri tribuunt honores.

Sequitur metrum quartum tertii libri.

Cuius se tyrio superbus ostro. Hic incipit quartum metrum tertii quod dicitur metrum ualentium ab inuentore dactylicum a pede pedante. tetrametrum a numero pedum. In quo metro proba confirmat per exemplum quod dignitates non faciunt uere reuerendum. et propter non est bitudo querenda in eis quod dignitates adueniebant nero in quibus pessimum erat: et ab eo aliis conferebant. unde dicit in ista. Cuius superbus tyrio se uientis luxurie comeret. i. ornaret. se ostro tyrio. i. purpura tincta sanguine tyri. et quis comeret se nuceis lapillis. i. albis margaritis in ipse uigebat. ob inuisus. i. odiosus. Nam improbus nero dabat uerendis patribus. i. reuerendis senatoribus curules. i. tales dignitates. pro quibus sedebat in curulis indecores: quod ab indigno dabatur. Quis igitur putet. i. reputet illos honores beatos. quos miseri. i. improbi et uitiosi tribuunt quasi diceret nullus. Nota dicit Hieronem se uientis luxurie. quod episcopus linconniensis nosse scullus narrat. quod Nero oia theatra Italie et grecie per lustras assumpto vario decore uentus cytharistas tragedas et aurigas sepe superasse usus est: tantis libidinis eragitat ut nec a matre nec a sorore abstulisse uideatur reuerentia sanguinitatis. Cuius in urore uirerat et ipse a uiro in urore receptus est. et fuit luxurie tam ineffrenate ut retibus aureis piscaret que purpureis funibus extraherent et lauabatur ea frigidis et calidis unguentis que nunquam minus quam mille talentis profecit et nihilominus ipse Nero tam uitiosus dignitate ipsa adeptus est imo et alius dignitates largitus est.

Prosa quinta tertii libri.

In uero regna regumque familiaritas effice re potentem ualent. Quid ni quoniam eorum se licitas perpetuo perdurat. Atque plena est exemplorum uetustas: plena est potestas etas qui reges felicitate calamitate mutauerit. Declara potentia que nec ad conseruationem quidem sui satis efficaciter inuenitur.

Prosa quinta tertii libri.

In uero regna hec est quanta potestas huius tertii in quod ostendit proba quod regnum et regum familiaritas non conseruant ueram potentiam quam promittunt. et propter appetitum. Et pro ostendit ueram potentiam non esse in regnantibus secundo quod non in regum familiaribus sibi. Nam quod ego. Sed autem in regnantibus non sit uera potentia et propter non sit uera beatitudo probat quattuor uis. Prima

sumitur ex paruitate duratiōis regnātū. Secūda sumit ex paruitate extēsiōis. Tercia ex amētiōe timoris. Quarta ex defectu securitatis. Secūda ibi. Quid si hec. Tercia ibi. Expertus fortis. quarta ibi. Atqui vellent. Primo pponit intentū per modū qōnis dicens. An regna & regū familia ritas valent efficere potentem. & rīdet yronice. quidni. i. q̄ re non efficerent potentem. q̄ eoy felicitas. i. potestas p̄petuo p̄durat. q̄ sup. nunq̄ contingit. vñ subdit. Atq̄ p̄. certe. vetustas plena est exēploꝝ: & etiam plens etas qui reges mutauerint suam felicitatem calamitate. Et subdit. O preclara est potentia loquēdo yronice que nec inuenitur satis efficax ad p̄seruationē sui. C Nota nulla felicitas p̄petuo p̄durat saltem tp̄alis. hoc patuit prius exēplo ve tustatis posito de crefo rege lidoy. hoc ēt pater exēplis eorū qui erant tpe Boetii. sicut de spatoribus romanis q̄ crebro circa tpa sua mutabant. nunc bellis nunc infidiis oppressi vel alio modo oblecti. Et idē testatur. Brāfred⁹ in poetria dicens. Hoc vñi p̄scire potes q̄ nulla potestas ēt mōsa p̄t. si vis exēpla priores respice fortunas. emicuit illa p̄loꝝ. florida. p̄spitas. Adlos subv̄it atbēas

Quid si hec regnōrū p̄tās b̄titudinis atctor est: Nōne si qua parte defuerit: felicitatē miuat: miseriam importet. Sed quis late hūmana tendātar iperia: plures necesse est gentes relinqui quibus regum quisq̄ non iperet. Quia vō pte beatos faciens desinit p̄tās: hac impotētia subintrat que miseros facit. hoc igitur modo maiorē regibus inesse necesse est miserie portionem.

Quid si hec regnōꝝ p̄tās. Idē ostēdit q̄ p̄tās regia nō ē vera p̄tās nec b̄tifica p̄pter p̄uitatē extēsiōis eius dicens. Quid si hec p̄tās regnōꝝ est auctor. i. cā b̄titudinis. nome si qua pte defuerit regia p̄tās. ipsa miuat felicitatē & impoitet. i. inducat miserā. q. v. sic sed q̄nis hūmana impia late tendant. tñ necesse est plures gentes relinq. q̄bus q̄s regum non imperet. nō enī p̄t esse q̄ vnus oibus impet q̄ vō parte defuit p̄tās faciens b̄tās: hac pte subintrat i. potentia que facit miseros. Hoc ergo mō necesse est in regibus esse maiorē portionē miserie q̄ felicitatis cū in maiori pte sit impotentes. C Nota si p̄tās regia efficit b̄tās. ergo vbi ē defect⁹ p̄tās regie: ibi erit defect⁹ b̄titudinis. cū itaq̄ plures sint gētes suā quas nō ē p̄tās vnus regis. q̄ que subiaccat sue p̄tāt seq̄ q̄ rer in maiori pte erit miser & nō beatus. igit in p̄tate regia nō p̄sistit vera b̄tudo.

Expertus fortis sine periculum tyrānus regni metus pendens supra verticem gladii terrore simulant. Que est igitur hec potestas que sollicitudinū morsus expellere. que formidinum aculeos vitare nequit.

Expertus fortis. Idē ostēdit q̄ in regnātibus nō sit vā potestas p̄pter amētiōē timoris per exēplū dicens. quidam tyrannus. i. dionysius expertus sine fortis. i. fortune quāntū esset anxia piculū metus. i. timoris sui. ipse simulant. i. similitudine demonstravit terrore gladii supra verticē p̄dētis. Que est igitur hec p̄tās que neq̄ expellere morsus. i. corrosiones sollicitudinū. nec p̄t vitare aculeos. i. stimulos formidini. i. timor. q. v. exilis. i. parua est talis potestas. C Nota q̄ dionysius fuit qdam rex qui cum requireret a quodā suo familiari. quare semp tristeret cum tñ semp haberet beatā vitā. iste dionysius volēs sibi v̄gnare cām sue tristitē iussit eum poni inter eplās lautas: & sibi supra verticem iussit suspendi gladiū acutum tenui filo. Iste viso gladio p̄terit⁹ eplari: nec letari potuit. cui dixit dionysius. talis enim est vita mea quā tu beatā putas. semp enī mortē tibi iminentēz p̄ideo. Considera ergo quō felix esse poterit qui timere non desinit.

At qui vellent ipsi virisse securi: sed nequeunt.

Dehinc de potestate gloriāntur. An tu potentē censēs quē videas velle q̄ non possit efficere.

Potentem censēs qui satellite latus ambit: qui quos terret ipse plus metuit. Qui vt potens ēt p̄leatur inservientium manu situs est:

Atqui vellent ipsi. Idē p̄bia ostēdit idē quarta ratiōe q̄ sumit ex defectu securitatis dicens: Atqui pro certe. ipsi reges vellent virisse securi sed nequeunt. i. non p̄t. Dehic idēst ex quo sequit q̄ securi esse nō p̄t. quō gliant de sua potestate q̄ nō est faciēdū: q̄ p̄bat dicens. An. i. nunq̄ tu potentē censēs. i. iudicas illū quē videas efficere. i. p̄tere velle q̄ nō p̄t. q. v. non est potens. An. i. nunq̄ illū censēs potentē. qui ambit. i. circūdat latus suū satellite. i. multitudinē. qui plus metuit illos quos ipse terret: qui vt videatur potēs situs. i. locatus est. in manu inservientū. q. v. non est potens. C Nota ex littera p̄t formari talis rō. Illud q̄ non facit hoies securi: hoc nō facit vt b̄tū sed potētia tp̄alis est b̄tō. igit q̄. Consequētia ē nota q̄ quāto maior potentia tanto minor securitas. C Nota reges securi esse non p̄t. q̄ icōmeditates iminentes nō p̄t non formidare. Narrat enim Valerius de dionysio supradicto. q̄ in tātū timuit tonfores barbarū q̄ filias suas docuit decondere barbas. ipsis autē senescentibus p̄cepit vt barbas & capillos sibi aburerēt. & lectū cubiculārē i lata fossa fecit quē se ligneo p̄tē p̄cepit. q̄ satellites & barbaros timuit

Nā qd ego de regum familiaribus disseraz cū regna ipsa tante imbecillitatis plena demonstrē quos qdē regia potestas sepe scolumis: sepe autē lapsa prostermit. Pero Senecam familiarē preceptorēq̄ suum ad eligende mortis coegit arbitrium. Papinianum dū inter aulicos potentem. militum gladiis antonius obiecit. Atq̄ vterq̄ potētie sue renūciare voluerit quoz Seneca opes etiam suas tradere Maroni: seq̄ in oculum conferre conatus est. sed dū ruituros moles ipa trahit. neuter. quod voluit effecit. Que igitur potētia ista quā p̄tēscūt b̄tēs. quā nec cū b̄re velis tut⁹ sis. & cū deponere cupias: vitare n̄ possis.

Nam quid ego de regum. Idē p̄bia ostēdit q̄ in familiaribus non consistit vera potentia. sedo excludit quādā ob sectionē ibi. An p̄sidio. probat ergo q̄ familiaritas regū nō facit esse vere potentē. cū b̄tō familiaritas non possit retineri ad nutum. & ipsa retenta frequenter vergat in nocumētū dicit ergo. Nā qd ego disserā. i. dicā de familiaribus regū cū ipsa regna demonstrē esse tante imbecillitatis quos. i. familiares regū regia p̄tās incolumis. i. sana sepe p̄sternit. & ipsa regia p̄tās lapsa etiam prostermit ipsos. quō autē regia p̄tās incolumis destruat suos familiares. docet per exēpla dicens. Maro coegit Senecam familiarem suū preceptorē. i. magistrū ad arbitriū eligende mortis. Antonius impator obiecit gladiis militū. P̄a pinianum suū familiarē diu potentē inter aulicos. Atqui p̄certe vterq̄ Seneca & papinianus voluerunt renūciare sue potētie p̄pter crudelitātē principū voluerūt se subtrahere ab eis: quoz duoz Seneca conatus ē opes suas tradere Maroni vt ipm placarent. & voluit se conferre in oculū. i. vitam solitariā: sed dum ipsa moles. i. magnitudo potētie. trahit ipsos ruituros. i. cauros. neuter effecit q̄ voluit. que est ergo ista potentia quam b̄tēs p̄tēscūt. quā euz habere velis non sis tuus. & cū reponere cupias vitare nō possis vt patuit de Seneca & papiniano. C Nota nero fingebat se magistrū suū Senecam timere post q̄ ipator fact⁹ ē sicut in pueritia. Vñ mādavit sibi vt gen⁹ mortis eligeret: q̄ vivere non posset. Seneca cibo & potu satiat

mo fecit aperire venam et bibens de amulo venenoso interit. Antiqui enim potentes et nobiles sub gema anuli venenam portabant ut si quid aduersi eis contigisset ad mortem confugerent. Item antonius exis imperator in suos tyrannice qui papintanum suum familiare diu inter gulosos potentem gladiis militum occidit fecit et quibus pro quo regia potestas incolumis sepe suos familiares peremit. Quod autem regia potestas lapsa perstruat suos familiares et hoc propter quod enim familiares imitantur regiam potestatem necesse est ut ipsa deficiente etiam ipsi familiares deficiant.

CAn presidio sunt amici: quos non virtus sed fortuna conciliatur. sed que felicitas amicorum fecit fortunam facit inimicum. Que vero pestis efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus.

CAn presidio sunt. Hic proba excludit objectionem. Posset enim aliquis dicere quod homo potest perferuari in sua potentia per amicos. unde quod aliqui perdat potestatem est pro defectu amicorum hoc excludit proba dicens quod hoc non potest esse verum de amicis qui fortunam conciliant. de amicis autem quod de virtute conciliant non est hoc loquendum. cum non concipiant inter bona fortune de quibus hoc loquitur. unde dicitur in littera. An presidio. id est auxilio sunt amici quos non virtus sed fortuna conciliat quod dicitur. hoc probat per locum ab oppositis sic. Quod vere felicitas. id est fortuna fecit amicum. illum infortunium faciet inimicum. Quod vero pestis est efficacior ad nocendum quam familiaris inimicus. quod dicitur. nulla: quod inimicitiam illius cauere non possumus cum est presertim secreta nostra pro familiaritate. Nota de amicis sophisticis loquitur. Seneca. 2. epla. Qui utilitatis causa assumptus fuerit tandem placebit quod diu utilis fuerit. Amicorum turba florentes circumfedit: sed circa eversos solitudo est. unde poeta. Nam precio questus amor cum misere cedit. Inquam tu durat largito durat amicus. Alter poeta. Dum fortuna tonat: fugientes terret amicos. Nam quod amet quod non vera pro cella docet. Et aliter poeta. Dum zephyrus flabat multas comitabar amicis. Atque omnia aglo turbie stante fugat. Et oratio tua Porrea formice nunquam ad inania tendit. Nullus ad amissas ibit amicus opes. Quod autem familiaris inimicus multum noceat dicitur poeta. Plus noceat ut nostis ad cuncta domesticus hostis. Et res ipsa docet qualiter ipse noceat.

CAdetrum quintum tertii libri.

Ut se volet esse potentem:
Animos domet ille feroces.
Nec victa libidine colla

Sedis submittat habenis.
Etenim licet indica longe
Tellus tua iura tremescat:
Et seruiat vltima tile:
Tamen atras pellere curas
Adiseraque fugare querelas
Non posse: potentia non est.

CAdetrum quintum libri. tertii.

Ut se volet esse potentem. Hic incipit metrum quintum huius tertii quod dicitur pamantium ab iuatore anapestico a pede pedante. catalecticum quod una syllaba deficit ad metri perfectionem. in quo metro proba ostendit quomodo vera potentia sit acqrenda dicens. quod vera potentia consistit in reprimendo vitiosos motus vel concupiscentias inordinatas. quod sine hoc nullus est vere potens quantumque dominetur. dicit ergo. Ille qui volet se esse potentem domet animos feroces. id est crudelitate hominum assimilla tur feris. nec submittat colla victa libidine. id est concupiscentia habenis. id est vitiosis motibus: sed enim tellus indica. id est terra indice tremiscat tua iura longe. id est licet potestas tua extendat se ad india. id est tibi seruiat vltima tile: que est insula ultra britania ubi sol facit solstitium estiuum et ultra non progreditur. tamen non

posse pellere atras curas. id est obscuras sollicitudines et fugare miseris querelas. puenientes ex aduersitate fortie nulla est potentia. Nota quod vere potens est qui sensualitate subditur rationi unde Seneca. Si vis oia tibi subdicere: subdite te rationi. multos enim rezeris si ratio te rezerit. Et Aristoteles. 4. eibi. Quoadmodum pueri oia viuere secundum precepta pedagogi ita oia concupiscibile consonare rationi. Item Seneca. Adagnum imperium regit qui sibi ipsi dicitur. fortior est qui cupiditate vincit quam qui hostem subicit. Est enim difficilissimum vincere seipsum. Sa lomon. fortior est expugnator animi expugnatore viribus.

CProsa sexta tertii libri:

Loria vero quam fallax sepe turpis est. An non iniuria tragicus exclamat. O gloria gloria in millibus mortalium nihil aliud facta nisi aurium inflatio magna. Plures enim magnum sepe nomen falsis vulgi opinionibus abstulerunt quo quod turpi excogitari potest. Nam qui falso predicant: suis ipsi necesse est laudibus erubescant.

CProsa sexta libri tertii.

Loria vero quam fallax. Nota est sexta prosa huius tertii in qua proba ostendit quod gloria mundana non spectat ad veram beatitudinem: nec facit vere beatum. Et pro ostendit hoc de gloria proprie virtutis. Secundo de gloria que puenit nobilitate sanguinis ibi. Tercio de gloria que puenit ex laude false virtutis. Secundo de illa gloria que ex veris meritis pcedit ibi. Que si est. Pro ostendit tale rationem. Illud quod est fallax non spectat ad beatitudinem: nec facit beatum: sed gloria false acqfita est fallax: igitur etc. Unde dicitur in ista gloria vero quam fallax est et turpis super satis pro. quod autem sit fallax probat auctoritate cuiusdam poete qui tragedias composuit dicens. Tunc tragicus quidam exclamat et ponit auctoritatem eius in greco quod tantum sonat in latino. O gloria gloria in millibus mortalium nihil aliud facta quam magna aurium inflatio quod manifestat dicens. Plures enim magnum nomen. id est gloriam abstulerunt. id est false receperunt. falsis opinionibus vulgi. et ostendit quod homo gloria sit turpis dicens. Quod uo. scilicet iam dicto. scilicet hic gloria falsis opinionibus. quod turpi excogitari potest. quod dicitur. nihil. Nam qui falso predicant. id est laudant. necesse est ut ipsi erubescant suis laudibus. Nota quod secundum Tullium gloria est frequens fama cum laude. Et est duplex vana et vera. vana gloria est que nullo merito pcedit in esse. Vera est que nullo conscientie non pcedit in esse. fama autem est cognitio alicuius non solum in propinquo. sed et in remoto. Nota quod fama inducit gloriam falsam. gloria falsa erubescens. Nam erubescens est crimen ingloriositatis causatum ex aliquo turpi perpetrato. Cum autem aliquis se cognoscat false acqfisse gloriam tunc hoc timet manifestari ex cuius manifestatione incidit gloriositatem et verecundiam.

Que si est meritis conqueste sint quid tamen sapientis adiecerint conscientie: quod bonum suum non populari rumore: sed conscientie veritate metitur: Quod si hoc ipsum propagasse nomen: nomen pulchrum videtur: consequens est ut sedum non extendisse iudicetur. Sed enim ut paulo ante differunt plures gentes necesse sit esse: ad quas vni fama hominis nequeat puenire: fit ut que tu estimas esse gloriosum esse pro maxima parte terrarum videatur ingloriosum. Inter hec vero popularis gratia nec commemoratio ne quidem dignam pato: que nec iudicio vero puenit: nec vniquam firma perdurat.

Que si etiam meritis conqueste. Hic proba probat quod gloria meritis acqfita non spectat ad beatitudinem. intendens tale rationem. Illud non spectat ad beatitudinem de quo nulla est cura sapientis. sed de gloria et meritis acqfita nulla est cura sa-

plenti ergo re. Adator est nota: Nam sapiens maxime cui
 est virtutibus cum sit maxime felix. do. ubi. minorē pōit in
 littera dicens. Quae. s. laudes spectantes ad gloriā: s. sine
 conq̄sitate meritis. qd̄ tñ adiecerint dicit sapientis: q̄ bonuz
 suum meritū non rumore p̄fari sed veritate conscie quasi
 dicat nihil. Sedo pbat idem per locū ab opōsitis dicens
 Qd̄ si pulchrum est propagasse nomē. ergo miserum ē no
 men non propagasse: sed cū pro magna parte terrarū ne
 cesse sit nomen non esse ppagatum necesse est pro maiori
 parte miserum esse: dicit ergo. Qd̄ si h̄ ipsum pulchrum
 videt̄ se propagasse. i. divulgasse. nomen. s. gloriā. q̄s ē
 vt iudicet sedum non extendisse nomē. sed sicut pauloante
 dixerat. necesse sit cē plures gentes. ad quas fama vnus
 hoīs nequeat puenire. sit. s. cōtingit. vt pro maxima parte
 terrarū ille videt̄ gloriōs. quē tū existimas gloriōs. q̄
 q̄ aliq̄s v̄cet sufficit ad virtutē q̄ homo sit gloriōs i po
 pulo suo h̄ido fauorem ppli. Dicit p̄bia inter hec bona q̄
 sunt in op̄atōe virtuosā non p̄tō ḡfām populārē dignā
 eōmōratōe. quē nec iudicio recte rōnis p̄uenit. nec
 v̄t̄ firma p̄durat. Nota q̄ sapientis non ē cura de glo
 ria. q̄ dicit Macrobius. Sapiens fructū in p̄ficiētā ponit
 stultus autē in glia. Et Seneca. Consciētā potius q̄ sa
 mam attende. sed p̄terq̄ famā. pauci p̄ iam verent̄.
 Nota q̄ fama popularis nō puenit ex recto iudicio rā
 tionis. plus enim ppl̄s seq̄t inelationē sensus q̄ iudiciū
 rōnis. Nec etiam fama cor̄ p̄petue durat. q̄ fm̄ diuersas
 p̄ssiones v̄lgi variatur fama ppli. V̄t̄ vulgares iudicāt
 fm̄ concupiscētā non fm̄ rei veritatē. Pro tāto similes
 sunt aubus quarum intuitū nox illuminat & vicia cecat. et
 quarto huius prosa quarta.

Clam vō q̄ sit inane: q̄ futile nobilitatis nomen
 quis non videat: que si ad claritudinem refertur
 aliena est. Videtur namq̄ esse nobilitas quedā
 de meritis veniens latis parentum. Quod si cla
 ritudinem predicatio facit: illi sint clari necesse
 est qui predicantur. Quare splendidam te si tuā
 non habes: aliena claritudo non efficit.

Clam vō q̄ sit inane q̄ futile. Hic probat q̄ gloria pro
 ueniens ex nobilitate sanguinis etiam non spectat ad verā
 beatitudinē. Et p̄sō ostendit vanitatem h̄mōi glorie. sedo ostē
 dit quid boni sit in nobilitate. ibi q̄ si quid. dicit primo. iā
 vō q̄ non videat quam inane quam futile. i. labile sit no
 men nobilitatis. q. d. manifestū est. que. s. nobilitas. si re
 fertur ad claritudinem. i. ad gloriā aliena est ab illis qui
 se nobiles esse gloriāntur. qd̄ pbat per diffinitionē nobilit
 atis dicens. Namq̄ nobilitas videt̄ esse quedam laus ve
 niens de meritis parentū. q̄ si predicatio. i. laus facit cla
 ritudinē: necesse est vt illi sint clari. qui predicant. i. laudā
 tur h̄mōi autē sūt parentes non tu: quare si non habes tuā
 claritatē que ex laude tua pueniat aliā claritudo non effi
 cit te splendidum. i. gloriōsum. Nota q̄ nobilitas s̄
 guinis est iane & futile nomen. q̄ nihil v̄ nobilitat homi
 nē nisi virtus. V̄t̄ alantus in lib. de plantu nature. Quid
 tibi nobilitas: qd̄ claz nomē auoz. Si feruus vitis fact̄
 es ipse tuis. Itē nobilis est eni si q̄ virtute refulget. De
 gener est solus cui mala vita placet. Et paup̄ Henricus.
 Non p̄signe genus. non claz nomen auoz. Sed probi
 tas v̄ nobilitate viger. Et Sc̄. Nemo est melior altero
 nisi qui rectius ingenū h̄ altero. & ad bonas artes apti.

Qd si quid est in nobilitate bonum. id esse ar
 bitror solum: vt imposita nobilibus necessitudo
 videatur ne a maioruz virtute degenerent.

Qd si qd̄ est re. Hic ostendit cuiusmodi bonū sit in nobilitate
 dicens. Si qd̄ bonū est in nobilitate. illud solum esse ar
 bitror. vt nobilib⁹ videat̄ imposita necessitudo ne a virtu
 te maioruz. i. p̄genitoruz degenerent sup̄. per mores vitiosos.
 melius est eni a patre ignobili descendere & morigeratum

esse q̄ a nobili & per vitia degenerare. Nota q̄ glo
 riantū non est de nobilitate: q̄ dicit Sc̄. Si pulcher es
 lauda naturā. si nobilis lauda parentes. si virtuosus & sa
 piens lauda teipsum. si v̄bes lauda fortunā: si potens ex
 p̄cta paulisper & nihil eris. Nota q̄ fm̄ Tullii opti
 ma hereditas a patribus traditur liberis s̄ patrimonio
 estantior. s. gloria virtutum & decor rez gestaz.

Ceterum sextum libri tertii:
 Adne humanum genus in terris
 Simili surgit ab ortu.
 Unus enim rerum pater est.

Unus qui cuncta ministrat.
 Ille dedit p̄bebo radios.
 Dedit & cornua lune.
 Ille homines etiam terris.
 Dedit & sidera celo
 Hic clausit membris animos
 Celsa sede petitos.
 Mortales igitur cunctos
 Edit nobile germen.
 Quid genus & proanos streptis.
 Si primordia vestra
 Auctoremq̄ deum spectes:
 Nullus degener extat:
 Ni vitis peiora fouens
 Proprium deferat ortum.

Ceterum sextum tertii libri:
 Adne humanū genus. Istud est sextum metrum
 huius tertii qd̄ dicit alamanicū ab inventore
 vactilicū a pede p̄dominante. trimetri a nū
 ro pedū. p̄catalecticū q̄ vna syllaba sup̄ba
 bundat. In q̄ metro p̄bia pbat oēs hoīs esse nobiles pro
 ter vitiosos dicens. Oē genus humanū in terris cuiuscū
 q̄ sit p̄ditōis surgit ab ortu simili. q̄ fm̄ alam oēs sunt
 ab vno creatore. vnus. n. ē pater rez. i. vnus creator sup̄.
 nobilis q̄ cūcta ministrat. sup̄. gubernando. ille vnus pa
 ter dedit p̄bebo radios suos. dedit lūe cornua: dedit hoīs
 terris. i. habitare in terris. dedit celo sidera p̄pter ornātū
 eius. Hic pater clausit aios mēbris sup̄. corporis aios in
 quā petitos. i. acceptos. celsa sede. i. i celo. Igit̄ nobile ger
 men. i. nobile p̄cipiū. edit. i. p̄ducit. cunctos mortales. i.
 hoīs. O hoīs qd̄. i. ad qd̄. streptis. i. cū strepitū factatis
 genus vestrum & proanos vestros. s. n. tu spectes. i. cōside
 res auctorem deum & primordia vestra nullus extat. i. est
 degener idest ignobilis. nisi fouens. i. op̄ans peiora vitia
 suis deferat p̄p̄tū ortū. i. deū a quo procedit. Nota q̄
 oēs hoīs ex ea p̄te qua sunt hoīs. sunt eque nobiles. cu
 eni nobilitas sit quedam excellentia p̄tracta ab origi. no
 bilitas hoīs p̄cipue v̄z attendi ex ea p̄te qua est homo. s. ex
 p̄te anime. Cū igit̄ in oib⁹ hoib⁹ sit eadē origo aie: q̄ oēs
 anime sunt a deo: oēs hoīs sunt eque nobiles. Solū autē
 illi sunt ignobiles qui degenerāt a sua origine. ania autē a
 sua origine p̄ducta est a deo. & est similis deo. ideo illi so
 li a nobilitate degenerant: qui vitiosis morib⁹ similitudines
 dei deturpant: quam ex origine p̄traxerunt. Nota dicit
 aios celsa sede petitos: h̄ loq̄t more platōico. q̄ voluit oēs
 aias simul eē creatas in celo & postea mitterent in corpo
 ra qd̄ non est v̄z. sed aie creat̄ in corporibus. ergo loq̄t
 more platōico q̄ d̄s aias recepras i celo clausit mēbris
 corporis & de h̄ magis videbit̄. 9. metro hui⁹ tertii. Nota
 q̄ oīs hoīuz est vna origo. q̄ a deo sūt creati quē p̄s
 oēs vocamus. & oēs aie sunt a deo. ergo nullus est nobi
 lior alio h̄z creationē: s. fm̄ ingenū h̄mōi. q̄ solū illi sūt igno
 biles qui degenerant suam genealogiā cum descendūt
 a virtutibus

a virtutibus et adhaerent vitio.

Prosa septimatertii libri.

Quid autem de corporis voluptatibus loquitur quare appetentia quae plena est anxietatis: satietas vero penitentiae. Quantos ille morbos, qui intolerabiles dolores quasi quaedam fructum nequiae fruentium solent referre corporibus: quare motus quod habeat iucunditatis ignoro. Tristes vero esse voluptatum exitus: quisquis reminiscet libidinum suarum volet intelliget.

Prosa septima tertii libri.

Quid autem scilicet. Ista est prosa septima huius tertii qua philosophia ostendit beatitudinem non esse in voluptate, et primo ostendit hoc de voluptate generali, secundo de quadam voluptate specialiter, secunda ibi. Honestissima quidem. Primum probat dupliciter scilicet quod ponit duas rationes. Secunda ibi. Quae si beatitudinis. Primum ostendit tale rationem. In illis non consistit beatitudo adque sequuntur multe incommoditates, sed ad voluptates sequuntur multe incommoditates: sicut declarat in littera et dicit. Quid loquar de voluptatibus corporis, id est delectationibus corporalibus quare appetentia, id est cupiditas plena est anxietatis, quibusdum anxietas cum caret eo quod cupit, satietas vero, id est plenitudo voluptatum plena est penitentiae, id est penitentiae. cum igitur voluptatibus sit coniuncta anxietas et penitentia in eis non consistit beatitudo, et addit quatuor morbos ille voluptates et quasi intolerabiles dolores solent referre corporibus fruentium eis, quasi quaedam fructum nequiae super, satietas per quare voluptatum motus, id est affectus, quod habeat iucunditatis, id est voluptatis ignoro, quare autem volent reminiscere suarum libidinum, id est voluptatum, ipse intelliget, id est cognoscat, et tristis, id est fines voluptatum esse tristes. Nota quod duplex est voluptas, scilicet intellectualis et corporalis prima est frequentata, id est intellectualis: quod consistit in speculatione animam beatificans. Secunda est fugienda quod consistit in delectatione sensuum et corpus mortificans, quasi Seneca, 32. epistola dicit. Voluptates praecipue extirpa quae latronum more nos amplectuntur et franguntur, et Lullius. Voluptas impedit omne consilium, atque ut sic dicam: oculos perstringit mentium, et infirma est ratio, nullum vult cum virtute habere commercium. Nota quod voluptas plena est penitentiae: Narrat enim Valerius quod cum Demosthenes, philosophus quereretur amoris Thaidis meretricis vel consensum ferret ei centum talenta petentis, Demosthenes aspiciens in celum respondit, pro tanto precio non emam tantum penitentiae, sciebat enim quod voluptatem inseparabiliter sequitur penitentia. Nota quod voluptates multos morbos afferunt quod dicit Seneca in quadam epistola. Multos morbos multa ferula fecerunt. Et vult Aristoteles in ethicis quod laborantes in passidibus veneris et crapulae maxime transmutantur in corpus, crapula enim plures occidit quam gladius.

Quae si beatos explicare possunt: nihil cause est quod pecudes quoque beate esse dicantur: quarum ois ad explendam corporalem lacunam festinat intentio.

Quae si beatitudinis. Hic philosophia probat conclusionem prius positam alio modo deducendo ad inconueniens. Et est ratio ista. Si voluptatibus consisteret beatitudo, sequeret quod pecudes essent beate quod est falsum, pecudes enim laborant ad explendam corporis voluptatem, vnde dicit. Quae voluptates si possunt explicare beatitudinis, nihil cause est, id est nihil impedit, quod pecudes dicantur esse beate, quare ois intentio festinat ad explendam corporalem lacunam, id est linguam ventris. Nota autem quod cum felicitas sit boni nature rationalis: nullas bestias felicitabit: quod tamen genus solum vivit arte et ratione. Nota autem quod ad fugam bestialium voluptatum hortatur Aristoteles Alexander quadam epistola dicens. O Alexander declina a consuetudine bestialium voluptatum quae corruptibiles sunt, carnalis enim appetitus inclinatur ad corporales voluptates quae con-

tristant intellectum. Et subdit. Conatus voluptatum generat carnalem amorem. Hic generat avaritiam: haec generat desiderium divitiarum, quod generat inuercundiam, inuercundia praesumptionem, praesumptio infidelitatem, infidelitas latrocinium propter quae mala vitanda est voluptas.

Honestissima quidem coniugis liberorumque foret iucunditas: sed nimis extra naturam dictum est: nescio quae filios videri solent tortores: quorum quod sit mordat quae cum conditio: neque alias expertum te: neque nunc animum necesse est admonere. In quo euripedis mei sententiam probat, quod carere liberis infortunio dixit esse felicem.

Honestissima, quidem et cetera. Hic philosophia ostendit quod beatitudo non consistit in quadam speciali voluptate, scilicet in matrimonio quod licita est pro generatione proles, intendens talem rationem. In illa voluptate non consistit felicitas quae habet anxietatem sibi annexam, sed voluptas matrimonii, est huiusmodi sicut tangit in littera vnde dicit. Iucunditas coniugis et liberorum foret honestissima: sed nimis est extra naturam dictum: quod natura abhorret quod volo dicit, quod nescio, id est taceo, quod est, aliquem inuenisse, id est habuisse filios tortores, quorum filiorum quod sit mordat, id est, anxia quae cum conditio siue bona siue mala neque necesse est te admonere aliter expertum neque necesse est admonere te nunc animum id est quo ego probat sententiam. Euripedis mei philosophi quod dicit carere liberis infortunio felicem esse. Nota quod anxietas inest patribus propter malitiam filiorum. Narrat enim Euripedes troicus in historia romanorum quod demetrides in suos seculens filios: duos ex eis interfecit, et cum persequeretur tertium ille congregato exercitu obsedit patrem. Pater autem videns se non posse euadere seipsum interfecit. Etiam pater anxiatur de bonis filiis propter incensam dilectionem eorum et promotionem quibus si aliquid aduersi contigerit, prope reputat se infelicem. Ex quo patet quod voluptas coniugalis habet anxietatem sibi annexam.

Ad tertium septimum tertii libri.

Abet hoc voluptas omnis
Stimulis agit fruentes:
Apiumque par volantum,
Ubi grata mella sudat

Fugit: et nimis tenaci
Ferit icta corda morsu.

Ad tertium septimum tertii libri.

Abet hoc voluptas ois. Istud est metrum septimum huius tertii quod dicit anacraonticum ab inueniente. Iambicum vel anapesticum a pede predominantem: quod habet primam pedem anapesticum et reliqua iam bos, et est dimetrum, id est quatuor pedum, catalecticum quod deficit syllaba, nam post tres pedes remanet una syllaba de quarto pede. In quo metro philosophia ostendit quid mali consistat quatur omnem voluptatem, ois enim voluptas praeter anxietatem sibi annexam est transitoria quod confirmat per quoddam exemplum dicens. Omnis voluptas habet hoc quod dicitur, quod voluptas agit, id est verat fruentes stimulis, id est punitionibus, et est par, id est similis, stimulis apium volantum, ubi pro postquam apio sudat grata mella, fugit et ferit corda icta, id est percussa anxietate, et nimis tenaci morsu, quod dicitur iocunditas voluptatis nimis est transitoria, sed anxietas quam affert nimis est permansura. Nota autem licet ois voluptas corporalis primo delectet et postea pungat admodum apum, cum hoc maxime inuenitur in voluptate venerea, ad cuius fugam Aristoteles hortatur Alexandrum dicens. O clemens impator noli te multum inclinare ad coitum, quod coitus est quaedam proprietates porcorum, quae igitur tibi gloria si exerceas vitium bestiarum et actus brutorum. Crede mihi inaudibiliter quod coitus est destructio corporis abbreviatio vite, corruptio virtutis, legis transgressio, et generat feminicos mores. Qua

liter autem sit fugienda delectatio venerea docet alanus in de planctu nature dicens. Si venerem fugare velis. lo ca tempa vita. Nam locus et tempus pabula donat ei. Et paup' henric' loquens de amore dicit. Proscribas igitur gladiis et fustibus ipsum. Et fugiendo fuga que fuga sola fugat.

Profa octava tertii libri.
Nihil igitur dubium est quod de ad beatitudinem vite deuta quodam sint: nec producere eos quemque valeant ad quod se producturas esse permittunt. Quatis vero implicite malis sint breuissime monstrabo. Quid enim pecunia ne congregare conaberis: sed eripies habenti. Dignitatibus fulgere velis: danti supplicabis. Et qui pretere ceteros honore cupis: poscendi humilitate vilescis. Potentiam ne desideras: subiectorum insidias obnoxius periculis subiacebis. Gloriam petis: sed per aspera queque distractus: securus esse desistis. Voluptaria vita degas: sed quod si spernat atque abiciat vilissime fragillissimeque rei corporis serum

Profa octava tertii libri.
Nihil igitur. etc. Ista est octava profa huius tertii in qua proba ostendit quod malis sunt implicata predicta bona in quibus aliqui posuerunt felicitatem. secundo ostendit quod erilia sunt corporis bona ibi. Ita vero. Primo dicit. Nulli dubium est predicta consideranti quibus de vite quibus nituntur homines ad beatitudines puenire sint quedam deuta. nec valeant queque producere eo. i. illuc ad quod promittunt se esse producturas. Quis vero malissime implicite breuissime monstrabo. Quid enim supple istorum est sine malo. q. d. nihil. vnde subdit. Pecunia congregare ne conaberis. i. laborabis. sed eripies. i. recipies habenti: et ita implicaberis malo violentie. vel fulgere dignitatibus danti supplicabis. et qui cupis ceteros pretere honore tu vilescis humilitate poscendi: potentiam ne desideras. subiacebis periculis subiectorum. gloriam petis. sed per aspera distractus securus esse desistis. Voluptaria vita degas sed quis non spernat atque abiciat tanquam contempibile serum vilissime. quod pro fragillissime rei. i. corporis. Notandum quod homo querens pecuniam incidit in malum violentie. quod omnis pecuniosus est violentus. pro et ibi. Sed querens dignitates et honores humilitate se aliis supplicabit. Sed dicit sene. in li. de beneficiis. Adolestu est verbu et onerosum demisso vultu dicit. rogo. Querens autem potentiam et gloriam: oportet quod propter potentiam et gloriam defendenda persecutionibus improborum se obiciat. et sic securus esse desistit. Querens autem vitam voluptuosam quod corpori serulat. Sed dicit sene. Adolor suus et ad matorem genitus sum quod si mancipium idest seruus mei corporis quod non aliter aspiciam quam aliquod vinculum mee libertati circumdatum.

Ita vero y bona per se corporis ferunt: que erigua que fragili possessione nituntur. non enim elephantes mole: thaurus robore superare poteritis. Non tigris velocitate prebitis: Respicite celi spacium: firmitudine celeritate: et aliqui desinite vilia mirari. quod quidem celum non his potius est: que sua quia regit ratione mirandum est. **J**am vero. Iste proba in speciali quod vilia sunt bona corporis que aliqui reputant erilia bona. secundo breuiter recolligit supradicta ibi. Ex quibus omnibus. Primo ostendit intentum de magnitudine. fortitudine. et corporis agilitate. secundo de pulchritudine. ibi. forme vero. Primo ostendit. quod homo non debet mirari de magnitudine fortitudine et agilitate corporis quod illa excellentius inueniuntur in brutis quam in hominibus dicens. Jam vero qui ferunt. i. cupiunt. bona corporis per se. i. gratia sui tanquam sunt optima quam erigua. i. valde vilia. que

fragili possessione nituntur. i. laborant. Non enim elephante mole. i. magnitudine. superare. i. excedere poteritis. nec thaurus robore. i. fortitudine. Non tigris prebitis velocitate. Respicite spacium. i. magnitudinem celi. firmitudinem idest fortitudinem celi. celeritatem. i. velocitatem eius et aliquando desinite. i. cessate. mirari vilia. i. inferiora vobis. quod quidem celum non his predictis potius immo multominus mirandum est quam sua ratione. i. intelligentia que regitur. sic similiter in homine multo magis laudanda sunt bona rationis quam bona corporis. Nota quod bona corporis sicut magnitudo fortitudo agilitas non multum sunt miranda. quod dicit sene. Non magnitudine et corporis velocitate magne res geruntur sed virtute. Uti catho. Consilio pollet cui vim non negavit. Item sene. Excellentia ingenii potest latere sub quacunque pelle. Nota secundum Iudicium in li. cibus mo. Elephante greci a magnitudine corporis putant dictum. eo quod forma montis preferat. apud indos vero dicitur barro eo quod vox eius barrantus. dicitur dentes eius ebur. rostrum eius ymosade dicitur. Nota secundum Iudicium. Tigris est bestia variis coloribus distincta. mirabilis velocitatis. et cuius nomine quodam fluvio tigris appellatur quod rapacissimum est omnium fluviorum. Et sciendum quod per bestiam dicitur hec tigris in gentibus tigris vel dis. sed per fluvium dicitur tunc hic tigris. et si gentio huius tigris

Forme vero nititur ut rapidus est: ut velociter: verna lium florum mutabilitate fugatior. Non si: ut aristoteles ait: linceis oculis homines vterentur ut eorum visus obstantia penetraret: nonne introspectis visceribus illud Alcibiadis superficie pulcherrimum corpus turpissimum videret: Igitur te pulchrum videri non tua natura sed oculorum spectantium reddit infirmitas. sed estimate que vultis nimio corporis bona. dum sciatis hoc quodcumque mirari tridiane febris igniculo posse dissolui. Et quibus omnibus illud est in summa redigere. sed hec que nec prestare. que pollicetur bona prestat. nec omnium bonorum congregatione perfecta. Ita nec ad beatitudinem que si quodam calles ferunt: nec beatos ipsa perficiunt

Forme vero nititur. Iste proba ostendit intentum de pulchritudine forme super. quod sit erile bonum. quod est transitoria. et quod est tantum superficialis. et dicit vero per sed nititur. i. pulchritudo forme ut. i. que rapidus est. ut. i. que velociter est transitiva. et est fugatior. i. mutabilior. mutabilitate florum vernalius. q. d. satis est evidens. Unde si homines vterentur linceis oculis ut ait aristoteles. ita ut eorum visus penetraret obstantia. i. corpora. nonne illud corpus Alcibiadis superficie pulcherrimum introspectis visceribus turpissimum videretur. quasi dicit sic. Et quo concludit proba. Igitur te pulchrum videri. non reddit. idest facit tua natura. sed infirmitas oculorum spectantium. et subdit. Sed estimate que si nimio vultis bona corporis. dum sciatis. hoc quodcumque fuerit de bonis corporis posse dissolui igniculo. i. calore febris tridiane. febris enim acuta secundum medicos quandoque tertio die perimit. Et tunc breuiter recolligit supradicta dicens. ex quibus omnibus redigere in summa. que bec. i. predicta bona. non possunt prestare ea que pollicentur. i. permittunt. nec prestat sunt congregatione omnium bonorum. nec ad beatitudinem ferunt que si quodam calles. i. via. nec ipsa perficiunt beatos. Nota quod pulchritudo corporis non est durabilis quod dicit virgilius. O formose puer nimium ne crede colorum. Alba ligustra cadunt vacinia nigra leguntur. Notandum quod dicitur quod visus linceus obstantia corpora penetrat: sed non ab aristotele nec ab aliquo autentico inuenitur. vnde Iudicium in li. etimologiarum loquens de linceo dicit. quod linceus dicitur quod in lupo genere numeratur bestia maculis distincta. tergo ut pardus sed filius lupo cuius vnam convertit in duricem preciosi lapidis dicitur qui ligustus appellatur. Nihil autem videtur Iudicium penetrat de visus. Nota quod Alcibiades mulier fuit

fuit pulcherrima quā vidētes quidā discipuli ariff. dixerūt eā ad aristoteleū ut ipsā videret. q̄ visa dicit. Si hoīes lineos oculos haberēt vt queq; obfcurā penetrarent ito fpecis vifceribus corpus quod apparet pulcherrimū turpiffimum videretur.

C Metrum octauum libri tertii.

Eu heu que miseros tramite deuio
Abducit ignorantia.
Non anram in viridi queritis arbore:
Nec vite gemmas carpitis.

Non altis laqueos montibus abditis
Ut pisce vitetis dapes.
Nec vobis capreas si libeat sequi
Tyrrbena captatis vada.
Ipsos quinetiam fluctibus abditos
Norunt recessus equozis.
Que gemmis niveis vnda feratior.
Vel que rubentis purpure
Necnon que tenero pisce. vel asperis
Present echinis littora.
Sed quonam lateat q̄ cupiunt bonum
Nescire ceci sustinent.
Et quod stelliferum trās abūt polūme
Tellure demersi petunt

C Metrum octauum tertii libri.

Eu heu q̄ miseros tramite deuio. **Id** ē octauū metru hui' tertii cui' prim' vsus d' metru' a kle pidiacl' ab inuentore. corābiciū a pede p̄dante.

Secūda versus d' metru' archilogicū ab innētoze: tābiciū a pede p̄dante. In quo metro p̄bia deplāgit errorē hoīs q̄ in q̄redo minima bōa sūt prudentes. s; in q̄redo summū bonū abducit ignorantia. p̄io facti hoc. scdo p̄ca' ut homines tediati falsis bōis redeant ad vey bonum. scda ibi. Quid dignū. Dicit ergo. **Deu** ē sterectio volentis r̄ ē vif illabū pp̄ metz. q̄ ignorantia abducit miseros deuio tramite. i. transuerfa via sup. a vō bono. vos hoīes nō q̄ritis anz in viridi arbore. nec carpitis gēmas in vite. vos non abditis. i. nō absconditis. laqos p̄ captura pisciū in altis montib'. vt vitetis dapes pisce. r̄ si vobis libeat seq̄ capias non captatis. i. nō acceditis vada tyrrbena. i. mare tyrrbene nū qd ē in vialia. q̄netā p̄ certe. hoīes norūt. i. nouerunt: ipsos recessus abditos. i. absconditos fluctib' equozis. etiā hoīes. norūt q̄ vnda sit feratior. i. abūdātor. nūcū gēmas. i. margaritis: v' q̄ vnda sit feratior rubētis purpure. i. cō eblioz quoz sanguie fit purpura. r̄ hoīes norūt q̄ littora p̄sent. i. abūdēt. tenero pisce. vel asperis echinis. i. talib' piscib'. s; quonā. i. vbi lateat bonū. i. beatificū. qd cupiūt nescire sustinēt ceci exites. r̄ illud bonū qd abūt trās polū stelliferū. illō hoīes demersi cecitate ignorantie. petūt tellure. i. q̄rūt in terra. **C** Notādū s; **Id**o. li. ebimol. caprea ē agrestis capra. q̄ qz acutissime videt greci eā mideresce p̄d. i. dorcas appellauerāt. **C** Notādū s; **Id**o. qz echin' ē piscis p̄nus semipedalis q̄ aderendo videt retinere nanē r̄ est piscis asprim' admodū erich ad edendū satis suavis.

C Quid dignum stolidis mentibus imprecer.

Opes honores ambiant.
Et cum falsa graui mole paranerint.
Tum vera cognoscant bona.

Quid. r̄. **Id**ic p̄ca' p̄bia vt p̄ tediū falsoz bonoz hoīes redeant ad vey bonū. Et dicit. qd dignū ego sprece stolidis mētib' hoīm. q. d. nihil aliud nisi hoc q̄ hoīes ambiant ipsos honores r̄ opes r̄ cū pauerint. i. acq̄siuerit sibi falsa bōa. graui mole. i. tediosa sollicitudie. tādē tedio ou

cti cognoscāt vera bōa. **C** Notādū qz ista deprecatio p̄ se nō ē ex maliuolētia. s; ex benignitate: r̄ id nō optat qz hoīes p̄ maneat i desiderio honorū spaliū. s; ut illō desiderio magis sit eis mediū p̄ducēdi ad vey bonū nec ipsa impreca' cupiditatem vel ambitionem honoris adesse sed ut quib' adest per hoc ad verum bonū deducantur.

C Prosa nona libri tertii.

Actenus mēdacis formā felicitatis ostēdit se suffecerit quā si p̄spicaciter stueris ordo ē deinceps q̄ sit vera mōstrare. **b.** Atq̄ video inq̄: nec opib' sufficientiā: nec regnis potētā: nec reuerētiā dignitatib': nec celebritatē glia nec leticiā voluptatib' posse cōtingere. **Id.** An ēt cās cur id ita sit dephēdisti. **b.** Tenui quidē veluti rimula mihi video: stueri: s; ex te cognoscere apertū malim. **Id.** Atqui promptissima rō est.

C Prosa nona tertii libri.

Acten' men. **I**ta ē. s. p̄ca hui' tertii i qua p̄bia vult ostēdere q̄ sit vera bōa. Et p̄io p̄tinuat vicia dicendis. scdo assignat cām false felicitatis. tertio ostēdit q̄ sit vera felicitas. scda ibi. **Id**o. n. tertis ibi. **Id**es igit inq̄ r̄ formā **Id**o dicit. **Id**acten'. i. bucl' qz suffecerit ostēdisse formā mendacis felicitatis. i. false. qz si p̄spicacit' inuerts. i. p̄sides. ordo ē. i. restat mōstrare. deinceps. i. postea. q̄ sit vera felicitas. Et dicit hoc. **E**go video nec opib' sufficientiam posse p̄tingere. nec regis potētā. nec dignitatibus reuerētiā. nec celebritatē glia. nec leticiā voluptatibus q̄ tū vidēt p̄mittere. Et sic falsa felicitas est in eis. r̄ dicit p̄bia. **Id**q̄d tu dephēdisti. cās cur illud ita sit. Et dicit hoc. **E**go video: stueri. i. cognoscere. tenui rimula. q. d. si plene s; ipse video illas cās. s; apti' cognoscere mali. i. magis vellē ex te. r̄ dicit p̄bia **Atq̄** pro certe. rō. i. cā false. felicitatis p̄mittissima ē. **C** Nota qz falsa felicitas d' mēdat eo qz nō adimplet qd p̄mittit. diuitie. n. p̄mittit sufficientiā. dignitates reuerētiā. quā nō p̄ferūt sic p̄ ex p̄dictis **C** Nota qz cognitio false felicitatis vtilis ē: qz cognitio mali erpedēs ē ad cautelā fm alanū in deplāctu nāe. qz malū si vitat' nisi cognitū. r̄ qz noticiā mali vūc in cognitionē bōi p̄ oppositū. igit vult p̄bia p̄io assignare cās false felicitatis. r̄ tūc ostēdere q̄ sit vā felicitas.

Quod enī simplex ē idiuisumqz nā: id error hūanus sepat. r̄ a vō atqz p̄fecto: ad falsūz ipsectūqz traducit. An tu arbitraris hoc qd nihilo idigeat egere potētia. **b.** Adime inq̄. **Id.** Recte tu qdē nā si qd ē qd i vlla re ibecillioz valētie sit. i. hac p̄sidio necesse ē egeat alieno. **b.** Ita ē lq̄. p. **I**git sufficientie potētieqz vna eadēqz ē nā. **b.** Sic videtur. **Id.** **Q**d vō huiusmōi sit sp̄nēdū ne eē cēses an d̄ rez oim veneratōe dignissimū. **b.** At hoc inq̄ nec dubitari qdē p̄t. p. **A**ddam' igit sufficientie potētieqz reuerētiā. ut hec tria vnū eē indicemus **b.** **A**ddamus siquidē vera volumus d̄stieri. p.

Quod. n. simplex ē **Id**ic p̄bia assignat cās false felicitatis r̄ declarās eā ostēdit. qz sufficientia. potētia. r̄ reuerētia. glia r̄ leticia sint vnū i re. scdo ostēdit quōd hoīes ista sepat ab iudē secūda ibi. **Id**oc igit qd ē vnū. **Id**o dicit qz cā false felicitatis ē. qz error hūan' id qd ē simplex. r̄ indiuisū nā sepat. i. diuidit r̄ error hūanus traducit a vō bono r̄ p̄fecto ad falsum r̄ ad ipsectū bonū. Et tūc declarat istā cās ostēdes qz reuerētia. potētia r̄ oīa talia sūt vnū r̄ idē in re. r̄ p̄io ostēdit potētā idē eē cū sufficientia. r̄ dicit. An tu arbitraris illud qd nihilo idigeat illud egere potentia. Et r̄ dicit hoc **Adime** inq̄. p̄bia approbat dicens. **Recte** tu qdē

et ideo. Nam si quid est quod sit valētie liberioris. i. potētie debili in villa. i. in aliq̄ re. necesse ē q̄ hoc egeat aliō p̄fidiō. Et dicit boetius. ita ē inq̄. Excludit ergo p̄bia dicens: igitur vna et eadē ē natura sufficientie et potētie: et dicit boetius sic videt. Tūc p̄bia ostēdit dignitatē esse eandē cū p̄dictis dicens. Quōd vero hinc sit. i. sufficientis. et potēs. ne. i. nūqd̄ illud censet. i. iudices spernēdū tāq̄ indignū. an h̄ nō sp̄nēdū h̄ dignissimū veneratide oīm rex. R̄spondet boetius. Nō h̄ dubitari q̄ hoc sit dignissimū oī veneratide. et p̄bia aduā m̄ ergo sufficientie et potētie reuerētā q̄ hoc tria vnu iudicem? et dicit boetius. addam? ergo si volum? vā p̄fiteri. Cōtādū q̄ potētia idē ē sufficientie q̄. n. aliqd̄ oīo sit sufficientis. ita q̄ nulli egeat et q̄ careat potētia p̄dictionē includit: si carz potētia respectu alicui? polis nō ēēt oīo sibi sufficientis. **M**otādū cuiusq̄ inest summa sufficientia. et summa potētia: eadē inest et summa reuerētia. inq̄. n. aliqd̄ h̄z rōnē p̄cipiū. inq̄ est dignū reuerētia. vñ sibi reuerēt p̄fēs. q̄ sunt p̄cipiū eē eoz. et serui dños. q̄ sunt p̄cipia seruū in mādato mouētia eos p̄ ip̄s. et reueremur viros virtuosos. q̄ sūt p̄cipia gubernātia vitā pollitica. Potētia autē dicit rōnē p̄cipiū. vñ illud ē maxime p̄cipiū qd̄ est potentissimum et ideo tale reuerētissimum.

Quid vero inq̄: obscuz ne hoc atq̄ ignobile cēses eē: an oīo celebritate clarissimū. Cōsidera vero ne qd̄ nibilo indigere: qd̄ potētissimū qd̄ bono re dignissimū eē cōcessū ē egere claritudine: quā sibi p̄stare nō possit: atq̄ ob id aliq̄ et pte videat abiecius. **B.** Nō possū inq̄ q̄ hoc vti est: ita ēt celeberrimū eē cōfitear. **P.** Cōsequens igit̄ ē vt claritudinē superioribz trib? nihil differre fateamur. **b.** Consequitur inq̄. p. Qd̄ igit̄ nullus egeat alieni? qd̄ suis cūcta viribus possit: qd̄ sit clarū atq̄ reuerētū: nōne hoc ēt cōstat eē letissimū. **b.** h̄z vñ hinc inq̄ tali meror vllus obrepat: nec cogitare quidē possis. Quare pleniū eē leticie siquidē supiora manebūt necesse ē p̄fiteri. **P.** Atqui illd̄ quoq̄ p̄ eadē necessariū ē: sufficientie potētie: claritudinis: reuerētie: iocūditatis: nomina quidē esse diuersa: nullo vero modo discrepare substantiaz **b.** Necesse est inq̄.

Quid vero inq̄. Nō ostēdit p̄dictis eē annexā gliam et leticiā dicens. Quid vero cēses. i. iudices. Illud qd̄ est sufficientissimū potētissimū reuerētissimū est ne hoc obscuz et ignobile vel ē clarissimū oīo celebritate. i. glia. R̄spondet boetius. Ergo p̄fitear illd̄ eē celeberrimū. i. gliosissimū sicut ē. Tūc p̄bia cōcludit dicens. Cōsequens igit̄ ē vt fateamur claritudinē. i. gliam nihil differre a trib? supioribz. et dicit boetius. Cōsequitur inq̄. Tūc p̄bia ostēdit idē de leticia dicens. Illud quod nulli alieni egeat. et qd̄ cūcta suis viribz possit qd̄ sit reuerētū et clarū nōne hoc ē letissimū. r̄spondet boetius. nō possū cogitare. vñ tali vllus meror obrepat. i. lret. Tūc p̄cludit p̄bia dicens. Si supiora manebūt vera necesse ē illud pleniū eē leticie. et p̄ eadē cōcessa necesse est eē nola diuersa sufficientie. potētie. claritudinis. reuerētie. et iocūditatis. h̄z sub stātia eoz nullo modo discrepare. qd̄ cōcedēs boetius. dicit necesse est inq̄. **M**otādū q̄ oēs creature p̄panē ad deū si cut effectus ad suā cām. et q̄ noticia cuiuslibet cause relet i suo effectu necesse ē ip̄s? dei h̄e? noticiā p̄ effectu et noticiā cū laudē. q̄ effect? dei respicit ip̄m sub rōnē bonitatis et perfectiōis q̄ ē mā laudis. cū autē glia sit clara cū laude noticiā necesse ē p̄cipiū oīm rex. qd̄ ē sufficientissimū potētissimū et reuerētissimū. et eē gliosissimū. **M**otādū q̄ sufficientissimo nullū bonū deest. et tale h̄z appetitum gētati in bono adepti. qes aut appetit? i bono adepti ē le

ticia. ergo bonum sufficientissimum et est letissimū. **M**otādū q̄ oia ista sufficientia. potētia reuerētia glia. et letitia sunt vnum in s̄ba. non autē sunt vnu in s̄ba sicut aggregatus et diuersis rebz. n. eēt ibi cōpositio q̄ repugnat potēti s̄mo et dignissimo eo q̄ simpliciora digniora sunt cōpositio. sed de hoc postea melius patebit.

P. Hoc igitur qd̄ ē vnu simplex natura prauitas hūana dispit: et dum rei q̄ p̄tib? caret parte conat adipisci. nec portioz q̄ nulla ē: nec ipaz quā mime affectat assegt. **b.** Nō nā mō inq̄. **P.** Qui diuitias inq̄ petit penurie fuga de potētia nihil laborat vñ obscurusq̄ eē maull. m̄tas etiā sibi naturales quoq̄ subtrahit voluptates: ne pecuniā quā parauit amittat. **S**z hoc mō nec sufficientia qd̄ cōtingit et quē valētia deserit: quē molestia pūgit: quē vilitas abiicit. quē recōdit obscuritas. Qui vō solū posse d̄siderat: p̄figat opes d̄spicit voluptates honorēq̄ potētia carētē gliaz quoq̄ nihil p̄dit. **S**z hunc quoq̄ q̄ multa deficiant vides: sit. n. vt aliq̄ necessarius egeat: vt anxietatibus mordeat. Lūq̄z hec depellere neq̄at. etiā id quod maxie petebat. potēs eē defistat. Si m̄l rōcinari de honoribus. glia voluptatibz. **N**ā cū vnumquodq̄ horū idē quod cetera sit. q̄ ys horū aliqd̄ sine ceteris petit: nec illud quidem quod desiderat apprehendit.

Hoc igitur. Nōc p̄bia ostēdit qualr hoies illud qd̄ est vnu re d̄cludit. secūdo mouet dubitationē ibi. Quid igit̄ inq̄. Nō ostēdit quō hoies diuidit illud quod est vnu. et dicit illud qd̄ est vnu et simplex natura. illud dispit. i. ostēdit prauitas hūana. i. prau? error holum querēdo vnum sine alio. et vñ hoies conant. i. laborāt adipisci pte rei. que p̄tib? caret h̄ nō assegt vllā portione. i. pte nec ipam rem integrā quā affectat. et q̄rit boetius. Quo nā modo diuidunt hoies ista vñ p̄bia. q̄ petit diuitias ppter fugā penurie. i. cā sufficientie nihil laborat de potētia. h̄z maull. i. magis vult esse vilis. i. indign? et obscur? . i. inglius. et ita nihil curat de dignitate et glia. talis ēt subtrahit sibi multas voluptates naturales. ne amittat pecuniā quā pauit. i. lucratas ē. h̄z mō ne sufficientia pūgit et. quē valētia. i. potētia deserit: quē molestia pūgit. quē vilitas. i. irreuerētia abiicit. quē obscuritas. i. infamia recōdit. q. d. nō. Tūc ostēdit de potētia idē. d. Qui vō solū desiderat posse. i. potētiā ille p̄figat. i. d̄spicit opes d̄spicit voluptates et honorē carētē potētia. et nihil pendit gliam. sed vides hunc supple potētie q̄ multa deficiat. sit. n. aliq̄ vt talis egeat necessariis. vt mordeat anxietatibz. et cū nequeat ista depellere et illud qd̄ maxie petebat. defistat esse potēs. Si r̄ licet rōcinari de aliis tribus. i. de honoribz de glia. de voluptatibz sicut de p̄dictis duobz. nā cū vnumquodq̄ horū p̄fite acceptū sit idē qd̄ cetera vt declaratū est q̄s petit aliqd̄ horū sine ceteris nō apprehēdit illud qd̄ desiderat.

Motādū qui q̄rit pte rei indiuisibilis pte nō inuenit nec ipam rem cui? pte querit. q̄ in rex natura indiuisibile parte h̄z. cūq̄ igit̄ p̄dicta quoq̄. i. sufficientia. reuerētia et. et pte rei sint vnu et idē subilia: licet differāt nominibz. q̄ q̄rit vnu sine alio nō inuenit. **M**otandum q̄ ista quoq̄ put inueniūt in rebus sensibilibus in qb? h̄t esse mō inperfecto et diminuto sic vnu inuenit sine alio. in quantum aut acceptū ē m̄ eē p̄fectū. et m̄ eē summū put inueniūt in beatitudine. sic sūt idē indiuisibilis. et vnu nō inuenit sine alio q̄ summa sufficientia est beatitudo. summa reuerētia est beatitudo. summa potētia est beatitudo. sic de aliis. **M**otādū q̄ q̄ h̄ nā r̄ desiderat beatitudinē. tūc vnumquodq̄ p̄dicto

dictorū quōz desiderat sūm q̄ spectat ad beatitudinē. hoc autē est sūm eē p̄fectū in quātū eadē sunt beatitudinē. q̄ beatitudo cū sit de⁹ ē indiuisibilis. oīa quōz p̄dicta sūt vñ indiuisibilibus. Et quo p̄ q̄ q̄ boies querūt ista sūm q̄ inspecta in q̄ tū sunt in sensibilibus: t̄ n̄ desiderant ea sūm p̄fectionē. idē homines non assequuntur p̄ ea quod desiderāt.

C S. Quid igit in q̄. p. Si quis cuncta sil cupiat adipisci. summā quidē beatitudinis velit. s̄z num in his eā repiet que demonstrauimus id quod pollicentur non posse cōferre. b. Adinime in q̄. p. In his igit q̄ singula q̄dā expetēdoz: prestare creduntur beatitudo nullo mō inuestiganda ē. b. Fateor in q̄ e hoc nihil verius dici potest.

C Quid igit in q̄. Dic p̄bia mouet dubitationē. q̄. vñ est tā q̄ bō querēdo singula boz diuisis ipse frustra beatitudinē. Pōt ergo dubitari. v̄z querēdo oīa sil q̄rat beatitudinē. dicit ergo hoc. in l̄a. Quid. igit in q̄. q. d. licet n̄ q̄rat beatitudo querēdo vñ quodq̄ diuisim qd igit erit si q̄ sil cū cta cupiat adipisci. nūqd ille sic velit summū beatitudinis. nū quā beatitudinē repiet in his bonis que demonstrauimus non posse cōferre. qd pellicentur. i. p̄mittit Et r̄idet boe. Adinime in q̄. Cōcludit ergo p̄bia dicit. In his ergo nullo mō est inuestiganda beatitudo. q̄ credunt p̄stare singula ex petendoz. i. desiderandoz. Qd boe. p̄cedit dicens. Quod fateor. i. affirmo in q̄z ita esse. t̄ hoc nihil verius dici pōt.

C Notandū si aliq̄s querit oīa quinq̄ sil ille q̄rit beatitudinē in vli. sed errat in particulari q̄rēdo eā i istis t̄p̄alibus bōis i q̄bus non inuenit. nō. n. summa sufficiētia nec potentia i uenit in eis. t̄ sic p̄ q̄ q̄rēs vñ illoz vel oīa sil sūm q̄ in ueniunt in reb⁹ sensibilibus cū habeāt eē i eis mō inspecto nō p̄seq̄ beatitudinē. q̄rēs autē vñ illoz s̄z eē p̄fectū cū oīa sint vñ indiuisibilib⁹ oīa querit t̄ querit beatitudinē.

C Ad. Habes igit iquit t̄ formas false felicitatis t̄ causas: deflecte nūc in aduersū mētis intuitū: ibi: n. verā quam p̄missimus statū videbis: b. Atqui hec in q̄ v̄l ceco p̄spicua ē: eamq̄ tu paulo an mō strasti: dū false causas apire conabarīs. Nā nisi falloz: ea vera ē t̄ p̄fecta felicitas: q̄ sufficiētē potētē. renerēdū. celebrē. letūq̄ p̄ficiat. Atq̄ ut me interius aduertisse cognoscas. q̄ vñ boz: qm̄ idē cuncta sūt. veracit̄ p̄stare p̄t. Hanc eē plenā beatitudinē sine ābiguitate cognosco. p. De te alumne hac opinioe felicē: siquidē hoc inq̄t adieceris. b. Quid naz in q̄. p. Eē ne aliquid i his mortalibus caducisq̄ rebus putas quod h̄mōi statū possit asferre. b. Adinime in q̄ puto. atq̄. a te nihil ut amplius desideret ostēsum ē. p. Nec igit vel imagines veri boni: vel imperfecta q̄daz dare bona mortalibus vidēt. v̄z aut atq̄ p̄fectū bonū cōferre nō possunt. b. Assentior in q̄z.

C Habes igit inq̄t. Post q̄z p̄bi assignauit cāz false felicitatis. hic ostēdit que sit vera felicitas. Sed ostēdit i quo sit cōstituta. ibi. Qm̄ igit agnouisti. P̄nio p̄bia dicit. Habes igit iam causas. t̄ formā false felicitatis. nūc deflecte intuitū mētis tue in aduersus. idēst in h̄mōi false felicitatis hoc est ad verā felicitatem. ibi statū videbis verā felicitatē quam p̄missim⁹. Et dicit hoc. At q̄ certe. vera beatitudo p̄spicua. est. i. manifesta ex dictis q̄ et hōi ceco. q. d. tā manifesta est vera beatitudo ex dictis q̄ etiā ceco si aliqd possit videre pateret. t̄ tu paulo an mōstrasti eā sup̄le verā felicitatē. vñ conabarīs apire. i. declarare. causas false felicitatis. t̄ dicit boetius. Nisi ego falloz: ea est vera t̄ p̄fecta fe-

licitas. q̄ p̄ficiat sufficiētē potētē t̄ reuerendū. celebres t̄ lectū. ut etiā tu p̄bia cognoscas me doctū interius. i. plenius aduertisse q̄ sit vera felicitas: ego sine ābiguitate cognosco hāc eē plenā beatitudinē. q̄ vñ boz. s. p̄dictorū veraciter potest p̄stare. qm̄ idē cūcta sunt. t̄ dicit p̄bia quasi p̄gratulando doctio. O alumne hac opinioe. te felicē sup̄ple dico. siqdē h̄ adieceris sup̄ple qd mō dicā t̄ dicit. B. qd q̄ in requā. i. dicit. Dicit p̄bia. P̄ntas ne aliqd eē in his rebus mortalib⁹ t̄ caducis. i. t̄rāsitoris qd possit asferre. i. dare h̄mōi statū. r̄idet boeti⁹ Adinime puto t̄ illud ostēsum est a te ut nihil amplius desideret a beatitudine. Cōcludit ergo p̄bia dicens. Nec igit. i. sufficiētia. reuerētia t̄ eē in rebus caducis inueniūt vel sunt imagines. i. silitudines veri boni et vident dare mortalibus in p̄fecta bona. v̄z autē t̄ p̄fectum bonū cōferre nō possunt. t̄ dicit boeti⁹ assentior in q̄z. C. Nota sufficiētia imperfecta que cōsiderat ē in reb⁹ t̄p̄alib⁹ nō ē vera sufficiētia. s̄z tantū silitudinaria. Sufficiētia autem p̄fecta includit oīa alia quattuor. t̄ singulū alioz quattuor p̄fecte alia includit. t̄ ideo illud quod dat vñ perfectum dat oīa. sed illud quod dat oīa facit vere p̄fectum. ergo dicit boetius illud quod potest veraciter vñ conferre illud cognosco esse beatitudinem. C. Itē assentior est verbum deponentale: t̄ idē significat cūz verbo neutrali quod est assentio.

C P. Qm̄ igit agnouisti q̄ vera illa: sit q̄ aut beatitudinē mentiant: nūc sup̄est ut vñ verāz hanc petere possis agnoscas. p. Id qdē in q̄ iam dudū vehementer expecto. p. S̄z cū vti in thimeo platonis inyt n̄o placet. in minimis quoq̄ rebus diuisum p̄sidiū debeat implorari. qd nunc faciendū cēses ut illius summi bōi sedē repire mereamur. b. Inuocandum in q̄ rerum oīm patrē: quo pretermisso nullum rite fundatur exordium. p. Recte inquit. ac simul ita modulata est.

C Quoniam igit que vera. Dic ostēdit p̄bia in quo vera felicitas sit constituta. t̄ primo tangit ordinē hui⁹ p̄tis ad p̄cedentia. t̄ docet diuinū auxiliū eē implorandū ut cognoscat in quo sit vera beatitudo. secūdo inuocat diuinū auxiliū. tertio ostēdit intentus in quo sit vera beatitudo. sc̄da ibi. O q̄ p̄petua. tertia ibi. Qm̄ igit. P̄nio dicit p̄bia. O Boeti quōtā agnouisti q̄ sit vera beatitudo t̄ agnouisti que mentiant beatitudinē. nūc sup̄est ut agnoscas vñ illaz veram beatitudinē petere possis. Et dicit boetius. Illud iam dudū a te vehementer expecto. t̄ dicit p̄bia. Cū diuinū p̄sidiū. i. auxiliū in minimis rebus debeat implorari sic placet platonis n̄o in thimeo: qd nūc cēses faciendū sup̄ple in tā arduo negotio. R̄idet boe. Inuocandū sup̄. cēseo patrem oīm rex. i. deū sine quo nullū exordū rite fūdat. qd approbat p̄bia dicit. recte. tu inq̄t cēses t̄ sil sine interuallo p̄bia ita modulata est. i. p̄posuit inuocationē dei metrica modulatione. C. Nota q̄ in oībus diuinū auxiliū est implorandū. q̄ de⁹ est qui diuitias sue sapie inluit in alas sapientū. t̄ tribuit studentib⁹ gr̄am cognoscendū. cui nihil ē difficile. t̄ sine quo nihil possibile ē possideri. ita scribit i p̄logo de regimine p̄cipū: t̄ omne datum optimū t̄ oē donū perfectū desursum est descēdēs a patre luminū. ut dicit alia scriptura. Et dicit b̄tus aug. Memō tā crudit⁹: nemo tā dicit q̄ supra illustratiōe nō idigeat. t̄ b̄tus gre. go. Nisi itus sit q̄ doceat: i. uanū lingua doctorū laborat Ideo p̄bia volēs ostendere in quo sit vera beatitudo inuocat diuinū auxiliū. quo pretermisso nullū rite fundat exordium.

C Metrum nonum libri tertii.

Qui perpetua mundum rōne gubernas
Terrarum celisq̄ sator. y temp⁹ ab euo
Ire iubēs: stabilisq̄ manēs vas cūcta moderi.

Quæ non externe pepulerunt fingere cause

Qui ppetua mūdū rōe gubernas. Istud ē me trū nonū hui? tertū. qđ of omericū ab imūto re q? omer? ipm adinuēit r of eroicū a mā. q? gesta herouū. i. viroz illustrū. hoc metro dscrī bebanē r of dactilicū a pede pdstante. crame trum a nūero pedū. q? pstat ex ser pedibus. In quo metro pbia inuocat diuinū auxiliū ad ofendū i quo sit vera bñtudo. r quō ad ipaz pueniat. p̄mo ergo pbia captādo beniuolētā dei ipm multiplē cōmēdat. scđo petitionē suā exprimit. ibi. Da p̄. Circa primū sciēdū q? tria regrūt ad petitionē exaudiendā. p̄mo regrit potētia exaudiēdi. scđo volūtas. tertio scia. De primis duob? dī l̄ q̄to hui? pla. z. duo sūt in qb? ois būanorū actū effect? pstat volūtas r ptās. quoz si alitex vestit nihil ē qđ explicari qat. De scia p̄. q? sine ea nihil rōnabilē gerit. Volens ergo pbia ofidē q? de? possit. velit r sciat exaudire suā petitionē ofidit ip̄s eē potētē ex mūdū gubernādo. ex celi r terre creatōe ex ip̄is pductōe. Scđo ofidit ip̄s volētē siue bēiuolū ex sui bōitatē r elemētā q? pduxit cūcta. tertio ofidit ipm eē sapientē ex quorūdā effectū specialū pductōe. scđa ibi Quē n̄ externe. tertia ibi. Tu nūeris. p̄mo dicit. O pater q? gubernas mūdū ppetua rōne. i. ppetua puidētia tua. q? es fator. i. creator terraz r celi: q? iubes tps. ire. i. pcedere ab euo. i. a ppetua duratione. tu manens stabilis. i. imutabilis. das. i. facis cūcta moueri. **¶** Notandū q? tota ista l̄sa. Qui ppetua vsqz ad illā ptē. da p̄. v̄z legi suspēsiue r p̄ o hīc teneri vocatiue admiratiue v̄z deprecative. **¶** Notandū q? gubernare ē res in debitū sui finem ordinare qđ spectat ad diuinā bonitatē. regit at̄ prima cā oēs res p̄ter hoc qđ cōmifecat cū eis ifuēdo sup eas virtutē vite r bōitatis fm auctore l̄. de causis. **¶** Notandū q? mund? fm arif. in li. de mūdō ē cōstitutio ex celo r terra r naturis q? in eis sūt. quē mundū de? gubernat ppetua rōne. i. sua p uidentia ppetua q? nō ē trāstoria sic puidētia būana. sed perinanet duratiōe infinita. **¶** Notandū sic aliqđ of fator q? semina plantaz r arborz p̄icit. sic de? of fator in q̄tū celū r terrā creauit r pduxit. p celū autē r terrā et̄ intelligunt elemēta q? sūt in medio. dicit autē r terraz. ponēdo nūerum plalem p singulari p antitesim. **¶** Notandū q? tē pus ē duratio successiua cū sit numerus mot? fm prius r posterius ex q̄to pbicoz. q? duratio pcedit ab euo **¶** Ubi notandū q? eū est duratio pmanēs tota sil nullā hñs succēssionē vel mutabilitatē annerā. r ē idē qđ eternitas. q? ē p̄p̄ia duratio dei. fm quā de? ē cā ip̄is. sic. n. de? p suoz eē est cā cuiuslibet eē. r p suā bonitatē ē cā cuiuslibet boni ita p suā durationē est cā cuiuslibet durationis. **¶** Notandū q? de? ē stabilis. i. imutabilis. q? nulla specie mot? mouet. nō generatiōe r corrupiōe cū sit ingenerabilis r incorruptibilis. nec augmentatione r diminutiōe cū nō sit q̄t? non alteratione nec loci mutatiōe cū sit impr̄bilis. r pbat arif. s. p̄b. ex ordine mouemū r mobiliū necesse ē deue nire ad aliqđ primū oīno imobile r p se r p accis. **¶** Notandū q? oia a p̄o sunt mutabilia. vel fm esse vel fm operationē. Si fm esse hoc est dupl̄. vel fm eē substantiale sic entia generabilia. r corruptibilia. vel fm esse acchtale. sic corpa celestia que licet nō mutent generatiōe r corrupiōe tamē mutant fm esse locale. Si autem ē mutatio fm operationē. sic intelligentie sunt mutabiles. q? in ip̄is est successio intellectōm. licet ergo nō mutent quo ad eē tñ quo ad operationē. **¶** Aliter erponit. Stabilis manēs vas cūcta moueri. vel oib? speciebus motū. vel aliqđ speciebus mot?. accipiendo motū stricte vel large. **¶** Aliter erponit. Stabilis manens vas cūcta moueri. nō q? oia moueant. sed qđ mouet te dante mouet. r sile gēns locutionis. b̄ Joā. primo. Illuat oēm venientē in hūc mundū. n̄ q? oēs sil illuminent. sed oēs qui illulantur a deo illuminantur.

Quæ non externe pepulerunt fingere cause Materie fluitatis opus: v̄z insita summi

Forma boni liuore carens .tu cuncta superno Ducis ab exemplo: pulchz pulcherrimus ipse. Abundum mēte gerens: silqz imagine formans Perfectasqz iubes pfectum absoluere partes

¶ Cū nō exte. Hic pbia ofidit deū esse beniuolū ex bōitate elemētis qua oia pduxit r diē. quē. s. deū externe. i. ex trisece cāe. nō pepulerūt. i. nō coegerūt. fingere. i. componere. opus. i. creaturā fluitatis materie q? fluit de eē ad nō eē. r econuerso de nō esse ad esse forme. **¶** Ūz p h̄ insita. i. intrinseca forma. summi boni. i. summe tue bonitatis. s. sup. pepulit te fingere opus fluitatis materie: **¶** O p̄. tu dū clis. i. pducis cūcta ab exēplo supno. i. ab exēplari perpe tuo tuipe pulcherrim? ab oī deformitate elongatus gerens mēte. i. mēoria. plenū mūdū seu pulchz mūdū. s. ar chitici. formās. i. pducēs ipm mūdū sensibile. sili imagi. ne sic p̄ruit in mēte tua. r tu iubes mundū pfectū. i. pfecte pductū. absoluere. i. absolutū tenere sine defectu alicuius pfectas ptes. i. elemēta r elemētata. q? spectāt ad integritatē mūdū. **¶** Notandū q? oē qđ necessitat a cā extrinseca necessitat ab efficiēte. vel a fine. q? nō sunt plures cāe extrinse ce. efficiēs aut̄ necessitat dupl̄. vel violētā iferēdo. vt p̄p̄ cīs lapidē sur lū. vel aliqđ p̄ferēdo quo nūl̄ moueat sic generās formā dās leuitatis mouet ignē sur lūz r necessitate nāe de? at̄ n̄ necessitat ab efficiēte p̄io mō. s. necessitate violētice: cū nihil sit potētū? eo. nec necitate scđo mō cū nihil ab alio recipiat. nec etiam necessitat necessitate finis. q? necessitat ab alio tanq̄ a fine cōparat ad ipm sicut impfectū ad pfectū. eo q? finis ē bonū r pfectio illi? qđ est ad finē. de? aut̄ a nullo extrinseco p̄ficiē. **¶** Notandū q? sola bonitas diuina cogit ipm ad pducēdū op? fluitatis materie. nō aut̄ cogit ipm necessitando sed libere mouēdo. **¶** Notandū q? inuidia facit q? aliqđ bonū alteri non cōdat q? inuidia est tristitia de bono alteri? r q? talis inuidia in deo nō est. id̄ suam bonitatē per creationē aliis cōdauit. **¶** Ūz dicit plato i timoe. Ab optimo inuidia lōge re legata est. r p̄ p̄ns sibi dissilis put nāl̄ cuiusqz capar bil tudinis esse poterat: efficiqz voluerit. **¶** Notandū q? sicut in agētib? p̄ nāz forma rei hēde perisistit in agēte fm eē reale. sic in agētib? scđadū intellectū quasi pducēde perisistit secundum esse intellectuale. sicut artifer volens producere domū. o3 formaz domus p̄io in mēte p̄existere tanq̄ exemplar ad cui? imitationēz faciat domū in materia. cum igitur deus sit agens p̄ intellectū pducēs mūdū ip̄e prebabit in mēte sua exēplar mūdū r oīum partūct? ad cuius imitationēz produxit mundūz ertra. supple q? mundū in mēte diuina perisistēs of architipus ab ar: bos quod ē princeps r typos similitudo quasi principalis similitudo cuius imago of iste mundus sensibilis.

¶ Tu nūeris elemēta ligas: vt frigora flāmis. Arida cōueniant liquidis: ne purior ignis Luolet: aut mersas deducant pondera terras.

¶ Tu numeris elemēta ligas. Hic pbia cōmēdat deum ex pte sapie quo ad specialē effectū pductionē. et p̄io ex productiōe elemētōz. Secūdo ex pductiōe ale mūdū. **¶** Tertio ex pductiōe nostraz aīaz. scđda ibi. Tu triphcis terra ibi. Tu causis. **¶** Primo dicit. O pater tu ligas elemēta frigida cōueniant. idest cōcordent flāmis. idest calidif elemētis. r vt arida idest sicca elemēta conueniant liquidis. i. humidis elemētis. ne ignis purior inter elemēta euolet. idest exeat speram suam magis ascēdēdo r ne pō dera. i. granitates. deducant. idest magis deorsum ducāt terras mersas. idest depressoas. **¶** Notandū q? elemēta habent proportionem numeralem inter se. sicut enīz duo numeri quadrati cōueniunt in vno numero mēdio proportio nali. sic duo elemēta contraria in duabus qualitatibus cōueniunt in vno elemēto medio p̄portionali vtriqz.

Urb

Uerbi gratia. Numerus quadratus est qui constat ex vi
ctu suis ipsius in seipm. dicendo bis duo. ter tria. bis duo in
quaternariū: et ter tria in nouenariū. et accipe vnum nume
rum mediū proportionabilem. scz senariū qui fm eandem
proportionē excedit quattuor in qua excedit a nouē. sicut
enim nouem continēt sex et mediā partē sex. ita sex continēt
quattuor et mediā partē quattuor. Sic similis est in elemen
tis. Nam ignis et aqua in duabus qualitatibus contrariā
tur. ignis. n. est calidus et siccus aq̄ frigida. et hūida q̄ col
ligantur vno medio sup. aere. qui conuenit cum igne in ca
liditate: et cum aqua in humiditate. similiter est de aere et
terra respectu aque. Secundum hanc sententia littera sic
exponit: Tu ligas elementa numeris. idest proportionib⁹
numeralibus. ut frigora. idest aque que frigide sunt. con
ueniant flammis. idest ignibus. qui calidi sunt per vnum
elementum mediū qd̄ est aer. et arida. idest terre que aride
sunt conueniant liquidis idest p̄ribus aeris que humide
sunt per elementum medium quod est aqua.

**Tu triplicis mediā nature cuncta mouentes
Connectens animā per consona mēbra resoluis.
Que cum secta duos motus glomeravit in orbes
In semet reditura mear: mentēq; profundam
Circuit: et simili convertit imagine celam.**

Tu triplicis mediā nature cuncta mouentes: Hic philo
sophia ostendit sapientiam ex anime mundi productione
vbi sciendum q̄ ista littera cōmuniter exponitur ad inten
tionē platonis in thymeo. sed quia ista expositio est diffici
lima et modice utilitatis ego eam p̄ranseo: et ponas facile
expositionem. que est de mente aristot. Ad cuius euiden
tiam est notandum. q̄ per animam mundi hic intelligit
intelligentia mouens orbem. que p̄ motus virtutes suam
influit inferioribus. et hec intelligentia dicitur media inter
deum et animam humanam. Sicut enī in dignitate et per
fectione excedit a deo sic ipsa excedit animā nostrā. Nota
tandum q̄ intelligentia huiusmodi dicitur esse triplicis na
ture propter tres operationes quas habet. scilz mouere or
bem. intelligere deum. et intelligere seipsam. Notandū
q̄ orbes celestes dicuntur consona mēbra intelligentie
quia per ipsos tanq̄ p̄ organa et instrumenta intelligentia
influit inferioribus. licet enī intelligentia prima inten
tione moueat propter se tamen secunda intentione mouet
propter inferiora. His p̄missis littera plana erit. vnde di
cit sic. Tu deus animam supple intelligendo quod est intelligen
tia. mediā sup. inter deum et animam humanam. tripli
cis nature. idest triplicis operationis. mouentem cuncta
supple inferiora per inflatum illum tu connectens reso
luis. idest distinguis. eam per consona mēbra idest per
conuenientes orbes que anima cōnecta. idest diuisa quā
tum ad operationes. glomeravit. idest impressit motum
in duos orbes sup. in orbem primi mobilis. et in orbem
planetarum. ipsa reditura: idest restera meat. idest pro
cedit in semetipsam supple intelligendo quod est vna ope
ratio. et ipsa circuit mentem profundam: idest mentem di
uinam deum intelligendo. que est alia operatio. et ipsa
cōuertit. idest mouet celū. simili imagine. idest intellectio
ne. quod est tertia operatio eius. Adhuc nota licet cor
pora celestia sint diuersa tamen ratione vnitatis ordinis
possunt dici vñ corpus. Similiter intelligente licet sint
diuersa. tamen possunt dici vna intelligentia propter vni
tatem ordinis in operatione mouendi ergo dicit in singu
lari animam et non animas.

**Tu causis animas paribus: vitasq; minores
Prouehis: et leuib⁹ sublimes currib⁹ aptans
In celam terramq; seris: quas lege benigna
Ad te conuersas reduci facis igne reuerti.**

Tu causis animas paribus vitasq; minores. Hic philo
sophia cōmendat sapientiam dei ex animarum nostrarū

creatione dicens. O pater tu prouehis idest producis ani
mas hominum. et minores vitas. idest animas brutorum
et plantarū paribus causis. quibus animas mundi pro
duxisti. scz tu aptans sublimes. idest animas racionales
hominum. leuib⁹ currib⁹. idest celestibus stellis. tu se
ris eas in celum et terram. i. in corpora terrēna. quas ani
mas cōuersas reduci igne. idest charitate reducete. facis
reverti ad te benigna lege. idest ordinatione tua. Nota
q̄ anime bestiarum et plantarum dicuntur minores vite
respectu anime hominis. eo q̄ non habent tot nec ita per
fectas operationes vite sicut anime hominū. Nota q̄
leues currus fm intentionem platoniorum intelligit stel
las compares currib⁹. dixerunt enī platonici. q̄ deus
omnes animas simul creauerit et seminauerit eas in celo
delegendo eas stellis comparibus. a quibus postea dela
bantur in corpora. sed hec opinio non valet. scz q̄ omnes
anime simul sint create. immo omni die de nouo creantur
et create corporibus infundunt. Dicuntur autem anime
seri in celum propter virtutes celestem. ex qua vniō anime
ac corpus contrahit suam peryodum licet anima a deo p̄
ducatur in corpore. tamen vniō ex parte dispositionis cor
poraliū dependet a virtute celesti. ideo dicit eas seri in
celum et terram. quia anime non cōaptantur corporibus nisi
si mediante virtute celesti. Unde secundo phisicorū. Mo
do enim hominē generat et sol. Nota q̄ deus animas
creatas aptat leuib⁹ currib⁹ idest stellis cōparibus qd̄
sic potest intelligi. quia anima creata comparitate et simi
litudinem habet cum stella. Sicut enim stella est nobilior
para sui orbis et est perpetua sic anima rationalis perpe
tua existens est nobilior pars hominis. Vel sic potest intel
ligi q̄ deus animas creatas aptat leuib⁹ currib⁹. idest
rationi et intellectui qui dicuntur curris anime qui ducūt
hominem in cognitionem rerum. quas animas serit in ce
lum et terras. quia anima ratione et intellectu habet cogni
tionem celestem. et terrestrium. Nota q̄ per ignem
reducet intelligit ardorem charitatis: que homines auer
sum a deo vitis facit ipsum redire virtutibus. nisi enī bo
mo deum amet ipsum non querit nisi querat nō inueniet.
nisi inueniat ad ipsum non reuertetur.

Da pater angustam menti conscendere sedes.

Da fontem lustrare boni: da luce reperta

In te conspicuos animi defigere visus.

Dissice terrene nebulas et pondera molis.

Atq; tuo splendore mica. tu namq; serenum

Tu requies tranquilla piis: te cernere finis.

Principium. vector. dur semita. terminus. ides.

Da pater angustam menti conscendere sedes. Postquā
philosophia captauit benignitatem dei ipsum multiplici
ter cōmendando: hic exprimit suam petitionem dicens.
O pater qui facis omnia predicta da. idest concede menti
sup. humane. conscendere angustam sedem. idest nobilem
sedem summi boni. da lustrare. idest inuestigando inueni
re fontem boni. i. deus qui est fons omnis bōi. da luce re
perta. idest cognitione prehabita in te defigere. scilicet per
amorem cōspicuos visus. idest claros intuitus. animi. i.
rationis et intellectus. O pater tu dissice. i. disperge nebu
las idest obscuritates. et pōdera. i. gravitates terrene mo
lis. idest dilectionis terrene. atq; mica. idest respēde tuo
splendore. tu namq; es serenum quo supple omnia illu
strantur. Tu es tranquilla requies piis sup. mentibus. te
cernere. idest videre. est finis sup. omnium. tu idem existēs
es principium. quia origo omnium rerum. tu es vector qz
verbis nos p̄ gratiam quo puenire non possumus per na
turas. tu es dur dicens ab errore ignorantie ad veritatē
sapientie. tu es semita cū sis via et veritas et per te ad teipm
peruenitur. tu es terminus ultra quem nihil queritur cū
sis summum et perfectum bonum. Nota q̄ sedes sumi
boni dicitur angusta. i. subtilis. quia vis magno labore ad

ipsam puenit. vel dicit angusta. i. nobilis. q. nihil sibi co
parari pot. C Itē deū vocat fontē summi boni. sicut enim
riuali hnt existere ⁊ fluere a fonte ⁊ ipse a nullo. sic a deo
omne bonū hz esse. ipse aut a nullo. Nota ad hoc q. sedes
summi boni pscendat. o. q. iuestigat. ⁊ q. nō sufficit inue
stigare si non inueniat. nec inuenire si nō diligat. id pbia
petit p amore de hgi visum animi. i. rōnem ⁊ intellectū in
summū bonū. C Nota q. q. intellectus ⁊ rō impediunt
⁊ obscurant per affectionē ⁊ desiderii terrenor. q. corpū
q. corripitur aggrauat asam q. corpon est subiecta ideo
pbia petit fugari nebulas terrene molis. ⁊ q. non sufficite
fuga tenebrar. nisi assit lux illuminans: ideo petit illumi
nationē dicens. Atq. tuo splendore mica. C Itēz difficio
cis. i. dispergo vel remoueo. ⁊ dicitur a dis prepositione
inseparabili ⁊ a verbo teo icia.

Prosa decima libri tertii.

Quoniam igitur q. sit imperfecti que et pfe
cti boni forma vidisti. Nūc demonstrā
dum reor quonā hęc felicitatis pfectio
constituta sit. In quo illud primū arbi
troz ingrendū. an aliqd hmoi bonū: quale paulo
ante diffinisti: in reꝝ natura possit existere. ne nos
preter rei subiecte veritatem cassa cogitationis
imago decipiat. Sed quin existat. sitq. hoc velu
ti qdaz oium fons bonor. negari nequit: Omne
enim qd imperfectum dicitur esse: id diminutio
ne pfecti iperfectūq. esse phibetur. Quo sit vt si
in quolibet genere ipsectū quid esse videatur: in
eo pfectam quoq. aliqd esse necesse sit. Etenim
pfectione sublata: vñ illud qd imperfectum phibe
tur extiterit. ne fingi quidem pot. Neq. enim ab
diminutis in consumatisq. natura reꝝ cepit exor
diū: ab integris absolutisq. pcedens in hęc ex
trema atq. effeta dilabit. Qd si vt pauloante
monstrauimus: est quedam boni fragilis iperfec
ta felicitas: esse aliquam solidam pfectamq. nō
pot dubitari. B. Firmissime in quā verissimeq.
conclusam est. P.

Prosa decima tertii libri.

Quoniam igitur q. sit imperfecti. Ita ē decima pfa
hui⁹ tertii: i. q. pbia ondit vbi vera bitudo sit
stituta ⁊ pzo pnuādo se pb. ut bitudine per
fectam eē in reꝝ nā. scdo ondit in quo sit vera
bitudo. Ibi. Quo vō. Primo dicit O Boeti qm vidisti
in precedentibus que sit forma imperfecti boni. ⁊ que sit for
ma pfecti boni. nunc reor. i. opinor eē demonstrandum.
quonā. i. vbi hęc pfectio felicitatis. i. pfecta felicitas. sit cō
stituta. i. quo sup. inuestigando. illud ego arbitroz primū
esse ingrendū. an aliquod hmoi bonū pfectū quale paulo
ante. i. octana prosa diffinisti. possit existere in reꝝ natura
ne cassa. i. vana. imago. i. spēs cogitationis nos decipiat
preter veritatem subiecte rei. i. crētis rei. sed negt negari
qn existat in reꝝ natura pfectum bonū ⁊ pfecta felicitas.
⁊ hoc bonū sit veluti fons oium bonor. ⁊ tunc pbat ipm
esse tali rōne. In quocūq. genere est repire imperfectum in
eodez est repire pfectum. sed i genere reꝝ est repire imper
fectum bonum ⁊ imperfectā felicitatem vt pz ex precedenti
bus. ergo in reꝝ natura crit dare pfectū bonum ⁊ pfectas
felicitatem. hanc rōnem ptractat in litera ⁊ dicit. Omne
quod dicitur esse imperfectum illud phibeť imperfectū dimi
nutione. i. defectu pfecti. quo sit vt si in quolibet genere
videatur esse quid. i. aliqd imperfectū in eo genere necesse sit
aliquid esse perfectum. ⁊ enim sublata. i. circūscripta pfe

ctione. nec fingi pot vt extiterit. i. esse habeat. qd phibetur
imperfectum. neq. n. natura cepit exordii a diminutis ⁊ in
cōsummatis. i. ab imperfectis. sed natura pcedens ab in
tegris ⁊ absolutis. i. pfectis. dilabitur in hęc extrema. i. in
feriora. atq. effeta. i. infructuosa ex hoc ergo accipit ma
gis. i. nis in quocūq. repif aliqd imperfectum. Tunc subitū
git minorem dicens Sicut pauloante monstrauimus q.
est fragilis boni ⁊ imperfecta felicitas. Et ponit pclusionē
dicens ergo dubitari non pot esse aliquā solidam ⁊ pfectā
felicitatē. quod pcedens. B. dicit. verissime ⁊ firmissime
conclusum est. C Notandū q. in ipalibus ⁊ sensibilib. nō
pt esse summū ⁊ pfectū bonū ⁊ q. multi sunt qui non pu
tant esse alia bona preter sensibilia. ideo ne aliqd puter nul
lum esse pfectū bonū in reꝝ natur apbia pzo anteq. on
dat vbi sit situm pfectū bonū pbat ipsum esse. C Notan
dum q. res subiecta est de q. bētur sermo ⁊ cognitio. h. vñ
cogitamus de re que non est nūc est cogitatio cassa preter
veritatem subiecte rei decipiēs nos. ne aut talis cognitio
videat esse summi boni. ideo primo pbat ipsum esse in re
tuznā. C Notandū q. imperfectū non pot esse principii re
rum. q. perfectum prius est imperfecto. principii aut non
est aliqd prius. ex quo sequitur q. vbi est imperfectū ibi ē re
perire pfectū. C Notandū q. est deuenire ad aliqd pfectū
a quo natura incipiens progredit ad posteriora ipsecta. cu
iusmodi sunt hęc inferiora que dicuntur extrema ⁊ effeta.
q. sunt vltima causatorum non causa aliis inferioribus.

Quo vō inq. habitet ita cōsidera. deū reꝝ oium
principē bonū esse. cōis humanor. cōceptio pbat
atq. nā cū nihil deo meli⁹ excogitari qat: id quo
melius nihil est: bonum esse quis dubitat.

Quo vō inq. Ite pbia ondit in quo pfectum bonum. si
ue felicitas sit sita. scdo pcludit quoddam corclarium. ter
tio mouet dubitationes. scda ibi. Super hęc. tertia ibi. At
qui h. q. Primo dicit vel ondit pfectam felicitatē esse i
deo cōstituta. scdo ondit p que modū sit in deo ibi. S.
quelo primo ponit vnam ppositionē notā. scdo ex ca
pbat intēū ibi. Ita vō. Primo dicit. Jam probatum est
q. est dare perfectum bonū quo vō. i. in quo habitet illud
perfectum bonum. ita cōsidera. Et tunc subiungit ppo
sitionē. Ois conceptio cōis humanorū atq. probat. i.
pcedit deum esse bonum principem oium rerū ⁊ q. de
sit quoddā bonū. pbat per hoc: q. deo nihil melius excog
itari pot. ⁊ q. dubitat illud esse bonū quo melius nihil
est. q. v. nullus. C Notandū q. deum esse principem oium
reꝝ oēs pcedunt. sed q. pitagorici duo poluerūt esse prief
pia reꝝ. vnum bonum aliud malū. ne ergo aliquis occasio
ne huius negaret deū esse bonum. ideo hoc probat ex eo
q. nihil potest meli⁹ excogitari deo. Vñ dicit hūs Aug.
in lib. de doctrina christiana. Omnes latine lingue scien
tes euz aures eorum sonus tergerit quo profertur deus:
mouentur ad cogitandum excellentissimam quandam l.
mortalem naturam. ita autem cogitatur deus vt aliquid
quo nihil sit melius.

Ita vō bonū eē deū rō demonstrat vt pfectum
quoq. bonū in eo eē conuincat. nam ni tale sit: re
rum oium princeps eē nō poterit. Erit. n. eo pre
stantius aliqd pfectū possidēs bonū. qd hoc pri⁹
atq. antiquus eē videat. Dia nāq. pfecta minus
integris pzoia eē claruerit. qre ne in infinitā rō
pdeat: consistendū ē summū deū: sūmi perfectiq.
boni esse plenissimū. Sed pfectū bonū veram eē
bitudine pstituitur. veram igitur bitudinem
in summo deo sitam esse necesse est. B. Accipio
inq. nec ē qd contradici villo modo queat. P.

Ita vō bonum esse. Ite probat intēū q. bitudo siue p
fectum

fectum bonū sit sicut in deo tali rōne. Perfectū bonum ē vera bñtudo, sed in deo est perfectū bonum, ergo in deo ē vera bñtudo, vñ dicit in lra. Ratio ista demonstrat deū eē bonum vt conuincat, i. infallibiliter pcludat, in eo esse perfectum bonū, nam nī, i. nī deus sit tale, i. perfectū bonū, nō poterit esse pceptus oīuz rez, si enim non sit perfectū bonum erit aliqd pstantius eo possidens pfectū bonum: quia oīa pfecta claruerunt, i. manifesta sūt esse priora minus integris, i. pfectis, quare ne rō pdeat, i. pcedat in infinitum confitendum est sūmū deū esse plenissimū sūmū pfectū, bōi i sic p3 mior rōis, i. q in deo est pfectum bonū. Tunc probat maiorem dicens, Sed pstitimus, i. probauimus nona profa, pfectū bonū esse veram bñtudinem igit restat concludere q necesse est veram bñtudinem sitam esse in summo deo. Cui Boetius consentiens dicit accipio, i. concedo inquā, nec est qd vllō mō queat p radi et. C Notandū q si deus non esset pfectū bonū sed imperfectū procederet in infinitū sic arguendo, Deus vel est pfectū bonū vel imperfectū, si perfectū habet ppositum, si imperfectū erit aliqd prius eo, cū pfectū sit prius imperfecto. Illud ergo prius vel est pfectū bonū vel imperfectū, si pfectū illud erit deus, i. habet ppositum, si imperfectū erit aliqd prius eo cum pfectū sit prius imperfecto, Itē querit de illo priori, vel est pfectū bonū vel imperfectū, i. sic pcedere tur in infinitū, vel dabitur deū esse pfectū bonū, i. hoc inuit in lra cū dicit, Quare ne in infinitū ratio procedat.

Sed queso inquit te, vide q id sancte atq; iustabiliter pbes q boni summi summū deū diximus esse plenissimū. **B.** Quonā inquā mō. **P.** Ne hunc rez oīuz patrem illud sūmū bonū quo plenus esse phibet: vel extrinsec⁹ accepisse: vel ita naturaliter habere presumas: quasi hñtis dei habiteq; bñtudinē diuersam cogites esse substantiā. **N**ā si extrinsecus acceptū putes: pstantius id qd dederit: eo qd accepit existimare possis. Sed hūc eē rez oīuz pcellētissimū dignissime cōfitemur. **N**ō si natura qdē test: sed rōne diuersum: cū de rez pncipe loquamur deo: fingat que pōt quis hec diuersa conuincit.

Sz queso te inqt. Hic pbia ostēdit p quē modū vera bñtudo sit in deo, qz non est in deo tāq; aliqdū distinctum ab ipso sicut accidens a subiecto, sed est idē cū ipso, qd pbat quattuor rōibus, scda ibi. **P**ostremo, tertia ibi. **O**mnino enim, quarta ibi. **R**espice inquit. **P**rimo premitit intantum summi cum quadam diuisione cuius membra improbat dicens, **O** Boeti queso te vide q id sancte, i. firmiter i. inuolubiliter pbes q dicitur summū deū esse plenissimū summū bonū i dicit Boetius, Quonā modo sup, hoc probatur. Tunc ponit pbia diuisionem dicēs, psumas, i. putas ne hunc patrem oīum rez accepisse extrinsecus illud summū bonum quo phibet esse plenus, vel presumas ita naturaliter habere a se illud bonū, quasi cogites diuersam esse sūam dei hñtis i bñtudinē habite. Et tunc improbat membra, primo qz deus non accepit summū bonū ab extrinsecō dicens, Nam si putes bonū qd in deo est extrinsecus acceptum tunc tu possis, i. potes existimare eē pstantius, i. melius illud bonū qd dederit eo qd accepit sup, deo qd est falsum: qz pntemur hunc pcellētissimū oīuz rez. Tūc probat qz pfectū bonū in deo non est i ipso naturaliter tanq; differens a se sua dicens, **N**ō si natura, i. p naturā, inest deo summū bonū sed est diuersum ab ipso rōne quiditatua, fingat que pōt qz hec diuersa conuincit sup, deum i summū bonū, q. d. non est dare aliquem priorem ista diuersa conuincit. **C** Notandū qz rō oīuz pbia pretendit est ista, summū bonū qd est in deo vel est acceptum ab extrinsecō, vel inest sibi naturaliter, si ab extri-

seco aliquid erit pstantius i nobilius deo: qz dicitur summum bonū pstantius est recipiente ipso, si aut inest deo naturaliter vel tanq; idē sibi, vel tanq; diuersum ab ipso si tāq; idē sibi habet ppositū, si tāq; diuersum ab ipso: erit aliqd pri⁹ qd ista diuersa pūerit talia autem fingere est difficile.

Postremo qd a qualibet re diuersum est, id nō est illud a quo intelligitur esse diuersum, quare qd a summo bono diuersum est: sui natura id summum bonum non est, qd nephās ē de eo cogitare quo nihil cōstat eē pstantius.

Postremo qd a qualibet. **H**ic pbia ponit scdam rōnez qz summū bonū in deo non differt ab ipso, i. est rō talis, Illud quod est diuersum ab alio non est illud a quo est diuersum. Si ergo summū bonū esset diuersū a deo: deus si esset summū bonū quod nephās est dicere, vñ dicit in lra. **P**ostremo illud quod est diuersum a qualibet re, illud si est illud a quo intelligit, i. videt esse diuersum: quare quod sui natura diuersum est a summo bono, illud non est summum bonum, si igit summū bonū ita sit in deo qz fm naturam est diuersum ab eo, seqz qz deus non sit summum bonū: quod nephās est cogitare de deo, quo nihil cōstat eē pstantius. **N**ota si aliqd esset in deo diuersum ab ipso: deus esset compositus, i. non essentia simplicis quod ē falsum. **I**te qd est in deo diuersum ab ipso, vel est accidens vel est pars eius, non accidens: qz deus nō ē subiectū alicuius accidentis, si est pars eius cum pars pcedat totū aliqd erit prius deo: quod falsum est.

Omnino enim nullius rei natura suo pncipio melior poterit cristere. Quare qd oīum pncipiu sit id etiā sui sūa summū esse bonum verissima rōne conuincit. **B.** Rectissime inquā. **P.** Sed sūmū bonum bñtudinē esse concessū est, b. ita ē i quā. **P.** Itatur inquit deum esse ipsam beatitudinem necesse est confiteri, b. Nec inquam ppositis prioribus refragari queoz: ab illis hoc illatum consequens esse perspicio. **P.**

Omnino enim nullius rei natura. **H**ic pbia ponit tertiā rationem que talis est, Illud quod est pncipiū oīuz formalius est summū bonū: qz sūmū bonū nō potest eē pncipiū: sed deus est pncipiū oīuz, ergo formaliter est summū bonū: sūmū aut bonū est bñtudo, ergo deus formaliter est summa bñtudo, vñ dicit in lra. **O**mnino, i. generaliter nullius rei natura poterit cristere, i. esse melior suo pncipio qz re qd oīuz sit pncipiū sicut deus illud etiā pcluderim verissima rōne, summū esse bonū sūa, i. per sūam, cui assentit Boetius dicit, Rectissime inquā pclusum est, sed summū bonū esse bñtudinē pcessum est dicit, Boetius: ita est inquā. **C**cludit ergo pbia, Igit necesse est deū pnterit ipas bñtudinē, dicit Boetius, nec quoc refragari, i. resistere, prioribus ppositis, i. pmissis, i. ego pspicio hoc illatum esse pns illis, i. ad illa. **N**ota qz pncipiū oīum rez opz esse summū bonū substantialiter: qz si aliqd aliud a pncipio esset sūmū bonū substantialiter sicut aliqd pncipiū, sequitur qz pncipiū sit nobili⁹ suo pncipio, nā bonū substantialiter nobilius est bono accidentaliter. **I**tem si pncipiū non est bonum substantialiter sed accidentaliter cum eē quod est tale per accidens reducatur ad aliqd tale per se: tunc pncipiū reducetur ad aliqd: i. p pns non eēt pncipiū.

Respice inquit an hinc quoq; idem sit minus ap probetur: qz duo summa bōa que a se diuersa sunt esse non possunt. **E**tenim que discrepant bona: nō esse alterum quod sit alterū liquet: quare neutrum poterit esse pfectū: cūz alterutri alterū de-

est. Sed quod perfectum non sit: id summum non esse manifestum est: nullo modo igitur que summa sunt bona: ea potest esse diuersa. Atqui et beatitudine et deum summum bonum esse collegimus. quare ipsam necesse est summam esse beatitudine quam sit summa diuinitas. **B.** Nihil inquam nec re ipsa verius nec ratiocinatione firmitus: nec deo dignius concludi potest. **P.**

C Respicere inquit an hinc. **Hic** ponit quartam rationem quod beatitudo in deo non differt ab ipso. Si beatitudo differret a deo cum utriusque deus et beatitudo sit summum bonum: essent duo summa bona. quorum unum non esset alter. et cum unum deest alteri neutrum erit perfectum et summum bonum: quod perfectum est. quod bonum que deest. ergo necesse est beatitudine esse idem cum deo. vnde dicitur in scriptura. **O** Boetius respice an hinc quod modo dictum illud quod probatum est firmitus approbetur. duo summa bona esse non potest que sint a se diuersa. etenim liquet. id est manifestum est. quod bona que discrepant. non esse altere super eorum bonorum: quod sit altere. quare cuius altere deest alteri. id est alteri. neutrum poterit esse perfectum: cum perfectum sit cui nihil deest. **C** Sed manifestum est. illud non esse summum bonum: quod non est perfectum igitur in nullo modo potest esse diuersa ea que sunt summa bona. Atqui pro certo. deum et beatitudine collegimus esse summum bonum. quare necesse est ipsam naturam que sit diuinitas. id est naturam dei esse summam beatitudine. quod Boetius approbans dicit. nihil verius est ipsa re nec ratiocinatione firmitus: nec deo dignius concludi potest. **C** Notandum est quod in hoc topico quod per superabundantiam dicitur vni soli conuenit cum igitur summum bonum dicatur per superabundantiam non erunt duo summa bona. **C** Item si essent duo summa bona vel essent eiusdem speciei: vel differrent specie: si eiusdem speciei erunt equaliter perfecta et unum erit superfluum. si differrent specie unum erit perfectius altero. quod impossibile est duas species esse equaliter perfectas: sed quod est imperfectius non est summum bonum. ergo non sunt plura summa bona.

C Super hec inquit igitur veluti geometre solent demonstratis propositis aliquid inferre que porismata ipsi vocant: ita ego quoque tibi veluti corollarium dabo. Nam quoniam beatitudinis adeptio est diuinitatis adeptio fieri beatos manifestum est. Sed uti iustitie adeptio iusti: sapientie sapientes fiunt: ita diuinitatis adeptos deos fieri simili ratione necesse est. **O** is igitur beatus deus sed natura quidem vnus: participatio deo nihil prohibet esse quam plures. **B.** Et pulchrum inquam hoc atque preciosus siue porisma siue corollarium vocari mauius. **P.**

C Super hec inquit. **Hic** per beatitudinem percludit ex dictis quadam conclusionem corollariam dicens. Super hec. id est per dicta ego tibi dabo corollarium. id est conclusionem corollariam. ita. id est sicut geometre aliquid solent demonstratis suis propositis inferre. que illa ta ipsi vocant porismata. id est apertiones. Et tunc ponit corollarium quod ois beatus est deus. quod sic inferit. quod adeptio beatitudinis fiunt hoies beati: beatitudo deo est ipsa diuinitas ut probatum est manifestum est hoies beatos fieri adeptio diuinitatis. sed sicut adeptio iustitie fiunt hoies iusti: et adeptio sapientie sapientes. ita necesse est adeptio diuinitatis esse beatos siue deos. igitur ois beatus est deus. sed natura quidem vnus deus est et non plures: participatio deo nihil prohibet plures deos esse. hanc conclusionem commedat. **B.** dicit. Et pulchrum inquam hoc. id est quod modo perclusisti. atque preciosum siue porisma siue corollarium mauius. id est magis velis ipsum vocari. **C** Notandum quod ois beatus est deus: hoc probatur ex scriptura sic. **H**oies sunt beati adeptio beatitudinis: sed beatitudo est diuinitas. ergo hoies sunt beati adeptio diuinitatis sed adeptio

ne diuinitatis aliquid efficit deus: ergo ois beatus est deus. vel potest sic argui. **A**deptio diuinitatis aliquid efficit deus. adeptio diuinitatis aliquid efficit beatus cum diuinitas sit idem cum beatitudine: ergo omnis beatus est deus. **C** Nota finem Augustini. quod potius. id est est subtile foramen in corpore per quod sudor emanat. inde porisma. id est aperitio vel illuminatio sententiarum. **D**icunt etiam porismata regule quas geometre proponunt ad aliquid ostendendum eo quod aperiant et illuminent mentem lectoris: et ipse allegat hoc. in hoc libro de hoc nomine porisma. **C** Notandum est eundem Augustinum. a corona venit corona riuus quod est finis victorie vel finis belli vel certaminis. id est corona vel aliquid aliud vel coronarium est vnde aliquid merebitur honoris: vel adipsam coronam. Et etiam allegat Boetium in hoc loco de hoc nomine coronarium. sed eundem ipsum nolumus coronarium. et est corollarium conclusio sequens ex premissis. **C** Nota aliquid viceret. Si ois beatus est deus cum plures sint beati. plures erunt dei. **R**espondit Boetius quod vnus est deus naturaliter et esse naturaliter: sed participatiue. id est participatio virtutis et immortalitatis potest esse plures dei. vnde per. Ego dixi vni estis et filii et ceteri dei. **C** Item innuit per. id est metha. vbi sic concludit. non valet pluralitas principum. sit ergo vnus princeps. id est finem naturam et essentiam. Ergo dicit Seneca. **C**irca speculatiuum est quod si deus in humano corpore hospitatus. **C** Pro quo vltimius notandum quod deus est quadruplex. aliquid est deus nunc participatiue ut idolum. Alius usurpatus ut demonis cultu dei sibi usurpantes ut dicit scriptura. **O**es vni gentium deum dicitur Tertius participatiue ut hoies beatitudines participantes. Quartus est deus natura beati essentie eternitate. immutabilitate et coequebilitate. primis tribus modis potest bene esse plures dei. sed non quarto modo. **C** Ultimo nota veritate siue diuinitatem participare: non est nisi immortalitate. impassibilitate. subtilitate et agilitate adipsam. **N**am mortale additum nobis separat nos a deo: ut dicit porphyrius. ergo adeptio immortalitatis erimus dei.

C Atqui hoc quoque pulchrius nihil est quod his annectendum esse ratio persuadet. **B.** Quid inquam.

P. Nam multa inquit beatitudo continere videat utrum ne hec oia in vnus veluti corpus beatitudinis quadam partium varietate coniungant. An sit eorum aliquid quod beatitudinis substantiam compleat. ad hoc deo cetera referant. **V**elle inquam id ipsarum rerum commemoratio patefaceres. **P.** **P**one inquit beatitudinem bonum esse censemus. **B.** Ac summum quidem est. **P.** **A**ddas inquit hoc omnibus. **B.** Nam eadem sufficientia summa est. eadem summa potest ita. reuerentia quoque claritas et voluptas beatitudo esse iudicatur. **B.** Quid igitur. **P.** **H**ecce oia bona sufficientia: potentia: ceteraque veluti quedam beatitudinis membra sunt. an ad bonum veluti ad verticem cuncta referantur. **B.** Intellego inquam quid investigandum proponas sed quid constituas: audire desidero. **P.**

C Atqui hoc quoque pulchrius nihil est. **H**ic per beatitudinem mouet circa per dicta quadam dubitatione. sed soluit ea ibi. **C**ulus discretionem. **P**rimo dicit. Et quo dicitur hoc corollarium esse pulchrum. Atqui pro certo hoc quod iam dicam nihil est pulchrius. quod ratio persuadet esse annectendum his. **C**irca adictis et dicit Boetius quod est pulchrum illud. dicit per beatitudinem videat multa optinere. videat vtrum hec oia coniungant. id est constituent veluti vnus corpus beatitudinis. quadam varietate partium. an sit aliquid eorum quod compleat istam beatitudinis. et ad hoc cetera referantur. **T**unc Boetius petit hanc rationem magis elucidari dicens. **V**ellem inquam ut patefaceres illud

res illud quod queris cōmemoratione ipsarū rez sup. ex-
plicando. & p̄bia p̄cedēs Boetio querit. Nōne cen-
tus b̄tūdine esse bonū dicit. **B.** Certe sūmū bonūz cui
p̄bia licet. i. licitū est addas hoc sup. sūmū oibus b̄is.

Nam b̄tūdō est sūmā sufficiētia. eadem est sūmā po-
tētia. & iudicat esse sūmā reuerentia claritat. & volūtag
dicit. **B.** Quid igit sup. estimas dicēdū. r̄ndit p̄bia. hēc
ne. i. nunqd̄ hec oia. i. sufficiētia. potentia ceteraqz. sunt
veluti quedā membra b̄tūdinis. an cūcta referūt ad bo-
nūm veluti ad verticē. i. tanqz ad sūmā rōnem appetē-
di oia alia. Tunc Boetius fatef̄ se itelligere q̄onem & p̄e-
stolari eius solutiōne dicens. Intelligo qd̄ p̄ponas inue-
stigandū: sed desidero audire quid p̄stituas. i. diffinitas q̄
stionem dissoluendo. **C.** Notādū qd̄ qd̄ quā p̄bia monet ē
ista. Vtrum p̄dicta quqz. i. sufficiētia reuerētia. sc. consti-
tuant b̄tūdinem sicut diuersa membra vniū corpus. vel
vtrum oia sint eadē & referūt ad aliqd̄ vniū. i. ad bonūm
quod sit rō appetendi oia ista. **C.** Notādū qz in b̄tūdine
est sūmū bonūm. & i b̄tūdine est sufficiētia. reuerentia.
potentia. glia & iocūditas. Ideo querit an ista sint in b̄-
tūdine tāqz diuersa: aut ad vniū relata. i. ad bonū rōne cu-
ius appetit. **C.** Nota ad primā p̄e q̄onīs v3 r̄nderi qd̄ nō
qz membra vniū corpus p̄stitūtia. v̄nt esse inter se diuer-
sa vt statim p̄babit̄ i l̄ra sequētī. sed illa. s. sunt vnum vt
probatū est ergo non p̄bit esse partes b̄tūdinis p̄stituen-
tes ip̄am sicut mēbra vniū corp⁹ & si sic sequeret̄ qd̄ beati-
tudo seu deus non esset oīno simplex qd̄ est impossibile.

C. Cuius rei discretione sic accipe. Si hec oia b̄-
tūdinis membra forent: se quoqz inuicem dis-
creparent. Nec est enim partium natura vt vniū
corp⁹ diuersa cōponāt. Atqui hec oia idē eē mō
strata sunt. minime igit̄ mēbra sūt. Alioquin ex
vno mēbro b̄tūdō videbitur esse coniuncta. qd̄
fieri nequit. **b.** Idē in quā dubium non est: sed id
quod restat expecto. **p.**

C. Cuius rei discretione. Sic p̄bia soluit q̄onē. & primo offi-
dit qd̄ ista quqz non sunt p̄tes & mēbra b̄tūdinis. sc̄do offi-
dit qd̄ oia referant̄ ad bonū ibi. Ad bonū vō. **p.** Primo lit̄
dit talem rōnem. Membra p̄stitūtia aliqd̄ vniū ad iūicē
v̄nt esse diuersa. sed ista oia quqz sunt idem: ergo nō sūt
mēbra & p̄tes b̄tūdinis. v̄nt dicit in l̄ra. Cuius rei sup.
posite in q̄onē. sic accipe discretione. i. discretā solutiōne.
Si hec oia forent mēbra b̄tūdinis: tunc discreparent a se
inuicem. hec enim est natura partium: vt diuersa cōponāt
vniū corpus. Atqz pro certo hec oia quqz monstrata sūt idē
esse sup. in. 9. p̄osa. igit̄ minime sunt mēbra b̄tūdinis s3
si in eis saluet̄ rō mēbra oia erunt vniū membrū. & tunc
seqz b̄tūdine cōponi ex vno mēbro qd̄ est impossibile
& hoc est qd̄ dicit aliq̄n. i. h̄ aliter dicat qd̄ nō sūt membra
s3 vniū mēbrū: videbit̄ b̄tūdō esse iuncta ex vno mēbro
qd̄ fieri negt. Et dicit Boe. Id qd̄ qd̄ mō cōclusū est nō
est dubiū sed illud qd̄ restat de veritate alterius p̄tis que-
stionis expecto. **C.** Notādū qd̄ b̄tūdō est diuinitas vt pri-
us visū ē. & qz diuinitas ē oīo simplex & idiuisibilis. & ex nul-
lo pōt esse cōstituta. cū enī p̄stitūtes prius sit p̄stituto: esset
aliqd̄ prius veritate qd̄ absurdum ē ergo b̄tūdō non pōt
esse cōstituta ex plurib⁹ membris vel ex vno mēbro.

C. Ad bonū vō cetera referri palam est. Id cir-
co. n. sufficiētia petitur: qm̄ bonū esse iudicat̄.
Idcirco potentia: qm̄ id quoqz esse creditur bo-
nūm. Idem de reuerentia: claritudine. incūditate:
coniectare licet. Omnium igitur expetendorū
sūmā atqz cā bonū ē. **Qd̄.** n. neqz re neqz simili-
tudine vllū i se retinet bonū: id expeti nullo mo-
do pōt. **Lōtraqz** ē q̄ natura bona non sūt tñ si eē

uideant̄ q̄si vera bona sint appetunt. Quo fit vti
sūmā atqz cā expetendorū oīum bonitas esse iu-
re credatur.

C. Ad bonū vō cetera. h̄c p̄bia offiit̄ qd̄ oia referūt ad bonū
tāqz ad cām p̄pter quā appetūt. sc̄do ex dictis deducit̄ q̄
dam p̄clusiones superius p̄batas vt melius intelligant̄.
sc̄da ibi. Cuius vō cā. **p.** Dico dicit. **p.** Salā ē cetera sc3 an-
dy supradicta ad que oia appetenda reducuntur ip̄a refer-
ri ad bonū. idcirco enim petit̄. i. appetitur. sufficiētia: qz
bonū esse iudicatur. idcirco potentia desiderat̄: quia id
ēt credif̄ eē bonū. idē licet cōiectare. i. iudicare. de reuerē-
tia claritudine. i. claritate. & incūditate. & sic vlt̄ cōclude-
re qd̄ bonū est sūmā. i. p̄fectio. & cā oīuz expetendorū. i. de-
siderandoy. qd̄ declarat p̄ signū dicens. illd̄. n. quod ne-
qz in re neqz in similitudine. i. apparētia. vllū bonū retinē
in se. illud nullo mō pōt expeti. i. desiderari. & p̄tra. i. per
p̄trariū illa que non sunt bona natura idē est ex natura. tñ
si videat̄. i. appareant esse quasi vera bona sint appetunt̄.
quo fit vti bonitas iure credat̄ esse sūmā atqz cā oīum
expetendorū. **C.** Notādū qd̄ bonū est cā oīuz desideran-
doy: qz deficiente rōne boni in aliquo siue sit bonū fin
apparētia siue existentiā. tollit̄ rō appetibit̄. posita vō rō.
ne boni in aliquo siue s3 re siue s3 apparētiam erit quo ip̄s
est appetibile. propter quod dicit Arist. 3. de anima. Nō
uet enim appetibile hoc quidem bonū hoc autem ap-
parens bonū.

C. Cuius vō cā quid expetitur. id maxime videtur
optari. Veluti si salutis cā quispiam velit egare
non tam equitandi motū desiderat̄ q̄ salutis ef-
fectūm: Cum igit̄ oia boni ḡa petāt non illa po-
tius q̄ bonū ipsum desiderant̄ ab oibus. Sed p̄-
pter qd̄ cetera optant̄ b̄tūdinem esse cōcessim⁹
quare sic quoqz sola queritur beatitudo. Ex quo
liquido apparet̄ ipsis boni & beatitudinis vnam
atqz eandem esse substātiām. **b.** Nihil video cur
dissentire quispiam possit.

C. Cuius vō cā. Sic ex dictis p̄bia deducit̄ quasiā p̄clusio-
nes prius probatas vt melius intelligat̄ & sunt due. **p.** Pri-
ma est qd̄ bonū & b̄tūdō sunt idem. Secūda qd̄ deus & bo-
nū idem sunt. deducens ergo p̄rio p̄clusionē dicit. Illud
maxime videt̄ optari. cuius cā. qd̄. i. aliqd̄. expetit̄. i. desi-
derat̄. vt si cā salutis. i. sanitatis. q̄spiam. i. aliq̄. velit eg-
tare non tam. i. non tñ desiderat motū egandi. q̄. i. in-
quātū desiderat effectū salutis. i. sanitatis. cū igit̄ oia pe-
tant̄. i. appetāt ḡa boni. illa nō potius desiderant̄ ab oī-
bus q̄ ipsam bonū. s3 nos p̄cessimus b̄tūdine esse p̄-
qz cetera optant̄. quare sola b̄tūdō tāqz finis oīuz alto-
rū. querit̄. i. desiderat̄. ex quo ligdo. i. manifeste appet eē
eandem s̄bam ipsius boni & b̄tūdinis Boetius enim al-
sentiens isti deductioni dicit. Nihil video cur q̄spiam possit
dissentire. **C.** Notādū quoniamqz p̄prietas per se ē eadē
necessē est illa esse eadē. cum igitur bonū & b̄tūdō hēant
vnam & eandē p̄ se p̄prietatē erunt eadē. Nam per se p̄-
p̄riū est b̄tūdini. qz oia p̄pter eam desiderant̄ similiter
illa p̄prietas est boni qz oia appetūt qz bona. ergo bonū
& beatitudo sunt idem. **C.** Notādū qd̄ illud magis appeti-
tur cuius causa aliqd̄ appetit̄. qz illud p̄pter quod ali-
quid appetit̄ prius est in causando motū desiderii q̄ illd̄
qd̄ appetit̄ p̄ alid̄: qz cā p̄laria prius influit q̄ sc̄da-
ria & id illud p̄pter qd̄ aliqd̄ appetit̄ plus influit. **deside-
rio** q̄ illud qd̄ appetit̄. p̄pter aliud sicut finis plus influit
q̄ ordinata in finē. & hoc declarat p̄ erēplū i l̄ra de sanita-
te: que plus appetitur q̄ actus equitandi factus propter
sanitatem.

C. Sed deum veramqz beatitudinem vnum atqz
idem esse monstrauimus. **B.** Ita inquam. **p.**

Securo igitur concludere licet dei quoque in ipso bono nec unquam alio sitam esse substantiam.

Sed deum. Hic proba ex resolutione prius probata deducit secundam. Et deum et bonum esse idem sibi sibi dicit. Sed deum stravit deum et veram similitudinem esse idem unum dicit boetius. ita est inquam. Ex quocludit proba dicitur. igitur securo licet concludere sibi dei sitam esse in ipso bono nec unquam alio. i. alibi. **N**ota quod ex priora conclusionem inferit sibi. accipiendo primam conclusionem pro maiore. arguendo sic. Bonum et veritas sunt idem sibi sibi. sed deus est vera veritas. ergo deus et bonum sunt idem sibi substantiam.

CAdetrum decimum tertii libri.

Ac omnes pariter venite capti.
Quos fallax ligat improbis carbenis
Terrenas habitans libido mentes:

Hic erit vobis requies laborum.

Hic portus placida manens quiete:

Hoc patens unum miseris asilum

Non quicquid tagus aureis arebis

Donat: aut hermus rutilante ripa:

Aut indus calido propinquus orbi:

Candidis miscens virides lapillos

Illustrant aciem: magisque cecos

In suas condunt animos tenebras:

Hoc quicquid placet excitatque mentes.

Infirmis tellus aluit cavernis.

Splendor quo regitur vegetatque celum.

Vitat obscuras anime ruinas.

Hanc quisquis poterit notare lucem.

Candidos pbebi radios negabit.

CAdetrum decimum tertii libri.

Ut ceteros pariter venite capti. Istud est metrum io. huius tertii quod dicitur valenticum ab inventore et est undecasyllabum postans et spondeo et dactilo. et duobus vel tribus trocheis: quod ultimo loco potest poni spondeus vel trocheus. In quo metro proba post quod ostendit quo sit summa veritas: hortatur ad istam veritatem pervenire dicitur. Omnes capti quos fallax libido. i. fallax delectatio. habitans. i. possidens. terrenas mentes. ligat improbis carbenis. i. vitiosis cupiditatibus. venite pariter hoc. i. ad summum bonum quod est sibi in deo. Tunc ostendit utilitatem veniendi ad illud bonum dicens. Hic. i. in isto bono quod est deus erit vobis requies laborum. cum ipse sit premium in hac vita laborantium. hic est portus. i. securitas manens placida etc. hoc est asilum. i. domus refugii. unum. i. solium. quod tamen ad deum est tutum refugium. patens. i. aptum miseris. Tunc comparat istud bonum ad bona temporalia ostendens bona temporalia esse vaniosa. quod sui cupiditate obtenebrant animam. d. Quicquid donat tagus fluvius iste aureis suis arenis. quicquid donat hermus fluvius rutilante. i. splendente sua ripa aut indus fluvius a quo dicitur idia. propinquus calido orbi quod vicinus torridae zone. indus inquam commiscens lapillos virides. i. smaragdos. candidis. i. margaritis super. omnia illa non illustrant aciem super. mentis. sed magis condunt. i. involunt cecos oculos. in suas tenebras. i. ignorantias veri boni. hoc scilicet bonum temporale. quicquid. i. quicquid placet. i. excitat mentes ad cupiditatem. illud tellus aluit infirmis cavernis. i. profundis. quod in profundo terre signatur metalla et gemme. Tunc ostendit utilitatem boni quod est deus in quo est vera veritas dicens. Splendor. i. beatitudo splendens. quo splendore regitur celus. ille vitat obscuras ruinas anime: quod splendor et obscuritas se non compatuntur in eodem. quicquid ergo poterit notare. i. notare habere hanc lucem ipse. negabit. i. non curabit can-

didos radios pbebi. i. solis. **N**otandum pro littera quod asilum sibi sibi dicitur domus refugii quam romulus fecit. ab a quod est sine et sillon quod est tactus. quasi sine tactu. quod non erat proba aliquem ibi tangere vel offendere. **N**otandum sibi sibi dicitur lib. abimol. Tagus est fluvius quem cartago hispania nuncupavit. et quo procedit copiositas areis aureis et ob hoc ceteris fluvibus hispanice est prelatum. **N**otandum sibi sibi dicitur quod hermus est fluvius asie: quod capos smaragdos fecit fluctibus. et est plenus aureis areis. **I**ndus autem sibi sibi dicitur est fluvius orientis: qui rubeo mari excipit: a quo india nuncupatur habundans margaritis et smaragdis.

Profa undecima huius tertii libri:

Assentior inquam cuncta enim firmissimis nera rationibus ostendit. **T**u. illa quanta igitur estimabis si bonum ipsum quod sit agnoveris. **I**nfiniti inquam: siquidem mihi pariter deum quod quod bonum est contingat agnoscere. **A**ty hoc verissima inquit ratione patefaciam: maneat modo que paulo ante conclusa sunt. **M**. manebunt inquam. **P**.

Profa undecima tertii libri.

Assentior inquam. Ista est undecima profa huius tertii in qua proba inducit boetium in cognitionem quorundam quod prius falsus fuit ignorare. i. quod sit finis omnium rerum. et quibus gubernaculis mundus regatur. **P**rimo dicit ipsum in cognitionem primi: scilicet scilicet in sequenti profa. **P**rimo proba investigat definitionem boni. secundo ex hoc ostendit quod sit finis omnium rerum ibi. **E**t illa nimium. pro ostendit quod. secundo proba aggreditur propositum ibi. **N**one igitur. **P**robo boetius assentiens predictis dicit assentior inquam. i. iam dicitur. cuncta enim constant nera firmissis rationibus. quod demonstratis. **E**t proba inquit. **Q**uanti. i. precii estimabis: si agnoveris quid sit ipsum bonum. **R**ationem dicit boetius. **I**nfiniti. i. precii inquam estimabo. si quidem mihi pariter contingat agnoscere deum qui bonum est: dicit proba. **A**t quod pro certe. hoc patefaciam verissima ratione. maneat. i. concedat. modo. i. in modo que conclusa sunt paulo ante. **E**t dicit boetius manebunt sine omni contradictione in sui veritate. **N**otandum quod ad probandum aliquam conclusionem oportet principia manere in sui veritate et ea concedi. si enim negarentur non posset ex eis conclusio deduci. volens ergo proba ex eis quod conclusa sunt tanquam ex principis concludere quod sit bonum. dicit hoc velle facere manentibus his que probata sunt et dicit boetius quod manebunt in sui veritate.

None inquit monstravimus ea que appetunt a pluribus: iccirco vera perfecta que bona non esse: quoniam a se invicem discrepant. cumque alteri abesse alterum: plenum absolutumque bonum afferre non posse. **T**u autem verum bonum fieri cum in vna veluti formam atque efficientiam colliguntur: ut que sufficientia est eadem sit potentia: reverentia: claritas atque incunctitas. **N**isi vero unum atque idem omnia sint: nihil habere quo inter expectanda numerentur. **D**emonstratum est inquam nec dubitari villo modo potest. **Q**ue igitur cum discrepant minime bona sunt: cum vero unum esse ceperint. bona fiunt. **N**one hec ut bona sint unitatis fieri ademptione contingit. **I**ta inquam videtur. **S**ed omne quod bonum est boni participatione bonum esse concedis: an minime. **S**. Ita est. **Q**uod idem esse unum atque bonum sibi ratione concedas. **E**adem namque substantia est eorum quorum naturam esse diversus effectus. **N**egare inquam nego. **P**.

Conne inq̄ mōstra. ea. **H**ic pb̄ia aggredīe intentus ostēdendo q̄ si sit bonū: et intendit pb̄are istas p̄clusionē. bonū est illud q̄d oīa appetunt: quā pb̄at tali rōne. Unum et bonū sunt idē. et sed oīa appetūt e vñū. ergo oīa appetūt bonum. Circa istā rōnem sic procedit. primo pb̄at inq̄ozes. sc̄do minore. tertio resumpta maiore infert p̄clusionē. sc̄da ibi. **N**osti ne igit̄ tertia ibi. Est ne igit̄. probat ergo maiorem sup. eo mō quo appetunt a pluribus et cū alterū abesse alteri non posse asserre pleni et absolutū bonū: q̄d nullo indigeat. tunc aut sup. monstrauimus vñū vey bonū fieri cū colligunt in vñā formā britudinis atq̄ efficientiam. i. in vñā cām efficientē. i. deū vt que sit sufficientia. eadez sit potentia. et recurrentia. claritas et iucunditas. nisi vō oīa sint vñū et idem: monstratū est ea nihil h̄c quo numerent̄. i. cōp̄tentē inter expectanda. i. desideranda. Et dicit **H**oetius demonstratū est in quā nec villo mō dubitari p̄ōt **U**terius querit. pb̄ia. Illa que cum discrepant minime sunt bona. et cum ceperint esse vñū sūt b̄da. **N**onne hec cōtīgūt fieri bona adeptione vnitatis. dicit **H**oetius. Ita videt̄ in q̄. Et subdit pb̄ia. sed om̄e q̄d est bonū participatione boni p̄cedit esse bonū an minime. Et dicit **H**oetius ita ē **T**ūc pb̄ia et p̄cedit p̄cludit maiore dicit̄. igit̄ sili ratiōe oportet vt p̄cedas vñū et bonū esse idēz: et p̄firmat illam p̄clusionem per locū ab effectu dicit̄. **M**aq̄ cadē ē substantia eoz. quoz non est naturaliter diuersus effectus: q̄ idē inquantum idem natum est facere idem. **H**oetius concedens dicit. negare in q̄ nequeo. **C** Nota ex littera sic pb̄atur q̄ vñū et bonū sunt idē. Quēq̄z non sunt bona nisi q̄ sunt vñū illa nō sunt bona nisi adeptiōe vnitatis. s̄ oīa sunt bona adeptiōe vnitatis: ergo vñū et bonū idē sunt. vel aliter arguit̄ sic. Oīa sunt bona adeptiōe b̄ditatis oīa sunt bona adeptiōe vnitatis. ergo bonum et vñū sunt idē **A**liā rōnem inuit in l̄ra dicit̄. Illa sunt vñū quoz nō est diuersus effectus. q̄ idem inquantum idem nō facit nisi idēz. et secundo de generatione. sed vñū et bonū nou ē diuersus effectus: q̄ effectus vtriusq̄ est bonū. ergo sunt idē. et hec conclusio p̄ ex. 4. metaph̄ice. vbi **A**risto. vult q̄ bonum. et vñū conuertantur:

Consti ne igitur inquit omne q̄d est tādū manere atq̄ subsistere q̄diu sit vñū. **S**z interire atq̄ dissolui pariter atq̄ vñū esse destiterit. **B.** Quonam mō. **P.** Ut in aialibus inquit: cū in vñū coeunt ac p̄manent aīa corpusq̄z: id aīal vō cat. **L**ū vō hec vñitas vtriusq̄z separatōe dissoluitur interire: nec tam esse aīal liquet. **I**psū quoq̄z corpus cū vna forma mēbroz cōiunctōe p̄manet: humana vñī species. **A**t si distribute segregateq̄z ptes corporis distraxerint vñitatem: de finit esse q̄d fuerat. **E**oq̄z mō p̄currenti cetera p̄culdubio patebit subsistere vñūq̄q̄z dum vñū ē. **L**ū vō vñū ē definit esse interire. **B.** **C**ōsideranti in q̄ mibi plura minime aliud videtur. **P.**

Consti. ne igit̄ omne q̄d est. **H**ic pb̄ia pb̄at minorem. s. q̄ oīa appetunt esse vñū p̄ talem rōnez. **U**nūq̄q̄z tandū manet atq̄ subsistit q̄diu est vñū. sed oīa nōlīter appetunt manere et subsistere. ergo oīa appetunt esse vñū. **I**lli? **R**ōnis p̄io declarat maiore. sc̄do minore ibi. Est ne igit̄. tertio resumpta maiore p̄cludit intentū ibi. si q̄d aut̄ loquit̄. **N**ō ergo declarat maiore q̄ vñūq̄q̄z tandū manet q̄diu est vñū. dicit̄. **N**osti o **H**oeti. om̄e q̄d ē tādū manere atq̄ subsistere q̄diu sit vñū. et cū destiterit. i. definit ē

vñū pariter p̄tingit dissolui atq̄ interire. querit **H**oetius. **Q**uonā mō. pb̄ia declarat in exemplo dicens. **I**n aialibus **B** patet cū aīa et corpus in vñū cocūt atq̄ permanent vñū illud vñū vocat̄ aīal. cum vō hec vñitas dissoluitur separatione vtriusq̄z sup. aīe et corporis. liquet. i. manifestū ē aīal interire et non iam ē aīal. **N**onit aliud exemplū. q̄z ē corpus humanū cū p̄manet in vna forma coniunctōe mēbroz tūc vñī. i. videt̄ humana spēs. sed si partes corporis distribute et segregate. i. separe ab inuicem. distraxerint vñitatem. corpus declinat ē q̄d fuerat. eodē mō p̄currenti cetera p̄culdubio patebit vñūq̄q̄z subsistere. i. p̄manere. **D**cum ē vñū. cū vō definit ē vñū interire videtur **E**t dicit̄. **B.** minime in q̄z videt̄ mibi aliud p̄siderān plura. **C** Nota q̄ aliquis diceret. non videt̄ q̄ esse et cū vñū sint eadē. q̄ mali sunt et tū nō sūt vñūz. pb̄atio. vñū et bonū sunt idē vt iaz pb̄atum est. sed mali nō sunt boni. ergo nō sunt vñū. **I**ta rō solut̄ ex quarto huius negando maiore q̄ pb̄ia quarto huius pb̄at malos non solū non esse potes: sed simpliciter nō cē. **U**t mali bene sunt mali: sed q̄ simpliciter dicant̄ esse non est verū sicut b̄d mortuus simpliciter non est b̄d. et de hoc videb̄t̄ in quarto.

Est ne igitur inquit quod inquantū naturaliter agat relicta subsistendi appetentia venire ad interitum corruptionēq̄z desideret. **B.** Si aialia in quā considerē: que h̄nt aliquā volēdi nolēdi q̄z naturā: **N**ihil inuenio quod nullis extra cogētibz abiciant manendi intentionē et ad interitū spōte festinet̄. **O**m̄e namq̄z aīal tueri salutem laborat: mortem vō perniciosēq̄z denitat. **S**ed quid de herbis arboribusq̄z: quid de inanimatis oīno consentiā rebus: prozsus dubito. **P.**

Est ne igitur inquit. **H**ic pb̄ia probat seu declarat minorem. i. q̄ oīa appetāt esse et p̄manere. et p̄io ostidit **B.** sc̄do pb̄at q̄ talis appetitus ē naturalis. sc̄da ibi. **N**ecq̄z nunc nos. **P**rimo ostidit intentū in aialibus. sc̄do in vegetabilibus. tertio in rebus inanimatis. sc̄da ibi. **A**tqui nō ē. tertia ibi. **E**a etiam. **P**rimo dicit pb̄ia. Est ne aliqd q̄ inquantū naturaliter agat. desideret vēire ad interitū. i. ad mortē. et ad corruptionem relicta appetentia subsistendi. **R**ūdet **H**oet. **S**i p̄siderem aialia que h̄nt naturā. i. appetitū volēdi. i. p̄sequendi et nolēdi. in fugiēdi aliqd. nihil inuenio q̄ abiciant intentionē manēdi sup. in re: natura. et festinent sponte. i. voluntarie. ad interitū nullis causis extra cogētibz. q̄z om̄e aīal laborat tueri salutem. et occidit mortē et perniciem. sed ego prozsus dubito qd de herbis et arboribus et quid de rebus inanimatis oīo p̄sentiaz sup. an talia appetant esse et permanere. **C** Nota **H**oet. nō dubitat quē aialia appetant. p̄manere cuius rōnem inuit. **I**llud q̄d laborat tueri salutem et vitare mortē. **B** appetit esse. et p̄manere. sed om̄e aīal est h̄mōi ergo et. **S**ed vtz ita sit in vegetabilibus et in rebus inanimatis de hoc dubitat. et p̄ōt esse rō dubitationis q̄ in talibus non sunt opationes ita manifeste subseruiētes appetitū naturalī p̄manēdi sicut i aialibus que mouent̄ ad percipiēdū nutrimentū. et ad alia que pertinent ad conseruationem vite.

Atqui non est q̄ de hoc possis ambigere: cū herbas atq̄ arbores intuearis primum sibi conuenientibus in aīal locis. **U**bi quantū earū natura queat cito exarescere atq̄ interire nō p̄rit. **N**am alie quidem: cāpis alie montib⁹ ozimif. alias ferūt paludes: alie saris herent. aliarum secunde sūt steriles arene: quas si i alia quispiā loca transferre conet̄: arefcāt. **S**z dat cuiq̄z natura q̄d conuenit. et ne dū manere possint itereant elaborat.

Et quod non est quod de hoc. Hic probat quod vegetabilia sunt aut herbe et arbores appetant esse et permanere. et hoc probat quantum ad modum sicut patet: primo ex locorum qualitate, quod in talibus locis nascuntur ubi diutius possunt conservari in esse. Unde dicitur, Atque per certe, O boeni non est quod possis ambigere. id est dubitare de hoc, utrum inanimata et vegetabilia appetant esse primo, id est primo signo. Cum tu intuearis herbas atque arbores nasci in locis sibi convenientibus ubi quantum earum natura, id est vigor nature queat non possunt cito exarefcere et interire, nam alie campis oriuntur sicut oliue: alie montibus sicut cipressi: alie ferunt paludes sicut alnos et felices. Alie herent satis sicut herbe que dicuntur capilli venetis et barba iouis. Alie herbaz sunt secunde, id est habundantes steriles arene ut illi herbe que dicuntur merica: quas si quis amittit, aliquid conetur transferre in alia loca arefcant, sed natura dat unicuique quod sibi conuenit et elaborat ne intereat. Huiusmodi manere possunt. Nota locus est principius generatio: quod saluat et conservat locatum: et ipso mediante virtus celestis inest ipsi locato. Cum igitur vegetabilia sicut herbe et plante requirant determinata loca in quibus saluantur et in aliis arefcant, pro quod ipsa appetant esse et permanere.

Quid dicam: quod omnes velut in terras ore demerso trahunt alimentum radicibus ac per medullas robur corticemque diffundunt. Quid quod nobis lissimum quodque sicut medulla est in interiore semper sede reconditur: extra vero quadam ligni firmitate. Ultimus autem cortex aduersum celi interperic: quasi mali patiens defensor opponitur. Itaque quanto est nature diligentia: ut cuncta semine multiplicato propagentur: que omnia non modo ad tempus manendi: verum generati quoque quasi imperpetuum permanendi, veluti quasdam machinas esse quis nesciat.

Quid dicam quod omnes velut in terras. Hic probat idem alio signo quod sumit ex modo situationis partium sibi convenientiam ad attractionem alimentum quo conservant esse eorum. Et dicitur quid dicam et hoc quod omnes, id est herbe et arbores trahunt alimentum radicibus velut ore demerso in terras: et diffundunt sibi alimentum per medullas, per robur et per corticem quod non est nisi propter appetitum permanenti. Tunc ponit aliud signum quod sumit de dispositione partium ad prohibendum nocivum extrinsecum dicens, quid dicam et hoc quod molissimum quodque sicut est medulla semper recondit, id est locat in interiore sede, id est in medio plante, extra vero tunc quadam ligni firmitate, ultimus autem, id est exterior cortex arboris, quasi patiens mali, id est potens sustinere mala opponit defensor versus interperic celi, id est aeris. Tunc ponit aliud signum quod sumit ex propagatione seminis, que ordinat ad conservationem nature in alio simili in specie cum non possit manere idem numero. Et dicitur, Ita vero quanta est diligentia nature ut cuncta propagent semine multiplicato super, considera que omnia semina quis nesciat esse tanquam quasdam machinas, id est instrumenta manendi, non modo, id est non tantum ad tempus verum manendi in perpetuum: generatim, id est successiva generatione, quod, nullus est cui hec non pateat. Notandum quod radices plantarum ortus miles sunt: cum habeant eandem operationem super, trahere alimentum habent autem plante radices infra terre, quia ex terra humoris trahit et alimentum quod primo diffundit in medulla, deinde in robur, deinde in corticem, est medulla molissimum quod est in medio plante vel arboris, non potes pati interperic caloris et frigoris, ideo natura ipsas locavit in medio, quia circumdat robur quod est signum arboris, robur autem circumdat corticem exteriori tanquam defensore ab interperic aeris. Notandum quod quia vegetabilia non possunt idem numero manere, ideo natura producit in eis semina per quorum propagationem permanent idem in specie, id est in suo simili

Et etiam que inanimata esse creditur: nonne quod suum est queque simili ratione desiderat. Cur enim flammam quidem sursum levitas vehit: terras vero deorsum pondus deprimit: nisi quod hec sunt eius loca motioneque conveniunt. Porro autem quod cuius consentaneum est: id unumquodque conservat, sicut ea que sunt inimica corrumpunt. Ita vero que dura sunt ut lapides adheret tenacissimis partibus suis, et ne facile dissolvatur resistunt. Que vero liquentia ut aer atque aqua facile quidem videntibus cedunt: sed cito in eam rursus a quibus abscisa relabuntur. Ignis vero omnes refugit sectionem.

Et etiam que inanimata. Hic probat quod etiam inanimata appetant esse duobus signis: primo ex inclinatione naturali eorum ad locum. Et dicitur sic, Et etiam que creditur esse inanimata ut lapis, aer, ignis, nonne desiderat, id est appetit, quodque, omnia inanimata, quod suum est, id est sue nature consonum est: si simili ratione propter conservandem sui esse, quod, dicitur, sic. Cur enim levitas vehit, id est movet flammam sursum, et pondus, id est gravitas, deprimit terras deorsum non propter aliam causam, nisi quod hec loca et motus conveniunt singulis super, per saluationem eorum esse, et subdit, Porro illud quod est consentaneum, id est convenientes cuius, illud super, conservat in eum unumquodque sicut ea que sunt inimica, id est contraria corrumpunt. Secundo probat illud per aliud signum sumptum ex conservatione naturalis proprietatis huiusmodi est continuitas quam quelibet res naturalis nititur conservare. Unde dicitur, Ita super, ista vero que dura sunt ut lapides adheret tenacissimis, id est firmissimis suis partibus, et resistunt per suam virtutem ne facile dissolvantur, quod vero sunt liquentia, id est mollia, sicut aer et aqua, facile cedunt videntibus, sed cito relabuntur, id est redeunt in ea a quibus sunt abscisa, sed ignis refugit omnem sectionem. Nota quod hoc videtur quod dicitur igne fugere omnem sectionem, dupliciter exponitur. Primo sic aliquid secant cum partes eius abinvicem separantur ita ut in nullo conveniant sed partes ignis non sic possunt secari, quin semper in aliquo conveniant: ut maxime patet de igne quod est flamma. Alio modo exponitur sic quod ignis refugit omnem sectionem quod propter vehementiam sue actionis corrumpit ipsa quod debet secare et ignendo ipsum in sui naturam convertit.

Itaque nunc nos de voluntariis anime cognoscentis motibus, sed de naturali intentione tractamus. Sicut est quod acceptas escas sine cogitatione transigimus quod in somno ipsum ducimus nescientes. Nam ne in animalibus quidem manet amor ex anime voluntatibus verum et nature principibus venit. Nam sepe mortem cogentibus cavet: quam natura reformidat: voluntas amplectitur. Contraque illud quo solo mortalium regit durat virtutis signandi opus quod natura semper appetit: interdum coercet voluntas: adeo hec sui charitas non ex animali motione sed ex naturali intentione procedit.

Itaque nunc nos. Hic probat quod desiderium essendi non est appetitus voluntarius naturalis. Et dicitur, Itaque nos tractamus nunc de motibus voluntariis anime cognoscendis: sed de naturali intentione: sed naturale est quod transigimus, id est digerimus, acceptas escas sine cogitatione, et quod in somno nescientes ducimus spiritum, id est respiramus, nam amor, id est appetitus, manendi, id est subsisteri in animalibus, non provenit ex voluntatibus super, sicut tu estimas quod superius posuisti solum in animalibus esse appetitum manendi, sed venit ex principibus nature, quia natura reperitur ita in animatis quam in inanimatis. Quod autem appetitus manendi non sit

non sit ex voluntate. probat dupliciter. Primo probat h
quia voluntas sepe amplectit mortē que tollit esse indiui-
dū. Unde dicit. Voluntas sepe amplectit mortē. quā natu-
ra reformidat. i. abhorret. cogentib⁹ causis. s. extrinsecis. s.
cut p̄s de martirib⁹. Secundo probat idē ex hoc. q̄ volun-
tas q̄nq̄s cobibet operationē cōseruatiuā esse specifi-
cā. cōtraq̄. i. p̄ cōtrariū. Illud opus gignēdi. quo solo vī-
rat diurnitas. i. p̄manentiā rerū mortalīū. quod natura
appetit. interdū coarctet voluntas. sicut patet in continen-
tibus. adeo hec charitas. i. appetitus sui sup. manendi nō
p̄cedit ex animalī motiōe. sed ex naturalī intentione quas
deus indidit nature.

Dedit enim prouidentia creatis a se reb⁹ hāc
vel maximā manendi causā vt quoad possunt na-
turaliter manere desiderent. Quare nihil est q̄
vllō modo queas dubitare: cuncta que sunt ap-
petere naturaliter constātia permanēdi. deuita-
re perniciē. b. Confiteor inq̄ nunc me indubita-
to cernere. que dudum incerta videbantur.

Dedit enī prouidentia diuina reb⁹ creatis a se. hanc maxi-
mā cām manendi. vt desiderent permanere naturaliter q̄-
dū possunt. quare nihil est q̄ vllō mō queas. i. possis du-
bitare. cūcta que sunt naturaliter appetere constātia per-
manendi. ⁊ deuitare perniciem. qd̄ boetius cōcedens dicit
Cōfiteor inq̄. nunc me cernere indubitato. i. sine dubita-
tione que dudū incerta videbant sup. q̄ vegetabilia ⁊ ina-
nimata naturaliter appetū p̄manentiā essendi. **N**otan-
dū q̄ duplex est appetitus naturalis ⁊ animalis. Natura-
lis est qui consequitur formā naturālē. ⁊ quia prima p̄-
fectio illius quod habet formā naturālē est eē. id appetitus
cūsubter rei naturalis ē ad suū esse habendū si careat. vī-
ad cōseruatiū si habeat. Appetitus animalis est qui consequi-
tur formā apprehensam. ⁊ si ē forma apprehēsa p̄ sensus.
sic ē appetitus sensitiuus. qui semp̄ tendit in cōueniētia na-
ture. si autē est forma apprehēsa p̄ intellectū. tunc semp̄ in-
clinatio conueniēs est appetitus rōnalis qui est voluntas
⁊ q̄ illud qd̄ sibi se est discōueniēs nature sibi est mors.
illud homo apprehēdit quandoq̄ tāq̄ cōueniēs propter
aliquid annerū. i. propter premiū eterne vite. ideo voluntas
sepe amplectit mortē quā natura reformidat ex quo p̄s q̄
appetit⁹ essendi nō est primo ⁊ principaliter ex appetitu in-
tellectiuo. sed ex appetitu naturalī. Nam appetit⁹ intelle-
ctiu⁹ nō inuenitur in oib⁹ in q̄b⁹ inuenit⁹ appetit⁹ natural.

Ded at inquit subsistere ac p̄manere appe-
tit id vnum esse desiderat. Hoc enī sublato nec
esse quidē cuiq̄ p̄manebit. b. Verū est inq̄. **P**:
Dia igit inquit vnū desiderat. b. Cōsensu. **P**:
Sed vnam idip̄m mōstrauimus eē quod bonū
est. b. Ita quidē. **P**: Cuncta igit bonum petunt
qd̄ quidē ita describas licet: ip̄s bonum esse qd̄ d̄
fidere ab oib⁹. b. Nihil inq̄ verius excogita-
ri potest: nā vel ad nihilum cuncta referuntur. ⁊
vno veluti vertice d̄stituta. sine rectore fluitabūt
aut siquid est ad quod vniuersa festinent. id erit
omnium summam bonorum.

Quā autē inquit subsistere. **H**ic p̄bia resumpta maiore
concludit intentū dicens. quod aut appetit subsistere ⁊ p̄-
manere. illd̄ desiderat esse vnū. hoc enī sup. vno sublato nō
p̄manebit cuiq̄ rei suū esse dicit Boetius verū est. cōclu-
dit ergo p̄bia. Dia igit vnū esse desiderant. Et boeti⁹ con-
senties dicit cōsensu. ⁊ tunc maiore principalis syllogismi
resumit vt cōcludat diffinitionē boni dicens. sed nos mō-
strauimus vnū esse idip̄m quod bonū est. dicit boetius ita
quidē. tunc p̄bia concludit intentū formādo diffinitiones

boni dicens. igitur cuncta bonum petunt. qd̄ bonū h. i. li-
citiū est. vt ita describas bonum est qd̄ desiderē ab oib⁹
Et dicit boetius nihil veri⁹ excogitari p̄d̄. q̄ vel ad nihil
lū cuncta referūt ⁊ destituta vno vertice. i. principio cun-
cta fluitabūt sine rectore. Aut siquid est ad qd̄ vniuersa festi-
nent. illud erit summū oib⁹ bonorū. **N**otandū qd̄ oē qd̄ ē
vel appetit p̄fici vel in sua p̄fectione saluari. cū igit p̄fici ⁊
in p̄fectione saluari sit bonū oīa appetūt bonū. **N**otan-
dū cū dicit omnia appetūt bonū ibi non accipit bonū pre-
cise p̄ bono morali. nec precise pro bono naturali. sed pro
bono cōiter accepto. quod bonū cōiter acceptū est esse eēn-
tiale vel accidentale conueniens rei vt p̄ficiatur. vel in sua
p̄fectione saluetur.

P. Et illa nimis inquit **D**alumne letor. ip̄s
enim medie veritatis notam mēte fixisti. Sed in
hoc patuit tibi quod ignorare te pauloante dice-
bas. b. Quid inq̄. **P**. Quis esset inquit rerum
oium finis. **I**s est enī profecto qd̄ desiderat ab
oib⁹. quod quia bonum esse collegimus. oportet
rerum oium finem bonum esse fateamur.

Et illa nimis inquit. **H**ic p̄bia ex dictis reducit boetius
in cognitionē cuiusdā quod supra se ignorare confessus ē
sc̄ quis sit finis oium rerum. Et primo cōmendat dictus
Boeti⁹ dicens. **O** alūne nimis letor. q̄ tu fixisti. i. attigisti
notā. i. cognitionē. mente medie veritatis. i. perfecte veri-
tatis que est in medio. sed hoc patuit tibi quod dicebas te
ignorare pauloante sup. in primo libro sexta prosa. Et q̄-
rit Boetius. quid inq̄ sup. est illud. dicit p̄bia. q̄ esset si-
nis oium rerū. Et subdit. **I**s enī est finis omnīū rerū quod
desiderat ab omnib⁹. quod quia bonū esse collegimus:
vt p̄s ex diffinitionē boni. oportet vt fateamur bonū esse si-
nē oium rerū. **N**otandū qd̄ p̄ notam medie veritatis intell-
git noticiā diuinā. sicut p̄ctū est mediū circuli. a quo oēs
linee ducūtur. sic deus est mediū veritatis. a quo omnis
veritas procedit. **N**otandū qd̄ oīa appetūt sui finē cū si-
nis sit p̄fectio rei. ⁊ res destituta suo sine frustra. **C**ū igit
de ratiōe finis sit esse bonū. quia auferentes finē auferūt
naturā boni ex sc̄do metaphisice. id finis oim rerū ē bonū.

Quod inquit inquit **D**etrum. xi. huius tertii libri.

Quisquis profunda mēte vestigat verum

Lupitq̄ nullis ille deuis falli.

In se reuoluat itimi lucem visus:

Longosq̄ in orbem cogat islectēs motus.

Animumq̄ doceat quicquid extra mollitur.

Suis retrusum possidere thesauris.

Dudum quod atra terrores nubes

Lucebit ipso p̄spicatis p̄bebo.

Quod inquit inquit **D**etrum vndecimum tertii libri.

Quisquis profunda. **I**stud est vndecimum me-
trū huius tertii quod dicit gliconicū ab iuen-
toze. iābicū a pede p̄d̄nante. in quo metro
p̄bia d̄dit quō possum⁹ cognoscere bonū ⁊ ve-
rū ⁊ puenire in cognitionē rerū. ex quo boeti⁹ pri⁹ passus ē
se mō sc̄re qd̄ pri⁹ ignorabat. **P**rimo ergo d̄dit modū
quo possum⁹ deuenire in cognitionē veritatis. Secundo
assignat cās eius. ibi. **N**ō oē. dicit pri⁹. Quisq̄s vestigat.
i. vestigare vult. verū profunda mēte. i. subtili. q̄ pro ⁊ cu-
p̄t falli nullis deuis. i. falsis opinionibus. que faciunt a
vero deuiare. ille resoluat in se. i. excitet intra se. lucem. i.
speculationē. intimi visus. i. rōnis ⁊ intellectus interioris. ⁊
ipse cogat. idest reducat longos motus. idest operationes
anime procedētes ab anima. inlectens eos motus in or-
bē. idest in circulum redeundo ad animā. ⁊ quicquid ani-
mū doceat molle. i. laborat speculando extra. idest circa
res exteriores. ille doceat aim retrusū. i. ad se cōuersum.

possidere suis thesauris. id est potētis que sunt memoria et intellectus. et tūc illud quod atra nubes. id est obscuritas ignorantie. vultu terit. i. occultauit. illud lucebit. i. apparebit perspicacius. id est euidentius ipso prebebo. q. v. quod longo tempore fuit obscurum lucidum apparebit intellectui. **C** Motandum quod qui vult cognoscere verum dirigat rationem et iudicium ad ipsam rem extra et ad rerum proprietates. et si aliquid cognoscit ex his non statim iudicet. sed in se reuertatur deliberando an ita sit vel non sit. quod sepe videtur hoc esse quod non est. et non esse quod est. sine enim deliberatione non est iudicandum. quod non est longa deliberatione probatum. ideo dicit philosophia. reuoluat in se lucem intus visus. Notandum quod orbis est linea circumducta rediens ad idem. inflectere ergo longos motus in orbem est cum virtus anime ab anima versus ad ipsam rem diuertitur. et ad animam reuertitur de liberando an ita sit vel non sit finem quod cognouit.

Non omne namque mente depulit lumen
 Oblitosam corporis inuebens molem.
 Heret profecto semen introsum veri.
 Quod excitatur ventilante doctrina.
 Nam cur rogati sponte recta censeatis?
 Ni merus alto viueret fomes corde.
 Quod si platonis musa personat verum.

C Non omne namque mente depulit lumen. **I**de philosophia assignat causam eius. quod dicitur est. sed quare possumus cognoscere verum dicere. **N**am corpus inuebens. i. inducens oblitiosam molem. id est grauitatem qua homo fit oblitiosus non depulit omne lumen. id est cognitionem veritatis mente. id est de mente. quod habet principiorum manet in mente. et subdit profecto. id est pro certo. scilicet. i. principium veri. i. veritatis. heret. i. manet introsum. i. intrinsecus in anima. quod excitatur ventilante. i. exercente doctrina. quod autem semen veri sit in anima probatur per hoc quod puer ignarus. quando recte respondit ad interrogata verum dualitas sit numerus par vel impar. unde dicitur. **N**am cur rogati. i. interrogati censeatis. i. iudicatis. vel respondetis recta sponte. i. voluntarie. nisi fomes licet sit in anima subdit quod si musa. i. sapientia platonis personat verum illud quod aliquid dicitur. i. recordatur in memoriam. oblitus. **C** Notandum quod platonem imponit quod voluerit animas oia sciuisse antequam coniungerent corporibus: sed adiuncte corporibus oia tradidisse obliuioni. sed per studium et exercitium sapientiam recuperasse. ergo voluit quod scire non est aliud nisi quodammodo antiquorum reminisci ad quam intentionem videtur hoc loqui philosophia sed non est dicendum quod scire fiat per reminiscendum sed scientia de nouo acquiritur per inuentionem vel doctrinam. verum est quod intellectus noster naturaliter habet se in cognitionem principiorum: per que virtute intellectus agens et per doctrinam deuenit in cognitionem principiorum. **C** **L**inconiectis. primo posteriori dicit. **N**on solum vox doctoris exterius sonans nec littera visa docet. sed hec duo mouent et excitant **C**lerus autem doctor est qui mentem ulterius illuminat et veritatem ostendit. **C** Notandum quod sicut sanitas quandoque causatur a principio intrinseco. i. a corde quandoque a principio exteriori et exteriori puta a medico et corde. sed nunquam causatur a principio exteriori sine interiori sic et scientia quandoque acquiritur a principio interiori puta ab intellectu agente: sicut patet in habentibus scientiam per inuentionem. quoniam acquiritur a principio interiori et exteriori simul. sicut a doctore: et intellectu agente. nunquam autem acquiritur a principio exteriori sine interiori.

Duodecima prosa tertii libri:
Tum ego platonem inquit vehementer assertior: nam me horum iam secundo commemoras: primum quod memoriam corporea

contagione: debinc cum meroris mole pressus amisi. **P**. Tum illa si priora inquit concessa respicias: ne illud quidem longius aberit quin recorderis quod te dudum nescire confessus es. **B**. Quid inquit. **P**. Quibus ait illa gubernaculis mundus regatur. **B**. Ademini inquit me incertum meam fuisse confessum: sed quid afferas licet iam prospitiam: planius tamen ex te audire desidero. **P**.

C Prosa. i. tertii libri.
Tum ego platonem inquit. **I**sta est. i. prosa et vltima buius tertii in qua philosophia reducit in cognitiones **B**oetii alterius cuius ignorantiam prius confessus est. i. quibus gubernaculis mundus regatur. **P**rio facit hoc. secundo boetius mouet quodammodo quoniam philosophia. sed a ibi. **L**udis ne me. prio ostendit philosophia quod deus oia gubernat sua bonitate. **S**ecundo ostendit modum quo oia gubernat ibi. **S**ed quid dicitur. tertio ex his concludit malum nihil esse ibi. **S**ed vis ne. **P**rimo Boetius assentit dictis platonis in metro. et ostendit philosophia ipsum posse deduci in cognitionem cuiusdam. cuius ignorantiam confessus est. **S**ecundo philosophia reducit ipsum in cognitionem illius. secunda. ibi. mundum hunc. primo dicit. **T**um per tunc. ego boetius inquit vehementer assentior. i. consentio platonem. **N**am me o philosophia bonum super. quod deus sit finis oiam rerum et summum bonum. secundo commemoras. id est recordari facis. primum quod amisi memoriam. i. quod erat in memoria corporea contagione. i. corporis grauidine. et me debinc. i. secundo commemoras bonum cum amisi memoriam. pressus mole. i. perdere meroris. **T**unc philosophia ostendit quod non tantum bonum recordabitur propter dicta sed cuiusdam alterius quod ignorare se dicebat dicens. si illa priora concessa respicias non aberit longius. i. a memoria tua quin facile recorderis quod dudum confessus es te nescire. i. ignorare in primo libro. **E**t querit **B**oetius. **Q**uia inquit dicit philosophia quid gubernaculis mundus regatur. et dicit hoc. **A**demini inquit me fuisse confessum incertum. i. ignorantiam meam. et licet iam perspiciam. i. agnoscam. tamen desidero planius audire ex te quid afferas. i. quid de hoc dicas. **C** Notandum quod boetius dicit se secundo commemoratum predictorum. quod deus sit finis rerum: et quid sit summum bonum. **P**rimo postquam mole corporis oppressus est amisi memoriam eorum. et postea per studium recordatus est. secundo quia merore et tristitia affectus in ignorantiam eorum lapsus est. sed postea per instructionem philosophie ad memoriam rediit.

C Adundum hunc inquit deo regi paulo animi munime dubitandum putabas. **B**. **N**e nunc quidem arbitror inquit: nec unquam dubitandum putabo. quibusque in hoc rationibus accedam. breuiter exponam. **A**dundus hic ex tam diuersis contrariisque partibus in unam formam minime conuenisset. nisi vnus esset qui tam diuersa coniungeret coniuncta vero naturarum ipsa diuersitas intus discors dissociaret atque diuelleret: nisi esset vnus qui quod nexuit contineret. **N**on tam vero certo nature ordo procederet: nec tam dispositos motus: locis: temporibus: efficientia spaciis qualitatibus explicaret nisi vnus esset qui has mutationum varietates manens ipse disponeret. hoc quod est quo condita manent atque agitantur visitato cunctis vocabulo deum nomino. **P**.

C Adundum hunc inquit deo regi. **I**de philosophia vult ostendere intentum. et primo admonet boetium de quodam prius concessio. et boetius illud fatetur et ratione confirmat. secundo philosophia ostendit quibus gubernaculis regatur mundus. ibi. **T**unc illa inquit

illa inquit. Primo dicit. O boeti tu pauloante. s. in primo libro putabas minime dubitandum hunc mundum regere a deo. Dicit boetius minime arbitror dubitandum. nec unquam putabo. et ego breuiter proponam quibus rationibus accedam ad hoc probandum. Et inquit boetius rationes suas dices. hic mundus minime conuenisset in unam formam et tamen diuersis et contrariis partibus. nisi esset unum qui tam diuersa coniungeret. super. qui est deus. et ipsa diuersitas naturarum huius mundi discors inuicem dissociaret. atque diuelleret coniuncta. nisi esset qui contineret. id est conseruaret quod necit. id est conseruaret quod super. est deus. ordo vero nature tam certus non prederet. nec explicaret tam dispositos motus. id est ordinatos motus locis temporibus efficientia spaciis. qualitatibus. nisi esset unus qui ipse manens. s. immobilis disponderet has varietates mutationum queque ante hoc est quo condita. id est creata manent et agitantur. id est mouentur illud vilitate cunctis in cubulo nemo deus. Et notandum quod boetius inuenit tres rationes quod mundus regatur a deo. Prima sumitur ex diuersitate rerum conueniente que talis est. Diuersa et contraria non inueniuntur in se. cum igitur mundus vultus sit ex partibus contrariis ut ex elementis oportet ut aliquid sit vniuersale eas et hoc est deus. ergo mundus regitur a deo. Hanc rationem tangit ibi. Adundum hic. Secunda ratio sumitur ex contrariis simul conseruacione. que talis est. Diuersa contraria ex proprietate sue nature dissociantur ab inuicem nisi ab aliquo conseruentur. s. partes mundi sunt diuersa et contraria. ergo. et. Hanc rationem tangit ibi. Coniuncta vero. Tertia ratio sumitur ex ordinata motuum dispositione que talis est. Nihil certitudine liter et regulariter mouetur secundum dispositionem loci temporis efficientie. spaciis et quantitate nisi sit vniuersale rectificans et regulans huius motus eorum qui sunt in mundo sunt regulariter secundum predicta quibus. ergo necesse est ponere rectificantem et regulantem quod est deus. ergo mundus regitur a deo. Hanc rationem tangit ibi. Non tam certus. Et notandum quod regulares motus sunt in mundo locis quantum ad proximationem et elongationem solis in obliquo circulo. sunt etiam temporibus quantum ad variationem diei et noctis. sunt efficientia. quia luna efficit augmentationem et diminutionem humiditatis secundum sui crescentiam et de crescentiam et efficit fluxum et refluxum maris. sunt et ordinati motus spaciis: quia luna et alii planete maiores et minori spacio quoadmodum distant a sole et ab inuicem. et sunt quantitate: quia in estate causat calor. in hyeme frigus.

Cum illa: cum hec inquit ita sentias: paruam mihi restare operam puto. ut felicitatis copiam patriam sospes reuicias: sed que proposuimus intueamur. Nonne in beatitudine sufficientiam numerauimus deumque beatitudinem ipsam esse concessimus. b. Ita quidem. p. Et ad mundum igitur inquit regendum nullis extrinsecis adminiculis indigebit. alioquin si quo egeat plenam sufficientiam non habebit. b. Id inquit ita est necessarium. p. per se igitur solum cuncta disponit. b. Negari inquit nequit. p. Atqui deus ipse bonum esse monstratus est. b. Ademini inquit. p. per bonum igitur cuncta disponit. Si quidem per se regit omnia: quem bonum consensimus: et hic est veluti quidam clauus atque gubernaculum. quo mundana machina stabilis atque incorrupta seruetur. b. Vehementer assentio: inquit: et id te pauloante dicturam tenni licet suspitione prosperi. p. Credo inquit: iam enim ut arbitror vigilantius ad cernenda vera oculos deducis.

Cum illa cum hec inquit ita. Hic proba supposito quod mundus regatur a deo probat. quod ab ipso regatur per suam beatitudinem et dicit. O boeti cum hec ita sentias quod mundus regitur a

deo. puto mihi restare paruam operam. id est paruam laborem ut tu copiosius. id est potens felicitatis. sospes. id est sanus. reuicias patriam. id est cognoscas beatitudinem. Tunc probat quod deus regat mundum sua bonitate dicens. intueamur que proposuimus. nonne numerauimus supra in. 9. prola in beatitudine esse sufficientiam et concessimus deum esse ipsam beatitudinem dicit boetius. Ita est inquit. et hoc concludit philosophia deum nullo indigere ad regendum mundum. dicit ergo. ad mundum regendum deus nullis extrinsecis adminiculis indigebit. alioquin si ita esset quod aliquo egeat. non habebit plenam sufficientiam. Et dicit boetius. Illud inquit est necessarium. Ideo concludit proba. deus cuncta disponit. id est regit. per se solum. dicit boetius. negari nequit. sed deus monstratus est esse ipsum bonum: memini inquit dicit boetius. ergo per bonum deus cuncta disponit: siquidem per se regit omnia. que consensimus esse bonum. et hic deus est veluti quidam clauus atque gubernaculum. quo machina mundana seruetur stabilis et incorrupta. dicit boetius. vehementer. id est valde assentio. et illud te dicturam pauloante. prosperi. licet tenni suspitione: dicit proba. Credo inquit quod hec preuidisti. id est enim ut arbitror vigilantius quam prius deducis oculos ad vera cernenda. Et notandum quod ex littera accipiuntur due rationes ad probandum inuenit. primo probat quod deus per se regit omnia et talis in beatitudine est summa sufficientia sed deus est beatitudo. ergo in deo est summa sufficientia tale autem non indiget extrinsecis gubernaculis. ergo per se deus regit omnia. Secunda ratio probat quod deus per suam bonitatem que non distinguit a deo regit omnia sicut deus per se regit omnia ut visum est: sed deus est ipsum bonum ergo per bonum regit omnia. ut patet de se quia per sua bonitatem et clementiam.

Sed quod dicam non minus ad contuendum patet. b. Quid inquit. p. Cum deus inquit omnia bonitatis clauo gubernare iure credas. eademque omnia sicuti docui. ad bonum naturali intentione festinent. num dubitari potest quod voluntarie regantur sequens ad disponentis nutum veluti conuenientia contempnat atque rectori sponte conuertant. b. Ita inquit necesse est nec beatum regimen esse vide ref. siquidem detrectantium iugum foret. non obtempantium salus. p. Nihil igitur quod naturam seruans deo contraire conetur. b. Nihil inquit. p.

Sed quod dicam hic ponit per quem modum deus omnia gubernat. Et primo ostendit quod omnia gubernat suauiter. quia omnia sibi obediunt. Secundo quod gubernat omnia quia nihil sibi resistere potest. secunda ibi. quid si conetur primo dicit Illud quod dicam non minus patet ad contuendum. id est ad desiderandum. et dicit boetius. quid inquit. Et dicit philosophia: cum deus iure credas omnia gubernare clauo beatitudinis sue. et omnia festinent naturali intentione ad bonum. sicuti docui prius in prola decima. num primo non quid. potest dubitari. quin voluntarie regantur et sponte conuertant se ad nutum disponentis veluti conuenientia. id est obedientia. et contempnata. id est coaptata suo rectori. dicit boetius. Ita inquit necesse est. quia non videtur beatum esse regimen dei. si foret iugum detrectantium. id est recusantium sicut bos lasciuus recusat iugum et si non esset salus obtempantium. id est obedientium ergo dicit philosophia: nihil est quod naturam seruans conetur. id est laboret contraire deo. Dicit boetius. Nihil inquit. Et nota quod cum gubernare nihil aliud sit nisi in fines ordinare. nec aliud est deum per bonitatem gubernare. quam per beatitudinem in fines dirigere. et cum omnia naturaliter tendant ad bonum tanquam in fines: manifestum est quod omnia sponte in fines diriguntur et ita naturaliter omnia sponte obediunt gubernanti. et per consequens deus regit omnia suauiter. Et nota quod voluntarium secundum perfectam sui rationem tantum inuenit in habitibus voluntate. sed extendendo voluntarium ad omnem op

petitum nō coactum sicut potest reperiri in omnibus, & sic accipitur hic. Nota q̄ nihil seruans naturā repugnat deo licet enī peccator videat deo repugnare ipse non seruat naturā, q̄ peccatū dimittit & deprauat naturā. Etā hoc loquitur hic de appetitu nature vt patet ex superioribus.

Quid si conet ait: nuz tandē proficiet quicq̄ aduersus eum quē iure potentissimū beatitudinis esse cōcessimus. **R.** Priorius inq̄ nihil valeret. **P.** Non est igit̄ aliquid qd̄ summo huic bono vel velit vel possit obistere. **R.** Non inq̄ arbitror. **P.** Est igit̄ summū bonum inq̄ quo regit cuncta fortiter suauiterq̄ disponit. **R.** Tum ego q̄ inq̄ me nō mō ea que cōclusa summa rationū: veruz multo magis hec ipsa quibus vteris verba delectant: ut tandem aliquando stulticiam magna lacerantem sui pudeat. **P.** Accepisti inquit in fabulis lacessentes celū gigantes: sed illos quoq̄ vt idoneum fuit benigna fortitudo disposuit.

Quid si conetur: ait num tandem. **R.** Hec ostendit p̄bia q̄ deus regit oia fortiter: q̄ nihil est quod possit sibi resistere. Secundo confirmat hoc p̄ quandā fabulam. Ibi accepisti. **P.** Primo dicit. Si quid conet resistere deo, nūquid aliquid proficiet aduersus eū quē cōcessimus esse potentissimū iure beatitudinis, i. ex eo q̄ ē beatitudo, dicit Boetius. Priorius nihil valeret supple resistere. Igitur dicit p̄bia non est aliquid quod huic summo bono vel velit vel possit obistere. Dicit boetius. Non arbitror. Ideo dicit p̄bia. Philosophia summum bonū est quod regit cuncta fortiter suauiterq̄ disponit, dicit Boetius q̄. i. q̄tum. me ea summa rationis que modo conclusa est non modo, i. non tantummodo me delectat. verum pro sed hec ipsa verba quibus vteris multo magis delectant me, ita ut stulticiā, idest me stultum lacerantem, i. male reprehendentem, magna, i. q̄ tangunt diuinam gubernationem pudeat sul. Tunc confirmat per fabulam q̄ nihil potest resistere deo que talis est. Gigantes volentes expellere deos de celo posuerunt montem super montē ut ascenderent: quod videns iupiter ipso fulmine deiecit & montibus depressit, & hec in secundo metamorphoseos. Unde dicit. O boeti accepisti, i. vidi cisti in fabulis gigantes lacessentes, idest lacerare volentes celus, sed fortitudo benigna, i. dei, illos disposuit & de posuit vt condignū fuit. Nota p̄bia philosophia hic alludit verbis sacre scripture que dicit Attingit ergo a fine vsq̄ ad finē fortiter et disponit omnia suauiter: ideo dicit boetius se non tantum delectari in istis rationibus quantum in suis verbis.

Sed visne rationes ipsas inuicem collidamus forsitan ex hmoi conflictatione pulchra quedā veritatis scintilla diffiliet. **R.** Tuo inq̄ arbitratu **P.** deū inquit esse omnipotentem nemo dubitauerit. **R.** Qui quidā inq̄ mente consistat: nullus prozsus ambigat. **P.** Qui vō ē inquit omnipotēs: nihil est qd̄ ille non possit. **R.** Nihil inq̄. **P.** Nuz igit̄ deus facere malum potest. **R.** Adinime inq̄. **P.** Malum igit̄ inquit nihil est cum id facere ille non possit: qui nihil non potest. **R.**

Sed visne rationes ipsas inuicem. **R.** Hic p̄bia philosophia concludit ex dictis q̄ malū nihil sit. Et primo petit assensum boeti, v. Visne ipsas ratios, idest propositiones ratioe p̄bata, inuicem collidamus, idest cōponamus forsitan ex cōflictatione huius diffiliet, idest procedet, quedā pulchra scintilla veritatis. Et dicit Boe, fiat inq̄ tuo arbitratu, i. tua voluntate. Tunc ponit propositionem manifestā dicens.

Nemo dubitauerit deum esse omnipotentē. Dicit boetius. Nullus prozsus ambigat, qui mente consistat, i. qui sane mentis ē. Tunc assumit aliā propositionē dicens, qui vō est omnipotēs, nihil est qd̄ ille non possit, dicit boetius nihil inq̄. Tunc ponit aliā propositionē deus non potest facere malū, dicit boe, minime, igit̄ cōcludit p̄bia, malū nihil est, cum illud facere non possit, ille qui nihil nō potest facere, idest oia facere. Nota dicitur sicut deus est causa efficiens omnium ita ē finis omnium, vñ quicq̄ fit ab eo ordinat̄ ad ipm̄ tamq̄ ad finē, si ergo deus faceret malū ordinaretur ad ipm̄ tamq̄ ad finē, & cum ipse sit bonū malū ordinaretur ad bonū ergo deus non potest facere malū tanq̄ aliqd̄ p̄ se intennū. Est ergo conclusio quā p̄bia infert q̄ malū nihil est ratio cōclusionis est, deus potest facere omne quod est cū sit omnipotēs, sed deus nō potest facere malum, ergo malū nihil est. Et si viseres si malū nihil est euz homo damnet̄ pro malo danabit̄ pro nihilo. Dicendū q̄ malum dicit defectū boni, nō negatiue sed p̄natiue, & id malum est defectus boni quod debet haberi, & q̄ in potestate hominis est illud habere, & si nō habet illud bonū cum debet habere, ideo damnat̄ & ponitur ex p̄lu. Aliquis tenet solvere centū libras, & si non soluat incarcet̄ rabiē, certum est q̄ non solvere non est aliquid sed nihil, non tantum simplr̄ dicitur aliquis incarcetari pro nihilo sed ideo quia nihil erat quod debuit aliquid esse.

Quidis ne inq̄ me, inextricabilem laborintum rationibus terens: Duo nec quidē qua egrediaris introcas: nūc vō quo introieris egrediare. Admirabilem quendam diuine simplicitatis orbem, cōplicas. Et enim pauloante a beatitudine incipiens eam summum bonū cōvicebas quam in summo deo sitam loquebare. Ip̄m quoq̄ deum summum cō bonū plenamq̄ beatitudinem dissecebas, ex quo neminem beatū fore: nisi qui pariter deus eēt quasi munusculum dabas. Rursus ip̄am boni formā dei ac beatitudinis loquebaris eēt substantiam. Ip̄sumq̄ vnum idipsuz eēt bonū dicebas qd̄ ab oī reruz natura peteret. Deum quoq̄ bōitatis gubernaculis vniuersitatē regere disputabas volentiaq̄ cuncta parere illi, nec vllaz mali esse naturā. Atq̄ hec nullis extrisecis scriptis: s̄ altero ex altero fidē trahente insitis domesticisq̄ probationibus explicabas. **R.**

Quidisne inquit me. **R.** Hic boetius mouet questionem p̄bia philosophie, secundo p̄bia soluit ibi. Tum illa. **P.** Prior boeti⁹ admirās de cōnexionē & conuolūtiōe rationum quib⁹ p̄bia philosophia vsa ē querit vtrū ista cōnexiono rationū sit ex delusione p̄bie vel p̄natiue ex natura rei, & breuiter illas rōnes recolligit & dicit. **O** p̄bia iudis, i. deludis ne me, terens, i. formās laborintū, i. laborē difficilem rōnibus faciēdo rōnes circulares, quo, s. laborinto egrediaris ea pte q̄ introcas & egrediare eo loco quo introieris, tu complicas, q̄ndam orbē admirabile diuine simplicitatis, i. factis mirabilē circulationē rōnis inde diuina simplicitate, & tūc breuiter recolligit rōnes, v. tu, pauloant̄ incipiens a beatitudine dicebas eaz eēt summū bonū quā beatitudinē tu loq̄bare eēt sitā in summo deo, & dissecebas deū eēt summū bonū et plenā beatitudinē, ex quo dabas, i. iserebas, quasi munusculū, i. correatiū neminē fore beatū nisi eēt deus, rursus tu loquebaris formā boni eēt substantiā dei & beatitudis, & dicebas ip̄m vnum esse idipm̄ qd̄ bonū, & illud bonū dicebas eēt qd̄ peteret ab oī nā rex: & tu disputabas, i. disputādo p̄babas deū regere vniuersitatem gubernaculis bonitatis & cūcta volentia parere, i. obedire deo, nec vllā eēt naturam mali, & hec oia explicabas

explicabas nullis rationibus sumptis extrinsecus. i. non accipiendo principia extrinseca. sed insitis. i. intrinsecis & do mesticis idest propriis & convenientibus probationibus rei de qua agebat altero assumpto trabente fide. i. certitudi ne ex altero. Nota laborinus dicebatur domus pceda h qua cum aliquis intendebat intrare exiit. & creundo tra uit. & cōsuevit depingi circularibus protractionibus. & transumit hic ad designandū circulationes & reuolutiōes rōnū. Nota q̄ circuolutio. & cōnerio rōnū q̄bus pbia vta est nō est sic circularis q̄ vna & eadē ppositio sit prin cipium & cōclusio respectu eiusdem. q̄ sic nō ptingit demō strare circulo: ut p̄ p̄a posteriorum. sed dicitur cōnerio circularis. q̄ rōes ex inuicē dependent. ita q̄ p̄positio conclusa. in vna sit principii alterius cōclusionis in alia. nec propter istas diuersas cōclusiones est aliqua diuersitas in deo. sed omnia sunt idem simpliciter.

Cum illa minime inq̄ ludimus rēq̄ oīm mari mā dei mūere: quē dudū deprecabamur exegim⁹. ea ē. n. diuine forma substātie: ut neq̄ in externa dilabatur. nec in se externum aliq̄d ipsa suscipiat. S̄z sicut de ea p̄menides ait. oēm tu circulo adducis sp̄te multitudinē. i. rēq̄ orbem mobile rotat se in mobilem ipsa cōseruat. Qd̄ si rōnes quoq̄ nō ex tra petitas: sed intra rei quam tractabamus am bitum collocatas agitauimus: nihil est qd̄ admi rere: cū platone sanciente didiceris: cognatos de quib⁹ loquūtur rebus oportere esse sermones

Cum illa minime inq̄. Hic p̄bia r̄idet boetio ad q̄stio nem. & dicit. Adinime ludimus. sed nos exegimus. i. perfe ctimus munere dei quē dudum deprecabamur rēq̄ maximā oīm rēq̄. ea. n. i. talis est forma. i. dispositio diuine substā tie. ut neq̄ in externa. i. in exteriora. dilabatur. i. cadat nec suscipiat aliquid externū. i. extrinsecū in se. quod probat au ctoritāte p̄menidis. quā p̄io ponit in greco deinde sensum eius subiūgit in latino. d. Sed sicut p̄menides de ea ait. i. substantia diuina. q̄ diuina substantia rēq̄ orbē mobile rotat idest mutat res circulatione generationis & corruptio nis. & mutando res ipsa non mutat sed se immobile cōser uat. O boeti si nos agitauimus. i. cōmouimus ratiōes. nō extra. i. non ab extrinsecis petitas. i. sumptas: sed collatas in tra rei ambitū. quā rem tractabam⁹: Nihil. est q̄ de hoc admirare. idest admireris. cum. i. ex quo tu didiceris. Pla tone: sanciente. i. confirmāte: sermones oportere eē cogna tos. i. proprios. cōuenientes rebus. de quibus sup. rebus loquūtur. Nota q̄ sermones accipiendū sunt s̄m mate riam subiectam q̄ certitudo nō est simpliciter querēda ra tionibus ex p̄mo et̄bi. vbi dicit q̄ disciplinati est tantum inq̄rere certitudinē s̄m vniūquodq̄ genus q̄ntum natura rei patit. Cum igitur deus sic regat omnia preter hoc q̄ cōmiscet cum eis ex li. de cau. sermones de diuina sub stantia accipiendū sunt s̄m intranea diuine substantie & nō s̄m extranea cum nō commisceatur cum eis.

CAdetrum duodecimū huius tertii libri.

Felix qui potuit boni
Fontem visere lucidum.
Felix qui potuit grauis
Terre soluere vincula.

CAdetrum. i. z. tertii libri.

Felix q̄ potuit. rē. Istud est duodecimū metrū & vltimū hui⁹ tertii. qd̄ dicit gliconicū. ab iusto re. coriambicū a pede p̄cedente. Iusto. n. p̄d̄if sp̄deus. dicitō felix. sc̄do coriamb⁹ dicitō q̄ potuit. tertio p̄r̄ichē vel trochēus. i. quo metro p̄bia p̄ q̄ ostendit que sit vera beatitudo & vbi sit sita. hōrtat nūc ad p̄seuerandū in cōtēplatione illius beatitudinis. & p̄-

mo ponit illū eē felicem qui relicto terrenis vacat diuine cōtēplationi. sc̄do ostendit qd̄ h̄mōi cōtēplationē sp̄diat tertio. illud impedimētū vitare docet. sc̄da ibi. Quōdā. tertia ibi. Vos hec fabula. primo dicit. felix supple ē q̄ po tuit. visere. i. desiderabilē videre. lucidū fontē boni. i. deū qui est fons oīs boni. & felix est qui potuit soluere vincu la. i. affectiones. grauis terre. i. terrenoz q̄ sua grauitate trahunt hōiem deorsum. Nota q̄ felix ē q̄ speculatur fontē boni & q̄ contēnit delectationes terrenas. vñ in libro de pomo & morte arist. scribit. Beata est ala q̄ nō ē infecta p̄anis opib⁹ hui⁹ mūdi. & intellexit suū creatorē. ipsa est. que reuertet in locū suū in delictis magnis. ve autē ale que nō h̄ posse redeūdi ad patriā suā. turpia. n. opa & delecta tiones corporales impediūt ascensum eius sursum.

CQuondam funera coningis

Vates thraicinus gemens.
Postq̄ flebilibus modis
Siluas currere mobiles
Amnes stare coegerat:
Iunxitq̄ intrepidum latūs
Senis cerna leonibus.
Nec visum timuit lepus
Iam cantu placidum canem.
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris vteret:
Nec qui cuncta subegerant:
Adulcerent dominum modū.
Immites superos querens.
Infernas adiit domos
Illuc blanda sonantibus.
Lardis carmina temperans
Quicquid precipuis dee
Ad matris fontibus hauserat.
Quod luctus dabat impotens.
Quod luctam geminans amor
Deflet. trenera commouens.
Et dulci veniam prece
Ambrarum dominos rogat.

CQuondā funera cō. Hic ostendit qd̄ sp̄diat cōtēplationē diuinorū q̄ ē affect⁹ terrenoz: qd̄ declarat p̄ q̄ndā fabu lam. q̄ talis ē. Orpheus filius calliope fuit cytarista q̄ tāta dulcedine cythare resonabat q̄ nō tantū hōies. sed et̄iaz bruta allerit: & iūtātū ea demulset q̄ iper⁹ suos naturales dimittēbāt. siluas currere. flua stat fecit. hic habuit vrōrē dictā euridicē quā cū pastor aristē adamare vellet ipsa fu gis. p̄ prata calcato qd̄ sp̄te interit & ad iferos descēdit quā orphe⁹ volens ab iferis reducere. dōs signos sua ci thara placare cepit. s̄z cū n̄ p̄ficeret ad ifernū descēdit. & i tāntū dōs ifernales delinuit. q̄ p̄cessa ē ei vrōr tali p̄ditōe anq̄ exiret ifernū nō stereret retro aspectū vrōrē respiciē do. cū autē tā p̄pe exiisset orphe⁹ amore allect⁹ retrospe xit & sic vrōrē p̄didit. Circa istā fabulā sic p̄cedit. p̄io ostē dit quōd orphe⁹ ad iferos descēdēs p̄ vrōrē rogauit. sc̄do quōd mōstra iferni placauit. tertio ostēdit quōd vrōr. ei p̄ces sa fuit & eā p̄didit. sc̄da ibi. Stupet. tertia ibi tādē. vñ p̄io Vates thraicinus. i. orphe⁹ de thraicia puincia oriūd⁹. vñ et̄iaz vates. i. sapiēs a multis. ille quōdā gemēs. i. deplo rans funera. i. mortē p̄iugis postq̄ coegerat amnes. i. flu uios stare. siluas currere mobiles post ip̄m flebilibus mo dis. i. modulationib⁹ cythare. q̄s sc̄do formauit & postq̄ cerna iūctū intrepidū lat⁹ sc̄uis leonib⁹. q̄z cerna sc̄debat se q̄ndo modulāt⁹ orphel. nec lep⁹ timuit canē visū tā plac

dū. i. placatū cātu. i. sono cithare. q. lep. a cās sūr scq̄bā tur ipm. Cū āt ferroz. i. amor flagrantior. i. ardētior: vze rer. i. ma. i. interiora pectoris orphei a cū mōi. i. modulationes: q. cūcta subegerāt. i. subiecerāt si mulcerēt. i. si placarēt. vñ. f. orphei. ipe querēs supos. i. deos imites. ga placari nō poterāt. adit domos infernas. i. infernales. il lic tēperās blanda carmīa sonantib⁹ cordis. ipe deslet. i. flebiliter decātat in cythara. q. qd̄ hauserat ex precipuis fontib⁹ matris. f. deo caliope. i. ipe deslet qd̄ luctus ipotēs q̄ facit hominē ipotentē. sibi dabat. i. concessit. i. deslet il. lud qd̄ dabat sibi amor geminans luctū quomō cōmouēt trenera. i. inferna. i. rogat dominos vmbzarum. i. infernales. dulci. p. cece ventas. i. relaxationē sue vrozis. C. Nota fm̄ Aristo. z. metē. i. cōmētatozem. z. celi z. mundi nō oēs accipiunt veritatē p̄ eundē modū. tū pp̄ diuersas conuetudinē. tū pp̄ diuersā nāz. tū pp̄ paucitatē instructiōis in logica. Cū qdā recipiunt veritatē per modū demonstratiōis. quidā per modū auctoritatū. quidā p̄ modū fabularum. vt ergo pb̄ia talibus satisfaciāt aliquando demonstatiōibus aliquando auctoritatib⁹ vtitur aliquando fabulas iterferit sicut in p̄posito. C. Notandū q. orpheus dicitur vates q. carmīa composuit. dicitur autem vates a vi mentis vel a video. C. Notandū q. trenera dicitur q̄ si lamentabilia. a trenus nī. qd̄ est lamentatio. Et trenerus in singulari ē nomē cuiusdam montis in quo dicit̄ eē via ad infernum. in plurali trenera significat loca infernalīa. sicut dicit̄ Aug. Cōmūiter autem inuenitur hoc nomen scriptū sine. r. in p̄ia syllaba. vñ tenera vel tener⁹ sic i doctrinali. Trener⁹ isern⁹. tū Aug. scribit̄ tū p. r. vt trener⁹: trenera. vñ forā et vito scriptoz q̄sq̄ subtrahit. r.

Stupet tergeminus nouo
Laptus carmine ianitor.
Que fontes agitant meta
Utrices scelerum dee.
Jam meste lachrymis madent.
Non irionium caput
Ueloz precipitat rota.
Et longa siti perditus
Spernit flumina tantalus.
Uultur dum satur est modis
Non trahit Ticii iecur.

C. Stupet tergeminus nouo. Hic ostendit quō orpheus mōstra i ferni placavit dicens. Ianitor iserni qui dicit̄ cerberus q̄ si vorator carnisum: ille tergeminus. i. habens tria capita canina. capus fuit nouo carmine. i. melodia p̄ius inaudita. z. stupet. i. admirat. tunc ostendit quō alia monstra ipsa cauerit dicens q. tres furie infernales i. besiphone Alceeto Medegra q̄ sunt vtrices scelerum inferentes metuz peccatoribus iste lachrimabant. pp̄ dulcedinem cythare. Cū dicit̄ dee. i. furie tres vtrices scelerum. i. peccatorū. q. dee agitant. i. verant. fontes. i. peccatores. metu. i. timore iam meste madent. i. fluunt lachrymis. Tunc tangit remissionem pene tantali. C. Vbi sciendū q. tantalus dicit̄ lacerasse p̄ prium filius: dans euz diis ad comedendū pro quo vāna tus fuit. Dicit̄ autem in inferno habere aquā vsqz ad mētum. z. poma pendētia ante os z. tū deficere siti z. fame cum enim vult sumere aquā vel pomū fugiunt ab eo. iste tantalus sp̄ruit flumina. orpheo canente. vnde dicit̄ tā talus p̄ditus. i. cōsumptus longa. i. magna siti. sp̄ruit flu

mina. Tunc ostendit remissionem pene. Ticii. Vnde scē dum q. Ticius voluit concubere cum latona matre apollinis. quē apollo interfecit z. in isernuz relegauit iecur vultur deuorat. Orpheo autē canente vultur cessauit lamia re iecur eius. vñ dicit. dum vultur est satur: modis. i. modulationibus orphei non trahit. i. non lanauit iecur ticii.

Tandem vincimur arbiter
Umbzarum miserans ait.
Donemus comitem viro
Emptam carmine coniugem.
Sed lex dona coerceat
Ne dum tartara liquerit.
Uhas sit lumina flectere.
Quis legem det amantibus
Maioz lex amor est sibi.
Heu noctis prope terminos
Orpheus euridicem suam
Vidit: perdidit: occidit.

C. Tandem vincimur arbiter. Hic ostendit. quō orpheo vroz sua concessa fuit. z. quō eā p̄didit dicens. Tandem arbiter. i. iudex vmbzarum iste miserans. i. misericordiā habens ait. nos vincimur. donemus. i. restituamus. viro scz orpheo comitem coniugem. emptam. idest comparatā carmīe suo. sed lex. i. cōditio. coerceat ista dona. ne p̄bas sit sibi deducenti vrozem flectere lumina. i. oculos respiciēdo vrozē. dūz liquerit. i. relinquerit. tartara. z. tunc exclamat dicens Quis det. i. sponit legē amantib⁹. q. v. amor nō dz coere ri lege. q. amor maioz lex est sibi. i. maioz amor ē lege. Et subdit: Heu ppe terminos noctis. i. iserni. Orpheus curi dicit̄ vrozē suā vidit respiciēdo a tergo eā p̄didit ab iserni nō deducendo. occidit inferno cam relinquendo. C. Notandū q. apud inferos arbiter. i. iudex vmbzar. dicit̄ ad amantus q. cogit asās ad fatendū peccata cōmissa: z. vni cuiqz fm̄ merita sua penam distribuit. Iste adamātus vidit donemus viro coniugē. C. Notandū q. amor non pōt lege coereeri. nam ex incenso amore hō sepius trāsgredit̄ legem z. amor fortior est ad aliqd̄ iplendum: qz lex ad coerecendū. id dicit̄ qz legē det amantibus: maioz lex est sibi. q. v. pp̄ qd̄ lex dat amantib⁹ cū p̄ se dura lex sit amare.

Vos hec fabula respicit.
Quicumqz in superum diem
Adentem ducere queritis.
Nam qui tartarum in specus
Victus lumina flexerit.
Quicquid precipitum trahit
Perdit: dum videt inferos.

C. Vos hec fabula respicit. Hic pb̄ia applicādo fabulam ad p̄positū ostendit nos vitare ipedimētū p̄teplatiōis sūmī boni z. vñ. O boles q̄cūqz q̄ritis. i. vultis. ducere mētē. i. mentis p̄teplatiōes. in superū diē. i. i supnā claritatē hec fabula tā dicta respicit vos. qz ad vestrā iformatiōez induta. Nā q. victus affectu terrenoz: flexerit lumina. i. oculos rōnis z. itellect⁹ in tartareū specus. i. i terrena que dū cūt ad tartareā p̄funditatē. Quicquid precipitum idest bonū. trahit. i. laborādo. illud p̄dit. vñ vidit inferos. i. dū i tendit terrēis. i. tp̄alibus q̄ sūt infima. C. Nota q. p̄cupia z. affectus terrenoz ipedit p̄teplatiōem sūmī boni. Vnde Boetius i tractatu de sūmo bono dicit. Inordinata p̄cupia multos ipedit a sūmo bono. q̄stā. n. p̄gritā scq̄ videmus Quosdā. n. dlectatiōes sēfiales. Quosdā. n. desideria auri z. argēti exceptis paucis virtis honorādis pb̄is q. p̄tēnt sēfius desideria z. sequit̄ d̄sideria itellect⁹. z. ppe finē eiusdem tractatus dicit. Iudbus maxime delectat̄ i p̄io p̄micipio in p̄teplatiōe sue bonitatis z. hec sola ē recta delectatio: hec

tio. hec enim est vsta pboy sine qua nemo viuít vta recta
Et subdit. p bñm aut voco oēs hóles viuientes ordine nãe
tendēs in alta r finies vitã acgrit vltimũ finē r optimũ vi
te hñane q̄ d̄ deus gloriofus benedictus in secula seculor̄
C Explicít liber tertius de consolatione p̄bie.

Incipit liber quartus. Prosa prima.

Ec cū p̄b̄osophia dignitate un
tus. r oris granitate seruata lenit̄
suauiterq; cecinisset. Tū ego non
dum penitus insiti meroris oblit̄
intentionē dicef̄ adhuc aliqd̄ parã
tis abrupti. Et o iquã veri p̄uicia
lumis q̄ vsq; adhuc tua fudit oratio tū sai specu
latione diuina: tū tuis rationibus inuicta patue
runt. Ea q; mibi. r si ob iniurie dolorē nuper ob
lita: non tamē ante hac prozsus ignorata dixisti.

Incipit liber quartus. Prosa prima.

Ec cū p̄bia dignitate vultus. h̄ic incipit quar
tus liber de consolatione p̄bie. cuius hec est p
sa prima. in quo libro p̄bia assignat causas q̄re
mala cōcedant̄ i regno dei: cū ois rex rector
dñs existat. i. de⁹. r probat bonos semp̄ eē po
tētes r malos impotentes. r sicut vitia nūq; sūt sine pena
ita virtutes nūq; sunt sine premio. Probat etiam q; ois
fortuna rã prospera q̄ aduersa bonis est ad p̄fectũ. malis
ãt ad interitũ. Etiam probat q; omnia que sunt a deo re
cte fiunt r alia plura sicut patebit. Et diuidit̄ iste liber in
14. partes. q; septem sunt prose r septē metra huius q̄ri
de qbus patebit in processu. Primo ergo ofidit. Boetius
quō intentionē p̄bie adhuc pantis plura dicere interrupit
proponendo cãs sui doloris. Secdo p̄bia p̄mittit sibi per
fectam curã. Tertio dat modum curandi ipsum scda ibi
Tum illa r esset. tertia ibi. Et q̄m. Et quarto prozrupi. i. i
intentionem ipsum curando in sequēti prosa. ibi. Tū ego.
Primo ofidit. quō interrupit intentionē p̄bie volentis plu
ra loqui. Secdo p̄bat cãs sui doloris. scda ibi. Sz ea ipsa
est. Primo dicit. Cum p̄bia cecinisset. i. decantasset. hec.
i. p̄dicta. seruata leniter. i. delectabiliter. r suauiter. i. dul
citer: dignitate idest reuerentia vultus scilz sui r grauita
te oris. i. sermonis sup. sui. Tū. i. post hec. ego. i. Boeti⁹
nondũ. i. non adhuc. oblitus. i. inemor. penitus. i. olo. in
siti meroris. i. intrinseci doloris. Ego Boetius abrupti. i. i
terrupi. intentionem. i. p̄positum p̄bie parantis. i. intendē
tis. dicef̄ adhuc aliquid. Et inquam. i. dixi: O p̄uia. i. p̄e
ambula. veri luminis. i. perfecte cognitiōis. Silla que tua
oratio. i. tuus sermo. fudit. i. locutus est. buculz. i. ad istũ
librum quartũ. patuerunt. i. manifesta fuerunt. inuicta. i.
insolubilia. Tum. i. aliqñ. diuina speculatiōe. i. sancta cō
templatione. tum. i. aliqñ tuis rōnibus. i. demonstrationi
bus. Et ea. i. illa p̄dicta. r si pro quibus oblita mibi nup
idest aliqñ determinationem ob dolorē iniurie sup. quam
perpeffus sum a Theodorico rege gottorũ. non tñ dixisti
prozsus. i. olo. hec. i. p̄dicta. ignorata. i. ignota. antebac
idest buculz. Nota q; dignitas. est honesta r impiofa
auctoritas. dicef̄ aut̄ p̄bia habere dignitatem vultus pp
sui honestatem. q; s̄m Tullium sola sapia est que meretur
honores. r pp sui auctoritatem que digna est imitatione
Etiam p̄bia dicitur esse grauis ore. i. stabili sermone. quia
sermones p̄b̄osophia firmitate rōnum insunt stabilitati
Nota cu; p̄bia ofidisset quid sit summũ bonum r in quo
situm sit. r fecisset exhortationem ad illud querendus intē
debat ostendere modum quo ad illud puenit̄. sed añq; ex
pleret illaz intentionem Boetius velut audius ad sciendũ
quedam quorum ignora: tia detinebat ipsum in merore.
interrupit intentionem p̄bie volentis plura dicere. Nota
ta q; p̄b̄osophia dicitur p̄uia veri luminis. q; ipsa clarif
icat animam r trahit eaz ab obscuritate ignorantie ad lu

cem sapientie r ad claritatem intellectus et libro de pomo
Aristo. Vel ideo dicef̄ p̄uia veri luminis. q; per ipsam
tanq; per viam homo peruenit ad cognitionem veri lumi
nis quod est deus: quia scribitur in libro de pomo q; per
p̄b̄osophiam homo cognoscit suum creatorem. qui de
nihilō fecit omnia. qui est inceptor omnium inceptorum.
r omnium principiorum principium. Et ibidem scribitur
oportuit vt p̄b̄osophia mitteretur ad instruendus igno
rantes. r eos qui non cognouerunt suum creatorem.

Sed ea ipsa est vel maxima nostri cã meroris:
q; cū rerum bonis rector existat vel esse omni
no mala possint. vel impunita pretereāt. Quod
solum quanta dignum sit admiratiōe: p̄fecto cō
sidera. Et huic aliud maius adiungitur: Nam
imperante flozenteq; nequitia virtus non solum
premissis caret: verũ etiam sceleratorum pedib⁹
sebiecta calcatur: r i locum facinorum supplicia
luit. Que fieri in regno scientis omnia: potentis
omnia sed bona tm̄ modo volētis dei nemo satis
potest nec admirari nec conqueri. P.

Sed ea ipsa est. h̄ic Boetius proponit causas sui mero
ris dicens. Sed ea ipsa est causa nostri meroris r maxima
causa. q; cum rector rerum. i. deus bon⁹ existat: vel eē ma
la omnino possint. vel pretereant impunita q̄ salit̄ si nul
lum aliud inconueniens sequerē: considera quãta sit oi
gnum admiratione. At pro sed. huic adiungit̄. i. addit̄ aliũ
maius sup. admirandum. Nam pro quã. imperante. i.
p̄cipiente. r flozente. i. vigente. nequitia. i. nequitiosis bo
minibus virt⁹. i. homo virtuosus. non solum. i. non tm̄
caret premissis veruz etiam ipsa virtus subiecta. i. subdita.
calcatur pedibus. i. potentis. sceleratorum. i. malorum
r ipsa virtus luit. i. patitur supplicia. i. penas in locum faci
norum. idest virtuosũ loco. que. i. p̄dicta fieri. i. permit
tit̄ in regno. i. in mũdo. scientis omnia. i. dei: r potentis oia
sed volentis. i. intendētis. tm̄ modo. bona. nemo satis vel
admirari nec conqueri p̄de. i. querimonia facere. Nota
q; mala sunt i mundo patet quia ratio semp̄ deprecat̄ ad
bonum. Cum ergo. malis non regantur iudicio recte rōnis
sed vincantur passionibus ire r concupiscentie ideo defici
unt a bono. Item. superhabundantia r defectus sūt de
genere malorum. cum virtus consistat in medio. cum igit̄
in pluribus sit superhabundantia r defectus. p; q; mala
sunt in mundo. Luz aut̄ oia dependeat a deo celoz r tota
natura. r deus essentialiter sit bonus. mirabile ē quō ma
la esse possunt. vel saltem p̄maneat impunita. Nota q;
quia boni attingunt finem omniũ rerum. i. summũ bonũ
ideo sunt potentes. mali autē quia hoc ipsum attingere nō
possunt sunt impotentes. Et q; Boetius in primo libro
secta prosa dixit se ignorare quis sit finis omniũ rez. ideo
putabat bonos eē ipotētes. malos aut̄ potētes. r de h̄ Boe
tius admiratur: vt p; in littera r ista ē vna cã sui doloris

Tum illa r esset inquit infiniti stuporis omni
busq; horribilius monstris: sicuti tu estimas in
tanti velut patrifamilias dispositissima domo:
vilia vasa colerentur: p̄ciosa sordescerent. Sz
non ita est. Nam si ea que pauloãte conclusa sūt
inconuulsa seruant: ipso de cuius nunc regno lo
quimur auctore cognosces: semper quidem potē
tes bonos esse: malos vō abiectos semp̄ atq; im
becilles: nec sine pena vnq; esse vitia nec sine pre
mio virtutes: bonis felicia: malis semper infor
tunata cōtingere: multa q; id genus q̄ sopitis q̄
relis firmate soliditate corroborent.

Cuius illa re. Sic pbia promittit. S. pfectam curam que consistit in tractatione huius materie. v. O Boetti et ceteris infinitis supois. i. admirationis et esset horribilius oibus monstris. i. deformitatibus si in dispositissima. i. i ordina tissima. domo. s. in mundo. rati patrifamilias. i. dei. si ibi coleret. i. honoraret. vilia vasa. i. mali hoies. et si prectosa vasa. i. boni hoies forderent. i. vilerent. sic tu estimas sed non est ita. Nam si ea que pauloante conclusa sunt. ser vantur inconuulsa. i. integra in sui veritate. tu auctore. i. doctore ipso deo. de cuius regno nunc loquimur cognosces. se per bonos esse potentes: malos vero impotentes nec vna vi tia esse sine peccata: nec sine pmo esse virtutes. et cognosces multa id genus. i. huius generis. que corroborat te firma soliditate. i. ptra aduersitatem fortune querelis tuis sopi tis idest remotis. **N**otandum sicut postea patebit oia que sunt recte a deo fiunt. Cum igitur ordo iustitie requirit vi tia puniri: virtutes remunerari. si mali maneret impuniti et boni irremunerati: et sic peruersus esset ordo i domo dei scz in mundo quod est horribilius omnibus monstris.

Et quoniam de formaz btitudinis me dandaz monstrate vidisti. quo etiam sita sit agnouisti: decursis ol bus que pretermittere necessarium puto: viam tibi que te domum reuebat ostendam. **P**enas etiam tue menti quibus se in altum tollere possit affigam: vt pturbatide depulsa sospes in patriaz meo ductu: mea semita: meis etiam vehiculis re uertaris.

Et quoniam vere formaz. Sic pbia dat modum curandi ipsum Boetium dicens. Quoniam dudu. s. in tertio libro. vidisti for mani vere btitudinis me monstrante. i. docente oibus de cursis. i. ptraffitis. que puto necessarius pretermittere. ostendendam tibi viam que te reuebat. i. reducat. domum. i. ad cognitionem vere btitudinis. et ego affigam. i. apponam tue menti. pennas. i. rationes quibus mens possit se tollere in altum vt depulsa pturbatione contingente tibi ex affectu bonoz temporalium. reuertaris sospes i patriam meo ductu. mea se mita. meis vehiculis. **N**ota quod per pennas quas pbia promittit affigere menti Boetti itelligitur speculatio rationis et intellectus virtus et sapientia. Sicut enim anis volando in altum deducitur auxilio penarum. sic mens humana speculatione rationis et intellectus virtute. et sapientia erigit in contemplationem summi boni.

Metrum primum quarti libri.

Ant et enim penne volucres mibi.
Que celsa conscendant poli.
Quas sibi cum velor mens iduit:
Terras perosa despicit.
Aeris immensi superat globum.
Nubesq; post tergum videt.
Quiq; motu agili calet etberis
Trascendit ignis verticem.
Donec in astriferas surgat domos
Pheboq; coniungat vias:
Aut comitetur iter gelidi senis
Adiles chorufci syderis.
Nel quocunq; micans nox pingitur.
Recurrat astri circulum.
Atq; vbi ias exhaustum fuerit satis:
Polum relinquat extremum.
Dorsaq; velocis premat etberis:

**Compos verendi luminis.
 Sic reguz sceptrum dominus tenet.
 Orbisq; habena s temperat.
 Et volucrem curru m stabilis regit.
 Rerum chorufcus arbiter.**

Metrum primum libri quarti.

Ant et enim penne. Istud est primum metrum b^o quarti cuius primus versus dicit metrum ale manicum ab inuatore dactylicum a pede pdomi nante. secundus versus dicit metrum archiloicum ab inuatore. iambicum a pede pdominate. In quo metro pbia ostendit viam quam puenit ad cognitionem summi boni. et est per considerationem creaturarum que gradatim sunt transcendende. quousq; inueniatur aliquid quod pmineat ol creature. et istam viam tradit sub similitudine auis volantis. **P**rimo ergo vadit viam qua mens pueniat ad cognitionem summi boni. scdo ostendit quid mens iudicabit cum il luc puenit. scda ibi. **H**uc te. **P**rimo dicit. vixi quod affigam pennas menti tue. Sunt etenim mibi penne volucres. i. veloces scz virtus. et sapientia. que conscendant. i. penetrent celsa idest alta poli. quas pennas cum mens velor. sibi induit. i. assumit. ipsa perosa. i. odio habens terras despicit eas querendo vterius creatoris et mens superat globum. i. spericium corpus mensi aeris. cognoscendo quod vltra acrem est creator. **N**ubes videt post tergum. quod vltra nubes querit cognitionem summi boni. et transcendit verticem. i. summitatem ignis. quod ignis calet agili. i. veloci motu. etberis. i. celi. et vterius pcedit mens. inuestigando donec surgat. i. eleuetur in domos astriferas. i. in orbem planetarum. et coniungat vias suas phebo. i. soli inuestigando quod sol non est deus. donec comitetur iter gelidi senis. i. saturni qui est supra solem. mens inq; existens niles chorufci syderis. i. dei qui est splendidus syderis. et vterius ascendit supra orbem planetarum donec re currat. i. ptraffat. circulum astri. i. celum stellarum. quo. s. astro pingitur. i. ornatu nox micans: quod nox stellis firmamentum illuminat. vbi. i. postquam facti fuerit exhaustum. i. speculatio ne euacuatum quod nulla stellarum est deus. mens vterius transcendit donec relinquat extremum polum. i. vltimum celum et premat dorsa velocis etberis. i. firmamenti. scdopos idest potens reuerendi luminis. s. dei. hic supra vltimum polum. dñs regum tenet sceptrum. i. impium. et tempat. i. moderat habenas. i. regimonia orbis. et manens stabilis i se. regit volucrem. i. velocem. curru. i. circulare motu cor ponum celestium. deus existens corufcus arbiter. i. splen didus iudex reip. **N**otandum quod dicit ignem calere motu celi. ex quo videt quod calor non sit propria et per se istius ignis. cum sibi debeatur per motum celi. sed dicendum quod calor non solum est causa ipsius ignis: sed etiam ipsius caloris igne psequentis. et quia propria dispositio celi firm quam habet caliditate super omnia est motus eius. id dicit ignem calere motu celi. non excludens per hoc quod calor sit p se qualitas ignis. **N**otandum quod saturnum vocat gelidum senem. non quod sit gelidus formaliter sed effectiue. est. n. et. sectius gelu et frigidus. et dicitur senex. quia motus eius tardus est ad modum senis. Nam cursum suum complet plus tempore quam sol vel luna.

Huc si te reducem referat via.
Quas nunc requiris immemor.
Hic dices memini patria est mibi.
Hinc ortus. hic sistam gradum.
Quod si terrarum placeat tibi
Poctem relictam visere.
Quos miseritornos populi timent
Lernes tyranos exiles.

Cduc te si reduce. Sic ostendit pbia qd mens iudicabit euz
 transcendit creaturas & puenit in cognitione dei dice's O
 mes si via ducat te reduce. i. reuertete a tpallib⁹. buc. i. ad
 cognitione dei. qua via nūc in memor regis Tunc dice's.
 Ego memini q obnubilata fui affectu iepotaliū. h. i. in
 cōtemplatione dei est mibi patria. hinc scz a deo eme
 ortus. qz ad eius imaginē creata. hic. i. i cōteplatoe dei si
 nam. i. figam gradū. i. ponam finalē quietē. Qd si placet
 tibi existenti in cognitiōe dei esse. i. cum desiderio videre
 noctē terraz relicta. tu cernes. i. videbis totuos tyrannos
 .i. crudeles principes. quos miseri populi timēt. illos tor
 uos eē erules a vera p'ria sua. **C** Notandū fm apostoli si
 habemus hic manētē patriā: sed futurā inquirim⁹. Hec
 enim est vera patria a qua aīa rōnalis per creationē a deo
 exiuit. ad quā nisi reuertat esse qd a deo accepit affectiōe
 terrenoz deturpata profusus amittit. pp qd dicit in secūdo
 metro tertii libri. R'p'unt pprios queqz recurfus. Re
 dituz suo singula gaudent. nec manet vlti traditus ordo.
 Nisi q' fini fuerit ortum. Stabilem qz sui fecerit orbes

Profa secunda quarti libri.
Am ego pape in quā vt magna pmit
 tis: nec dubito qn possis efficere tu mō
 quē excaueris ne moreris. **P.**

Profa secunda quarti libri.
Am ego pape in quā. Hic incipit sc̄ba profa h⁹
 quarti. Circa quā est sciendū q pbia in p'rio li
 bro: sc̄ta p'la iuestigādo cām & radicē infirmi
 tatis Boetii: cognouit q' Boeti⁹ ex ignorantia
 finis rez malos hoies potētes. bonos vō ipotentē putā
 bat. Itē qz ignorabat qd⁹ gubernaculis mundus regatur
 foruitoz vices estimabat fuitat sine rectore. qz vō pbia iā
 ondit quis sit finis rez & qbus gubernaculis mundus re
 gatur. Nunc pbia vult adhibere Boetio pfectam curā re
 mouendo dolores in quos Boetius incidit ex ignorantia
 p'missoz. Et p'rio. H. hoc petit a pbia sc̄do illud p'egē.
 ibi. Prīmū igitur. dicit p'rio. Tum igit. i. finito sermone
 pbie. ego Boetius in quā pape est interiectio admirantis.
O pbia tu magna pmittis. nec dubito qn possis efficere.
 id est ad effectū pducere. tu modo ne moreris. i. non p'ra
 has me quē excaueris. i. ad audiendum. **C** Notandū qz
 sapiens nihil pmittit quod adimplere non possit. qz opus
 sapientis est non mentiri. Ergo dicit Boetius pbie: sicut
 magna promittis non dubito qn efficere possis.

Primū igit inqt bonis semper adesse poten
 tiam: malos cunctis viribus esse desertos agno
 scas licebit: quoz quidem alterum demonstrat
 ex altero. Nam cum bonum malūqz contraria
 sint si: bonum potens esse constiterit. liq̄t imbec
 illitas mali. atsi fragilitas clarescat mali. bōi fir
 mitas nota est. Sed vti nostre sententiē fides ha
 bundantior sit alterutro calle pcedam: nūc hic
 nunc inde proposita confirmans.

Primū igit inquit. Hic pbia p'egit intentum. & p'rio p
 bat bonos semp esse potentes: & malos ipotentē. cui⁹ op
 positum putabat Boetius: & tangit primo modū p quem
 vult hoc ostendere. sc̄do ostendit q' pbat intentus suū rōnib⁹
 ibi. Duo sūt. P'rio dicit. **O** Boeti primū licebit vt agno
 scas bonis semper adesse potentiā. & malos eē desertos. i.
 priuatos cūctis virib⁹. quoz aliter. i. bonis semp adēe po
 tentiam demonstrat ex altero. i. ex hoc q' mali sunt virib⁹
 deserti. & huius cām subdit dicens. Nam cū bonū & malū
 sint p'itaria: si bonū esse potēs cōstituerit. liquet. i. manifestū
 fuerit. imbecillitas. i. impotētia mali & si fragilitas clarescat
 mali firmitas boni nota est. Sed vt p'rio sicut. habūdātor
 sit fides nostre sine alterutro calle. i. vtrazqz via pcedā cō
 firmans p'posita nunc hinc. i. ex infirmitate boni. nūc idē

ex fragilitate mali. Notandū q' pbia denū suū. q' si boni
 sunt potentes: mali sunt ipotentē. & fundat sup fūdatōes
 topicā. si p'positū in p'posito. oppositū in opposito. vt si
 sanitas est bona egritudo est mala. dicit q' vult p'cedere
 vtrazqz via ex potentia bonoz p'bando ipotentia maloz.
 & ex impotētia maloz potentia bonoz: qz si tū vñ illoz
 probaret. & ex hoc reliquū p'cludere p locum a p'rtate eēt
 argumentū verisimile: & non necessariū & ideo vtrazqz p'ce
 vult p'bare & ex vtroqz reliquum concludere.

Duo sunt qb⁹ oīs humanoz acutum cōsistat
 effectus: voluntas. i. ac ptās. quoz si alterutrum
 desit nihil est qd explicari q̄at. Deficiente & eniz
 voluntate ne aggredit qdem q̄qz qd non vult.
 atsi ptās absit voluntas frustra sit. **Q**uo fit vt si
 quem videas velle adipisci qd minime adipiscat
 huic obtinendi qd voluerit defuisse valentiaz du
 bitare nō possis. **B.** per spicuum est in quā. nec
 villo modo negari pōt. p. **Q**uem vero effecisse qd
 voluerit videas nū etiaz potuisse dubitabis. **B.**
Ad minime: p. **Q**d vō quisqz potest in eo validus:
 qd vō non pōt in hoc imbecillis esse cōsensus ē.
 b. **F**ateor inquam. p.

Duo sunt qbus oīs. Hic pbia pbat intentum rōnibus.
 sc̄do excludit quandā dubitatōem. ibi. Sed p'nt. tertio cō
 firmat principale intentū auctoritate. platonis. ibi. Et qb⁹
 oibus. P'rimo pbat bonos semp esse potentes. & malos
 impotentē duabus rōnibus. sc̄do ad idē ostendū coa
 ceruat breues rōnes. ibi. Sed qm te. P'rima in duo fm
 duas rōnes. sc̄ba ibi. Rursus inquit. P'rio p'mittit duo
 necessaria ad primā rōnem. sc̄do ex his arguit ibi. Oēs igit
 tur hoies. P'rimo p'mittit vñ necessariū. sc̄do aliū. ibi
 Adeministi ne. P'rimo dicit duo sunt principia qbus cō
 stat. i. pmanet. oīs effectus humanoz actū. i. voluntas &
 ptās. quorum si alterū desit nihil est qd queat efficere ex
 p'itari. i. fieri. qd declarat. deficiente enim volūate null⁹
 effectus pducit: qz nullus aggredit quod non vult. & si
 ptās absit voluntas frustra sit. quo fit. i. ex quo sequit. vt
 si videns aliquē velle adipisci qd minime adipiscat: si pos
 sis dubitare huic d'fuisse valentiā. i. potentiam obtinendi
 qd voluerit. & ideo dicit. Boetius perspicuum est nec villo
 mō negari pōt. Et subdit pbia. **Q**uē vō videas effecisse
 quod voluerit. nū dubitabis eum potuisse. i. nō habuisse
 potentiā. Et dicit Boetius: minime. Tunc pbia cōcludit
 tanq̄ manifestū ex dictis dicēs. Illud quod q̄qz pōt in eo
 est validus. i. potens. quod vō non pōt in eo est censendus
 id est iudicādu imbecillus. i. ipotēs. & dicit boeti⁹. fateor. inq̄z

C Notandū q' pbia dicit nullus aggredit qd non vult.
 Contra: aliqz nolens interficit hoies vel ledit hoies. ergo
 aliqz agredit quod non vult. Item aliqz cogitur facere
 aliquid p'ra voluntatem suā & sic agredit quod nō vult.
 Dicēdū q' pbia loquitur hic de effectu spontaneo: qui ex i
 tentione procedit. non de eo qui casu cōtingit. **U**ti dicēdū
 ad primū q' voluntas pōt cōparari vel ad ipsam actionē
 quā aliquis p'rio aggitur: & sic pōt deficere volū
 tas. vt si aliquis nolens hoiem interficit. Ad secundū dicē
 dum. Illud quod qz coactus facit est voluntariū mirum
 tū simpliciter ē voluntariū. Aliqz cū coactus magis vult
 hoc facere qz sustinere penam vel perdere vitam. & ita re
 spectu talis effectus nō deest voluntas: sed quantum ad
 actū interiorē voluntas semp libera est. & cogi non pōt.

Adeministi ne igitur inquit superioribus rationi
 bus esse collectus: intentionē oēs volūtatē hūa
 ne. que diuersis studiis agit ad b'itudinē sc̄stina
 f 4

Quartus

quod eos naturalis ducit ac pene compellit intentio.
Et quid si hoc tam magno ac pene inuicto pre-
euntis nature deseruntur auxilio.

C Sed quoniam te. Hic proba coarctat quasdam alias rationes bre-
ues ad oppositum ostendendum sunt quatuor rationes. Prima ibi
Considera deo. tertia ibi. In qua re. quarta ibi. Cur. n. pri-
mo dicit. Sed quoniam te conspicio promptissimum ad intelligendum
ego coarctabo. i. componam crebras rationes. vide. n. quan-
ta pateat infirmitas vitiosorum hominum. qui nec ad bene-
pervenire. ad quod ducit et compellit eos naturalis intentio et
quod esset de istis malis censendum. si desererent bene-
auxilio nature preuentis tam magno ac pene inuicto. q. d. nihil ali-
ud censendum est. nisi quod impotentia eorum hoc ascriberet. **C** Nota-
tandum quod tam boni quam mali vult tendunt ad bonum: et mali de-
ficiunt ab eo quod dicitur eis finem naturam. ex hoc arguitur sic
maxima impotentia est deficere ab eo quod natura intendit
sed hoc faciunt mali: ergo mali sunt impotentes. **C** Nota-
ndum quod dicitur pene inuicto. quod appetitus naturalis boni non
habet contrarium repugnans quo vincatur. sed tamen per ignorantiam
et errorem vitiosorum pervertitur. et ita aliquo modo vincitur sed non dicitur.

C Considera deo quanta sceleratos homines habeat im-
potentia. neque enim leuia aut ludicra premia pe-
tunt: que consequi atque obtinere non possunt sed
circa ipsam rem summam verticibus deficient: nec in
eo miseris contingit effectus. quod solum dies no-
ctesque moliantur.

C Considera deo quanta. Hic proba ponit secundam rationem et di-
cit. Considera ex his que dicam quanta impotentia habeat
sceleratos homines. neque enim petunt. i. appetunt premia leuia
et ludicra. i. iocosa. sed ipsi deficient circa ipsam summam sup-
erfectionem reum atque verticem. Nec contingit ipsis miseris ef-
fectus boni in eo. i. propter hoc quod ipsi moliantur. i. laborant ac-
quere dies et noctes. i. transitoria et temporalia bona. **C** Nota ex
ista forma talis ratio. quanto maius est illud a quo aliquis de-
ficit. tanto maior est suus defectus et in maiore impotentia
cadit. sed illud a quo mali deficient. non est quod vile et mo-
dicum sed summum bonum. ergo malorum maxima est impotentia.

C In qua re bonorum vires eminent. Sicut. n. eum
qui percutibus incedens: ad eum locum usque perue-
nire potuisset quo nihil ulterius peritium iaceret
incessit: ambulandi potentissimum esse censes: ita enim qui
expetendorum finem. quo nihil ultra est apprehendit:
potentissimum necesse est iudicari. Ex quo fit quod huic
obiacet: ut idem scelesti viribus obliuiscatur esse deserti.

C In qua re bonorum. Hic proba ponit tertiam rationem probando
bonos maxime esse potentes pertractando exemplum supra-
positum: et ex hoc concludit malos maxime esse impotentes. et
dicit. In qua re. scilicet assuetudine boni desiderati eminet vires
bonorum superius. et vires malorum non. Sicut enim censes. i. in-
dicares. esse ambulandi potentissimum: qui pedibus incedens
potuisset pervenire usque ad eum locum. quo ulterius nihil par-
vum. i. manifestum iaceret incessit. ita necesse est quod eum in-
dices potentissimum: qui apprehendit finem expetendorum. quo
nihil est ultra. tales autem sunt boni. Ex quo fit. i. sequitur
quod huic obiacet. i. peritium est. ut idem scelesti. i. mali videat
tur deserti obliuiscatur viribus. **C** Notandum quod sicut viator aliquis
dicitur potens cum ambulat ad eum locum ubi nihil amplius
restat de via. sic boni quoniam perveniunt ad finem et ad bonum quod
transcendi non potest. ideo dicuntur potentes. mali autem quia
ipsum attingere non possunt dicuntur impotentes.

C Cur enim relicta virtute vitia sectantur. in sci-
tia ne bonorum. sed quid eneruatus ignorantie ce-
citate: an sectanda novaverunt: sed transverfos eos
libido precipitat. sic quoque incontinentia fragiles qui

obluctari vitio nequeunt. An scientes volentesque bo-
num deserunt: ad vitia deflectuntur. Sed hoc modo
non solum potentes esse: sed omnino esse desinunt. Nam
qui eodem omnino que sunt finem relinquunt: pariter quo-
que esse desistunt

C Cur enim virtute. Hic proba ponit quartam rationem. scilicet deo exclu-
dit quaedam dubitationem. ibi. Quod dicitur Ratio quae intendit in
summa est ista. mali quoniam relicta virtute declinant ad vitia
aut sciunt bonum esse adhaerere virtuti aut nesciunt. si ne-
sciunt peccant per ignorantiam. nihil autem est impotentius igno-
rantia. ergo mali peccantes ignorantia sunt impotentes. Si
autem sciunt bonum esse adhaerere virtuti et declinant ad vitia
aut volentes derelinquunt bonum aut non. Si non volentes sed
attracti libidine passionum pervertuntur ad vitia. sequitur quod sunt im-
potentes. quod maxima impotentia est non posse resistere pas-
sionibus. Si autem scientes et volentes relinquunt bonum. se-
quitur quod non tamen sunt impotentes. sed etiam quod omnino non sunt
Lum enim omnia natura in quantum homo habeat ordinem ad
finem: in quantum aliquid desinit ab ordine ad finem: in tan-
tum deficit a natura. et per hoc ab esse ipsius nature. Ista ra-
tione pretendit in ista. d. Cur enim relicta virtute mali se-
ctantur vitia. ne pro nihilo. hoc est ex inscientia. i. ex ignorantia
bonorum. Sed quod est eneruatus. i. debilius cecitate igno-
rantie. quasi diceret nihil. an ipsi novaverunt sectanda bona
Sed ipsos transverfos libido. i. concupiscentia precipitat in
vitia: et sic ipsi fragiles incontinentia. i. propter incontinentiam li-
bidinis: nequeunt vitio obluctari. i. resistere. An scientes et
volentes deserunt bonum: et deflectunt ad vitia voluntate
et scia. sed hoc modo non solum potentes esse desinunt sed omnino
desinunt esse. Lusus assignat rationem. nam quod relinquitur eodem
finem omnino que sunt. scilicet deum qui est ipsum esse. pariter esse
desistunt. **C** Notandum quod primum ens verissime habet esse.
ipsum est causa esse omnibus ut sunt. ut per se cometatorem. z. me-
taphysicorum. et primo celi et mundi. Ab hoc ente derivatum est singu-
lis esse et vivere. quanto ergo magis per vitia recedit a pri-
mo esse tanto magis desinit. Ubi beatus Gregorius in libro. mora-
lium. loquens de dyabolo dicit quod dyabolus bene dicitur non esse
quia a summa essentia recessit. et per hoc quotidie exercecente de-
fectu tendit ad non esse: quoniam ab eo qui est verum esse cecidit.

C Notandum quod proba tres assignat causas ex quibus omne pecca-
tum procedit. Vis enim peccans vel peccat ex ignorantia. et
hunc modum primo tangit. vel peccat ex impotentia resistere
dei. et illum secundo tangit. vel ex voluntate et malitia. et illum
modum quia gravior est ultimo ponit.

C Quod quidem cupiamus mixte forte videatur ut malos
qui plures hominum sunt eosdem non esse dicamus. sed
ita sese res habet. Nam qui mali sunt eos malos
esse non abnuo. sed eosdem esse pure atque simpliciter
nego. Nam uti cadaver hominem mortuum dixeris
simpliciter autem hominem appellare non possis: ita vi-
tiosos malos quidem esse concesserim. sed esse absolu-
te nequeam consistere. Est enim quod ordinem retinet ser-
vaturque naturam. Quod vero hoc deficit: esse etiam quod
i sui natura situm est derelinquit.

C Quod quidem cupiamus. Hic proba excludit dubitationem. Ali-
quis. n. dubitaret. quomodo aliquis possit esse malus et tamen dici
esse. hoc excludit proba dicens. Ad idem forte videatur sus-
cipiamus. i. alicui. ut malos qui plures sunt hominum dica-
mus ipsos non esse. Sed ita sese res habet per se quis mixte videatur.
Nam qui sunt mali eos esse malos non abnuo. i. nego. sed
ipsum simpliciter et pure esse nego. Nam sicut cadaver ho-
minem mortuum dixeris. simpliciter autem hominem appellare non pos-
sis. Ita vitiosos malos esse concesserim. sed nequeam consistere
et ipsos absolute esse sine determinatione distrahente. et re-
plicat causam prius dictam dicens. solum enim illud est quod

Septos tristibus armis:
 Ore toto comminantes:
 Rabie cordis anbelos;
 Detrahit si quis superbis
 Vani tegmina cultus:
 Jam videbit intus artas
 Dominos ferre catenas.
 Hinc enim libido versat
 Auidis corda venenis.
 Hinc flagellat ira mentem
 Fluctus turbida tollens.
 Adero: aut captos fatigat.
 Aut spes lubrica torquet.
 Ergo cum caput tot vnum
 Cernas ferre tyrannos.
 Non facit quod optat ipse
 Dominis pressus iniquis.

Quod secundum librum quarti.
 Vos vides sedere cello. Istud est metrum sed
 huius quarti. et est metrum mixtum. Primum dicitur
 tur alemanicum ab invetore trochaicum a pede
 predominanti. sed dicitur feregratum ab inven-
 tore. spondeicum a pede predominanti. In quo metro pbia ostendit
 quo potentia malorum sit consideranda: in quibus maxime videtur
 et sicut sunt reges et principes. et dicitur incipiendo instructiones
 septimo versu. Si quis detrahat. i. remoueat per considerationem
 et intellectum tegmina. i. tegmina vani cultus exterioris
 superbia regibus. Quos reges vides sedere cello culmine. i. altitudine. solli. i. cathedre. quos vides claros pur-
 pura nitente. septos. i. circumdatos armis tristibus. i. tri-
 stantibus. reges inquam comminantes. i. minas imponentes
 miseris toto ore. i. crudeli aspectu. anbelos. i. cupidos
 vel festinos rabie cordis. i. crudelitate mortis. Jam vide-
 bit oculos tales ferre itus. in alio artas catenas. i. vincula
 vitiorum. quod manifestat subdens. hic enim. i. ex vna parte. libido
 .i. concupiscentia. versat. i. pervertit. corda talium tyrannorum
 auidis venenis. Hinc. i. ex alia parte. ira turbida flagellat
 .i. punit. mentem ipsorum. ira inquam tollens. i. excitans flu-
 ctus. i. disturbat. aut captos infortunio aliquo meros ipsos
 fatigat. aut spes lubrica. i. vana torquet. Cum ergo cernas
 vnum caput. i. vnum principem ferre. i. sustinere. tot tyrannos
 .i. passiones tyrannizantes ipse pressus iniquis dominis.
 .i. vitis ostentibus. non facit quod optat. Nota quod inten-
 tio pbie est dicere si quis visu possit penetrare corda pinci-
 pum. quos videt sedere in altis solis ornatos claris indum-
 tis. habentes arma terrentia. i. toto vultu. respicientes mise-
 ros. statim visu cognosceret ipsos ligatos multis catenis
 insolubilibus. i. passionibus ire: spei. timoris et sic ligati
 passionibus non faciunt quod optant. et per pbiam sunt impoten-
 tes. Nota dicitur quod dicit homo pressus iniquis oculis. i. vitis
 ostentibus non facit quod optat. dicit beatus Augustinus in libro
 de ciui. dei. Bonus etiam si sentiat liber est: malus autem si
 regnat seruus est: nec vnius hominis. sed quod grauius est
 tot dominorum seruus est quot vitiorum.

Profa tertia libri quarti.
 Ideo ne igitur quanto in sceno probra
 voluantur. qua probitas luce resplen-
 deat: In quo perspicuus est: nunquam bonis
 premia: nunquam sua sceleribus deesse supplicia.

Profa tertia quarti libri.
 Ideo ne igitur. Ista est profa tertia huius quarti
 in qua ostendit pbia malis nunquam deesse supplicia
 et bonis nunquam deesse premia. Et primo philoso-

phia continuando se ad precedentia. primo similitudinem intentum
 suum. scilicet prosequitur intentum. ibi. Recur enim. Primum dicitur
 sic. Vides ne igitur o Boetii in quarto sceno. i. in quarta vi-
 litate impotentie voluunt. probra. i. boies probrosi et vi-
 tiosi. vides etiam qua luce. i. qua claritate potentie resplen-
 deat pbitas virtuosorum holus. In quo sicut in suo antece-
 dente perspicuus est hoc pbis. i. nunquam bonis premia: nunquam
 sceleribus. i. holibus sceleratis deesse sua supplicia. Nota
 tandem quod mali dicuntur volui in sceno. quod mali et maxime
 libidinosi subus assimilantur. sicut postea patebit que voluunt
 tur in sceno. sicut illud. Sus magis in sceno gaudet: quam in
 fonte sereno. De quibus dicit scriptura perierunt iumenta in
 fonte suo. pbis autem luce resplendet et virtus est pbitas
 que ultra humanam naturam holus puebit et diis assimilatur.

Rerum etenim que geruntur. illud propter quod
 vnaqueque res geritur eiusdem rei premium esse
 non iniuria videri potest. Vti currenti in stadio pro-
 pter quam curritur: iacet premium corona. Sed beati-
 tudinem esse id ipsum bonum propter quod omnia geruntur
 ostendimus. Est igitur humanis actibus ipsum bo-
 num veluti premium communi propositum: atque hoc a bonis non
 potest separari. Neque enim bonus ultra iure vocabitur
 qui careat bono. quare probos mores sua premia
 non relinquunt. Quantumlibet igitur sciunt ma-
 li: sapienti tamen corona non decidet: non arefcet: ne-
 que enim. pbis alis proprium decus aliena decerpit impro-
 bitas. Quod si extrinsecus accepto letaretur poterat
 hoc vel alius quispiam vel ipse etiam qui contulisset
 auferre. Sed quoniam id sua cuiusque probitas conferat
 tamen suo premio carebit: cum probus esse desierit.

Recur etenim que geruntur. Iste pbis prosequitur intentum et pri-
 mo pbat quod bonis nunquam deesse premia. scilicet quod malis nun-
 quam deesse supplicia ibi. Que cum ita sint. Primum ostendit quod
 deesse nunquam deesse premia. scilicet ostendit quod sic illud ostendit
 ibi. ad cuius premium. Primum pbat vobis rationibus. scilicet dicitur
 ponit ibi. Postremo. Primum ratio talis est. Omnis res propter
 quam aliquid geritur est premium illius rei que geritur. sed propter bonum
 omnia fiunt et geruntur. ergo bonum est premium omnia que geruntur
 et bonum a bonis separari non potest. quia iam non essent boni. er-
 go bonis nunquam deesse sua premia. Unde dicit in ista. Re-
 cur qui geruntur. i. sunt illud propter quod vnaqueque res geritur
 .i. sic illud videri non potest iniuria esse premium illius. Et decla-
 rantur exemplariter. Vti currenti in stadio. i. in aliquo spa-
 cio. corona est premium propter quam curritur. sed ostendit pro-
 bitudinem esse id ipsum bonum. propter quod omnia geruntur. er-
 go ipsum bonum est veluti communi premium actibus humanis pro-
 positum: sed hoc bonum non potest separari a bonis. Non enim bo-
 nus iure vocabitur qui careat bono. quare probos mores.
 .i. boies bene morigeratos. non relinquunt sua premia. Quod
 tunc ergo sciunt mali et bonos. tamen sapienti non decidet co-
 rona. i. premium nec arefcet. i. minuetur. quia aliena improbitas non
 decerpit. i. non auferat proprium decus pbis alis. quod si boni ac-
 cepto premio extrinsecus letaretur poterat hoc alius auferre
 ab eis. vel saltem ille qui contulisset: sed quia illud premium
 sua pbitas vnicuique confert. tunc quilibet carebit suo premio
 cum desierit esse pbus. Nota dicitur quod consuetudo fuerat apud
 romanos currere in stadio. i. in aliquo spacio. quod vocabatur
 stadium et qui citius venit ad meta sustulit premium. i. coronam
 vel aliquid aliud sicut dicit apostolus. Rescitis. quod hi qui in stadio
 currunt: omnes quidem currunt sed vnus accipit brauium. sic cur-
 rite vt apprehendatis: ergo idem propter quod curritur est premium cur-
 rentium. Nota dicitur quod Boetius non potest carere premio. quod
 illud a quo homo vendit bonus est virtus vel operatio vir-
 tuosa. quod sicut Aristoteles. et alii. Omnis virtus erit virtus habitus et
 quo homo fit bonus propter quod dignitas virtutis est premium

virtuose opantiū: sed opans virtuose non pōt priuari vir-
tute: ergo bonus nō pōt carere suo pmiō. **¶** Notandū q̄
tūcūq; mali sequant: tñ sapiētī non decider corona: q; s̄m
Senecā. nūq; intantū vitium p̄trabit nec malitia inua-
lescet p̄tra virtutes qm nomē pbie sacrum & venerabile p̄-
maneat. sic s̄m de malis & stultis resp̄cū bonoz & sapiētū
¶ Postremo cum omne p̄miū iccirco appeta-
tur: quoniam bonum esse credatur quis boni cō-
potem p̄miū: iudicet expertem.

¶ Postremo cū oē p̄miū. Hic pōit secundā rōnē q̄ est ta-
lis. P̄miū nō habet rōnes p̄miū nisi in q̄tū bonū q̄ igit
ē cōpos boni est cōpos p̄miū. dicit ergo in lfa. **¶** Po-
stremo cū oē p̄miū iccirco appetaf q; credif esse bonuz
q; iudicet compotē boni exp̄tē esse p̄miū. q. v. nullus.

¶ Notandū q; argumētū pbie simile est isti: ac si arguatur
homo non h; rōnē oīs nisi q; rōnalis. q; cūq; igit est rōna-
lis est homo. sic similit̄ p̄miū non appetit nisi q; bonum
q; ergo est cōpos boni est cōpos p̄miū. sed bonus est
cōpos boni. ergo non deest sibi p̄miū.

¶ At curas p̄miū omniū pulcherrimi maximi-
q; Ademento enim illius corolarū quod paulo
ante precipuum dedit: ac sic collige. Cum ipsum
bonum beatitudo sit. bonos oēs coipso q; boni
sūt fieri btōs liq̄: s; q; bti sūt deos eē cōuēt. Est
igit p̄miū bonoz qd null; deterat dies null; mi-
nuat ptās. null; fuscet iprobitas. deos fieri.

¶ At cuius p̄miū. Hic ostēdit qd sit illud p̄miū qd boni
assequuntur. i. maximū & optimū. qd est fieri deos. vñ di-
cit. At cuius p̄miū. i. boni non sunt expertes. i. carentes.
Ridet p̄bia: oīo pulcherrimi & maximi p̄miū. qd p̄bat
et quodam corolarū supra declarato. v. Ademento coro-
larū illi; qd precipuū ante dedit. & sic collige. i. ex illo coro-
larū. p̄clude. Cum ipsum bonū sit bitudo: liquet oēs bo-
nos q; boni sunt fieri beatos. s; qui beati sunt eos iucnit
eē deos igitur p̄miū bonoz est fieri deos qd p̄miū bono-
rū nullus dies deterat. i. cōsumit null; ptās minuat. nul-
lus p̄bitas fuscet. i. obcurat. **¶** Notandū q; in ista de-
ductione p̄bia nō accipit beatitudinē pro statu quē boni ha-
bituri sunt post hanc vitam: sed pro statu beatitudinis: qua
lis in hac vita haberi pōt quē homo cōsequit̄ p̄ virtutes.
Tñ qui essentialiter est bon; centialr est btōs & deus. & q;
non est essentialiter bonus sed participatiue hic etiam est
participatiue beatus & deus.

¶ Que cum ita sint: de maloz quoq; inseparabi-
li pena dubitare sapiens nequeat: nā cum bonuz
malumq; item pena atq; premium aduersa frō-
te dissident: que in boni p̄miū videm; accide-
re: eadem necesse est in mali pena contraria par-
te r̄deat. Sicut igit p̄bis p̄bitas ipsa sit p̄miū
ita improbis nequitia ipsa supplicium est.

¶ Que cum ita sint. Hic ostēdit p̄bia q; malis nūq; desine
sua supplicia. s̄do ostēdit quale sit illud supplicū ibi. Vide
autem. p̄tima in duas s̄m duas rōnes s̄da ibi. Jā vñ.
p̄rimo dicit. Que cum ita sint. i. q; boni nūq; carent
p̄miū. seq̄ q; nullus sapiens possit dubitare de insepara-
bili pena maloz. Nam cū bonum & malum pena & p̄-
mium aduersa fronte dissident. i. opponant̄ abinuiem.
ea que in boni p̄miū videmus accidere eadem necesse ē
q; r̄deat p̄traria parte in pena mali. sicut igit p̄bis. i. bo-
nis ipsa p̄bitas sit p̄miū. ita nequitia ipsa improbis sup-
plicium. **¶** Nota q̄cūq; subiectis p̄trariis insunt contra-
rie passiones. si vni subiectoz ostēdit̄ inesse sua passio. tunc
per locum a p̄trariis reliquo subiecto assignat̄ inesse simi-
liter sua passio. Cum igitur bonum & malum sint diuersa

subiecta: p̄miū & supplicū sicut diuersę passiones: si ostēdit̄
bonis nō deesse p̄mia: ostēdit̄ est malis nō deesse supplicia
¶ Jam vñ quisquis afficitur pena: malo se affectū
esse non dubitat. Si igitur sese ipsi existimare ve-
lint: possunt ne sibi supplicū expertes videri quos
omnium maloz extrema nequitia non afficit
modo: verum etiam vehementer inficit.

¶ Jam vñ q̄sq; Hic ponit s̄daz rōnē que talis est. p̄na
non h; rōnem pene: nisi ex hoc q; malum est quoddaz. er-
go qui est affectus malo ipse est affectus pena sed mali sūt
affecti imo s̄fecti malo: ergo sūt affecti pena & p̄ p̄bis sup-
plicio. Tñ dicit̄ lfa. Jā vñ q̄sq; afficit̄ p̄na: malo nō du-
bitat se esse affectum. cū supple p̄na non habeat rationes
pene nisi q; mala. igit si ipsi mali seip̄os existimare velint
p̄nt ne sibi videri expertes supplicū quos malos oīm ma-
loz extrema neq̄tia. i. maxima in genere mali. non modo
. i. in modo afficit. vey pro sed vebemēt̄ inficit. q. v. non
¶ Notandū q; sicut argumentū tenet sub hac forma. ho-
mo non est homo nisi q; est rōnalis. ergo qui est rōnalis.
est homo. sic arguitur in proposito. pena nō h; rōnes pene
nisi q; malū est quoddā. ergo qui est affectus malo: ē affe-
ctus pena. sed mali sunt affecti malo ergo malū non deest
malis & per consequens supplicium.

¶ Vide autem ex aduersa pte bonoz que iprobos
pena comitet. Omne namq; qd sit: vnum esse
ipsamq; vnuz bonum esse: paulo ante didicisti.
Qui h̄ns est vt omne quod sit: id etiā bonum esse
videat. hoc igit mō quicquid a bono deficit esse d̄
sistit: quo fit vt mali desinant esse quod fuerant.
Sed fuisse hoies adhuc ipsa humani corporis re-
liqua species ostentat. Quare versi in malitiam:
humanam quoq; amifere naturam. Sed cuz vl-
tra homines quēquā p̄bere sola p̄bitas possit
necesse est vt quos ab humana conditiōe deiecit
infra hominis meritum detrahbat improbitas.
Euenit igitur vt quē transformatū vitū videas
hominem estimare non possis.

¶ Vide aut. Hic p̄bia ostēdit q̄ sit p̄miū maloz. i. trans-
formatio i bestialitatē. s̄do ostēdit quo per diuersa vitia ho-
mines transformant̄ in diuersas bestias. ibi. Auaritia p̄-
mo dicit. Vide o Boeti que pena comitet̄ improbos ex
aduersa pte bonoz. i. per p̄trariū ad bonos: didicisti enim
paulo ante. i. in tertio libro. Qd qd est esse vñ: & didicisti
vnum esse bonū. cui p̄ns est vt oē quod sit videatur esse bo-
nū. igit q̄qd deficit a bono desinit esse. quo fit vt mali
desinant esse quod fuerant. sed ipsa reliqua sp̄s humani
corporis adhuc manēs in eis ostentat malos fuisse hoies
Quare versi in malitiā amifere humanā naturā. sed cum
sola p̄bitas possit quēquā hoiem p̄bere vtra hoies. i.
i naturam diuinam. necesse est vt quos improbitas ab hu-
mana conditiōe defecit: ipsa detradat hoiez infra meritū. i.
dignitatē hois in naturā bestialitatis. igit euenit vt non
possis estimare hoiem. sed bestiā quē videas vitū trans-
formatū. **¶** Notandū q; cum gradus entūz distinguat̄
s̄m nobilitatē & ignobilitatem: q; non est accipere duas spe-
cies eā p̄fectas. sed vna est dignior alia. ideo o; quod oē
ens quod non est hō sit supra hoiem vel infra hoiem. ma-
li aut vt probatū est per malitiā desinūt eē hoies. ergo ne-
cesse ē malos eē supra hoies vel infra. cū aut sola p̄bitas
vebat hoiez supra hūanā nāz. i. ad nāz deoz: seq̄ q; mal-
tia deiciat malos infra nāz hūanā. i. ad nāz bestialitatis.

¶ Auaritia fernet alienarum opum violentus
creptoz: similem lupi dixeris. Feror autem in
quietus

quietus lingua litigijs exercet: cani copabilis. In
 fidiator occulto surripuisse fraudibus gaudet: vul
 peculis exequit. Ire temperas fremit leonis alium
 gestare credat. Pavidus ac fugax non metuen
 da formidat: ceruis silis habeat. Segnis ac stu
 pidus torpet asinum vivit. leuis ac incostans studia
 pmutat nil ab aibus differt. Sedis imundisqz
 libidinibus imergit. sordide suis voluptate deti
 netur. Ita sit vt q probitate deserta homo ee de
 fierit: cum in diuinam conditionem transire non
 possit: vertatur in beluam.

Quarta feruet alienarum opum. Hic pbis ofidit qualr
 boles per diuersa vitia transformant in diuersas bestias vi
 cens. Aliqs bo feruet auaritia. s. violens ereptor. s. abla
 tor vel raptor alienarum opum tales dixeris simile lupi: sed
 bo feror et inquietus qui exercet linguam litigijs talis co
 parabilis est cani. Homo occultus infidiator q gaudet sub
 ripuisse aliena fraudibus. talis exequit. s. coparet vulpecu
 lis. sed homo intepans. i. teperatus. s. ire fremit talis cre
 dat gestare alium leonis. sed homo pavidus et fugax co
 formidat habeat silis ceruis. homo aut segnis et stupidus
 ille torpet. i. tardus est. et talis vivit asinu. i. asinine. Ho
 mo aut leuis et incostans qui pmutat studia sua. s. opa ni
 bil differt ab aibus. sed homo q imergit sedis et immu
 dis libidinibus. ille detinetur voluptate sordide suis. idest
 coparat suisbus. et sic de ceteris vitis pingit log vn delu
 dit pbis dices. Ita sit vt qui deserta pbitate deserti esse
 homo cu non possit transire in conditione diuinam vertat i
 beluam idest in bestiam. **Actandū qz in nobis est duplex
 virtus cognoscitiua. s. intellectus et sensus. Intellectus est qd
 diuinum in nobis per quem ad supiora ascendimus et deo
 filles sumus. Sensus aut inquatu non obedit rōni est qd
 brutale in nobis per quē infra naturam humanam redi
 gimur et bestiis similes efficiimur. Ideo dicit Boetius in
 tractatu de sumo bono. Ne vobis holdus q de misero be
 stiarum estis coputati diuinū qd i vobis est non cognoscē
 tes per quod ad superiora ascenditis et deo similes estis. vi
 uinum aut in homine vocat intellectum.**

Adetrū tertij qrti li.

**Ela narici ducis
 Et vagas pelago rates
 Euris appulit insule.**

**Pulchra qua residens dea
 Solis edita semine.**

**Miscet hospitibus nouis
 Tacta carmine pocula:**

**Quos vt in varios modos
 Vertit herbipotens manus:**

**Hunc aprī facies tegit.
 Ille marmaricus leo**

**Dente crescit et vnguisbus:
 Hic lupis nuper additus**

**Flere dum parat vlulat.
 Ille tigris vt indica**

**Tecta mitis obambulat.
 Sed licet variis malis**

**Namen arcadis alitis.
 Obstum miserans ducem**

**Peste soluerit hospitis:
 Jam tamen mala remiges**

**Et vagas pelago rates
 Euris appulit insule.**

**Pulchra qua residens dea
 Solis edita semine.**

**Miscet hospitibus nouis
 Tacta carmine pocula:**

**Quos vt in varios modos
 Vertit herbipotens manus:**

**Hunc aprī facies tegit.
 Ille marmaricus leo**

**Dente crescit et vnguisbus:
 Hic lupis nuper additus**

**Flere dum parat vlulat.
 Ille tigris vt indica**

**Tecta mitis obambulat.
 Sed licet variis malis**

**Namen arcadis alitis.
 Obstum miserans ducem**

**Peste soluerit hospitis:
 Jam tamen mala remiges**

**Ore pocula traxerant.
 Jam sues cerealia
 Glande pabula verterant.
 Et nihil manet integrum
 Voce corpore perditis.
 Sola mens stabilis: super
 Adstra que patitur gemit.**

Adetrum tertium quarti libri.
 Ela narici ducis. Istud est metrum tertij bu
 tus quarti qd dicit gliconicū ab inventore. co
 riambicū a pede pdnante in quo pbis ostendit
 transformationē hōiuz i bestias p quandā fabu
 lā. scdo ofidit transformationē mentis per vitia esse peiorē
 transformationē corpis. ibi. O leuē. fabula quā intēdit ē de
 transformationē socioz vltis. et talis. Ulixes post bellum
 troianū. cū redeūdo ad ppria vtu errasset in mari: puenit
 in quādā insulā quā s. habitabat quedā dea noie Circe: filia
 solis que p gramia et potides cōsuevit hospites suos mu
 tare in diuersas bestias: que et socios vltis qui ad ipam
 puerāt p suas potides mutauit. s. mercurius vedit vltis
 albū florē p quē mutauit transformationē et portione venē
 cā. Quis aut socii sui eēt mutati i bestias qz ad figurā
 corpis: nō remāsit i eis mēs itēgra excluda ol bestiali scū
 cia. Cū v i lsa. Euris ventus talis. appulit vela ducis
 narici. i. vltis q venoatur naricius a loco vel a regione d
 qua oriūdu erat: et appullit vagas rates. i. naues pelago
 . i. mari cuiā insule. qua. i. in qua insula residens pulchra
 dea. Circe edita. i. genita ex semine solis. illa miscet nouis
 hospitibus. i. sociis Ulixis pocula tacta carmine. i. icatio
 ne. quos. s. hospites. vt. i. postqz. man? Circe herbipotes
 i. potēs herbar. vertit. i. mutauit socios vltis i varios mo
 dos. i. in varias figuras bestiaz. Hic. i. alius nup lupis ad
 ditus. i. pūct? dū parat flere ppter suā transformationē
 ipse vlulat. Ille. i. alius obambulat. i. circuit tecta. i. dom?
 mitis vt indica tigris. i. idie. C S 3 3 numē. i. deitas. arca
 dia. i. mercurij. q colit in arcadia q dicit ales. eo q fingit
 habere alas i pedib? ad designādū velocitatē sui motus.
 Ille mercurius miserans ducē. i. vltis obstitim. i. circūda
 tū variis malis. ipse soluerit. i. liberauerit eū a peste hospi
 tis. i. circe. nō remiges. i. socii vltis. iā traxerāt. i. biberāt
 mala pocula ore. et iā sues effecti. verterāt. i. mutauerant
 pabula cerealia. i. nutrimenta: panis ē cibus hōiuz glande
 . i. in glandes q ē cib? suis. et nihil manet integrum. i. de fi
 gura humana. ipis perditis. i. mutatis. voce et corpore. sola
 aut mens stabilis manens gemit supra monstra. idest su
 pra transformationē corpis quā patit. **Actandū qz trāf
 formatio hōis in bestia remanēte aia rōnali nō ē possib
 lis fm rē. qz si eēt possibilis. vel eēt possibilis fm trāsmu
 tationē stālē vel accitālē nō ē stālē qz p talē introducitur
 noua forma stālis. et sic due forme stāles specificē differē
 tes. vt forma lupi et hōis sil iformarēt idē corp? qd falsū ē
 nec ē possibilis fm accitā. ppria q disponāt māz ad de
 terminatā formā. qz impossibile ē māz s3 vnam et eandem
 dispositionem proportionari diuersis formis. Cū omni
 no est impossibile animam intellectiua vltis materie dis
 posite ad formam lupi. ergo transmutatio de qua hic loq
 tur si est possibilis erit solū fm accidētia indiuidui proue
 nientia ab exterioribus causis quēadmodū videt cōtigit
 se de rege Nabuchodonosor: de quo legit in Daniele. qz
 ex hōib? electus est et fenū comedit vt bos. et rore celi corp?
 eius infectum est: donec capilli eius crescerent in similitu
 nem aglaz. et vngues eius quasi vngues auis. et qz trans
 mutatio fm talia accidētia ducit ab expressa representa
 tione spēi humane ppter deformitatē figure. Ideo vt sic
 pōt dici transmutationē esse factā in bestia anima remanē**

te. Alii dicunt qd hndi transmutatio non sit possibilis fz rem: sed fm quandā apparitionē fantastica. vñ non videt rōnabile qd Nabuchodonosor transulerit se ad fumenta comedens fenu nisi qd quadam inania r apparitione fāta stica agitatus seipsum reputabat tumētū aut bestia: propter qd a cōsortio homini eiectus cum feris habitabat.

Oleum nimium manum.
Nec potentia gramina
Membra que valeant licet
Corda vertere non valent.
Intus est hominum vigor
Arce conditus abdita.
Nec venena potentius
Detrahunt hominem sibi.
Diraqs penitus meant.
Nec nocentia corpori
Mentis vulnere feriunt.

Oleum nimium manū. Hic ostendit transformationē mentis per vitia esse deteriorē transformatione corporis eo qd mēs nobilior est tanto corpore r dicit. Ego dico manum circe. i. prātem esse nimium leuem. i. imbecillē. nec dico gramina eius cē potentia que lz valeant vertere mēbra. s. corporis. non tñ valent vertere corda. qz intus est vigor homini nū cōditus. i. absconditus. arce abdita. i. in mente abscondita. sed hec dira venena. i. vitia potentius detrahunt hominē sibi. que venena sine vitia penitus meant. i. prātransiunt r nō nocētia corpori ferunt. i. scire faciūt hoies vulnere mentis. **C** Notandū qd qz aia nobilior ē r excellētior corpore transmutatio facta in aia de virtutibus ad vitia stante corpore humano. ipsa est deterior qz facta transmutatione corporis humani in spēm bestie aia remanēte intrāsmutata qz aia intrāsmutata dato qd corp' trāsmutet adhuc hō dicit hō rōe aie. s. remanēte corpore humano r aia trāsmutata: tñ hō nō dī hō nisi equoce. ergo trāsmutatio aie peior ē trāsmutatio de corpore aia remanēte intrāsmutata.

Profa quarta quarti libri.
Um ego fateor in quā nec iniuria dici
video vitiosos tamen humani corporis
spēm seruet: i beluas tamē aloy qualitate
mutari. Sed quoy atrox scelerataqz mens
bonoy pncie senit: idipz eis licere noluisse.
P. Nec licet inquit vti cōuenienti monstrabit
loco. S; tñ si idipfū qd eis licere credit auferat:
magna ex pte sceleratoy hois; pena releuatur.

Profa quarta quarti libri.
Um ego fateor in quā. Ista est quarta profa huius qrti in q pncipalr tria probat. pmo pbat malos esse miseros qui cupita pnciunt qz si ea nō pncierēt. Secdo pbat malos cē miseros si sint impuniti qz si sint puniti. Tertio ostendit illos esse miseros qui faciunt iniuriā qz illi qui patiūt scda ibi. Nam hoc quoqz tertia ibi. Nam ne illud. pmo Boetius cōsentiens pncie facit quodā votū r pbia sibi rñdet scdo pbia pseqē pncipale intentū. ibi. Etenim. pmo dicit. Tum ego Boetius finito carmine in qz. i. dicit ego fateor. i. cedo vez esse qd dicit ē. nec iniuria. i. nō iniuste video dici vitiosos mutari in beluas. i. bestias. qualitate. i. vitio aloy tā r si p qzuis. seruent spēm humani corporis. Tunc Boetius facit votum dicens. Sed eis quoy mens atrox. i. crudelis scuit pncie bonoy. idipsum noluisse cū licere. i. vt ferat mali in bonos. Rñdet pbia nec licet inqz vti monstrabit quententi loco: tñ si idipfū qd credit eis licere. hoc auferat a malis. releuat pena sceleratoy homi

nū ex magna parte. **C** Notandū licet credat malis licere qz sentiant ptra bonos nō tñ in reueritate lz qz in ferta pro fa huius quarti ostendit pbia qz nihil lz mal contra bonos nisi quantum pmitit ex ordinatōe diuine prouidentie ad vtilitatem bonorum.

Etenim qd incredibile forte cuiqz videat: infeliciores esse necesse est malos cū cupita pncierint qz si ea que cupiūt implere nō possint. Nam si miser est voluisse pnaa: potuisse miserius est: sine quo voluntatis misere langueret effectus.

Etenim qd incredibile. Hic pbia pseqē pncipale intentum pbandō qd improbi sunt miseros qui cupita pnciunt qz qui pnciere non possunt. scdo ostendit qz in hac vita nihil est diuturnū in cōparatione ad vitā eternā. tertio ponit admirationem Boetii super quodam secunda ibi. **Neqz. n. tertia ibi. Tum ego. pmo dicit. Necesse ē malos esse infeliciores. i. miseros cum pncierint cupita qz si non possint implere quod forte videat cuiqz. i. ali cui incredibile. cuius probatio est. Nam si miser est voluisse pnaa miserius est potuisse. sine quo. i. posse. langueret. i. deficeret r effectus misere voluntatis.**

Itaqz cum sua singulis miseria sit triplici infortanio necesse est vt vrgeatur: quos videas scel' velle posse pnciere. b. Accedo in quā. sed vti hoc i fortunio cito careat patrandi sceleris possibilitate deserti debemēter exopto. p. Carebunt inquit ocins qz vel tu forsitan velis: vel illi sese estimēt esse carituros.

Itaqz cū singulis tribus. i. voluntati potentie r effectus. sit sua miseria: necesse est vt illi vigeant triplici infortanio. i. malo quos videas scelus velle: scelus posse. scelus pnciere. dicit Boetius accedo in qz. i. sentio. sed ego vebemēter. exopto vt mali deserti possibilitate patrandi sceleris cito careant i infortanio. r dicit pbia. Carebunt inquit ocins. i. citi qz tu forsitan velis. i. velle velleas. vel qz illi estimēt sese. i. seipfos carituros. **C** Notandū qd pbia dicit qz posse malum sit peius qz velle malū. b. videat falsuz qz posse peccare non est malū: sed velle peccare. Unde fz Senecam. Omne peccati in actione est. r omnis actio est voluntaria. ergo omne peccatū est voluntariū. pro tanto etiā dicit Aug. Tolle voluntatē r infernus non est. ergo peius est velle malū qz posse malum. cuius pnciatū b dicit. ad hoc dicitū qz si posse r velle fm se r absolute pncierentur. tñ peius est velle malū qz posse malū. Si aut accipitur posse vt sequens malam voluntatē r subseruiens eidē. vt voluntas mala pnciat in exteriori ope sic peius est posse qz velle. quia sine tali posse langueret voluntatis effectus. i. non pncieretur opus eius extra. sicut autem dicto modo peius est posse malum qz velle. sic peius ē pnciere malum qz posse ita qz vnumquodqz istorum trium. velle posse pnciere aliquid mali addit supra pcedens.

Neqz. n. ē aliqd itā breuib' vite metis ita serū qd expectare longū imortalis presertim animus putet: quoy magna spes r excelsa facinoy machi na repentino atqz insperato sepe sine destruis. qd qdem illis miserie modū statuit. Nam si neqtia miserof facit: miserof sit necesse est diuturnior neqz Quos infelicissimos cē iudicare si nō eoy malitia saltē mors extrema finiret. Etenim si de prantatis infortanio vera conclusimus infinitam liqz esse miseriam: quā constat esse eternam. b.

Neqz enim est aliqd. Hic pbia qz Boetius optavit malos citius carere potentia patrandi sceleris pbat qz i hac vita nihil

vita nihil est diurnū vel duratiū in cōpatione ad ppetuā vitam dicens. Nec enim est aliqd ferū. i. tardū vel dura bile. in tam breuibus metis. i. terminis presentis vite qđ immortalis animus putet per longum tempus expectare. i. manere. quoz maloz magna spes quā habent de longanimitate vite & creella machina. i. magna potentia facinorum sepe destruitur sine. i. morte sine inquā insperatio & repentino. quod se; finiri morte statim ipsis malis modū. i. terminū sue miserie. qđ pbat per hoc. **Itā** si nequitia facit miserōs utiqz ex dictis. necesse est vt diuturnior neqz sit miserior. quos malos iudicarem infelicissimos. si non extrema mors eorum malitiam finiret. Si enim pclusum? vera de infortunio prauitatis qđ infortunū. i. malum tāto est malus quāto est diuturnius liquet miseriam eoz eē infinitā: quā pbat eē eternam. Eset autē miseria maloz eterna si morte non finiret. **Nota** qđ de oppositis opposito modo iudicandum est. cum oppositoz oppositae sint cause. Sicut ergo in bonis illud quod est diuturnius ē melius. sic i malis quod diuturnius est peius. Cum igit malitia facit miserōs malos infinita esset eoz miseria si perpetuo pduraret in vita: sed quia mors terminat eoz malitiam ideo eoz miseriam & infelicitatem diminuit.

Cum ego mira qđem inquā & concessa difficilis illatio: sed his eam que prius pcessa sunt nimium cōuenire cognosco. p. Recte inquit estimas: sed qui conclusioni accedere durum putat equum est vel falsum aliquid pcessisse demonstrat. vel collationem propositionum non eē efficacem necessarie conclusionis ondat. alioqn cōcessis pcedētibz nihil profus ē qđ de illatione causetur.

Cum ego. **Hic** pbia ponit admirationē Boetii super deductione pbia. d. O pbia mira est illatio tua. & pcessu. i. ad concedendū difficilis. qua pbat miseriam maloz diminuit p mortem. sed cognosco eā nimis puenire his que pcessa sunt prius. dicit pbia recte inquā estimas. i. qđ pdicte illatione difficile credit. sed qđ durū. i. difficile putat accedere pclusiōi istaz pcedēdo. equū est vt ipse demonstrat aliqd falsum pcessisse in pmissis. vel ondat collationē ppositionuz necessarie pclusionis non esse efficacē. alioqn pcessis pcedētibz nihil ē qđ causet. i. cōquerat de illatione. **Cū** necesse est eā cadere quāntūqz videat vuz. **Nota** qđ si nō pferit cōclusioni. hoc est vel ppter pctm in materia: vel propter peccatum in forma. ppter pctm in materia: vt si aliqua pmissa sit falsa. propter pctm in forma vt si non sit debita connectio ppositionū respectu conclusionis incidente aliqua fallacia. Si autem nihil istoruz accidit necessario sequitur conclusio ex pmissis.

Nam hoc quoqz dicam non minus mirum videatur: sed ex his que sumpta sunt eque est necessarium. b. Quid nam inquā. p. feliciores inquit esse improbos supplicia luentes qđ si eos nulla iustitie pena coherceat. **Neg** id nūc molior quod cuius veniat in mentem corrigi vltione prauos mores: & ad rectum supplicii terrore deduci. **Ter**is quoqz exemplum esse fugiendi culpanda: s; alio quodaz modo infeliciores esse improbos arbitroz impunitos tametsi nulla ratio correctiōis nullus respectus habeatur exempli. b. **Et** quis erit inquā pter hos alius modus. p.

Nam hoc quoqz qđ dicam. **Hic** pbia pbat malos esse miseriores si non puniant qđ si puniant. sed solū quodam dubiū. tertio ponit quēdā epilogū pdictoz. scđa ibi s; quēto. tercia ibi. Ad vō hactenus. **Primo** pmittit cōclusionem quā pbat intendit excludendo que scđa modos

pbatōis qđ pclusio pbari posset. sed ponit aliū modū pbatōis ad istis. ibi. **Et** illa. **Primo** dicit. **Hoc** quoqz qđ dicā nō minus videat mix. sed eque necessariū videat. pcludi ex his que sumpta sunt & querit Boetius. **Quid** nā est h dicit pbia. **Ego** dico improbos esse feliciores luentes supplicia: qđ si nulla pena iustitie eos coherceat. i. puniat. sed ego nō molior. i. nō intendo nunc qđ alicui veniat i mentē prauos mores. i. hoies prauē morigeratos corrigi vltione. i. pena & terrore supplicii ipsos deduci ad rectū & nō iēdo ceteris hoibus penam maloz esse exemplū fugiēdi culpanda. i. mala. **Sed** pter istas duas cās est alia a pdictis qua arbitroz improbos esse feliciores pūtos tametsi pro q̄uis. nulla rō correctiōis & nullus respectus exempli bēatur. & querit Boetius. **Quis** erit pter hos alius modus. **Nota** qđ due sunt cause ppter quas videt melius malos esse punitos qđ impunitos: vna qđ p penā mali corrigunt. & respiciūt a malo. **Scđa** cā. qđ alii timore pene malo declinant a malo & sic pena maloz est exemplū aliis fugiendi malū: s; iste due cause sint vere tñ pbia de eis nō intendit. sed vult assignare aliam cām pter istas.

Et illa bonos inqt esse felices malos vō miserōs nōne pcessimus. b. **Ita** ē i q̄. p. **Si** igit iqt miserie cuiuspiā bonū aliqd addat: nonne feliciores est eo cuius pura ac solitaria sine cuiusqz boni admixtione miseria est. b. **Sic** in q̄ videt. p. **Quid** si eide misero qđ cūctis careat bonis: pter ea quibz miser est malū aliud fuerit ānerū: nōne multo infeliciores eo cēsendus est: cuius ifortuniū boni ptiēti patiōe releuatur. b. **Quid** ni inquā. p. **Habent** igitur improbi cum puniuntur quidem boni aliquid ānerū. penam ipsam. i. que rōne iustitie bona ē. idemqz cum supplicio carent: eis inest aliquid alterius mali ipsa impunitas: quā iniquitatis merito malum esse confessus es. b. **Negare** non possuz p. **Adulto** igitur infeliciores improbi sunt iniusta impunitate donati qđ iusta vltione puniti.

Et illa. **Hic** pbia ponit aliū modū pter pdictos pbatō malos impunitos esse miseriores qđ punitos. sedo declarat quoddā assumptū in pbatōne. ibi. **Sed** puniri. **Primo** resumit qđ supra pbatū est tertia prola dicens. **Itōne** cōcessimus bonos esse felices malos vō miserōs dicit Boetius ita est inquā & pbia. **Si** miserie alicuius addat aliqd bonū nōne ipse est feliciores eo cuius miseria est pura & solitaria sine admixtōe alicui? boni. dicit Boetius. **Sic** in q̄ videt. vltius querit pbia **Si** eidem misero qđ cūctis careat bonis aliud malū fuerit ānerum nōne cēsendus est infeliciores eo cui? infortunū. i. malū releuat. i. tpatur ptiētiōne boni. dicit Boetius qđ ni in q̄. i. quare nō. igit dicit pbia. **improbi**. i. mali cū puniunt hnt aliqd boni ānerū s; penā. que rōne iustitie bona est & cū idē improbi carent supplicio. i. pena inest eis aliqd alterius mali. i. ipsa impunitas quā merito. i. iure iniquitatis pcessus es eē malā dicit Boe. **negare** nō possū. **igit** cōcludit pbia qđ improbi multo sūt infeliciores donati. i. addit iniusta impunitate. i. mala impunitate qđ puniti iusta vltiōe. i. pena. **Nota** qđ rō quā intendit est ista. **Cūctis**qz hoīs malitie addit aliqd boni ipse feliciores est eo cuius malitie nihil boni additur. sed cum malus homo punitur sue malitie additur aliqd boni. i. pena que rōne iustitie bona est. cum sūt nō punitur eius malitie additur aliqd mali. i. impunitas que mala est ergo mal' punitus feliciores est malo impunito.

Sed puniri improbos iustum. impunitos vero elabi iniquum esse manifestum est. **W.** quis id neget. **P.** Sed ne illud quidem ait quisquam

tamen contrarium accidit eis. vel propter debilitatem naturalis visus. sicut in nocturnis. de quibus dicit Isidorus quod ordo splendore solis visus nocte ebetatur. vel propter consuetudinem ad tenebras sicut creditur esse de bubone. Cum enim bubo habeat alias aures sibi inimicas. ideo de die in cavernis latitat et aliis aurbus quiescentibus pro necessitate victus de nocte volat. **¶** Notandum quod dicitur. Unde quod eterna lex sanctat. dicit beatus augustinus in libro de libero arbitrio. Lex eterna est qua iustus est ut omnia sint ordinata. et ideo secundum ordinem eius nunquam iustus destituitur premisis. nec malus supplicis.

¶ Quid igitur: his ne accedamus quos beatus si miles esse monstrauimus? Quid si quis amisso penitus visu ipsam etiam se habuisse obliuisceret: utrum: nihilque sibi ad humanam perfectionem deesse arbitrareretur: non videntes eadem cecos putarem?

¶ Quid igitur his ne accedamus. **¶** Die ostendit philosophia non esse consentiendum opinioni vulgari dicens. **¶** Boetius quod igitur dicit: nunquid debemus accedere per consensum his vulgaribus quos monstrauimus similes esse bestis. quasi dicat non. et hoc manifestat per exemplum dicens. quod dicitur si quis homo amisso penitus visu: obliuisceret etiam se ipsum habuisse visum et arbitrareretur nihil deesse sibi ad perfectionem humanam. nunquid bestes videntes. id est iudicantes eadem cum ceco. putaremus esse cecos quasi dicat imo. supple similiter si vulgares dicerent se recte iudicare. et se non esse beluas: adhuc non esset eis consentiendum. **¶** Notandum quod vulgares et imperiti iudicant tanquam longe distantes a veritate. quia iudicant secundum concupiscentiam: non secundum rei veritatem propter quod non est standum eorum iudicio. Unde. Seneca in de remediis fortune dicit. Male opinantur homines de te: sed mali. mouerit autem si sapiens hoc loqueretur: nunc autem malis displicere est laudari. Male de te loquuntur: mouerit si hoc iudicio faceret. nunc autem morbo ignorantie faciunt. male de te loquuntur quia bene nesciunt loqui.

¶ Nam ne illud quidem acquiescent quod eque validis rationibus nititur firmamentis: infeliciores esse eos qui faciant quam qui patiatur iniuriam. **¶** Velle inquam has ipsas audire rationes. **¶** Omne inquit improbum nam supplicio dignum negas. **¶** Adinime. **¶** Infelices vero esse qui sunt improbi multipliciter liquet. **¶** Ita est inquam. **¶** Qui igitur supplicio digni sunt miseros esse non dubitas. **¶** Contemnit inquam. **¶** Si igitur cognitor ait resideres: cui supplicium inferendum putares. ei ne qui fecisset: an qui protulisset iniuriam. **¶** Nec ambigo inquam quin propeffo satisficerem dolore facientis. **¶** Misericorior igitur tibi iniurie illator quam acceptor esse videretur. **¶** Consequitur inquam.

¶ Nam ne illud quidem acquiescent. **¶** Die philosophia probat illos esse miseros quod faciunt iniuriam quam qui patiuntur. secundum hoc concludit quod iniuria non est ipsius patientis sed inferentis. tertio inuenitur contra oratores. secunda ibi. **¶** Hac igitur. tertia ibi. Atqui nunc. **¶** Primo dicit nunquid vulgares non acquiescent. id est credent. illud quod nititur eque validis firmamentis rationum. sed infeliciores esse eos qui faciunt iniuriam quam qui patiuntur. Dicit boetius. Vellem audire has ipsas rationes tunc philosophia intendit duos syllogismos ad probandum intentum quorum primus est. Omnis improbus est miser: sed omnis dignus supplicio est improbus ergo omnis dignus supplicio est miser. et per consequens quod dignus or est supplicio tanto est miserior. Secundus syllogismus est. quanto aliquis est dignior supplicio tanto est miserior. sed faciens iniuriam dignior est supplicio quam patientis. ergo

faciens iniuriam miserior est quam patientis. **¶** Primo inuenitur in primo syllogismo dicens. nunquid negas omnem improbum esse dignum supplicio. boetius dicit. minime nego. et multipliciter liquet eos esse miseros qui sunt improbi. ita est dicit boetius. **¶** Igitur dicit philosophia. qui digni sunt supplicio non dubitas eos esse miseros. dicit boetius. conuenit inquam supple predictis. Tunc inuenitur secundum syllogismum per modum interrogantis dicens: **¶** O boetius si tu resideres cognitor id est iudex causarum. cui putares inferendum supplicium. vel ei qui fecisset iniurias. vel ei qui protulisset iniuriam: dicit boetius non ambigo. id est non dubito. quin ego satisficerem propeffo iniuriam dolore. id est cum supplicio facientis iniuriam **¶** Igitur dicit philosophia. illator iniurie videretur tibi esse miserior quam acceptor iniurie. dicit boetius. consequitur inquam. supple predicta. **¶** Notandum quod ad eandem conclusionem sic posset argui **¶** Quicumque operatur malum ex proposito magis peccat et miserior est quam ipse sustinens sine proposito et voluntate. sed inferens iniuriam peccat ex proposito et ex voluntate. sustinens autem sustinet contra voluntatem. ergo inferens iniuriam peior est et miserior patiente iniuriam.

¶ Hac igitur aliusque de causis ea radice nitentibus quod turpitudine suapte natura miseros faciat: apparet cuiuslibet illatam iniuriam non accipientis sed inferentis esse miseriam. **¶**

¶ Hac igitur aliusque de causis. **¶** Die philosophia concludit ex dictis quod quilibet iniuria non est miseria patientis. sed inferentis dicens. **¶** Hac igitur de causa quod inferens iniuriam miserior est patiente et ex aliis causis ea radice. id est fundamento nitentibus. hoc. scilicet. fundamento. quod turpitudine facit homines miseros suapte natura. id est sua propria natura. **¶** Ex hoc apparet iniuriam cuiuslibet illatam non esse miseriam accipientis. id est patientis eam sed inferentis. **¶** Notandum quod ex littera sic potest argui turpitudine propria non sua facit hominem miserum sed turpitudine est in inferente iniuriam et non in patiente. **¶** ergo inferens iniuriam est turpis et miser. et per consequens iniuria non est miseria patientis. sed eam inferentis.

¶ Atqui nunc ait contrafaciunt oratores. pro his enim qui graue quid acerbissimum propeffo sunt: miserationem iudicum excitare conantur: cuius magis admittentibus iustior miseratione debeatur: quos non ab iratis: sed a propitius potius miserantibusque accusatoribus ad iudicium veluti egros ad medicum duci oportebat: ut culpe morbos supplicio rescarent: quo pacto defensorum opera vel tota frigeret. **¶** Vel si prodesse hominibus mallet: in accusationis habitum verteretur. **¶** Ipsi quoque improbi si eis aliqua rimula virtutis relictam fas esset aspicere. victoribusque sordes penarum cruciatibus se deposituros viderent compensatione adipiscendae probitatis: nec hoc cruciatus esse diceretur: defensorumque operam repudiarent ac se totos accusatoribus iudicibusque permetterent

¶ Atqui nunc ait. **¶** Die philosophia inuenitur contra oratores. secundo concludit ex dictis quod odium non habet locus apud sapientes. ibi. **¶** Duo sunt. **¶** Primo inuenitur contra oratores quod inducunt iudices ad miserandum patienti iniuriam. cum tamen potius miserandum sit facienti iniuriam: et oratores. id est. causidici quorum officium est persuadere iudici. **¶** Isti faciunt nunc contrarium. quod ipsi conantur excitare miserationem iudicum pro eis qui perperam sunt graue et acerbum quid. cum magis iustior miseratione debeatur admittentibus. id est facientibus malum. quos iniuriantes oportebat duci ad iudicium: veluti egros ad medicum. non ab iratis accusatoribus. sed a propitiis et miserantibus. **¶** vt re

secarent morbos culpe supplicia. i. pena. Quo supple oidi ne pacto si homines mouerentur misericordia erga facientes iniuria. opera idest diligentia. defensor. idest defendere uolentiu ipsos. illa tota frigeret. i. cessaret. vel si mallet pdesse bobus iniuriatib? tunc defensio eoz uertret in habitu accusatiōis. ita q? ille q? fuit defensor fieret accusator? Ipsi quoq? improbi si eēt eis fas aspiciere uirtutē reliam aliq? rimula. i. cognitiōe. ipsi uiderent se deponituros sordes uitiōū cruciatibus penaz. cōpensatione. i. cā adiplēde pbitatis. Nec ipsi differēt. i. reputarēt cruciatib? sed ipsi repudiarēt. i. spernerēt operā. i. diligentia defensorum et se totos pmitterēt accusatoribus et iudicib?. **¶** Nota q? misericordia et misratio ē uirtus fm quā aliq? cōpatur aliene miserie. Cui ergo inest maior miseria et debet maior misericordia. s? declaratiū ē maiorē esse miseriā in se uentis iniuriā q? patiētiōe: ergo ad miserandū eis maxime uident induci iudices. cuius cōtrariū faciūt oratores q? i ducunt iudices ad miserandū patientibus iniuriā. **¶** Nota tandū q? facientes iniurias accusandi sunt nō ex ira sed ex cōpassiōe et misericordia ut penali remedio morbus culpe eoz auferat. sicut enim egris non est insultandū sed potius condolandū. sic et istis qui morbo uitiōz affecti sunt: et potius sunt accusandi q? defendendi ut penali acerbitate eorum malicia minuatur. etiam si mali perpēderent sordes uitiōz et dignitates uirtutum nō reputarent cruciatibus. sed se accusatoribus et iudicibus uoluntarie afferrēt pūendos

¶ Quo fit ut apud sapientes nullus prorsus locus relinquatur. Nam bonos quis nisi stultissimus odierit: malos uero odisse ratione caret. Nam sicut corporum languor: ita uiciofitas est quasi morbus animi mortui. Luz egros corpore minime dignos odio sed potius miseratione iudicemus: multo magis non insequendi sed miserandi sunt: quorum mentes omni languore atrocior uiget improbitas. **¶** Quo fit. Dic philosophia ex dictis concludit q? odium non habet locū apud sapientes et dicit. Quo fit. i. ex dictis sequit ut apud sapientes nullus locus relinquatur. odio. Nam qd odierit bonos nisi stultissim? : malos uero odisse caret ratione. i. est irrationabile: nā sicut languor est morbus corpori ita uiciofitas est morbus animi. Cū ergo egros corpore minime iudicemus dignos odio: s? potius miseratione multo magis nō insequēdi sunt odio. sed potius miseratione: quorum mentes uiget improbitas. i. malicia. existens atrocior. i. crudelior omni languore corporali. **¶** Nota q? sapientes non debent odire malos. q? dicit Seneca ad lucilium. Hunc affectū sapiētes habeāt aduersus malos: quē h? medicus aduersus egros suos q? eos si odio h? remedio studet contrectare: qui nec reliquias egrorum nec effusa dedignatur intueri.

¶ Metrum quartum libri quarti. **¶** Quid tantos inuat excitare motus. **¶** Et propria fatum sollicitare manu. **¶** Si mortem petitis: propinquat ipsa Sponte sua: volucres nec remorat equos. **¶** Quos serpens. leo: tigris: uisus. aper Dente petunt: idem se tamen ense petunt. **¶** An distant quia dissidentq? mores. **¶** Iniustas acies et fera bella mouent. **¶** Alternisq? uolunt perire telis. **¶** Non est iusta satis sentit ratio: **¶** His aptam meritis uicem referre. **¶** Dilige inre bonos et miserece malis.

¶ Metrum quartum libri quarti.

Quid tantos inuat excitare motus. Hic scipit qrtū metrū hui? quarti qd dicit ualētici ab inuatore scd? d? penthametri siue elegiacū in quo pbia exclamat q? boies q? bellicis motibus ex odio semetiplos ad mortē deducit uicem. Quid inuat. i. q? uilitas ē. excitare tantos motus. i. odii et qd inuat sollicitare. i. sollicite exquirere. fatū. i. mortem propria manu. q. di. nulla est uilitas. Est aut ratio bec. q? si mortē petitis. i. desideratis. siue ueltra? siue aliorum propinquat sponte sua. nec remorat. i. retardat. uolucres. i. ueloces equos. Adirandū ē etiā q? boies quos leo. serpens. tigris: uisus: aper dente petunt. i. inuadūt q? idē homines. petūt. i. inuadūt se ense. ut se mutuo interficiant Et querit pbia. Nam qd homines mouent iniustas acies et fera bella et uolūt perire alternis telis. i. mutuis sagittis ideo q? mores eoz distant et dissident. i. discordant. Certe ista ratio sentit non est satis iusta uis ergo referre. i. re portare aptā uicē. i. uicissitudinē meritis tā boni q? mali dilige bonos et miserece malis. **¶** Notandū q? dicit mortē nō retardare suos equos p equos mortis itelligit paritales dispositiones periodi p qd hō ad mortē tendit. Quilibet enī hō h? certā et determinatā periodū sue uite. eo q? forme omnium rerū sūt in terminis. i. in corporibus celestibus virtualiter. ut p? scdo de generatiōe. **¶** Notandū q? pbia hic non excludit licentiā gerēdi iustū bellū s? iniustū q? dicit iniustas acies. bellū enim iustum concedit. i. ideo geritur ut aliquis nitens cōtra iustitiā ad iustitiā reducat

¶ Prosa quinta quarti libri. **¶** Inc ego video inq? que sit uel felicitas uel miseria in ipsis proborum atq? improborum meritis constituta. Sed in hac ipsa fortuna populari non nihil boni maline inesse ppendo. Neq? enim sapientū quisq? erul: inops: ignominiosusq? eē malit. potiusq? pollēs opibus honore reuerēdus potentia validus. in sua pma nens uibe florere. Sic enim clarius testatusq? sapiētie tractat officii: cū in cōtingētes populos regentiū quodāmodo beatitudo transfunditur.

¶ Prosa quinta quarti libri. **¶** Inc ego video. Ista ē quita prosa hui? qrti q? Boetius prius conquerbat bōis mala et malis bona cōtingere: pp qd etiā reputabat istaz fortunaz uices non ex ordine diuine prouidentie sed ex casu prouenire: ideo pbia sup hoc solat boetiū assignando causas quare bonis mala et mal bona contingant. Et primo boetius exprimit suū dolorem in hoc q? uices fortunarū uident confuse et inordinate dispōni. scdo assignat pbia causas huius apparentie. tertio ipsū consolat assignando causas predictoz. scda ibi. Nec mirū. tertia ibi. Ita est inquit. Pro boetius premitit quedā. Secundo exprimit causas sui doloris ibi. Cū presertim. Pro mo dicit Ego video hinc. i. ex dictis q? felicitas sit constituta in meritis proborum. s? deos fieri. et q? sit miseria constituta in meritis improborum. i. transformari in beluas. s? ego perpēdo. i. iudico. nō nihil. i. aliqd. boni uel mali. cē i hac fortuna pplari. i. i. pspirare fortuita: qd probat. Nec enī qd q? sapientiū. malit. i. magis uult eē erul. inops. ignominiosus. i. infamis potiusq? pollens opibus q? reuerēdus honore. validus potētia. et in sua uibe permanens florere sicut enim p huiusmodi bona fortune officii sapiētie. i. sapiētie tractatur clarius. et testatur idest cū maiori testimonio. q? talib? plus credit. cū beatitudo regentiū trāsfundit. i. uilata in populos cōtingētes. i. uicios. **¶** Notandū q? in bonis fortuitis est aliqd boni. q? p ipsa sapiēs expeditus tractat officii gubernandi subditos. Quis enī diuinitis. potētia. et fama pcellūt alios: aptiores sunt ad regendam

genda; rempublica qz aptiores sūt ad subuēndū oppres-
sis. ⁊ ad depūmēdū malos. ad protegēdū bonos. ad expu-
gnandū inimicos ⁊ ita sapiētī q tractat negociū reipublice
necessaria ē potētīa ⁊ diuitiāz habūdantīa. Sed sapiētī
quī vacat contemplationi: diuitie sunt onerosae qz nimīā
inde gerit sollicitudinē.

Cū p̄sertim carcer lex ceteraqz legalīū tormēta
penarū p̄nciosis potētis ciuibus. propter quos ēt
cōstitutā sūt debeāt. Cur hec igit̄ versa vice mu-
tētur. scelerūqz supplicia bonos premāt: premia
virtutū mali rapiant uehemētē admiror. queqz
tā iniuste cōfusionis ratio videat̄ ex te scire desi-
dero. Minus etenī mirarer si misceri oīa fortui-
tis casibus crederē. Nū stuporē meū de? rector
exaggerat. q cū sepe bōis iocūda. malis aspa: cō-
traqz bōis dura tribuat. malis optata concedat.
nisi causa deprehendatur. quid est quod a fortui-
tis casibus differre videatur. **P.**

Cū p̄sertim carcer lex. Hic Boetius exprimit causas sui
doloris ⁊ admiratōis dicit. Cū lex ⁊ carcer ⁊ cetera tormē-
ta legalīū penaz. potius debeant̄ p̄nciosis. i. malis ciui-
bus pp quos cōstitutā sunt. Ego uehemētē admiror cur
hec tormenta uicēuersa. i. cōtrario mō mutent̄ ita ut sup-
plicia scelerū. i. malozū. premāt bonos. ⁊ mali rapiant pre-
mia virtutū. i. virtuosoz. ⁊ ego desidero o p̄bia scire ex te
q̄ videat̄ cē ratio. i. cā tā iniuste cōfusionis minus enī mi-
rarer si crederē oīa misceri fortuitis casibus. Nūc aut̄ de?
rector omniū exaggerat. i. augmētat stuporē meū. q de?
cū sepe bonis iocūda malis aspera tribuat. ⁊ s. i. p̄ d̄rium
bonis dura tribuat. malis optata cōcedat. nisi deprehendat̄
. i. cognoscat cā hui? qd est hoc qd videat̄. differre a for-
tuitis casibus. q. v. nihil. **N**otandū qz tormēta legalia
sūt carcer: mēbzorū mutilatio. flagellatio ⁊ h̄mōi sūt iūcta
pp malos. ⁊ ista sepius vidēt̄ infligi bōis. malis euadē-
tibz. sup hoc admirat̄ Boetius: cū tñ de? debeat punire
malos. ⁊ remunerare bonos. ⁊ nisi hui? rō cognoscat. q̄re
hoc p̄tigat nihil ē qn talia vidēt̄ p̄tigere a casu ⁊ a fortūda
⁊ nō subiacere regimīni. p̄uidēt̄e diuīe. quod absurdū est.

Nec mirū ingt̄ si qd ordinis ignorata ratiōe te-
merariū cōsulūmqz credat̄. Sed tu q̄uis causas
tante dispositionis ignores: tū qm̄ bonis mūdū
rector temperat: recte fieri cuncta ne dubites.

Nec mirū ingt̄. Hic p̄bia assignat causā apparet̄e talis
cōfusionis. qz sic vidēt̄ cē pp ignorantīā cāe. ⁊ dicit. Nec
mirū siquid credat̄ cōsulūmqz temerariū. scz casuale i istis
inferioribus. ignorata ratiōe ordinis. s. diuīne prouidēt̄e.
sed quis tu ignores causā tante dispositionis diuīne tñ
qm̄ bonus rector. s. deus tempat mūdū sua bonitate. iō
nō dubites cuncta recte fieri. **N**otandū qz mirū ē cuius
cā nescit. p̄ tanto enī multi mirat̄ de eclipsi solis. qz cām
ignorāt. ⁊ qz boetius ignorabat cām hui? cōfusionis q̄re
bōis mala ⁊ malis bōa cōtigāt: id hoc admirabat ⁊ cā ad
miratōis ei? fuit ignorantīa dispositōis diuīne prouidēt̄e.

Cadetrum quintū quarti libri.

Siquis arcturi sydera nescit
Propinqua summo cardine labi.
Cur legat tardus plaustra boetes.
Mergatqz seras equore flammaz:
Cum nimis celeres explicet ortus.
Regem stupebit etberis alti.
Palleant plene cornua lune
Insecta metis noctis opace:

Queqz fulgenti terreat ore
Confusa p̄bebe detegat astra.
Commonet gentes publicus error.
Lassantqz crebris pulsibus era.

Cadetrum quintum quarti libri.
Siquis arcturi sydera nescit. Istū ē quintū metri
hui? quarti qd dicit̄. ē alemanicū ab inuētore da-
ctilicū a pede p̄dante. t̄betrametrum. i. q̄ttuoz
pedū. p̄ catbalecticū. i. habūdās i vna syllaba
in quo metro p̄bia declarat quōd ea quoz cāe nō apparet̄
vident̄ mira. secūdo ofidit quōd cognita cā cessat admira-
tio ibi. Nemo mirat̄ flamina. **P**̄rio ofidit qz pp latentīā
causaz hōes mirant̄. ⁊ inducit de hoc duo exēpla. **P**̄-
mū est de eo qd accidit in stellis iuxta polū septentrionalē
quē ille stelle ceteris stellis remotioribus tardi? mouent̄.
et tñ velocius oriūtur. q aut̄ ignorat causam hui? illi vide-
tur hoc m̄z. vñ dicit. Si quis nescit sydera arcturi. i. ma-
ioris v̄se. labi. i. volui. propinqua summo cardine. i. car-
dini ponēdo ablatiū p̄ vatiuo cā metri. i. polo septērio-
nali. ille stupebit. i. admirabit. legē alti etberis. i. firma-
mētī. Cur boetes. i. stella tarda. legat. i. p̄trāseat. plaustra
idest stellas plaustri. i. maioris v̄se. ⁊ mergat seras flam-
mas equore. loquēs more poetico q sequētis iudiciū vul-
gi. dicit̄ stellas t̄ngi in mari qm̄ occidūt. ⁊ dicitur boetes
mergere seras flamas. i. lumina sua tarda. qz nūqz ea mer-
git ⁊ ē mod? loquēdū id qd nūqz fit tarde fit. cū tñ boetes
explicet ortus nimis celeres. eo qz in p̄ncipio noctis nobis
statim apparet. **C** Secūdū exēplū est de eclipsi lune. quas
nescientes cām adeo aliq̄ admirātur. qz putant ei? ecli-
psim cōtigere p̄ incantationē: ⁊ volentes auxiliari lune ⁊ i
pedire ne audiat incantationē: cōcutiāt oīa vasa erca ⁊ so-
nora tempore eclipsis: vñ dicit̄ in litera. Cornua plene lūe
palleant qz incipiente eclipsi luna incipit apparere cōnscu-
lata. cornua insecta metis. i. terminis. opace noctis. i. vñ
bre terre. ⁊ p̄bebe. i. luna. cōfusa. scz priuatione luminis.
detegat. i. apparere faciat astra minora. q̄ terreat. i. latere
fecerat. fulgenti ore. i. habūdantia sui fulgoris. **T**ūc pu-
blicus error quo putat̄ luna incantari cōmouet gentes. ⁊
lassant. i. fatigant era. i. vasa erca vel campanas crebris
pulsibus. **N**otandū qz arcturus dicit̄ ab arctos qd est
v̄sa. q̄ est qdādam signū iuxta polū septentrionalē. qd nos
vulgat̄er plaustrū nominam? ⁊ sic accipit beatus Gre-
gorius sup iob dicens. Arcturus septē stellis marie lucet se-
per mouet. ⁊ nunqz mergitur. **N**otandū qz stelle circa
polū arcticū mote sūt arcturus. ⁊ alie stelle mouent̄ tardi?
aliis stellis remotiorib? a polo arctico. qz minorē circulū
suo motu describūt. ⁊ stelle remotiores maiorē. vñ cū stel-
le remotiores in eqli tempe p̄trāseat maiorē circulū. i quo
stelle propiniores minorē. qz ambo circūuoluūt̄ semel
in die nālī. p̄ p̄ diffinitōnē velocitatis ⁊ tarditatis. qz stel-
le propiniores polo tardius mouētur ⁊ remotiores velo-
cius. **I**llud enī mouet̄ tarde qd in equali tempe pertansit
minus spaciū. ⁊ illud mouet̄ velociter quod in equali tpe
p̄transit maius spaciū. **N**otandum qz luna recipit
lumen suū a sole. si ergo corpus opacum interponit̄ impe-
diens ne lumen solis pueniat ad lunā vel i toto vel in par-
te. necesse est lumen lune deficere vel in toto vel in parte. ⁊
hoc est lunam eclipsari.

Nemo miratur flamina ebori
Vittus frementi tundere fluctu:
Nec niuis duram frigore molem
Seruenti p̄bebi soluiet̄ estu.
Nec enim causas cernere promptum est.
Illie latentes pectora turbant.
Luncta que rara prouehit̄ etas:
Stupetqz subitis mobile vulgus.

Edat inficitie nubilus error
 Effent profecto mira videri.

Nemo mirat flamina cbori. **N**ic ofidit pbia q cognita
 ca cessat admiratio dicēs. Nemo mirat flamina cbori: ta
 lis venti: tūdere. i. pcutere litus fremēti fluctu. scz maris
 q hoc dicit p tato. qz vto stante aq maris cedit et ad lit
 tus resistens repenti. nec et alio mirat molē. i. magni
 tudinē nūis frigore durā. i. pgelatā. soluiet. i. solui. qz hic
 ē pagoge. i. additio sylabe ad finē dictionis pp necessitate
 metri. ergo ponit soluiet pro solui. feruenti estu pbebi. i.
 solis: hic enī. i. in istis exemplis promptū est cernere cās.
 quare vent? impellit mare. quare sol liquefacit niuē. s. il
 lic in prioribus exemplis. latentes cāe turbāt pectora sup
 ple p admirationē. qz mobile vulgus stupet. i. mirat. sub
 tus. i. de subitanēis euentibus. qz stupet cōcta qz prouebit. i.
 pducit rara etas. i. que raro eueniūt. sed si vis cassare ad
 mirationē. nubilus error inficitie. i. ignorantie causari ce
 dat. i. recedat qz accedat noticia causay pfectio. i. p certo
 tunc cessent videri mira q prius stante ignorantia videbāt
 mira. **N**otandū q sacerdotes in egipto pp admirari in
 ceperunt pbari: vidētes enī eclipses solis q lune: et ignora
 tes causas. mirabātur. causas earū inquirētes q? inuen
 tis habuerūt scientiā earū eclipsiū. eo q scire est causam
 rei cognoscere: cognita ergo causa cognoscitur res. q per
 consequens cessat admiratio.

Prosa sexta quarti libri.

Ta ē inqūa. Sed cū tui muneris sit la
 tentiū rez causas euoluere: velatasqz
 caligine explicare rōnes: queso vti hic
 decernas: qm hoc me miraculū maxie pturbat
 edifferas. p. **T**ū illa paulisp arridēs: ad rē me in
 gt omniū q̄situ maximā vocas: cui vir exausti qz
 q̄ satis sit. talis namqz mā ē ut vna dubitatiōe
 succisa: innumerabiles alie velut hydre capita
 succrescant: nec vllas fuerit mod?: nisi qs eas vi
 tuacissimo mētis igne coherceat. In hac. n. d. pui
 dentie simplicitate: de fati serie: de repētinis cas
 bus: de cognitiōe ac pdestiatōe diuina: de arbitrii
 libertate qri solet. q̄ quāti oneris sint ipē ppēdis.

Prosa sexta quarti libri.

Ta ē inqū. **N**ic incipit sexta prosa hui? q̄rti. i.
 qua p̄sa pbia cōsolādo Boetiū assignat cās
 predictoy. q̄ vident mira in diuina gubernatiōe
 pp ignorantiam cāe. q̄ p̄io Boeti? petit sibi ex
 plicari istas cās. qz pbia tāgit difficultatē explicatiōis earū.
 secūdo promittit se velle assignare causas. qz tertio eas assi
 gnat secūda ibi. Sed qm. tertia ibi. **O**im generatio. **P**ri
 o boetius cōcedit qd dicitū est de admiratione hominū pp
 ignorantiam causarū dicēs. Ita est inqūa. tunc petit explica
 ri causas admirationis eorū que contingūt in diuina pui
 dentia qz dispositione dicens. **O** pbia cū euoluere. i. eluci
 dare causas latētū rerū. sit tui muneris. i. tue gratie qz ex
 plicare rationes velatas caligine. i. rōnes obscuras qz diffi
 ciles. queso ut hinc. i. de ista difficultate. discernas. i. iu
 dices qz edifferas. i. disputes. qm hoc miraculū maxime
 me pturbat. qz quare. malis bona qz bonis mala eueniāt: qz
 pbia paulisp arridens. Boetio inquit. ad rē maximā oim
 questū. i. ad maximā questionē. vocas. i. incitas me. cui
 vir quicqz exhausti satis sit et ad quā exhauriēdā qz solue
 dā vir aliqā sufficit. talis nāqz est mā quā petis declarari
 ut vna dubitatione succisa. i. soluta. innumerabiles alie
 succrescāt. velut capita hydre. qz vno ablato tria succre
 scēbāt. nec fuerit mod?. i. termin? dubitationū nisi qs eas
 coherceat vtuacissimo igne. i. ardētū inuestigatione mētis
 In hac enī mā qri solet de prouidētie simplicitate: de serie

fati. de repentinis casibus. de pdestinatione diuina. de li
 bertate arbitrii. q̄ oia quāti oneris. i. difficultatis sint ad ve
 terminandū vltipse perpēdis. **N**otandū qz sapientis est
 scire oia ut cōtingit ex p̄benio metabaphic. qz cū scire sit
 p cām primo posterioy. Sapientis ē euoluere cās rez la
 tentiū: id dicit boetius ad p̄biam. **T**ū mūeris est euolue
 re causas. **N**otandū qz dicit p̄biaz paulisp sibi arrisisse
 p hoc pbia inuit morē qz habitū sapientū qz audita simpli
 citate imperitorū arrident eis cōgratulo qz ipsi cū au
 ditate sapentiā querūt. **N**otandū fm fabulas hydra fuit
 serpens in lerna palude. habens plura capita quorū vno
 succiso tria excrecebant quem cum hercules. sagittis in
 terficere non posset greco igne ipsum consumpsit.

Sed qm bec quoqz te nosse quedā medicie tue
 portio est. quamq̄ angusto limite temporis septi
 tamē aliqd deliberare conabimur. **N**ō site ma
 fici carnis oblectamēta delectant hanc oportet
 paulisper differas voluptatem. **D**um nexas sibi
 ordine contero ratiōes. **V**. **U**t libet inq̄. **V**.
Tam velut ab alio orsa p̄cipio ita differuit.

Ses qm bec. **N**ic pbia promittit velle assignare causas of
 cens. **N**ū bec nosse te est quedā portio. i. pars tue medi
 cine qz fm septi. i. cōclusi. angusto. i. breui limite te
 poris. tm aliquid deliberare conabimur: sed si te oblectant
 delectamenta. i. suauitates. musici carminis. i. metri. opz
 qz differas paulisp. i. modicū hāc voluptatē. addec cōtero
 . i. formabo rōnes sibi nexas. i. cōstitias ordine. dicit boe
 tius ut libet inq̄. i. vti tibi placz. tūc ip̄a pbia orsa. i. scipiens
 loqui velut ab aliquo p̄ncipio. ita differuit. i. disputauit

Notandū p hoc qz dicit. **M**os septi angusto limite tem
 pis. inuit pbia presentē mām adeo esse difficilem qz totū
 temp? p̄tis vite quod breue est vir sufficit ad predicta ple
 nariē declaranda. **N**otandum qz dicit p̄biam orsam
 fuisse ab alio p̄ncipio. nam illa que pbia prius probauit
 deducunt ex hoc p̄ncipio. qz deus est p̄fectū bonū et vl
 timū finis omniū: que at nūc vult demonstrare deducūt
 ex h? p̄ncipio qz de? ē p̄ncipiū effectūū omniū vt patebit.

Oim generatio rez cūctosqz mutabiliū natura
 rum pgressus: qz quicquid aliquo mouet mō cau
 sas ordinē formas ex diuine mētis stabilitate for
 titur. **N**ec in sue simplicitatis arce cōposita: mul
 tiplicē reb? gerēdis modū statuit: qui modus cū
 in ipsa diuine intelligentie puritate conspicit pui
 dentia nominat. **L**ū vō ad ea q̄ mouet atqz dis
 ponit referē fatum a veteribus appellatum est.

Omnīū generatio rerū. **N**ic pbia p̄sequit intentū volēs
 assignare causas: quare bonis mala qz malis bona cōtin
 gāt. qz primo declarat quedā ad suā determinationē nece
 saria. scdo ponit suā determinationē scda ibi. **Q**ue vō in
 ges. **P**riō pbia determinat de prouidētia diuina qz de fato.
 scdo ondit q̄ sint ea q̄ fato disponūt. scda ibi. **E**a serie.
Priō ondit qd noiet diuina prouidētia. qz qd fatū. scdo tā
 git differētā iter ea assignādo diffinitiones vtriusqz. **T**er
 tio ponit diuersas opiniones circa fatū. Quarto sferit quā
 dā p̄cludēs circa fatū qz prouidētiam. scda ibi. **Q**ue hēz vi
 uerfa. tertia ibi. **S**ine igit. quarta ibi. **Q**uo fit. **P**rimo
 dicit. **G**eneratio omniū rerū. cunctosqz p̄gressus nārus
 mutabiliū qz quicquid alio mō mouet. illō sortit cās genera
 tionis qz mutationis. qz ordinē generatiōis qz mutationis.
 qz formas quib? generat vel mouet substantiales vel acci
 dentales oia ista sortitur ex diuine mentis stabilitate. bec
 enī mens diuina cōposita. i. stabilita. in arce. i. in altitudi
 ne sue simplicitatis. statuit rebus gerēdis. i. fiendis mul
 tiplicē modū. qz mod? cū conspicit. i. consideratur. in ipsa
 puritate diuine intelligentie. i. fm eē quod habet in intelle
 ctu diuino

et in diuino nominat prouidentia. cuius uero iste modus referat ad ea que mouet et disponit. a veteribus. scilicet ab antiquis fatibus appellatum est. **¶** Notandum quod omnia a principio sunt mutabilia. aliquid qua mouetur secundum substantiam ut generabilia et corruptibilia quantum ad illa dicit. Omnis generatio rerum. Alia autem sunt mutabilia secundum locum et non secundum substantiam. ut corpora celestia quantum ad illa dicit. Lunctosque mutabilium naturarum progressus. Alia sunt mutabilia solum secundum operationem scilicet secundum intelligere non secundum substantiam nec secundum ubi proprie sic intelliguntur. quantum ad illas dicit. Et quicquid aliquo mouetur modo. Aliiter exponit quod in rebus mutabilibus triplex est dispositio una est qua transeunt de non esse ad esse per generationem quantum ad hoc dicit. Omnis generatio rerum. Aut res permanet in existentia per aliquod tempus. postquam generate sunt. quantum ad illas dicit. Lunctosque mutabilium naturarum progressus. Aut res procedit de esse ad non esse per corruptionem. quantum ad illas dicit. Et quicquid aliquo mouetur modo. **¶** Notandum quod quidam dicunt fatum esse quandam dispositionem derelictam in rebus inferioribus et actione corporum celestium. secundum quam inferiora necessitantur et costringuntur ad immobiles effectus. et sic beatus Gregorius in omni epiphania probat fatum dicere Absit a fidelium cordibus ut fatum esse aliquid dicam. scilicet necessitans inferiora. quod sic omnia uenirent ex necessitate. Alio modo accipit fatum per dispositionem rerum secundum quam res dependet ex diuina voluntate et potestate. et sic fatum concedit aliquid esse. Est ergo prouidentia diuina ordinatio siue dispositio existens in mente diuina que cuncta inferiora sunt prout secundum statum sue nature. fatum autem est dispositio diuina existens in rebus mobilibus que singula suis annectuntur ordinibus. ut magis patebit.

¶ Que diuersa esse facile liquebit. si quis ueriusque vim mente conspexerit. Nam prouidentia est ipsa illa diuina ratio in summo omnium principe constituta que cuncta disponit. fatum uero inherens rebus mobilibus dispositio per quam prouidentia suis queque necit ordinibus. prouidentia namque cuncta pariter quous diuersa. quous infinita complectitur. Fatum uero singula digerit in motu. locis. formis ac temporibus distributa. **¶** At hec temporalis ordinis explicatio: in diuine mentis adunata prospectu prouidentia sit. Eadem uero adunata digesta atque explicata temporibus fatum uocetur.

¶ Que diuersa esse facile liquebit. Hic ponit differentiam inter prouidentiam et fatum. assignando definitiones utriusque. scilicet ostendit quod unum eorum dependet ex altero. ubi. **¶** Que diuersa. Primum dicit. Que duo. scilicet fatum et prouidentia diuina. liquebit. id est patebit esse diuersa. si quis mente conspexerit. scilicet considerauerit utriusque vim. scilicet naturam et essentiam. et diffiniens prouidentiam dicit. Prouidentia est ipsa diuina ratio. que est in summo principe omnium rerum constituta que. scilicet ratio cuncta disponit. Tunc diffinit fatum dicit. fatum est dispositio inherens rebus mobilibus. scilicet temporalibus per quam dispositione prouidentia necit queque suis ordinibus. Tunc declarat istas definitiones ex proprietatibus utriusque intendens. quod prouidentia complectitur omnia simul sed manifestum est quod omnia nullo sunt nisi in mente diuina. ergo oportet quod prouidentia sic ratio existens in mente diuina. ad fatum uero spectat ut ea que fato subdit distribuantur per tempora et loca. Ita quod ordo fatalis quandam successione temporalis importat: talis autem successio non est. nisi in ipsis rebus mobilibus: que oportet quod fatum sit in rebus mobilibus. Unde dicit in ista. Prouidentia namque cuncta complectitur pariter quous diuersa et infinita. fatum uero digerit. id est diuidit singula distributa in motum. locis. formis. temporibus. ita. scilicet ut hec temporalis explicatio que ad fatum pertinet. adunata in prospectu diuine mentis sit prouidentia. Eadem uero adunata digesta. id est diuisa et explicata temporibus. que successione importat uocet fatum

¶ Notandum quod quod prius dixit quod diffinitio rerum faciendarum ut est in intellectu diuino dicitur prouidentia. ut autem referatur ad res mobiles dicitur fatum. Possit alicui uideri quod fatum et prouidentia significarent eadem rem sub diuersis rationibus. Ideo probia hoc excludens ostendit ea realiter distingi qui ponens diffinitiones utriusque. **¶** Notandum quod cognitio dei habet ad res sic cognitio artificis ad artificata: sicut ergo omnia artificata. subditur ordini et rationi artis. sic necesse est omnes res subditur rationi et ordini diuine prouidentie per quod ostendit quod prouidentia est diuina ratio que cuncta disponit.

¶ Notandum quod dispositio que ponit in diffinitione fati accipitur pro ordine. et dicitur ille ordo inherens rebus mobilibus ad differentiam ordinis. qui est in ipsa ratione diuina que iam uocamus prouidentiam. secundum que ordinem prouidentia diuina annectit queque suis ordinibus. scilicet ut illa cuncta illo tempore. et alia alio tempore. Hec prius illa posterius.

¶ Que diuersa sint. alterum tamen pendet ex altero. Ordo namque fatalis ex prouidentie simplicitate procedit. Sic enim artifex faciente rei formam mente percipiens mouet operis effectum: et quod simpliciter presentarietque prospererat. per temporales ordines ducit. Ita de prouidentia quidem singulariter stabiliter facienda disponit: fato uero hec ipsa que disposuit multipliciter ac temporaliter administrat.

¶ Que diuersa sint. Hic ostendit quod si fatum et prouidentia differant tamen unum dependet ex altero dicens. Que diuersa sint diuersa tamen alterum pendet ex altero scilicet fatum dependet ex prouidentia. nam ordo fatalis procedit ex simplicitate prouidentie. sic declarat in simili dicens. Sic enim artifex puta edificator formam faciente rei sic domus. mente percipiens. id est product effectum operis. et quod simpliciter et presentarie prospererat mente. scilicet formam domus cum suis partibus sic ducit per temporales ordines supple ad effectum. prout fundamentum. postea parietes. ultimo tectum. Ita deus prouidentia sua singulariter. id est simpliciter et stabiliter disponit omnia facienda. scilicet fato. id est per fatum ea que disponit temporaliter administrat.

¶ Notandum quod prouidentia diuina habet esse in prius causa. fatum uero in rebus causatis. Ita prouidentia diuina habet motum vitium. quod est in uno simplici. scilicet in mente diuina. fatum autem habet motum pluralitatis. quod in pluribus causatis habet esse. Ita fatum dependet a prouidentia diuina. sic effectus a sua causa. sed non euerlo. Sicut enim forma rei artificialis dependet a forma preexistente in mente artificis. et non euerlo sic fatum dependet a prouidentia diuina non autem euerlo.

¶ Sive igitur famulantibus quibusdam prouidentie diuinis spiritibus fatum erereat: seu aia seu tota inferuiente natura: seu celestibus syderum motibus: seu angelica virtute: seu demonum varia solertia. seu aliquibus horum: seu omnibus fatalis series teritur: illud certe manifestum est immobile simpliciterque gerenday formam rerum esse prouidentia: fatum uero eorum que diuina simplicitas gerenda esse disposuit. mobile uerum atque ordinem temporalem.

¶ Sive igitur famulantibus. Hic ponit diuersas opiniones circa fatum et dicit. Sive fatum erereat quibusdam diuinis spiritibus famulantibus diuine prouidentie. sive erereat tur aia sue tota natura inferuiente. sive erereat motibus corporum syderum. id est celestium siue angelica virtute siue demonum solertia. siue aliquibus horum. vel omnibus. H est incertum. tamen istud est certum prouidentiam diuinam esse immobilem et simplicem formam rerum gerenday. scilicet faciendarum sed fatum esse mobile uerum id est dissonem. et ordinem temporalem eorum que diuina simplicitas disposuit gerenda. id est producenda. **¶** Notandum quod fatum est temporalis

visio re: inquam ea que prouisa sunt a deo producuntur ad effectum mediantibus causis secundis administrantibus. de quibus causis diuerse sunt opinioniones quas Bo. tangit in littera: sed nullam earum affirmat. Nam qdam anti quoz dicebat fatu exerceri mediantibus diuinis spiritibus deo famulantibus. Alii dicebant ipm exerceri ab anima mundana: sicut platonici. qd alii exponit de aia humana qz per ipsam tanqz per cam secunda exercent actus liberi arbitrii qui sub prouidentia cadunt. Alii dixerunt fatu exerceri tota na inscruente. intelligentes per tota naz pplexio nem oiu elementoz. Alii dicunt fatu exerceri motibz cor porum celestiu. sicut astrologi. Alii qz p variam solertiam demonu. et dicunt demones in pposito spūs habitates cir ca humectam partem aeris: fm doctrinā quozdā platōi eorum qui dicunt cacodemones. i. malū sciētēs. Alii dicūt fatuz exerceri angelica virtute. Ubi notandū qz in prima opinione fatuz dicit exerceri mediantibus spiritibus deo famulantibus: qd est intelligendū de spiritibus oia dispo nentibus: sed immobiliter pmanentibus. Qd aut dicit in qnta opinōe fatu exerceri virtute angelica: intelligenduz est de angelis siue spiritibus applicantibus se diuersis lo cis missis in ministerium. Angelus enim nunciū interpretatur: et est nomen officii non nature fm. b. grego.

Quo fit vt omnia q̄ fato subsūt puidēte quoqz subiecta sint cū ipsum ēt subiacet fatū. quedam vō que sub puidētia locata sunt fati seriem su perent. Ea vō sunt q̄ prime propiua diuinitati stabiliter firā. fatalis ordinē mobilitatis excedūt

Quo fit vt oia. Hic refert quādam pclusiones circa fa tum et prouidentiam. sc̄do declarat cam in exemplo ibi. Nam vt orbium. Primo dicit ex quo dicitur fatum de pendere a puidētia diuina. Quo fit. i. ex quo sequit vt oia que subsunt fato etiam prouidentie sint subiecta. Et etiam prouidentie ipm fatum subiacet: sed non e conuerso qz quedam que locata sunt sub puidētia superant seriem fati. i. ea que immediate p deum administrantur sicut crea tio rerum. et glorificatio creaturarum rōnalium. ea vō que sunt p̄p̄nqua prime diuinitati stabiliter firā. i. imobilia Hec excedunt ordinem fatalis mobilitatis. i. mutabilitatis. Notandū qz qz fatum dependet a puidētia sicut effectus a sua cā: necesse est illa que dependent a fato etiā a puidētia dependere. non aut e conuerso qz effectus non adequat sue cause: puidētia aut ad diuinū intellectum spectat: fatum vō ad ea que in creaturis gerunt.

Nam vt orbū circa eundē cardinem sese vertētium q̄ est intimus ad simplicitatē medietatis ac cedit: ceterorumqz extrema locatorū veluti car do qdaz circa quē versent existit. extrem⁹ vō ma iore ambitu rotatus quāto a puncti media idui duitate discedit: tanto amplioribus spaciis ex plicatur. Si qd vō illi se medio p̄nectat et societ in simplicitatem cogit. Distanditqz ac diffuere cessat. Simili rōne quod longius a prima mente discedit maioribus fati neribus implicat. ac tan to aliqd fato libez est: quanto illum rerum cardi nem viciniis petit. Quod si superne uentis be serit firmitati motu carens: fati quoqz supergre ditur necessitatem.

Nam vt orbium. Hic declarat illam pclusionē p exem plum ostēdens quō quedam subiacent fato magis: quedaz minus: et quedam totaliter excedunt fatū sc̄do ex dictis cō cludit habitudinē fati a puidētia per quedā silia ibi. Igit ur vt est. dicit p̄o. Nam sicut orbū. i. circuloꝝ. vertētium idēst mouentū se circa eundē cardinem. i. axem. ille

q̄ est intimus. i. vicini⁹ siue prim⁹ ar̄i accedit ad simpli citatem medietatis. i. axis vel centri qz tardiori motu mouetur. et ideo magis accedit ad imobilitatē axis. et iste cir culus respectu exterioris hz se ad modū cētri circa quē exte rior versatur. vñ subdit qz est veluti qdam cardo. i. centrū ceteroz orbū extra locatoꝝ circa quē versent. Sicut me diolus in rota adberet axi et est sicut cardo qdaz circa quē voluunt cancri et radii: Extremus vō. i. vltimus orbis ex terior rotatus. i. motus maiore ambitu. tanto explicat amplioribz spaciis quāto discedit a media indiuiduate puncti. i. centri. Si qd vō illi medio se cōnectat illud cogi tur. i. cōpellit i simplicitatē. i. imobilitatē axis: recusat dif fundi et diffuere p magnū spaciū. Sicut illud qd lōgius a prima mente discedit sic creature corruptibiles. maioribz neribus fati implicat et tanto magis aliqd ē liberū a fato quanto vicini⁹ petit. i. accedit illum cardinez reꝝ. i. vñ qz si firmitati superne mentis deserit sup̄gredit necitatē fati. Notandū qz quanto magis entia sunt p̄p̄nq̄ p̄o tato minus sūt mutabilia. et quāto remotiora tāto magis mutabilia. qd declarat pb̄ia exemplo diuersoz circuloꝝ ab eodem centro ductoz. in quibus circulus remotior a centro est maior. et velocius mouetur. qz mai⁹ spaciū p̄trā sit i equali tpe. qui aut est vicini⁹ centro minor est et tar dius mouet minus spaciū p̄transcundo. circuli vō mediū medio mō se habent et est optima comparatio cētri circuli ad creatorem. Sicut enim centr⁹ est indiuisibile et ab ipō possent plures circuli procedere: ita creator vnus et indiui sibilis existens infinita creat et gubernat.

Igitur vt est ad intellectum rōcinatio: ad id quod est id qd gignitur: ad eternitatē ips: ad p̄ ctum mediu: circulus: ita est fati series mobilis ad prouidentie stabilem simplicitatem.

Igit vt est. Hic pb̄ia pcludit habitudinē fati ad puidē tiam diuinam p quedā silia et dicit. Serles fati ita est. i. ita se hz ad stabilem simplicitatē diuine prouidentie sicut ra tiocinatio se hz ad intellectū. Ubi sciendum qz illud qd i tellect⁹ simplici veritate intelligit rōcinatio p modū discursus et successiue apprehēdit. Etiā fatū se hz ad puidētia sicut illud qd gignitur hz se ad illud qd est. Ubi sciendū qz illud qd gignit est in qdā fluxibilitate et motu. qd vō actu est gēnū est i quadā pmanētia. Etiā hz se fatū ad prouidē tiam sicut ips ad eternitatē. Ubi sciendū qz in tpe est suc cello p̄nū ipis p̄ntis. p̄nti et futuri. eternitas aut ē sine successione tota simul et̄ns. Item fatū hz se ad puidētia sicut circulus ad mediū punctū. Ubi scienduz qz circuli distēditur et p p̄tes diuidit mobilis et̄ns. p̄ntū at ē imo bile et indiuisibile. qz ex p̄o euclidis p̄ctū ē cui⁹ ps nō ē.

Ea series celum ac sydera mouet. elemēta i se inuicem temperat: et alterna cōmutatiōe trāsfor mat. Eadē nascētia occidentiaqz omnia p simi les fetū seminūqz renouat pgressus. Hec act⁹ etiam fortunaqz hoium indissolubili carum con nexione constringit. que cum ab imobilis prouidētie p̄ficiscant exordis. ipas quoqz imutabi les necesse ē esse. Ita enim res optime reguntur si manens in diuina mente simplicitas indecl inabilem carum ordinem promat. Hic vō ordo res mutabiles. et alioquin temere fluituras p̄o pria incommutabilitate coerceat.

Ea series celū et̄. Hic pb̄ia ostēdit que sint illa que fato disponit. sc̄do pcludit qz illa que intellectū p̄fusa vidēt in diuina gubernatione sūt rōnablr ordīata ibi. Quo fit Primo dicit ea series fati de qua dicitur ē mouet celū et sy dera. temperat elemēta in si inuicē ne totalit̄ se corrupant et transformat ipa alterna cōmutatiōe. ita qz qd fiat ac r e conuerso

et e converso et eadem series fati renouat oia nascentia et occidit. i. mouetia, p files pgressus fetuum quo ad aialia. et se minimum quo ad vegetabilia. et fati et pstringit indiuolubili conerione cap: actus. i. opationes et fortunae holum q oes res cu pfectant. i. pcedat ab exordiu diuine puidetie. necesse est eas esse imutabiles. ita eniz res optime reguntur. si simplicitas manens in diuina mente pmar. i. expli cer. indeclinabile. i. imutabilem ordinez cap: Hic at ordo diuine puidetie cohercet ppria lecomutabilitate res mutabiles et aliogn temere. i. casualiter fluituras. Et Notandū q fatum cōsiditrat duplr. vno mō vt ē in causis scdis qz ordo et dispositio dicit fatū: et sic fatū ē mobile: et res fati subiacentes sūt mobiles. Alio mō p̄siderat fatū fm q̄ dependet a prouidētia diuina: q̄ oio imobilis est. et sic fatum fortit̄ imutabilitatē et sic et res fatales vt sic fm substantias sunt imobiles. Et Notandū q̄ si aliqd possit declinare ab ordine prouidētia: tunc prouidētia diuina desiceret a suo effectu: et hoc redundaret in potentia regemis. Et si dicit si oia subiacent prouidētie diuine. ergo oia cūsiūt ex necessitate. dicendum q̄ non: q̄ deus prouidet res sicut sunt future quedam prouidet necessario euenire. et quedam contingenter. et de hoc videtur magis in quinto huius.

Quo fit tametsi vobis hunc ordinem minime considerare valentibus: confusa oia perturbata qz videant: nihilominus tñ suos modos ad bonum dirigens cuncta disponit. Nihil est eniz qd mali cā nec ab ipsis qdem iprobis fiat: quos vt yberrime demonstratū est. bonuz q̄rentes prauus error auertit: nedū ordo de summi boni cardine proficiscens a suo quēquā deflectat eror dno

Quo fit. Hic pbia ostidit q̄ ea que apparēt in rebus confusa: in diuina gubernatione sunt ordinata dicit. Quo fit id est hoc q̄ diuina prouidētia inuolubile ordinē reb? cōstimū. legē vt et si vobis minime valētibus p̄siderare hūc ordinē rez videant vobis oia p̄fusa et p̄turbata. nihilominus tñ modus su? . i. ordo ppri? diuine prouidētie. disponit cuncta dirigens ea ad bonū. nihil enim est qd cā mali fiat. nec etiā ab ipsis iprobis. quos bonū querentes prauus error auertit. vt pri? demonstratū est. nedū. i. multo min? ordo fatalis proficiscens de cardine summi boni. i. ab ipso deo. deflectat a suo erordio. i. a deo qui est finis et p̄cipium oīz. Et Notandū q̄ dicit malos nihil facere cā mali cuius oppositū pz. multi enim mali seipfos interimūt videndum q̄ nullus opat̄ respiciens ad malū: qz oia bonuz appetunt. Si autē qd malū opat̄: hoc p̄tingit sub fantasia mali. Nam aliq̄ in magna anrietate eris: estimat eē bonuz fugere anrietatem. et nihil aliud ipsa considerans legē hanc estimationem seipsum interficiens: et talis priuans se bono ducitur fantasia boni. quia tunc putat bonum eē effugere anrietatem priuatione vite.

Que vo inges pot vlla inigor eē cōfusio: q̄ vt bōis tñ aduersa tñ prospera: malis et tñ optata: tñ odiosa cōtingant. Nū igit ea mentis integritate hoies degunt. vt quos probos improbosue censuerint: eos quoqz vti estimant esse necesse sit: Atqui in hoc hominū iudicia depungant. et quos alii premio alii supplicio dignos arbitraf. Sed pcedam? vt aliquis possit bonos malosue discernere. Nū igit poterit intueri illā intēperie veluti in corporibus dici solet: animorum.

Que vo inges. Hic pbia soluit questionē quare bona malis et mala bonis p̄tingit. et primo ostidit hoc i generalit̄ scdo magis in sp̄ali. ibi. Sz si aliq̄. Primo assignat cām predicti accidētis ex defectuoso iudicio hoīz. scdo ex p̄tra

ro iudicio dei et hoīz. ibi. Nū vt pauca. Hic facit qd dicitū est. scdo declarat per simile. ibi. Nū enim dissimile. Primo dicit. O Doct tu inges que pot esse vlla inigor confusio. q̄ ut bonis aliq̄ p̄p̄ra aliq̄ aduersa p̄tingat id est eueniat: cū semp bonis deberent p̄p̄ra euenire: et malis per p̄trarium aliq̄ p̄tingat optata aliq̄ odiosa: cū sp̄ malis deberent odiosa euenire. dicit pbia. Nūquid hoies degunt. i. viuunt ea integritate. i. integro iudicio mētis. vt necesse sit eos esse probos quos ipi censuerit. i. iudicāt eē tales. Atqui pro certo in hoc depungant. i. p̄trariant iudicia holum. vt quos alii premio alii arbitrant dignos supplicio: sed pcedam? vt aliq̄ possit discernere bonos et malos. Namq̄ ipse poterit intueri illaz intīmā temp̄tem. i. interiores p̄ditionē et qualitātē aīoz: velut solet dici in cor poribus. q. d. Ego loquor de animis fm q̄ hoies p̄fuerunt loqui de corporibus. Et Notandū q̄ pp defectuoso iudicio hoīum p̄tingit. q̄ iudicant eos esse bonos q̄ mali sunt et e converso. Si ergo iudicant malos eē bonos. et si illis eueniāt mala: putant bonis euenire mala. et si bonis quos iudicant malos eueniāt bona. putant malis euenire bona. Et ideo sepe putant bonos esse deprimi: cu? mali dep̄rimuntur iudicantes malos esse bonos: et putant malos ex tolli. cū boni extolluntur: qz iudicant bonos esse malos.

Non eni dissimile ē miraculū nescienti cur sanis corporibus: his quidā dulcia illis vo amara p̄ueniant. Cur egri etiā quidā leuibas quidā vo acribus adiuant. Ad hoc medicus qui sanitatis ip̄suis atqz egritudinis modū t̄p̄amētumqz vno scit minime miraf. Quid vo aīoz aliud salus videt eē q̄ p̄bitas: quid egritudo q̄ vitia. Quis eni alius vel seruator bonoz vsmaloz depulsoz q̄ rector ac mediator mentiū deus. Qui etiā et alta prouidētie specula respicit: quid vnicuiqz cōueniat agnoscit: et qd cōuenire nouit. accommodat Hinc tā fit illud fatalis ordinis insigne miraculum: cū ab sciēte geritur quod stupeāt ignorātes

Non enim dissimile ē miraculū. Hic pbia declarat h p̄ simile dicit. Istud miraculū non est dissimile: imo valde simile ad p̄positū nescienti alicui cur sanis corporib? his cōueniant dulcia his amara. et nescienti alicui cur qdā egri adiuant leuibas: qdā acerbis. lz b videat mirū nescienti. tñ medic? de b nō miraf: q̄ cognoscit modū et tempamen tū sanitatis et egritudinis. sic similr lz bō ignoret qd p̄ueniat malis et bōis. tñ deus q̄ et scrutator: cordiū ista cognoscit videns q̄ bonis aliq̄ p̄ueniunt aduersa. malis aliq̄ prospera. id sic eis distribuit et hoc est qd subdit applicando similitudinē ad alium dicit. Quid. n. aliud videt. i. apparet eē sal? aīoz qz p̄bitas. et qd aliud ē egritudo aīoz. qz vitia. et qz ali? seruator ē bonoz. et depulsoz maloz qz de? rector et medicator mentiū. q̄ cū respicit ex alta specula prouidētie ip̄e agnoscit. qd vnicuiqz p̄ueniat. et qd nouit p̄uenire: b accommodat. hic. i. et b qd dicit ē. fit insigne miraculū ordinis fatalis. i. fit illud qd admirāt hoies in ordine fatali cū ab sciēte. i. a deo illud gerit. i. fit qd ignorātes stupeant. i. admirant. Et Notandū q̄ est bona cōp̄atio sanitatis et egritudinis corporal ad medicū et p̄bitatis et vitii aīozum ad deū. sicut enim medicus cognoscens cās sanitatis et egritudinis: scit qd p̄ueniat sano et egro aliis ignorantib? et mirantibus. sic deus cognoscens qualitātē aīoz nū scit qd bonis p̄ueniat et qd malis: et vnicuiqz sibi p̄ueniens tribuit qzqz malis p̄p̄ra: bonis aduersa: de quo stupent ignorantes. Et Notandū q̄ specula dē locus altus aptus ad circūspiciēdū. et qz de? p̄ prouidētia oia circūspicit. id similitudinē ipsa prouidētia dicit specula. Et Notandū qz qz hoies ignorāt q̄ sūt boni et mali ignorant etiā qd vnicuiqz cōueniat. id aliq̄ credunt cōuenire bonis: q̄ in fin

judicium dei eis non conueniunt. & ideo homines mirantur quare deus eis non attribuat que videntur eis attribuenda. Ideo dicit pbia ex dictis contingit hoc miraculum qd igno- rantes stupent que fiunt a deo sciente.

C Nam ut pauca que valeat rō hūana de diuina p- funditate perstringam: de hoc que tu iustissimū & eg- seruan- tissimū putas: oīa scietī puidētīe diuer- suz videt. Et victricē qdē cāz diis. victā vō La- thoni placuisse familiaris noster lucanus admo- nuit. **H**ic igit qdē citra spē videas geri: reb⁹ qdē rect⁹ ordo ē. **O**pinioni vō tue puer- sa cōfusio

C Nam ut pauca. **H**ic pbia ostēdit qd bonis mala & malis bona ptingūt ex p- rario iudicio dei & hoīum dicens. **U**t ego pauca pstringam que humana rō valet. **L** accipere de diuina profunditate. illud supple declarabo. **O** Boetii & **B** supple hoīe quem tu putas esse iustissimū & seruanti- simum (qui. i. equitatis diuersum videt. i. aliter videtur puidētīe scienti oīa idest deo. quod pfirmat auctoritate lucani. qui describens bellum inter pompeum & Julium cesarē cū quereretur ab eo cuius cā esset iustior: dicit. **V**l- tris causa diis placuit: sed victa carboni. **U**nde dicit vi- ctricem cāz. **L** iulii cesaris placuisse diis. victam vō cām. i. pompeii placuisse carboni. **A**dmouit lucanus noster sa- miliaris ex quo concludit ea que contra spem hominum veniunt esse confusionem in opinione hominum non tū in re dicens. **Q**uicqd igit videas fieri. i. fieri vel euenire. ordo. sed opinioni tue ē puer- sa p- fusio. **C** Nota qd Carbo vicensis pp suam sapientiam & virtutem maxime auctori- tatis fuerat in populo. **L**uz aut iustus pugnaret cōtra pō- peum. **C**arbo indicauit pompeū esse iustum attribuens si- bi cām victricem. **A**lii aut iudicabant iulii esse iustū attri- buentes sibi cām victricem ex quo patet qd de eodē **F**rio mō indicabant vti & boīes sapientes qd carbonē sequebāt

Sz sit aliqz ita bene moratus: vt de eo diuinū iudiciū pariter hūanūqz p- sentiat: sz ē animi viri- bus ifirm⁹: ei si qd eueniat aduersi: desinet cole- re fortitā inocētā p quā n̄ potuit retinere fortūaz

Sz sit aliquis. **H**ic pbia assignat cās speciales quare bo- nis & malis indifferenter eueniunt nunc prospera nunc ad- uersa. **S**cdo excusat se de ampliori pertractatōe hūmōi cā- rum: sed a tibi. **N**eqz enim p- bas. primo declarat intētus suum. de bonis. scdo de malis. ibi **N**am id quoqz. **P**rimo assignat cām quare aliquibus bonis non eueniunt mala. se- cundo quare aliqui eis contingunt mala. ibi. **A**liis mirta. **P**rimo ostēdit quare bonis non contingant mala. scdo quare contingant eis qnqz bona ibi. **F**it aut. **P**rimo assi- gnat ouas cās quare bonis non eueniāt mala: secūda ibi **E**st alius. **P**rima cā est infirmitas animi: alicuius boni cui si adueniret aduersitas ipse deterioraret vñ dicit **I**sa- Sed sit. i. ponamus qd aliqz sit ita bene moratus. i. mori- geratus qd diuinum & humanum iudicium consentiat de eo forsan ipse est infirmus viribus animi non potens resi- stere aduersitatibus. **C**ui si eueniat qd. i. aliqd aduersi. for- sitan desinet colere inocentiam. i. exercere virtutē p quaz non potuit retinere fortunam. qz imputabit sue inocentie qd prosperitas sua recessit. quādmodū legit de **J**ob. cui vroz sua improperebat dicens. **A**dbuc permanens in sim- plicitate tua benedic deo & morere.

Parcit itaqz sapiens dispensatio ei quem dete- riorez facere possit aduersitas: ne cui non conue- nit laborare patiatur.

Parcit itaqz illi sapiens dispensatio. i. puidētīa dei. quem aduersitas possit facere deteriorē: nec patit euz la- borare aduersitate cui non cōuenit. **C** Notandū qd quidā

boni sunt ita imbecillis animi qd ex modica temptatōe ad uersitatis mutarēt: qd videns deus parci ipis ne eos aduersitate deiciat. **U**nde apostolus. **F**idelis deus qui n̄ patitur vos tentari vltra id quod potestis.

Est alius cunctis virtutib⁹ absolut⁹ sanctusqz ac deo primus: hūc cōtingi quibuslibet aduersis nephas puidētīa iudicat: adeo vt ne corporeis qdē morbis agitari sinat nā vt qdā me quoqz excel- lētor: ait: viri sancti corp⁹ edificauerūt virtutes.

Est alius cūctis virtutibus absolut⁹. **H**ic assignat aliā cām quare quibusdā bonis non adueniant mala dicēsa **E**st alius homo absolutus. i. perfectus cunctis virtutibus & sanctus & primus deo. hunc boīem. ptingi. i. tangi aliq- bus aduersis. puidētīa diuina iudicat nephas. adeo. i. i- tantū. vt nec sinat ipsum agitari morbis corporeis. qd cō- firmat auctoritate cuiusdāz pbi dicens **N**am vt ait quidā pbus excellentior me cuius auctoritatem ponit. in greco q- tantū sonat in latino. **C**orpus viri sancti edificauerūt vir- tutes supple preferuādo ipsum sed in pñti ab aduersitate cu- stodit. **C** Notandū quare pbia dicat quidam excellentior me dixit. cum nullus sit excellentior pbia. **D**icendū qd **I**sa- sic debet exponi. **N**ā quidam pbus excellentior aliis p- bis me. i. per me pbiam dixit.

Sit autē sepe bonis summa rerum regenda de- feratur. **U**t exuberans retundatur improbitas. **A**liis mirta quedam pro aiorum qualitate distri- buit. **Q**uodam remordet. ne longa felicitate lu- rurent. **A**lios duris agitari vt virtutes animi pa- tientie vsu atqz exercitatione pfirmet. **A**lii plus equo metuūt quod ferre possunt. **A**lii plus equo despiciunt quod ferre non possunt. **B**os in experti- mentum sui tristibus ducit: **N**onnulli veneran- dum seculi nomen gloriose precio mortis eme- runt. **Q**uidam supplicii inerpugnabiles exem- plum ceteris pretulerunt: inuictaz malis esse vir- tutem **Q**ue q̄ recte atqz disposite et ex eorum bono quibus accedere videntur fiant nulla dubi- tatio est.

Sit autē sepe. **H**ic ostēdit quare bonis sepe contingant bo- na dicens. **F**it aut. i. cōtingit sepe vt summa rez regēda. i. principatus regēdi res deserat. i. pcedat bonis. i. probis non tū pp utilitatem bonorum hominū. sed vt improbi- tas exuberans. i. habundans maloz. retundat. i. compe- scatur vel reprimatur. **H**ic assignat cāz quare bōis qnqz contingant mala dicens. **A**liis. i. bonis deus distribuit q- dam mirta. i. nunc bona nunc mala pro qualitate animo- rum. quodam enim bonos deus remordet aduersitatib⁹ ne lururent. i. supbiānt longa felicitate. i. p- speritate. **A**li- os bonos patiatur agitari. i. verari duris. i. aduersitatib⁹ vt virtutes aī ipsoz pfirmet vsu & exercitatione patientie vt patet in **J**ob. **A**lii plus equo metuunt qd bene ferre pñt. sicut **T**omas formidauit ingressū indie dicens. **D**o- mine mitte me quo via preter q̄ ad indos. **A**lii plus equo despiciūt qd ferre nō pñt. qz q̄ psumendo despiciūt tēta- tidēs qz tū ferre nō pñt. **U**t fact⁹ petr⁹ q dixit. **E**t si opoz- terit me mori tecū non te negabo a. i. tērationē & accusatio- nē acille rps negauit: **B**os viros de⁹ ducit. i. tērat tristib⁹ . i. aduersitatib⁹ . i. expimētū sui. i. i. recognitōe sui. vt sciat qd possint & qd n̄ possint. n̄ nlli. i. aliq emerūt p- cio mortif- venerandū

venerandū nomen seculi sicut martyres. Quidā tēpugna biles supplicis p̄tulerūt ceteris exemplū. virtutem esse in uictam a malis. que oīa q̄ recte & dispoſite s̄iāt ex cor̄ bo no q̄bus accedere vident nulla est dubitatio. ¶ Notandū q̄ q̄dam plus timēt q̄ timere deberent aliquā aduersita tem. de q̄bus dicitur in psalmo. Trepidauerūt timore vbi resistunt vt cognoscant se gratia dei posse resistere ei q̄d t̄i mebant. Alii autē p̄sumentes de p̄p̄is viribus despiciūt tentationes quasi potentes resistere eis. illis deus tentatio nes imittit & p̄mittit eos succumbere vt cognoscant q̄ fra gilis sit humana natura sine diuina gratia.

¶ Nam illud quoq; q̄ improbis nunc tristitia nūc optata proueniunt: ex eisdem ducitur causis. ac de tristibus quidem nemo miratur. q̄ eos malo meritos omnes existimāt. quorū quidē supplicia tum ceteros ab sceleribus deterrent: tum ipsos quibus inuehantur emendant.

¶ Nam illud quoq; hic assignat cās quare malis q̄q; bona q̄q; mala p̄ſigant. Et primo ostendit quare malis cō ſigant mala. sc̄do quare bona ibi. Zeta v̄o. ¶ Primo dicit ex eisdem causis ducitur. i. p̄batur. q̄ improbis nunc p̄ ueniūt tristitia. nūc optata. sed de tristib; que malis eueniūt nemo miratur q̄ oēs existimant eos. i. malos eē meritos. i. dignos malo: quoz maloz supplicia ceteros deterrent. i. terrore retrahunt a sceleribus. & ipsos malos emendat quibus inuehantur supplicia. ¶ Notandū q̄ p̄bia inuicē tres cās quare malis eueniūt mala. ¶ Prima est q̄ oēs bo mines estimant eos dignos malo. Sc̄da q̄ per supplicia malozum alii a malo retrahūtur. Tertia causa quia ma li supplicis emendantur.

¶ Zeta v̄o magnum bonis argumentum loquū tur. Quid de huiusmodi felicitate debeant iudi care quā famulari sepe improbis cernant. In q̄ re illud etiā dispensari credo: q̄ forsitan alicuius tam p̄ceps atq; importuna natura est: vt eūm i scelera poti⁹ etacerbare possit rei familiaris ino pia: huius morbo prouidentia collate pecunie re medio medetur. Hic sedatam probis conscien tiām spectans & secum fortunam suaz comparās forsitan p̄tuncscit: ne cuius ei inuendus vsus est sit tristis amissio. Adutabit igitur mores: ac duz fortunā metuit amittere nequitiam derelinquit. Alios in cladez meritā precipitauit indigne acta felicitas. Quibusdā p̄missū puniendi ins est vt exercitiuz bonis: & malis esset causa supplicii.

¶ Zeta v̄o magnum bonis argumentum loquuntur. Hic assignat causas quare malis bona eueniant. secundo sol uit tacitam q̄onem siue obiectionem ibi. Nam vt p̄bis. ¶ Primo dicit. Zeta v̄o. i. p̄spera que malis eueniunt. lo quūē idest iudicant bonis magnū argumētū. quid iudica re debeant de h̄m̄di felicitate. quā sepe cernant famulari improbis. Habent enim probi ex hoc certissimū argumē tum q̄ illa non est vera felicitas que malis aduenit: s; fal sa deceptio. Tunc assignat primā cām quare deus malis cōcedit bona & p̄spera: q̄ q̄dē mali per p̄spera p̄seruan tur a peioribus sceleribus ne fiant fures vel raptores & d̄i cit. In qua re q̄ malis eueniant p̄spera illud credo disp̄ ſari. i. dispensatione ordinari. q̄ forsitan natura alicuius mali est tā p̄ceps ad malum & importuna. vt inopia rei familiaris idest paupertas possit cum etacerbare. i. puo care. in scelera sc̄z ad furtū vel ad rapinam. huius morbo diuina prouidentia medetur remedio collate pecunie. Tūc

assignat secūdā cām talem q̄ ideo malis eueniūt p̄spera vt p̄speritate emendent vitam quā timent ne p̄pter mali tiam amittant. Unde dicit. Hic idest aliquis malus: spe ctans. i. considerans cōsciētā suam sedatam p̄bis. i. ma culatā vitis. & ipse cōparans secū fortunā. i. p̄speritatem suā. forsitan p̄tuncscit: vt cuius rei. i. p̄speritatis lucidus ē ei vsus illi? fiat tristis amissio. & dū metuit amittere for tunam derelinquit nequitiam. Tunc ponit terciā cām di cens. Aliis malis aduenit p̄speritas vt incidant maiorem miseriam aduersitatis: q̄ sicut dictū fuit. ii. libro. p̄s. iiii. In omni aduersitate fortis infelicissimuz genus infortu ni est fuisse felicem. Unde dicit in littera q̄ felicitas idigne aucta. Alia littera habet acta. i. inducta alios malos precipitauit in meritam cladē. i. in miserā. Et addit q̄ qui busdā malis p̄missū ē. i. concessum. sus puniendi. i. pote stas vt sit bonis causa exercitiū in virtutibus & paciētia: & malis sit cā supplicii. ¶ Nota q̄ felicitas quosdam p̄ci pitat in clades aduersitatis. vnde samaritanē. ¶ Promouet inultos fortuna volubiles: vt quos sc̄dare precipites secit ad ima rotet. Nā grauiore ruit turris tumefacta rui na. Et grauius pulsat alta cypressus humum. ¶ Et notā dū q̄ boni per aduersitates in virtutibus. & paciētia exer centur. Unde idem pauper henricus. Aspera ferre decet maturant aspera mentem. Et bene matura plenus vna sapit. ¶ Per nimios estus gelidas transitur ad vndas. Sic q̄ per oppositum dulcia querit homo.

¶ Nam vt probis atq; improbis nullū sedus est: ita ipsi inter se improbi nequeūt cōuenire. Quid cum a semetipsis disceptantibus conscientiaz vi cis quoz dissentiant: faciantq; sepe que cum ges serint non fuisse gerenda decernant.

¶ Nam vt probis. Hic soluit quādā obiectionē. sc̄do infert quādā conclusionem. ibi. Ex quo sepe. ¶ Primo dicit. Aliqs diceret. dixisti q̄ malis est cōcessū ins puniendi vt sint causa supplicii aliis malis. hoc non videtur verum q̄ malus non punit malum cū sint similes. hoc soluit p̄bia dicens. Sicut probis & improbis nullum est sedus idest cōcordia. q̄ semp inuicē cōtrariant. Ita ipsi improbi ne queunt inter se conuenire. Quid n̄. i. quare nō esset ita cū quoz. i. quilibet mali. dissentiat a semetipsis vitis discer penibus. i. distrahentibus conscientiam ipsorum. & sepe mali faciant: que cum gesserint. i. fecerint. decernant. i. iudicent. non fuisse gerenda. i. facienda. ¶ Notandum q̄ in tantū aliquis ē bonus inquātū seruat ordinem in vltimuz finē qui finis ē sumū bonū. & q̄ illū finē & ordinē oēs bōi seruāt. id oēs boni in eo q̄ boni sunt inuicem cōcordāt. ma li autem quia hunc ordinem non obseruant & a semetipsis discordant mutuo sibi concordare non possunt.

¶ Ex quo sepe summa illa prouidentia protulit in signe miraculū: vt malos mali bonos facerent. Nam dum iniqua sibi a pessimis quidē perpeti videntur noxiorum odio flagrantes ad virtutis frugem rediere: dum se eis dissimiles student eē quos oderant: sola est enim diuina vis cui mala quoq; bona sint: cum eis cōpetenter vtendo ali cuius boni elicit effectum. Ordo enim quidem cūcta completif: vt quod ab signata ordinis rō ne decesserit: hoc idem in alium tamen ordinem relabatur: ne quid in regno prouidentie liceat te meritati: fortissimus in mundo deus cuncta re git cum omnia secula preatdet ac prospicit.

¶ Ex quo sepe summa illa. Hic infert quādā conclusionem dicens. Ex quo mali puniunt malos ex hoc diuina p̄i dētia protulit in signe miraculū. i. vt mali facerent malos bo

nos quoque declarat. Nam dum quidam mali videntur per-
petri iniqua a pessimis, ipsi flagrant, i. ardentes, odio noxio-
rum, i. dñorum suorum, ipsi redire ad frugem virtutis
.i. ad utilitatē. dñi tales student se esse dissimiles illis ma-
lis quos oderant, & addit quod sola diuina vis talis est cui ma-
la sint bona, i. cedunt in bonum: sicut cum malus facit ma-
lum bonum, vnde subdit, Cum deus viendo competenter
magis elicit effectum alicuius boni. Ordo enim fatalis cū
cū complectitur, vt quod decesserit ab signata rōne ordi-
nis, i. mali relabatur i. alii ordinem, i. boni, ne regno prou-
dentie dei liceat, quid, i. aliqd temeritati, i. inordinationi, &
ponit auctoritatem in greco que tñ sonat, fortissimus in
mundo deus omnia regit. **¶** Notandū quod bonum pueni-
ens ex malitia improborum non ē imputandū ipsi impro-
bis, sed tñ diuine virtuti que nouit ex malis efficere bona
& h̄ deus malū dirigit ad bonū sua intentione & potestate
non tñ h̄ ideo est extra culpam, qui illud malum agit ma-
la intētiōe. **¶** Notandū quod aliq̄ ordo naturalis, alius ordo
a deo prouisus. Ordo nātis est vt deū & proximum diliga-
mus. Ordo prouisus est temporalis rerum dispositio que
satum vocat, & h̄ ordinem naturalē sepe dimittimus ali-
quid plus deo diligendo & proximum odiendo, tamen or-
dinem prouisum a deo nunq̄ effugimus, quia nunq̄ ali-
ter prouenit q̄ deus prouidet, & si aliquid recedit ab ordi-
ne naturali relabatur in alius: vt si aliquid est malum quo
ad misericordiam ipsum est bonum in comparatiōe ad iu-
sticiam, ita quod in regno diuine prouidentie nihil relinquit
temeritati, i. inordinationi.

¶ Neque enim p̄bas est homini cunctas diuine ope-
re machinas vel ingenio comprehendere vel ex-
plicare sermone. Hoc tñ prosperisse sufficiat quod
naturarum omnium proditor deus idem ad bo-
num dirigens cūcta disponat. Dumque ea que
protulit in sui similitudine retinere festinat. Ad a-
lum omne de reipublice sue terminis per fatalis
seriem necessitatis eliminat. Quo fit vt que i ter-
ris habundare creduntur: si disponentem prou-
dentiam spectes: nihil vsq̄ mali esse perpendas.
Sed video iam dudum te & pondere questionis
oneratum: & rationis prolixitate fatigatum: aliq̄
carminis expectare dulcedinem. Accipe igitur
haustū quo refectus firmior in vltiora cōtēdas

¶ Neque enim p̄bas est homini. Idē philosophia excusat se
de ampliori indagatione eāz dicens, Neq̄ enī est p̄bas
homini vel ingenio cōprehendere vel sermone explicare,
cūctas machinas, i. cās vel dispōnes opere diuine, i. diu-
ni opis, hoc tñ sufficiat prosperisse, quod deo proditor, i. pro-
ductor oīz naturaz disponat cūcta dirigens ad bonum
Et dum ea que protulit, i. protulit festinat retinere in simi-
tudine sui, i. in bono, ipse eliminat, i. excludit, per seriem,
i. p̄ ordinem fatalis necessitatis: oē malū de terminis sue
publice rei, i. mūdi, quo fit vt mala que creduntur habun-
dare in terris, si spectes prouidentiam disponentem nihil
perpendas vsq̄ esse mali. Tunc inuocat Boetium ad cō-
solationē metricam dicens, Video te esse oneratum pon-
dere questionis que difficilis est, & fatigati prolixitate ora-
tionis, expectare aliquā dulcedinem carminis. Igitur ac-
cipe haustum dulcedinis metricę, quo refectus, i. recrea-
tus firmior contendas, i. pergas in vltiora. **¶** Notandū
quod dicit malum nunq̄ esse in comparatione ad diuinas p-
uidentiam, quia malum nō est aliqua natura neque aliqua
res, omnis enim natura & res appetit suam perfectionem
Cum autem appetibile habeat rationem boni si malū cēt
natura & res appetens perfectionem: malum esset bonum
¶ Notandum quod nullum est malum simpliciter & totaliter

in mundo quin in comparatione ad diuinam prouidentiam
habeat rationem boni, vnde expedit multos defectus con-
tingere in vniuerso ne multa bona tollantur. Si enim non
corrumperetur aer ignis non conseruaretur, nec vita le-
onis conseruaretur nisi occideretur agnus vel asinus, ne-
que laudaret iustitia nec patientia si nō esset iniquitas. Et
quo patet quod multa in cōparatione ad nos sunt mala que in
cōparatione ad diuinam prouidentiam omnia disponētē
sunt quod melius competunt vniuersa bona sunt.

¶ Metrum sextum quarti libri.

¶ Vis celsi iura tonantis
Pura solers cernere mente
Aspice summi culmina celi.

Illic iusto federe rerum
Aeterem seruant sydera pacem.
Non sol rutilo concitus igne
Gelidum p̄bebes impedit arcem.
Pec que summo vertice mundi
Flectit rapidos vrsa meatūs:
Nunq̄ occiduo lota profundo
Cetera cernens sydera mergi.
Lupit oceano tingere flammās.
Semper vicibus temporis equis
Aesper seras nunciat vmbrias
Reuehitq̄ diem lucifer almū.
Sic eternos reficit cursus
Alternus amor, sic astrigeris
Bellum discors erulat oris.

¶ Metrum sextum quarti libri.

¶ Vis celsi iura tonantis. Istud est sextus met-
rus quarti: quod s̄m quosdam dicitur ado-
nicum, s̄m quosdam archiboycum, ab intēto
re tetrametrum. Dactylicum a pede p̄dominā

te. In quo metro p̄bia p̄mendat diuinam prouidentiam i
dispositione rerum, & primo ex parte rerum que diuina dis-
positione regūt, sc̄do ex pte dei regentis ibi. Sedet interea
Primo cōmendat diuinam prouidentiam in regimine cor-
porum celestium, sc̄do in regimine elementoz, tertio in re-
gimine tempoz, quarto in regimine generabilium & corru-
ptibilium secūda ibi. **¶** Dec cōcordia, tertia ibi. **¶** His de cau-
sis quarta ibi. **¶** Dec temperies, primo dicit, Si tu solers
.i. sapiens vis pura mēte cernere iura, i. regimina q̄b̄ mū-
dus regit, celsi tonantis, i. dei: aspice culmina, i. altitudines
summi celi, Illic sydera seruant veterē pacē, i. antiquā cōcor-
diā quā eis diuina prouidentia indidit iusto federe, q̄ sol p̄ci-
t, i. p̄mor, rutilo igne, i. calore non impedit gelidum arē
p̄bebes, i. h̄c, nec visa q̄ flectit rapidos meatūs, i. motū cir-
ca poliū septētrionālē nunq̄ lota occiduo p̄fundo, i. mari
occidentali: cupit tingere, i. mergere, flāmas occēo, i. ma-
ri, cernens cetera sydera mergi in mare, & loquit more vul-
gari, credit vulg. n. stellas q̄ occidūt de cēdere i mare, &
vesper, i. venus semp̄ ego vicib̄ ipis nūciat seras vmbrias
nocētis, & eadē venus exis lucifer reuehit diem almū, i. cla-
rū. Sic alternus amor pueniēs ex diuina prouidentia, reficit
eternos cursus syderum, sic, i. p̄ talē mutuā concordia bel-
lū discors erulat, idē expellitur ab oris astrigeris, idēst a
regionibus celestibus que gerunt astra.

¶ Notandū de hac dictione solers que s̄m Jsidoy interpre-
tatur quasi sollicitus in arte vel viliis et sic d̄z scribi p̄ du-
plex, n. Sed s̄m Inquisitionē dicit a solon, q̄ est toni vel
thulū, & ars tis, quasi totus vel multus in arte, et sic vobz
scribi p̄ simplex, i. **¶** Notandū quod deus magis venosaf̄ ton-
ans a tempestate tonandi, q̄ ab alia tempestate, q̄ ma-
ior terror per eam incutitur mentibus hominum q̄ per
alliam.

allam. Unde per temp[er]atam tonandi boles magis inducuntur ad recogitandam diuinam potentiam. **N**otandum q[uo]d visa habens septem stellas circa polu[m] septentrio nalem mota nunq[ua]m occidit sed semper mobilis appar[et]. I[tem] alie stelle nobis oriuntur et occidunt. de venere autem que de nocte sequit[ur] solē et de mane lucifer dicta p[re]cedit soles visum fuit in primo libro metro secundo.

Hec concordia temperat equis
Elementa modis. vt pugnancia
Vicibus cedant humida siccis.
Iungantq[ue] fidem frigora flammis.
Pendulus ignis surgat in altum.
Terreq[ue] graues pondere sidant.
Hisdem causis vere tepenti
Spirat florifer annus odores.
Estas cererem feruida siccit[as]:
Remeat pomis grauis autumnus.
Hyemem de fluxu irrigat imber.
Hec temperies alit ac profert
Quicquid vitam spirat in orbe.
Eadem rapiens condit et aufert
Obitu mergens ora sup[er]mo.

Hec concordia temperat equis. Hic p[ro]ph[et]ia cōmendat regimē diuine p[ro]uidētie in elementis dicens. Hec p[ro]cordia p[ro]ueniens ex diuina p[ro]uidētia. temp[er]at elementa e[ss]e modis vt humida elementa pugnancia. i. p[er]traria cedant. siccis. vicibus. i. viceuer[sa]. ita q[uo]d q[ui]q[ue] p[ro]ualcant humida. et q[ui]q[ue] sicca. et q[ui] frigora. i. elementa frigida. iungant fidem. i. p[ro]cordiā flammis. i. calidis elemētis. ne vnū totalit[er] aliud corūpat. et hec p[ro]cordia facit vt p[er]dulus ignis surgat i[n] altū. i. moueatur sursum. et terre graues pondere sidant. i. deorsum residueat. Tūc cōmendat regimē dei circa tempora dicens. Hisdem causis. i. silibus causis per diuinā p[ro]uidētiā ordinatis annus florifer. i. in quo habūdant flores spirat odores ipso vere. i. tempore veris. tepente. i. incalēcente. estas feruida siccit[as]. i. maturat. cererem. i. fruges. Autumnus remeat. i. reuertit[ur]. grauis. i. onerosus. pomis. imber de fluxu irrigat hyemē. Tūc cōmendat regimē dei circa generabilia et corruptibilia dicens. Hec tep[er]ies. i. temperata dispositio p[ro]uidētie diuine alit et profert q[ui]q[ue] i[n] orbe spirat vitam. i. q[ui]q[ue] viuūt et eadem temperies rapiens ea que fecit. condit. i. abscondit. et aufert. i. ab esse mergens ora. i. p[ro]ducta sup[er]mo obitu. vltima morte.

Notandum s[ecundu]m cōmentatorem. s. p[ro]ph[et]ia. Primum anti quū nihil factū sine seculo antiquo. i. celo. ergo p[ri]ma cā generationē et corruptionē elemētōr[um] et oīum in mūdo et temporū distinctiōes op[er]at[ur] mediātib[us] corporib[us] celestib[us]. vñ in lib. de pomo Aristo. scribit q[uo]d creator olu[m] sua sapientia p[re]parauit speras. et in quolibet spera stellas lucidas. et dedit ipsis virtutem vñandi i[n] hoc mūdo faciendi bonū et malū mortē et vitam et incedunt stelle s[ecundu]m virtutes ipsis a creatore datā. s[ecundu]m desiderii et voluntatē eius in ascendendo et descendendo. nunc de oriente ad occidentem. nunc de occidente ad orientem sine p[er]traditione. et oēs stelle sunt sicut serui d[omi]ni obediētes. et cursus et motus earum non est a se ipsis nec virtute earum. sed est creator qui facit eas moueri

Sedet interea conditor altus:
Rerūq[ue] regens flectit habenas;
Rex et dominus: fons et origo.
Rex et sapiens arbiter equi.
Et que cum motu concitat ire.
Sistit retrahens: ac vaga firmat:
Sedet interea cōditor altus. Hic cōmendat p[ro]uidētiā

diuinam ex p[ar]te dei regentis dicens. Interea dum res sic geruntur. altus p[ro]ditor. i. summus creator rex deus. sedet. i. in se immutabiliter manet regens oīa. flectit. i. moderat[ur] habenas rex. i. frena cōsis rex per sapientiam gubernationis. vñs per potentiā creationis. fons oīs bonitatis. et origo olu[m] et ipse a nullo: lex oīa ligans. et sapiens arbiter. i. iudex. equi idest equitatis omnibus retribuens s[ecundu]m iustitias que. i. lex oīa regens. p[ro]citat. i. excitat entia. ire. i. p[ro]cedere ad esse motu. i. p[ro] motū et sistit. i. p[ro]manere facit ad t[em]p[us] in esse retrahens oīa ad non esse. et ipsa firmat per gratiam vāga. idest instabilia per naturam.

Nam nisi rectos reuocans itus
Fleros iterum cogat in orbes.
Que nunc stabilis continet ordo:
Dissepta suo fonte fatiscant.
Hic est cunctis communis amor:
Repetuntq[ue] boni sine teneri.
Quia non aliter durare queant:
Nisi conuerso rursus amore.
Resluent cause que dedit esse.

Nam nisi deus reuocans rectos itus. i. rectū p[ro]gressum q[uo]d est ab esse ad non esse. cogat. i. reducat entia in flexos orbes. i. in quāsdā circulatōes. ea que stabilis ordo diuine p[ro]uidētie cōtinēt. ipsa dissepta. i. sepata. a suo fonte. i. a suo p[ri]ncipio q[uo]d est deus. fatiscant. i. deficiant et ad nihil lum deuenient. Hic fons est cōsis amor cunctis entibus. et cūcta repetunt. i. appetunt. teneri. i. p[ro]feruari sine boni. i. p[ro] finem boni. q[uo]d res aliter non q[ui]ant durare. i. in esse perpetuari. nisi p[ro]uerso amore. resluent. i. redeat[ur] cause. i. ad cām primā que dedit eis esse per creationē. **N**otandū q[uo]d entia reguntur a deo p[er] quāsdā circulationē s[ecundu]m quā quodā mōdo perpetuant[ur] in esse. verb[us] gratia. De[us] sic disposuit res vt ex semine p[ro]ueniat herba. et ex herba p[ro]ducatur semen. sic in generatione elemētōr[um] sit q[ui]dam circulus dum ex aere general[is] ignis et iterū ex igne aer. Item i[n] creaturis rōnalibus que progrediūt[ur] a deo p[ro]ductiōe nāc[ur]e fit iterum reflexio ad ipsum deum per reductiones gratie vt sic nihil p[ro]maneat in rebus eius et p[ro]fectū nisi per quāsdā circulationem. et hoc innuit p[ro]ph[et]ia in littera. **N**otandum q[uo]d finis ad quē oīa naturali appetitu tendunt est ip[s]ius summu[m] bonum quod est deus. hūc finem consequuntur rōnales creature p[er] op[er]ationē intellect[us] et voluntatis. Sed irrationales creature cōsequūt[ur] ip[s]m solū p[er] hoc q[uo]d ip[s]m respiciunt per quāsdā p[re]cipitationes eēndi. et ideo eodē appetitu naturali quo aliqd appetit suū esse. eodē appetitu. tendit in suum vltimum finem. et hoc innuit in littera cum dicit. Hic est cunctis communis amor.

Profa septima libri quarti.
Am ne igit[ur] vides q[uo]d hec oīa q[ue] diximus cōsequat[ur]. **B.** q[uo]d nā in q[ui]b[us]. **P.** Oīm inquit bonā p[ro]orsus esse fortunā. **b.** Et q[uo]d in quā fieri p[ot]est. **p.** Attende inquit. cū oīs fortuna vel iocunda vel aspera: tū remunerandi erer cēdi ue bonos tū puniendi corrigendiq[ue] iprobos cā deferat: p[er] q[uo]d oīs bona quā vel iustā cōstat eē vel vtilē. **b.** Amis quidē in q[ui]b[us] vera rō: Et si quā pau loante docuisti p[ro]uidētiā fatiue considerare: firmis viribus est nira sententia

Profa septima quarti libri.
Am ne igit[ur] vides. Ista ē septima et vltima p[ar]sa but[ur] quarti in qua p[ro]ph[et]ia deducit quāsdā cōclutionē ex p[re]missis. Et p[ri]mo facit hoc. secūdo sub iungit quādam exhortationem. secūda ibi.

Quare inquit. Primo ponit cōclusionē intentā. secundo cōpat eā ad opinionē vulgi. scda ibi. S3 eā. Primo dicit Uides ne tā o boeti quid cōsequat hec oia que dixim⁹. di cit boeti⁹. Quid inq̄ 7 philosophia. Q̄z fortunā prolixa eē bonā dicit boeti⁹. 7 q̄ inq̄. i. quōd hoc pōt fieri. Cui pbi losophia. Attēde inq̄. Cū ois fortuna siue iocūda siue aspe ra. deserat cā remunerādi vel exercendi bonos vel cā pu niendi vel corrigēdi improbos p3 q̄ ois fortuna ē bona q̄ vel cōstat esse iustā sicut illa que punit malos. 7 pmiat bo nos. vel cōstat esse vīlē. sicut que exercet bonos 7 corrigit malos. dicit boetius nimis. i. valde vera est ratio. 7 si pui dentā quā pauloante docuisti. 7 fatū considerem. tunc sen tentia est nira. i. firmata firmis virib⁹. i. rōnibus.

¶ Notandū q̄ ex quo fm diuinā prouidentā bonis 7 mal nūc prospera nunc aduersa eueniant: bonis ppter remune rationem prospera: et propter exercitationem in virtutib⁹ aduersa. p3 q̄ p̄spera fortuna remunerans et aduersa exer cians est bona. Item cum prospera fortuna malos emen det vt visum est prius et aduersa ipsos corrigat et iuste pu niat patet ipsam etiam esse bonam.

¶ Sed eam si placet inter eas quas inopinabiles pauloan posuisti nūerem⁹. ¶ Et quid inquit. B. Quia id hominū sermo cōis vsurpat. 7 qui dē crebro quorūdā malā eē fortunā. p. Uis ne in quit igit paulisp vulgi sermōibus accedamus. ne nimium velut ab hūanitatē vsu recessisse videamur. B. At placet inq̄. p. Nonne igitur bonū censet eē qd̄ pdest. b. ita est inq̄. p. Ne vō aut exercet aut corrigit prodest. b. fateor: iquā. p. bo na igitur: b. Quid ni. p. Sed hec eorum est: qui vel in virtute positi cōtra aspa bellam gerūt: vel a viciis declinantes virtutis iter arripiūt. b. Ne gare inquā neq̄o. p. Quid vō iocūda que in pre miū tribuit bonis. Nū vulgus malā eē decernit b. Nequaq̄. Verū vti est ita quoqz esse optimā censet. p. Quid reliqua que euz sit aspera 7 iusto supplicio malos coercent. Num bonam popul⁹ putat: b. Immo omnium inquam que excogitari possunt iudicat esse miseriam. p.

¶ Sed eam si placet. Hic cōpat hanc cōclusionē ad opinio nē vulgi ostendens eam vulgo esse inopinabilem. et inquit quid vulgus sentiat de qualibet fortuna. secūdo ex opinio ne vulgi concludit quoddam contrariū ipsi vulgo sibi. Uī de igitur. dicit ergo. O philosophia si placet eam opinio nem q̄ omnis fortuna bona sit numeremus inter eas opiniones quas pauloante posuisti inopinabiles. dicit pbi losophia quid. i. propter quid Boetius dicit. quia cōmu nis sermo hominū vsurpat istud. i. in vsu capit quorun dā fortunā esse malam quorundam bonam. 7 dicit philo sophia. Uis ne o Boeti accedamus paulisper sermonib⁹ vulgi. ne nimū videamur recessisse a cōi vsu hominum di cit. Boetius. vt placet. 7 philosophia nōne censet bonum quod prodest. dicit. boetius. ita est. 7 philosophia. fortu na que aut exercet aut corrigit prodest dicit Boetius fate or inq̄. Ideo cōcludit philosophia. Omnis fortuna bo na est que exercet 7 corrigit. Dicit boetius. Quid ni. idest quare non. Et addit philosophia. Hec fortuna que exercet est eoz hominū. qui positi in virtute gerunt bellū contra aspera. sed fortuna que corrigit est eorum hominum qui declinantes a viciis arripiunt iter virtutis. Dicit boetius. Negare nequeo. Quirit philosophia. Quid est de for tuna iocūda. que tribuitur bonis in premiū. nunq̄ vul gus decernit. idest iudicat eam esse malam. dicit Boeti⁹ Nequaq̄: sed censet. i. iudicat eam esse optimā sicut est. q̄

vt vterius philosophia. Quid est de reliquis fortuna que punit. que cum sit aspera 7 coercent malos iusto supplicio nunquid populus. idest vulgus putat eam esse bonam. di cit Boetius. Immo iudicat eam esse miseriam omnium que excogitari possunt. ¶ Notandum q̄ omnis fortuna vel est ad exercendum bonos 7 corrigendum malos homi nes. vel est ad remunerandum bonos 7 puniendum ma los. fortuna que est ad exercendum bonos 7 ad corrigē dum malos homines vtraqz est bona. etiam secundus opi nionem vulgi. quod probat philosophia. Illud quod pro dest bonum est. sed fortuna que exercet bonos homines p dest bonis. 7 que corrigit malos prodest malis. ergo vtra qz est bona. fortuna autem que exercet est bonorum qui gerunt bellum contra vicia. fortuna que corrigit est malo rum qui declinant ad virtutes. fortuna autem que remu nerat bonos. bona est etiam secundum vulgares. sed que punit malos omnium pessima est fm vulgares. 7 hanc opi nionem vulgi de vtraqz fortuna philosophia tāgit in lra.

¶ Uide igit ne opinionē populi sequentes qd̄daz inopinabile valde consecrimus. b. quid inquaz p. Et his enim ait que cōcessa sunt euenit eozqz quidē qui sunt vel in possessione: vel in profectu: vel in adeptiōe virtutis oēm quecūqz sit bonā: in improbitate vero manentibus oēm pessimam ef se fortunam. b. Hoc inquam verum est: tametsi nemo audeat confiteri. p.

¶ Uide igit. Hic philosophia ex cōcessis a vulgo cōcludit quoddā inopinabile 7 contrariū vulgo. i. malā esse fortunā tantū maloz. cū it̄ opinē vulgus vt plurimū malā for tunā euenire bonis 7 dicit. Uide ne nos sequētes opinio nē populi. i. vulgi cōfecerim⁹. i. cōcluserimus quoddā val de inopinabile apud vulgū. Quid inq̄ dicit boetius et philosophia. Et his enī que cōcessa sunt fm opinionem vulgare euenit q̄ eoz qui sunt in pfecta possessione virtu tis vel in pfectu vel in adeptiōe virtutis. oēm fortunā esse bonā siue sit prospera siue aduersa. manentibus autē in im probitate oēm fortunā esse pessimā. et dicit Boetius. hoc verū ē fm vulgares: Quis nemo audeat confiteri fm veri tatem. quia in rei veritate ois fortuna bona est tam bono rū q̄ maloz vt probasti. ¶ Notandum q̄ omnis for tuna bona vel est remunerans: vel exercens. vel corrigēs. fortuna remunerans est eoz qui sunt in possessione vir tutis. fortuna exercens est eorum qui sunt in profectu vir tutis. fortuna corrigens est eorum qui incipiunt esse vir tuosi. Ex quo relinquitur q̄ eoz qui permanēt in malitia sit fortuna pessima et hoc verū est fm opiniones vulgares

¶ Nota q̄ quelibz fortuna potest dupliciter considerari. 1. Uno modo in comparatione ad causam vniuersalem que omnia regit et disponit ordinando singula in fines eis cō uenientem. sic omnis fortuna bona est vt probatū est. vel pōt cōparari fortuna ad istum cui euenit. 7 sic solum illa dicitur bona que aliquod bonum confert illi cui aduenit et illa mala que nihil boni confert.

¶ Quare inquit ita vir sapiens moleste ferre non debet quotiens in fortune certamen adducitur: vt virum fortem non decet indignari quotiens increpuit bellicus tumultus: vtriqz enim huic quidem glorie propagande: illi vero confirman de sapientiē difficultas ipsa materia est. Et quo et enim virtus vocatur. q̄ suis viribus nitens non superetur aduersis. Neqz enim vos in proue cta positi virtutis disfluere delictis: 7 emarcescere voluptate venistis. Prelum cum omni fortuna nimis acre censeritis. Ne vos aut tri tis opprimat

his opprimat: aut iocundā corrūpat firmis mediū viribus occupate. Quicquid autem infra subsistit: aut ultra progredit: habet & cōtēptū felicitatis: & nō h3 premiū laboris. In vestra est. n. situs manu qualē vobis fortunam formare malitis.

Omnis enim q̄ videtur aspa nisi aut exercet: aut corrigit punit.

Quare inquit ita. Hic philosophia facit quandā exhortationē dicens. Ex quo oīs fortuna est bona sapiens vtr si debet moleste ferre. quoties adducit in certamē fortunē. i. cū fortuna. & nō deest fortis virū indignari. Lurbari quoties increpuit. i. insonuit. bellicus tumultus. i. strepitus. Nam ipa difficultas bellandi & resistendi fortune est vni. cuiq3 viro forti & virtuoso materia. i. causa glorie propagāde. exercitiū enim bellicū est causa glorie viro forti. Illi vero. i. viro virtuoso resistētia fortune ē materia. i. causa cōfirmande sapiētie. i. virtutis. Ex quo. i. ex qua victoria talis difficultas virtus vocat. dicit enim virtus eo q̄ suis virib3 nitēs non superet aduersis. & subdit. Neq3. n. vos positi in pfectu. i. in via virtutis. venistis in mūdū dīstūte re delictis & marcescere voluptate: pretiū nfmis acre censēbitis. i. iudicabitis fieri cū oī fortuna. ne tristis fortuna opprimat eiciendo in desperationē aut iocunda corrūpat alliciendo ad voluptatē. occupate. i. tenete ergo mediū virtutis firmis virib3. q̄ q̄d infra subsistit a medio virtutis deficiendo. aut ultra p̄gredit. mediū virtutis excedendo illud h3 cōtēptū felicitatis. i. virtutis & nō h3 fmiū laboris & in vestra manu. i. p̄tate sitū est. qualē virtutē vobis malitis. i. magis velitis formare. s. bonā vel malā. Oīs. n. fortuna que videt aspera. aut exercet bonos & punit malos & sic bona est. **N**otandū q̄ p̄bia hortat sapientem ad magnanimitatē cū dicit. Sapiēs nō v3 moleste ferre fortunā. **N**ā s̄m aristo. in ethicis. Sapiēs bene scit ferre fortunas q̄ h3 se sine vitupio sicut tetragonū. Corp3. n. tetragonū quocūq3 proficit firmiter stat & magnanim3 est qui cōtra diffomēs insultus fortune vnanimi mētis cōstātia militat. **N**otandū q̄ virtus consistit in medio inter duo vicia extrema ad quorū vnum impellit p̄spera fortuna ad aliud aduersa. verbi gratia. Aduersitas impellit ad desperationē & timiditātē. p̄speritas aut ad p̄sumptionē & audaciā. inter que cōsistit mediū virtutis cuius excessus vel defectus est viciosus. & hoc innuit p̄bia i littera. **N**ota q̄ in p̄tate hōis ē facere fortunā sibi qualē vult. s. bonam vel malā q̄ declarat philosophia in aduersa fortuna. q̄ si eā accipim3 bono alo p̄ exercitiū & correctiōe ipsa est bona. Si aut eā toleram3 malo alo etiā pro p̄a ipa mala ē.

Adetrū septimū quarti libri.

Bella bis quinis operatus annis.
Altoz atrides frigie ruinis
Fratris amissos thalamos ptauit.

Ille dam graie dare vela classi
Optat: & ventos redemit cruore:
Eruiat patrem: miserumq3 tristis
Federat nate ingulum sacerdos.

Adetrū septimum quarti libri.

Bella bis quinis. Hic incipit septimum & vltimū metrū bui3 quarti quod dicit sapiēs ab i uētoze trochaicū a pede p̄dante. in quo p̄bia cōfirmat suā exhortationē exēplo viroz fortū a sp̄ctis voluptatib3 magnos subierit labores spe laudis & glie. & pro p̄dit plura exēpla. scdo hortat nos ad imitationē eoz ibi. Ite nūc fortes. Ista pars posse dividit in tot partes quot exēpla ponit que patebūt. Prīmū exēplū est tale. Paris filius priami regis troyanoz in greciā p̄fectus rapuit vxorē helenam Menelai. & duxit eam

in frigiā regionē. Menelaus autem cōquestus fratri suo agamēnoni hoc factū agamēnon cōuocatis p̄cipib3 grecorū trāsfretauit in frigiā & obsedit troyā decē annis. quā tādē destruxit & maiouib3 interfectis populū captiuauit.

Cū aut agamēnon p̄fisceret verlus troyam deuenit in quādā insulā vbi factus ē ei ventus cōtrari3. & regnuit vates qd esset faciendū. qui dixerūt q̄ nō haberet vētū p̄spe rū nisi placaret dianā sacrificando ei suā filiā. Cui licet videret durū p̄ pietatē paternā. tñ suadente vltre spe laudis & glie sup victoria obtinēda cōsensit vt eā immolaret: quo facto obtinuit ventū p̄sperū ad voluntatē. dicit ergo in littera. Atrides. i. agamēnon atride fili3 exis vltor operatus bella bis q̄ntis. i. decē ānis ptauit. i. purgauit. vici. scdo amissos thalamos. i. vxorē cōtēptā in thalamo fratris menelai. ruinis. i. destructiōibus. frigie. i. troye. que sita fuit in frigia. dū ille agamēnō. optat dare. i. exponere vela graie classi. i. nauī grecali. & dū redemit ventos cruore filie sue. ipse eruit. i. deponit. patre. i. pietatē paternā & sacerdos tristis exis federat. i. federe sacrificat. miserum iugulū. i. collū vel guttur. nate. i. filie agamēnonis: h3. n. buguitionē iugulū ē idē q̄ guttur vel gutturis incisio.

Sicut amissos itbacus sodales.

Quos ferus vasto recubans in antro
Mersit immani poliphemus aluo.
Sed tamen ceco furibundas ore
Gaudium mestis lachrymis rependit.

Sicut amissos. Hic p̄bia ponit s̄m exēplū in quo declarat fortia acta ipsi vltis itēdēs talē fabulā. vltres rediēs de bello troiano. & ānis ctrauit i mari sustinēs multa aduersa: tādē casualiter vēt ad antz poliphemi qui erat mārim3 gigas h̄ns vnicū oculū in fronte. qui socios vltis occidit & vorauit: super quo vltres p̄tristatus sustinuit vsq3 quo p̄dicit3 gigas cibo repletus obdormiret. quo dormiente oculū quē in fronte habuit eruit. qui euigilās furibundus quesuit vltrem: sed excecatus eū inuenire nō potuit.

Dicit ergo in littera. Itbacus. i. vltres ab itbaca regione vel ab auo suo itbaco sic dictus ille fleuit. i. defleuit amissos sodales quos ferus poliphemus recubans. i. morās in vasto antro. idest magno. mersit immani aluo. i. magno ventre. sed tñ vltres furibundus rependit. i. restituit. gaudū mestis lachrymis. i. suis tristitūs. ore idest facie poliphemi ceco. idest excecato.

Herculeum duri celebrant labores.

Ille centhauros domuit superbos.

Hercule duri. &c. Hic ponit aliud exēplū in quo describit acta herculis & labores eius q̄ fingit meruisse celum dicens. Duri labores assūpti. celebrant. i. celebrē reddunt hercule. Cui p̄dit primū labozē. s. domationē centhauro rū vicēs. Iste hercules domuit cēthauros supbos qui eū cōtēpserūt. **C**ubi notādū q̄ cētauri monstra quedā dicta sūt ex medietate hōis & ex medietate thauri: quos poete fingit genitos ex semle Irionis q̄ p̄iecit in nubē. qua Juno circūdederat se fugiēs a facie eius volētis eū eā cōcubere. hos cēthauros hercules domuit. Cū. n. uenisset ad ludū palestine in monte soloz. Hercules cōgressus eoz eis ipsos vsq3 ad effusionē sanguinis prostrauit.

Abstulit seno spoliū leoni.

Abstulit seno spoliū. Hic ponit scdum labozē herculis dicens. Hercules abstulit spoliū. i. pellē seno ledi. **C**ubi notandū q̄ in silua Menica fuit qdā leo crudelissimus q̄ homines totius regionis inuasit: quē aggressus hercules pro liberatione patrie ipsum interemit excozians ipsū pellem pro spolio abstulit.

Fixit & certis volucres sagittis.

Fixit & certis volucres sagittis. Hic ponit tertium labozē dicens. Hercules fixit volucres. idest arpias certis sa

gittis. **U**bi notandum qd rex fini filios suos excecavit qui nouerca suam de stupro accusauerant ppter quod in iudicia deoru ipse est excecatus: & apposite sunt ei arpie. id est volucres virginei vultus. rapientes cibum de mensa eius quas hercules sagittis suis firix & fugauit.

Poma cernenti rapuit draconi.

Aureo leua grauior metallo.

Poma cernenti rapuit draconi. **H**ic tangit quartu laborem dicens. **H**ercules rapuit poma draconi cernenti. i. custodienti illa rapuit aureo metallo. idest cu claua aurea **H**ercules inq factus grauior. i. fortior. leua. i. manu.

Ubi notandū qd septem fuerit filie atlantis habentes orum aureum cu pomis aureis que draco custodiebat. **H**ercules autem supuenies draconi poma aurea abstulit

Cerberum traxit triplici catbena.

Cerberum traxit triplici catbena. **H**ic ponit quintum laborem dicens. **H**ercules cerberum. i. canem infernale traxit ab inferis triplici catbena. **U**bi notandum qd pirithous volens sibi desponsare reginam inferni. hercules & theseum & alteros viros fontes assumpsit quibus venientibus ad infernu: cerberus sanctor inferni ipos latratu suo i pedauit. **H**ercules autem ipsum tribus catbenis vinxit: vlt fm alios ipsum traxit de inferno triplici catbena. quia dicitur habere tria capita canina triplici catbena vincta.

Victor imitem posuisse fertur

Pabulam seuis domini quadrigis.

Victor imitem. **H**ic ponit sextum laborem dicens. **V**ictor. i. hercules fertur posuisse imitem domini. i. diomedem in pabulum seuis quadrigis. i. equis quadrigam trahentibus. **U**bi notandum qd diomedes fuit rex tracie. qui equos suos pauit humana carne. quem hercules interfectum dedit suis propolis equis deuorandum.

Hydra combusto perit veneno.

Hydra combusto perit. **H**ic ponit septimu laborem dicens hydra. i. serpens perit combusto veneno suo. **U**bi notandū qd in lerna palude fuit quida serpens habens plura capita quoz vno preciso succrescebant tria. que hercules aggressus sagittando cum non videret se proficere collecta cogerie lignorum ipsum combussit.

Fronte turbatus achelous amnis

Ora demersit p adibunda ripis.

Fronte turbatus. **H**ic ponit octauu laborem herculis. vbi sciendū qd cum hercules vellet deducere siltam cuiusdam regis que dicebat delanira flui⁹ achelous que debebat transire mutauit se in diuersas formas pugnado cōtra herculem. cū autem vltimo mutasset se in specie thauri. hercules ipso defecto abstulit sibi vnu cornu. quod sacrificauit copie. idest deo fortune. propter quod achelous vercundia confusus fugit & in aquis latuit. vnde dicit in litte ra Achelous amnis. idest ille fluius fronte turbatus propter ablationem cornu. ipse demersit in ripis ora pudibūda. qz latuit pre pudore in ripis.

Strauit antheum libicis harenis.

Strauit antheu li. hare. **H**ic ponit nonu laborem dicens. hercules strauit. i. occidit antheu illu gigante harenis libicis. i. harenis libie regionis. **U**bi notandū qd antheus erat gigas de terra progenitus cuius erat talis virtus: qd si aliquid ex fatigatione debilitaret tactu terre statim recuperabat vires. **Q**ui cū exerceret magna tyrannide in libia aduenit hercules & cōgressus cum eo vnu simul luctabant. **C**um aut antheus sentiret se debilitari sponte cecidit i terra. & sic respexit vires: quod hercules cognoscens ipsum a terra eleuauit: & supra pectus suum ipsum tenendo oppressit quousqz spiritum exalaret.

Lacus euandri satiavit iras.

Lacus euandri satiavit iras. **H**ic ponit decimu laborem. **U**bi notandū qd cacus fuit monstru euomes igne per os

cui pater fuit vulcan⁹. manebat aut cacus in monte auentino spoliās & occidēs homines & furto plurimū infistes: cum aut hercules veniret de hispania ducens secū multos boues. **L**acus quosdā boues herculis furabatur & traxit eos in antru suū retrosum p caudas ne furtum pateret: cū aut hercules quereret boues per mugitū vnius bouis peruenit ad antru cachi. quo extracto ipz interfecit: cuius morte placata est ira euandri. que idē cacus multū offenderat. vñ dicit. **L**ac⁹ supple morte sua quā passus ē ab hercule. satiavit. i. cōpescuit iras euandri que cacus multū offenderat.

Quosqz pressurus foret altus orbis

Setiger spumis humeros notauit.

Quosqz pressurus. **H**ic ponit vndecimu laborem herculis. **U**bi notandū qd in archadia erat quida aper deuastans totā regionē: que cū hercules agitare: aper sibi insultās humeros herculis spuma maculauit. que apri tandem iter fecit. vñ dicit. **S**etiger. i. aper gerens setas. notauit. i. maculauit humeros herculis. i. spuma vel saliuua. quos hūeros altus orbis foret. i. erat pressurus. quia vt statim patebit. hercules humeris suis celum sustulit.

Altimus celum labor inretero

Sustulit collo. pteciūqz rursus

Altimi celum meruit laboris.

Altimus celu labor inretero. **H**ic ponit duodecimu & vltimu laborem eius. vbi notandū qd atlas fingit fuisse quida gigas supportās celu humeris suis. hic fatigatus rogauit herculem vt celu supportaret. quousqz ipse respiraret: quod & hercules fecit & p hoc celum meruit. vnde dicit vltimus labor herculis fuit qd sustulit. i. supportauit celu collo inretero. i. inclinato. & rursus meruit celum tanqz pteciū vltimi sui laboris.

Ite nunc fortes vbi celsa magni

Ducit exempli via: cur inertes

Terga nudatis. super ata tellus

Sydere donat.

Finit liber quartus

Ite nunc fortes &c. **H**ic hortatur pbilosophia ad pcedetozū fortū virozū imitationē. v. **I**te nūc fortes. resistetes aduersitatib⁹. ite illuc vbi ducit via celsa. i. ardua. magni herculis. que est via virtutum & via magni exempli ad agrediendum fortia: tunc inuebitur contra tardos & viciosos. v. **C**ur vos inertes. idest homines sine arte. sicut homines desidiosi. cur nudatis terga. i. vorsa vestra fugiendo labores & aduersa. nam tellus. i. terrena concupiscentia superata donat homini sydera. i. celum. quia superata terrena concupiscentia efficitur homo dignus celo quod est locus deoz & spirituum. **M**ā fm aristotele primo celi & mundi. **D**ēs cū locū qui sursum est deo attribuit & barbari & greci quicūqz putant deum esse. de quo loco dicit.

Plato in fedrone. **V**iri speculatiui viuētes fm vitā contē platiuā: celestes sedes recipiūt in quib⁹ felicitate deoz potuntur: qua felicitate nos faciat participes **J**esus chris⁹ qd ē de⁹ sup oia benedictus in secula seculoz. Amen.

Incipit liber quintus. **P**rosā prima.

Iterat: orationisqz cur sum ad alia quedam tractanda & expedienda vertebat. **B.** **T**ū ego. **R**ecta qui dem inquā exhortatio: tuaqz prorsus auctoritate dignissima. **S**ed qtu dudum de providentia questionem pluribus aliis implicitaz esse dixisti re experioz. **Q**uerō. n. an esse aliquid omnino: & quidnam esse casum arbitris. p.

Incipit

Explicit liber quartus. Incipit quintus.
Terat orationisq; cursum. Hic incipit quintus
 liber Boetii de consolatione philosophie cuius
 est prima prola: in qua philosophia vult solvere q̄

dam dubia suam determinatione cōsequētia de fato et p̄-
 vidētia: videt enim ex dictis q̄ casus nō sit, q̄ si oīa sūt p̄-
 vīsa ita q̄ nihil eueniat p̄ter ordinē p̄vidētie diuine: v̄ q̄
 nihil casualiter eueniat, q̄ casus ip̄orat euentū loptinātū.
 Itē videt ex dictis q̄ liberū arbitriū nō sit, q̄ oīa dispo-
 sūnt s̄m ordinē fatalis necessitatis, liberū autē /arbitrium
 necessitatē excludit, videt ergo si ponit p̄vidētia et fatū
 q̄ oīno excludat liberū arbitriū, /philosophia ergo in p̄-
 sentī libro ingrit vtrū casus sit et qd sit: et ingrit vtrū liberū
 arbitriū, supponendo argumēta quib⁹ liberū arbitrium
 eū p̄vidētia diuina nō videt posse stare, post hoc ponit sal-
 sam solutionē quorūdā quā ip̄robat et ponit propriā quā
 rōnibus cōfirmat: et de eternitate determinat et alia plura
 sicut patebit. Et diuidit iste liber in vndecim partes, quia
 sex sunt p̄le et quoz metra ei⁹: que partes et q̄ ip̄is deter-
 minant patebūt in p̄cessu libri. In p̄ia p̄la determinat
 de casu, et p̄lo boetius tāgit acta p̄bie cōmendās eius ex-
 hortationē factam: et mouet questionē de casu. Secundo
 p̄bia excusat se ab eius determinatione et boetius illā excu-
 sationē remouet. Tertio p̄bia determinat de casu: secūda
 sibi. Tum illa festino, tertia sibi. Tum illo morē. Primo
 dicit philosophia dixerat hec p̄dicta: et vertebat cursū ora-
 tionis, i. sermonis ad tractāda quedā alia atq; expediēda
 Tunc ego boetius inquā O p̄bia recta ē tua exhortatio fa-
 cta: et p̄orius ē dignissima auctoritate, s; q̄ tu dudū dī-
 xisti sexta p̄la q̄rti libri, q̄stione de p̄vidētia ip̄licitā, i. ip̄lica-
 tā ē pluribus aliis, i. questionib⁹ ego ex p̄riori re, i. reali-
 ter, quero enī an arbitreris casū oīno aliqd esse supple
 rerū natura: et quidnā arbitreris esse casū supple in rerū
 natura. Et notandū p̄ hoc q̄ dicit boetius dixerat, inuit
 p̄biam iam expediuisse que ad sui speculationē spectabāt:
 et ita determinasse p̄cipalē hui⁹ libri intētionē et p̄bia ver-
 tebat cursū orationis, i. orationē currētē: q̄ oratio p̄bie nō
 impediēbat ignorātia dōctis: nec tarditate dōctis: hāc
 orationē vertebat ad quedā alia tractāda, que aut fuerūt
 illa boetius nō exprimit, q̄ forsitan sua opinione min⁹ erāt
 desiderāda vel forsitan q̄stū ad p̄positū extranea. Notandū
 q̄ dicit exhortatōes p̄bie fuisse rectā, q̄ p̄bia hortabat ad
 virtutes et ad cōtēptū fortuitoz, talis autē exhortatio que
 sit ad bonū p̄sequendū et malū fugiendū recta est, et dicit
 exhortationē philosophie esse dignissimā auctoritate, q̄
 qd a sapiente dicit auctoritate sapientis dignū reputat.

Tum illa festino inquit debitu p̄missionis ab-
 soluere: viamq; tibi qua patriā reuebaris aperi-
 re. Nec autē et si putilia cognitu: tamē a propo-
 si nostri tramite paulisp̄ auersa sunt. Verendum
 q̄ est ne deuils fatigatus ad emetiēdū rectū uter
 sufficere nō possis. B. Ne id it̄q; p̄orius vereā
 re. Nam quietis tibi loco fuerit ea q̄bus marie
 delectoz agnoscere: s̄l cū oē disputatōis tue lat⁹
 indubitata fide constiterit: nihil est quod de se-
 quentibus ambigatur.

Tum illa festino inquit. Hic p̄bia excusat se de huius opti-
 monis vel q̄stionis determinatione. Et boetius illā excusa-
 tionē remouet dicens. Hic p̄bia inquit. Ego festino absoluerē,
 i. p̄ficere debitu p̄missionis, et apire tibi viā qua reuebaris
 ad patriā. Nec it̄ q̄ tu queris de casu, et si p̄ q̄uis, sunt p̄-
 utilia cognitu, i. cognitōe tamē paulisp̄ auersa sūt a trami-
 te, i. via nostri p̄positi et dicit paulisp̄, q̄ nō sunt totaliter
 auersa: s; aliquāntulū elucidant p̄missā: et est verendū, i. et
 mendū, ne tu fatigatus deuils, i. questionib⁹ extraneis, nō
 possis sufficere ad emetiēdū, i. tractēdū rectū iter, v̄c boe-
 tius. O p̄bia ne illud vereare, i. nō timeas q̄ hoc fuerit mi-

hi loco q̄ctis: agnoscere ea quib⁹ maxime delectoz, et cū oē
 latus, i. circūstātia tue dispositōis tibi p̄stiterit fide indu-
 bitata nihil ē q̄ ambigat de sequētib⁹. Et notandū q̄ di-
 citā via reuebaris patriā hic patriā vocat beatitudinē q̄
 prius inuenire docuit. Illa autē p̄ que homo peruenit ad
 ip̄am sunt virtutes, de q̄b⁹ Boetius libere debet agere nō in h
 libro, sed in vltimis libris musice sue agēdo de musica hu-
 mana, intētionem autem suam nō complēuit, quia a re-
 ge theodorico morte p̄uent⁹ fuit.

Tum illa. Morem inquit geram tibi: simulq; sic
 erosa est. Siquidē inquit aliquis euentū temera-
 rio motu: nullaq; cāz cōneriōe p̄ductū casū eē d̄-
 finiat: nihil oīno casū eē cōfirmo: et p̄ter subie-
 cte rei significatiōe inanē p̄sus eē vocē d̄cerno

Tū illa morē inquit. Hic p̄bia determinat de casu soluen-
 do p̄missas causas et questōes. Hic soluit primam an
 casus sit, secūdo secūda, qd sit casus ibi, licet igit. Primo
 ostendit qd significet p̄ nomē casus, ponēdo opinionē quo-
 rūdā. Secūdo improbat illā opinionē ibi. Quis enī. Primo
 mo dicit, O boetii ego gerā tibi morē, i. cōformabo me vo-
 lūtati tue, et s̄l sic ē erosa, i. sic lecepit, si aliq; diffiniat quo
 ad nomē dicens casū eē euentū p̄ductū motu temerario, i. i
 p̄uouiso, et nulla cōneriōe causaz. Ego p̄bia affirmo casū
 sic oīno nihil eē, et d̄cerno, i. iudico vocē casus p̄sus esse
 inanē, p̄ter significatiōes rei subiecte, sicut hec vox chime-
 ra inanis est. Et notandū q̄ q̄uis questio si est p̄cedit
 questionem qd est, s̄m q̄ questio qd est, q̄rit de q̄ditate
 rei, q̄ qd est rei nulli debet nisi entī, tamē q̄stio qd est q̄-
 rens de quo qd ē noīs ē p̄ia cognitiō, et ideo ex quo qd ē
 noīs, o; scire de aliquo si est, p̄pter hoc p̄bia ad q̄rēdum
 de casu vtrū sit vel nō accipit quod qd est qd significat p̄
 nomē, et dicit, Si aliq; dicit casū esse euentum temerariū
 sine omni causa p̄ductū ego video vocem casus esse ina-
 nem tanq̄ sibi nihil correspondeat in re.

Quis enī cohercente in ordinē cuncta deo: lo-
 cus esse vllus temeritati reliquus potest.

Quis enim cohercente. Hic philosophia improbat opi-
 nionem istam ostendens casum nihil esse s̄m eam, secūdo
 soluit questionem s̄m rei veritatem ibi. Aristoteles me-
 us, primo ponit vnam rationem, secūdo aliam ibi, nā
 nihil. Antiqui dicebant q̄ casus est euentus temerarius,
 i. improuisus, Contra hoc arguit philosophia sic. Ubicūq;
 q̄ omnia sunt p̄uouisa ibi nihil est temerarium, sed oīa q̄
 sūt p̄uouisa sunt a deo, ergo inter ea que sunt nihil est teme-
 rariū. Hanc rōnē breuiter innuit in littera dicens, Quis
 enim locus vllus potest esse reliquus, i. relictus, temerita-
 ti, i. improuisioni, deo cohercente cuncta in ordinem, i. p̄-
 uisum, q. v. nullus. Et notandū q̄ omnia a deo sunt p̄-
 uouisa cuius ratio est, Quorūcūq; deus est causa omnia ta-
 lia p̄uouisa sunt a deo, sed deus est causa omnis entis, er-
 go omnia entia a deo sunt p̄uouisa, Quod autem deus sit
 causa omnis entis p̄s, q̄ ab ip̄o dependet celū et tota nā,
 vt patet ex duodecimo methaphisice.

Nam nihil ex nihilo exsistere vera sententia est:
 cui nemo vnquā veterum refragatus est. Q̄q̄ id
 illi nō de operāte p̄cipio sed de materiali subie-
 cto: hoc est oīuz de natura rōnū quasi quoddā ie-
 cerit fundamētū. Et si nullis ex causis aliqd oria-
 tur: id de nihilo ortū esse videt. Quod si hoc fie-
 ri nequit, nec casum quidē huiusmodi esse possibi-
 le eē qualē pauloātē diffiniuimus. B. Quid igit
 tur inquā nihil ne est quod vel casuz vel fortuitū
 iure appellari queat. An est aliqd: tactū vulgus
 lateat: cui vocabula ista conueniant. p.

Cham nihil ex nihilo existere. Sic ponit a liam rationem pbantē q̄ casus nō pōt esse sine omni causa productus si cut dicebat antiq̄. & arguit sic. Quod est ex nihilo nihil ē sed qd̄ ē ex nulla causa ex nihilo. Ergo qd̄ ex nulla causa est nihil est. S3 fm̄ antiquos casus ē ex nulla causa. q̄ est productus sine omni cōnexionē causaz. ergo casus nihil ē vnde dicit in littera. Vera s̄ia est cui nemo vnq̄ veterum refragatus est. i. p̄traxit. s. ex nihilo nihil. existere. q̄ illi antiqui illā p̄positionē ex nihilo nihil existere fecerint. i. p̄fuerit quasi quoddā fundamētū nō de operante p̄cipio. s3 de deo creatorē. q̄ ille ex nihilo aliqd̄ fecit. sed i tellerunt hoc de materiali subiecto. i. de tota natura s̄i data in materia. & exponit seipm̄ dicens. hoc est de natura omnīū ratiōnū. i. de materia que est subiectū formarum naturalī. Sed si aliqd̄ oriat̄ ex nullis causis. id videtur esse orū ex nihilo. sed hoc fieri negat vt aliqd̄ oriat̄ ex nihilo ergo nō est possibile casum esse h̄mōl. i. tales qualē pau loante diffiniuimus fm̄ antiquos q̄ sit euentus temerari us sine cōnexionē causaz. Quid ergo dicēdū ē de casu q̄ rit hoc. Est ne nihil in rerū natura quod iure queat. i. pos sit appellari casus vel fortuitū vel ē aliqd̄. tamen p̄o q̄ nis. lateat vulgus cui ista vocabula conueniāt. **N**otandū q̄ hoc p̄positio ex nihilo nihil existere vera est in com p̄atione ad causam p̄ticularē. que in sua actione p̄suppōt materiā tamē in cōparatiōe ad causā vniuersalē que ē cau sa totius entis non est vera. Unde dicitur? deum ola creaf se ex nihilo & fide tenem? sed antiqui de isto modo produ ctionis p̄ creationē nō loquebant. sed p̄io mō. vñ aristo teles p̄lo p̄bisi. Impossibile est aliqd̄ fieri ex his q̄ nō sūt de hac. n. opinōe cōueniūt oēs qui de natura sūt.

Aristoteles meus id inquit in phisicis & breui & veri p̄p̄nqua ratione definit. b. quonaz in q̄ modo. p. Quoties ait aliquid cuiuspiā rei gratia gerit aliudq̄ quibusdā de causis: q̄ quod inten debat obtingit: casus vocat. At si quis colendi agri causa fodiens humū defossi auri pondus i ueniat. Hoc igitur fortuito quidē credit accidisse. verū nō de nihilo est. Nā p̄p̄rias causas h3 q̄ rū improuisus inopinatusq̄ cōkursus casum vide tur opatus. Nā nisi cultor agri humū foderet. nisi eo loci pecuniam suam deponitor obruisset: au rū non esset inuentus.

Aristoteles me? id inquit in phisicis. Sic p̄bia soluit que stionē de casu & p̄io ostēdit eā cē solutā ab aristotele & ostē dit modū eius. scdo declarat q̄ licet casus nō habeat cau sas p̄ se: h3 tñ causas p̄ accēs ibi. De sunt igit̄. **P**rimo dicit aristoteles meus. id est doctrina mea nutritus & de ditma definit casū in phisicis. i. in secūdo phisicoy breui ratione & p̄p̄nq̄ veri. i. veritatis q̄rit Boetius. Quonā i quā mō. dicit philosophia. Quoties aliqd̄ gerit. i. sit ḡa cuiuspiā rei. i. alicui? rei & aliud obtingit quibusdā de cau sis quā qd̄ itēdebat illud vocatur casus. vt si aliq̄s cā co lēdi agri fodiens humū iueniat p̄odus auri defossū: hec in uentio auri credit̄ fortuito. i. a casu accidisse verū p̄ sed. ta lis euentus casualis nō ē de nihilo. i. de nulla causa. sicut dicebat diffinitio antiquoy. nā euet? casualis. h3 p̄p̄rias cās. quarū cōkursus inopinatus & iprouisus supple ab eo quā aliqd̄ fecit causa alteri? rei. vt opat? eē casū. nisi. n. cul tor agri foderet humū que sup. fossio est vna causa inuen tionis auri. & nisi eo loci. i. loco deponitor obruisset. i. abs cōdisset pecuniā suā: que est alia causa inuentionis auri: au rū nō cēt inuētū. **N**otandū q̄ casus s3 aris̄. est q̄ ali quid sit p̄pter aliquē finē: vt fossio agri p̄pter semina tionē: si aliqd̄ aliud euenit ex quibusdā causis p̄ter hoc quod intēdebat hoc est casus: vt inuētio thesauri casualis est q̄ nō itēdebat a fossore agri. ex quo p̄ q̄ inuentione the

sauri est casualis: nō id q̄ nō ē p̄uisa a deo sed q̄ nō ē p̄ uisa ab homine & ita casus. nihil ē quo ad deū: s3 est aliqd̄ quo ad hoies p̄ter cui? intentionem & p̄uisionē euenit.

De sūt igit̄ fortuiti cāe cōpendiū: qd̄ ex obtiis si bi & cōsuetibus causis: nō ex gerētis intētiōe p̄ue nit. Neq̄. n. vel qui aur̄ obruit vel q̄ agrum erer cuit. vt ea pecunia repiret̄ itendit. s3 vt dixi quod ille obruit. nunc fodisse conuenit atq̄ concurrir.

De sunt igit̄. Sic ostēdit philosophia q̄ h3 casus habeat cās non tñ h3 cās p̄ se. sed per accidēs dicens. he igit̄ sunt cāe fortuiti cōpendiū. i. fortuiti euentus quod fortuitum cōpendiū p̄uenit ex causis obulis & cōfluentib? . nō ex intē tione gerētis. nō enim ille qui aurū obruit vel qui agrus erercuit. i. fodit intendit ut ea pecūia reperiret̄: s3 vt dixi p̄ ter gerētis intentionem euenit hunc fodere quā ille ob ruit pecuniā. & cōcurrir supple inuentione pecunie. **N**otā dū q̄ cā efficit̄ non agit nisi moueat a fine. finis aut̄ nō mouet nisi fm̄ q̄ ē in intentione & ideo respectu illius effe ctus qui est in intentione agens est causa p̄ se: sed si aliqd̄ cōtingat in actione p̄ter intentionē agentis illius agēs est causa per accidēs & sic casus: quia contingit p̄ter in tentionē agētis: nō h3 cās agētē p̄ se s3 per accidēs.

Licet igitur definire casum esse inopinatum. vt ex cōfluentibus causis in his que ob aliquid ge ratur: euentū. Concurrere vero atq̄ confluere causas facit ordo ille inenitabili cōnexionē p̄oce dēs: qui de p̄uidētie fonte descendēs cūcta suis locis temporibusq̄ disponit.

Licet igit̄ definire. Sic philosophia soluit secūda q̄stio nē ostēdēdo quid sit casus. Cōcludit ergo diffinitionem eius ex iam dictis. vi. Licet igit̄ definire casum esse euen tum inopinatus ex causis cōfluentibus in his q̄ gerūt ob aliqd̄ aliud. Tūc ostēdit quō effect? casualis cadit sub ordi ne p̄uidētie. dicit̄ est. n. q̄ casus p̄uenit ex causis cōsue tibus. Qd̄ aut̄ cause cōfluant hoc p̄uenit ex ordine p̄ uidentie. vnde dicit. Cās vō cōcurrere & confluere facit iste ordo supple fatalis p̄cedēs inenitabili cōnexionē. i. cau saz. qui descendēs supple ordo de fonte p̄uidētie cūcta disponit suis p̄tib? & locis. **N**otandum q̄ diffinitio casus est bona. quia per eā casus distinguitur ab aliis. p̄ hoc qd̄ dicit̄. casus est euentus inopinatus excluditur effe ctus necessario eueniēs. velut frequēter sicut solē oriri vñ hoīem nacti cū. 5. digitis in vna manu. Talia enim non eueniūt casualiter & inopinātē. p̄ hoc quod dicitur ex con fluentibus causis. excludit̄ casus p̄imo modo dictus. qui fm̄ antiquos ponebat̄ produci ex nulla cōnexionē causa rū per hoc aut̄ qd̄ dicit̄ i his que gerūt ob aliqd̄ aliud per hoc excluditur a casu casualitas per se. casus enim & fortu na sūt cause p̄ accidēs. & sūt p̄ter intētiōē agētis.

Adetrum primum quinti libri. **R**apis achemenie scopulis vbi versa se quentum

Pectoribus figit spicla pugna fugax Tigris & eufrates vno sese fonte resoluunt

Et mor abiunctis dissociatur aquis. Si coeant: cursumq̄ itex renocentur in vnum:

Constat alterni quod trahit vnda vadi. Conueniant pupes: & vulsi flamine trunci.

Adirtaq̄ fortuitos implicet vnda modos. Quos tamen ipsa vagos terre declinia casus

Burgitis & lapsi de fluis ordo regit. Sicq̄ per missis fluitare videtur habenis.

Foris patitur frenos. ipsaq; lege meat.

Rectrum primum quinti libri.
 Tps achemelis scopulis. Istud est primum istius
 us qnti qd of metru elegiaci. 2 primum metru
 est dactylicu crametru. secundu est trochaicuz
 pentametru. vel dactylicu pentametru. In
 quo pbia ofdit quomodo euentus casualis se hz ad puidetia
 diuinā. Est aut materia erepli. q tigris 2 eufrates sūt duo
 fluit ab eodē fonte procedētes: qui postea abinmicem diui
 dunt. 2 si itez cōcurrāt necesse est naues 2 alia q p ista flu
 mina descēdunt cōcurrere. q quidē cōcurfus puenit in qz
 tum regunt occurfu istoz fluuioz. 2 tñ est pter intentio
 nem istoz qui regūt naues eodē mō cōcurfus causaz casu
 alia. Quis sit pter inētionē ipsoz agentiu. tñ cōcurrūt hz
 defurum ordinis fatalis ex regimine diuine prouidentie:
 2 quis nobis ignorantibus ordinē diuine prouidentie vi
 deat aliquid casuale et fortuitū. tamen in compatione ad
 deū omnia sunt ordinata 2 prouisa. vñ dicit in littera: Ti
 gris. 2 eufrates resoluūt se vno fonte scopulis. i. ex cōcau
 tibus rupis achemelis. i. mōtis parthie. vbi. scilz in par
 thia fugat pugna versa spicula. i. sagittas fugit pectoribus
 sequentiū. est. n. confuetudo pthorum q fugiendo pugnāt
 sagittando a tergo cōtra infēdētes. q mor. i. paruz post
 spaciū tigris 2 eufrates dissociant ab iunctis aqs sup. aliis
 2 si dicit fluit itez cocant. i. cōueniant. 2 reuocent in vnu
 cursuz cōfluant. i. o3 confluere. illud qd vnda alterni vadit.
 i. vtriusq; flumis. trahit. i. secū ducit 2 pueniant pupes 2
 trūci. vult. i. eradicati. flumine. i. p flumen. et vnda mir
 ta. i. confluens. implicet. i. implicabit fortuitos modos. qz
 vnda faciet concurrere fortuitu naues et truncos. quos
 tñ vagos casus. i. casuales euentus. regit ipsa decliua ter
 re. i. depressio terre vana viā fluuii. 2 defluus ordo lapsi
 gurgitis. i. currētis aque regit illos vagos cursus: ita ē d
 euentu casuali respectu prouidentie vñ dicit. foris. i. casus
 vel fortuna que videt fluitare pmissis ha. i. sine regimine. il
 lapatē fre. i. regimīa 2 meat. i. transit ipsa se. i. p ipaz legē
 diuine prouidentie. Nota q scribitur in genesi. Tigris
 2 eufrates sunt flumina quoz orus est in paradiso. Sed hie
 ro. auctoritate Salustii dicit. qz orus tigris 2 eufrates de
 monstratur in armenia. i. in partia. cui videtur hoc. pnti
 re. Beatus autē august. sup genesim ad litterā istā contra
 rietatem concordat dicens. Illud cōtingit in istis flumini
 bus quod in aliis expimur. i. qz aliqñ absorbenē a terra
 2 itez oriūtur: qz hoc sepe potest cōtingere. ideo de oru
 ipsoz fluuioz diuersa possunt dici. Qñ. n. moyses di
 cit in gen. q oriūtur in paradiso potest intelligi de prima
 origine eoz sed qd dicit ab aliis q alias oriāt potest. intel
 ligi de oru eoz secundo. Nota q pbia est regē
 quedā que alio nose dicit achemelia vnde dicunt homi
 nes pthi. qui vincūt hostes suos fugiendo. sagittas a ter
 go mittendo. 2 sic amor vincēdus est fugiēdo. vñ poeta of
 rit qua spē matris cedit victoria pthi. cipris ea pte simili
 quoq; vincitur arte cipris. i. venus que colebat in cipro. 2
 paup. ben. pcribas igit gladiis 2 fustib? ipm sup. amo
 rem. 2 fugiēdo. fuga. que fuga sola fugat.

Prosa secunda libri quinti.

Animaduerto in qua: idq; vti tu dicis
 ita esse consentio. sed in hac herentium
 sibi serie causarum est ne vlla nostri ar
 bitrii libertas: an ipsos quoq; humanoz motus
 animoz fatalis cathena cōstringit: p. Est inquit
 Neq; enim fuerit vlla rationalis nā quin eidez
 libertas assit arbitrii. naz qd ratione vti nāliter
 potest: id habet iudiciuz quo quodq; discernat p
 se: igitur fugienda optandae dinoscit. quod vō
 quis optandū indicat eē: petit. Refugit vō quod

existimat esse fugiendam:

Prosa secunda quinti libri.

Animaduerto in qz. Hic incipit prosa scda hu
 ius quinti in qua incipit determinare de puen
 entia liberi arbitrii ad prouidentia diuinā. et
 pto qrit an liberū arbitriū possit stare cū pui
 dentia diuina: 2 pbia probat liberū arbitriū eē. scdo ofen
 dit quō diuersificat in diuersis: 2 tertio ofdit actus liberi
 arbitrii cadere sub prouidentia diuina: scda ibi. Sed hāc
 tertia ibi. Que tñ. Primo dicit. Animaduerto in qua. i.
 cognosco. quō casus stat cū prouidentia 2 ita consentio sic
 dixisti. 2 querit boeti. Est ne vlla libertas arbitrii in hac
 serie causaz sibi herentiū. an fatalis cathena. i. fatal necel
 sitas cōstringit motus. i. affectus humanoz aioz. Tunc
 pbia probat liberū arbitriū eē dicēs. Libertas arbitrii est
 nō obstante predicta pnerione causaz. neq; enim fuerit. i.
 esse poterit vlla rationalis natura quin libertas arbitrii
 videtur assit. 2 accipit hie rationalis natura large p omni
 eo qd habet cognitionem intellectuā. probat autem q of
 nature rationali insit libez arbitriū dicens. Illud qd po
 test naturaliter vti ratione: id hz iudiciū quo discernat
 vñ quodq; igit p se dinoscit. i. discernit fugienda et optan
 da. quod autē quis iudicat optandū id petit. i. prosequit
 2 refugit illud quod estimat fugiendum.

Quare quibus inest ratio: ipsis etiam inest vo
 lendi nolendiq; libertas.

Quare quib? inest ratio. illis inest libertas volendi 2 nō
 lendi. potest ergo sic ratio formari. Omne quod potest vti
 ratione habet iudiciū cognoscendi fugienda 2 optanda: hz
 quod quisq; iudicat optandū prosequit. 2 qd iudicat fugi
 endū. hoc refugit. ergo oē qd pot vti ratione hz libertatē
 volendi 2 nolendi. Nota qd dicit illud quod vtiur
 ratione hz iudiciū quo discernat vñ quodq;. hoc di
 cit ad differentiam iudicii nālis. qd est in brutis. quo non
 iudicat vñ quodq; agendū sed aliqñ pculare. sicut ouis
 non iudicat de quolibet fugiendo. sed tantū de lupo. 2 apes
 non habēt industriā ad faciendū aliqñ opus. nisi ad fauos
 mellis. hz iudiciū rōis est de quibuslibet q agunt. Nota
 tandū q dicit qd habens rōis iudiciū per se iudicat pro
 sequendum vel fugiendū. hz enī bruta quodāmodo cogno
 scūt fugienda vel prosequēda. non tñ per se: quia non sunt
 causa iudicii. Homo autem non solū cognoscit finē 2 ordi
 nata in finē. hz cognoscit ea vniuersaliter p modū collatio
 nis et per modū syllogisticū et homo suū iudiciū iudicat.
 et discernit quia intellectus est virtus conuerfa supra se.

Sed hanc non in omnibus equā esse constituo

Nam supernis diuinisq; substantiis 2 perspicat
 iudiciū 2 incorrupta voluntas. 2 efficax opta
 toz presto est potestas. Humanas vō animas li
 beriores quidem esse necesse est: cum se i mentis
 diuine speculatione conseruant: minus vero cū
 dilabuntur ad corpora: minusq; etiam cum ter
 renis artibus colligantur: extrema vero est ser
 uittus: cum viciis dedite rōis pprie possessiōe
 ceciderint. Nam vbi oculos a summe luce veri
 tatis ad inferiora 2 tenebrosa deiecerint. mox in
 stitie nube caligāt. pniciosis turbāt affectibus.
 Quibus accedēdo dēsentiedoz quā iuerere sibi
 adiuuant seruitutem: 2 sunt quodāmodo pro
 pria libertate captiue.

Sed hanc non in oibus. Hic ostendit pbia quō liberum
 arbitriū diuersificat in diuersis. scz in angelis et homibus
 vicinis. Nam. i. libertatē arbitrii non constituo esse equā
 . i. equalē in omnibus. qz maior ē i substantiis diuinis qz

In hominibus. Nam supnis & diuinis substantiis inest per
spicax iudicium. i. infallibile iudiciū. & inest eis incorrupta
voluntas. idest inflexibilis ad malum. & in eis est pfectio.
idest parata. efficac potestas optatorum. q. non est in eis
impedimentū executionis. animas vō humanas necesse est
esse libtiores. quando conseruant se. in speculatione diui
ne mentis. minus vō libere sunt cuz dilabuntur ad corpo
ra. i. ad curam rerum corporalium: & adhuc minus libere sūt
cum colligantur terrenis artibus. i. affectibus. quib⁹ mi
nus resistere possunt passionibus insurgentib⁹. Extrem⁹
vō. i. maxima est seruitus animarū. quando veditē viciis
deciderint a possessione proprie rationis. qua regi. i. dirigi
deberent in agendo. Itaq vbi. i. postq̄ anime deciderint
oculos rationis. & intellectus a luce summe veritatis. ad
inferiora et tenebrosa. i. ad terrēa et carnalia. mox caligā
idest obscurant nube infitit. i. ignorantie: & turbant pnt
ciosis. affectibus. i. passionib⁹. quib⁹ accedēdo et consētē
do adiuuant. i. augmentant seruitutē. quā sibi inuener. i.
induxerunt et anime viciosoz sunt quodāmodo captiue p
pria libertate: **M**otādū q. liberum arbitriū est libertas
iudicandi & erequēdi res. Vel fm boetiū sup primo piar
menias. liberū arbitriū est de voluntate iudicium animi
nullo extrinseco aut violenter cogente aut violēter impe
diente: nullo cogente ad faciendū qd displicet nullo impe
diente ne fiat qd placet. **N**otandū q. liberū arbitriū in
duobus consistit in libertate iudicandi. & in libertate ere
quēdi iudicata. primū scz libertatē iudicandi ipedit igno
rantia sed libertatē erequēdi impedit impotētia executionis
& corruptio voluntatis. **Q**uandoq; enim possumus
perficere: tamen voluntate corrupta vicio non perficim⁹.
In substantiis autē separatis non est ignorantia iudicandi
nec impotētia perficendi: nec corruptio voluntatis. ergo
in eis est maxima libertas arbitrii. Intelligentie enī in nul
lo falluntur. ergo habent pspicax iudiciū & nunq̄ volūt
nisi bonū. ergo in eis est incorrupta voluntas & possunt
pficere quicqd viderant ergo in eis est efficac potestas
optatorum. **M**otādū q. quidam vserūt fuisse de inten
tione platonis animas humanas sicut creatas in celo. &
postea descendere in corpa. & in eis detineri tanq̄ in vincu
lis. fm illos gradus libertatis aiarū humanarū quas pōt
in littera sic distinguuntur. i. q. cū sint in celo create in cō
templatione diuine mentis sunt maxime libere. cum autē
vdesiderio corporū incipiūt descendere ad corpus sunt mi
nus libere. cū at iam sunt colligate corpibus adhuc sunt
minus libere. sed minima libertas est in eis quando sub
duntur viciis. ista tamen expositio non tenet scōm verita
tem. ideo aliter exponit q. illas animas necesse est eē libe
riores que cōtemplationi diuine inseruiant ut anime vir
tuoz & cōtemplatiuoz quoz conuersatio in celis est. il
le autem sunt minus libere q. dilabuntur ad corpa. i. que de
scendūt ad curā rerū temporalium. sicut sunt practici q. ne
gociantur circa bona temporalia ad cōmūnem vtilitatē vif
pēsanda. adhuc minus libere sūt anie q. terrenis artibus
colligantur. i. q. descendūt ad curandū propriū corpus et
ad propriā vtilitatē. minime at libere sūt que subdite viciis
rationem amittūt. viciosus non vnus tantū vni est seru⁹
sed tot vnoz quot vicioz fm beatū augustinum.

Que tamen ille ab eterno cuncta prospiciens
puidētē cernit intuitus. & suis q̄q; meritis prede
stinata disponit: omnia videt & omnia audit.

Que tamē ille. **N**ic ostendit pbia quōd actus liberi arbi
trii cadunt sub prouidentia diuina. q. pp hoc q. diuina
cognitio se extendit ad omnia dicens. **Q**ue oia dicta quo
ad diuersos gradus libertatis & quo ad omnes actus. in
de proneniētes. cernit ille intuitus prouidentē diuine cū
cta prospiciens. & queq; pdestinata disponit suis meritis
reddēdo bonis bona & malis mala. & hoc confirmat au
ctoritate greca q. sonat in latino. Omnia videt deus & oia
audit vel fm alios sonat deus illustrat oia clarus q̄ sol.

Notandum q. h. diuina prouidentia ab eterno oia p
spicit. non tñ pp hoc necessitatē libez arbitriū ad facien
dum bonū vel malum q. fm aristot. 3. eth. **H**omo est vō
minus suaz opationū a principio vsq; ad finē. & ergo fm
merita operationū liberi arbitrii recipit penam vel pmiā.

Metrum secundum quinti libri.

Puro clarum lumine phebū
Mellifui canit oris homeris.
Qui tamen intima viscera terre

Non valet aut pelagi radiorum
Infirma perrumpere luce
Naud sic magni conditor orbis.
Huic ex alto cuncta tuenti
Nulla terre mole resistunt.
Non nox atris nubibus obstat
Que sint. que stierint: veniantq;
Vno mentis cernit iniectu.
Quem quia respicit omnia solus
Verum possis dicere solem.

Metrum secundum quinti. libri.

Puro clarum lumine phebū: **I**stud ē metrū scbz
hui⁹ quinti qd dicit archiloicū ab inuente
vactilicū a pede pdominante. in quo pbia cō
mendat excellentiam diuine cognitionis. i. cō
patione ad solē materialem dicens. **H**omerus oris mellif
fui. i. dulcis eloquētie canit. i. describit phebū. i. solē cla
rus puro lumine. forsitan enī homerus fecit libū de clari
tate solis. q. s. sol nō valet prumpere. i. penetrare. intima
viscera. i. pfunda terre et pelagi. i. maris. **I**nfirma. i. de
bil. luce radiorū. **N**aud sic. i. nō sic h. se cōditōr magni or
bis. i. deus: s. ipse sua cognitōe penetrat oia cuz nihil pos
sit ipm latere. **H**uic. i. conditor iuenti. i. respiciētī cuncta
ex alto. scz celo. terre sibi resistunt nulla mole. i. magnitudi
ne sicut obstitūt radiis solis. nec etiā nox obscura obstat si
bi atris nubibus imo in vno ictu mētis. i. in vnico men
tali intuitu. cernit que sunt q̄tum ad pntia que fuerūt q̄
tum ad pterita. que vtiunt q̄tum ad futura que .i. pditō
rem. q. respicit oia sol⁹. tu possis. dicere verū solē. **N**o
tandum h. deus oia cognoscēdo pvideat etiā illa q. sunt
ex libero arbitrio: voluit tamen qualdā creaturas esse libe
ri arbitrii q. hoc magis decet diuinā bonitatem. sic enī
mellif⁹ et nobiliss⁹ est regnū in quo non tantū seruit regi a
seruis sed etiam a liberis. q̄ vbi tantū seruit a seruis. **S**ic
mellif⁹ erit regnū dei et decentius ex hoc q. sunt alique crea
ture libere seruientes. sicut homo et angelus: quā si essent
sole creature seruiliter operantes: cuiusmodi sunt omnes
creature preter hominem et angelum. que ex vderminatō
ne nature necessitant ad sua opera.

Profa tertia quinti libri.

Am ego. **E**n inq̄ difficiliori rursus am
biguitate cōfūdōr. p. **Q**uēnā igt ista ē
iā. n. qbus pturbare cōiecto. **S**.

Profa tertia quinti libri.

Am ego. **E**n inq̄. **N**ic incipit tertia pfa hui⁹
anti in qua boeti⁹ obicit. cōtra pdicta: ostēdēs
nō posse sil stare puidētā et liberū arbitriū
Et p̄lo p̄mittit q. dicta possunt habere dubitationē secū
do ponit rōnē dubitationis ibi. **N**imīū inq̄. **P**rio dicit
Tū p tūc finitis pdictis. **E**go boeti⁹ inq̄. **O** philoso
phia rursus ego cōfūdōr. difficiliori ambiguitate. **E**t q̄
rit philosophia quēnā ē ista ambiguitas. iā. n. cōiecto. i.
iudico. quibus tu pturbare. i. pturbaris. **N**otādū q. cō
sectare ē ex aligb⁹ signis aliquid putare. & sic philosophia
coniectat per locū a cōiter accidētibus dubitationēz boe
ti. quia

est. qz cōiter quiscūq; loquebantur de prouidentia & libero arbitrio dubitant de compassibilitate eorum.

Cum in q̄ aduersari ac repugnare videtur prenoscere vnuerſa deum: & eē vllum libertatis arbitriū. Nam si cuncta prospicit deus: neq; falli vllō modo potest: euenire necesse est quod prouidentia futurum esse preuiderit. Quare si ab eterno: non facta hominū modo: sed etiā consilia volūtateſq; p̄noſcit: nulla erit arbitriū libertas: Neq; enim vel factum aliud vllum vel que libet exiſtere poterit voluntas: niſi quam neſcia falli prouidentia diuina p̄ſenſerit. naz si aliorū q̄ prouisa sunt detorqueri valent: non iaz erit futura firma p̄ſentia: sed opinio potius incerta. q̄ de deo nephas credere iudico.

Cum in q̄. Sic boetius exprimit ſuā dubitationē oſtēdens prouidentia & liberum arbitriū eē incōpaſſibilia. primo facit hoc. ſecundo excludit quaſdam vias quibus aliq; conabant deſedere. prouidentia ibi. Quid igit. Ad ybā dum ergo ſcōpaſſibilitatē p̄dicatōy pōit tres rōes. ſcōa ibi Ad hec. tertia ibi. Poſtremo p̄io ponit primā ratiōē. ſecundo excludit quādam ſolutionē ei⁹. ibi. Neq; n. p̄io modo dicit. Ammū videt aduersari & repugnare deum prenoſcere vnuerſa. & eſſe vllū libertatis arbitriū. Quod autem iſta repugnā: probat. nā si deus proſpicit cūcta. ne qz vllō modo falli pōt. necesse est euenire illud quod p̄uidētia p̄uiderit eſſe futurū. q̄d si nō eueniret falleret p̄uidētia. Quare si ab eterno nō iud. id eſt non tantū facta hominū sed etiam conſilia et volūtates p̄noſcit. nulla erit libertas arbitriū. sed omnia euenirēt de neceſſitate. Q̄d autē deus ſua prouidentia omnia p̄cognoſcat declarat. Neq; n. poterit exiſtere aliquod factū vel aliqua volūtās niſi quā p̄ſenſerit. i. p̄ſenſerit p̄uidētia diuina. neſcia. i. nō potens falli nec poſſunt aliter euenire q̄ p̄uiſa ſunt. nam si valent detorqueri aliorū. ſ. ut aliter eueniāt q̄ p̄uiſa ſunt. non erit iam firma p̄ſentia dei sed potius erit incerta opinio. quod iudico nephas credere de deo. **C** Notandum qz ex littera ſic formaē ratio. Illa que prouidentē inſalubiliter de neceſſitate eueniūt sed oīa prouidēt a deo inſalubiliter ergo omnia de neceſſitate eueniūt. & ſic perit libertas arbitriū. **C** Notandū qz ſcientia dei nō eſt opinio qz opinio eſt eorū que ſic & aliter ſe poſſunt habere. ex p̄io poſteriorum. ſcientia autem eſt eorum que non poſſūt ſe aliter b̄e ergo ſcientia dei non eſt dicenda opinio.

C Neq; enim illam probo rationem: qua ſe qdaz credunt hunc quaſtionis nodū poſſe diſſoluere. Aiunt enim non ideo quid eſſe euenturū quoniā id prouidentia futurū eſſe proſpexerit: sed ecōtra ratio potius: quoniam quod futurorum eſt id diuina prouidentia latere non poſſit. Eoq; modo neceſſarium eſt hoc in contrariam relabi partem. neq; enim necesse eſt contingere que preuidentur: sed necesse eſt que futura ſunt prouideri.

C Neq; enim illā probo rationem. Sic p̄bia excludit quādam reſponſionē que poſſet dari ad predictam rationē. Et primo ponit eā. ſecundo eā excludit ibi Quasi vō. p̄io modo dicit. Neq; enim probo. i. approbo illaz rationē. i. reſponſionē qua quidā credūt ſe poſſe diſſoluere nodum. i. difficultatem quaſtionis. Aiunt enim non ideo qd eē v̄turum. qm̄ prouidentia p̄ſpexerit illud eſſe futurū. i. v̄turum. sed potius ecōtrario. i. ecōuerſo. qm̄ qd futurum eſt: illud non poſſit latere prouidentiam diuinā quaſi dicat. euentus rei eſt cauſa p̄ſcientie. & non ecōuerſo. & id

et euentū debet concludi neceſſitas p̄ſcientie non ecōuerſo. ſm̄ eos. Et iſto modo neceſſarium eſt. hoc ſc̄z quod cōcluditur de euentu relabi in cōtrariā partē. ſ. ut quod cōcluditur de euentu. hoc cōcludatur de p̄ſcientia. Neq; enī necesse eſt contingere que prouidentē ſm̄ eos. sed que futura ſunt necesse eſt prouideri. **C** Notandū qz p̄ior ratio p̄tendebat qz oīa futura de neceſſitate eueniant. qz deus futura inſalubiliter prouidet. reſponſio autē quomūdā dicit contrarium. Dicit enim non id qz deus p̄uiderit futura neceſſario eueniūt: sed qz ventura ſunt id deus ea prouidet.

C Quasi vō que cuiuſq; rei cauſa ſit p̄ſcientia: ne futurorū neceſſitas ſit: an futurorū neceſſitas cā prouidentie laboret. Ne non illud demonſtrare nitamur quoquo mō ſe habeat ordo cauſay: neceſſariū eē euentū p̄ſcientay reꝝ: et si p̄ſcientia futuris reb⁹ eueniēdi neceſſitatē n̄ videatur inferre. Et enī si q̄ſpiam ſedeat: opinionem q̄ eū ſedere coniectat veram eē necesse eſt. Atq; ecōuerſo rurfuſ ſi de quopiā vera ſit opinio qm̄ ſedet eū ſedere necesse eſt. In vtroq; igit neceſſitas in eſt in hoc quidē ſedendi. at vō in altero veritatis. ſz non idcirco quiſq; ſedet. qm̄ vera eſt opinio: sed hec potius vera eſt: qm̄ quēpiam ſedere p̄ceſſit. Ita cūq; cauſa veritatis et altera parte procedat in eſt tū cōm̄nis in vtroq; neceſſitas. Similia d̄ prouidentia futurisq; reb⁹ rōcinari patet. nam etiam ſi idcirco quoniam futura ſunt prouidentē. non vō ideo quoniā prouidentur eueniunt. nihilominus tū a deo vel ventura prouideri vel prouisa euenire necesse eſt quod ad perimendā arbitriū libertatē ſolum ſatis eſt.

C Quasi vō. Sic excludit iſtam reſponſionē dicens. Iſta reſponſio procedit quaſi laboraret querendo cui⁹ rei cā ſit p̄ſcientia. vtrū ſit cauſa neceſſitatis futurorū: vel vtrū neceſſitas futurorū ſit cauſa p̄uidētie. sed nos nitamur. i. la boremus hoc demonſtrare. ſ. neceſſariū eſſe euentū reꝝ p̄ſcientiā quoquo mō. i. quoūq; modo ſe habeat ordo cāꝝ. Et ſi p̄ q̄ſuis. p̄ſcientia non videat inferre neceſſitatē eueniēdi reb⁹ futuris. Quod declarat in exēplo dicens. Si aliquis ſedeat: necesse eſt opinionem eē verā q̄ cōiectat eū ſedere. & ecōuerſo ſi de aliquo vera ſit opinio quia ſedet necesse eſt eū ſedere. igit in vtroq; ſ. in opinione & ſedente eſt neceſſitas. in hoc. ſ. in ſedente eſt neceſſitas ſedendi. i. aliter. ſ. in opinione eſt neceſſitas veritatis: sed non idcirco quiſq; ſedet ſupple cauſaliter. qm̄ vera eſt opinio. quia veritas opinionis non eſt cauſa ſeſſionis. sed hec. ſ. opinio potius eſt vera. qm̄ p̄ceſſit quēpiam. i. aliquem ſedere. & ita cum cauſa veritatis et altera pte procedat. tamē in vtroq; eſt communis neceſſitas. et eodē mō contingit arguere de p̄uidētia et de his que prouidēt. vnde dicit. p̄. i. māiſe ſtū eſt. rōcinari de p̄uidētia et de reb⁹ futuris. Nam cū p̄io q̄ſuis ſecirco prouidētur: quoniā futura ſunt. nō tamē ideo eueniūt quoniā p̄uidētur nihilomin⁹ tamē necesse eſt a deo vel ventura prouideri: vel p̄uiſa euenire. ita qz vtrūq; parti in eſt neceſſitas q̄ſuis alteri⁹ cauſalitas. quod ſolū ſatis eſt. i. ſufficit ad p̄imendam libertatem arbitriū. **C** Notandū qz reſpōſio iſta quā innuit in littera videt fuiſſe ipſius Origenis. qui ſupra epiſtolā ad Rō. ſic dicit. Non p̄pterea aliquid erit. qz illud deus ſcit futurū: sed qz futurū eſt ideo ſcit a deo anteq̄ fiat. Quod tamē potest intelligi dupliciter. vno mō qz euentus rei ſit cauſa p̄ſcientie ſm̄ rationem conſequentie. & ſic reſpōſio eſt vera. Alio mō potest intelligi qz euentus rei ſit cauſa p̄ſcientie ſm̄ exiſtentiā. & ſic

est falsa. et hoc modo improbat hic a boetio. Primo ergo ostendit boetius quod ista ratio non est ad oppositum. sed ostendit quod non includit veritatem ibi. Jam vero.

C Jam vero quod preposterum est ut eterne prescientie temporalium rerum euentus causa esse dicatur. Quid est autem aliud arbitrari. ideo deum futura quam sunt euentura puidere: quod putare quod olim acciderunt causam summe illius esse puidencie

C Jam vero. Hic proba ostendit quod ista responsio includit falsitatem. quod ponit quod aliquod temporale sit causa eterne. dicit enim quod res future sint causa puidencie eterne unde dicit. Jam vero preposterum est. id est puerum esse. ut euentus rerum temporalium dicatur esse causa eterne prescientie. quod dicitur in ista responsione. unde subdit. Quid est aliud arbitrari. deum ideo puidere futura quam sunt euentura. quod putare que olim acciderunt. ipsa futura esse causas summe puidencie. quod dicitur. nihil est aliud dicere. **C** Notandum quod nullum tempale est causa eterne sed potius e conuerso. Indignum enim non est causa dignioris. eo quod causa dignior est effectui. tempale autem indignum est eterno: sic corruptibile incorruptibili. ergo. nec

C Ad hoc sicut cum quid esse scio id ipsum futurum esse necesse est: ita cum quod futurum noui. id ipsum futurum esse necesse est: sic fit igitur ut euer? prescite rei nequeat euitari.

C Ad hoc sicut cum quid esse scio. Hic ponit secundam responsionem ad probandum secundam conclusionem: dicens. Ad hoc supple predicta addenda est hec ratio. sicut cum scio esse quod. id est aliquid. necesse est id ipsum esse: ita cum noui quid futurum necesse est id ipsum esse futurum. sic igitur fit. id est contingit. ut euentus rei prescite nequeat euitari. **C** Notandum quod ratio sic fit formari. sicut se habet scientia respectu scibilis pfitis. sic prescientia respectu effectus futuri. sed cum scio id pnti aliquid esse: necesse est ipsum esse: ergo cum pscitur aliquid futurum esse. necesse est ipsum futurum esse. sed de? prescit oia futura. quod necessario euenit: et sic ite? tollit libras arbitrii.

C Postremo si quid aliqis aliorum quod se se res hinc erulmet: id non modo scientia non est. sed est opinio fallax ab se se veritate longe diuersa. Quare si quod ita futurum est ut eius certus ac necessarius non sit euentus: id euenturum esse presciri qui poterit. Sicut enim scientia ipsa impermixta est falsitati. ita id quod ab ea concipitur esse aliter quam concipitur nequit. Ea namque causa est cur medacio scientia careat. quod se ita rem quamque habere necesse est: uti ea se se habere scientia comprehendit.

C Postremo si quod aliquis. Hic ponit tertiam rationem ad idem dicens. Si quis existimet aliquid esse alio. scilicet aliter quam se se habet. illud non modo. id est non tantum non est scientia: sed est fallax opinio longe diuersa a veritate scientie. quare si aliquid ita futurum est. ut eius euentus non sit certus et necessarius. quod illud poterit presciri euentus? quod dicitur. nullo modo. Luceus rationem assignat dicens. Sicut ipsa scientia est impermixta falsitati. sic illud quod concipitur ab ea non potest aliter esse quam concipitur. quod si posset aliter se habere: tunc scientia posset esse falsa. unde subdit: ista est causa quare scientia careat mendacio. quod necesse est unamquamque rem ita se habere: sicut scientia comprehendit eam se se habere. **C** Notandum quod ratio quam intendit est ista. Quicquid existimat rem aliter esse quam est: eius existimatio est falsa et non est scientia: sed fallax opinio. ergo si deus prescit aliquod futurum esse. et si ipsum non necessario euenit sicut presciuit prescientia dei non erit scientia sed fallax opinio. ergo futura a deo preuisa necessario eueniunt. et sic perit liberum arbitrium.

C Quid igitur. Quoniam modo deus hec incerta futura agnoscit. Nam si inenitabiliter euen-

tura censet que etiam non euenire possibile est: fallitur. quod sentire non modo nephas est: sed et voce pferre: At si ita uti sunt: ita ea futura esse de cernit: ut eque vel fieri ea vel non fieri posse cognoscat quod est hec prescientia que nihil certum: nihil stabile comprehendit: aut quod hoc refert vaticinio illo ridiculo tiresie: quicquid dicam aut erit aut non. quod est diuina puidencia humana opinio presciterit: si uti homines incerta iudicat quorum est incertum euenit?

C Quid igitur. Hic proba improbat modos quibus aliqui tunc saluare puidenciam. et primo querit quod possit saluari puidencia diuina. improbando duos modos quibus aliqui conabantur ipsam saluare. Secundo ponit tertium modum similiter ipsum improbando. secunda ibi. Quod si apud. Hic primo dicit. Quid igitur dicemus. quoniam modo dicit potest deus puenoscit hec futura incerta. Hic primo modus est. ut dicatur deum ea que puidet iudicare infallibiliter quousque possint non euenire. sed id est incoherentens. quod tunc falleret sua puidencia. unde dicit. Nam si deus censet. id est iudicat euenire infallibiliter quod etiam possibile est non euenire. fallit super deus. quod non modo. id est non tantum nephas est sentire de deo. sed etiam nephas est voce pferre. Secundus modus est ut dicatur deum puidere futura indeterminate sicut sunt futura. sed isto modo puidencia dei non est certa unde dicit. Si deus decernerit ista futura esse que puidet indeterminate sicut sunt ut. cognoscat ea eque. id est equaliter posse fieri vel non fieri. quod est ista prescientia que nihil certum nihil stabile. pcedit. quod dicitur. talis puidencia nulla est. et quid hec prescientia refert. id est differt ab illo vaticinio ridiculoso. Tiresie. quod dicebat. quod quod dicam hoc erit vel non erit. Quid etiam. id est in quo diuina puidencia presciterit. id est pualebit humana opinio. si iudicat incerta sicut euentus ea quorum euentus est incertus. quod dicitur. in nullo differt. **C** Notandum quod cum tiresia vidisset duos serpentes. simul coire proiecto baculo ipsoe separauit ab invicem et mutatus fuit in mulieres. Post septimum iterum serpentes cocuntes baculo separauit. et mutatus fuit in virum. Cum autem orta fuisset dissensio inter iouem et iunonem an maior esset delectatio in coitu viri quam mulieris. Electus fuit tiresia in iudicem quod certus erat fortis virtuosusq; serus. Cum autem diceret maiore esse delectationem mulieris. Iuno commota excecavit ipsum. Jupiter autem sui miseratus in recompensam amissi visus dedit sibi spiritum vaticinandi. fuit autem hec sua vaticinatio. quicquid dicam erit vel non erit. Si ergo deus non aliter presciet futura indeterminate. nisi quia erunt vel non erunt non differt sua prescientia a prescientia tiresie quod est ridiculosum.

C Ad si apud illum rex olium certissimum fore nihil incerti esse potest certus eorum est euentus que futura firmiter ille presciet. Quare nulla est humanis consiliis actionibusque libertas: quas diuina mens sine falsitatis errore cuncta prespicit ad unum al ligat et constringit euentum.

C Ad si apud illum rerum. Hic ponit tertium modum conati saluare puidenciam. Et est ut ponamus omnia euenire de necessitate et auferamus liberum arbitrium. Hic primo ergo ponit istum modum. secundo ostendit que incoherentia sequantur ad ipsum ibi. Quo semel. Hic primo ergo concludit istum modum dicens. Quod si apud illum certissimum fore omnium rerum nihil potest esse incertum. certus est euentus eorum que ipse firmiter presciet futura. quare nulla erit libertas humana et actibus. quare diuina mens sine errore falsitatis cuncta prospiciens alligat et constringit ad unum euentum

C Notandum quod nulla mutatio cadit circa fontem omnium rerum quia cognitio eius non potest esse incerta. etiam si est incerta esset inspecta et diminuta. si ergo est certa respectu futu-

roy. necesse est ut oia futura p̄scita a deo necessario enēnt. **¶** Quo semel recepto quantus occasus humana rum rerum cōsequat̄ liquet. Frustra enim bōis malisqz premia p̄ncipie opponuntur. que nullus meruit liber ac voluntarius motus animoruz: Idqz omnium videbit̄ iniquissimū qd̄ nūc equis simū iudicat̄: vel puniri improbos vel remunerari probos: quos ad alterutrum non propria mit tit volūtas: sed futuri cogat certa necessitas: nec vicia igiſ nec virtutes quicquā fuerint. sed oium meritoruz potius mitta atqz indiscreta confusio

¶ Quo semel recepto. Idic ponit incōueniētia que sequun tur si auferat̄ liberū arbitriū. Et primo ostendit q̄ incōue nientia sequūtur ex pte hominū. secūdo que ex pte dei. ter tio que ex parte p̄iunctōis hominū ad deū. sc̄da ibi. Quo nihil. tertia. ibi. Igitur nec sperandi. Incōuenientia ex pte hominū sunt. si non sit liberum arbitrium frustra p̄ponū tur hominīs pene vel premia. et iniuste puniunt̄ mali et p̄ mianē boni. nec erūt vicia nec virtutes in hominibus. sicut nec in aliis que agunt necessitate nature et nō libertate ani mi. vnde dicit. Quo semel recepto. id est. posito. i. ut negē liberū arbitriū. liquet. i. manifestū est quantus occasus. i. quanta destructio humanarum rerum cōsequat̄. frustra enim proponuntur bonis premia et malis pene. ita statu ta et leges humane erunt inutiles que penas et premia sta tuūt que nullus motus animorū liber ac voluntarius me ruit et illud videbitur iniquissimū omnīū qd̄ nūc iudicat̄ equissimū. i. puniri improbos et remunerari probos. quos ad alterutrum. id est ad probitatē vel improbitatē nō mit tit p̄pria volūtas. s̄ cogit certa necessitas futuri: igiſ virtutes et vicia non fuerit quisqz. sed potius erit mixta et indē creta confusio oim meritorū. sc̄z bonorū et malorū. **¶** Nota ta qz omnes virtutes et vicia oriūtur ex libera electione bo ni et mali. et similiter puniō et remuneratio sunt p̄ libe ram actionē boni vel mali. Si ergo tollit̄ libertas arbitrii nō erit libera electio. nec libera actio bona vel mala: et p̄ cōsequēs nulla erit virtus et nullū viciū. et iniuste mal⁹ punietur cū ex necessitate malū opere et iniuste bonus pre miabit̄ cū ex necessitate opes bonū qd̄ est absurdū dicere

¶ Quozqz nihil sceleratius ex cogitari potest. cum ex prouidentia reruz ois ordo ducatur: nihilqz liceat consiliis humanis: fit ut vicia queqz nostra ad bonorum oim referantur auctorem.

¶ Quozqz nihil sceleratius. Idic ostendit incōueniens qd̄ sequit̄ ex parte dei sc̄z qz de⁹ erit auctor malorū. vñ dicit. Cum ois ordo rerum ducat̄ ex prouidentia diuina. et si nihil liceat libere fieri ex bōanis p̄siliis. fit. i. sequit̄ vt vicia no stra referant̄ ad auctore omnīū. sup. deū quo nihil scelera tius excogitari potest. qz deū dicere auctore malorū qd̄ ta men necessarium est ablata libertate. **¶** Notandū qz defe ctus in operatione qui defectus nō ē in potestate rei ut euf tetur necessario est ab agente et a producēte. Si ergo actio volūtatis nostre non est libera: defectus actōis fm volun tatem reduceſ in deum et sic deus erit causa defectūū no strorum quod est absurdū.

¶ Igitur nec sperandi aliquid nec deprecandi vlla ratio est. Quid enim vel speret quisqz vel etiam deprecet̄ quando optanda oia in defera series cō nectit. auferet̄ igiſ vnicū illū inter homines deū qz cōmertū: sperandi. i. et deprecandi. Siquidē iuste humilitatis precio inestimabilem vicē diuine gratie promeremur. qui solus mod⁹ est: quo cus deo colloqz homines posse videat̄: illiqz iac

cesse lu et prius quoqz q̄ impetrent ipsa supplicā di ratione coniungi. que si recepta futuroz neces sitate nihil virtuz habere credatur: quid erit quo summo illi rerum p̄ncipi cōnecti atqz adbere re possimus: Quare necesse erit humanū genus vti pauloante cantabas disseptuz atqz disunctū suo fonte fatiscere.

¶ Igitur nec sperandi. aliquid. Idic ponit incōuenientia que se quuntur ex cōiunctione hominis ad deum. qz tolleret̄ act⁹ deprecandi et actus sperandi: quib⁹ maxie cōiungimur deo vnde dicit. Igitur si tollit̄ liberū arbitrium: nec vlla ratio ē sperandi aliquid nec deprecandi inter deū ut hoies. Quid enim quisqz deprecetur vel speret. si series indefera cōnectit omnia optanda. q. v. frustra fieret vtrūqz. igiſ auferet̄ il lud vnicū cōmertium. i. sperandi et deprecandi inter deum et homines. vocat autem spem et deprecationē cōmertium. qz istis mercamur omnia beneficia. vnde subdit. Siquidem p̄ cio iuste humilitatis nos homines proineremur inestimabi lem vicem. i. retributionem diuine gratie qui mod⁹ depre candi solus est quo homines videant̄ posse colloqz cū deo et cōiungi inaccessē. i. inaccessibili luci sub. deo priusqz ho mines impetrent quod petūt. prius enim p̄ces porrigim⁹ qz effectum petitionis cōsequamur. que. i. spes et deprecatio. si nihil credantur habere virtutum. recepta. i. cōcessa ne cessitate futuroz. qd̄ erit quo cōiungi possim⁹ illi summo p̄ncipio rerū. q. v. nihil. q̄re necesse erit genus humanū disseptū. i. disunctū suo fonte. i. a suo p̄ncipio supple a deo fatiscere. i. deficere. vti pauloante cantabas in sexto metro quarti libri. **¶** Notandū qz actus deprecandi spe ctat ad intellectū. et ē oratio fm Jo. dama. ascensus intel lectus ad deū vel in deū. quo quidē actu insinuamus deo indigentiam nostram: nō qz deo p̄ insinuationem nostrā aliquid innotescat qd̄ pri⁹ ignorauerit. s̄ ut nos ipsa insinua tione vtendo consideremus in hiscē recurrēdū ad diuinū auxilium: Actus autem sperandi pertinet ad voluntatem quia ei⁹ objectū est bonū futurum. p̄ istum actum adbere mus deo tanqz perfecto p̄ncipio bonitatis: innitētes ei⁹ auxilio ad consequēdū bonū quo indigemus. sed si huius mōdi bonum necessario eueniret vel impossibile esset enē re vtrūqz actus tā deprecandi quā sperandi esset inutilis.

¶ Metrum tertium libri quinti.

Ue nam discors federa rerum

q̄ causa resoluit: quis tanta deus

Veris statuit bella duobus

Ut que carptim singula consent

Eadem nolunt mixta iugari.

An nulla est discordia veris:

Semperqz sibi certa coherent.

Sed mens cecis obruta membris

Requit oppressi luminis igne

Rerum tenues noscere nexu:

¶ Metrum tertium quinti libri.

Ue nam discors federa rerū. Idic incipit tertiu

q̄ metru hui⁹ quinti qd̄ d̄ adonicū: vel fm alios archilogicū ab inuente. vactilicū a pede p̄do minate. in quo facit exclamationē super incōpassibilitate que apparet inter prouidentia et liberū arbitriū. Et primo querit quare sint incōpassibilia cū per se considerata sint cōpassibilia. sc̄do p̄dit responsionē ad hoc. tertio cōtra re sponsonē obiicit. quarto obiectionem soluit. sc̄da ibi. An nulla. tertia ibi. Sed cur tanto. quarta ibi. Aut cum men tem. Primo dicit. Quenaz discors cā resoluit. i. separat federa. i. concordias rerum. sc̄z diuine prouidentie. et libe ri arbitriū. ne cōpattant̄ se simul. aut quis deus tanta bel

La statuit duobus veris ut singula vera que carptim. idest
 sigillatim vel diuisim accepta. consistent. idest permanent.
 eadem tamen mixta. i. coniuncta nolunt iugari. i. copula
 ri. scilicet compatiendo. Tunc ponit responsione dicens.
Quod istis duobus veris. s. prouidentie et libero arbitrio nul
 la est discordia. sed apparentia discordie prouenit ex debi
 litate nostri intellectus. vñ dicit. An. est nota solutio: nul
 la est discordia veris. semper certa coherent sibi. sed meo
 nostra obruta. idest oppressa. membris cecis. idest occant
 bus animā illa nequit igne. i. splendore. oppressi luminis
 scy intellectus noscere tenues. i. subtiles. nerus. idest con
 sistentia rerum que videntur discordare. **C** Notandus
 si consideremus prouidentiam diuinā p se: possibile est eas
 esse. si considerem? liberum arbitriū per se. etiam possibi
 le est eū esse ut p se dicitur. Sed si considerem? vtrūq; sit
 tūc videntur incompatibilia sicut patet ex rationibus supe
 rioribus. s. m veritatem autem bene se compatiuntur. sed
 nobis non apparet. quia intellectus noster oppressus mo
 le corporis non potest se eleuare in huiusmodi cognitionē
 nā s. m sapientem. Corpus qd corripitur aggrauat ani
 mam. et terrēna habitatio opprimit sensū multa cogitantē

Sed cur tanto flagrat amore

Veritētas reperire notas.

Scit ne quod appetit anxia nosse:

Sed quis nota scire laborat.

Et si nescit. quid ceca petit.

Quis enim quicq; nescius optet.

Aut quis valeat nescita sequi.

Quo ne inueniat. quis repertam

Queat ignarrus noscere formam:

Sed cur tāto flagrat amore. **H**ic philosophia obicit cō
 tra solutionē. Si enim aia ignorat istas subtiles cōiunctio
 nes: vnde est q; desiderat eas scire: euz nihil ignotū possit
 desiderari. vnde dicit. Sed cur aia flagrat. i. ardet. tanto
 amore. i. desiderio. repire notas tectas. idest notificationes
 latentes. veri idest veritatis. Scit ne mens illud quod ipsa
 anxia. idest sollicita appetit nosse. q. v. non. q. nullus ap
 petit scire illud quod scit. et hoc est quod dicit. Quis la
 borat scire nota. q. v. nullus. oponet igit dfe q; nesciat. et
 tunc sequitur aliud incōueniēs. s. q; aia desideret illud qd
 nescit. vnde dicit. Si nescit illud quod petit. qd petit. id
 est desiderat. mens ceca. i. ignorans. Quis enim nescius
 optet quicq;. Quis enim valeat. i. possit. seq nescita. aut
 quis nescius possit noscere quo inueniat sup. illud quod q
 rit et quis ignarus. i. nescius queat. idest possit noscere for
 mam repertā. q. v. nullus. **C** Notandū q; dicitur est in re
 spōsione q; aia ignorat compassibilitatē prouidentie et li
 beri arbitrii. sed desiderat eam scire. Contra hoc arguit sic
 Nullus appetit scire quod scit. Si anima desiderat scire
 aliqd. vel ignorat illud vel scit. Si scit. ergo non desiderat
 ipm scire. q; nullus appetit scire quod scit. cum ois appe
 titus sit ratione carentie. Si autem ignorat illud qd desi
 derat. quomō ignotū desiderat cum voluntas non querat
 incognitū ideo si ignorat nunq; cognoscat. Quis enim
 ignotū inueniet. Si enim paterfamilias quereret seruum
 fugitiuū quē ignoraret posset sibi multoties occurrere q;
 ipm nō inueniret sic dicit **L**incontēns sup pto posteriorē

Cum enim mentem cerneret altam.

Pariter summam et singula nozat

Nunc membrorum condita nube.

Non in totum est oblita sui.

Summāq; tenet. singula perdens.

Igitur quisquis vera requirit:

Neutro est habitu. nam neq; nouit.

Nec penitus tamen omnia nescit.

Sed quam retinens meminit summam

Consulit: alte visa retractans.

At seruatis queat oblitus addere partes.

Cum enim mentē cerneret altam. **H**ic soluit obiectionem.
Tibi notandū q; plato posuit animas esse in celo creatas
 et habere cognitionem omnium perfectam. sed per lapsum
 ad corpora eam obliuisci cognitionem rerū in particulari
 et retinere eam in vniuersali. et postea per exercitiū recupa
 re cognitionem rerū in particulari vnde dicit sic. An est no
 ta solutionis: euz aia cerneret. idest specularē. altā mentē
 idest profundam mentē dei. ipsa pariter. i. simul nozat. i. no
 uerat summā. idest vniuersalem cognitionē. et singula. i.
 singularem cognitionem rerū. sed nūc ipsa condita. i. te
 cta nube membrorum. nō ē oblita sui in totū. i. totaliter. sed
 ipsa tenet summā. i. cognitionē vniuersalem rerū. perdēs
 singula. i. singularem cognitionem igit quisq; requirit.
 i. inuestigat cognoscere vera. talis est neutro habitu sup.
 ut pfecte cognoscat vel q; omnino ignoret vnde dicit. **N**ā
 neq; nouit. i. in speciali et perfecte illud qd querit. nec peni
 tus nescit omnia. sed ipse meminit. i. in memoria habet. s. m
 mam. idest vniuersalem cognitionem. quam retinēs con
 silit supple actuali consideratione retractans. i. reuocans p
 studium alte. i. subtiliter. visa. idest prius in speciali co
 gnita. ut ipsa queat addere oblitus partes prius seruatis
 supple in memoria. **C** Notandū q; secundū istam viam
 platonis soluere ratio prius tacta vel ania scit quod desi
 derat. vel nescit. Dico q; nescit in speciali et in propria forma
 s. scit in vniuersali. Et cum dicit nullus desiderat notū:
 verum est sicut notū in vniuersali. tamen desiderat ipm
 ut est ignotum in speciali. Et cum dicit si ignorat nunq; in
 ueniet. verum est si ignorat tam in generali q; in speciali
 et si ignorat in potentia et in actu. si tamen scit in potentia et
 in vniuersali. et ignorat actu et in propria forma. potest. ipm
 inuenire et addiscere.

Profa quarta libri quinti.

Tam illa. vetus inquit hec est de prou
 dentia querela: a Marco tullio cum
 diuinationem distribuit vehementer
 agitata. tibiq; ipsi res diu prorsus mul
 tūq; quesita: sed haud quāq; ab vilo vestruz ha
 ctenus satis diligenter ac firmiter expedita. **L**u
 ius caliginis causa est: q; humane ratiocinatio
 nis motus ad diuine prescientie simplicitatez nō
 potest admoheri. **Q**ue si vilo mō cogitari queat
 nihil prorsus relinquatur ambigui. **Q**uod ita de
 mum patefacere atq; expeditare temptabo si pri
 ea quibus moueris expeditero.

Profa quarta quinti libri.

Tam illa vetus inquit **H**ec est quarta profa bu
 ius quinti. in qua philosophia incipit dissolue
 re questionem de passibilitate prouidentie et li
 beri arbitrii. Et primo tangit difficultatem hu
 ius questionis et causam difficultatis: et tangit modū proce
 dendi circa eius solutionē. **S**edō dissoluit eā ibi. **Q**uero. n.
Primo dicit. **H**ec querela. i. qstio hec de prouidentia est ver
 et est vehementer agitata. idest pertractata a Marco tul
 lio. cum distribuit. idest diuidit. diuinationem. idest in li
 bro diuinationū vbi diuidit diuinationem in suas species
 non solum hoc sed tibi ipsi est res multum diu quesita. **S**ed
 haud quāq;. idest. non alicubi. ab vilo vestruz satis dili
 genter. et firmiter expedita. cuius caliginis. idest difficulta
 tis causa est q; motus. idest actus humane rationis. non
 potest admoheri. idest applicari ad simplicitatem diuine
 prouidentie que si vilo modo excogitari queat nihil relin
 quet prorsus ambigui. qd. i. rationem et causam difficul
 tatis. ita

tatis. ita demum patefacere et expedire temptabo si prius expediero. id est declarauero. ea quibus tu moueris. ¶ **Notandum** quod questio de prouidentia diuina et libero arbitrio est omnium questionum difficillima. de qua multi antiquorum dubitabant. et nonnulli modernorum propter eius difficultatem lapsi sunt. Quod nullius in libro diuinationum per tractans non ualuit dissoluere eius difficultatem. negans penitus prouidentiam et prescientiam futurorum a deo in predicto libro diuinationum.

Quero enim cur illam soluentium rationem minus efficacem putes: que quia prescientiam non esse futuris rebus causam necessitatis existimat nihil impediri prescientia arbitrii libertatem putat. Nam enim tu aliunde argumentum futurorum necessitatis trahis nisi quod ea que presciuntur non euenire non possunt. Si igitur prenotio nullam futuris rebus adicit necessitatem quod tu etiam paulo ante fatebare. quid est quod voluntarii exitus ad certum rerum cogant euentum? Et enim positionis gratia ut quid consequatur aduertitas. ita tuamus nullam esse prescientiam. Nam igitur: quibus ad hoc attinet. que ex arbitrio eueniunt ad necessitate coguntur. **B.** Adinime. **P.** Statuamus iterum esse. sed nihil rebus necessitatis infringere: manebit ut opinor eadem uoluntatis integra atque absoluta libertas.

Quero enim cur illam soluentium rationem minus efficacem putes. **sc.** Hic philosophia accedit ad solutionem questionis. primo discuit motiua boetii. secundo soluit dubitationem siue questionem sibi. Quoniam igitur. Circa primum sciendum. quod duo fuerunt motiua boetii principalia circa hanc questionem. Primum quia uidetur necessarium si deus preuidet futura quod necessario eueniant. Secundum motiuum. quod futura quorum euentus est incertus sicut sunt futura contingentia non possunt a deo certa preiuderi. Primum ergo pertractat primum motiuum. secundo secundum sibi. Sed hoc inquis. Primum ostendit quod si deus preuidet futura non propter hoc necessario eueniunt. Secundo mouet dubitationem sibi. Sed quis fieri potest. Primum ostendit quod ex prescientia dei non inferuntur necessitas libero arbitrio. Secundo ostendit quod prescientia dei non sit signum necessitatis futurorum sibi. Sed prescientia circa primum sciendum. quod prius improbauit quandam responsionem. qua quidam nitebantur impedire rationem ostendentem non esse liberum arbitrium per prescientiam diuinam. quam responsionem hic resumit ostendens eam aliquo modo esse bonam. quod sufficienter impedit intentionem aduersarii. Nam aduersarius. et nullo alio probat necessitatem futurorum: nisi quia sunt prescisa a deo cum igitur ex responsione habeat quod prescientia nulla causalitatem habet super futura. uidet sufficienter ostensum esse quod ea que procedunt ex libero arbitrio non sunt necessaria. Primum ergo ponit istam responsionem resumendo eius solutionem dicens: Quero enim cur istam rationem soluentem putes minus esse efficacem. que putat libertatem arbitrii non impediri a prescientia: quia existimat prescientiam non esse causam necessitatis futurorum. Quod autem per istam responsionem impediatur illatio necessitatis futurorum patet ex hoc quod tu non trahis aliunde argumentum necessitatis futurorum nisi quod ea que presciuntur non possunt non euenire. Si igitur prenotio. id est prescientia futurorum. nullas adicit. id est imponit necessitatem rebus futuris. ut dicit responsio. et tu etiam fatebare paulo ante quod est. id est quid esse poteris. quod voluntarii exitus cogant ad certum

euentum. et ita per istam responsionem excluditur necessitas futurorum et manifestat se in exemplo dicens. Ut aduertitas quid consequatur gratia positiois. id est exempli. Statuamus id est ponamus per impossibile nullam esse prescientiam futurorum. igitur hoc. posito quod ad hoc. id est quod ad istam illationem. qua ex prescientia concluditur necessitas futurorum. ea que eueniunt ex arbitrio coguntur ne ad necessitatem. dicit boetius. Adinime. et philosophia statuamus iterum esse prouidentiam: sed nihil necessitatis infringere rebus futuris manebit ut opinor eadem libertas uoluntatis integra et absoluta ab omni necessitate. ¶ **Notandum** quod prior solutio improbata fuit bona et mala in hoc fuit bona quia posuit prescientiam non esse causam necessitatis futurorum. Dixit enim. Ideo futura eueniunt non quia deus ea preuidet. Sed in hoc fuit mala. quia posuit futura esse causam prescientie dei. Dixit enim quia futura sunt ideo deus ea preuidet. patet ergo ex responsione antiquorum quod prescientia non est causa necessitatis rebus futuris.

Sed prescientia inquis tamen si futuris euenienti necessitas non est. signum tamen est necessario ea esse ventura. hoc igitur modo etiam si prenotio non fuisset: necessarios futurorum exitus esse constaret. Omne etenim signum tantum quid sit ostendit. non uero efficit quod designat. Quare demonstrandum prius est non nihil ex necessitate contingere. ut prenotionem signum esse huius necessitatis appareat. Alioquin si hec nulla est nec illa quidem eius rei signum poterit esse que non est.

Sed prescientia inquis tamen si futuris euenienti necessitas non est. **sc.** Hic ostendit philosophia quod prescientia diuina non sit signum necessitatis rebus futuris. Secundo ostendit quod modus probandi ex signo non est efficax. sibi. Jam uero. Primum dicit. Tu inquis. id est dicere poteris. et si pro quibus prescientia non est necessitas eueniendi rebus futuris tamen est signum ea necessario esse ventura. et ita ex prescientia potest inferri necessitas futurorum: tanquam ex signo. Hoc igitur modo ponendo prescientiam esse signum necessitatis futurorum constaret etiam id est euentus futurorum esse necessarios. etiam si non fuisset prenotio. quod probat ex natura signi dicens. Omne namque signum tantum ostendit quid sit. id est manifestat illud cuius est signum. sed non efficit quod designat: quare ut prenotionem. id est prouidentiam appareat esse signum necessitatis futurorum demonstrandum erat. prius nihil contingere non ex necessitate. id est oia euenire necessario. alioquin si hec necessitas futurorum nulla est nec illa prescientia poterit esse signum eius rei que non est. et ita non ualet hic arguere necessitatem futurorum ex prescientia tanquam ex signo. ¶ **Notandum** quod signum si est causa eius cuius est signum. Sed tantum manifestat si gnatum esse. ut circulus non est causa uenditionis uini: sed tantum est signum uenditionis. Si ergo prescientia esset signum necessitatis futurorum. presupponeret futura esse necessaria et sic ad ostendendum prescientiam esse signum necessitatis futurorum oporteret prius ostendere futura necessario esse futura: antequam prescientia esset signum necessitatis futurorum. alias prescientia esset signum alicuius rei que non est. quod est absurdum.

Jam uero probationem firma ratione subnitam constat non ex signis neque petitis extrinsecus argumentis: sed conuenientibus necessariisque causis esse ducendam.

Jam uero probationem firma ratione subnitam constat non ex si. **sc.** Hic ostendit modum probandi ex signo non esse efficacem. et dicit. Constat. id est manifestum est. rationem subnitam. id est firmatam demonstratione. eam non esse di-

cedam ex signis neq; ex argumentis extrinsecus petitis, idest acceptis, sed firma ratio ducenda est ex conuenientibus, idest ex propriis & necessariis causis. Eū ergo predicta ratio processerit ex signo non est efficax & demonstratiua, cum sit a posteriori, demonstratio autē que est probatio nūq; ipsa est a priori cū sit ex causis per se immediatis prioribus & notioribus & pro tanto etiam demonstratio est syllogismus faciens scire efficax ad probandum ex primo posteriorum.

Sed qui fieri potest ut ea non proueniant que futura esse prouidentur. Quasi uero nos ea que prouidentia futura esse prouiscit: non euentura credamus. Ac non illud potius arbitremur licet eueniant, nihil tamen ut euenirent sui natura necessitatis habuisse: q; hinc facile perpendas licebit: Plura enim dū sunt subiecta oculis intuemur, ut ea que in quadrigis moderandis atq; spectandis facere spectantur aurige: atq; ad hunc modum & cetera. Num igitur quicq; illorum ita fieri necessitas ulla compellitur. **B.** Minime. **P.** Frustra enim esset artis effectus: si oia coacta mouerentur. Que igitur cū sunt carent exstendi necessitate: eadem priusq; fiant sine necessitate futura sunt. Quare sunt quedam euentura quorum exitus ab omni necessitate absolutus. Nam illud quidem nullum arbitror esse dicturū: q; que nunc sunt: priusq; fierent euentura non fuerint. Hec etiam igitur precognita liberos habent euentus, nam sicut scientia presentium rerum nihil his que sunt: ita prescientia futurorum nihil his que ventura sunt necessitatis importat.

Sed qui fieri potest ut ea non proueniant que futura esse prouidentur. **R.** Hic philosophia mouet quandam dubitationem & soluit eam, uidetur enim ex dictis sequi q; aliqua possunt presciri que tamen non necessario eueniunt, si autem non necessario eueniunt, possunt non euenire & sic sequitur q; aliquid prescitur a deo non eueniat. Ergo ergo philosophia dubitando de hoc querit dicens, Erquo ita est q; ea que sunt prescita non sunt necessaria, sed possunt non euenire, qui, idest quō fieri potest, ut ea que prouidentur futura esse non proueniant. Tunc soluit dubitationem dicens q; non negatur q; prescita non eueniant: immo oportet dicere q; prescita eueniant, sed tamen non eueniunt de necessitate, unde dicit quasi uero, q; si diceret, Ista dubitatio procedit quasi non credamus ea que prouidentia prouiscit non esse euentura, sed non est uerum, sed potius arbitremur illud, scilicet q; licet futura eueniant nihil tamē necessitatis habuisse in sui natura ut euenirēt: & manifestat in exemplo quomō aliquid certe comprehenditur quod tamen non est necessarium dicens, q; aliquid cognitum eueniat & tamen non necessario, licebit q; tu hoc perpendas hinc, idest ex tali exemplo, intuemur enim plura exempla oculis dum sunt idest dū sunt in fieri sicut ea que spectantur, idest uidentur aurige facere in moderandis & spectandis quadrigis &c. Videmus ad hūc modum ut que sunt in aliis actibus uoluntatis, nūquid ulla necessitas compellit aliquid illorum ita fieri sicut oculis uidetur, dicit Boetius, Minime, & assignat rationem frustra enim esset effectus artis si omnia mouerentur coacta, & frustra esset ars spectandis quadrigas si necessario spectaretur, igitur illa que cum sunt carent necessitate exitus

di, eadem sunt futura sine necessitate priusq; fiant. Et quo concludit q; quedam sunt euentura quorum exitus, idest euentus sit absolutus ab omni necessitate. Et ne forsan alius quis diceret ea que nunc sunt non erant futura anteq; essent, hoc excludit dicens, Nullum arbitror esse dicturū q; que nunc sunt euentura non fuerint, hoc enim esset nimis irrationabile, ideo necessario concluditur q; hec etiā precognita habent euentus liberos, quia sicut scientia presentium nihil importat necessitatis his rebus que sunt in presenti, sicut patet in exemplo predicto de regimine quadrigarum. Ita prescientia futurorum nihil importat necessitatis his que ventura sunt. **N**otandum q; futura in comparatione ad diuinam prouidentiam: sunt necessaria necessitate conditionata, nō tñ oia sūt necessaria necessitate absoluta. Adulta enim libere eueniunt sicut ea que sunt ab arte & a uoluntate, ut regimen quadrigarum. Si enim regimen quadrigarum necessario eueniret, frustra esset ars regendi quadrigam. **N**otandum q; sicut res actu sūt ita erunt future, sed quedam actu libere sunt ergo erant libere future, & per consequens non omnia sunt necessario futura: licet necessitate conditionata in quantum comparantur ad prouidentiam diuinam non tñ in sui natura cōsiderata necessario eueniunt necessitate absoluta, sicut postea uidebitur ubi distinguet duplicem necessitatem, conditionatam & absolutam.

Sed hoc inquis ipsum dubitatur: an earum rerum que necessarios exitus non habent ulla possit esse prenotio, dissonare etenim uidentur: puta si quis si prouideantur consequi necessitates, si necessitas desit: minime presciri, nihilq; prescientia comprehendendi posse nisi certis, quod si que incerti sunt exitus ea quasi certa prouidentur opinio nis adesse caliginem non scientie ueritatem. Aliiter enim ac sese res habeat arbitrari ab integritate scientie credis esse diuersum.

Sed hoc inquis, Hic philosophia discutit motum Boetii, utpote futura incerta sicut sunt contingentia possunt certe presciri, & primo mouet dubitationem de hoc, & tangit rationes dubitationis, scđo assignat causam erroris ubi, Cuius erroris causa ē, dicit primo, Sed tu inquis o Boeti hoc ipse dubitatur, an possit esse ulla prenotio, i. prescientia illarū rerum que non habent necessarios exitus, i. euentus, hoc enim nullo modo uidetur possibile, Num enim uidentur hec dissonare, i. prescientia & contingentia, Tu enim putas si prouideantur contingentia necessitatem ipsa consequi, & si necessitas desit minime ea presciri, & putas nil posse comprehendendi prescientia diuina nisi certum. Et si ea que sūt incerti exitus, i. euentus sicut contingentia, si prouidentur illa quasi certa, tu putas illud esse caliginem opinionis nō ueritatem scientie, & in hoc tu deciperis, cuius deceptionis cā est error tuus circa iudicium cognitionis, Credis enim uerū eē ab integritate scie alr arbitrari rē q; sese habeat, & in hoc erras. **N**otādū q; q; nos nō possumus futura contingentia certe cognoscere, putamus sūt uerū hoc non posse, res enim eodē mō se hñs diuersimode a diuersis pt cognoscere, ut cognoscere rē aliter q; se hñt ex parte rei cognite nō ē scientia, sed cognoscere rem aliter q; se habeat ex parte cognoscentis bene ē scientia: & sic futura contingentia in se sine incerta, possunt tamē presciri a deo sine errore falsitatis.

Cuius erroris causa est: q; omnia que quisq; nouit, ex ipsorum tñ vi atq; natura cognosci estimat que sciuntur: qđ totum contra est. **D**e n. qđ cognoscat: non scđm sui vim sed scđm cognoscentium potius comprehenditur facultatem.

Cuius erroris causa est. Dic assignat causam erroris. Ubi notandum qd causa erroris quare putamus futura i certa non posse certe preciri. quia putatur qd facultas cognitionis sit fm facultatem rei cognite. et non ipsius cognoscentis. quod est falsum. Primo ergo premitit hmoi causam erroris. Secundo improbat ipsam ibi. Nam ut b breui. dicit primo. Cuius erroris causa est quia existimat qd omnia que qst nouit illa cognoscit tñ ex vi et natura ipsorum que sciuntur et nō ex vi cognoscentis. qd totus est contra. idest per contrarium. quia res magis cognoscunt fm naturam cognoscentis. Omne enim quod cognoscit non comprehenditur fm sui vim. i. fm modum sue nature. sed potius fm facultatem cognoscentis. **N**otandum qd si cognitio esset fm facultatem rei cognite. tunc res ab omnibus eodem modo cognosceretur. et sic aliquid comprehenderetur eodem ab intellectu humano et diuino. qd falsum est. quia que sunt incerta comprehensione humana. sunt certa comprehensione diuina. cognitio ergo potius attenditur fm facultatem potentie cognoscentis. ita qd quanto potentia est efficacior et certior tanto certius et limpidius rem comprehendit.

Nam vt hoc breui liqueat exemplo: eandē corporis rotunditatem aliter visus aliter tactus agnoscit. Ille eminus manens: totam simul tactis radiis intuetur. hic vero coherens orbi atqz coniunctus: circa ipsum motus ambitum rotunditatem partibus comprehendit.

Nam vt hoc breui exemplo liqueat. Dic probat qd facultas cognitionis est fm facultatem potentie cognoscentis et non rei cognite. Primo declarat hoc exemplis. Secundo probat hoc idem per rationem ibi. Neqz id iniuria. Prima in duas fm duo exempla. Secundo ibi. Ipz quoqz. Primo dicit qd cognitio sit fm facultatem cognoscentis liqueat breui exemplo. Nam visus aliter agnoscit eandem corporis rotunditatem et aliter tactus. Ille enim visus manens eminus. i. a longinquo. intuetur totum corpus simul tactis radiis visualibus. hic vero supple tactus coherens et coniunctus orbi. i. rotunditati et motus circa ipsum ambitū. i. circa corpus rotundū. comprehendit. i. eius rotunditatem partibus. i. per partes. **N**otandum qd inuit duplicem differentiam inter modum cognoscendi visus et tactus. Prima est qd visus a remotis existens cognoscit aliquod corpus rotundum. Tactus autem nō cognoscit ipsum nisi coniunctus. Secunda differentia est qd visus totum corpus simul comprehendit. tactus autem p partes. Talis autem diuersitas in cognoscendo non est si res cognosceretur ex sui natura. cum eadem res manet in utraqz cognitione. **N**otandum. quidam dixerunt visum fieri per emissionem radiorum visualium ab oculis vsqz ad rem visam. Sed hoc opinio est contra Aristotelem visio enim non fit extra mittendo sed intus suscipiendo. patente enim aliquo sensiuo fit ipsam videre. z. de anima. Dic autem loquitur opinione antiquorum: cum dicit qd visus intuetur totum corpus tactis radiis.

Ipsam quoqz homines aliter sensus: aliter imaginatio: aliter ratio: aliter intelligentia contuet. Sensus enim figuram in subiecta materia constitutam. Imaginatio vero solaz sine materia iudicat figuram. Ratio vero hanc quoqz transcendit: speciemqz ipsam que singularibus inest vniuersali consideratione perpendit. Intelligentie vero celsior oculus existit. supergressa namqz vniuersitatis ambitum: ipsam illam simplicem formam pura mentis acie contuetur.

Ipsam quoqz hominem. Dic ponit secundum exemplū

in virtutibus cognoscitiuis subordinatis. Secundo ostendit quomodo iste virtutes se habeant adinuicem ibi. In quo illud. Ipso ergo declarat quomodo idē a diuersis potentis diuersimode comprehenditur dicens. Sensus exterior aliter contuetur ipsum homines. aliter imaginatio. aliter ratio. aliter intelligentia diuina. Sensus enim exterior sicut visus iudicat figuram hominis in subiecta materia. i. in sensibili materia. sed imaginatio solam figuram iudicat idest discernit sine materia. i. in absentia rei materialis. Ratio vero hanc imaginationem transcendit. et ipsa speciem. i. naturam specificam hominis que singularibus inest perpendit. i. discernit vniuersali consideratione. oculus vero. i. consideratio intelligentie est celsior. qz intelligentia diuina supergressa ambitum vniuersitatis qui existit in singularibus illam simplicem formam. i. ydeam hominis que est in mente diuina. contuetur pura acie. i. speculatione mentis. **N**otandum qd primū exemplū fuit de virtutibus cognoscitiuis nō subordinatis sicut de visu et tactu. Istud autem exemplum est de virtutibus subordinatis que sunt quattuor. i. sensus exterior qui inest omnibus animalibus. imaginatio que inest animalibus perfectis. ratio que inest in hominibus. et intelligentia per quam intelligit diuinam cognitionem. Iste virtutes habent diuersum modum cognoscendi eandem rem. i. homines. vt declaratur in littera quod non esset nisi cognitio fieret hz facultatem virtutum cognoscentium et non rei cognite.

In quo illud maxime considerandum est. Nam superior vis comprehendendi amplectitur inferiorem. Inferior vero ad superiorem nullo modo consurgit. Neqz eni sensus aliquid extra materiam valet: vel vniuersales species imaginatio contuetur: vel ratio capit simplicem formam: sed in intelligentia quasi desuper spectans concepta forma que subsunt cuncta diiudicat: sed eo modo quo formam ipsam que nulli alii nota esse poterat: comprehendit. Nam et rationis vniuersam: et imaginationis figuram et materiale sensibile cognoscit: nec ratione vtens: nec imaginatione: nec sensibus sed illo vno ictu mentis formaliter: vt ita dicam cuncta prospiciens.

In quo illud maxime. Dic ostendit pbis quo pdicte virtutes cognoscitiue se hnt adinuicem. ostensio qdqd pot virtus inferior pot etiaz et superior et amplius. et primo b ostendit de intelligentia respectu aliarum virtutum. Secundo ostendit idem de rōe. scda ibi. Ratio quoqz. Primo dicit. In quo idest in ordine istarū virtutum. illud est maxime considerandū qd vis comprehendendi superior amplectit in se inferiorem. qz virtus superior cognoscit oē illud quod inferior. Inferior autem non consurgit ad superiorem. ita vt apprehendat illud qd superior. quod manifestat in exemplo dicens. Neqz eni sensus aliquid valet apprehendere extra materiam: et imaginatio contuet spes vles. i. minus particularis. sed rō capit simplicem. i. vlem formam. intelligentia autem diuisa quasi desuper spectans. cum sit in supremo gradu cognitionis ipsa concepta forma ydeali diiudicat etiā cuncta que subsunt illi forme: et cognoscendo ydeam hois cognoscit oia que sunt in hoie. sed eodem modo comprehendit ipsam formam que nulli inferiori virtuti non esse poterit. nā ipsa cognoscit vniuersum. i. vlem formam rōis et figuram imaginationis et materiale sensibile. quod spectat ad sensus exteriores nō vtēs rōne: nec imaginatione: nec sensibus: sed pspiciēt cuncta vno ictu mētis. i. absqz decursu cognoscit. qd factū rō. **N**otandū qd qz virtus superior virtutē includit inferiorē sicut tetragonū includit tragonū. vt p. z. de aia. id qdqd pot virtus inferior pot et superior et magis. quia modo magis vniuersali comprehendit qd in inferior modo magis parti-

tblari. h non e conuerso. ideo que pot intelligtia humana
 coprehendere pot e diuina intelligentia. h no conuerso.
Ratio quoqz cum quid vniuersale respicit: nec
 imaginatione nec sensibus vtens: imaginabilia
 vel sensibilia comprehendit. Nec e. n. que coe-
 ceptionis sue vniuersale ita definit homo est ani-
 mal bipes ronale. que cum vniuersalis notio sit:
 tu imaginabilem sensibileqz esse re nullus igno-
 rat qz illa non imaginatione vel sensu. sed ronali
 conceptione considerat. Imaginatione quoqz ta-
 meti ex sensibus visendi formandiqz figur as su-
 pfit exordium: sensu tamen absente sensibilia q-
 qz collustrat: non sensibili sed imaginaria ratioe
 indicandi. Vides ne igitur vt in cognoscendo cu
 eta sua poti⁹ facultate qeoz que cognoscit vtat.

Ratio quoqz cum quid vlt respicit. Dic ondit idem de
 rone. qz sicut intelligentia coprehedit alias tres vtutes in
 fertores: sic ratio etiam coprehendit sub se alias duas vir-
 tutes. i. imaginatione. et sensum dicens. qz cu rō respicit.
 i. cognoscit. quid vlt non vtens imaginatione nec sensib⁹
 coprehendit imaginabilia et sensibilia vlt coprehensione
 bec enim est rō. que ita definit vlt sue coeceptionis. homo
 est alal bipes ronale. que diffinitio cu sit vltis notio. i. noti-
 ficatio. tunc nullus etiā ignorat rem esse imaginabilem et
 sensibilem: que hac diffinitioe explicat. Illa rō considerat
 vlt non vtens imaginatione vel sensu. sed ronali pceptioe
 Tunc ondit qz sicut ratio coprehendit imaginatione et se-
 sum. sic imaginatio sensu coprehendit. dicens. imaginatio
 quoqz tamen pro qzuis. sumpsit exordium ex sensibus vi-
 sendi et formandi figur as: tñ absente sensu exteriori. i. ima-
 ginatioe collustrat. i. cognoscit queqz sensibilia no sensibi-
 li h imaginaria rone iudicandi. et tunc pcludit dicens. Vi-
 des ne igitur quo cñcta potius vtantur sua. i. ppria facul-
 tate i cognoscendo qz sa: ultate eoz que cognoscit. **N**o-
 tandū qz h rō in coprehendendo sui vlt non vtat imagia-
 tioe et sensu. tñ in actu suo psupponit imaginatione et sen-
 su qz nihil est i intellectu nisi fuerit in sensu. Sicut h imagia-
 tio in sua opatione non vtat sensu: tñ psupponit sensum
 fuisse in actu. quia fantasia quā h vocat imaginationem:
 est motus factus a sensu fm actum. z. de anima.

Neqz id iniuria. Nam cum iudicium i iudican-
 tis actu existat. necesse est vt suam quisqz operam
 non ex aliena sed ex propria ptate perficiat.

Neqz id iniuria. Dic pfirmat deū suum per rationem
 dicens. Illud. i. qz res cognoscit no hz sui natura sed fm na-
 turam cognoscentis. illud non ptingit iniuria. i. irratio-
 nabiliter. Nam cu oē iudicū cognitōis sit actus et opatio
 iudicantis. i. potentie cognoscentis. necesse est vt qsqz co-
 gnoscens perficiat suam opam. i. suam opationem cogno-
 scendi. non ex aliena potestate. i. rei cognite. sed ex propria
 potestate. i. ex virtute cognoscentis. **N**otandū qz ex ista
 formatur talis ratio. Omnis actus et opatio seqt cōditio-
 nem illius potentie cuius est actus et opatio. sed iudicare
 siue cognoscere est actus et opatio potentie cognoscentis et si
 conditionem potentie cognoscentis et non rei cognite.

Metrum quartum quinti libri.

Quondam porticus attulit
 Obscuros nimium senes:
 Qui sensus et imagines

Corporibus extimis
 Credant mentibus imprimi.
 Ut quondam celeri stilo.

Mos est equozē pagine
 Que nullas habeat notas
 Pressas figere litteras.

Metrum quartum quinti libri.

Quondam porticus attulit. Istud est metru qz
 huius gnti qd dicitur gliconicū ab invento-
 re. coriambicū a pede pdhante: in quo metro i
 probat opinionē stoicoz: et quavidef sequi con-

tractū dictis suis. fuit enim opinio stoicoz qz cognitio in
 intellectua solū pferet et hoc qz corpora exteriora suas si-
 militudines imprimāt in mentē. ita vt mens soluz se habeat
 in rōne patientis: et res extra in rōne agentis. Et quo seqt
 cū patiens trahat ad naturā agentis et non naturā rei co-
 gnitio sequeret naturā rei cognite. et non naturā rei co-
 gnoscentis qd est ptra dicta: **P**rimo ergo ponit opinio-
 nem stoicoz: i. do improbat eam sibi. Sed mens. **P**rimo
 ergo dicit. **Q**uondā porticus attulit senes sup. stoicos. q
 dicebāt senes pp maturitatē moz: senes in quā nimis ob-
 scuros sap. in sententiis qui stoici credunt sensus et imagi-
 nes. i. rez sensibilia formas imprimi mentibus et corporib⁹
 extimis. i. exterioribus. et posuerunt illa corpora eo modo
 imprimere imagines mentibus. vt quondā mos fuit ali-
 cui scribenti celeri stilo figere pressas litteras. equozē. i. im-
 planicie pagine. que pagina nullas prius notas habeat.

Notandum qz stoici dicuntur a stoa greco quod est por-
 ticus latine. qz atbenis in manifestissima porticu et aliis lo-
 cis publicis stoici disputare solebant et illi posuerunt alias
 tñ habere se in rōne patientis respectu rerū exteriorū. et qz
 cognitio magis videtur sequi virtutem actiuaz qz passiuā
 h fm eos cognitio potius debet attendi fm facultatem rei
 cognite que est actiua: qz aie cognoscentis que est passiuā

Sed mens si propriis vigena

Nihil motibus explicat.
 Sed tñ patiens iacet
 Potus subdita corporum.
 Lessasqz in speculi vicem
 Rerum reddit imagines:
 Unde hec sic animis viget
 Cernens omnia notio.
 Que vis singula prospicit:
 Que que cognita diuidit
 Que diuisa recolligit.
 Alternūqz legens iter
 Nunc summis caput inserit.
 Nunc decidit in infima:
 Tum sese referens sibi.
 Teris falsa redarguit.

Sed mens. Dic improbat hanc opinionem. scdo ponit
 suam veritatem. sibi. Nec est efficiens. **P**rimo ergo dedu-
 cit ad plura inconuenientia istam opinionē dicens. **S**z si
 mēs vigena nihil explicat. ppria motib⁹. i. si nullā actio-
 nē propriam habet. h tñ iacet patiens. subdita notis. i. si
 multitudinib⁹ corporū. et si ipa reddit. i. representat cessas ima-
 gines rez. i. similitudines in vicem speculi. i. ad modū specu-
 li. **T**ūc querit vñ viget hec notio. i. hec cognitio animis.
 que aia est cernens oia non tñ corporalia sed etiam incor-
 poralia. **N**otandū qz primū inconueniens est si cognitio
 intellectua fieret p solam impressionē corporū in aia tunc
 nō esset virtus per quā aia cognosceret incorporalia. qz p
 solam impressionē corporū tñ cognosceret corporalia. nunc at
 manifestū est et qz incorporalia cognoscit. **A**liud incon-
 ueniēs ponit dicens. Si aia tñ est passiuā. que vis aie sin-
 gula pspicit. i. iudicat. aut que vis aie cognita diuidit. aut
 diuisa recolligit: aut que vis aie legens. i. apprehendens.

alternū

alternum iter componendi & diuidendi: nunc inserit caput
simis generalissimis ascendendo a specialissimis ad ge-
neralissima colligendo multitudinem. & nunc decidit vel de-
cedit secundum aliam litteram. i. cadit in infima. i. in specialissima
procedendo a generalissimis ad specialissima diuidendo.
Tunc tandem alia referens. i. comparans se sibi redarguit
falsa veris. i. per vera. Et notandum quod ex littera talis for-
matur ratio. Illa alia non est tamen passiva sed actiua que iu-
dicat componit & diuidit & veris falsa redarguit. sed alia in-
tellectiua est huiusmodi. ergo ad hoc non est quod iudicare. componere
diuidere redarguere videtur esse operationes actiue. minor appa-
ret alia iudicat inter verum & falsum. componit predicatum cum subiecto
quod diuidit predicatum a subiecto. & falsas opiniones redarguit.

**Hec est efficiens magis
Longe causa potentior.
Quod que materie modo
Impressas patitur notas.
Precedit tamen excitans
Ac vires animi mouens
Vino in corpore passio.
Cum vel lux oculos ferit:
Vel vox auribus instrepit.
Tum mentis vigor excitus:
Quas intus species tenet
Ad motus similes vocans:
Protis explicat exteris.
Introsusumque reconditis.
Formis miscet imagines.**

Hec est et cetera. Hic proba ponit veritatem. v. Hec mens est ma-
gis causa efficiens. que est causa longe potentior. quam illa que modo
materie. i. similitudine materie patitur notas impressas. &
quod aliquis crederet quod in alia nulla esset passio. Ideo subdit que
ad passio. preedit operationes alie in vino corpore excitans &
mouens vires alie ad operandum. ut quod lux ferit oculos tunc pa-
titur visus. vel cum vox instrepit. i. insonat auribus tunc pa-
titur auditus & tandem vigor mentis excitus. i. excitatus
vocans species quas intus tenet ad similes motus applicat eas
notis exteris. i. similitudinibus exterioribus. & miscet. i.
applicat imagines exteriores corporum formis. i. speciebus in-
terioribus. i. in alia. Et notandum quod hoc. hic videtur sententia
platonica que ponit species rebus a principio naturae iditas alie. Et
alia sopita est in corpore ita quod non intelligit per eas nisi exci-
tetur per immutationes sensuum exteriorum. excitata autem
evocat spiritum similem illi quod sensus exterioris ipsi & appli-
cando eam rei exteriori. sic intelligit per eam. ad hanc intelli-
tionem etiam loquitur lincolniensis primo posteriorum dicens
Ratio in nobis sopita non agit nisi prius per operationes se-
suum quibus admisceat fuerit ex perfecta. Et notandum quod ex
littera videtur quod intellectus possibilis intelligendo etiam sit
actiuis cum sit causa efficiens ut dicitur in littera. Aristoteles. de
3. de anima vult quod intelligere sit pati. & quod intellectus nullam
habet naturam nisi quod est possibilis vocatus. Ad hoc dicunt
aliqui quod anima comprehendit tam intellectum possibilem quam
agentem in alia est actiua imo causa effectiua intellectus
ratione intellectus agentis. sed est passiva ratione intellectus pos-
sibilis: vel dicitur quod intellectus possibilis est potentia pas-
siua saltem quo ad primum eius actum cum intelligere sit pa-
ti: sed omnia potentia passiva de necessitate requirit poten-
tia actiua in qua reducatur ipsam ad actum. Tale autem actuum non
potest esse res corporalis extra cum agens sit prestantius
passio. ideo tale actuum ex parte anime erit intellectus agens
cuius operatio est facere potentia intellecta actu intellecta.
ita quod a rebus extra virtutes intellectus agentis imprimunt
aliquid intellectui possibili per quod in actum intelligen-
di reducitur. Non est ergo intentio Boetii negare quod mens

sit passiva ratione intellectus possibilis. sed vult quod mens siue
anima magis habeat efficientiam in intellectu quam sit pas-
siua ab ipsis corporibus extra. & per ipsam efficientiam intelle-
ctus non debet attribui rebus extra: quod erat de intentione stoicorum.

Prosa quinta quinti libri.

**Quod si in corporibus sentiendis: quod nunc af-
ficiant instrumenta sensuum foris esse obie-
cte qualitates: atque agentis vigorem pas-
sio corporis antecedit que in se actum mentis prouocet:
excitetque iterum quiescentes intrinsecus formas: si in sen-
tiendis in quo corporis animus non passione insignis: sed ex
sua vi subiecta corpori indicat passionem. quanto ma-
gis ea que cunctis corporum affectioibus absoluta
sunt: in discernendo non obiecta extrinsecus se-
quantur: sed actum sue mentis expediunt.**

Prosa quinta quinti libri.

**Quod in corporibus sentiendis. Hec est quinta prosa
huius quinti libri. In qua probatur spiritus diuina cog-
nitione esse secundum modum cognoscentis & non rei
cognite. Secundo ostendit insufficientiam corporis quod ex se
modo cognoscendi improbatur prouidentiam diuinam ibi. Quod igitur
tunc. Primo facit quod dicitur esse. sed non infert duas conclusio-
nes ibi. Hec itaque. Primo dicit. Si in sentiendis. i. in cogno-
scendis corporibus alius noster non tamen insignis. i. afficiet
passione corporis. sed ex sua vi iudicat passionem subiectam
corpori: ita quod in cognoscendo sequitur proprium motum. Quibus
liberatis obiecte forinsecus afficiant. i. imitentur instrumenta. i.
organum sensuum. & passio corporis antecedit vigorem agen-
tis animi. que passio prouocet actum mentis in se. & exci-
tet formas intrinsecus quiescentes. Si hoc est in animo no-
stro multo magis ea que absoluta sunt cunctis affectioni-
bus. i. qualitatibus corporum. Sicut intelligentie separa-
te & precipue deus: illa in discernendo non sequitur obie-
cta extrinsecus. sed expediunt. i. perficiunt actum sue mentis
. i. operationem intellectiua secundum naturam propriam. Et notandum quod ex lit-
tera sic potest argui. Si id de quo minus videtur esse inest: &
de quo magis. Si minus videtur quod alius noster in cognos-
cendo sequitur motum suum & non rei cognite & tamen sequit facultates sue
cognitionis. ergo multo magis intelligentia diuina sequitur in co-
gnoscendo proprium motum sue cognitionis quam ipsi rei cognite.**

**Hec itaque ratione multiplices cognitiones diuersas
ac differentibus cessere substantiis. Sensus. n. solus
cunctis aliis cognitionibus destitutus immobilibus
animantibus cesset. quales sunt conche maris
quodque alia faris herentia nutriti. Imaginatio vero
mobilibus beluis quodque inesse fugiendi appetidine
aliquis videtur affectus. Ratio vero humani tamen generis est
sicuti intelligentia sola diuini. Quod non fit ut ea noti-
tia ceteris preestet quam suapte natura non modo propriam
sed ceterarum quoque noticiarum subiecta cognoscat.**

**Hec itaque ratione. Hic infert duas conclusiones ex premis-
sis dicens. Ex quo cognitio sequitur naturam cognoscentis
& non rei cognite. & cum cognoscentia sint diuersa secundum naturam
oportet diuersis cognoscentibus conuenire diuersas cog-
nitiones. Unde dicit. Hec itaque ratione. quod cognitio sequitur
naturam cognoscentis. multiplices cognitiones. cessere. i. ces-
serunt diuersis ac differentibus substantiis. Sensus. n. so-
lus destitutus aliis cognitionibus cessit astantibus immobi-
libus. quales sunt conche maris & quecumque nutriti herentia
faris. Imaginatio vero cessit mobilibus beluis que mouentur
motu progressiuo. quibus videtur inesse affectus. i. appeti-
tus fugiendi malum vel appetendi bonum. Ratio vero
per quam comprehendimus velle tamen est humani generis. sic**

Intelligentia est diuini generis. Tunc ponit secundam conclusionem. q. illa cognitio est notior et nobilior que non solum apprehendit proprium obiectum. sed et obiecta aliarum noticiarum. i. cognitionum. Unde dicit. Quod sit et ea noticia. i. cognitio presertim. i. nobilior sit ceteris. que suapte natura. i. propria natura non modo. i. non in modo. propriam obiectum cognoscit. sed etiam cognoscit subiecta ceterarum noticiarum.

Nota circa primam conclusionem q. cum actus et operationes diuersificentur per diuersitatem agentium et operantium. sequitur si agentia et operantia sint diuersa q. habeant diuersas operationes et cognitiones. propter quod sensus sine aliis cognitionibus cessit animalibus immobilibus. et accipit sic sensus stricte pro apprehensione sensitua. que solum imutat ad partem sensibilibus. Sic enim distinguitur contra imaginationem que non tantum apprehendit rem partem. sed etiam ab sentem. Notandum circa secundam conclusionem q. quecunq. potentia plura cognoscit videtur esse prestantior ea que cognoscit pauciora. Si ergo aliqua potentia cognoscit proprium obiectum et obiecta aliarum potentiarum inferiorum. sic est intelligentia diuina. et non econuerso. sequitur q. potentia superior plura cognoscens sit nobilior inferiori.

Quid igitur: si ratiocinationi sensus imaginatioque refragentur. nihil esse illud vniuersale dicentes q. se intueri ratio putet. Quod enim sensibile vel imaginabile est id vniuersum esse non posse. aut igitur rationis verum esse iudicium nec quicquam esse sensibile. aut quoniam sibi notum sit plura sensibus: et imaginationi esse subiecta: inanem conceptionem esse rationis. que quod sensibile sit ac singulare quasi quoddam vniuersale consideret. Ad hec si ratio contra respondeat: se quidem et quod sensibile et quod imaginabile sit vniuersitatis ratione conspiciere. Illa vero ad vniuersitatis cognitionem aspirare non posse: quoniam eorum notio corporales figuras non possit excedere. De re vero cognitione firmiori potius perfectioris iudicio esse credendum. In huiusmodi igitur lite nos quibus tamen rationandi et imaginandi etiam sentiendi que vis inest: non rationis potius causam probaremus.

Quid igitur. Hic proba ostendit insufficientiam eorum qui ex modo cognoscendi nostro improbant diuinam prudentiam. secundo horat nos ad considerandum modum diuine cognitionis. ibi. Quare i illius. pro manifestat insufficientiam eorum per simile. sed applicat illud simile ad propositum. ibi. Simile est. Similitudo autem que creditur talis est. Sensus et imaginatio sunt cognitiones inferiores que ratio. Si ergo sensus et imaginatio vellet iudicare modum cognoscendi rationis ex modo cognoscendi proprio. et dicere q. vniuersum nihil esset quod ratio apprehendit. vel si verum esset iudicium rationis vel esset particulare et sensibile. ratio vero diceret contrarium. Manifestum est q. nos qui vigemus utraque cognitione potius assentiremus rationi iudicando motum sensus. et imaginationis esse insufficientem. dicit ergo. Quid igitur si sensus et imaginatio refragentur. i. contradicant rationi. dicentes nihil esse vniuersum id quod ratio putat se intueri sic arguendo. Quod enim sensibile aut imaginabile id non potest esse vniuersum. i. vniuersum secundum iudicium sensus et imaginationis. Aut igitur iudicium rationis necesse est esse verum. et propter nos nec quicquam esse sensibile. quod est absurdum. Aut quoniam notum sit sibi super. sensus et imaginationi plura esse subiecta sensibus et imaginandi. que necesse est sensibilibus. crederes ne conceptionem rationis esse inanem. que responderet illud quod sit sensibile et singulare. quasi quoddam vniuersum. Ad hec si ratio respondeat se conspiciere in ratione vniuersali quod sit sensibile et imagina-

bile. Illa vero. si sensum et imaginationem non posse aspirare. i. puenire. ad cognitionem vniuersitatis. i. vniuersalis. quia notio. i. cognitio eorum non possit excedere figuras corporales et dicere ratio potius esse credendum firmiori et perfectiori iudicio re. In huiusmodi igitur lite. Liber sensum et imaginationem ex vna parte. et rationem ex altera parte: nos quibus inest tam vis rationandi quam imaginandi et sentiendi. nonne potius probaremus eam rationis. et reputaremus motum sensus et imaginandi esse insufficientia. q. d. imo. Notandum q. iudicium nobilioris potentie potius est standum quam iudicium potest ignobilioris. cum igitur ratio sit potentia nobilior quam sensus et imaginatio: eo quod ratio comprehendit proprium obiectum et obiectum sensus et imaginationis et non econuerso. ergo potius standum est iudicio rationis quam potentiarum inferiorum.

Simile est q. humana ratio diuinam intelligentiam futuram nisi ut ipsa cognoscit non putat intueri. Ita differis: si qua certos ac necessarios habere non videat eventus: ea certo euentura preceiri nequit. Hanc igitur re nullam est prescientia: quam si etiam in his esse credamus: nihil erit quod non et necessitate preceat: Si igitur uti rationis participes sumus ita diuine iudicium mentis habere possemus sicut imaginationem sensusque rationi cedere oportere iudicauimus. sic diuine se menti humanam submittere rationem iustissimum censeremus.

Simile est. Hic applicat illud simile ad propositum. et dicit. Illud quod est verum de sensu et imaginatione respectu rationis. simile est ei quod humana ratio non putat diuinam intelligentiam intueri: nisi ut ratio ipsa cognoscit. quod apparet ex ipso modo arguendi. Ita ita differis. i. arguis. si qua non videant habere certos et necessarios eventus talia neque preceiri certo euentura. Igitur talium re nulla est prescientia. quam se prescientia si credamus esse in his. nihil erit quod non proueniat ex necessitate. Si igitur sicut sumus participes rationis. ita possemus habere iudicium diuine mentis. sicut nunc iudicauimus imaginationem et sensum oportere cedere rationi. sic censeremus. i. iudicarem. iustissimum humanam rationem se submittere diuine menti. Notandum q. simile est de iudicio sensus et imaginationis respectu rationis. et rationis respectu intelligentie diuine: Nam sensus et imaginatio videt quod ratio non possit comprehendere re nisi sicut ipsa comprehendit quod non falsum est. Sic simile videt rationi humane quod intelligentia diuina non possit res incertas cognoscere aliter quam ipsa cognoscit. quod falsum est. Ita que ratio humana certe cognoscit intelligentiam diuinam certa comprehendit.

Quare i illius sume intelligentie cacumem si possumus erigamur. Illic. n. ratio videbit quod in se non potest intueri. Id autem: quo nam modo est que certos erit? non habet: certam tamen videat ac definita prenotio: neque id sit opinio. sed sume potest scire nullis terminis inclusa simplicitas.

Quare i illius sume intelligentie. Hic proba horat ut erigamus nos ad cognitionem diuine intelligentie vicem. Quare si possumus erigamur per diligenter considerationem i cacumen illius sume intelligentie super. diuine. Illic. n. ratio videbit quod in se non potest intueri. i. quod certa et definita prenotio vel cognoscit si la que non habet certos erit. et illud non sit opinio. sed potest simplicitas sume scire nullis terminis inclusa. que simplicitas sume sapie est infinita. Notandum q. si cognitio sequeret facultatem rei cognite. et non virtutis cognoscens. tunc sicut ratio humana cognoscit futura contingentia incerte sic ille intelligentia diuina ea incerte cognosceret. sed que facultas cognitionum est secundum facultatem virtutis cognoscens et intelligentia diuina in cognoscendo excedit rationem humanam. poterit ipsa certe cognoscere que ratio humana certe cognoscit.

Adetrum quintum libri quinti.

Quam

Quas variis terras a alia pmeat figuris
Namque alia extento sunt corpore pul-
ueremque verrunt.

Continuumque trahunt vi pectoris inci-
tata sulcum.

Sunt quibus alarum leuitas vaga dberetque vctof
Et ligdo longi spacia etberis enatet volatu.

Hec pressisse solo vestigia gressibus gaudent.

Vel virides capos transmittere vel subire siluas

Que variis videas lz oia discrepare formis.

Prona tamen facies hebetes valet ingrauar' sel'?

Adetrum quintum quinti libri.

Tam variis terras. Hic incipit quintum metz
huius gnti. qd dicit archiloicum ab inueno
re dactylicus a pede pdhante in quo ofdit bo-
minē esse dispositū ad pteplationē celestium ex

figura corporis sui. et pto describit figuram corporalem
aliarum bestiar. scdo figurā hois. ibi. Unica gens. Pti-
mo dicit. Animalia pmeant terras qz variis. i. valde va-
riis figuris. nāqz alia a alia extento corpe sicut sunt serpe-
tes et reptilia. illa verrunt. i. vertunt puluerē. et inctata. i.
mota vi pectoris. trahūt continuū sulcū sup. in puluere.
Sūt alia a alia qbus inest vaga leuitas alay que verberet
ventos. et enatet. i. trāsiat ligdo volatu spacia lōgi etberis
.i. aeris. Sunt alia que gaudent vestigia pressisse solo. i.
terre gressibus suis et trāsmittere. i. pteplare virides capos
et gaudent subire siluas. que oia a alia. lz videas ea discre-
pare variis formis. tñ facies eoz prona. i. ad terrā inclina-
ta. valet ingrauarē. i. ingrauatōs ostendere sensus hebe-
tes. i. brutales. C Notādū qz pbia tangit tria genera aia-
lium. i. reptilia. volantia et gressibilia que licet differant l
formis. qz quedam formanē ad reptandū vt serpentes q
dam ad volandū vt aues quedam ad gradiendū vt bestie.
tñ in hoc oia veniunt qz hnt facie inclinatā ad terrā.

Unica gens hois cellum leuat altius cacumē
Atque leuis recto stat corpe: despiciatque terras.

Hec nisi terrenus male desipis admonet figura

Qui recto celum vultu petis: ceterisqz frontē.

In sublime feras aium quoque: ne granata pessū

Inferior: sidat mens corpore celsius leuato.

Unica gens hominum. Hic describit figuram hominis. v.
Unica gens hominū. i. solū genus humanū. leuat celsum
cacumen. i. caput suum altius. et leuis stat recto. i. erecto
corpe. et despiciat terras vultu eleuato ad celum. tu homo
terrenus. qui recto vultu petis celum. et eras. i. erigis frō-
tem. hec recta figura admonet te. qz tu male desipis. nisi
ēt feras. i. extollas aium tuum in sublime. i. in celestia. ne
mēs granata. i. grauedine depressa. pessum. i. sub pedib'
vel submis. et est pessum aduerbium loci. ne illa mēs sidat
.i. resideat inferior: corpore eleuato celsius. C Notandum
cum hō habeat figuram corporis erectam ad celus. si aia
nō erigeretur ad pteplationē celestium. videretur corpus
esse nobilius anima. C Notādū fm Aristo. is. de anima
libus. qz homo inter oia a alia habeat figuraz rectilinea
rem de qua figura etiam loquitur Quisidius in lib. meta-
morphosicos. v. Prona qz cum spectant animalia cetera
terraz. Os homini sublime dedit: celumqz videre Iussit:
et erectos ad sidera tollere vultus.

Prosa sexta et vltima.

Quonia igitur ut paulo ante monstratum
est omne quod scitur non ex sua sed ex
comprehendentium natura cognoscitur.

Intueamur nunc: quā fas est: quis sit diuine sub-

stante status: ut quā nā et sciētia ei? sit possim? agno-
scere. Deū igitur eternū esse: cūctorū rōne degen-
tū cōe iudiciū est. Quid sit igitur eternitas consi-
deremus. hec enim nobis naturam pariter di-
uinam scientiamqz patefacit.

Prosa sexta quinti libri.

Quonia igitur ut paulo ante. Hic incipit sexta
prosa et vltima huius gnti. in qua determinat
veritatem de compassibilitate prescie diuine et
liberi arbitrii. Et primo ponit suam determinā-
tionē. scdo subiūgit vtilem exhortationē circa finem libri.
ibi. Aduersamini igit. Pmo ofdit modū diuine cogni-
tionis. secdo soluit obiectiones factas p diuinā puidētā.
tertio pcludit cōpassibilitatē liberi arbitrii cū puidētā vi-
uina. scdo ibi. Quid igit postulas. tertia ibi. Que cū ita
sint. pto. determinat de statu di q est eternitas. scdo ex h
declarat modū diuine scie. ibi. Quis igit oē iudiciū. pto p-
mittit qz determinādū sit ad eternitatem. scdo dterminat eā ibi
Eternitas igit ē intermiabilis. Pto dicit. Quis monstra-
tū est paulo ante qz oē scie qd cognoscit. nō ex sua nā. i. nō
ex nā rei scie h ex nā cōprehēdētū. i. cognoscētū. inuea-
mur nūc qstū fas ē. qz sit stat? diuie eētne vel sbe vt pos-
sim? agnoscere q sit ei? scia. et subdit qz cōe iudiciū cūctor
degentū. i. ventū rōne est deū eē eternū. ideo cōsiderem?
qd sit eternitas. hec. n. nobis patefacit nām et diuinā scie-
tiā. C Notādū qz viri degentes rōne sūt viri pdit luce
sapie. et oēs isti cōcedūt deū eē eternū. Pto pbs. s. pby. ex
eternitate mor? ofdit eternitatē motoris. et oēs tam greci
qz barbari putātes deos eē estimāt eos imortales. C No-
tādū qz eternitas dei et nā et sciētia dei nō differūt h sub-
stantiā. id cognita eternitate cognoscit nā et scia dei.

Eternitas igit est intermiabilis tota vite siml
et perfecta possessio.

Eternitas igit. hic pseqt de eternitate. Et pto ponit ei?
diffinitionē. scdo declarat eā. ibi Qd ex collatiōe. pto di-
cit. eternitas est possessio vite intermiabil' etis tota sil et
pfecta. C Nota fm alb. sup lib. de cāis. Aliqd ē eternū et
ē in eternitate. et sūt ipsa eternitas sic de? Aliqua sūt et ē
eterna i eternitate. h nō sūt ipsa eternitas sicut sbe segate.
alia sūt eterna nō i eternitate nec sūt ipsa eternitas. vt mo-
tus tps et mūd? C Notādū cū dicit eternitas ē possessio
vbi vitē nōle possidētis ad designādū imutabilitatē et in-
deficiētā eternitatis qz ipsa firmiter possidet et gete hf. et
dicit vite ad inuēdū qz nō viuētia nō mēsurant eternitate
Et dicit intermiabilis ad differētā illi? vite qz hz terminū a
pte an et a pte p? sicut vita hois vel a pte an tñ sicut vita
āgeloz et dic tota sil ad ofiaz vite āgelice. qzuis. n. eē an-
geli fm sbam fir totū sil. nō tñ fm opationē. cū heat opa-
tiōes successiuas et intellectōes. et dic pfecta ad designādū
qz eternitati nihil deest. perfectum enim ē cui nihil deest
primo celi mundi.

Qd ex collatiōe tpoliū clarius liqt. nā qeqd vi-
uit i tpe. id pns a pteritis i futura pcedit. Nihil-
qz ē i tpe pstitutū: qd totū vite sue spaciū pariter
possit aplecti. Sed crastinū quidē nōdū appre-
hēdit. hesternū vō iā pdidit. In hodierna quo-
qz vita nō apli? viuitis qz i illo mobili trāstortio-
qz momēto. qd igit tps patit additionē: lz illd. sic
de mūdo celsuit aristoteles nec: cepit vnqz eē nec
desinat. vitaqz ei? cū tps i finitate tendat: nōdū
tū tale ē vt eternū eē iure credat. ii. n. totū sil i fini-
te licet vite spaciū cōprehendit atqz complecti-
tar sed futura nondum trāfacta iā nō habet. qd
igit intermiabilis vite plenitudinem totam pari

ter comprehendit ac possidet: cui neq; futuri quicquid absit nec preteriti fluxerit: id eternū eē iure prohibet. Idq; necesse ē: et sui copos p̄ns sibi sp̄ assistere: et infinitatē mobilis t̄pis h̄se presentem.

¶ Quod ex collatide. **¶** Sic declarat diffinitiones. secundo redarguit quosdā qui vocabulo eternitatis abutebant. ibi unde nō recte: p̄rio ergo declarat diffinitionē eternitatis in cōparatide ad t̄ps dicens. Unde dictū est q̄ eternitas ē possessio tota simul interminabilis vite. q̄s liquet clariū ex collatione. i. ex cōparatide temporalium. **¶** Ad q̄cqd̄ vivit. in tempore illud p̄ns exis procedit per successivā mutabilitatē a preteritis in futura. et nihil est in t̄pe cōstitutum. q̄s pariter possit amplecti. i. cōprehendere totū spaciū vite sue sed crastinū nōdū apprehendit. besternū vero t̄p̄iā p̄didit. et in hodierna vita nō amplius vivit. i. nihil plus ē p̄ns de hodierna vita. nisi q̄ in isto mobili et transitorio momento cōtinet de vita. et dicit momentū illud indivisibile in stās quo futurū copulat cū preterito. q̄cqd̄ igitur patitur t̄pis cōnditionē. i. successivē: h̄ nūq; cepit eē. nec desinat esse sicut arist. censuit de mūdo. et h̄ vita. i. duratio ei⁹ tēda tur. i. extēda cū infinitate t̄pis. nōdū t̄i tale ē vt iure credatur eē eternū. q̄ nō cōprehēdit neq; cōplectit̄ simul totū spaciū vite. i. sue durationis: licet infinite. i. infinito tempore. duret sed futura nōdū h̄ trāfacta. i. p̄trāta et p̄terita nō h̄. **¶** Uicq; igit̄ cōprehendit et possidet pariter totā plenitudinē interminabilis vite. cui nihil absit futuri. nec aliqd̄ fluxerit preteriti. illud iure prohibetur eē eternū. q̄ illud eternū sui copos eo q̄ nihil sibi desit. necesse est semp̄ sibi assistere p̄ns. et est necesse p̄ntē habere infinitatē. i. infinitā durationē t̄pis mobilis. i. successivā. **¶** Notandū q̄ q̄ p̄ cognitionē t̄pis devenim⁹ in eternitatis cognitionē. eo q̄ opposita iuxta se posita magis elucefcit: id p̄ naturā et successione t̄pis declarat nobis naturā eternitatis. Sicut. n. rō t̄pis p̄sistit in successione et apprehēdit prioris et posterioris i motu. cui⁹ vna ps p̄terit et alia ē futura. Sic rō eternitatis p̄ oppositū cōsistit in apprehensione vniformitatis illi⁹ q̄s oīno est extra motū cōphēdit simul p̄teritū et futurū tāq; p̄ns. **¶** Notandū q̄ ip̄si⁹ eterni nil tranfit i p̄teritū. id semp̄ sibi p̄ns assistit. q̄ vō nūq; deficiet sicut nec vnq; i cepit. cū habeat vitā interminabilē necesse est q̄ assistit q̄t̄i bet differentie t̄pis et si ponat̄ t̄ps infinitū et q̄ eodē motu assistit differentis t̄pm p̄ quē motū in se subsistit. motus autē in quo subsistit est p̄teritū. ideo etiā assistit differentis temporis per motū presentem. ideo dicit q̄ necesse est eternū presentem habere infinitatē temporis mobilis.

¶ Unde quidā nō recte. q̄ cū audiunt vīsā plato ni mundū hunc nec habuisse initū t̄pis nec habiturū esse defectū hoc modo cōditōri conditum mūdū fieri coeternū putāt. Alio ē. n. p̄ l̄termina bilē duci vitā: q̄s mūdo plato tribuit: aliū l̄terminabilis vite totā pariter p̄plexā eē p̄ntiā: q̄s d̄vine mētis p̄priū esse manifestū ē. **¶** Neq; deus cōditis rebus antiquior videri v̄z t̄pis quātitate: sed simplicis potius proprietate nature.

¶ Unde nō recte putāt. **¶** Sic p̄bia l̄probat quosdā qui abutebant vocabulo eternitatis. Secūdo docet p̄priū modū loquēdi sibi. Itaq; si digna. p̄rio facit q̄s dicit est sedo manifestat quōd t̄palia deficiūt a simplicitate diuine nature q̄s nititur imitari sibi. **¶** Dunc. n. p̄rio dicit dicitū ē q̄ eternitas nō solū dicit interminabilitatē. sed et simplicitatē. v̄z nō recte quidā putant q̄s cū audiūt vīsā eē platōi. mūdū nō habuisse initū t̄pis nec habiturū defectū. i. hinc hoc mō putāt mundū conditū fieri coeternū conditōri. Causa aut̄ quare nō recte putant est quia aliud ē duci p̄ l̄terminabile vitā cū q̄dā successivē quod plato tribuit mundo. et aliud est pariter. i. simul eīse cōplexā totā p̄ntiā vite l̄termina

bilis quod est propriū diuine mētis. Et q̄ aliq; diceret. Si mūdus nūq; incepit videt eē coeternus deo. Ad q̄s re spōdet. Qd̄ d̄ ē prior mūdo nō antiquitate temporis s̄ simplicitate nature. Unde dicit. Neq; n. deus v̄z videri āngior rebus p̄ditis quātitate temporis sed proprietate simplicitate nature. **¶** Notandū sicut patet ex lib. thimei. **¶** Plato voluit mūdū incepisse s̄ sine nō habere. et hoc idē arist. sibi i ponit in li. celi et mūdi. dicens q̄ solus plato generat mūdū. **¶** Quid est ergo quod dicit **¶** Doe. q̄ plato non posuit mūdū incepisse. Ad hoc dicit q̄ vō plato dicit mūdū habuisse initū itelligit q̄ habuit initium institutionis non autē temporis. sicut ponit exemplū de vestigio pedis. vt si pes ab eterno stetit in pulvere pes eēt causa vestigiū natura liter precedens vestigium licet non tempore.

¶ Dunc enim vite immobilis presentarium statum infinit⁹ ille temporalium rerum motus imitatur **¶** Cumq; eam effingere atq; equare non possit et immobilitate deficit immotum. **¶** Et ex simplicitate presentie de crefcit in infinitā futuri ac preteriti quantitatem. **¶** Et cū totam pariter vite sue plenitudinem nequeat possidere: hoc ipso q̄ aliquo modo nūq; esse desinit: illud q̄s implere atq; exprimere non potest aliquatenus videtur emulari: alligans se ad qualemcumq; presentiaz huius etī qui volueritq; momenti. que quoniam manentis illius presentie quamdam gestat imaginē quibuscumq; contigerit id prestat vt esse videantur. quoniam vero manere non potuit infinitum temporis iter arripuit. **¶** Eoq; modo factum est vt continuaret vitam eundo **¶** Luus plenitudinem complecti non valuit permanendo.

¶ Dunc cui vite immobilis. **¶** Sic manifestat quōd t̄palia deficiunt simplicitate diuine nature quam nituntur imitari. ille infinit⁹ motus rerū t̄paliū imitat̄ q̄t̄i p̄t. hunc presentariū statum vite immobilis. i. eternitatis. et cū cū nō poterit effingere. i. exprimere et equare. deficit ab ei⁹ immobilitate successivē acgrendo quod simul habere nō potuit et ex simplicitate p̄ntie decrefcit i infinitā q̄t̄itate p̄teriti et futuri. et cū nequeat possidere pariter totā plenitudinē vite sue hoc ipso aliquo mō nūq; esse desinit. videt aliquaten⁹ emulari illō q̄s implere nō p̄t. alligans se. i. status t̄paliū ad q̄ l̄cūq; presentia hui⁹ momentū. i. instantis. erigui. i. indivisibili. et voluerit. i. transitorū. que. i. p̄ntia instantis temporis gestat quandā imaginē manētis presentie. i. eternitatis. et prestat quibuscumq; cōtingerit vt illa esse videantur. Nam illa dicimus eē que sunt in presentī momento. quia vero nō potuit manere. i. presentia instantis. p̄pter naturā rei mobilis. ideo arripuit infinitū iter temporis p̄ successione. et eodē mō factū ē vt continuaret vitā eundo de vno esse i aliū cui⁹ plenitudinē nō valuit. i. potuit cōplecti p̄manendo.

¶ Nota q̄ infinit⁹ mot⁹ rerū t̄paliū quātū p̄t imitat̄ statū eternitatis. q̄ nō p̄t eū totaliter exprimere: q̄ stat⁹ t̄paliū est successivus. status eternitatis nō. et stat⁹ t̄paliū respicit p̄teritū et futurū. stat⁹ eternitatis nū p̄ns. tamē in hoc imitat̄ statū eternitatis: q̄ sicut eternitas nūq; deficiet: sic infinitus motus rerum temporalium nunq; eē desinit. et sicut i t̄pe est dare instans quod h̄z quandā imaginē cū eternitate. ita q̄ sicut in eternitate aliqd̄ dicit̄ ē. et sicut illa dicit̄ esse que sunt in presentī instanti. id status rerum t̄paliū h̄z nō possit imitari statū eternitatis p̄sentiale permanendo: t̄i ip̄s imitat̄ suā durationē successivē continuando.

¶ Itaq; si digna rebus nomina velimus imponere platonem sequentes: deum quidem eternū mundum vero dicamus esse perpetuum.

¶ Itaq;

Quia partibus eius, sic eternitas simul est cum toto tempore et cum omnibus que fluunt in tempore, ita quod totum tempus et quicquid est successiuum in tempore, est pars eternitatis, ut si possetur eternitas sicut centrum: et totum tempus sicut circumferentia tunc et circumferentia continue moueretur et pars toti succedat tamen in comparatione ad centrum uniformiter se habet. Aliud exemplum ponitur de aliquo qui vadit per viam et non videt homines post se venientes, sed ille qui de alta turri respiceret: videret totam viam et homines per eam transeuntes tam praecedentes quam sequentes, sic deus de speculo sue eternitatis respiciens omnia praeterita videt tam praesentia quam futura.

¶ Dic si dicas Quod euenturum deus videt: id non euenire non posse, quod autem non potest non euenire: id ex necessitate contingere: meque ad hoc nomen necessitatis astringas. Fatebor res quidem solidissime veritatis: sed cui vir aliquis nisi diuini speculator accesserit. Respondebo namque idem futurum cum ad diuinam notionem refertur necessarium, cum vero in sua natura perpenditur: liberum prorsus atque absolutum videri:

¶ Dic si dicas. Dic philosophia redit ad primam rationem superius positam: ipsam fortificando: ut formaliter soluat, et fortificat eam. Secundo soluit. Tertio solutionem declarat secundum se. Respondebo, tertia sibi. Due enim. Primo dicitur. Si dicas hic, scilicet obediendo illud non posse non euenire quod deus videt euenturum, quia tunc deus falleretur, quod autem non potest non euenire id ex necessitate potest contingere, et sic astrigas me ad nomen necessitatis: ut quaedam contingens aliquo modo esse necessarium. Ego fatebor rem solidissime veritatis cui vir aliquis accesserit eam concedendo, nisi speculator diuini, id est diuine nature. Tunc soluit obiectionem dicens. Si coartaueris me ut concedam aliquid necessitatem futurorum. Respondebo idem quod futurum est quo ad nos, cum refertur ad diuinam notionem cuius ipse est praesens, dico necessarium esse, scilicet necessitate conditionata, scilicet ratione praesentis, cum autem idem futurum perpenditur in sui natura ratione cuius habet futuritionem et indeterminatam in sui causa necesse est videri liberum. **¶** Nota dum quod sicut illud quod in se est contingens quando est nobis praesens ratione praesentis fortitur quandam necessitatem qua necesse est ipsum esse dum praesens sit, quia omnia sunt deo praesentia, ratione istius praesentis in ordine ad ipsam diuinam cognitionem fortitur quandam necessitatem: licet in sui natura prorsus videantur libera.

¶ Due sunt enim necessitates: simplex una: veluti quod necesse est omnes homines esse mortales, aliter conditionis, ut si aliquis ambulare scias esse ambulare necesse est. Quod enim quisque nouit: id esse aliter ac notum est nequit: sed hec conditio minime secum illam simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura, sed conditionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere voluntate gradientem quous eum tamen cum graditur incedere necessarium sit. Eodem igitur modo si quid providentia praesens videt id necesse est esse, tamen si nullam habeat nature necessitatem. At qui deus ea futura que ex arbitrio libertate proueniunt: praesentia contuetur. Hec igitur ad intuitum relata diuinis necessaria sunt per conditionem diuine notionis: per se vero considerata ab absoluta nature sue libertate non desinunt.

¶ Due enim sunt necessitates. Dic philosophia declarat so-

lutionem per quam distinctionem necessitatis, et eam applicat ad propositum. Secundo concludit ex praemissis simul stare quod aliqua sunt secundum se contingentia et incerta: que tamen eueniunt certitudinaliter inquam a deo praesentia. Secunda ibi, fient igitur proculdubio cuncta. Primo dicit. Due sunt necessitates, una simplex que est necessitas nature, sicut omnes homines necesse est esse mortales. Alia est necessitas conditionis ut si scias hominem ambulare: illum ambulare necesse est, quia quod quisque nouit, illud non potest aliter esse quam notum est, sed hec conditio, id est necessitas conditionata minime trahit secum simplicem necessitatem, quia necessitatem conditionis non facit propria natura sed adiectio conditionis. Nulla enim necessitas cogit incedere id est ambulare voluntate gradientem, id est ambulatorem. Quous eum tamen cum graditur id est ambulat. Hanc distinctionem applicat ad propositum dicens. Eodem modo si quid providentia diuina praesens videt illud esse necesse est, scilicet ea conditione qua prouisum est et qua ponitur sibi praesens, quous nullam habeat necessitatem nature sed deus ea futura contuetur tanquam praesentia, que ex libertate arbitrii proueniunt. Igitur hec relata ad intuitum diuinum sunt necessaria per cognitionem diuine notionis, per se vero, id est in sui natura non habito respectu ad diuinam cognitionem, ipsa non desinunt id est desinunt ab absoluta, id est a perfecta libertate sue nature. **¶** Nota dum secundum intentionem boetii ista ratio, quicquid est prouisum a deo necessario euenit necessitate conditionata, sed non necesse est absolute. Alii aliter solunt, quod illa propositio est vera in sensu composito: sed falsa in sensu diuiso, unde cum dicitur. Quicquid prouisum est necessario euenit, verum est in sensu composito: quia impossibile est prouisum a deo non euenire, tamen in sensu diuiso falsa est: quia euentus rei saltem contingentis in se non est necessarius.

¶ Sicut igitur proculdubio cuncta que futura deus esse praenoscit. Sed eorum quedam de libero proueniunt arbitrio, que quous eueniant existendo tamen propriam naturam non amittunt, quia prouidentiam fierent etiam non euenire potuissent.

¶ Sicut igitur proculdubio cuncta que. Dic philosophia concludit ex praedictis quod ista simul stant, quod aliqua secundum se sunt contingentia et incerta: que tamen certitudinaliter eueniunt inquam praesentia a deo. Secundo obicit contra hoc ibi. Quid igitur refert non esse necessaria cum. Primo dicit. Proculdubio cuncta futura sunt que deus praenoscit esse: alioquin falleretur diuina praedictia: sed quedam eorum proueniunt, id est praecedunt de libero arbitrio, ita quod quantum est de esse ipsorum possunt non euenire, unde subdit, que quous eueniant tamen non amittunt propriam naturam libertatis, quod prouidentiam fierent potuissent non euenire. **¶** Nota quod tota intentio boetii fundatur super hoc, quod aliquid libere futurum ex sui natura in comparatione ad praesentiam diuinam necessario euenit, et talis est necessitas conditionata, quia inquam praesentia est sic necessario euenit, sed non absolute circumscripta prouisione.

¶ Quid igitur refert non esse necessaria cum propter diuine scientie conditionem modis omnibus necessitatis instar eueniant. Hoc scilicet quod ea que pauloante propositi sol oriens et gradiens homo que dum fiunt non fieri non possunt: eorum tamen unum prius quoque quam fieret necesse erat existere alterum vero minime. Ita etiam que praesentia deus habet: proculdubio existunt. Sed eorum hoc quidem de rerum necessitate descendit illud vero de potestate facientium. Haud igitur iniuria dicitur

rimus. hec si ad diuinam noticiam referantur nec
cessaria. si per se considerentur: necessitatis es-
se nexibus absoluta. sicut omne quod sensibus
patet: si ad rationem referas vniuersale est: si
ad seipsa respicias: singulare.

Quid igitur refert. Hic obiicit contra solutionem & sol-
uit. obiectionem. Secundo contra illam solutionem obi-
cit. ibi. Sed si iniques. in mea &c. Obiectio in hoc consistit
Ex quo futurum contingens presertim certitudinaliter
euenit & necessario: non videtur esse differentia inter contin-
gens & necessarium. unde dicit. Quid igitur refert contingē-
tia & libere futura non esse necessaria. cui ipsa eueniant in-
star. i. ad similitudinem necessitatis. Sic soluit dicens. Ad
inter euentum necessarium & contingens hoc refert quod ma-
nifestam apparet per exempla que paulo ante proposuit. s.
quod sol oriens & homo gradens que dum sunt non fieri non
possunt. Et ita utrumque est necessarium sub conditione pre-
sentia. presentia enim necesse est esse dum sunt presentia.
tamen vnum eorum. s. sol oriens priusquam fieret necesse erat
existere. alterum vero scilicet homo gradens minime habet
necessitatem fieri antequam fiat. ita etiam illa que deus ha-
bet presentia proculdubio existunt propter necessitates con-
ditionis qua sunt preuisa euenire tanquam presentia. Sed
eorum que sic sunt preuisa hoc de rerum necessitate desit.
sicut solem oriri. illud de potestate facientium. scilicet bo-
minem ambulare. ex quo concludit. ideo non inuaria dixim?
hoc prius. quod illa que contingenter eueniunt si referantur
ad diuinam noticiam sunt necessaria. scilicet ex conditione di-
uine scientie. Si vero per se considerent ipsa sunt absoluta a
nexibus. i. a vinculis necessitatis. quod manifestat per si-
mile. sicut si id quod patet sensibus: referas ad rationem
tunc est vniuersale. si autem referas ad sensum tunc est sin-
gulare. **N**otandum quod si idem relatum ad diuersa potest
esse vniuersale et singulare: videtur similiter quod idem com-
paratum ad diuersa possit esse contingens & necessarium. **N**am
particulare habet rationem contingens & vniuersale rationem
necessarium. **S**ed videmus quod humana natura comparata ad
intellectum agētem abstractētem a conditionibus indiui-
duantibus. & comparata ad intellectum possibilem habet ra-
tionem vniuersalem. sed comparata natura humana ad sen-
sum qui particulariter comprehendit: habet rationem singula-
ris. **N**am vniuersale est dum intelligitur particulare vbi
sentitur. Similiter erit de futuro contingenti quod ipsum con-
paratum ad diuinam presentiam ad necessarium conditiona-
liter. in se autem consideratum habet se contingenter.

Sed si in mea iniques potestate situm est muta-
re propositum: euacuabo providentiam cuius que
illa prenoscit forte: mutauero. **R**espondebo.

Propositum te quidem tuum posse deflectere:
sed quoniam & id te posse: & an facias. quoue con-
uertas: presens providentie veritas intuetur di-
uinam te presentiam non posse vitare. sicut presentis
oculi effugere non possis intuitum quantumvis et in
varias actiones libera voluntate conuertas.

Sed si in mea iniques. Hic obiicit contra solutionem iam
dictam. & soluit illam obiectionem. secundo mouet dubi-
tationem ibi. Quid igitur. **P**rimo dicit. Tu obiicies con-
tra solutionem sic. Si in potestate mea est mutare propositum
meum. scilicet currendo et non currendo. ego euacuabo
id est frustrabo providentiam diuinam. cum ego mutauero
illa que prenoscit esse futura. ipse soluit dicens. Ego respō-
debo te posse deflectere. id est mutare propositum tuum.
sed veritas providentie illa intuet illud te posse. s. mutare
propositum. & an facias quod propositum mutes. & intuet quo
conuertis tuus propositum. ideo scias te non posse vitare diui-

nam presentiam sicut quantumvis libera voluntate te conuertas
in varias actiones tu non possis effugere intuitum presen-
tis oculi. **N**ota quod licet homo possit mutare propositum
suum per hoc tamen non effugit presentiam diuinam quod
deus illam mutationem prenoscit: posito enim quod deus
preuideret te cras iturum ad forum quantumvis possis non ire
& proponas non ire. non tamen non scis quod deus prouidet si
mul & propositum & potestatem non eundi. & mutationem
propositi & actionem eundi: & ideo non potes aliquo modo
effugere eius presentiam.

Quid igitur iniques. **E**x mea ne dispositione
scientia diuina mutabitur: ut cum ego nunc hoc
nunc aliud velim. illa quoque noscendi vices alter-
nare videatur. **B.** Ad inique. **P.** Omne nam-
que futurum diuinus precurrit intuitus: & ad presen-
tiam proprie cognitionis retorquet ac reuocat: nec
alternat: ut tu estimas: nunc hoc nunc illud preno-
scendi vices: sed vno actu mutationes tuas ma-
nens preuenit atque complectitur. quam compre-
hendendi omnia visendi presentiam: non ex
futurarum prouentu rerum. sed ex propria deus
simplicitate sortitus est. ex quo illud quoque resol-
uitur quod paulo ante posuisti: indignum esse si
scientie dei causam futura nostra prestare dicantur.
Nec enim scientie vis presentaria notione
cuncta complectens. rebus omnibus modum ipsa
constituit: nihil vero posterioribus debet.

Quid igitur iniques. **E**x mea ne dispositione scientia.
Hic mouet dubitationem dicens. Tu forte iniques. Quid
igitur contingat ex ista solutione: mutabitur ne scientia diuina
ex mea dispositione. i. ex mea variatione. s. cum ego nunc
velim hoc nunc aliud videam ne presentia diuina ex hoc
alternare. id est mutare vices suas noscendi. id est cognoscē-
di: ipse respondet. minime contigit hoc quod diuina scientia
mutetur. quod diuinus intuitus precurrit omne futurum &
retorquet illud ad presentiam proprie cognitionis cognoscē-
do omnia simul tanquam presentia. nec alternat. id est mutat
vices suas prenoscendi. id est precognoscendi nunc hoc nunc
illud. scilicet successive sicut tu estimas. sed manens liber a
mutatione vno actu preuenit. & complectitur tuas mutatio-
nes. quam presentiam comprehendendi omnia tanquam presentia
deus non sortit ex rebus futuris. s. ex propria simplicitate. ex
quo resoluitur. id est declaratur illud quod paulo ante po-
suisti. s. indignum esse si futura nostra dicantur prestare cau-
sam scientie dei. vis. id est virtus enim scientie diuine cun-
cta complectens presentialiter. ipsa constituit. id est imponit.
modum omnibus rebus. quod scientia dei est causa rerum. ipsa
vero nihil debet ipsis rebus quod nihil ab eis accipit sicut nos
accipimus scientiam a rebus. **N**ota si deus simul non
cognosceret ea que successive eueniunt in tempore: tunc scien-
tia dei esset variabilis. pro hoc cognitiones vnius succede-
ret cognitio alterius. sed quod omnia simul cognoscit tanquam
presentia ideo in sua scientia non cadit variatio: ut prius
nesciat esse alicuius & postea sciat. vel quod prius sciat hoc non
esse & postea esse. immo simul omnia cognoscit. & ideo si sit
aliquid non esse in vna differentia temporis mensurantis
rem & esse in alia differentia temporis.

Que cum ita sint: manet intemerata mortali-
bus arbitrii libertas. **N**ec inique leges solutis
omni necessitate voluntatibus premia penasque pro-
ponunt. **M**anet etiam spectato: desuper cuncto-
rum prescius deus: visionisque eius presens sem-
per eternitas cum nostrorum actuum futura quæ

tate scurril bonis premia malis supplicia dispē
 fans. Nec frustra sunt in deo posite spes preces
 q̄ que cum recte sint: inefficaces esse non possūt.
 Que cum ita sint: manet iteuerata mortalibus arbi. rē
 hic cōcludit ex premissis compassibilitatē liberi arbitrii
 cū p̄scentia diuina dicens. Que cum ita sint ut predictus
 est manet libertas arbitrii iteuerata. i. incorrupta. Nec
 leges proponit hominibus penas et premia inique. id est
 iniuste voluntatibus nostris solutis. id est liberatis ab om
 ni necessitate. manet etiam immobiliter deus prescius cū
 etorum. et presens eternitas sue visionis concurrat cum fu
 tura qualitate. s. bonitate et malicia nostrorum actū dispē
 sana. id est distribuens bonis premia et malis supplicia.
 nec frustra sūt posite preces et spes in deo. que nō possūt eē
 inefficaces cum sint recte. C. Nota ex quo propter liberū
 arbitrium possunt res sic et aliter enenire non iniuste hōis
 premia et malis supplicia proponūtur. nec spes et p̄ces fru
 strantur. frustrarent autem omnia hec si omnia vinculo
 necessitatis vitent sicut patet ex dictis.

Quer lamini igitur vicia: colite virtutes. ad rec
 ctas spes aim subleuate. humiles preces in excel
 sa porrigite. Magna vobis est: si dissimulare
 non vultis: necessitas indicta probitatis. cuz ante
 oculos agitis indicis cuncta cernētis.

¶

Quer lamini igitur vicia. colite virtutes. ad rectas spes
 Dic philosophia subiūgit exhortationem vtilem dicens.
 Ex quo sic est q̄ non estis coacti necessitate ad faciendum
 aliquid. sed manet in vobis libera voluntas. Ideo auerfa
 mini. id est spernite vicia. ne per ea iuste incurratis penas
 colite. id est exerceite virtutes. pp̄ quas merita cōsequami
 ni. subleuate animū vestrū ad rectas spes que in veras bea
 titudinem tendunt. porrigite in excelsa. s. ad deum humi
 les preces. et hoc merito faciatis quia si non vultis dissimulare
 auertendo animum vestrum ab his. tunc magna
 vobis est indicta necessitas probitatis. id est virtutis. q̄ il
 lud quod agitis non potest latere illum qui est iudex actū
 vestrorum. vnde subdit. Cum agatis ante oculos. id est cū
 actiones vestre sint in prospectu iudicis cuncta cernētis.
 scilicet dei. C. Nota vicia sunt spernenda. q̄ reddunt homi
 ninem seruilem. Nam qui facit peccatū seruus est pecca
 ti. Et Seneca dicit. Si scirem deos peccata ignoscituros
 et hoies ignoraturos: adhuc propter vilitates peccati pec
 care erubescerem. Virtutes autem sunt collende: quia vir
 tus est que habentem perficit et opus eius bonum reddit.
 Recte spes recte preces sunt deo porrigēde. quia his deo
 coniungimur et ipsum alloquimur. et si nō dissimulamus
 negligendo predicta: magnam virtutis necessitates nobis
 indictam et promissam inde consequemur quoniam omnia
 que agimus sunt in prospectu dei cuncta cernētis. Sicut
 enim scribitur ad Habreos quarto. Omnia nuda et aper
 ta sunt oculis eius. qui est deus benedictus in secula secu
 lorum. Amen.

Quicquid Torquati. Severini Boetii viri nominis celebri
 tate q̄ memorandi: tertus de philosophie consolatione
 cum editione commentaria beati Tomē de aquino ordi
 nis predicatorum.

finit feliciter

In diui. Severini. Boetii de scolarium. disci
 plina cōmentarium feliciter incipit.

Quis hominē nexū
 fore dei et mundi. Mer
 mes ipse p̄boz pater ad
 Esculapm̄ scribes iā lō
 ge et status est: eo q̄ intel
 lectū diuinum in se h̄z p̄
 quē aliq̄ supra mōduz
 ita eleuatur ut ēt mundi
 mā sequat cōceptiones
 eius. Et hoc in opte na
 tis potissime videm⁹ bo
 minibus. q̄ suis anima
 bus agunt ad corporum
 huius mōdi transmuta

tionem: ita ut miracula facere dicant. Et id in ea p̄te hō
 ipse ad dei imaginē factus: q̄ mōdo ipso necitur. nō mun
 do subicit sed preponit ut rector ac gubernator. Et hoc
 Dauid ille iustus p̄ salmoz libro nouerat cū dixit. Ad
 iuisti cū paulominus ab angelis. r. Oia subiecti sub p̄
 dibus eius. Nō equidē tunc maxime fieri liquet cū do
 ctrinis discipliniscq̄ in mentis culmen trahitur: ibiq̄ in
 arce constitutus veluti specula corp⁹ hoc mortale. qd̄ ani
 mam aggravat respicit dirigit et gubernat. Quas ob res
 non abre estimandū putatur ut hoies plus ceteris arte et
 ratiōe degentes naturaliter domini. et rectores aliorum eri
 stant. Verū tñ si vel per electiones aut inclinatiois irrefre
 nate affectū hō ipse mundo se inferiorē fecerit iā q̄si bono
 re humanitatis erutus ac si tandē in aliarū terga ferarum
 se transformans proprietatem bestie accipit. Sic per con
 cupiscentiam porcus efficitur p̄ iras canis: per raynā leo.
 perq̄ alia et alia in aliarum bestiarum transmutatur nam
 Et hanc transmutationem p̄ plato ipse secundā animoz
 incorporationem dicebat. At q̄ nedum hanc mentis alte
 rationē putandū ē. verū qui sic mundo inferiorē se fecerit
 necesse est: ut etiam ab expressa membroz speciez rep̄
 sentatione quomodolibz abducatur. Et quo fit vti Aristo
 teles inquit in ethicis: q̄ laborantes in passionibus vene
 reis et crapule maxime secundū corpus alterantur. Et hu
 ius signum est animalia multū coeuitia cito senescere: plu
 resq̄ gula q̄ gladio interire. Et laborandū ergo totis vi
 ribus totoq̄ conamine ne ipsi concupiscentis atq̄ indi
 gnationum affectibus homo ipse imago quidem atq̄ spe
 cimen sui creatoris mentis ab arce detrahatur. vt sic mun
 do inferior fiat sed perturbationes illas: quas greci pate
 dicunt. concupiscentias. s. atq̄ inclinationū affectus aut
 eradicet et extirpet: vel saltem frangat moderet: regat: et q̄si
 infrenes equos quibusdam rōnis ipsi lupatis: vt ita dicā
 coherceat. vt quod fragili caduceoz nature negatum extat
 magni p̄ocratis exēplo studio atq̄ disciplina consequatur.
 Dni nēpe discipuli. Sicuti Aris. ait: atq̄ post eū Al
 bert⁹ magn⁹: cū iā ei sanctissimos mores diuināq̄ sapien
 tiā miraretur vice quadā p̄ dilemonio phisonomo ypo
 cratis ymaginē ad iudicandū hominis mores detulerunt
 Quaz cū philemon arte insperisset atq̄ membrū mēbro
 comparasset. vinqz signorum naturalium: que supra
 corpus et animā significare claruz est. cautius aduertisset
 pronunciauit q̄ vir luxuriosus esset deceptor atq̄ coitus
 amans. Illis vō indignatibus atq̄ p̄ dilemonē inculpā
 tib⁹ qm̄ de optio viro. cui vir nā siles efficere posset: tanta
 cōsulcia p̄nūciaisset: iudiciū yocrati dūlerūt. yocras autē
 motum suoz atq̄ inclinationum cōsciuz p̄ dilemonē
 vera protulisse cōfessus est. verū ex p̄bie amore atq̄ bone
 statis cōcupiscentias sui cordis se vicisse dixit. et sic qd̄ natu
 re negati fuerat per p̄biam accepisse. Quā quidē nil aliud
 fore. Aristot. docuit q̄ victoria atq̄ concupiscentiā absti
 nētiam. p̄ lato autē donū dixit optimū: quo ad bñ dīcēz
 viuendū nil melius excogitari posset. Tullius vero inuen
 tum decorum

tum deoz referrebat et item alius omnium disciplinarum parentez atqz vite ducis alumina dixit: ad qua baud facile sine disciplinabilitate: qua homo plus ceteris animabus prestare debet peruenire contingit. Id est ob res. Severin? Boetius ad martiani rogatum atqz erudiendorum perfectum librum edidit. cuius institutus veluti quodam duce methodo atqz tramite quilibet in vberissimum pbic campuz a cunabulis. ut aiunt. propensius perducatur. Ad libri autez serie prius qz deueniat auctorum more ea premitenda sunt que cum suscepti operis elucidant. titulum declarant. intentionem actoris. atqz pbilosophie partem cui liber subordinetur demonstrant. Circa primum igitur quum nihil sit: ut in plato in thimico censuit: cuius ortum non legitima causa et ratio precedat. cause libri quatuor enumerande sunt finalis. s. prima que in intentione ponitur. formalis. efficiens: et materialis. Materialis que et subiectum dicitur. eo qz circa ipsam actoris versatur intentio. est aptitudo recipiendi doctrinam a docente. Circa hoc enim versatur Boetii intentio ut erudienduz apum reddat ad doctrinaz preceptoris recipiendam. Causa finalis quoqz que etiam utilitas libri dicitur est erudiendorum utilitas: que est ut perfecto hoc libro a rudibus ipsi suis institutis ad veritatis pbice cognitionem perducantur. Causa efficiens duplex est mouens et mota. Mouens quorundam opinione ad martianus capella qz et libri nuptiarum mercurii et philologie conscripserat. quemqz et Boetius in consolatu pbilosophico in scribendo secutus fuisse dicit sed in hoc parte momenti habere arbitrandum est: cum martianus ipse tanta doctriua atqz scribendi copia pre ceteris doctus euaserat ut si quid describeret dum ad scolarium utilitatem conspiceret non subrogatus quempiam sed seipsum opus ipsum subiturum non dubitasset. verumtamen est: ad martianum quendam quicumqz ipse sit Boetio in caru eadem hoc opus inuisisse quemadmodum et libris problemis luculenter innotescit. inquit enim Vestra non ut intentio. sc. vestris martiane petitionibus tentabo acquiescere. et hec causa mouens atqz suscepti operis esse poterit. Causa autem efficiens mota est ipse Boetius ut in ipsius libri titulo statim subiungitur. s. causa formalis libri huius sicut et alioz librorum duplex est. vna enim est forma tractandi: alia forma tractatus. forma tractandi in modo consistit procedendi et hic modus diffinitiuus est diuisiuus atqz exemplor positiuus: quemadmodum intuenti libri perfectus clarus innotescit. forma vero tractatus est libri diuisio in capitula: atqz capitulorum in suas partes. et partium in particulis. Et hec de causis libri sufficiant. Nunc de libri titulo diuisius innotandum est. vbi notandum. Titulus est brevis annotatio eorum que diffusius in sequenti opere continentur. Et de ta titan quod est sol vel illuminans quasi titan. quum libri illuminat atqz sequentia declarat. Titulus ergo libri hic est. Aulii. Adanlii Severini. Torquati. Erconsulis. Patri clis Ordinaris. Boetii viri illustris de scolarium disciplina liber feliciter incipit. Sed forte querat aliquis que tor noia Boetio ipse nant. ad quod respondendum est quum consuendo romanorum fuit auoz noia sibi ascribere. uel quod ob honorem et laudem hec sibi imponunt. Dicit ergo auit? a romano quodam eius nominis. vel auitus quasi inuictus ab a quod est sine et uicos victoria. vici enim minime potuit: neqz enim vnquam in prosperis elatus se nouerat neqz deprimus in aduersis. semp enim equo animo se habuit veluti sine vitupio tetragonum quod vbiqz plicia recte stat. sic et Boetius nec amore nec ideo vinci poterat. quod et ipse testatus est lib. primo pro sa quarta consolatus pbici est inquit: nunquam a iure ad iniuriam me quicquam detraxit. Adanlius a manlio romano sui generis dicitur est. Torquatus a torquato eadem ratione. Severinus a seueritate. seuerus enim fuit cum Theodorico regi gottorum ob rem saluandum publicam se opposuit pro quod papie in exilium missus multo cruciatu verabatur sicut et ipse tangit in libri huius principio cum dicit et inbumani regis cruciatu corrosus. sc. et plenius in lib. de consolatione pbice. que ut cruciatu sui miseriam deplangeret. ad hoc aptissime conscribebat.

Erconsul vero fuit quod vnus ex consulibus romanis. vel erconsul quod extra consulatum positus. Patricius quod vnus ex patribus qui populo romano senatusque presuerant qui patresque scripti dicebantur eo quod eorum nomina literis aureis in capitulum scribebantur. Ordinaris quod tanta more atqz sapientia propterea excludit ut et cuilibet ordini dignus putaretur. Boetius vero dicebat a boet quod adiutor sonat discus for publicaz rationu ut vult glo. in l. Boeto. L. de tabularis. libro. r. et hinc Boetius nomen cepit quum fuit coadiutor ad publicas rationes discutiendas ut dicit Joan. de platea in dicta. l. Boetos. Hec ergo nomina vel agnomina. aut cognomina. Boetio attributa sunt aut cognatione aut amicitia aut certo euentu necesse est sicuti et reliquis romanis nominum pluralitas attribuebat sicuti. Ad arc? tul? et cicero. Ad Virgili? Adaro sc. Ad dicitur de sebo larium disciplina ut actoris insinuetur intentio. Cum enim vidisset ipse Boetius innumeros pene erudiendos preter modum ordinem atqz regulam ad doctrinam anbelare et ea propter minime doctos euadere ipse felicitatis misertus utilitati rudium ut tante inordinati obuiam iret modum atqz discendi formas instituit in hoc libro in quo ipsis rudibus primo prima clementia ministranda censuit. ad ultos discipline magistratuzqz subiciendos commonuit. elatos reprimit. proficientes sagaci prouisione refouet. p uilos magistratuzqz venerabiles reddit atqz tandem ipso rum magistrantium statum erga subditos concludit. Subditur in titulo feliciter incipit. feliciter tam ea felicitate que summum bonum est. que infortunio bonis consistit. Est enim liber iste gradus atqz scala qua in cognitionem veritatis peruenitur que est sapientia qua adepti omnia bona sunt fortune que animi pariter cum illa adipiscuntur ut Salomon ipse testatur. Postremo autem cui parti pbice subordinetur videndum. subordinatur autem pbice quia de moribus discipuli erga magistrum loquitur quod ad etibicam reducitur. Declarata ergo sunt hec quinqz si recte considerabis que actorum more in librorum principis frequenter recitantur et in his metris comprehenduntur. Utilitas titulus intentio parsque pbice. Quatuor ac cause rez tota perficientes qua de re ad litteras accedam?

Vestra nouit intentio de scolarium disciplina compendiosum postulare tractatum: utinam a spiritus mei paritate: prout facultas suppetit: ingeniumque decluitas: erumnarumque tenacitas amicis vestris. Ad martiane petitionibus tentabo a quiete scere. Et licet duplici genere commentorum sicut impeditus non tamen omnino diuerforuz. in quibusdam Aristotelis: nec non aliorum philosophorum editiones: proprioque attenuatus studio: et inbumani regis gottorum cruciatu corrosus: pbilosophico me preueniente consolatu. extremaque profunda trinitatis perspicatione permollit?

Vestra nouit intentio. sc. Presens liber Boetii qui est de scolarium disciplina prima sui diuisione in duas partes diuiditur scilicet in problemium et tractatum. tractatus incipit. ibi cum igitur indideret. Problemium in tres partes diuiditur. In prima ponit intentionem suam atqz intentionis causam subiungit. In secunda ordinem viciorum in hoc opere seruandum premitit. In tertia modum procedendi ponit. secunda ibi. In primis prima. sc. tia ibi. Hec autem. Prima pars in duas diuiditur. In prima facit quod dictum est intentionem suam ponens. In secundo causam intentionis assignat ibi. quid enim gymnasiorum. Prima iterum in duas. in prima facit. quod dictum est. In secunda arrogantiam occultat ibi. O utinam.

Prohemium

Et dicit Boetius. **C**Omarciāne in hoc beniuolentiam caprat ipsum proprio nominando nomine. vestra intentio nouit postulare id est petere tractatum compendiosum. i. breues et uilem et hoc ad differentiam dispendii dictum est quod prolixum et inutile censetur. Notaturque in hoc auditorem ad docilitatem ex doctrinae compedio de scholarii disciplina. id est discendi norma et in hoc auditorem attentum reddit ex doctrinae utilitate. Et sic in hac parte tria facit beniuolentiam caprat. ad docilitatem hortatur. atque attentionem auditorum suscitatur. et sequitur. O utinam subaudi illud postularer a poruitate mei spiritus id est ingenii. ueritat enim in hoc arrogantia. Tunc Boetius scribendi omnes acceptas dicit. Paruitate mei ingenii non obstante ego Boetius tentabo acquiescere. id est cōdescere amicis. id est amabilibus tuis petitionibus. et hoc pro ut id est in quantum facultas. id est sapientia mea. suppetit id est subministrat et in quantum uoluntas. id est uoluntas ingenii mei. quod pro et. tenacitas id est uiricies vel compasio erumnarum mearum id est calamitatum mearum subaudi suppetunt. h. pro quibus sum impeditus subaudi sic ut id haud facile efficere possis duplici genere id est maneris commentorum hoc est quorundam librorum expositorum tamen non omnino id est penitus diuersorum commentorum dico in quasdam editiones id est compilationes Aristotelis illius peripatetici et aliorum philosophorum eas subaudi exponendo ac quasdam e greco in latinum transferendo. quod pro et h. sum attenuatus. id est uiribus exhaustus proprio studio ut sic uix promissis vacare possim. et h. h. corosus. i. attenuatus. et transumptiue loquitur. nam conuolare proprie est dentibus dilaniare. cruciatu. id est tormento inhumani id est crudelis regis gottorum scilicet theodorici. et hoc philosophico consolatu. id est libro quem de consolatione philosophiae ediderat perueniente. quod pro et h. sum permolitus. id est attenuatus extrema. id est summa perspicatione. id est subtilitate et finitatis. profunde. id est alte quo ad intelligendum. quasi dicat licet omnibus his supra vires impediar nihilominus quam tanta uis est inter nos amicitiae ut nihil tuarum petitionum tibi negare queam propterea tuis petitionibus acquiescere tentabo. **N**otandum Boetius librum suum nominat de scholarium disciplina. unde inter disciplinam et facultatem hoc interest quoniam disciplina a discendo dicitur quod scientiam recipere sonat: quare disciplina in discipulo est. doctrina uero in magistro. facultas autem est scientia vel professio in utroque. disciplina et doctrina in motu sunt facultas in quiete. **N**otandum circa hoc quod dicit licet duplici commento. Boetius intelligens homines uerum sibi ipsi fore natos sed amicis et patrie atque communi omnium utilitati. sic nempe diuinus ille Plato archetam tharentinum monuit ut non solum sibi natum se memineret sed patrie et suis ut periclitata pars sibi relinquatur. quod prospiciens. Boetius ut posteris memoriale quoddam eternum post se relinqueret: nunc in philosophorum libris exponendis. nunc in grecis codicibus ut latine nobis coram loquerentur transferendis. nunc etiam in propriorum traditione dies noctesque expluit qua in re tanto nisu tantaque lucubratione indies tenebatur ut materiam suae criminacioni daret. Dum enim studio atque exponendorum librorum commentariis reliquisque omnibus que ad hec attentent sedulo vacaret: moris sui exiti ut hominum confortia fugeret atque in bibliothecam quam domi proprie constituerat refertissimam se reciperet. quas ob res morum suorum emullos demonibus alloquentem falso criminabantur ad instar magni Socratis. de quo et Apulegius impune opinatus est quod familiarem decum haberet sibi obsequentem de quo et librum eddidit quem de deo Socratis intulauit a qua criminacione se excusans Boetius libro primo de consolatione prosa quarta philosophiam ita alloquitur. Atqui et tu insita nobis omnium rerum mortalium cupidinem de nostri animi sede pellebas et sub tuis oculis sa-

erlegio pbas locum esse non erat. insilabas enim auribus cogitationibusque quotidie meis pictagoricum illud. deo non diis seruendum nec conueniebat uilissimum me presidia spirituum captare quae tu in hanc excellentiam componebas ut consimile deo faceres. hec ille. **N**otandum ingenium est interior uis animi quo sepe inuenimur que ab aliis non didicimus dictum quasi intus gentium scilicet a natura. **N**ota eruna. i. miseria inopia calamitas. Et dicitur ab e. et rumen quasi extra rumen. i. cibum. Ideo erunofus. Item commentum est plurium studio uel doctrina in mente habitorum in unum collectio et hinc quilibet liber potest dici commentum: sed in nostro usu commentum dicitur liber expositorius. i. qui deseruit expositioni sententiae alicuius libri et non constructioni litterae et hinc hoc potest sic diffiniri. Commentum est serpositio uerborum iuncturam non considerans sed sensum.

Quid enim in gymnasio exercitu lucidius quam in artificiali et naturali progressione debita cognitio et quam uirium intelligentie gradualis exhibitio. Eloquentie enim partes decenti artificialium et naturalium processu et perspicua intelligentie comprehensione nouimus stabiliri.

Quid enim in gymnasio. In hac parte. Boetius assignat causam intentionis suae atque suscepti operis. primo enim dicit quod non obstantibus impedimentis tum studio rum atque erunarum multimodis. se uelle iniunctus onus aggredi. posset quibus huiusmodi causis scilicet aut ut satisfactat causas reddit. Et duo facit nam primo causas intentionis atque suscepti operis explicat. secundo causam ipsam confirmat. secunda ibi eloquentie enim. Dicit ergo primo ante proponendo isto modo. quid enim pro certe. est lucidius id est splendidius qua propter et uilius in exercitu. i. exercitatione gymnasio. i. studiorum et transumptiue loquitur quod debita cognitio in ipso discipulo scientis doctrinis erudiendo in progressionem. i. profectu artificiali. et hoc quo ad artes et doctrinas. et naturali hoc quo ad mores studio conformandos. Aliter etiam exponitur ut ad duplicem ordinem ista referantur. scilicet ad ordinem doctrine quo a commentariis ad specialiora procedatur hinc quod dicitur est primus philosophorum: inata nobis uia est procedendi a communioribus ad specialiora et ideo dicit artificialium. quod autem subitum est naturalium quo ad ordinem nature dixit quo a specialioribus ad uniuersaliora sit processus. ea enim que nobis ignotiora sunt nature notissima esse dicuntur. quo fit ut seculo metaphysice dicitur. Sicut se habet oculus nitico-racis ad solis lumen sic se habet intellectus noster ad ea que manifestissima sunt nature. Deinde legitur in textu. et insuper quod est lucidius in ipso magistratu quam exhibitio. i. subministratio gradualis. i. bene ordinata. uirium intelligentie. scilicet doctrinarum quasi diceret nihil. Et huius rationem subiungens inquit enim pro quia supple nos. Boetius nouimus stabiliri. i. firmari partes eloquentie in processu. i. ordine atque modo debito naturalium et artificialium. similiter etiam in comprehensione perspicua. i. subtili intelligentia doctrinarum

Notandum quod intentio Boetii fuit ruditati erudendorum obuiare atque eos ab ignorantie nebulis ad apicem scientiarum transducere. Uerum quod modus ordo atque regula in hoc potissima fore noscuntur iuxta illud. Est ordo summa line sapientis in arte. et item Oratio est modus in rebus sicut certis ueniunt fines. Ultra quos citra que nescit consistere rectum. ideo Boetius opus hoc scribendum assumpsit in quo modum atque ordinem tradit quo quisque facilius inculmen scientiarum eleuatur ibique constitutus splendidus celebris atque gloriosus stabilitur. **N**otandum gymnasio pugna uel luta dicitur. Et dicitur a gymnos. i. nudus. quia nudi talibus in ludis fuerunt exerceri. inde hoc gymnasium locus in quo talia quondam fiebant et hinc facta transumptione studium scholarium atque magistrorum

rum gymnas dicitur atq; locus studii gymnasium & quam
doq; ipsum studium dicitur vt in propheta . quia sicut oi
palestra corpus sic i studio animus exercetur . & inde acci
dit ut omnium pene artium exercitium vel locus exerci
tium gymnasium dicatur vt schola . & vt quidam dicunt gym
nasium grece latine exercitium dicitur . Notandum inter
intellectum intelligentiam atq; intelligibilitatem hoc in
terest . Nam intellectus proprie vis anime est comprehen
sua incorporearum substantiarum formis subtractarum
vel formarum circa eas . Intelligentia vo vis est anime q
aspirat vt aliquid circa diuinam substantiam comprehen
dat . Intelligibilitas vo vis quedam est anime omnium
formarum in quadam simplicitate complicata absq;
ordine naturali vel temporalis & tali modo solus de⁹ com
prehendit res quia eas omnes vno intuitu absq; successio
ne dicitur comprehendere .

In primis ergo prima . s . puerorum oblectamé
ta sunt prelibada . Secundo videlicet quas adul
torum elatio magistratui subiicienda sit & disci
pline connectanda . Tertio de eorum elatione
reprimenda exemplorum comédatione distin
cte exponendo . Quarto de scholarium sagaci
prouisione eorumq; graduati statione . Quinto q
liter scholarium venerabilis ac sincera deuotio
ad magisterium proferenda sit . Sexto de magi
strantium norma trinaq; distiutione statusq; erga
subditos modoq; docendi precognito

In primis . Hec est secunda pars principalis . huius
problemis in qua postq; intentionem suam atq; intentionis
sue causam explicuit . nunc ordinem suscepti operis & quic
quid in toto libri processu . peragendum sit luculenter in
nuat . Et diuidit hanc partem in sex partes . In prima monstrat
quid in primo capitulo pertractandum sit . In secunda qd
in secundo & sic de singulis . secunda ibi . secundo vs . tertia ibi
tertio de eorum . quarta ibi . quarto de scholarium . quinta ibi
quinto qualiter . sexta ibi . sexto de magistratuum . & . Et vi
dit q; in primis . i . in primo caplo oblectamina alias e oble
ctamenta . i . documenta leuia pueror; sunt prelibanda . i . p
tractanda vel pmitenda . Et rōnem huius ponit Albert⁹
super illo primi libri phisicorum cum dicitur q; pueri pri
mo appellat omnes viros patres &c . qm ipsi pueri cerebrū
hnt humidum ac frigidum sic q; rerum sensibulum diffe
rentias minime capere possunt . sed cum cerebrum in eis
magis exsiccat tunc in eis cognitio magis erit nota qre
a facilioribus & edioribus inchoandum erit ordine ipso
doctrine & transeundum ad viciiora & ad specialiora .
hec enim via nobis innata est primo phisicor; secundo vo
videlicet hoc est in secdo eplo qualiter elatio . i . supbia adul
torum idest etate iam maturorum est subicienda . i . suppo
nenda magistratui & connectenda . i . coniungenda disci
pline . Elatio nempe atq; superbia discipulum nullo modo
studere permittit . cum sapiens dicat . In malinolam aiam
non introibit spiritus sapientie . & hic in tertio capitulo do
cetur de reprimenda . i . corrigenda elatione eorū . i . adulto
rum & hoc exponendo distincte . i . succinte comédatione
exemplorum ad propositum comprobandum . quarto aut
caplo supple tractabitur de sagaci . i . prouida prouisione .
i . rerum exteriorum sine quibus difficulter philosophari
contingit pp quod & sacerdotes in egypto vt . Aristo . in
metaphisicis testatus est acquisitis rebus necessariis p
pter admirari primo inceperunt philosophari . Quinto
supple capitulo determinabitur qual ter venerabilis . i . ho
norabilis ac sincera . i . pura . deuotio . i . intentio scholarium
est proferenda . i . exhibenda vel offerenda ad magisterium .
Sexto . i . vi . capitulo tractabitur de norma magistrantium
q; pro . i . trina diuisione . i . partitione magistrorum . q; pro

1 . de statu ipsorum circa subditos . & hoc precognito . i . psci
to modo docendi . i . informandi . Nota sagax omnis ge
neris idem est quod ingeniosus prouidus astutus & psci
tus futurorum . inde sagacitas . Item sincerus sincera sin
cerum vel sinceris in eodem sensu . i . sine cere . i . purus cō
stans mundus sine vitio vel labe & producit e . vnde Ora
tius in eplis in fine secunde epistole . Sincerus nisi sit vas
quodcumq; infundis acescit . Item Virgilius in moreto .
subcidit sincera foramibusq; liqē . emidata ceres & cetera

Hec autem ad intelligentie cognitionem susce
pimus peragenda primum modū tractandi fe
re omittentes : nunquā leuori stilo perusi : qm in
maiori parte pro rudibus informandis est execu
tio & tanto lenior dilucidandi debet esse trāslatio

Hec autem ad intelligentie cognitionem . Hec est tertia
pars principalis . huius problemis in qua Boetius modū
pcedendi in hoc libro pmitit . Et diuiditur i duas partes
In prima facit quod dicitur est . In secunda causam dicit al
signat secunda ibi . Qm in maiori &c . Et dicit sic . autem
pro certo nos Boetius suscepim⁹ hec supradicta . perage
da . i . perficienda ad comédationem intelligentie . nos in
quam omittentes fere . i . totaliter modum primum . i . per
nos obseruari solitum . tractandi . i . scribendi . nūq; . i . nul
lo . i . p . perusi leuori . i . planiori stilo . i . modo scribendi . qm
& hic causam dicit assignat . q; executio subaudi presentis
operis pro maiori parte est pro rudibus . i . indoctis . infor
mandis . i . instruendis quo calle ad scientiarum apices va
leant pertingere . subaudi capropter hec trāslatio alia lit
tera habet trāslatio dilucidandi . i . declarandi hanc se
mitam atq; callem erit tanto lenior . i . planior .
Notandum in litera comitē color rhetoricus qui vocat lepos
Et est ad aliquam singularem personam per verbum plu
ralis numeri causa honoris vel ornatus facta locutio : vt
Cicero scribit . nos Boetius suscepimus hec peragenda

Sunt problemium .

Sequitur tractatus . Caplm . i .

Cum autē indiscreti & impotentis septen
nis infātia ducitur ad imbuendum : ca
nendum est : ne membrorum indecens
sit dispositio vt pote integraliuz : et ae
ris intemperies vtpote cōstringentis hyemis ob
tusitas : & comburentis estatis profunditas peri
culi generet incrementum .

Cum ināsi retē &c . finito pbemio consequē
incipit tractatus . In quo ea que in pbemio
pagēda promiserat : nūc ordinate exequit . Et
diuidit totus tractat⁹ in . vi . capla . in quoz pri
mo ostēdit q; manente rudēs atq; indiscreti ad
discendum introducant⁹ In secundo quo scholares ipsi
magistratui subiiciant⁹ . In tertio quo elatoz superbia cō
pescat⁹ . In quarto . q; liter scholaribus ipsis per res extero
res quaz fortuna est dñia sagaciter prouideat⁹ . In quinto
qualiter scholarium sincera deuotio ad magisterii cellitu
dinem subuebat⁹ . In sexto magistrantium norma plenius
edocet⁹ . scdm ibi . Vitis autē scolarium rudimentis . tertius
ibi . Cum autē discipulus . quartum ibi . Via siquidē . quintū
ibi . Cū ad magistratus . sextū ibi . Expeditis autē his . & hec
totius tractatus cōpctentior censet fore diuisio . Constat
enim Boetiū ipm in pbemio hoc ordine diuisisse q; uis
plertq; existant qui totalem ipsum librum tribus partib⁹
arbitrentur partiendū Capitulum autē primum quod ē
de primeua rudium atq; indiscretor; introductiōe i duas
partes diuiditur . In quaruz pma de his q; circa exteriora
introducenda videlicet circa corpus atq; corpori adiacen
tia attenditur tractatur . In secunda vo de his q; circa aim
atq; animum exornantia & fouentia vt sunt doctrine & sciē

clausit. **C** Nota circa hoc qd dicitur canicula. Duplex in celo canis est maior & minor. Maior alio nomine dicitur Sirius & habet in forma stellas. scilicet extra vo. ii. Minor autem canis nomen stellarum. z. Cum vo sol canem maiorem intrat calor duplicatur & egritudines in humanis corporibus generantur quibus ad exitum multi pereunt & ab hoc cane dicitur caniculares dicitur. Et de hoc Persius inquit. iam sicca canicula menses excoquit. & in hunc canem licentia poetica fingitur bicar caniculam fuisse mutata. **C** Notandum qd lepra est morbus consimilis corripes figuram & formam & compositionem membrorum & sic finaliter ipsum continuum soluens pueniens ex materia melancholica dispersa per totum corpus. Et hec autem introducit ab vtero aut post. Si ab vtero hoc est qd generatus est tpe menstruorum aut qd filius est leprosi: aut qd leprosus concubuit cum muliere pgnante. Si post vterum hoc fit esse: quia aut aer est malus & corruptus pestilentialis aut continuauit cibaria melancholica. scilicet lentas & alia legumina & carnes melancholicas ut vulpes vris & apri etc. **C** Notandum est qd Ictericia est vniuersalis defecatio cutis sicuti morphea est defecatio cutis maculosa. sed tñ differunt in hoc qd morphea est pp errorem tertie digestiue: hec tertia pp errorem secunde. Et sunt tres eius species. scilicet citrina viridis & nigra. & hunc morbum frequenter ydropis sequitur qd est error virtutis vnitue in toto corpore sequens mutationem virtutis digestiue in epate. & ita ydropis est error virtutis digestiue in epate. & Itē loripes. i. claudus habens pedem tortu ad lori similitudinem vel habens pedē lignēū loris alligatū de quo Iuuenalis loripedē recti? deridet chiopē albū. Item gibbū. i. strūa h̄ iteret. nā strūa i pectore ē: gibbū i dorso vñ Iuuenalis. strumosa. atqz vtero parit gibbos tumētē.

C Libariorum autem mediocritas sit facultas. Potus autem sit tenuis eiusdemque parcitas. Vestium autem similiter absit penuria.

C Libariorum autem. In hac parte Boetius tractat de his que circa iam nouiter introductū respicienda sunt. scilicet de cibis ciborum potus atqz vestimentorum ministratio & s̄ in generali. In tertio autem capitulo magis specialius. & dicit autem pro certe facultas ciborum sit mediocritas. scilicet ne qz habundans neqz deficiens. potus i autem tenuis supple sit. qz p̄ & parcitas. i. modicitas eius & penuria. i. carētia vestium absit. **C** Notandum qd natura p se non est sufficiens ad speculandum sed oportet cibum & potū & reliquū famulatum preestitere. sed hec nullo modo excessiua: cuius natura modicis minimisqz contenta sit libro secundo de consolatione p̄bie prosa quinta. Tolleranda ergo fames est vt inquit Seneca. scilicet epistola nostram tollerauerūt qdā in obsidione exemplo maiorum quorum q terras iustis habant ac maria non vt nullum vinū preciosusqz cibus fauces eorum transfret sed soli cōtemplationi dediti maluerūt potius comedere vt viuerent q̄ vivere vt comederent. Tū rannides enim atqz subuersiones vrbium bellaqz vel hostilia vel ciuilia vñ Hieronymus in epistolis testatur non pro simplici victu olerum pomonūqz exchari Diogenes asseruit sed pro carnibus epularumqz deliciis legamus p̄ decessorum libros antiquozqz volumina Dicearchi reno phontis. Iosephi. Suboli. reliquozqz pene omnium q̄ h̄istoriam scribūt & nil aliud reperimus q̄ vilius cibus & his mediocriter veteres illos ob studij vicitasse crapulam quoqz atqz delicias vcluti cōtemplationum impediētia penitus euitasse. ipse enim delicie mentē hūmī dēficiunt atqz eam corporeis neribus retentam ne in apicē cōtemplationis eleuetur p̄pediunt. Ad dēstia autem victualium econuerso. quo fit vt Iuuenalis graculum esurientē in celum eleuet. Persius quoqz flaccus. p̄sitacum p̄cas coruosqz nostra inquit verba conari. dicit Iuuenalis de graculo. Graculus esurientis si in celum iusseris ibit. & item de reliquis Persius: Quis expedit p̄sitaco suum chere. Comos quis olim suum cōcanū salutare. p̄dicat

qz docuit nostra verba conari. Magister artis ingeniosus largitor Venter negatas artifex sequi voces.

C In primis igitur figurarum elementa representantium imprimenda est dilectio. coniungendarumqz litterarum non parum artificiosa coniunctio Nec tali laborioso certamini multus est insistendum: nec cito vt Seruio placet abeundum. qm̄ si visus est in multis promptior: in aliis reperitur tunc & habilior:

C In primis scilicet. hec est secunda pars principalis huius primi capituli in qua Boetius pertractat de his specialiter q̄ circa crudiendi animus versat atqz cū eromant fouentqz vti sunt doctrine & scientie quibus ipsi rudes iam primum litteris mācipati sunt erudiendi. Et vniuersim hec secunda pars in tres partes. In quarum prima ostendit in quibus ipsi rudes primitus sunt imbuedi. In secunda in quibus secundo ibi. Completo. In tertia in quibus tertio. Cuius autem leuitatem. Prima harū ad huc in duas presubdiuiditur. In prima ostendit quō rudes primitus in grammaica imbuantur poesi. & rhetorica. In secunda cautela circa hoc subministrat. ibi cauendū. Prima iterum i duas nam primo ostendit quō in grammatica erudiantur. scdo quō in poesi & rhetorica. ibi Seneca traditio. Prima ad huc. in duas. nam primo facit quod dictū est quo ad primam grammaice elementa scdo quo ad secundaria fundamenta. ibi. Secundū laboriosi. Prima iterum in duas. primo facit quod dictū est. secundo tempore circa hoc statuit quo huiusmodi eruditioni sit imorandū. ibi. Nec tali laborioso. Et dicit primo Boetius qd dilectio figurarum representantium elementa. i. litteras est imprimenda rudibus i primis. i. in principio. qz pro & coniunctio. i. combinatio coniungendarum subandi litterarum ad syllabas et dictiones faciendā: combinatio inquam artificiosa non parum. i. multum & tangitur ibi liptote. deinde. tempore quo huic sit imorandū studio adicit dicens. Nec est insistendus. i. imorandū multū tali laborioso certamini. i. studio. nec est abeundum. i. recedendus cito. vt Seruio illi magistro placet et est parentessa. qm̄ subaudi si puer visus fuerit proprior idest potentior et frequenti supradictorum vsu in multis idest multo tunc reperitur habilior: in aliis scientiis subaudi altioribus. **C** Notandum qd Boetius dicit rudes primum in grammaica imbuedos & ratio huius ē qm̄ vt vult Alforabius ipsa grammaica mater est aliarum artium que a litteris nomen acceperit. Dicitur enim grammaica a gramma qd est littera & icos scientia. ipsa enim est qua conceptus humani demum cuncte doctrine aptus liberulqz significatur. hanc necessitas adiuuenit. cum enim ante eam inuentionem homines inordinate atqz p̄ libito et sine arte loquerentur enueibat vt minus bene conceptus suos exprimerent: sed et minus apte intelligere valerent. quo fiebat vt tardius ac difficiliter scientias tradere possent. qua de re curauerūt sapientes has inordinatas tollere: tradiderūtqz artificiosum loquendi modū vniiformē ac congruū vt oēs conceptus humani demum cuncte doctrine per eandē artē liberi significarent et adiscerentur. **C** Notandū qd boe. vocat omnes litteras elementa et non incongrue. sicut enim ipsa elementa principia sunt omnium elementorum: sic ipse principia sunt omnium dictionum et erinde orationum. quo fit vt sicut et diuersa cōmixture elementorum diuersę sunt elementorum species. sic quoqz ex diuersa combinatione litterarum diuersa sit vocum dictionum et orationum representatio. Et has litteras multiplici manerie fore noscimus quāsdā enim hebreas: alias caldeas: alias egyptias: alias grecas: alias latinas. hebrearū litterarū quaz primas ut dicunt inuencor erat moyses: et sunt numero. 22. Sirioy autem et caldeoy hebreis litteris numero et sono cōcordantes solis caracteribus differētes litteras. Abraam inuenit se creditur. Egyptiorum vo litteras. Jsis regla Inachi si

Capitulum

Haec de greca ueniens in egyptum reperit et egyptiis tradidit. Literarum autem grecarum usum primum fenices reperiunt. unde Lucan⁹. fenices primi fame si crediti ausi aduersa rudibus uocemq; signare figuris. Sed eadem Agenoris filius grecas litteras ex fenice. 15. attulit in greciam. quib⁹ Prometheus in troiano bello tres adiecit. post que simonides artificialis memorie inuentor tres alias addidit. Latinas uero litteras. ut refert Isidorus cui in his maior est acutioritas. Carmetis nympha pila Italica tradidit uerum. 17. Litteras solum exhibuit que sūt. a. b. c. d. e. f. g. i. l. m. n. o. p. r. s. t. v. Postmodum autem. b. littera pro nota aspirationis addita est. litteram etiam. q. in processu temporis latini inuenerunt loco cui⁹ ueteres. c. scribebant. rursus. Salustius ludi magister primo. k. adinuenit loco cuius ueteres. c. scribebant atq; q. Insuper ex tempore Augusti. 20. littera aduicta ē. et postremo eiusdem Augusti tempore latini a grecis duas litteras mutauerunt. i. y. et z. pp nomina greca melius scribendū qd⁹ oib⁹ aduicta tūc latina ydroma. 22. litteris integrari manifestus est.

Secundus laboriosus certaminis stat edificius i Probi Didimiq; traditōib⁹. necnō aliorū philosophorū quos uenerabilis commendat auctoritas. Animaduertendum est at in huiusmodi uel fideli resolutioni subiaceat lata traditio: et adscendentis idioma uerbotenus explicatum sit. fundamenti enim tenacitatem in his oportet consistere.

Secundum laboriosi. In hac parte ostendit quibus debent rudēs informari post prima grammatice elementa atq; elementorum combinationes. Et duo facit. nam primo facit quod dictum est. scdo circa hoc eruditōis huiusmodi modum tempusq; decernit. ibi animaduertendum. Et dicit scdm edificium bene quidem edificium similitudine qdam dictum. nam sicuti sapiens architector domum construendam ex minimis fundamentalibusq; partibus ordinat integrat. sic et magister ipse crudētum ipsum singulis doctrinarum particulis fundamentis atq; base integra re debet. illud ergo scdm edificium laboriosi certaminis. 1. studii huius stat. i. firmatur in traditionib⁹. 2. scriptis. p. bi q; p. et didimi horū grammaticeorū et aliorū. 3. grammaticeorum quos auctoritas uenerabilis cōmendat. Tūc modū in huiusmodi traditionibus obseruandū ostendit. vi. Certe animaduertendum. i. considerandum est. in huiusmodi traditionibus statim memoratis ut latina traditio subiaceat. i. correspondeat fideli resolutioni. i. expositioni et declarationi. Et aduertendū est ut idioma. i. loquēdi proprie tas adscendentis sit explicatū. i. declaratum uerboten⁹. i. de uerbo ad uerbum. enim pro q; tenacitate. i. firmitate fundamenti. 3. grammatice: et per p̄s oīum aliarū artium oportet. 4. oportunū ē consistere in his. 5. superiorib⁹ traditōib⁹ q̄si uicat. cū hec ita sint oportunū ē ut hec fideliter et clare doceantur. **Notandum** q; nostre grammatice plures fuerūt scriptores sicut Donatus cuius magister Didimus fuisse dicit in littera positus. Priscianus. Varro. et Quintilianus et reliq; multiplicim. inter quos potest numerari Ennius q; metra composuit prim⁹. cui successerūt Anaxibet⁹. Sapho. Archiloch⁹. Simonides. calosonic⁹. Asclepi⁹ et multi alii quos longū enarrare foret. horū scripta et hinc oīa tamen aliqua leuioza post prima elementa uideā sūt.

Nec mēstruoso saltu p̄hebes abeūdū ē: nec solari cursu tūc cōfirmandū: s; expleto mercuri interuallo eodēq; fere duplicato diligēter imorādū. Diligētia n. cuiuslibet opis obtusitas pmollif. **Nec mēstruoso.** Hic subdit quanto tpe in hoc secundo adiscendi ordine imorandū sit. et dicit nec est abeūdū. i. recedendum subaudi a studio et certamine p̄dictarum tra-

ditionū mēstruoso. i. defectuoso saltu. i. cursu lune q; cursus mense completur. Nec est imorandū tūc. i. solimodo cursu solari. i. anno. per annū enim motus solis pficit. s; ē imorandū diligēter expleto. i. completo uel toto interuallo. i. motu mercuri illius planete: et non unico s; eodē s; interuallo duplicato fere. i. quasi. et quia mercurius annis duobus cursum suum pficit quibus duplatis quatuor efficiuntur: liquet quatenus superioribus doctoy traditionibus quatuor annis diligēter sit imorandū. Diligēter in quā q; obtusitas. i. hebetudo cuiuslibet operis pagē di permollitur. i. facilitat diligētia. **Notandum** 13. fm p̄m octauo politico uile et cōmendabile sit participare aliq; liberales artes atq; mathematicas quaz uisus ordiatur ad exercitiū excellentiaz doctrinae: usq; ad certum terminum. tūc p̄tinue et assidue exercere se in eis usq; ad quācūq; p̄fectionem nonnūq; nociū est: q; p̄tinua p̄sideratio in illis retrahit aut simpliciter aut pro p̄te ab usu uirtutis moralis. quare est statutus terminus quo ip̄s et earum cuiuslibet erit imorandū. **Notandum** sicut iā plures i philosophicis atq; mathematicis p̄batū est: corpora ipsa sidera tam planetarū orbūq; q; octauū celi qd Arist. p̄mū mobile arbitratu est. lumen atq; claritatem a sole recipere. ipse enim est fons luminis ut corporis sui testat. imensitas: qua terram ut Ptolemaeus docuit ceteris septagesies sexies excedit. sūt in eo uirt⁹ est uisibilissima qd corporis sui p̄bar compactio. sūt quoq; in eo lux est diffusio: quod sua in medio orbis ostendit situatio. uerū tamen in mō receptionis lucis huiusmodi inter corpora est differentia. Nam alia qdam in profundo recipiunt: ut sunt corpora transparentia et diaphana: sicuti sunt fere oīum stellarum corpora alia in superficie tūc ut sunt corpora opaca: quorum numero luna est. quocūq; tūc mō sint necesse est ut radiorum lucis projectioni sint obiecta. et quāto magis ab huiusmodi radiorū projectione elongantur: tāto magis ab ipsa luce deficiūt quo fit ut lunā solū mēstruā. i. defectiua iter corpora celestia existimemus tā quo ad nos q; quo ad rei ueritatem. quo ad ueritatem qdē cum terre diametralis interpositio ne radis lucis illumine ipsam obnubilat qd in eclipsi manifestum est. quo ad nos autem cui noua nobis reuoluit. tempus quoq; reuolutionis huius ueteres mensuram nolauerunt a mēse quod defectum sonat. hinc mēstruosam lunam dicimus quasi mēse quolibet defectiuas. Toleno itaq; Boetius certum terminū in grammatice rudimētis adiscendis cōstinere dixit: nō qd abeūdū a studio hoc lunari reuolutione lune quā mēstruosā dicit. s. mēse defectiuam. nec solari cursu hoc est āno. sol enim uti astrologis considerationibus iam dudū demōstratū ē die quolibet. 59. minutis. et 8. secundis in zodiacū fere graditur. qd per. 365. dies p̄gregatis atq; ad integros grad⁹ reductis: 360. zodiaci grad⁹ constituunt et his. i. signa integrantur. quare manifestū est solē totū zodiacū. 365. dieb⁹ q; annū efficiunt indubie peragere. neq; etiam illo spacio ab hoc certamine abeūdū Boetius statuit sed imorādum est quatuor annis quos per mercurii motū explicauit.

Seneca traditio. in expleto Lucani. Virgili p̄litas. et Statii uerbanitas. uera flacci translatio uirior Persii editio. Martiani non indigna lesio. Nasonis discretio sunt indaganda memorialiq; celule commendanda.

Seneca traditio. Lucani in expleto. In hac parte Boetius ostendit quibus doctoy traditionibus post superius memoratas doctrinas rudēs ipsi sunt imbuendi. Et diuidit in duas partes. In prima dicit q; post supradicta in poetay traditionibus i qd maior pars grammatice cōfirmata est ipsi rudēs erudiant. In secūda quatenus in rhetoricis institutis que poetice coniunctissima uinosunt postea l. buentur. ibi. Ceteroy aut. Et dicit hinc. i. post supradicta sunt indaganda. i. perquirenda hec. s. Seneca traditio. i. editio.

editio. Lucani ineplesio. qm̄ anteq̄ librum suus p̄iceret morte p̄uentus est. Virgili prolitas scilz in scribendo stacii vrbanaus. i. curiositas. semper enim rerū vrbanaus scriptoz extitit. flacci. s. Oratii dura translatio qz vitiouz reprehensua. Perſii flacci editio durior subaudi q̄ bo ratiū tā stilo q̄ vitiouz reprehensione. Martiani lesio. i. re p̄bentio non indigna imo digna. Nasonis supple. Qui dii discretio. hec omnia indaganda sunt atqz cōmendanda. i. imprimēda cellule memoriali. i. memoratiue. C Mo tandum licet ars ipsa poetica inter scenicas computetur. atqz Plato poetas a ciuitate expelli iubet eo qz dice bat eos virtutū inimicos in quo r cum Tullius libro se cūdo tusculanae q̄nū cōmendat: nihilominus vtilis est si fini debito imitat atqz vsa licito exerceatur. adiscū nē pe in ipsa verba valde vtilia. Augustino lib. primo confes sionum teste. sententiis grauissimis referta ipsius etiā sta dia iuuentutem agunt: senectutem oblectant. secūdas res ornant: aduersus perugum ac solatium p̄bent: delectant domi: non impediūt foris: pernoctant nobiscum: peregrī nantur: rusticantur: nec mirum cū r democritus tradide rit bonos poetas diuino quodam spiritu inflammari ex quo cecinit. Quidius. Est deus in nobis: sunt r cōmerſia celi. Sedibus etheris spiritus ille venit. Ipsa etiā poe sis rhetorice eloquentie maximū prestat additamentū qua re r rhetorice cōiunctissima est atqz pene germana. Est. n: vt liquit cicero finitimus oratorum poeta: numeris astric tor: paulo. verborum autē licentia libertoz. multis vō or nandi generibus socius ac p̄ic par. Cum ergo omnia hec poetriā afferre Boetius ipse agnosceret hortatur vt maiorum vestigia sequentes rudes ipsi poetas summo pe re amplectentur r hos maxime quos in textu commemo rat inter quos Adantuanus vates Virgilius tanto excu lit vt optimus poetarum dici meretur.

Ceterorumqz p̄bilosophozū prout ingenii sup petit capacitas non sub silentio est pretereunda moralitas: vt sic sentētiosa dictaminis vigeat se rēital: r metroz floreat iucūditas **Q** Tullii ve nerabilis faciūdia sūmis desideris ē collocāda.

Ceterorū autē p̄boz. In hac parte Boetius ostendit q̄no post grāmaticā atqz pochim rudes in rhetorica sint erudi endi. Et diuidit in duo. nam primo factū quod dicitum est secūdo anthomafice circa. Ad. Tullii ciceronis facun diam versandum statuit. ibi. O quantum. r dicit. Etiaz ce terorum p̄boz moralitas non est pretereūda sub silentio imo est totis n̄ibus amplectenda: r hoc quantum capaci tas. i. valentia ingenii ipsius erudiendi s̄ppetit. vt sic sere nitas. i. splēdo: dictaminis vigeat sentētiosa. i. plena p̄bo rū sentētis atqz iocūditas metroz floreat. r ide subdit. **Q** tū faciūdia venerabilis Tullii ē collocāda sūmis desi deris. qm̄ sicuti Aristot. inter p̄bos. inter poetas Virgili⁹ sic quoqz ipse Marcus Licero iter oratores excult. **C** Mo tādū circa hoc qz dicit vt sic dictaminis sentētiosa rē. Li cero ipse r reliqui qui rhetoricā docuere facti sunt eloquē tiam sine sapientia obesse plurimū r prodesse nūq̄: sapie tū vō sine eloquentia plurimū p̄fuisse. hoc iniquum arbi trantes eloquentiam nō debere iudicari atqz laudari ver boz solo splendore sed s̄m grauissimas sentētias a vera sapientia sapienter elicitas. **Q** Day ergo substātie vel virtu tis aut solide pulchritudinis orationi afferre videt̄ qui so lum rhetorice r eloquentie vacat. veluti qui nuda ex alie na preciosaqz materia verba ligat. qua de re Adarcus cl cero in eo libro quē de oratore ad quintū f̄frez cōdidit r ipse Quintilianus cū de institutione oratoria ageret rap aut nullum fatentur optimū cē ea etate oratorē cui⁹ rei asserūt nō insultam causam. nā oratorē in omni sapientie genere p̄suadere oportet: vt sic que alibi didicit cū splendore dicē di p̄ferat r bene quidem. quo enim pacto in sacris litteris p̄uadebit qui eas nūquā legit. aut qz in naturalib⁹ q̄ Ari

stotelē reliquosqz p̄bilosophos non viderit. certe nullo. Coniungenda est ergo sapientia cum dictamine vt sic q̄s in aliena doctrina concipit sub decore rhetorico p̄ferat.

Cauendum autem in huiusmodi ne contingat vt Iotario contingebat. ipse enim triginta annis ignorantiā suā predictorum p̄bilosophozū in gymnasiis tradidit imbuendam. Cum vero dies vt p̄cesset mediocribus aduenisset: cuius vroz esset Eneas dubitasse se diutius assererat quem in emistigiorum Virgili serenitate iuenis set. Requisitusqz a quodam suozum discipuloz qualiter primam huius dictionis syllabam magister vertere ver su possit: respondit absurdū eēt tanti nominis primam syllabam abbreviari sed potius acuto accentu pronounciari. **E**cce quantū dure ceruicis obtusitas p̄didit tēporis et expēse.

Cauendū autē est rē. In hac pte Boetius cauēlam circa omnia predicta subiungit inuēns p̄ eas superioribus doctri nis ardue diligenter atqz cum profectu inuigilandum. Et trīa facit p̄lo ipm̄ inconueniens precaueūdū ofidit. sc̄do p̄dicta epilogat cōcludendo ibi. **E**cce quantū rē. Et dicit cauēdū est autē in superioribus traditioibus r circa eas ad p̄scēdas ne id cōtingat alicui q̄s contigit. i. euenit Iotario sic dicto. ipse enim sc̄z Iotarius tradidit ignorantiā suā im buendā idest erudiendā gymnasiis. idest studis p̄dictozum p̄boz subaudi tam grāmaticoz q̄ poctaz r rethorū. 30. annis. i. spacio. 30. annoz. Cū vō dies vt p̄cesset scolarib⁹ mediocribus subaudieos erudiēdo aduenisset: sc̄z post ex p̄tū studii. 30. annoz assererat. i. affirmabat se vubital. se diuti⁹ cuius vroz eēt enas quē supple enē inuicūisset I serenitate carminis dico emistigioz. i. versum imperfe etoz. Virgili. Et rursus idē Iotarius requisitus. i. interro gatus a quodā suozū discipuloz qualiter. i. qua mensura possit vertere ver su. i. in ver su primā syllabaz hui⁹ dictio nis magister. Respondit subaudi Iotari⁹ absurdū. i. incōue niens fore abbreviari. i. corrip̄i. s̄m metro primā syllabā eēt nois. s̄ supple arbitrat⁹ est eā p̄nūciari acuto accentu .i. prolatione longa. estimabat enim ob honoris causam absurdum n̄m̄m primam syllabā eius corrip̄i. T sic epi logando cōcludit dicens. **E**cce q̄tū tempus qz. 30. annoz r quantum expēse perdidit obtusitas. i. hebetudo dure ceruicis. **C** Motandū qm̄ ois cognitio teste tullio in dialo go ad hortenſiū multis est obstructa difficultatibus. Est enim r in ipsis reb⁹ obscuritas r in iudiciis nostris infir mitas. qua re ex socrates ipse nihil se scire dicebat. Inuigi landū est igit studio sine desidā quēadmodū veteres ipſi sapie studuerūt: vt sic quātū mens imbecilla atqz ceruicis excludit obtusitas: tantū iugis atqz diligens vigilātia ad ducat. sic socratis mēorati fuere studia: qm̄ vt ait Valer⁹ li. 8. addiscere quotidie non desistebat. De pictagora etiā fertur qz doctrinis iugiter insisſebat. vnde r eunodius ait Artū magister est insisſtia. **M**ouerca eruditiois est negli gentia. **M**inc catho moralis monuit. Instrue p̄ceptis animum: ne discere cesset. Nam sine doctrina vita est q̄si mortis. imago: Non sic Iotarius cui⁹ mores precaueōs boetius asserit. **M**sc̄ nemp̄ sic; annis. 30. studio incubis set: nulla tñ sc̄la cōualuit: cū se receptentē vt decuit tradēti cōcordia non sociavit. **C** Motandum virgilius post multa atqz diuersa sua opera tandem eneidem aggressus est. Li by quidem nominibus accebus greca r latinis cōem. reliqz in eo morte p̄uentus quedā imperfecta. et ob ea igni ipm̄ cōcremari iussit. sed istud haud factum est. Augu stus vero iussit tuccā atqz varrum viros ea etate excellen tes hac lege ipm̄ emēdare vt superflua demerent: nil adde rent tamē. vnde r semiplenos inuenimus eius versiculos quos emistigia dicunt. De qua re suspitli carthagen-

Capitulum

his erat hinc verus. Jufferat hec rapidis aboleri carmina
fama Virgilius pbrigui que cecidere voce. Tucca vetat
varruq; simul. tu marie cesar. Ad finis et latie pfulis bi
storie re. Et in his emistigis lotari? ipse imbecilla mente
encā reperiens ipm vroz fore cuiusdā estimabat nesciens
pbrigie voce. Anichise patre venere matre pcreatu encas.
¶ Nota ceruic pprie posterio: ps coll est: q; qnq; accipit
p supbia. qnq; pro toto capite: et hoc modo hic cap p cū
d' dur ceruic. i. duri capitis ad recipiendū alta vocatay.
¶ Completo autē nō idebite hinc gymnasiū rudi
mēto ad maioris lq;tionis scie lumina pcedēdū
ē. Scie inq; quā veri falsiq; nouimus idagatri
ē: solamq; scientiā scientiarū titulo subtilitatis
obstipātē subiecta. Hec est in quā scalaris domi
na que penetranti vestium natura ad scientiarū q;
rūlibet fastigia prebet icremēta virtutū. Quid
autem lucidius cognitiōe qnq; vniuersalium q;
est triuialium scientiarum magistra. quadriualium
umq; potētia: collateralium sciarū plenitudo.

¶ Completo autē nō idebite. Hec est secūda pars secūde pte
principalis hui? primi capituli in qua post. B. boetius ostē
dit quid? pte ab lstantia imbuēdi sunt iuuenes: nūc decla
rat in qbus erudiēdi sunt secūdo. i. in ipfis primordialis
logice artis institutis. Et diuidit hec ps in duas ptes. In
quarū pte se prioribus cōtinuās vt formādos et erudien
dos antēos faciat logicā apte cōmēdat. In secūda ordinē
modūq; i logica pphicēdū demōstrat. ibi. Ad h? . Prima
i duas. nā pte dicenda dicitur ptiuat. secūdo logicā pte
dat ibi. Scie inq;. Et dicit q; cōpleto et ptiato nō idebit
te subaudi sicut lotarius ipse sine fructu: sed vlligēter rudē
mēto. i. noua instructōe hui? gymnasiū. studiū grāmaticę
scz et poetrie atq; rethorice pcedēdū est ad limina. i. intro
tus scie que maioris est inq;stidōis. i. inuestigatiōis. Tūc
ad pte dāndes ipm? logice accedit. ibi. Scie inq;. Et diu
ditur nā pte cōmēdat ipas quo ad se totā. scdo quo ad par
tem. ibi. Quid autē cognitiōe. pte cōmēdat ipsam totā
uno mō. secūdo alio mō ibi. Hec est inq;. Et dicit. p? p
cta accedēdi est ad limina scie maioris inq;stidōis. Scie i
q; quā nouim? sola ē idagatricē veri et falsi. et hec est ipa
logica cū verū et falsū nō indaganē nisi argumētatiōe me
diante. sola autē logica arguere docet. quare et ipsam solas
luenim? sciam sciaz p anthonomasiā rōne cōmitatis eius
atq; administratiōis adminiculat nempe oibus scis et ea
re cōmētator ipam modū. i. idē vocat cū dicit. Impossibē
le enī est sciaz sil querere atq; sciēdi modū. i. hoc aliqui so
lū de logica vte intelligāt. sciam inq; sciaz obstipātē. i.
circūstēs titolo. i. honore subtilitatis subiecta. i. obiecta
altay scietay. Post hec cōmēdat cā alio modo et dicit. B
scz logica. inq; est domina scalaris. i. gradualis p ipsam
enī ad culmina olum altay sciaz ascendit. cū ipsa ad oim
methodoy pte ipsa viā habeat. et hoc est qd subdit que scz
logica prebet penetrātē. i. rimanti fastigia. i. summitates
quarūlibet scietay incrementa. i. augmenta virtutū scz at
tingēdi. et hoc natura vestium. i. premissarū. i. maiore et
minore mediate. Et vocat ipsas pmissas. i. maiorem et mi
nozem extremitates vestes p file. sicut enī vestes ipse cor
pus circūdant atq; pteqūt: sic et premisse pclusionē ipas
includūt. Quare et re dicitur est q; ipis premissis postio et
cōcessis necesse est aliud scz cōclusionē euenire et bis que
posita sunt et concessa. Tūc cōmēdat ipsam quo ad partes
Et dicit. sed quid est lucidū cognitiōe vniuersalium. i. ea
pte logice que de vniuersalibus est que scz cognitiō est ma
gistra. i. magistratū tenēs triuialium artū. i. inter triuiales
artes que sunt grāmatica logica rethorica. q; p. et po
tētia. i. vis quadriualium artū scz arismetice geometrie
astrologie et musice. ipse nāq; steriles mute atq; impoten
tes sunt sine logica. q; pro et ipsa est plenitudo artū colla

teraliū scz olum altay. ¶ Notandū logica inter artes libe
rales secūda ponitur q;uts Boetius ipsam post rethoricā
moneat addiscēdam. Et rōnalis dicit. ipsa enī diffinire
docet atq; diuidere verūq; a falso discernere. necessaria
certe et vtilis ars. quia fm bugo. in didascalicon p cā sub
tilibus obiectiōibus latens veritas reperitur. Hanc sa
pientissimus Salomon in puerbis addiscēdā admonet
vū nos hortat vt intelligam? sermones prudēte verba
tialq; verboy nec nō pabolos et obscur? sermonē. et victa
sapiētū sil et enigmata. que oia vt hyeronim? ad magnum
oratorē ait dialectica sunt. Augustinus etiā inter ceteras
artes logicā cōmēdat q; exercitatio potioraq; redat in
genia. Hec nēpe disciplina est vt dicit Iud. lib. 2. q; ad dis
serendas res cās ē adinuenta. quapropter scietia sciaz ē si
ne qua nulla altay sciaz pfecte haberi pōt. ¶ Notandū q;
vniuersale ē qd vniū versū i multis: et hoc dupliti quidem
rōne physica scz atq; logica. physica nēpe rōne est ipsa cō
muni natura apta nata in multis repēibile et ab eisdē pti
cipabilis equaliter vt hñantia secūdi quā dicitur ē q; pti
cipatiōe speciei plures hoies sunt vnus homo et natura
rei et ibidē Genus quidē potētia multas i se h; spēs: actu
vero nullas Logica vero rōne ē ipsa vniuersalitatis inten
tio prout intellectu cōficiē vt genus species. et. et h; hanc
dicitur est. Intellectus est qui facit vniuersalitatē in rebus.
Et sunt harū intentionū vniuersalium quinq; maneries.
vna qdem gen? spēs alia. tertia differentia. quarta pro
piti. accidens qnta. quare certe cognitiōe nihil vili? ex
istit quapropter et cadē nihil lucidius. vtilius inq; tam ad
pdicamētōrū Aristotelis doctrinā cū nihil in ipsa cōordina
tione pdicamētali finetur nisi aut gen? aut species. et.
Descendēti enim a genere generalissimo ad spēm specialis
simā plato iubet qesere. Silr ad diffinitionū assignatiōē
cū diffinitio qd est esse rei indicet. Esse autē rei nihil aliū
q; sua quāditas est quā certe differentia generi adueniens
cōstituit et ex his diffinitio integrat et rursum ad ea que in
demōstratiōe sunt vtilia videlicet diffinitō. et reliqua. In
tertu ibi rudimento. idest nouo iudicio noua instructione.
et dicitur a rudio. is. Itē ibi limina. limen terminus do
mus vel ediū est. limes vero regiōnū. vnde Prosper an
gusto virtus limite celsa petit. Item ibi fastigia. idest alti
tudines summitates. Est etiam fastigium honor.

¶ Ad huius autem imperialis domine apices scā
dendum est hoc ordine. In primis igitur termi
noem intrinseca cognitiō: eorumq; in iproposi
tione non latens copulatio: ppositionumq; nō
indigna connerio sunt apponenda. Terminorū
autem determinationes quas sicut begoreuma
ta appellamus: memorialiter menti sunt impri
mende vtpote que sophistice non parum deser
tunt fantasie. Horū at notitiaz. Trebatium vi
rum meminimus prudentissimum: sed in hoc im
peritum quasi indignam scientiam relatu sub si
lento preterisse. Die autem conflictas adueniē
te eundē miserrime ab his sophistica vicente de
tentum vidimus: et indecenter a suorum colle
gio sequestratum. Quid vltius: angustia pndo
ris confusus: quod prius censebat indignum elo
quio: postea sociatim mendicabat.

¶ Ad huius autem imperialis. In hac parte postq; boeti?
logice commendationem premisserat. nunc vero qualiter i
ea erudiendū sit manifestat. Et diuidit in duas partes.
In pte ordinē in ea procedēdi demōstrat. In secūda vō
modū pcedēdi circa ordinē ip; subdit. scdo ibi. Ad isto
rū et ceteroy. Prima i duas. nā pte facit hec qd dicitur ē
circa logicā postitiā. scdo vero circa sophistica siue priua
tiū.

tuā. sibi. sicut autem ipsalis. sicut in duas. nā p̄rio facit hoc circa terminos categorumáticos. secūdo circa fincathegoreumáticos sibi. Terminoꝝ autē. sicut in tres secūdo tres ordines circa eā obseruādos. Et dicit p̄rio scādendum. i. gradatim ascendendū est ad apicem. i. firmitatē. huius? do mine ipsalis scz logice: hoc ordine. i. qui seq̄t. qm̄ cognitio itriseca terminoꝝ. i. ipsoꝝ: vti noīa & verbi subiecti & p̄dicati. & hoc quo ad p̄mū ordinē. qz pro. & copulatio. i. unio nō latēs eoꝝ. s. terminoꝝ p̄dicatoꝝ in p̄positiōe. & hoc quo ad s̄m ordinē. qz p̄ & cōnertio. i. cōiunctio non indigna p̄positionū. s. in syllogismo. & hoc quo ad tertiu ordinē: hęc supple p̄dicta oīa sunt in introitu logice apōnda idēst applicanda rudibus. C̄ Notandū q̄ itriseca cognitio terminoꝝ de qua in l̄ra nil aliud est q̄ nosse qd sit no mē & quid verbū apud logicos & quā manerie p̄positiōne ingredi valeāt. quidqz terminus cōis & qd singularis & quid genus: quos terminos incōplexos dicim? Copulatio vero hōꝝ nil aliud est q̄ eoꝝ in p̄positione apra positio atqz tunc cōplexione ingrediūt. rursus p̄positionē cōnertio syllogismus est siue sit categoricus siue hypoteticus simpliciter dicit? demonstratiuus probabilis vel sophisticus.

De quib? omnibus abunde in libris Aristotelis porphiri atqz boetii tractatū est. Ceterū q̄ diuerse atqz varie h̄mōi p̄positionū p̄neriōes minime fieri possunt sine fincathegoreumātū noticiā que p̄positiones taz in qualitate q̄ in quātitate diuersificant. terminosqz ipsoꝝ categorumáticos nunc ampliam nūc restringūt nūc artant aliaqz & alia faciūt q̄ in logicis instituta sunt. qua de re boet? hō rū noticiā p̄terendā minime monet: rōne atqz exemplo dicta cōfirmās. Dicit. n. determinatiōes. i. signa tam vniuersalia q̄ p̄icularia etiā reliqua terminoꝝ. quas. s. determinatiōes appellam? fincathegoreumáticas. i. cōsignificatiōes sunt imp̄mēde menti mēmōrialiter. Et rōne subdit dicens. qm̄ deseruiūt nō parum imo multū sophisticē fantasie. i. illi parti logice. & subaudi nōndū sophisticē sed & cullibet logice parti. Deinde exemplo p̄dicta p̄firmat dicens certe nouim? Trebatū virū prudentē s̄z iperitū. i. B scz p̄terisse. l̄ra s̄siuisse sub silentio. i. nulla facta mentione noticiā hōꝝ. s. terminoꝝ: quasi sc̄lay idignā relatu. s̄z vte cōsistens. i. disputatiōis adueniēte vidimus eundē dicitū. i. ad metā redargutiōis deductū miserime ab his. s. fincathegoreumātibus sophisticis. s. arte vincente. & vidimus eundē indecēter. i. opprobriose sequēstratum. i. diuisum a collegio suorum. s. sociorum. quid vltra subaudi accidit. idem trebatus angustia cōfusus. idēst turbatus mendicabat. i. mendicando impetrabat postea sociatū. i. per socios illud quod cenēbat. s. reputabat prius indignus eloq̄o. s. noticiā terminoꝝ fincathegoreumáticoꝝ. C̄ Notandū fincathegoreuma. idēst cōsignificatiuum a sin idēst cōn & categoruma. vñ oēs alie partes oratiōis a nomie & verbo s̄m logicos dicitur fincathegoreumata. C̄ Notandū fantasia est de cognitūis species in animo figurata sed fantasia est de scōgnitūis. & hinc tractū est vt sophisticā fallacia dicatur fantasia: cum appareat aliud q̄ sit. sunt enī sophisticē elenchī non veri elenchī q̄uis ita videantur. sed paralogismi primo elenchōꝝ.

Quius autem imperialis domine simbruis doctata ars sophisticā. petulanti animo confusa: nugatoricqz loquacitatis eulogio perusa: mulieris fūco vultu per fusa barbaras natiōes obliquo si vere respiciebat: quam in cōmentariis Alexandri & nostris nouimās decoratam & translatione perfectam summopere esse curandam.

Quius autē imperialis dñe. postqz boetius ostēdit in superiorū parte modum procedendi circa logicā positiuam. nūc facit hoc idē circa ipam logicā sophisticā. Et dicit autē pro certe. ars sophisticā. i. ars illa que est de sophisticē elenchib? doctata. i. decorata simbruis. idēst extremitati.

bus que simbrisa premissarū dicunt. & bene cōsonū illi est quod supple proximo dixerat. que penetrant veltū natura. &c. cuius domine. s. logice imperialis. etiam confusa. i. plura petulanti. i. superbiēti audaci lasciuenti & impotenti potenti animo. & hęc omnia bene posita sunt ad sophisticarū cautelas insinuandas. Debet enim habere sophista confusum atqz prolixū in disputando morem vt nemo suas rationes intricas rep̄tere valeat. similiter sit petulans atqz audax vt vult Aristō. in elenchib?. & sequitur. qz pro & perusa. i. p̄fecte vsu eulogio. i. testimonio nugatorie. i. fice loquacitatis. i. garrulitatis. etiā cautela. sophisticarū ē vt loqui multiplicem vt sic a circumstātib? docti videatur. qz p̄ & p̄fusa. i. irrigata vultu. i. ostentatione fūco mulieris idēst apparentia vere sapientie q̄uis non sit. respiciebat barbaras. i. ignaras natiōes s̄dere. idēst ocūlo obliquo. quā. s. artem nouimus decoratā in cōmentariis. alexandri. subaudi peripatetici & nostris supple cōmentariis. quāqz etiā p̄fectā. i. cōpletam trāslatiōe subaudi hac quā de greco ipsam in latinū vertim? nouimus curandam summopere. i. diligenter. C̄ Notandū sophisticā ars duplex ē nam quedā docens est altera vero vertēs. Docēs quidē que docet cognoscere syllogismū sophisticū eiusqz p̄icipia causas atqz passiones. Et hęc est vera sciētia verusqz habitus demonstratiōe acquisitus. Alia autē vertens per quā syllogismo sophisticō vtimur ad disputatiōes. Et de hac in p̄posito. hanc tamē vtendā Boe. minime cōmonet s̄ ad veritas deceptionesqz euadēdas sophisticas summopere adipiscēdā suadet. ipsa enī nulla sapientia est sed in loquendo deceptio verborū intricatio apparens sapientia non crīstēs. De hac Gregorius loq̄t cum dicit. Sillogistica inquit disputatio quid aliud est q̄ verbis cōtēdere. & audientes subuertere & in ea vt Augustino placet. victoria verborū & ostentatio ambitiosa queri. nec mō tardos sed plerumqz ingeniosos decipit. quapropter in libro de doctrina xp̄iana vsū sophisticē disputandi dicit erēcrabile libidinēqz rirandi: studende tamē sunt verfacie non vt qd qz exerceat sed vt valeat summopere precauere. C̄ Itē simbrisa dicit extremitas nestis vel filiū quod appendit in de corē veltū. hic vero caput aut pro extremitatibus sillogisticis p̄ similitudinē vel appendiciis logicalibus quib? vtitur sophista in suis argumentis. Item eulogiū sapientia vel bona fama vel testimonium dicitur. Item fucus color: est adulterinus inde fucata vt dicit papias depicta ticta adulterino colore contaminata ficta non vera apparentia.

Ad istoz & ceterozū perfectionem triplici solemus vti recordatione quarum prima est vocalis: secunda mentalis: tertia vero communis: vocalis sophisticum facit: mentalis iudicium: cōmunis si continuata fuerit facit perfectum. vocalis cecitatez: mentalis scientiaz: communis vsū. vsus autem ad magisterium properare festinat. Sicut enim prudentia sine iustitia parum vel nihil prodest: iustitia autem sine prudentia multū: sic scientia sine vsū prodest parū: vsus autem si ne scientia prodest multum.

Ad istoz & ceteroz. In hac parte Boe. postqz ordinē p̄cedēdi in ipsis primordiis logicalib? ostēdit. nunc vō circa ordinē ipm̄ modū atqz normā obseruandos subiungit. Et diuidit i duas p̄tes. nā p̄ fac qd dicitū ē. s̄ do cuiā ta cite qd nī r̄idet. Si vō. sicut i duo nā p̄rio mō p̄it quo i p̄cedēdis logice institutis vidēdū sit. s̄ do vō tres effect? er? B p̄cedētes ostēdit. sibi vocalis. Et dicit q̄ nos solem? vti triplici recordatiōe ad istoz. s. supradictoz ac ceteroz. s. dicens doꝝ p̄fectionē. vult dicere i oī sc̄la adipiscēda triplici vti mur recordatiōe q̄rū p̄ia ē vocalis. i. nuda dictio nō retētio. sc̄da mentalis. i. vocum sentētie recordatio. tertia cō-

Capitulum

Munio. i. ex voce et sententia consistens, et subiungens effectus harum trium recordationum tria facit per ordinem. nam primo primos tres effectus ponit, secundo secundos tres effectus subiungit, tertio tertiam recordationem per ceteris confirmat, secunda ibi. Vocalis cecitate, tertia ibi. Sicut, n. Dicit ergo quod recordatio vocalis facit sophisticum, i. apparetez quomodo nuda voce aures replet quid nominis ignorans. Identicalis facit iudicium, i. certitudinem, alia littera habet rudem, quomodo facit intellectum inter verum ac falsum discernere cum impotens sit hanc discretionem voce significare. Communis vero scilicet que tam vocum quam sententiarum est si fuerit continuata scilicet comparando res ad vocem facit perfectam subaudi in arte, quoniam sicuti ipsa mentali recordatione conceperat: sic vocali comparata voce significat. Et inde ponit secundos tres effectus prefatarum recordationum. Et dicit vocalis recordatio generat cecitatem id est hominem ignorantem. Quis enim voces ipsas cognoscit: virtutes tamen ipsarum vocum minime recordat: quia propter de facili paralogizat primo elenchorum, Identicalis generat scientiam, id est hominem scientem reddat: sed impotentem cum ea que mente nouerat verbo explicare non queat. Communis vero recordatio usum generat quia potentem facit, sicut enim natura facit habilem: ars facilem: sic quod est vsus uti victorino vsus est potentem reddit, vsus autem festinat, i. accelerat properare ad magistrum, quare de primo ad vltimum communis recordatio ad magistratum festinat et hoc confirmans per simile subdit, sicut enim prudentia parum vel nihil prodest sine iustitia, iustitia autem sine prudentia multum, sic scientia sine vsu prodest parum, vsus vero sine scientia multum. Et notandum circa hoc quod dicit prudentia sine iustitia parum vel nihil prodest. Cuius ratio est: quia iustitia solum aliarum virtutum est contentiva, malorumque solum de structiva. Hec et plus ceteris mundo necessaria, primum est philosophi, scilicet ethiceorum ubi dicit, iustitia est quodammodo omnis virtus, et subdens ratione dicit, Et in eo quod includit in se actus omnis virtutis. Et tullii, lib. 3. officiorum iustitia est vna omnium domina regnatque virtutum. Secundum patet quomodo ipsa est omnium malorum inhibitoria, ergo per locum ab oppositis. In iustitia est malorum permittiva: quare est perfectum malum, perfectum autem malum seipsum destruit quarto ethiceorum, ergo, etc. Tertium autem declaratur, per iustitiam tutatur innocentia, ponit malitia, frenatur audacia, atteritur superbia, secreta redduntur omnia, quare hec virtus per Aristoteli, scilicet ethiceologiarum non immerito regina nuncupatur, quapropter Augustinus libro secundo de ciuitate dei, ca. 18. de ipsa iustitia plenissime tractans concludendo dicit, Hoc verissimum est sine iustitia rempublica regi non posse, et pro tanto, Tullius asseruit quod nihil est tam amicis ciuitati vel regno quam iustitia ob quam res ceterae virtutes sine ipsa parum aut nihil profunt, atque sile est de vsu atque scientia, nam ut dicit Seneca nihil odibilius est scientia ubi sola est: intellegens ipsam parum aut nihil prodesse sine vsu eius, quod bene subdens idem Seneca inquit, Quid enim prodest scientibus consumere viles in his que nec domi nec militiae nec foro nec in curia neque alicubi profunt nisi duntaxat in scholis, scientia ergo sine vsu nihil prodest atque infecunda est, ipsa enim vsu sumit incrementum et exercitio sicuti ars quilibet, ff. de legatis, 3. l. legatis, §. omatricibus, quod si scientia ab vsu disuncta fuerit certe vtilior est vsus expertis artis quam ars que sui vsum non habet ut refert posterates libro, 5.

Si vero bone indolis scientie trunculus totam nequeat seriatim comprehendere orationem saltim primum capiat pronunciationem donec gradatim procedendo continuum producere possit effectum.

Si vero bone scientie, hic Boetius antiphrasizans cuidam tacite respondet questionem, Posset enim aliquis dicere, O Boeti cognatum bene est adiscere volenti singula que monueras mente capere, sed quid cum ea omnia ordine quo tu disposueras retineri tum ingenii paruitate

tum etiam alia quouis occasione minime valebunt. **L**ut respondent ait, certe si trunculus, id est nouus scolaris nequeat, i. non valeat comprehendere seriatim, id est vtiliter intente sedulo totam orationem, i. sectionem bone scientie rapiat id est potenter capiat saltem, id est ad minus primam pronunciationem, et hoc procedendo gradatim subaudi primum parum: secundo plus capiendi et hoc tandem donec ipse trunculus possit producere, i. propalare effectum continuum, i. orationem totam. Et notandum quod aia ipsa a sue creationis primordio ut in Aristotele secundo de anima visum est: facta est tabula nuda in qua nihil depictum est: depingi tamen apta nata. Hec autem depingendi spiritudo non tumultuoso strepitum neque magna confusioque specterum mole a principio in acrum reducenda est sed passim atque graduati ordine scientiarum stoculis adomanda: relictur enim in tellectus atque tandem sicuti conceptorum: fruatur memoria et laboris pars maxima detrahatur, si non vno spiritu audita lecta conceptaque passim memorie demandentur: diuturno etiam iugique hoc labore mens animusque conficietur, nam que concepta sunt nisi repetita fuerit sura vel luti, et caduca evanescunt. Et nota, tiro grece latine fortis dicitur inde hic tiro, nis: id est nouus miles nouiter electus ad militiam, quia fortis ad hoc eligi solet et per similitudinem tiro dicitur quilibet ignarus et rudis cuius aliquid exercitum aggreditur: inde trunculus diminutiuum. Item saltem coniunctio aduersatiua est cum diminutione et est tractum a captiuis qui loqui pre timore non valentes dicebant saltem: quasi dicerent ut vitam et salutem non amitterent.

Chis autem leuitatem scientiarum: de speculatione porphiriana quingque vniuersalium que ab Aristotele monstra vocantur attendendum, est: ad ipsius categorias necessaria: que luce expositio nis in commentariis nostris bis patefecimus.

Quantum utilitatis habetur in his si intrinseca habeatur cognitio. Nonne literalis sofronici facultas est vicio notanda, Inquam.

Chis autem leuitatem scientiarum, Hec est tertia pars secunde partis principalis huius primi capituli in qua hoc, postquam ostendit in quibus ipsi pueri primo imbuedi sunt et in quibus secundo: nunc vero ostendit in quibus tertio instruentur sunt: Et vult quod post supradicta que omnia sunt quasi rudimenta scientiarum erudendi sunt ipsi seculares in scientiis que maioris sunt inquisitionis videlicet in scientia vniuersalius et predicamentorum etc. Et diuidit hec in duas partes, nam primo ponit modum atque ordinem quibus circa partem logicę magis speculabilior sit instruentum, secundo quoddam prius repetit ut precedentibus addat, ibi, Nec dum hec.

Prima in tres hinc ordines librorum circa hanc partem necessarios scilicet vltimorum atque predicamentorum ex parte vna diuisionum atque topicorum Boetii ex parte alia, et post hinc omnes reliquorum librorum nonne logicę Aristotele, scilicet primum posteriorum, etc. secunda ibi nostris quoque, tertia ibi Aristotele quoque, et prima in duas, nam primo erudendum monet in libris predictabilium porphirii, secundo ex vtilitate sui ipsa predicabilia recommendat ibi, O quantum, Et dicit, Vtilis scientie leuitatem, id est leuiter documentorum subaudi que leuiter ducunt in cognitionem logicę: attendendum est de speculatione id est speculationis consideratione porphiriana, i. porphirii quingque vniuersalium, scilicet generis speciei etc. de quibus sunt omnes scientie, primo posteriorum: que scilicet vniuersalia vocantur ab Aristotele, scilicet primo posteriorum monstra, i. res extra naturas existentes, vniuersalia vico necessaria, i. vtilia ad categorias, i. predicamenta, Aristotelis, que vniuersalia nos boetius patefecimus, i. declarauimus bis in commentariis nostris, et hoc luce expositionis, i. declaratione expositoria, deinde vniuersalium scientiam ex sui vtilitate commendat, Et duo facit nam primo facit quod dictum est, secundo errores ab

res ab eadē remouet sibi. Adne litteralis. Et dicit. O q̄ntum utilitatis habet in his. s. vniuersalib⁹ si cognoscatur noticia intrinseca. i. intranea. Postea errorem remouēs dicit. nōne. i. nūqd facultas litteralis. i. sola vocalis doctrina softronici illius magistri est notanda vicio. i. reprehendēda inquā. i. dico. q. v. doctrina illa softronici quontā solas verborū garrulitates docuit que sophistā atq; apparentem faciūt in horū vniuersaliū doctrina penitus abolenda est atq; verborū vis attedēda. C. Notādū prout refert aristoteles in multis passib⁹. opinio Platonis fuit ipsa vniuersalia eē essentias p se existētes ⁊ ab ipsis singularib⁹ separatas sibi esse. vancel tamē nomē ⁊ rōnē ipsis singularibus. quā quidē opinione platonis tanq; erroneam atq; vere philosophice dissonam Aristoteles ipse in. 7. metba. multis impugnat rōnibus quare ipsam ridiculo tenēs primo posterorū inquit in hūc modū. Saudeāt genera ⁊ species. qm̄ si sic sunt subaudi quē admodū plato posuit: mōstra sunt. quapropter in problemio de ala dicit vniuersale scz platoniciū nihil est aut est posterius suis singularibus ⁊ ad hoc propositū locutus ē Boe. cum dixerat q̄ ab Aristotele monstra vocant. subaudi in derisionem Platonis. C. Item cathegoria est predicamentum vel predicatio vel significatio. vnde predicamenta Aristo. cathegorie dicit.

Postea quoq; volumina stili scemate decorata non sunt omittenda.

Postea quoq; volumina. In hac parte tangit sibi ordinē librorū in hac parte adscendoy. Et dicit etiam volumina nostra. s. per nos facta vti est liber diuisionū atq; liber toporum decorata scemate. i. nobilitate stili non sunt omittēda post lectionē vniuersaliū. q. v. qm̄ in his magnū emolumentum consistit. vnde scema scematis neutris generis nobilis bonorū dignitas corona vel ornāmētū significat. vnde iuuenalis. Scemata quid faciunt. 7c.

Aristotelis quoq; tota succinta breuitas licet vix tediosa non tamen infructuosa. malui enī potius fideli deseruire translationi quam arrogante reprehendi temeritate. Quid enim Aristotelis lucida veritate serenius.

Aristotelis quoq; succinta. In hac parte boe. ponit tertium ordinem librorū in hac parte adscendoy. Et diuidit in duas partes. nam primo facit quod dictū est. in secunda ipsos libros auctoris nobilitate cōmendat sibi. Quid. n. Aristotelis peripatetici. Prima in duas. naz primo facit quod dictū est. Secūdo euidā tacite questioi que ex plibatis elici possit respondet sibi. malui vero. Et dicit etiā breuitas. alia littera habet veritas succinta. subaudi quoniam plus sententia q̄ verbis abū dabat licet tediosa voce. i. tediosū generatua propter duritiā translationis nec tamē infructuosa subaudi sententiā vbertate supple non ē omittenda. Et his autem verbis possit quis occasione querendi sumere. cur tam duro atq; inculto stilo tanti philosophi verba verterit ⁊ sic equo scemate atq; stili alacritate q̄bus in greco iacet haud quaquā trāsserebat. Cui boetius certe malui. i. magis volui subaudi ego boetius deseruire fideli trāssationi vt sic verbum verbo cōmutarem. q̄ reprehendi temeritate. i. presumptiōe arrogantie. s. supbie. inde cōmendat doctrinā aristotelis. enim pro q; qd est sereni⁹. i. tranquilli⁹ lucida veritate aristotelis. q. v. nihil. C. Notandū vti refert Laertius Aristoteles platonis discipul⁹ plurimos libros: tum in logicis: tū in phisicis. tuz quoq; in mathe. atq; alijs scripsit vt sic librorum numerus tricētos ascendat: atq; alibi dicitū est ipm̄ tractat⁹ mille edidisse quorū tamē voluminū aut translatorū inopia aut alia q̄ ad occasione copiā oēm non habemus. ex his tamen que nos deuenerūt ex logicis sunt liber cathegoriarū peribermenas. priorū. analeticorū. topicorum elencorū. quorū si fuerit durus interpret: veritate tū refectissimi existit q̄ ex re viciū ē. q̄ ab aristotele recedit. a veritate recedit aue

rois. natura enim ⁊ idē inquit atterosa ingenerauit no bis vix illum vt per cū secreta philosophie nobis reuelarent quapropter nō merito nature regulam ipm̄ appella re phas est. De quo vili aristotele Platonē diuinitatis secretariū sepius clamitasse legimus cum lectorio nō affuerat. intellectus abest. surdum est auditorium. hui⁹ ergo doctrina nequaquā omittenda est.

Nec dū hec gerūf grāmaticæ fructuositas nullatenus est oblinquenda per eaz enim cuiuslibet artis cōmendabilis redditur possessio iucunda. Rhetoriceq; lepos: quadruiualiy quoq; bonorū studii cōpatiōe acquisita pro posse nō debēt omitti. In his autē studii pteruitas florē gnāt: fructū qz pturit. si dubitatiōi pmixta fuerit ⁊ tēpestina.

Nec dum hec gerūf. In hac parte boetius p̄ dicit qd dā ptius dictum repetit vt ipm̄ pcedētib⁹ addat. Et duo facit. nam primo facit quod dictū est. secūdo dubitū quod dā remouet sibi. Quadruiualium. dicit ergo cū oia supradicta que logice sunt gerūf scz. alio. fructuositas grāmaticæ non est relinquenda aliquo modo. Et rationē huius reddit dicens. qm̄ possessio cuiuslibet artis cōmendabilis. i. laudabilis reddit⁹ locūda p eaz. ipsa. n. vti superius visum ē. mater est omnū artū sine qua omnes alie scientie penit⁹ obmutescūt. qz pro ⁊ lepos rhetorice. i. ornatus rhetorice subaudi nullaten⁹ relinquēdus est ratione supradicta. Ex de quoniam dubitari possit qm̄ hec oia que mōstrata sūt circa triuales artes peraguntur: de quadruiualibus artib⁹ qd existimandū sit. quam dubitationē soluens dicit. Etā bonorū. i. dignitas quadruiualiy artū. s. arismetrice geometrie. astrologie. atq; musice acquisitus comparatione. s. cōemptiōe studii nō dōz omitti. Et rōnē reddēs inquit. qm̄ pteruitas. i. furiosa curiositas studii in his. s. scientiis mathematicis generat florem subaudi sciētiarum. qz pro ⁊ parturit fructū. ⁊ hoc supple si studii huius pteruitas mixta fuerit dubitatiōi. quoniam dubitatio magnū scientie prestat incrementū. Ex quo illud philosophi. Dubitare autē de singulis nō omnino inutile est atq; etiā sub. florem fructūq; parturit si fuerit tēpestina. i. congrua tempore suo. quoniam sicuti decens ⁊ in certis terminū in mathematicis protensa occupatio magnū scientiarū prestat documentum. sic econtra in ipsis assiduitas erecubile inducit detrimētū. quoniam vt supra dictū est cōtinua in illis cōsideratio maxime aut simpliciter aut pro parte ab vsu retrahit virtutis. C. Notādū Plato in. 7. de republica mathematicas disciplinas quas quadruiualium nomine censens ad veri cognitionē ⁊ demonstrationem in primis dicit eē necessarias. sunt enim in primo certitudinis gradu diritq; eas esse tanq; gradus ad superiora cognoscenda. his enim disciplinis inquit in omnibus anime instrumentum pditū: vt sic dixerim: aliisq; erecaturū exercitiis expurgat ⁊ in melius erigit. has Aristoteles methaphisice cōnumerat ⁊ cum illa cōueniūt. vtraq; enim cōsiderat de quantitate sed dispariter. methaphisice. n. omnes quantitates prout sūt entia cōsiderat quarto methaphisice. mathematicus vero de ipsa tanq; de subiecto agit. mathematicæ autem discipline quattuor sunt. quapropter ⁊ quadruiuales dicuntur. quoniam omnes quattuor circa quantitatē versantur. inter quas subiecti nobilitate astrologia prior ē: quā vti polierates ait: natura indurit: ratio pbat ⁊ vtilitatis experientia approbat. ipsa nempe lex est que cor porū supernorū cursus figuras ⁊ habitudines circa se ⁊ circa terram indagabili rōne peurrens veritates eorū: ⁊ qua licet agant in omnibus infra speram lune demonstrat. p̄ hanc musica est que cōsonam multitudinem yportionis suay i qdā equalitate vocem cōsiliat. Hanc plato potentissimā artū nominat. huius. n. in thimeo inqt armonia: virtus est ad mitigandos dolores animay humanarū ipsasq; letificandas. hāc Socrates sener vidit atq; adole

scientes in ea erudiri iussit. Hæc sequitur arismetria quas doctrinarum scriptores primam fore decreuerunt, quoniam ut sic ipsa nulla alia indiget disciplina ut ait Boetius. Ars certe magne virtutis cum suos cultores ad omnes disciplinas acutiores reddat. Sicuti Plato in. vii. de republica dicebat. Animaduertisti enim inquit socrates eos qui a natura arismetriæ sunt ad omnes fere disciplinas acutiores apparere qui autem ingenio hebetiores fuerint si in hac erudientur etiam si nil amplius utilitatis consequantur. septis tamen ingeniosiores effici solent. Ultima inter has Geometria dicitur ab ægyptiis primam reperta. inuenditæ namque ut Strabo in libro de orbis situ pertractat parte. 15. flumine nilo: et orbis possessionibus eius limo obductis in terra vidende per lineas et mensuras nomen arti dedit. que delectus acutissime sapientum exarsa est.

Capitulum secundum

Istis autem scolarium rudimentis et virtutum incrementis: nunc de eorum subiectione erga magistros breuiter est ordinandum: quoniam qui se non nouit subiici non noscat se magistrari. Miserum est enim cum fore magistrum qui nunquam se nouit esse discipulum.

Capitulum secundum.

Istis autem scolarium rudimentis. Hoc est secundum capitulum huius libri de disciplina scolarium. In quo postquam Boetius docuit de aptitudine quam scolaris habere debet circa sciarum oblectamenta sibi imprimenda que in ordinato processu ad scias ipsas consistit nunc consequenter in hoc secundo capitulo determinat de aptitudine que est respectu sciam scolaribus ministratis. et hec in subiectione scolarium erga magistrum consistit. Et diuidit totum hoc capitulum in duas partes principales. In prima facit quod dicitur est. In secunda vero ponit impedimenta quedam que euentre possunt ad scolarium subiectionem remouendam ibi. Non sit autem discipulus. Prima in duas. nam primo dicta dicendis continuat. secundo intentum suum prosequitur ibi. Debet autem discipuli. Prima hanc adhuc in duas nam primo dicta dicendis continuat. secundo huius continuationis causam reddit. ibi. Quis qui non nouit. Et dicit primo sic. Cuius rudimentis hoc est leuioribus documentis atque seriem virtutum hoc est perfectionibus aliarum sciarum ipsorum scolarium. subaudi. put in superiori capitulo exposita sunt. Hanc idem in hoc secundo capitulo est ordinandum. i. ordinate edocendum. alia littera huius ordinandum. i. ordinate edocendum. subiectione. i. submissione eorum. i. scolarium erga magistrum. Et huius ratione subiungens dicit. quoniam qui non nouit subiici. se. i. submissum fuisse hic idem necesse est ut se non noscat magistrari. quod confirmans dicit. Quod si contingat eisdem qui se non nouit esse discipulum fieri magistrum: hoc est miserum est. i. detestabile. Et notandum prout refert. Hugo. In didascalicon parte secunda ex his que studendo maxime profant mens humilis atque subiecta discipulo maxime necessaria est: que quidem aliud nihil est quam tradentis et accipientis iusta et appropinquata concordia. de qua loquens quidam lianus lib. i. institutionum ait. Sicut officium preceptorum docere est: sic discipulorum dociles se prebere. Sola. n. conualelescere nequit nisi tradentis et accipientis concordia sociata fuerit. sic sub dyogene socrates qui ut refert: Tullius lib. 5. Tusulanarum questionum. Philosophiam deuocauit e celo et in vrbibus collocauit. sicque sub socrate. Plato diuinitatis secretarium atque sub platone. Arif. peripateticorum dicit. sic tandem sub reliquis reliqui humili et subiecta mente erititerunt: ut erinde philosophie amplissimum fructum dicit mererentur.

Debet autem discipuli subiectione in tribus consistere scilicet in attentione. beniuolentia. et docilitate. Attentus inquam exercitio. Docilis ingenio.

Beniuolus animo Attentus inquam ad audiendum Docilis ad intelligendum beniuolus ad retinendum. Ista vero tria ad perfectionem concurrunt promittati.

Debet autem discipuli subiectione in tribus consistere. i. in attentione beniuolentia et docilitate. Attentus etc. Postquam Boetius dicta dicendis continuauit. nunc intentum suum prosequitur circa subiectionem discipuli erga magistrum. et diuiditur in duas partes. nam primo ponit in quo consistit ista subiectione. secundo hoc magis declarat ibi. Ut sit attentus. Et dicit primo quod subiectione discipuli debet consistere in his tribus. i. in attentione. beniuolentia. et docilitate. Et hoc declarans subdit. i. ut sit subaudi scolaris attentus in exercitio. i. in labore studii studiose animum verbis magistrum accomodando. hoc enim exercitium facillat quem libet operantem. sit etiam beniuolus animo atque ingenio docilis. quod declarans subdit. Ego inquam quod discipulus sit attentus ad audiendum verba magistrum. non ut ex verbis rem capiat sed ex rebus in verborum seriem deueniat. et inquam quod discipulus sit beniuolus ad retinendum supple audita. et hec beniuolentia adiscendi amor est quo doctrina fortius imprimitur: et inquam sit docilis ad intelligendum. vero pro sed ista tria. idem attentio beniuolentia. atque docilitas concurrunt. i. conueniunt ad perfectionem. subaudi discipuli permutatim. i. ordine diuerso ac permutato. ut. i. nunc attentus sit. nunc docilis nunc autem beniuolus non attento quod eorum primo statuatur. Et notandum quod tria hec attentio beniuolentia atque docilitas discipulum maxime magistro atque doctrine submittunt. maius tamen horum adiscendi amor est quo corda erudiendorum ad doctrinam capere dam fortius alliciunt. Et hic amor ex tribus constare dicitur videlicet: erudientis dilectione viscerosa: fructus reficientis adeptione: atque naturalis appetitus scientie terminatione. Dilectione enim intima erudientis audita credibiliora ad duntur in recipiente. et hec dilectio in timore atque reuerentia tradentis sita est. de qua dicitur ad Hebræos. 12. Quia tres carnis nostre huius eruditores et reuerentur eos. i. reuerenter timebant. Et hinc Latho. ad magistrum metue. Huius exempla in traiano atque alexandro conspiciuntur. Traianus namque imperator plutarchoz preceptorum suum ut legitur summo opere reuerentur. sic et Alexander socratem quem cum semel obuiam habuisset de curru proficiens ipsum reuerenter recepit. Secundo quo amor adiscens stabilis est fructus recipientis adeptio qua ad disciplinam discipulus allicitur. fructus autem sapientie est donum inquam dei ut august. dicit. 12. de ciuitate dei. cui nihil occurrit preferendum nulli precio potest comparari. de qua Tullius libro secundo officiorum. Quid enim post deos optabilius quam studium. quid melius. quid omnino dignius sapientia. quam. nihil. Tertium vero quo amor adiscendi stabilis est naturalis appetitus scientie terminatio. de hoc appetitu primo metaphysice dicitur. Omnes homines naturaliter scire desiderant. finis vero atque terminatio appetitus huiusmodi non nisi intelligere est cuius perfectio in sola veritatis cognitione consistit non in solius superficiali comprehensione. non enim adiscens sufficit ut superficialiter legat nisi intelligat atque intus latetia preuoluat ac ea memorie reddat. Et ad hoc optime facit quod transumptiue scribit hyeronimus in canone marci 12. et Basileus. i. q. 1. ubi dicitur. Hæc putemus in verbis scripturarum fore euangelium: sed in sensu: nec in superficie sed in medula non in seminum folijs sed in radice rationis. Tunc enim discipulus proficit cum attente aduertit: audita dociliter intelligit: atque intellecta beniuole serutinio cordis recommendat.

Non sit autem scolaris discolor. Dicitur enim discolor quasi a scola diuisus. Scola enim grece dicitur vacatio latine. inde discolor quasi vacatione diuisus. Discolor autem dicitur ille qui

Ille q̄ discurret p̄ vicōs ⁊ plateas ⁊ tabernas ⁊ meretricum cellulas: per publica spectacula: per pōpas ⁊ cozeas. ⁊ per commestationes ⁊ per publicas cenas. ⁊ hoc vagis oculis ⁊ effrena lingua. petulanti animo. vultu incomposito. omnibus his scola postponitur.

Non sit autem scolaris discolor. Dicitur enim discolor quasi a scola diuisus. Scola. n. Hec est secunda pars principalis huius capituli in qua Boetius quedam ponit impedimenta que circa istam aptitudinem. i. subiectionem discipuli erga magistrum euenire possent. Et diuiditur in tres partes secundum q̄ ponit tria impedimenta videlicet discolorie. violentie: ⁊ luxurie. secunda ibi. Non sit autem violentus tertia ibi. Luxurie autem. Prima adduc in duas. Nam primo ponit impedimentum discolorie cautius cuiusdam. Secundo hoc exemplo confirmat ibi. Quodam vero tempore. Prima adduc in duas. nam primo facit q̄ dictum est. Secundo quid sit discolor declarat ibi. Discolor autem ⁊c. Et dicit primo scolaris apicem scientiarum cupiens attingere non sit discolor. idest a scola discoloris vlt diuersus. Et hanc expositionem subiungens dicit. Discolor dicitur quasi a scola diuisus. Scola enim grece vacatio dicitur latine. Inde discolor quasi a scola diuisus. De inde vt vicium discolorie clarius euitandum demonstrat dicit. Discolor est ille qui discurret per vicōs et plateas ⁊ tabernas ⁊ meretricum cellulas. per publica spectacula. i. loca publica. vbi ludii ererentur. Sunt enim spectacula loca. vbi ludebant quondam comedi ⁊ tragedi vt dicit grece. Et habetur in autentica de consiliis. i. qui per pompas. idest publica ostentamenta. per cozeas. idest tripudia per commestationes. idest conuiuia per cenas. idest serotinas commestationes. publicas. idest apertas. ⁊ hoc ab antiquis tractum est qui in patulo cenabant. ⁊ hoc vagis oculis. idest hinc illincq̄ respicientibus vultu incomposito. i. immorigerato atq̄ distorto effrenata atq̄ dissoluta lingua. omnibus enim his scola postponitur. **N**otandum prout dicit ayo studium est vehemens ⁊ assidua ad aliquam rem agendam cum summa voluntate animi applicatio. ex qua voluntate labor in opus defertur ⁊ perdit laboris tedium verum in oblectamentum. hec autem assidua vehementia si interrupta fuerit certe nullum commodum erit allatura. Interrumpitur autem multis que boetius connumerat. i. viciorum atq̄ platearum frequenta tabernacorea atq̄ omni publico spectaculo. in his enim omnibus inquietatur animus qui solum quiescendo prudens fit atq̄ ab eo quod inceperat longius elongatur: quod maiores nostri prescientes elegerunt loca solitaria veluti studio atq̄ contemplationi aptissima. vnde. A. gellius libro. primo nocturni acticarum. Socrates a solis ortu vsq̄ ad occasum immobilis studio vacabat atq̄ oculis in celum erectis solum contemplationi insistebat. de mundi sollicitudine nihil curans. Et Oratius de aristippo sic inquit. Nollet aristippus si posset regibus vti. Relinquerunt enim veteres vt in eplis refert Hieronymus ob studium frequentias vrbium: ⁊ ortulos suburbanos ne per luxum ⁊ abundantiam copiarum animi fortitudo mollesceret ⁊ cius pudicitia constiparetur. Sic pictagorici desertis locis habitare preelegerant atq̄ platonici in templorum locis. Plato aut ipse cum esset diues elegit sibi academicam villam ab vrbe procul non solum desertam sed ⁊ pestilentem quidem vt cura atq̄ assiduitate morborum libidinis frangerentur appetus: discipuliq̄ sui nullam aliam sentirent voluptatem nisi earum rerum quas discerent. omnibus enim voluptatibus alius schola postponitur. **N**ota circa hoc q̄ dicit ⁊ hoc vagis oculis ⁊c. Tullius lib. secundo officiorum inquit. Adolescentia commendatio phisicis ⁊ modestia ⁊ disciplina parentum ⁊ de facili in bonum deflectitur si cum bonis ⁊ honestis assiduus fuerit. quos si fugiat ac libidinis

bus mundanis hercat mores atq̄ ingenia desidiose iuuertur torpere necesse est. Componendi ergo sunt in mouib⁹ scholaris ipsi atq̄ bonis vrbibus nō mox distortia neq̄ animi petulantia. sed his in q̄bus in postq̄ vitam ducere cupiunt summopere dirigendi iuxta preceptum sapientis. ecclesiastici vnde dicitur. Letare iuuenis in adolescentia tua ⁊ in bonis sit cor tuum in diebus iuuentutis tue. nam in his delectari est nobis naturale in quibus ab infantia delectari incepimus quinto ethicorum. Item petulans iuxta ⁊ vltus lasciuus importune petens pluricos petens idem. in de petulantia. i. lasciuia libido. importunitas.

Quoddam vero tempore cum causa sanitatis recuperande ⁊ ob aeris intemperiem ritusq̄ gallos ⁊ facetos matronarumq̄ pios affatus: nos ad galliam transfuissimus: multos discolors: vt meminimus: visu pcepimus in ciuitate Iulii cesaris que Parisius dicebatur. Adultos autem artes mendicare prosperimus: nullis eis pocula pbilosophie administrantibus.

Quodam vero tempore cum causa sanitatis recuperande ⁊c. In hac parte Boetius subiungit exemplū de discoloria plurimorum expertum per seipsam. Et diuidit in duas partes. Nam primo facit hoc: in generali. secundo in sp̄li ibi flauos enim dicens. Cum nos Boetius transfuissimus nos in galliam. i. in franciam vt sic totus pro parte sumatur quodam tempore causa sanitatis subaudi vel conseruande vel resumende: ⁊ ob aeris intemperiem. i. infectione qua patria sua turbata extitit. q̄ pro ⁊ facetos. i. boneflos ritus idest mores gallozum. illarum gentium. q̄ pro ⁊ pios affatus idest affabilitates matronarum. subaudi galli caram. Et ⁊ totum ad laudem gallie dicitur est. nos vt meminimus. i. recordamur. parentibus est: pcepimus visu multos discolors in ciuitate. Iulii cesaris que dicebat Parisius atq̄ prosperimus multos mendicare. i. mendicando inquirere artes tñ nullis magistris administrantibus eis pocula. i. documenta pbie subaudi vitio discolorie detentis.

Notandum gallia euope est provincia vt refert Iliod. lib. 2. a cadore populi gallia dicta. gelac. nempe grece lac dicitur latine. Et hinc Sibilla gallos candidos recitat dicens. Tunc lactea colla auro humectantur. Et huius magna pars francie est a francis dicta qui eam partem primo inhabitauerunt vel a franco carnifice qui parisius in regem successit. hec cum multas ac nobiles habeat ciuitates parisius tamen que quondam lucotela ciuitasq̄ Iulii nō quia eam fundauit. sed quoniam amplius dicebatur: precipitum tenet. Nam sicut quondam atbenarum ciuitas mater liberalium artium atq̄ fons oium scientiarum grecias adornauit: sic parisius nostris temporibus non solum franciam imo totius euope partes residuam in scia ⁊ moribus sublimauit. in cuius laudem Arbitrinus in fine libri secundi sic loquit. Eroxitur tandem locus altera regia pbebi. Parisius circea virtis. Criseta metallis: Greca libris Inda studiis. Romana poetis. Actica pbie: mundi rosa ballamus orbis. Sidonis ornatu: sua mēsis. ⁊ sua potu. Diues agris: secunda mero: māsucta colonis. Adesse ferar: inoperta rubis. nemozosa racemis. Plena feris: piscosa lacu: volucrosa fluentis. Adunda domo: fortis dño pna regibus aura: dulcis amena. situ bona quelibet: oē vniuersum. omne bonum. si sola bonis fortuna faueret.

Flauosq̄ britones studii pcepto romam commēates grauter indoluimus: q̄ atheniensius scitullulis minime pascebant. Tandē aut gallica lingua grecari inceperūt: Quod si aliquid aliud ⁊ tortuosa volumina lucretū in partibus suis inuenisset filio nostro nō tantū operis perdidissent.

C Flatoq; britones. In hac parte facit hoc quod proxime supra in generalis peregrit. Et dividitur in duas partes. In prima facit id quod deus est. In secunda euidam tacite qñi respōdet ibi. De nostris. et primo Boetius tria facit h3 tria scholarium genera: quos parisiis vitio discolie detentos prospicit. secunda ibi. Germanici furoris paucos. tertia: ibi. Magice. et dicit. Lerte nos indoluimus. i. graniter doluimus. Britones scholares illius gentis. fauos ab effectu. cōmēantes. i. p̄ficiētes romam p̄ciō studii. i. ob studium. qm̄ pascēbāt. i. instruebant. minime scintillulæ; documentis. Atheniensium. i. p̄b̄ilosophoy atheniensium tandem tñ nē totum tempus supervacue atq; ocio consumerent idē Britonē ceperunt grecari. i. grece loqui gallia lingua quā parisiis didicerunt: sed nostro iudicio. i. nobis iudicantibus non tñ temporis perdidissent. si in suis partibus inuenissent aliud documentum q̄ tortuosa volumina lucretii illius magistri: qui obscura obliquo calle scholarcs suos instruit. quare et sua volumina tortuosa. i. in duerum fira. i. obscura dicebantur. **C** Notandū britānia. ut dicit. Orosius oceanū insula est passuum mille. So. in longum. in latum vero ducentorū. Et ut refert Pli nius lib. quarto capitulo decimosextimo. iter septentrionē et occidentem fira. hec insula a germanis saxonibus bello victa atq; possessa. Anglia. ab angela ducis saxonū filia postea nominata est: quapropter et Britones anglicos nominare phas est. Sens equidem libera atq; ferax. colore flava. i. alba rubea mixta. color quidem mediū est qui et vulgo p̄p̄tē blundus dicitur. sic dicitur sūt flauī anglici germani atq; flandrenses. hanc insulam quidam describens sic inq; Anglia terra ferax et fertilis angulus orbis. Insuper p̄dicitur que toto vix eget orbe. Et cuius totus indiget orbis ope. Anglia plena focis gēs libera et apta focari. Et vera gens cui libera mens et libera lingua. Sed lingua mēlor: liberiorq; manus.

C Germanici furoris paucos insperim⁹ ititulari genus scholarium quos vitio discolie deprauatos parisi⁹ nouerat dicens. Et nos Boe. insperimus paucos scholares germanici furoris. i. germanos furiosos intitulari. i. titulo magisterii decorari. **C** Notandum ut refert Isidorus li. i. ethimologiaz Germania nobilis ac generosa regio est tam virtibus q̄ diuitiis ac bellicosis populis cōstituta. unde a fecunditate gignendoy populoy a germādo germania dicta est. Eius regionis incole germāi dīcti sunt. Immania hītes corpora. virtibus fortes. audaces vō afo atq; feroces: quapropter et furore notati sunt. Nationibus eamibus atq; salubus plus q̄ litteraz studio occupati facie dcori et formosi. comati coma flauī. libe tales afo hilares et iucūdi et boy potissime sardes: hec ille. mores aut illos ex celi rigore traserunt: quoniam septentrionales maxime sunt.

C Magice autem delusionis arte de hiberia multos vidimus magistrari.

C Magice autem delusionis arte de hiberia etc. In hac parte Boetius ponit tertium genus scholarium quos vitio discolie detentos parisiis conspexit. Et dicit. nos etiā Boetius insperimus parisiis multos scholares de hiberia. i. hispania magistrari arte delusionis magice non autē i aliis sciētis salutaribus. **C** Notandū hispania ab hiberio amne primitus hiberia fuit vocitata et postmodū hisperia ab hespero stella qui ibi occidit. eadē vō hispania ab hispalo flumī dicta est et ad talem sensum Boetius loquēs hispaniā hiberiā noiat. **C** Notandū q; ars magica nihil aliud ē q̄ humanoy sensuum dyabolica illusio ut secundū hoc iere dībiles rex mutationes fieri videant. ut. i. terre cumulus castrum videat lapillus talentum atq; seges cobors militum galleata. hec ars si ars dicit mereat in tantū hominū sensus p̄fauciat atq; p̄strringit ut sic per eam miracula posse fieri videant. Et de bimōi lētificatiōibus apule

gius in suo libro metamorphoseos qui sic incipit. Certus quē crā. quēdā noie Socratem sic de quadā maga loquētem introducit. Saga inquit et diuina potens celum depo here et terram suspendere. fontes ducere et montes defluere: mās sublimare. deos sfirmare. sydera extinguere. tartarum illuminare. De hac arte idē apulegi⁹ in libro quē de asino aureo edidit sic inquit q; artem ipsam libentis. sine vidicerit asseuerat sed male sibi cessit et hoc. q; dum artem illam volebat adscere in asinum: ut sibi vidēbat conuersus est. Ars vō hec ut fert ab antiq; plurimū exercebatur q̄uis lege. i. tabulaz ut inquit Cicero li. de republīca p̄hibita fuerit. hec ars a p̄s ad romanos allata dicitur qua et pictagoras vsus est: vnde ut refert Valerius maximus lib. 8. postq̄ pictagoras egyptū p̄tēs eoy sciam dicit ad p̄las p̄fectus magica arte p̄ceptū. hūc arti tertrice hispani multum inuigilarunt et intantū in ea inualebant ut nedum que artis limite complera sunt exercere. s; et multas alias enotēs spurcitas in quadaz caetera hispanie in christi blasphemiam humani generis seductore ministro attentare conati sunt.

C De nostris autem lippitibus patet et cōuulsis oculis. S; hec hactenus de discolo sufficiant.

C De nostris autē. In hac parte Boetius ridet euidam tacite questōi. Posset nāq; aliquis dicere. O Boeti tam pla hec quibus discoliam refutandā cōmones nostra iaz sunt quid aut de romanis censes. nūq; etiā hoc vitio de notatur. Ad hoc rīdens dicit. de nostris. i. romāis scholaribus. patet. i. manifestū est etiā lippitibus oculis et euulsis. vult dicere discolia romanoy scholarium tam patens est cunctis atq; manifesta: ut nedum hī videntibus. s; etiā lippitibus et penitus euulsis oculis innotescat. fuerant enim nedum hoc vitio discolie deprauati romani sed et quolibet alio ut sic haud aliquid nouū in vitio attētari posset. hinc et Iunius Iuuenalis vitia clamans romanorum hunc in modū romanos alloquit. Oē in p̄cipiti vīctus stetit nihil est quod nostris morib; addat posteritas: q̄si diceret poeta. omne vitii quod excogitari p̄t iam totū p̄peratur. Deinde Boetius finem huius vitii discolie faciens subiungit concludendo hanc partem. sed hec sup̄dicta de discolo sufficiant. hacten⁹. i. hucusq;. **C** Nota lippitudo oculoꝝ est infirmitas. et est quasi lachrymatio vel putredo oculi. inde lipp⁹ lippitēs qui h3 oculos lachrymantes et mareo plenos. Et dicit lipp⁹ a pus. i. putredo ut deriuatio ab vltima syllaba sumatur.

C Ne sit autē discipulus violentus erga magistrū.

C Ne sit autem discipulus violentus. Hec est secunda pars secunde partis principalis huius capituli in qua postq̄ Boe. remouit vnum impedimētū de subiectione debita que cōsistit in habitu dīne discipuli ad magistrum. nūc remouet secundū impedimētū. i. violentiā. Et diuiditur in duas partes. primo facit quod deus est. sed exemplo deā cōfirmat ibi. Violentie autem. Et dicit q; discipulus non sit violentus magistro suo. qm̄ violentiam hanc multa mala consequunt et ipsam marie: qm̄ qui magistro violentus extiterit nullatenus sciētie verus erit possessor.

C Notandū q; Boetius scholares quatenus p̄ceptorū violentiam non inscrant maxime monet ut sic eos verbo non blasphemant atq; opere non offendant. Hec autem ut leuis deuitētur propulsanda sunt ea que ad hoc marie sūe iuducētia veluti est temeraria de seipso p̄sumptio. p̄p̄tē excellētie ambitio. atq; p̄p̄tē fragilitatis inconsideratio. p̄p̄tē in eo maxime vitandū est. q; auriliū dei subtrahit. Iudit. 6. dñe ostende q; non dimittis gloriantes in te et de sua virtute gloriantes humilias. Vitanda etiā est tantopere proprie excellētie ambitio quātopere cōtra deū est et proximum. apud deum enim nulla personaz acceptio est sed solum meritum cum omnes vno eodem patre creauerit. et attestatur Boetius in de consolatu p̄b̄ilosophico. d. Omne hominum genus in terris: simili de scendē

scendit ab ortu etc. Utanda insuper est summopere in con- sideratio. Edilio saluatoris. Adathei septio. Primo eii ce de oculo tuo trabem postea festucam eicis de oculo fratris tui. Unde et vulgo dicit. Cesset in alterius oculo reprehendere labes. qui solet in proprio lumine ferre tra- bem. Nec cum deuitata fuerint nulla certe violentia com- mitenda admittitur.

Violentie at Albinus albei fili? pdeat in exem- plum: qui cu esset filius dilectionis magis vo in se- licitatis pcur for magro suo Sulo qnqz balbu- tienti manus iniecit sceler atas. ac caniciem eius venerabilem sedo pedu maculauit accessu. Que tanti sceleris causa fuit qz ad primam aeris im- pressionem totam nequit comprehendere consti- tutionem. Prob dedecus prob fit infelicis di- scipuli in caput felicitatis accessus. Tam scelerat to nero gaudeat berede: tam coinquinato Ane- ras successore. Brillus vo cu socrate senece gau- deat appetitu. Non est ergo dignus scientia qui scientie insurgit preceptor.

Violentie aut Albinus. In hac parte Boetius qdam exemplum pmissor. i. violentie inducit et duo facit. na pri- mo exemplum proponens albinum quendam violentu di- scipulum introducit. secundo ipsum exclamando inuehi- tur ibi. Prob dedecus. Prima adhuc in duas diuidit. na primo facit quod deum est. scdo cam huius sceleris ub- necit ibi. Que tati sceleris ca. Et dicit fili? albei prodeat in exemplum violentie. qui Albinus cum non esset filius dilectionis. qz magistru suum minime diligebat hz magis foret precur for. i. nunchus infelicitatis iniecit quadoqz sce- leratas man? hoc ab effectu deum est. magistro suo Brill- lo balbutienti. i. titubati. atqz maculauit caniciem. i. sen- ctam venerabilez. i. reuerenda huius sui magistri sedo. i. turpi. accessu pedum. Et cam huius sceleris subiunges dicit q ca est tanti sceleris. q. v. qua de hoc tantu scelus in suu magistru perpetravit. Et respondens ad hoc dicit. qz ipse albinus nequiuit comprehendere totam constitutio- nem. i. sectionem ad primam aeris impressione. i. ad primam proniciationem dicit sui magistri. Post hoc inuebendo dicit. Prob dedecus que interiectio volentis atqz vitu perantis e. Et eam ipsam ex nimia indignatione reptens dicit prob accessus subaudi sceleratus infelicis discipuli. s. albi fit in caput felicitatis. sup. grilli. Et subiungit. Ne- ro ille speratoz senece discipul? pmissi atqz sceleratoz la- boras vitio gaudeat. ironice loquitur ta scelerato berede. s. albio. atqz anetus ille Socratis discipul? supple gaudeat ta coinquinato. i. maculato subaudi eode facinoriz berede. s. albio. Brillus autez cuz Socrate gaudeat appetitu. sub- audi mortis Senece hinc concludedo dicit discipul? ergo non est dignus scientia qui insurgit violenter pceptor sci- e

Notandum Socrates magnus qui primus vniuersam pbiam ad corrigendos cõponedozqz mores fecisse memo- ratar tpe assueri regis assirioz athenis claruit habuitqz multos discipulos quoz anetus vt dicitur dux athenensiu vnus extitit. eo aut tpe cum sapientes plurimi a vulgari bus psequerent qm vnum dum pdicabant Socrates se deprehensus est: atqz ab aneto athenensiu duce eiusqz di- scipulo sibi dato mortis poculo ipso no aliter qz quoda i mortalitatis assumpto medicameto interit. Et de hoc tul- lius lib. tusculanarum qõnum loquens inquit. Licita ma- gnum Socratem interfecit. Ipse autem Nero quada die respiciens Senece magistrum suu et verbera q sibi i pue- rita intuler at ad memoriam reuocans infremuit ac tanqz iniuriar. vltionem de ipso cupiens pcepit. vt qdẽqz gen? mortis veller elligeret. Seneca igitur quasi suau gen? mor- tis arbitrans in balneo moti vtriusqz brachii vene incisio

ne elegit. vnde et quoda psalmo bene vocatum est nomen eius. Seneca. i. se necans. Et hunc sanctus hieronymus sanctorum cathalogo cõnumerauit illius epistolis puocat? que leguntur pauli ad Senece atqz Senece ad Paulu bene ergo Boetius dicit. tam scelerato gaudeat Nero be- rede: tam coinquinato anetus successore. qm sicut Nero atqz Anetus sic et ipse albinus in gehena dimi si sãt. Brill- lus aut cuz Socrate gaudeat Senece appetitu. qm melio- rem prem elegerat cu sanctorum cathalogo pnumeratus sit. Nota balbutiens atqz balbus idem qd titubans qui vba non exprimit sed frangit a balbando dictus. sed blasus est qui litteras imperfecte profert.

Luxurie a seruire studeat se discipulus alienare Luxurie a seruire etc. Nec est tertia pars huius secunde partis principalis huius capituli. i. qua psequit de secudo impedimento subiectionis. et per pns aptitudinis discipu- li erga magistrum qd est luxuria. Et diuidit in tres ptes sũ tres luxurie spēs. scdo ibi. Comestationib? . tertia ibi Tertia vo spēs. Prima in duas. na primo luxuria in cõs- fugiendam pponit. scdo eam vsuidens vnam eius spem psequitur. ibi. Quã triplici. Et dicit qz discipulus stu- deat se alienare a seruire luxu. Nota luxuria in p- posito largo capite vocabulo vt dicat in coitu sugstuitans in cibo atqz vestitu. Et hz hoc satyri triplice luxuria posue- runt vt statim subiicit. quecuqz in luxurie sit. sum opere euitanda est: et ea specialr que in coitu est. qm ipsa mentē oc- cupat. totum corpus extenuat. et tandem vires singulas de- stituit. ideo vidimus ad alexandru. Nos iquit bragmani membra libidini non damus. Ea quoqz que in comesta- tionibus est diligenter cauenda qm aliam ad praua allicit- tione serpentina occulta sua venena diffundit. iuxta il- lud Virgili in bucco. Trabit queqz sua voluptas. et se- gur. Qui legitis flores et humi nascuntia fragra. frigi- dus o pueti fugite hic later anguis in herba. qz. i. vita de- licata et gulosa venena latrant que ipsam aliam demergit in gehenam. Rursum ea que in vestitu ponit no min? fu- gienda est. qm non habitu exteriori sed interiori gloria dũ est. vnde Seneca dicit. Nullus quidem dicit gladium esse bonum si balteus eius deaurat? est: et vagina gemis de- stincta. sed gladius bonus dicitur qui bene incidit et bonũ acumen habet. vñ sunt verius. Aurca nobilitas luteam si vestiat ollam. Non ideo sequit hanc minus esse lutum.

Quam triplici satyrici partitione diuiserunt. Quandam in ornatu vestium dicentes consis- tre. Aliam in coitu. Tertiam vo gulositatis assi- stricem. Quislibet vo rabie seculenta frequẽter nouimus laborare subiectos.

Quã triplici. Dic Boetius luxuria ipsam satyricorum more diuidens primã eius ptem dissuadeda aggredit. et duo facit. nam primo ipsam luxuria tribus spēs diuidit secundo primã eius spem exemplo penitus abhorrendam demonstrat. ibi. Contumelioso. Et dicit satyrici subaudi poe- te criminu atqz vitioz reprehensores diuiserunt hac luxuria triplici partitione. i. tribus speciebus dicentes quãdam lu- xuriam consistre in ornatu sup. vestium. aliam in coitu. ter- tiam vo dicebant assitricem. i. sociam fore gulositati illi vitio crapule. Et nos hoc. nouimus subiectos. i. schola- res laborare frequẽter seculenta rabie. i. fetido furore cuius libet hay luxuriar. p octay quidam lirici dicti sunt. qdã comedi. alii tragedii. satyrici alii a satira dicti. quod e car- me reprehensorium vel reprehensio coniectoria. qz ad hoc rep- bendit vt corrigat. Et satyric? satyraz descriptoz. Et hic satyrici luxuriam in tres species diuiserunt vt patet in litte- ra. Item seculentus ea. tum. i. secc plenus et fetidus.

Contumelioso coitus appetitu sanguineuz lu- cretu filium: zenonisqz discipulus tota roma ste- dit inuiscatum: qui tñ clarissimis ortus fuit nara-

Capitulum

libus: quātītatis procere & sāguīneae qualitatis: mire si quidē eloquētie: perspicacis ingenii: sed quotidianis & vltra debitum nuptiis gaudebat: patre penam deferēte. patrimonium enim parentumq; census illicite consumebat cunctisq; zelo tipis eminebat. **A**leis autē & meretricum cellulis semper inbiabat: **P**roprio autem aduc non destitatus pruritu. postea a parentibus eiectus: tandem ab amicis & consortibus destitutus: a creditibus vndiq; fatigatus: notis & ignotis furtim studuit assistere: crucis ab angustiis a patre creberime redemptus: vltimo tamen parentis pecunia redimi non potuit. **C**ruce ergo aductus tandem ad se venire lachrymis compellebat: osculum q; voce querula petebat. **P**ietatis autē motio ad filii petitionem patrem erexit: erectiq; filius nasum morsu secuit acutissimo dicens. **Q**uare a meis primis erroribus incastigatus euasi. **U**t qd magistri mei documentis non obediui: sociosq; meos contempsi. **F**illi patrem necesse est indulgere castigationi: magistrumq; discipulum mores informare.

Contumelioso coitus appetitu. In hac parte Boetius prime speciei luxurie. scilicet coitus seculentiarum dissuadens exemplum ponit. Et duo facit. nam primo facit quod dictum est secundo ex proposito exemplo hanc spem summo opere detestandamcludit ibi. Ecce quāti. **P**ria ad huc i duas nā primo facit qd veni ē. secūdo circa hoc notabile qd daz subiungit ibi. filii patrem. Et dicit. prima spēs luxurie q in coitu consistit oio spernēda est. & hoc ne nobis ptingat quē admodū sanguineo lucretii filio xenonis discipulo quē iustitiam. i. captum & detentum contumelioso appetitu coitus tota roma fleuit. & ibi roma pro pplo romano posita ē. q scz sanguineus erat ortus clarissimis natalibus. i. parentibus. eratq; quātītatis. procere. i. forme qualitatis. i. com plexionis sanguineae. mire quidem eloquentie. i. facundie ingenii perspicacis. i. subtilis. sed ipse gaudebat quotidianis nuptiis. i. veneris actibus & hoc vltra debitū. i. supra vires nature sue. patre deferente. i. reportante penā hui? enormitatis vt statim subiūget. **P**atrimoniu enī & census idest reditus ac diuitias parentū consumebat. q; pro. i. eminebat. i. supercellerat subaudi in hoc vitio cunctis zelotipis idest mechis. semperq; inbiabat. idest adherbat aleis. i. ludo alearum atq; cellulis meretricū. quid vltra. i. sanguine? adhuc non destitutus. i. dimissus pprio pruritu. i. luxu illo iteratāe a penitib? eiect? & destitut? consortib? .i. sodalibus & amicis & fatigatus vndiq; a creditoribus tandem studuit insistere. i. adherere notis & ignotis furtis. i. vitio furtiuitatis. quo in vitio idem sanguineus deprehensus atq; sepius ac sepius patibulo adiudicatus atq; creberime a pfe ab angustiis crucis. redēptus. i. pcece vel pccio vltimo redimi non potuit & hoc penuria parentis subaudi impediēte. sed quid cū ampl? redimi a crucis patibulo minime potuisset inter carnificis man? com pellerat eundū. i. suum parentem lachrymis venire ad se osculūq; supple paternū petebat voce querula. motio autē pietatis paterne erexit patrem ad filii petitionem sed fili? secuit nasum erecti. i. patris morsu acutissimo dicens indignanter vab me miser quare ego miser euasi incastigatus? i. non correctus supple a te pater a mess. i. de primis meis erroribus subaudi qbus i infantia pessime enutritus extitit. vti qd idest quare non obediui documentis mei magistrū. & quare contempsi meos socios subaudi eos non imitādo

I bonis quasi dicat. si oia hec fecissem certe huius neptūdas crucis patibulo adiudicatus minime fuisset. **E**xinde hoc posito exēplo quoddā notabile siue quādā iniam generalem ex ipso elicit dicens. **Q**ui cauere velit ne predicta eueniant necesse est patre ipsum indulgere. i. vt pater indulgeat. i. operam det castigationi. i. correctioni filii & hoc ex parte patris. filii necesse est magistrū ipsum informare. i. q; magister informet. i. doceat discipulū mores & h? ex pte magistrū dictum est. **N**otandū vt refert. fulgent? secundo mirologiay q; in oibus libidinū amor turpissit: turpior tñ est in honestis. nā ipsa luxuria malefati cōtraria est. **T**urpissima ergo sanguinei qui in argumētū dicit libido est cum clarissimis ortus natalibus mirificis nature votibus ppelebat. sed qm vltra nature debitū coitus vtebat qm erat vt viam pditionis ingrederet. amor enī ille exiciosus atq; seuidus concordat cum periculo: & dum ad illud solum vacat qd diligit nūq; videt quod expedit. q; luxurie amor cecus est. **Q**uobrem veteres libidines spere verūt tanq; bonoris inimicay. sic Scipio nasica pbbuit theatra locaq; meretricia. refertē Augustio libro de ciuitate. **I**tem zelotipus. i. zelo plenus. i. inuidiosus vel suspiciosus. & accipitur tam in actiua q; passiuā significatione quorum omnium quinq; sunt que hoc versu continentur. **D**olus zelotipus conuinaq; vector alumnus. **A**ctum siue pati signare nomina possunt. dicit etiam qm q; zelotipia mechia. & zelotipus mechus. & hoc modo sumit in pposito. **I**te pruritus idest prurigo & dicitur ardor vel aduasio carnis cogens ad scilicet scilicet. hic autē pro luxuria sumit & non inepte. **I**tem indulgeo diuersa significat. **I**ndulgere enim gratis dare sonat sic papa indulget pccatē. & significat remittere. vt indulget nobis peccata. significat quoq; operam dare. vnde **I**ndulgere gule noli que vētris amica est. & in hac significatione sumitur in proposito cū dicitur filii patrem sc.

Ecce quantum detestabilis est meretricū incurfus. **E**st autem meretricū nonaria inferni ianua: via iniquitatis: scorpionis percussio: viscarium scelerum: puteus interitus. & si qua est alterius luxurie ignominia: spes qualibet alia grauior scelere deteriorq;. **I**nteritus autem Jacinctinus cunctis patet & Iouinus. **E**t alibi meretricis labia sanū distillant sed absinthium eius nouissima subministrant. **C**ōmessationib? & ebrietatibus scda spes luxurie dotata permutati tāq; cā ad causatū cū p dicta gatdet sustineri. pp coitum. n. fit ebrietas relatiue: necnō & ceteroz viciorū genera. **Q**uāsi at modice sūptū intellectui videt cōferre acumen: nō at modice sumptū rōnem pturbat. intellectū ebetat: memoriā enervat: obliuionē imittit: errorem infūdūt: ad ignoratiā pducit. **U**bi enī ebrietas ibi furor dominatur. vbi furor dñatur ibi nulla sapientia s; insipientia puagat. **Q**uāsi at rationis quotidiana patent exēpla & virtutū detrimenta. **E**cce quātū detestabilis. In hac pte exemplo superiori inductus. **H**oc. hoc vitium luxurie summo opere detestandumcludit. **E**t duo facit: nā pmo facit quod veni est quo ad coitū ordinatū. secūdo quo ad inordinatū atq; bestialē siue sodomiticū sibi. & si qua. **E**t dicit ecce. i. vide exēplo superiori quātū ē detestabilis. i. abominabilis incurfus. i. accessus meretricū. qm ipa meretricū nonaria. q; nouem penis puniū in inferno. vel dic nonaria vt infra proximo dicam est ianua inferni. via iniquitatis. percussio. i. punctura scorpionis. viscarium. i. retiaculū. sceler. i. peccatoz. puteus interitus. i. mortis tā aie q; corporis. & si qua ē al

verius luxurie ignominia hoc est spes inominanda ob dede-
cus enorme illa spes est grauior qualibet alia atq; deterior
of scelere. Ineritius autem taciturnitas. i. facini illius schola-
ris atq; iouinus. i. iouini pater cunctis qm potius mori
maluerit qm hoc deformitatis vitio defecari. C Notandū
ut fert belinandus inter omnia spectacula que delecta-
tionē in suis libidinibus admittunt deterius est turpium
feminay collegium pro solo vitio congregatū. ppriā enī
carnem venditioni exponit p̄textu vite fornicatione vi-
ctū sibi acquirunt q nec amant nec amare querūt s; ex se-
dior luxurie pte sue execrabili cupiditati subseruiunt. de
bis Teodolus ingit. Adens robusta viri leuitate cadit mu-
liebz. qz. i. femina impudica laqueus est viri. ideo sub-
dit. Descent affritū q crediderunt mulieri. Et insup qdaz.
femina corpus opes animum vim lumina voces. Pollit
anichilat necat eripit orbat acerbat. 2 alibi. Corpus opes
etiam consortia federa famam. Debilitat perdit necat odit
destruit aufert. Et hax amor teste hieronymo 3 iouinianū
prouit ex viciis Aristotelis 2 Plutarchi colligit. rōnis est
obliuio 2 insanie proximus turbans consilia. altos 2 gene-
rosos spūs frangens. doloz querulosos tracundos teme-
rarios facit quapropter non inerito fugiendus est Demo-
sthenis exemplo qui Laydis meretricis māmas loco palpi-
tans quesuit quāri hoc est que ait mille denariis. cui De-
mosthenes. ego precio tanto doloz non emo 2 merito 2 nō
stultus est emere precio cui doloz succedit. Itē nonaria me-
rentē est. 2 dicitur a nona. qz ante nonā nō licebat ei exire
de prostibulo. ante enim illam horam mos erat antiquis
de cōmodo reipublice disputare. quare vetitum erat mere-
tricibus vsq; hinc latere ne iuuenes ad turpes delectatio-
nes inclinarent. Item viscarium a visco venit quod glutē
est quo auca capiuntur. Inde viscarium. Itē ignominia
infamia est quasi ptra nomen. Est etiam peccatum taz se-
leratum vt nominari detestabile sit vt in pposito. Cōmes-
tationibus 2 ebrietatibus. In hac parte Boetius postq; pri-
mam luxurie spēm detestandā cōmonuit. nunc facit h idē
circa luxurie spēm alteram que cōmestationib; atq; ebrie-
tatibus explet. Et diuidit in duas partes. nam prio facit
qō dēni est. scdo comparat hanc secundā luxurie spēm ad
primā 2 tertiam. ibi. hec aut. Prima itē in duas. primo
p̄uader ipsaz fugiendā atq; detestandā fore cuiuslibet 2 b i
semetipso. scdo facit h idē i alio ibi. q̄ est p̄sorte. p̄la ad huc
in duas. primo hētū suū p̄ont. scdo p̄ditiones detestabiles
ebrietatis insinuat. ibi. Ad modice. p̄dia insup i duas. nā
prio facit qō dēni est scdo quoddā documētū valēs ad se-
quentia subnectit. ibi. Vinum aut. Et dicit q̄scda spēs lu-
xurie notata cōmestationibus. i. cōmestionib; sup̄fluis
2 ebrietatibus. vult dicere q; scda spēs in voluptatib; su-
le consistit sicuti prima in coit; voluptate gaudet sustineri
cum p̄dēra specie. i. prima. p̄mutatim. i. ordine p̄mutatō
sicut cā ad causatū. Et rōnem assignans dicit. qm ebrie-
tas fit pp coitū necnon pp genera ceteroz vitiorū 2 hoc re-
latiue. i. reciprocē. qm sicuti ebrietatē pp coitū fit similiter
quoq; 2 coitū pp ebrietatē. illud qdē vt pp finē. hoc aut
in genere cause efficientis. 2 documentū subiungens dicit
Vinum aut modice sumptū videt p̄ferre acumen. i. pene-
trabilitatem cognoscendi intellectū. 2 deinde conditiones
ebrietatis cōnumerans dicit. Vinum autem sumptū non
modice sed excessiue perturbat rōnem ne verū cernere po-
sit. intellectū ebetat. i. obtusum reddit i speculatione reruz
atq; substantiaz. memoriā enervat. i. extenuat. 2 destruit
qm obliuionē inducit: qō ad memoriā referas. errorē in-
fundit qō ad rōnem applica. atq; ad ignoratiāz perducit:
qō intellectū p̄forma. Et rōnem hōy annexas dicit. qm
vbi ebrietatē sibi datur furor. nā teste. Quidio in libro de
arte. Una parant animos faciūtz caloribus aptos. Tūc
veniunt vires 2 paup conuua sunt. sed vbi furo: ibi nulla
sapientia sed insipientia puagat. qm sapientia non furore
sed mansuetudine possidet. sedendo enī 2 quiescendo a la-
te prudens Aristoteles. Inuis aut rōnis patent exempla

quotidiana atq; exinde supple patent non inerito detri-
menta. i. minoramēta virtutū. C Notandū sicuti modera-
tus vitus honestatē corporis sanitatē quoq; atq; mentis
p̄speritatē causat ac p̄seruat: sic eius imodestia necesse est
vt eam conumpat. Cauenda est ergo summoze scholasti-
cis imoderata crapule frequētia ne illud psalmiste eis obli-
clat. Turbati sunt 2 moti sunt sicut ebrius 2 ois sapientia
eoz deuorata est. Copta enī ciboz 2 potū vt refert. Sene-
ca subtilitas impeditur. qm teste hieronymo epla. si. h
est eiusdem hois vna degustare ac p̄pbas intelligere.
Crapulla nempe venerē excitat cū venē micro estuans cito
in libidinem despumet. 35. vi. S. i. Et sicut venus mentem
obnubilat. sic 2 crapula ipsam offuscare necesse ē. Absit
igit a scholasticis viris crapula. nā veteres cū parcimōdia
virisse leguntur. Socrates tēperatissim; extitit 2 vnica refe-
ctioe serotina p̄tentabatur sciens paucis minimisq; nām
cōtentari. nihilq; viro isto congruentius arbitrā sobrieta-
te q̄ corporis ac mentis prosperitas roborat. Inde Euno-
dius sobrietas semp studiū referat honestis. Nulla fides
lectis integra nec dubiis. Ampletor sanas que vant bona
femina frondes. Post culpas. ale sunt holocausta dei. Et
Augelius libro prio ingit q; parcimonia apud veteres ro-
māoz 2 vici; atq; cenay temeritas si solū dōctica obser-
uatiōe ac disciplina. sed etiam publica aladuerfione legum
custodienda est.

Que est peccata p̄sorte vinoso deterior: qz si stude-
re neqat ceteros gymnasius inbiare volētes cor-
rodit: errorem litis cōfouet vel pugnis opez orat
Quis p̄mittit studētib; est cū dissoluto. Luciat
ergo ab integritate cōfortii tales prudētū discretō
ordine irregressibili 2 hoc tempore determinato

Que est consorte vinoso. In hac pte Boetius ostendit um-
mopere fugiendā hanc secundā luxurie spēm precipue cōsi-
stentē in cōfortiis p̄pterea qm magnū studiosis spīs cō-
fortii crapulosi atq; vinosi inducunt studiū detrimētū. vt
in littera. Et dicit. Que peccata. i. qō vitū deterior 2 con-
sorte vinoso. i. pleno vino. q. v. nulla. Et rōnem adnectēs
dicit. qm vinosus cōsors si studere nequeat tñ corrodit. i.
impedit victo ebrietatis ceteros. volentes ibiāre. i. hēdere
gymnasius. i. scholasticis exercitiis. aut enim errorem litis
fouet. i. nutrit vel saltē cessus. i. percussus pugnis orat. i.
depcat opem. q. v. qdā vinosus ille agitat semp inq̄tu-
dine torquet atq; ceteros torquet. O de; exclamatio est q̄
lis p̄mittio. i. p̄plexio atq; desolatio ē studentib; cū tali vi-
noso. Ergo discretio prudētū supple scholarū eliciat. i. re-
pellat tales. i. vinosos ab integritate p̄fortii. i. societatis. 2 h
ordine irregressibili. vt. i. haud. i. quāq; reuertatur. 2 sup-
ple reiciat ipsos non tpe ebrietatis sed terminato. i. cū ad
sobrietatē reuersi fuerint. C Notandū licet ebrietatē pluri-
ma mala opez vti superius iam expositum est. habet tñ b
ipsa vt ipsa mentem ebetet. secreta reuellet. gestusq; detur-
pet. eloquium enī scandalizat. nunc lites generat ac cor-
poris vires extermīnat. cadere iubet. bene agere prohibet
requiem impedit. sensum alienat. obliuionem inducit li-
bidinem mouet: naukām pronocat. vsum minuit. 2 ab oi
virtute hoīem destituit. vnde Sualterus in alerādreidof
Rōis vile sepulchū ebrietatē. hic. Seneca epla. Sz. nihil
aliud est ebrietatē q̄ voluntaria infamia. oē vitū intendit
2 detegit. verēcūdiā remouet. verba dubia: oculos incer-
tos. gressus errantē: vertiginez capitis 2 cetera hndi cāt
nā. sero oia p̄mittit ebriosis sed mane obliuioni tradūt vñ
Martialis coquus. Oia p̄mittis cū tota nocte bibisti nō
faciāt quēq; pocula nostra rez. Si ergo dēni ē a Bee-
tio p̄sorte vinoso nil posse deterī; crīstīari: Itē viuosus sa-
fū. i. vso plen; ebn; vel ebriofus: 2 cōparat. cui; sup latiniū
Plautus ponens ait. Quid opus ē verbis. viosissima ē
Hec autem secūda species p̄ime quādoq; pze

Capitulum

ambula posterioris autem pedissequa appetiti-
ua. o quantum erroris imittit ebrietas in mente di-
scipuli nisi freno sobrietatis castigetur ad vngue
Hec aut. In hac parte Boet. hanc spem luxurie ad primam
et ad tertiam comparat. Et dicit qd hęc spes. s. que in co-
mestationibus et ebrietatibus consistit. pbatur est pambula
sicut antecessoria prime. s. spēs que i coitu consistit. et rō huius
sumitur ex antedictis: cū iquit ipsū coitū et ebrietate cau-
sari. et eadē hęc secūda spēs est pedissequa. i. deo mitans et
famula appetitiua. i. desideratiua posterioris. i. tertie spēs
luxurie que in vestitiū ornatum ponit. Et inde cū hęc ita sint
exclamādo ptra hoc vitii inuicib' dicens. O quantum erroris
ebrietas ipa imittit i mente discipuli nisi castiget. i. refrene-
tur et restringat ad vnguem. i. ad plenum freno sobrietatis.

Tertia species luxurie est concupiscentia aque or-
natibus inbiat parentumq; progeniei maritata
consistit: qd paupertatis tuta facultas cedit iuncta

Tertia vero luxurie spēs. In hac parte Boetius post pri-
mas duas luxurie spēs detestandas tertiam istam fugiendam
ostendit. Et diuisit hęc pars in duas. nam primo docet ter-
tiam ipsam spēm fugere. scdo verificat dicta sua exemplis
sibi. Cum quondam. Prima adhuc. In duas nam prio ip-
sam fore fugiendam ostendit circa quos ipsa principal' verlat
demonstrat. scdo vero in qd consistit declarat. sibi hęc autem
gaudet. Et dicit primo qd ipsa tertie luxurie spēs ē cupia
sicut cupiditas quedam que inbiat. i. incedit ornatis
atq; consistit. i. est maritata. i. iuncta progeniei potētū. i. ma-
gnatū et diuitiū ornatis dico qbus tuta facultas. i. stat
paupertatis cedit. i. locū dat inuicta. i. non supata eoz vani-
tate. **N**otandū qd hęc tertie spēs luxurie que ornatis
inbiat non nisi extollentia est aut corporis ornatus et q
corporis sunt. s. aut tandem vestimentoz. quecūq; tamen
sūt supbia quedam est atq; vanagloria. que vti Salustio i
ingurgino videt. sicut etiā experientia cōprobaf cōde plus no-
bilitatis malū est qd humilitū. humiles nāq; casus paup-
tas inhabitat seruiuntq; summos fulgura montes. Paup-
tas in qua tuta que vestem non appetit corporis s; animi
affluentiā. de qua dicitur per poetā. O vere tuta facultas
Paupis angustiq; laris. O munera nōdū. intellecta dei

Hec autem vestium gaudet varietate frequen-
ti carūq; in sigillatione membratim. pectinis be-
neficio cesariem polire: et calamistris tortuositate.
florūq; diuersitate seriatim lasciuire: gulamq;
suam furo perfundere: nouaculeq; frequenti ca-
stigationi inbiare. sinum aromatibus adimplere:
gematis colla monilib' partozūq; cingulis vētre
castigatus plebi ostendere rostratis tabulatisq;
calceis vt regina incedere colloq; elato: gutture
inflato. supercilio mutilato. oculo impudico.
fastuosoz incesu semicirculariter incedere gau-
det. raris autem parūq; modestis sermonibus
ampulari. appositisq; cibariis omnia fastidire. li-
tibus seruientes: probis affines. cruciatib' igno-
tos affligere: vltimo raroq; scholis interesse: pa-
rumq; prodesse. primo eisdem abesse festinat. O
qualis quantaq; vitiorum est permixtio

Hec autem gaudet. In hac parte Boetius ostendit in q
bus hęc tertie luxurie spēs vt plurimum posita est et dicit
qd hęc tertie luxurie species gaudet in frequenti varietate
vestium atq; eaz sigillatione. i. pictura membratim. i. de mē-
bro ad mēbrū. et supple gaudet polire. i. ornare cesariem.
sicut capitis comam. et pprie vironū. est vt dicit. **D**ugui

tio. beneficio pectinis. i. illius instrumenti. atq; tortuosita-
te calamistris. i. illo instrumento tortuoso ab effectu cū ad
lasciuire. i. luxuriari vel lasciuie se geret diuersitate floz. se-
riatim. i. in serio positoz. et gaudet perfundere. i. perfundēdo
tingere gulam. i. faciē. et hęc pars p toto posita est p sino
doctē furo. i. colore furo vt etiam supra caplo prio expo-
sitū est in eo loco quo de logica sophistica dicitur. vltimūq;
mulieris furo pfusa. et. Etia gaudet inbiare frequenti ca-
stigationi nouacule. huius cultelli ad radendū barbas ordi-
nati. Et of a nouo as. qd hoīem nouat. vti iudicū. i. Mo-
uacula non ascendet sup caput eius. Et psalmista. qd no-
uacula acuta fecisti dolum. et gaudet adimplere sinū. i. gre-
mii suū aromatib'. i. reb' odoriferis. Et dicit est ab ara
aroma. qd aris impositū diuinis inuocationibus aptū. est
etiā aroma in alia significatiōe vnguentū qōdam pcosūz
et thure mirra nardo calamo cynamomoz ppositū. vti v-
sus. Contere thure mirram nardū calamū cynamomū.
Mdis supinfundas oleum sic fiet aroma. Et seqt in lsa. et
gaudet ostendere plebi colla ornata monilib' illis oma-
mentis gematis. i. plena gemis. ventremq; castigatus. i.
restrictum cingulis. i. balteicis partozū illaz genitūz. qd
a partib' cinguli illi pcosi romam adducebantur. **N**ōle
vt dicit Isidorus ornamentū et gemis est qd solet femina
rū pedere collo. hoc enā serpentū dicit qm constat et am-
pboulis quibusdā aureis et variis gemis in modum fa-
cture serpentis. Sumit tñ pro quolibet ornamento. Et se-
quit etiam gaudet incedere calceis. i. sotularib' rostratis
et tabulatis. i. depictis vt regina. Gaudetq; incedere collo
elato. i. in fastū eluato. gutture inflato. supercilio. i. illo or-
dine piloz qui supra oculos est. mutilato. i. truncato vel
psefo. oculo impudico. i. lasciuenti et ad quēlibet circūgi
rātū: fastuosoz. i. supbo icellu. i. transitu. gaudet in sup-
ampulari. i. verbis inflatis superbis atq; serquipedibus vt i-
illis raris. et sermonibus parū modestis. imo intempatis
pent'. et appositis cybaris gaudet fastidire. i. fastidio hęc
omnia supple apposita. et gaudet affligere seruientes lib-
idest raris. cōtinuos affines. i. vicinos probis. atq; igno-
tos cruciatibus. gaudetq; interesse scholis raro. et si aliqñ
tū vltimo atq; parūz pdesse sed festinat ab eisdem abesse
primo. **N**il et aliis multis cōmotus. **B**oc. qd hęc tertie
luxurie spēs deditissima est inuebēdo ptra ipam exclamat
O qualis ex vitii enormitate et quāta ex eius magnitudine
est permixtio vitioz. subaudi i hac tertie specie. fastidio ire
quali homere spernere continere tedere. inde verba et
hoc fastidium et fastidiosus.

Cū quodā tempore me athenis causa discendi
recepisse **S**animedē Pirri dictatoris filium o-
bus predictis laborantem in spei. qui qñq; pedu-
lis libatis: qñq; caligis maculatis: per horaz ce-
drinis tibiis elatus nudisq; pedibus pcessit ario-
paganū vt stomachatus impetiit. Lauteq; sepi-
sime prouidi ne mihi insurgeret quia alienigena
eram. **Q**uid plura dicā ad tātā licet inuitus de-
uenit inopiā qd ea que prius fastidendo cōtēpsit:
mendicās corrogando composuerit fortie mea
tu permutato. s; hęc hactenus dicta sufficiant.

Cum quodam tpe. In hac parte Boet. quāta ex hmoi vi-
tio mala eueniant exēplo corroborat dicens. Cū ego hoc.
quodam tpe recepissem me athenis in hac scilz vniuersali
schola grece cā discendi in spei. **S**animedez filiū Pirri
dictatoris laborantē oibus pdictis qui. s. **S**animedes ni-
mia hui' vitii sedatus lasciuia nesciens quō se gereret in-
cessit. qñq; i. nunc. pedulis. i. sotularibus desup concessis
et limbatis. qñq; i. nunc caligis maculatis. i. diuersorum
colorum maculis pstrictis. atq; processit elatus tibiis ce-
drinis. i.

Arins. i. ad modum cedri erectis pedibus nudis. q. p. 1. ut
 nodacat. i. tumore supbie istat. i. indignanter petiuit
 Briopagū illum virū atbeniensem quo studiū exercebat a
 quo & dyonysius sanctus artopagita appellatus est & ego
 quoq; Doctus prouidi caute & scripsisse ne mihi surgeret
 qm̄ crā alienigena. i. alterius genis. Et vñ alienigena
 q̄si alia regione vel gēte natus. & dicitur ab alion. i. alienū
 & genios nā vel gnatio sic & francigena terrigēa que oia ta
 lia sunt cōs generis. Et sequitur bis oio? visio. & enarra
 tis qd̄ plura dicā idē Sanimeses ad tātā deuenit inopiā
 q̄uis inuitus vt pmutato meata. i. trāsitu fortune de pro
 speritate in aduersitate mendicās corrogat. i. petendo
 composuit ea que prius. i. tpe p̄speritatis contēpit fasti
 diendo. i. fastu. & supbia spernēdo. sed hec hacten? .i. huc
 usq; sufficiat. ¶ Notandū simile exēplū apud Valerium
 maximū legit de adolefcēte poluicōe q̄uis nō sicuti cō
 nimeses in fastu atq; supbia dies cūctos ad vltimū gō
 sumeret. hic enī p̄dolmo vt refert. Valerius li. 6. ca. de
 mutatione morum. tantis illecebris deditus eritit vt ipa
 infamia gauderet. cūq; semel ex conuulso post solis ortu
 surrexisset vino grauis & vnguētis optimis delibut? amī
 ctus veste plucida & scriis capite redimito & Xenocratis
 scholas aptas vidisset ante q̄s casu transibat irauitq; vt
 prudentissima p̄cepta temulentie lasciuis derideret. cūq;
 oēs p̄fidentes indignarent Xenocrates vultu maturo omī
 sa re de q̄ differere de modestia atq; tēperātia loq̄ cepit.
 cui? grauitate sermonis polemo audiens primo detractā
 de capite coronā picit. postea palliū deposuit & diuialis
 oris hilaritate expressit. ad vltimū totā luxuriā deposuit
 ficq; vni? orationis medicā sanat? ex infami p̄s euasit.
 Jē libare. i. ornare ide libanus & a libus vñ quā nos oma
 turam dicimus. & n. fasciola q̄ vñtū extremitatē abt̄ aut
 er filis aut ex auro p̄tecta. ¶ Nota sic refert raban? super
 psalterio. Cedrus arbor ē altissima oluz arbor; dñā & regi
 na aspectu pulchra sp̄ retinēs virore suū cui? odor serpen
 tes fugat. & vt dicē Jhdor? lignū ei? nūq; teredie exterminat
 Ide cedrinus nā. nū. i. ex cedro vel similitudinē credi habēs.

Capitulum tertium

Am at discipul? ad p̄fectionē tendere te
 neal effectiuā cām p̄fectiōis vt pote p̄tini
 tatis p̄stātā put facultas suppetit mēti di
 noscat iprimere. Quid. n. in dilectionis opuscu
 lo lucidius cōstātia: Quid incōstātia: neq; p̄ria
 parit. sc̄da parta dissoluit. P̄ria p̄cedit. sc̄da re
 trocedit. p̄ria colligit: sc̄da collecta dispergit.

Capitulum tertium.

Am at discipul? hoc est tertiu? capitulū hui? to
 talis libri. In quo hoc. post q̄ p̄cedētib? docuit
 quōd p̄ria oblectamēta scolariū? ip̄is mīstrāda sint
 atq; qualē s̄ adultoz? s̄ holariū elatio magistratuū subdē
 da est atq; discipline cōiūgēda. nūc vō demōstrat elationē
 studētū sūmoge reprimēdā. & ad hoc p̄suadēdū introdu
 cit ipsā incōstātā elatiōis atq; supbie p̄dissēquā: & coniu
 cūssimā atq; pene germanā ut sic ea pensē? sp̄reta atq; cō
 futata ad cōstāntiā ipsam anbelet. Et diuidit hoc capitu
 lū in duas p̄tes p̄cipales. nā p̄rio p̄mittit intentū suū
 sc̄cūdo exēplū ip̄m incōstātie introducit. ibi. Cū in gymna
 sis. p̄ria in duas. nā p̄rio ostēdit ip̄m p̄stāntiā sūmoge
 amplexādā. sc̄do ipsam p̄pat ad incōstātā ibi. Quid. n.
 lucidū? & dicit. Cū vñ ipul? ip̄e teneat tēdere ad p̄fectōē
 vñolcat. i. cognoscat. iprimere. i. q̄ iprimere debeat mēti
 cām effectiuā p̄fectionis utpote. i. sic cōstāntiā cōtinuita
 tis supple in studio. hoc. n. est q̄ op? inceptū p̄ficat atq; in
 optatū suū p̄ducit. vñ illud vulgare sumptū est. Cōtinua
 ta vigent. discōtinuata p̄būt. ¶ Notandū qm̄ nullū opus
 laudabile aut inter coronata merita cōputādū putat si cō
 stāntia cōtinuitatis atq; p̄seuerantia abesse nōscent. qm̄

vbi cōstās q̄s p̄manet sui op̄is p̄ficiū adipisci mereat. Ze
 gitime nāq; certā atq; vsq; infine p̄seuerātū corona da
 bit. nō. n. ex actib? sic nudo gnāt̄ habuit nisi affuerit op̄is
 p̄seuerantia Studēdū est ergo p̄seuerātē cū in occupa
 tiones hūanas nil delectabili? q̄ scias iugiter meditari.
 varietates cōtēplari atq; actib? delectari. sed fore inges si
 sp̄ studio intendere te posse: cū & ip̄m interrūge alius nece
 se ē. Adū? vubitationi rādel dico oib? in agēdis modū so
 re adhibendū. ut enim p̄seures nō o3 ut laborib? in cel
 santer assistas. sufficit. n. si cōtinuo studio ip̄o intēdere
 neq; saltē vñ intendis diu p̄seures ut bitus qdē in alo
 tuo radiceē. iuxta illud senece in edippo. Q̄ sepe fieri nō
 p̄t fiat diu. & hoc est qd̄ ait antilian? li. 4. de institutiōe ora
 toria. Perseuerādum salte est q̄ sepi? & si vires deficiūt
 alo tñ intēdū ē. Nihil enī ut in lsa hoc. subdit ē lucidius
 in opusculo dilectionis ipsa p̄stāntia. i. p̄seuerantia. & p̄ p̄riū
 nihil neq; inconstantia qm̄ p̄ria parit. i. acquirat p̄fectio
 nem ip̄i discipulo. sc̄da. i. incōstāntia parta. i. acquisita
 dissoluit. p̄ria ad p̄fectōē p̄cedit. sc̄da ab ipsa recedit. p̄ria
 colligit. i. accumulāt p̄fectionem. sc̄da collata disp̄git iux
 ta vulgare B. Continuatā vigēt discōtinuatā p̄bunt.

Am at gymnasiis insudare decreuissēm? ma
 gistratusq; vicē dignū dirimus obtinere. filii in
 constantie: imo ut verius dicā ipsammet incon
 stantia: fortuna nostris assignabat p̄ceptis imbue
 dū. Qui satiricis inbiabat atramētis mensurū?
 Historiographis p̄sepe diurnus. Elegiacis an
 nuus. Ratione vō differendi Aristotelē lamēta
 bas nocturnus: in editiōib? philosophicis mēsur
 nus duodecīq; tabularum cōpilationib? quasi in
 stantaneus: vñbus siquidem in breui extiterat
 fastiditus. Si vō librorum in inspectionem corū
 q̄ scripturē aliquātulū idulisset: q̄ plures p̄ ho
 rā in sperisset. nulliq; hēz breuissimo tempore ma
 nus imponeret perficientes.

Cum autē gymnasiis insudare decreuissēm? h
 capituli tertii. In q̄ hoc. q̄ de incōstātia i cōpatione ad cō
 stāntiā p̄miserat nūc caipa exēplo p̄firmat. Et vidit hec p̄
 in duas p̄tes. in p̄ria facit qd̄ dictū ē. sc̄da ex exēplo p̄o
 sūro ip̄am incōstātā p̄tius fugiendā p̄cludit ibi. sit g. p̄ria
 adhuc in duas sc̄dm quadruplex gen? diuersiōis & muta
 bilitatis ip̄i? incōstātie filii. sc̄da ibi. Tandē mercator ter
 tia ibi. Eratonisq; studiū. q̄ra ibi. Cū igit istay? questio
 num Et p̄rio dicit ip̄e hoc. Introducēs ip̄am incōstāntiam
 siue incōstāntie filii hoc mō. Cū nos hoc. decreuissēmus
 insudare. i. vacare gymnasiis. i. scolasticis exercitiis. atq;
 durimus. i. reputauimus dignū obtinere vicē. i. q̄ obti
 neremus uicē. i. locū magistratus ob studiū nostri cōple
 mentū: fortuna ipsa assignauit nobis filii incōstātie. Imo
 ut veri? dicamus penthebis ē. ipsammet incōstātā ibuen
 dā. i. erudiendā. n̄ris p̄ceptis. i. doctrinis q. i. incōstāntie
 filii inbiabat p̄ceptis. i. documentis satiricis. i. poetay?
 satiricor? & vicia rephendentū mensurū. i. mense. & in
 biabat historiographis. i. historiay? scriptorib? sic viciis
 ab historia & graphos scriptura. p̄sepe cōpositū ē. i. sepi
 me diurn? . Elegiacis. i. scriptoribus elegiay? annue. i.
 p̄ annū. vō p̄ sc̄da lamētabat. i. lamentando inbiabat & cō
 sequebat Aristotelē nocturn? . i. sola nocte & hoc non nisi
 sola rōe differēdi. i. disputādi cogēte. In editiōib? quoq;
 p̄ficiis. i. in libris p̄bie atq; i p̄pilationib? . xii. tabulay? q̄
 si instātane? versabat. vñde hec lex. xii. tabulay? totū? vñris
 origo fuit p̄m glo. instituta de iure nālī gen. S. et non scri
 pto in versiculo. origo. et. ff. de origine iuris. l. ii. S. i. et vñ
 lex scripta in. xii. tabulay? . x. a cuitarib? atbeniēsiū & la
 cedemonior? a. x. vñris fuerūt allate. et due ad illay? vñla
 rationē p̄ coldē postea addite ut vult glo. l. c. moises de iu

nes. nā ut refert arif. pzo de ala. r metba. Plato pofuit intellectum vniū corpi nō ut formā mae h ut motorē mobi li: eo mō quo nā vniū naui atqz intelligentia orbi. nō p modū informatiōis. h p cōtactū virtutis qm hoc pactu indiuifibile tāgere p̄t diuifibile. qre vīc plato q̄ hō ip̄e n̄ eſt aliq̄d vniū p̄ ſe cōpoſitū ex corpe r ania intellectiua h̄ ē ip̄a ala intellectiua vīc corpe ſicut hō vīc indumēto. cō mentator āi. tertio de aia ingt q̄ copulaē nobis intellect̄ p cōtinuationē intētiōis intellecte. qz eadē eſt intentio infor mans intellectū r virtutē imaginatiuā. h̄ qz de poſitiōes i p̄tinentes ſunt utz. 1. p̄tia. n. ſp̄tines ē iō qm̄ mobile n̄ h̄z eē formāl̄ per motorē qz eſſe mobile p̄t eſt nāl̄r in actu ante q̄ moueat. qd. n. mouet eſt i actu. 5. p̄bificoz h̄ hō h̄z eē formāl̄ p̄ intellectū ut liq̄: ergo ala intellectiua nō vniū corpoti ut motor ut voluit plato. neqz etiā vniū ip̄i p̄ fantaſmata intellecta actu ut vult p̄metator. p̄baē ſpecies intellecta comparat̄ ad fantaſma ſicut ſp̄s viſibilis ad co lores. ſm̄ comētatorē. 2. r. 3 de ala. ergo ſilis eſt p̄tinuatio intellectus poſſibil̄ p̄ ſp̄m̄ intelligibile cū fantaſmate i no bis. r potēt̄ viſiue per ſp̄m̄ viſibile cū colore in lapide. h̄z bec cōtinuatio nō facit lapidē videre. ergo cōtinuatio intel lectus poſſibil̄ i nobis cū fantaſmate n̄ facit nos intellige re. ergo r̄. qre dicēdū ē cū arif. q̄ ala intellectiua vniū corpi ſubſtācial̄ p̄ informatōes. ita qz ē forma ſubſtācial̄ corpiſ huāni nō ſolū dās operari ſicut intelligentia orbi: h̄ etiā eē ſpecificū r cēntiale. p̄z qz d̄ntia ſpecifica p̄ſtituēs aliq̄uā ſp̄m̄ ſumif a forma illi? ſp̄i ſic p̄z ex mēte p̄bi. 2. metba. dicētis qz d̄ntia p̄ntia mām nō faciūt differentiā in ſp̄e h̄ d̄ntia p̄ntia formā. mō differentia p̄ntia hōis ē rōna le. ergo ſumif a forma huāna. h̄z rōnale ſumif ab eo qd̄ ē intellectiū r rōcinatiū. ergo intellect̄ ē forma corpiſ hu manī. qre ut dictū eſt in l̄za ſeruit̄ vitalis. i. vitā dās. ip̄a enī ala act̄ eſt corpiſ organici p̄bici vitā in potētia h̄ntis

Tertia at an iudaice trine diuifioi polorum an aristotelice ſimplici acgeſcendum ſit partitioni.

Tertia an Iudaice trine diuifioi. Hec eſt tertia qd̄num in ſuperiori pte cathedre cratonis poſitari. r talis eſt. An potius ſit acgeſcendū. i. obteperādū trine diuifioi iudaice poloꝝ. i. celozū: an vō ſimplici partitioni. i. diuifioi arifto telice. **Notandū** vti h̄z hebraica traditio vltra planetay orbes. 3. celo cōſtare. ſ. celū ſtellarū. aqueū ſiue criftallinū atqz celū empireū. qd̄ ob? ſuperetſet celū ip̄m trinitatis theologi nā auctumāt qd̄ idē eſt ſm̄ rem cū deo differēs rōe. nihil. n. aliud eſt q̄ virtutis dei excellētia q̄ cōtinet r abit ola creata. poſt hoc celū empireū eſt iter oia corpora ſimplicia nobiliſſimū iōqz a ſeſe igneū nūcupatū nō ab ardore h̄z pp̄ corpale lumē in eo diuifum: ad cui? intelligē tiam nulli p̄hōz deuenerūt niſi forte iuxta damaſceni ſen tentiā illi ſolū q̄ dogmata moyſi legentes ea ſibi attribue runt. hoc celū vniſorme eſt qm̄ ſic aī multa neceſſe ē vniū exiſtere. ſic quoqz nā multiforme neceſſe eſt vniſorme con ſtare. eſtqz ip̄m immobile qm̄ vniſorme bonitatē participās Sz forte di. oē cor̄p? h̄z motū ſibi nāl̄cm. r̄ h̄ideo v̄z eſt cor̄p? ad ḡntationē ordinatū. Empireū at̄ celū eleuatū eſt ſuper h̄m̄di ordinē. Tertiuū vō celū aqueū eſt ſiue criftalli nū qd̄ albertus opinādo concedit qm̄ inter doctozes mul ta de ip̄o ſit diuerſitas ex luce exiſtere ſicut ex cōplemento ſui r ex p̄ſpicuitate tanqz ex diſpōne materiali. Et hoc pri mū motū ſubiācet qre r ip̄m primū mobile apud astrolo gos p̄petebat nomīnari. Ip̄m qz p̄bi ſm̄ ſenſum ſolū lo quentes ſm̄ rōis cōuenientiā ſeruari ſunt tā ex pte motoris q̄ mot? ac etiā vniſormitatis. poſt qd̄ celū firmamentum eſt qd̄ arifto. h̄z falſo primū mobile opinat? ē. r nimirū fal ſo qm̄ ut abroſius ait p̄ba ille in multis que ſupra lunam ſunt errauit qre nimirū ſi in hoc errauerit celo ip̄m primū mobile dicēdo. q̄ de re cludēdo dicim? non arifto telice h̄z iudaice aſſertōi circa hos celos r potiffime theologoꝝe traditōi acgeſcendū. r rō eſt qm̄ ip̄re ac celi oēs h̄nt quā dā bonitatē p̄portōatā ip̄i primo aut ergo h̄nt ip̄am pro

portionatā ſine motu r erit vtiqz nobilius. qre celū ip̄s em pireū aut h̄z ip̄am bonitatem p̄portionatā ip̄i pzo p mo tum r hoc vel motu diuerſo r erit ip̄m firmamentū qd̄ du plici mouet̄ motu. ergo neceſſe erit fore aliud qd̄ h̄z boni tatem p̄portionatā ip̄i pzo per motū vniū hoc autē eē nō poterit celū empireū qd̄ immobile ē. neqz firmamentum qd̄ duos mot? p̄tinet. ergo erit quoddā pri? firmamento ac poſteriorius empireo. r hoc eſt ip̄m celum aqum ſiue criftal linū de quo dictum eſt. r diuifit aquas ab aquis. r̄.

Quarta ſi iudaice an terminū ſint ex ip̄is an in ip̄is an gli bet ſigillatū: r ſi arifto telice cū ptes to tius localiter moueantur: quare totūz nō mouet.

Quarta ſi ſu. Hec eſt q̄ta qd̄nū in ſuperiori parte ſedis cratōis poſitay q̄ conellario qd̄ ex tertia elicit. et vīc qz ſi iudaice aſſertōi acgeſcendū ſit q̄riplex celū diſtinguiſ an tūc. term. l. extremitates ſiue ſup̄ficies eoz celoꝝ ſint ex ip̄iſ. l. p̄tinui vel ſint i ip̄iſ. l. cōtiguū vel ſalti gli b̄z. l. ho rum terminoz ſit ſigillatū. i. p̄r ſe habēs. Si vō acgeſcen dū ſit arifto telice traditōi q̄ poſt planetay orbes ſolum octauū circulū collocat qre cū ptes celi totaſt moueant̄ to tum ip̄m celum localr ſil non moueat. vñ ad primā h̄z qd̄num dicendū eſt breuiter ip̄os celos eſſe cōtiguos r nō ſolum celi ſuperiores: h̄z r planetay orbes. Hec. n. motus ip̄e diuerſus ſperay inuehit atqz de? optim? ſic fore diſ poſuit. ſic. n. nō cōſtatuū p̄t mobile cū immobili ſic nec ip̄z primū mobile cū empireo celo p̄t ſolidari. neqz etiam octauus circul? q̄ motū diurno renitit̄ ip̄o pzo mobili quōlibz cōtinuat̄ qd̄ certe ipedit motas ip̄i? a pzo diuer ſitas atqz motū multitud. eadē etiāz manerit in plane tay orbibus rōcinari p̄t. t̄pp̄ motū eoz diuerſitatem atqz etiam ſperay eccentricitatem q̄ qdē ola cōtinuationē ſup̄ficies nullo mō permittūt. Ad reliquā at̄ qd̄ne facile p̄ r̄ſiſo. Ip̄m. n. celū totū moueri ad alium locū dupli ceter intelligi p̄t. vel motu circulari et vico ip̄m totū moueri ſil r ſemel ab oriēte in occis qualibz die nāl̄i ſemel vel ip̄o motu recto. Et dico qz nullo mō cū mot? ille pp̄ celeſtis corpiſ ſumā p̄fectionē i celū cadere nō poſſit cū d̄ntiaz ha beat. ſeq̄ref etiā illū abſurdū eē celū locū fore atqz vacuū qd̄ falſū eſt cū ex ip̄z nihil ſit n̄z loc? neqz ip̄s neqz vacuūz h̄z ibi ſunt entia optimā vitā ducētia quā p̄ficiūt i toto eter no. **Nota** ſigillatū. i. ſingulariter p̄ vniūqueqz ſepatim. r vñ q̄ ſingulari. p̄ſciant? ip̄am a ſingulari accipit ſicut ab hoſtiam. cōiter ergo ſigillatūz p̄ ſingularitū vñ. vñ p̄ p̄beta. Qui ſinit ſigillatū corda eoz r̄.

Quinta cur p̄tina elemtoꝝ ſit tranſmutatio r an eadē ſūt q̄ pzo fuerūt elemēta an alia cōſiſtant.

Quinta cur elemē. Hec ē q̄ta qd̄nū ſup̄ioris partis ſe dis cratonis q̄ q̄rif. Cur tranſmutatio elemtoꝝ ſit cōtina Ad h? qd̄nō ſolutionē notādū qz elemtoꝝ qd̄ ſimbola ſunt qd̄a diſimbola. Simbola ſunt q̄ cōueniūt in aliā q̄ litate p̄tia ut ignis r aer in calido. Diſimbola vō ſūt que nō cōueniūt ut ignis r aq̄. Uñ dico r̄idēs qd̄i qz elemēta ſō tranſmutant̄ p̄tinuo qm̄ apta nata ſūt ad tranſmutādū Sz at̄ aptitudo. puēt aut ex puētētia eoz i q̄litatib? p̄miſſiſ aut ex d̄rietate anera q̄ qdē iter actiua r paſſiua ſp̄ exiſtit q̄ re dictū eſt qz in ſimbolū h̄ntib? facilioz ē tranſmutatio h̄z qdē rōne velocitatis h̄z rōe paucitatis corruptoz qm̄ diſſim bola pp̄ d̄rietatem anera citius tranſmutatiōz ingrediūt Sed dico rōne paucitatis corruptoz ip̄az tranſmutatiōz ſo re facilioz. qm̄ i ſimbolū h̄ntib? vniū ſolū corrupit̄ ut ſi ex igne ḡnāf aer ſolū ſiccitas ignis corrupit̄. ſi vō ex igne r aq̄ duo. ſ. caliditas r ſiccitas. natura ergo nō tātū laborat in tranſmutatiōe ſimboloꝝ ſicut in diſſimbolis q̄uis i diſ ſimbolis velocior pp̄ d̄rietates aneras vt dictū ē tranſmu tatio ſit. Et inde ſcda ps qd̄is p̄re p̄tis qm̄ correlaria orif ſez h̄. Cū ergo elemēta p̄tinuo tranſmutet̄ v̄z cōſiſtāt. i. p̄ maneāt nūero eadē q̄ p̄t? erāt vel ſi. vbi notare cōuenit qz aliq̄d eē idē qd̄ p̄t? fuerat triplr̄ intelligit̄ vno mō p̄p̄riſ.

Capitulum

sine qz nec i toto nec i pte e substantiālr variatū q sic de? vt
intelligentie sūt eadē nūcro q pri? fuerūt scdo ppe qz p
principalior ei? nec in toto nec in pte e substantiālr varia
ta. sic hō e illd qd pri? fuit. tertio large. qz dispōes accēta
les nō sūt notabilr sēnsibilr variatē s sic defūctū dnt esse
eīdem q prius. hoc vīso dico q sic nulla entia iāta sic
neqz elēnta p totā suā piodū manēt eadē nūcro scdo mō
s bñ terno mō. p3 qz culus libet talis noua forma pnalit
noua prial mā acgrit s sūr vepdiē. manet tñ pñtis multi
tudo dispōnū accētaliū: qre lz nullū pedale boy elēntoz
exās añ mille simū annū fuerit: tñ bec elēnta dñr pñtue
fuisse qz pñtuo appauit cōsillis dispō accētaliū dispōnū i
ctis. C Notandū elēntū dñr qñ illemētū ab ille. i. pñozdia
li mā. de? n. pñlo creauit ille s ex ille segregauit. 4. elēnta

Sexta cum vnum elementorum contrarium ut
aqua accidentalem accipiat qualitatem ut calidi
tate quare si ignis accidentalē accipiat frigiditātē
C Ser. cū vñ ele. Dec e sexta qdñū supioris pñtis cathedre
crato. cui? thema hoc ē. Cū vñū elēntoz pñoz ut aq
accipiat accidentalē caliditātē. qre h eō ignis accētālē fr
tatez suscipere possit. Et ad hoc dōm ē qñ ignis iter ola ele
menta maioris ē actiuitatis pp abundantā forme q fit ut
ola alia in qbus h tāta repit actiuitas s magis passibili
tas pp habundantiā māe q subiectū ē trāsmutatiois atqz
passibilitatis in sui nām facile reducere possit: facilius tñ
quo ad pñtates appropriatas pp pñtatez qz pñtias
lz ex pñtū ē ipas proprias trāsmutare possit. neqz tñ eō
alia elēnta in ignē ita fortit agere valēt ut ei? calidita
tē ad frītatez reducāt s h sufficiētia actiuitatis pñbēte.

Septima an aliqua zona a nostra sit habitabilis.
Que habitantium primeua natiuitas: qz accessus
eorum: qualisqz recessus permutatio.

C Septima an ali. rē. Dec est. 7. vltia qdñū circuli sup
ioris sedis cratonis qua querit an sit aliqua zona. i. hemis
peritū habitabilis alia a nostra. id est. nostro hemispio. s si sic
q tñ erat primeua natiuitas boy ubi habitantū cū clarū sit
adā protoplauitū ad has ptes haud qdā declinasse. s in
sup qz sit accessus ad eas ptes atqz recessus. C Notādū
qdñem hanc spālī pp antipodes fore motā. vñ antipodes
ppli subterranei sunt s nos pedes hñtes ut qdā putant.
papias vō dicit antipodes dictos eo q pñtū nīs vestigiū
putat. Q uia sciēdū p qdīs solutiōe antipodes existere du
plr intelligit vel ut in hemispio inferiori hñt. vel nobiscū
in nō. quo ad primū intellectū dico antipodes nullo mō s
nos posse cōsistere cū bec ps quā hemispiū inferius dici
mus ags totale sit submeria qre s septa terra dñr eo q oca
no circūambit Insulaqz assatides vocat sic marcus cle
ro in sermō scipionis. Dis terra q colit a vobis laterib?
latior: pua qdā insula circūfusa illo mari qd atlāticū qd
magnū qd oceanū appellat. rē. Cū ergo pñtū s bmeria
sit pñs ē vt solū ea q ags supertat. quāqz incolim? : sola
bitatione pagraf. qñtū vō ad fm intellectū ut ipi antip
des in nō hemispio hñent vel saltū habitare possint h rōnī
ab oriēte vsqz ad occidentales fortunatarum insulas.
180. gradib? qd ē mediū circuli extēdit nō impossibile ē ant
podes collocari. nā existibus i vltimis orientis finib? me
ridiāus eoz. 90. gradib? ab equoiali distat. sūr s existib?
in vltimis occidentib? locis. qre fit cū meridiāus sit cir
culus sperā i duo eqūlia secans p vtrorūqz capita ac pedes
ipz pñtū pñtū ex oppositis. pñs ergo ē occidentales ipos
orientales p diametē sponi. s hōs antipodes vel antipodes
cōuenit appellari. neqz obstat si dicere s pñoz nā ē si vñū
quēntis sit reliquū inconueniens erit. si ergo bitatio oriē
tis erit quēntis s salubris vite alantiū. ergo sibi p circulū

opposita erit disconueniens. Rñdēt qd illud vep ē i forma
liter oppositis. nō at situālī sic in proposito. facili s adū
ctū qd soluit quo qñk q sit primeua boy natiuitas. dico
adam sicut s alioz. s sūr adiunctū altey. qz accessus s qñl
ab eis recessus. Dico talis qñs ad reliqz nñi gētū barba
ries atqz itiney ignota spacia lustrantes valeant ipedire.

Circuli vō mappa scdi nouenaria oculos intrā
tium detinebat inspectione. Quarum prima 30
diaci latitudine modificantem continebat circu
lorum qualitatem inspectiue colororūqz termi
nos diffinitie totiusqz forme quātitate pgressiue

C Circuli vō mappa. In hac pte hoc. pōit fm ordinē qdñū
in cathedra cratonis descriptaz ad qz post pñtas filius in
cōstātie se diuertit. Et vidit in. 9. ptes fm nouē qdñū p
nera. ptes i processu patebūt. Et dicit p. qz mappa. i. p
nices forma seu dispō scdi circuli sedis cratonis detiebat
oculos intuentū nouenaria inspectiōe. i. inspectiōe. 9. qd
nū qz. s nouē qdñū siue nouenay inspectiōnū. pñta qd
pñtebat latitudine zodiaci. s filius celestis circuli modificatē
i. mēsuratē qñtate circloz. subaudi ceterozū spālū vñ sē
duo tropici duo polares atqz vnus oim medi? que cōto
rē siue equoiale dñt s dico modificantē inspectiue. i. s3 ap
pentiā. qz pñtū s. modificatē diffinitiue. i. cēntias onēdo
coloroz. illoz semicirculorū. qz p. modificatē pgressi
ue. i. fm rōis pñtū qñtate toti? forme subaudi mūdāl.

C Notādū. n. est qz toti? h? sic mēs ē ipaz secūda pte sem
circuli cathedre cratonis qñtate qñtate mēsuratē
descriptōz. atqz tāde ex bis forme qñtatis mēsuratē
tionē. pñtū quoz oim absolute notādū ē in ipa mun
diali machina qñtā maiorē iaginādū fore circulos. qñtāz
vō miores. maiores in qz q ipaz spā ad duo secāt eqūlia. m
iores vō duo ad eqūlia vidit. ex maiorib? zodiac? ē quez
circulū vite siue alaliū dñt. a 300s qd ē alal. qñtū i ipō. lz. si
gna nob? alaliū nūcupata figurāt. Et hīc sua lōgitudine si
cuti qlibz spalis circul? . 360. grad? astronomica. diuisiōe
pñtū. Latitudie vō. lz. qz. lz. lica qdā pmediū i lōgū secāt
elipticā pñtū appellari. Didit qz h circul? s3 pñtūes lō
gitudinū pñtū. lz. qz signa vocam? quaz litiū ab ariete su
mēs p thauz: gcmī cācz: leonē virgine. libā. s cepitū. sa
gittariū. capricornū. et aqñū. diuertit quaz i sine pisciūz
atqz tāde caput arietis iterū cōtigit pueniri. qñ intelligēdū
ē ex raptu firmamitē ptes ipas zodiacas qñtā sine vñū
circulos pñtū dsignare. qz qdē reales atqz colore qdā vel
alia industria depictos s intellectuales solū atqz mathēat
cos qz maris ab vtrūqz polis eq distās et ab oriente in
occidēte: iterūqz i oriēte p caput arietis s libe extē? equoz dñ
vex qz sicut ab ipō arietis atqz libe capitū p reuolutio
nē diurnā circul? h pñtūat nō co min? p cācz atqz capri
corni circūferēntias duo tropici dñscribūt. Tropici i qz qñ
pñtūat qñtū cū sol eos circulos duenerit vel ad nos reuer
tit vel saltē motu suo pñtū a nob retrocedit tñ hī circū
es maiorib? sē qñ ad equalia spā secāt. sūr sicut ab ex
tremis zodiaci pñtū duos tropicos dñscribit pñtū. sic qz
qñtū zodiac? circuli obliqu? ē atqz alios a polis mūdī po
los suos h3: quēdā articiū qz circa arctos. qñtā vō artici
cū qz circa illā pte q s arctos pñtū circulos p poloz ipoz
zodiaci diurnā reuolutiōz dñscribi fatēdū ē: quoz tāta a
mūdī polis ē eq distātia qñtā ipoz a tropicis distātia re
pit. rur sū. qz p motū solarē pñtū nūc equoiale nūc vō sol
sticia pñtū fieri: necē ē arc? qñtā tā equoiale qz solsticia
distiguētē iagiari. h ē p caput arietis atqz libe s mbi po
los q ad equoiale. sūr p cācz s capicorni atqz ē mbi polos
trāscēntes. s hos coluros qñ semicirculi appellāt. h at oia a
zodiaco ut vñ modificatiōz atqz dsignatiōz capiūt. qz s suf
ficiēt qñtū breuit? qdñū satisfaciū fore putat. Itē mappa
pñtūa vel for? dñ. sic s mappā mbi dicim? ē togilla dñ a
man? qñ māpua. i. manū pñtū. s mappella. le. dimiuitiū

C Scda an stelle fixe sint i celo supiorū an i pñtūis
circulis

circulis cometes planetarum ad istar prenagari discernantur.

Secunda an stel. Nec est scda noue qonm in altera pte se micirculi catbede crato. positay. qrit an stelle. l. alle q i octauo celo motu dei ordiate se sint fixe. i. imobilr locate sic q nullo mo moueat qz motu sui celi i superiori loco. l. octauo celo vl salti pmeates. l. mote discernat puagari. i. moueri ad instar. i. ad similitudine plactay. hoc e an moueat tur alio motu a motu firmameti. pzo solutide qonis h' aduertedu quadmodu pz ex astrologia demonstratidib' de' ipe factor atqz genitor vlis creature a q qde ois iudicia relegat vt i thimco plato celuit h nisi pulcz facere volens machinā ipsam mudanā ad diuersas isferoy generatidex ac stellis diuersis atqz innumerabilib' adornant: qsdā h' ras statuēs: qsdā vero craticas. fixas egde h q: nullo mo moueat h qm i suo celo tā clauate atqz firme pstant vt si alio qz sui celi motu circūferat sub qb' orbū diuersitate stellas locauit craticas. l. planetas qsi planutas qd erro rē iutiēs sonat. Errat egde nō pprie h qm mot' sui a mo tu tā pūmi mobil' qz et firmamētū qualibz die atqz momē to diuersificat q quidē diuersitas mortalib' errore incute re vt. hoz at plactay qlibz pprio orbe circūferē. orbē qz aggregatidē vno h plio' circū h' mot' cuiuslibz diuersita tē diuerso. put h oia apd astrologicas obsuātias ptolo mei. alfragāi. thebit. albatēni. r alioy demfata sūt. q b' ergo sicut pnotata sūt collectis atqz singulū singlo collī bratis facile mota qd absoluit qua qritū ē an stelle fixe p prio vel salti planetay motu moueant. Inter stellā ac siā' dē interest qm stella qlibz singularis v' fid' vō plium stel lay collectio. nec tñ noia apd auctores crebro confundit tur vt stellā p fidere: fid' quozqz p stella sumāt r dē stella a stādo qre r stelle pprie sunt que in firmamēto situant.

Tertia an cōete pdigitalr rubētes circulariter cū ceteris plactis pcurrāt an destructiue creatu re i suū chaos reuertāt nā pmissiōe naturātis.

Tertia an comete. Nec ē tertia e noue qonib' scde p. tis micirculi catbede crato: q qrit an cōete. l. stelle co mate rubētes. i. lucētes quodā rubore pdigitalr quoad su turī cuiusdā magni significatiā pcurrāt. l. moueant circū lariter. i. motu circulari cū ceteris planetis r ad eoy similitudine: an vero ipse subaudi comete exites destructiue. l. an nibilatiue creature. i. isfroy isferioy reuertant in suū cha os. l. in suā materiā a q gnāte sunt: r hoc pmissiōe nāe na turātis. i. dei gliosi. Nota. qd h nō aliud qrit qz vtz co mete sint stelle vel ipmides i aere gnate. r ad hoc rñdēdum dico apud ātiqos de cometa magnā fuisse diuersitatē. Dictagorici. n. dicebāt cometā vñā de. 7. eē stell' erratic' Anaxagoras at r Democrit' dicebāt ipam de natura celi h qm ois ps celi ppetua ē seqz cometas fore ppetuas. qd est falsuz. quare dicēdū ē cū Arist. pzo metheoroy qz cōe ta ē eralatio ignita de natura elemētari. pz qz cōeta h ē ignis nec aer cū sit mixtū ipfectū: nec vapor cū nō ascēdat ad tantā altitudinē. ergo ē eralatio. pntia pz qz nō videtur eē aliud. Scda at ps pz qz vel cometa ē de natura celi vel de nā elemētari. h nō de nā celi ergo de natura elemētari pz pntia cū maiori: r minor declaraf. qz nulla ps celi gnāf vel corrupit' pzo celi. h qlibz cometa gnāf r corrupit'. er go r. Er his ergo facile qonū rñdēt cometas nō eē stellaf h eralatiōes. Et si dicat cometa mouēf motu circulari: nulla at elemēta mouent' hac spē mot' quare r. Rñdēt qz h elemēta nō moueāt nisi vno motu ab intrinseco dedu cta fuga sūt. l. motu recto. tñ pnt moueri naturalr ab extri seco circulariter p istuētā celi qua ē istuētia mouēf come ta silt cū acre in suplozi regiōe circulariter. Itē i textu ibi pdigitalr pdigiū gū. l. mōstz turpe r ad vastādū patū r h militer ibi destructiue. Nota comete appētōes h ma gnos ac malos psignare effect'. significat. n. vt vult hyla. i pntō vltie ppōnis cētiloquiū ptolomei atqz arist. in pū mo metheoroy siccitates magnas terre nascētū. sterilita

te. terremotū atqz vctoy coplā inūdationes aquay mor tē atqz epidimiā. plia trāslatiōes regnoy. r legū imutatio nē seu nouitate sectay. r h oia sū diueriā cometarū ma gnitudine figurā colorē motū locū atqz duratiōes. inde se ne. li. naturalū qonū duas insulas pntiātē cometa sub merfas dicit. r vt refert iustīn' anno quo mitridates nāce bat cometa visa est qtuor hozis tāto fulgore celi replēs vt qsi ardere videref ac sol radii obūbrarent. Idic aut mi tridates. 46. ātis cū rōanis bella gessit atrocita: vt iqt va ler' marim' de studio r idustria qd qz solin' autumat li. suo de mirabilib' mūdū. Quid vltra regnāte nerone senil mētib' appuit cōeta r idē refert sene. vbi supra. h qd pe l' illiō pib' eē ponit qz viuē sub dno tā crisofo de q loqē Joā. solobriēsis in polieratōe li. i. tāta mole ipsi oēs posus ē grauitatē vt pbiaz psequēf qsi maiestatis ipū iūmicā: r no biliora ingenia veritus se cōsiliis subdit bistrionum.

Quarta an inferioris nāe cōplerionata virtatē siue eclipsim cōtra cōtrahant ex plactis an ex pri mis gnātib'. Si ex plactis an scōz necitatē an scōz euentū. Si vō ex gnātib' cū vñū gnāntiū sit albū r aliō nigz qre gnātū ex bis albū r nigz nō ē: r qre gnātū qñz in extrēitatib' assimilaf patri: in ceteris pvariēti: qñz neutri generantium.

Quarta an nature inferioris. Nec ē qta qonū scēde p tis micirculi q qrit. an pplerionata. l. oia ipa gnāta in ferioy nāe. l. elemētoy hāt virtutē. i. exstā siue eclipsiz. i. defectū ex plactis. i. ex istuū celesti an ex primis. gene rātib'. i. parētib'. qd si ex planetis aut hoc hz necessitate aut saltē sū euentū. l. a casu. si vō ex gnāntibus. cū vnum gnāntiū aliqñ sit albū aliud qz nigz r eō qre gnātū ex illis nō est albū r nigz. r similiter si sic. qre generatū assimilaf qñz i extrēitatib' sup. corpis. vt māib' pedib' r reliqis si militer qz sexu pfi r in ceteris morib' assimilaf parturētī qñz vero neutri gnāntiū subaudi assimilaf. p absolutidē h' qdōs atqz qruibz pntū ei' aduertēdū est q in reb' ipfis gnāntis atqz pducēdis i eē triplex assignandū ē formale picipiū. l. ipz picipiū primū r picipale qd ē ipa cā pzia q ē regēs moderās atqz ordināf ipsaf cās scēdū vt apit sine Boe. in. 3. li. de pfolatiōe metro nono iseruit cū dicit O q ppetua mūdū rōne gubernas. Terray celiqz r. Ab hoc qdē picipiū depēdet celi r tota natura. l. z. metb. atqz ab eo cūctis deriuatū ē eē et viuere. bis tñ clar' bis vō ob scuri'. Est et aliud picipiū instrale. v3 ipsa corpa celestia per q h de' optim' per se solū cūcta disponat vti sacra te statur auctoritas. tñ qstū ad executionē isferioy p supiora dispēsat. qua de re dicit' ē pzo metheoroy. qz istū mun dū isferiorē eē cōtiguū supiorib' latidib'. vt tota e' virt' in de gubernet. Est et tertū reb' picipiū qd semiarū dico hoc at picipiū virt' ē i aiatoz semie pntēs sicut in artifi clato artifer. et vocaf hec a qbusdā pbis virt' formatiua: a qbusdā distinctiua: a qbusdā vō ymagis mūdū: hec at tria picipia sic se hnt i aiatoz pductiōe vt isferioy p sup' in fluat et nō cōuertit'. qre qstū hic sufficit dicēdū ē q oia ēt gnāta virtutē ipaz piodū atqz eclipsim sumunt ab ipso picipiū semiarū veluti picipiū qdā immediate moto ab in fluētia celestii corpū nutu ac volūtate cāe pte. neqz tñ nī si ipsa cā pzia sic disposuerit h quādā coacta necessitate sic ri estmādū ē. qm ipressiōes cāz naturalū in effectib' sū recipiētū modū recipiēt'. isferioy at sunt sturibilia. et nō hz eodē mō se hntia pp ipaz māz q est in potētia ad plures formas et hoc ē vt refert Albert' pzo mineralū qd plato voluit cū dicit formas ipsas sū merita materē recipi. et hinc ptolome' in alarba. effect' stellay icertos et diuer sos eē. qz isferioy' influri pueniūt p aliō et p accis p ali ud qz p virtutes elemētares qz pzo isformāt. p accis qm nō pueniūt ad isferioy nisi p eē vte qd ē pūfū et incertay dispositionū. et idē ptolo. i. quadrigēto. Rursus nec estia re debem' q supiora pcedūt leuitabilr vt ea q dina dispō

Capitulum

ne contingunt & q̄ nullatenus sunt vitanda necne q̄ veraciter & ex necessitate pueniunt. In ceteris etiam dicitur. hec iudicia q̄ tibi tradita sunt media inter necessaria & possibile absoluta ergo hec q̄dlibet est an complex data ipsa ex planetis vel a primis gentibus dicitur atq; p̄dū suscipiāt qm̄ tā ab his q̄ ab illis h̄ diuersa r̄de. s̄nt si ab ipsis planetis an necessitate vel a casu. Restat ergo vt diuersa natorū erga pentes as filatio quōlibet absoluat. & v̄dm cām affluētis boz vel dissolutōis tā ex influētia celestis corpis q̄ et māeriet recte pietis has ipressōes s̄nt multas cās cōcomitantes atq; su p̄lorib; āneras p̄firmari. & hinc yprocras dicit vt refert galienus q̄ oīs s̄ba sit ligata. & p̄iūcta in planetis & signis & nerib; q̄tuor elemētōz. Et id nectanab; naturalis alexandri pater cū matre sua olimpiade ipsa obseruās cōiuit sole leonē intrante & saturno in thauy a quib; planetis filium suū volebat recipere figuram & potestatem.

Quinta que proportio motus ad motum p planetas & que eorum connectio.

Quinta q̄ est proportio. Hec ē antea q̄d sc̄de p̄is semicirculi sc̄dis cratonis q̄ q̄rit q̄ sit proportio. i. h̄tudo motus ad motū p planetas hoc est q̄ h̄tudo se habeat motus vni planetæ ad motū alteri. & q̄ sit p̄terio. i. ordiatō eorūde. i. planetarū vt. i. q̄s eoz sub vel supra in coape celesti ordinet.

Pro q̄d h̄ solutiōe notādū q̄ motus planetarū diuersus ē quē ad motū eoz orbis diuersi demonstrant. ex diuersitate enim motū necessario in diuersitate orbū deueniri p̄bis visum est. Inter autē oēs planetas Saturnus oīum tardior est quapropter & ip̄m senē p̄ motus sui tarditatē dicit qm̄ cursum suum annis. 30. solū p̄ficit. Iupiter vero post hūc planetā b̄uolus motū suū ānis. i. cōplet. Mars tribus Sol vero oīum medi; āno vno. s̄nt & venus. Mercurius s̄nt iter oēs laboriosus āno. Luna vero sup̄ior sex atq; inferior puritas mēse tm̄. Quare puto cōcludēdū cū querit q̄ proportio motus vni planetæ ad motū alteri q̄ eadē ē p̄ proportio q̄ ē nūeri cuiuslibet ad quēlibet. h̄ autē curiosi indagāt ad arithmeticoz recurrendū ē codices atq; geometrorū. i. his. n. nedū h̄oz h̄ & quorūlibet proportio vberime p̄ docet. Ordo autē planetarū sub octauo circulo his versibus cōtiter memoratur. Octo s̄nt spere q̄s sic poteris retinere.

Celū stellatū saturnus iupiter & mars Sol venus & mercurius vltima luna subest. Et itē nota proportio n̄s̄l aliud ē q̄ duarū q̄tūtatū quātecasq; sint eiusdē generis certa alterius ad alterā h̄tudo. Et of eiusdē ḡnis vt nūeri ad nūer. linee recte ad lineā rectā. sup̄ficiē ad sup̄ficiē corpis ad corp; nō. n. linea sup̄ficiē vel corp; p̄portioat. q̄re ē nulla diame tri ad cōstā p̄portio recipit q̄uis reperibil; vt vult Arist.

Sexta cū saturnus inter plāetas sit senissimus. & vniūq; b̄ignissimus: an b̄ignitas vniūq; maligni tate retardet alterius ex opposito adueniētis.

Sexta cū saturnus inter plane. Hec ē q̄d sexta h̄ sc̄de partis semicirculi sc̄dis cratonis q̄ q̄rit. Cū ita sit q̄ saturnus inter planetas senissimus sit vniūq; b̄ignissimus an b̄ignitas vniūq;. i. veneris veniētis ex opposito supple aspectu q̄ est per diamet̄z circuli retardet. i. tēperet atq; refrenet malignitatē alteri supple saturni. Pro h̄ q̄d solutiōe ne d̄bz. Inter planetas quosdā malivolos: q̄stā v̄o b̄uolus iuxta traditōes sapiētū dicit. malivolos vt saturnus q̄ & falce armat; depingit veluti nature viuētis inimic; ac martē quē d̄ū belli ponit. & ob eoz malignitates eos in fortunās vocāt qm̄ nato atq; cuiuslibet exordio infortunā machinant. B̄uolus v̄o iouē quē & herōū atq; magnatum significatoz d̄nt s̄nt & venerē toti b̄uolētie significatrice quapp eos fortunās d̄nt. & ex his solū in p̄nti de saturno & venere q̄d ē. ad quā r̄ndēdū q̄ ven; nullo mō ex opposito aspectu malitiā saturni minuit qm̄ maria ē ap̄d sapientes q̄ fortune cū aspiciūt malos minuit eoz sp̄dimentū & hoc s̄nt amicabilem aspectū aspiciāt. amicabilem at aspectus solū trin; ac fertils ē. Adali at cū bonos aspererint ex q̄rto vel opposito bonoz b̄uolētiā fortiter ipediūt qm̄ aspectus

maloz atq; ab aspectu malo. Et tāū de hac q̄dne.

Septima cū chorus naturae frigida & sicca sit quare nobis contrarius apparet.

Septima cū chorus. Hec ē septima q̄d sc̄de partis semicirculi sepe dicitur qua q̄rit. qm̄ chor; alia s̄ba h̄z nobis & veri; ille ventus australis sit n̄l̄r frigidus & sic; cū a parte australi & a polo antarctico veniat cur nobis apparet cōtrari; . i. humidus ac calidus. Pro cui; q̄d sc̄de solutiōe notādū. i. z. eē v̄tos fm̄ p̄bz sc̄do metheoroz & hoc fm̄. i. z. celi signa sub q̄b; sol discurrens p̄mouet & facit cessare v̄tos. & h̄i cōtiter his versib; recitāt. S̄nt subfolan; vultern; & eu; & eol. Circi; occalu; zepbir; fauoni; affāt. Atq; die medio notbus heret affricus austro. Ac boreas aglo veniūt & chor; ab alto. Atq; oīm ventoz m̄a est exalato calida atq; sicca quapp nulli ex s̄ba sua d̄cū frigidū atq; h̄uidū. sed solū r̄one m̄rtionis eorūde cū aere. & ad illi; m̄rtiōis p̄positū loq̄ littera cū dicit. cū nobis sit naturaliter frigidus quātū est de sua primordiali m̄rtiōe cū aere frigidus qm̄ in zona frigidissima iuxta polū antarctici oris q̄ p̄m̄ia ei; frigiditate inhabitabilis d̄r quare ergo nobis apparet calidus. Dico qm̄ v̄p̄flat zonā torridā q̄ sub eq̄notiali ē calidē sibi assumit. & q̄ vers; meridie v̄it vbi ē maior aquarū copia & loca vapore & rore plena humiditate p̄bit & acrem alienā v̄n ap̄d nos calis & h̄uidus recipit & ip̄so flante aer p̄ dicto vapore replet; in pluvias frequentius resoluitur.

Octava q̄ sit elemētōz p̄terio p̄portioalis.

Octava q̄d que sit ele. Hec ē octava q̄d sc̄de partis sepe dicit semicirculi cathedre cratonis qua q̄rit q̄ sit p̄terio idē p̄iūctio p̄portionalis elemētōz. Pro cui; q̄d solutiōe aduertēdū ipsa elemētā p̄portioib; q̄būsdā colligari atq; ordiari n̄eralib; put enī hoc. i. de p̄solatu p̄bi. co li. 3. metro nono testat cū iqt. Tu nūeris elemētā ligat vt f̄rida flāmis. Arida cōueniāt liquidis. ne purior ignis v̄olet ac m̄rtas deducit p̄d̄ra terras. Sicut enī duo nūeri cōueniūt i vno nūero p̄portioali medio. sic duo elemētā s̄nt i duob; qualitatis p̄ueniūt i vno elemētō medio p̄portioali. Exempli grā i nūeris quadratis bis duo s̄nt q̄tuor. ter tria s̄nt nouē. Accipe ergo vno nūerū q̄ sic excedat quattuor primū quadratū sicuti sc̄dū. i. mouē excedit nūer; inuētū. & est. 6. fm̄ eādē proportionem. Et dicitur p̄portio sex q̄ altera vel emiola sicut. n. 6. cōtinēt quattuor & mediū de quattuor: sic nouē p̄tinent. 6. & mediū de 6. Eadē est elemētōz p̄portio. nā ignis & aqua i duob; qualitatis p̄ntis s̄nt. & h̄ colligāt vno medio. i. aere q̄ sic cōuenit cū aqua in humiditate sic etiā conuenit cū igne i caliditate. quare sequit q̄d solutiōe fore satisfactum.

Nonā q̄ sit solis & lune meatus & effectus.

Nonā q̄d quis solis. &c. Hec est nona & vltima q̄d sc̄de partis semicirculi cathedre cratonis qua solis l̄ncz meatus atq; eorūde effectus mirabiles indagāt. Pro cuius eno d̄tōe materie standū arbitror potissime sapiētū astrologoz assertiōi q̄ a veritatis tramite haud qua q̄z deuīates veni optianū marimū inter ceteras stellas duo lumina. i. solē & lūā mūdo p̄fecisse autumāt: q̄d ē sacra atq; vetusta testat auctoritas atq; quotidiana p̄probat exp̄iētia. tri b̄uitq; eis motū inter se diffōrmē sicuti & aliis q̄bz plāetis sub signoz cingulo. q̄bz. n. a terra & seuiēcē elongata s̄nt q̄bz app̄ximāt. q̄bz seip̄s cōtūgūt q̄bz elōgantur. aliaq; & ad alia diuertūt motū put i theorematib; astrologoz & p̄cipue p̄tolomei s̄a dudū certissime dem̄stratū ē. Insup̄ dedit eis piātē oīz ḡandoz atq; ḡatōz s̄nt s̄ p̄ eoz defectū. quos orbis si absurde d̄ctū ē ab Arist. cū iqt. Sc̄dm̄ accessū & recessū solis i octauo circulo s̄nt gn̄tōdes & corruptiōdes i istis inferiorib;. Op; n. de solis maximū est tū p̄ corpis sui magnitudines q̄ terrā centies feragesies series excedit vt etiam supra d̄ctū. s̄nt & luis sui formalitatem. ab ip̄so enim veluti a fonte indeficienti cetera sidera lumē certū est mutare. Que & alia paucis metriculis p̄lecti cupiēs martian; capella sic solē alloquitur. Jgnōti vis

Ignoti vis celsa patris vel pia ppago. fomes sensificus metis sds lucis origo. Regnu nature de atqz assertio di nu. Adidantusqz oculi fulgor splendetis olimpi &c. quare & sedm pictagoricos col celi dicebat. Lina aut maris & aq ru & oium que eis sunt vna atqz moderatrix constituta est qd plurib? expimētis tam in mari & fluminib? qd et i vege tabilib? acceptū est. hoy. n. hūditas maxima ē vti cucur bitarū atqz medullarū humanorū ossū ac oluz viuētium astronūqz sapiētes res mltas i suis virtutib? expti sūt que admodū suis scriptis posteritati reliq̄rūt. silr & medici cer tificātes oēs egritudines aut ad bonū aut ad malū fm. 16. loca circuli qd luna ptergradit̄ quōlibz terminari quo spū p̄lo p̄noticoz aut p̄pocras. Et qōdā celesti i quo o3 ip̄s medicū fuidē. Cul? h̄ tāta ē prudētia mirabil? ē nimirūqz stupēda. &c. M̄is at oib? vt p̄missa sunt itellect? p̄his arbi troz vltimā h? scēda p̄tis & similit̄ oēs alias absoluisse qd nes quare ad tertiā & vltimā semicirculi p̄tē ē accedēdū.

Ultima semicirculi planities pponebat.
Ultima semicirculi planities. In hac parte Boeti? ofi dit tertium ordinē qd nū in cathedra cratonis descriptaz ad quas sicuti post primas ad scūdās filius icōstātie ar ripiēdas se diuertit. sic quoqz ad has tam p̄limis qd scōis fastiditūf tandē se deuoluit. Et vsuidit̄ bec pars fm qd nū numerū in hac vltima semicirculi parte descriptaz. partē patebunt in processu: Et dicit qd vltima planities. i. sup hies semicirculi pponebat subaudi qd nes que sequunt̄.
Notādū qd fere siles qd nes sunt qd apud Virgilium bis versib? mēozāf. Un tremor terris q. vi maria alta tume scāt. Obicib? ruptis. rursusqz i seipsa residāt. Defect? solis varios luncqz labores Un hoīz gen? & pecudū: trō. ymber & ignis. Arcturū plidas biadas geminosqz vnos. Quid nū oceano p̄perēt se tigere soles. M̄ibernis & q tar dis mora noctib? obster. P̄dotqz prima ps lfe n̄fē metro legi sic. Cur tremor in terris cur concremat aera fulgur. Cur maris erundat rabies gustulqz malignus &c.

Cur tremor in terris. Hec ē qd p̄tia h? vltimē p̄tis qd cā tremor? suscitānt. Et dicēdū qd cū de terrēmotu sit ser mo nō est itelligēdū qd totū elemētū terrenū ascēsus fiat si ue descensus. neqz ē estimādū terrā ipsam moueri circu lariter & celū q̄fcere & sic de singulis. qm̄ tremor? h? im possibilis oīno ē: qm̄ vt ex mēte vult auerrosi ēt si oēs vīi descenderēt terrā h̄ mō mouere nō possent: s; estimādū ē tremorotū ip̄m cē ruina tremorē atqz titubationē pulsi o ne p̄forationē scissiones & subuersionē vti vult Albert? ex exalatiōe cala & sicca in terra p̄clusa atqz petens exitū. vñ p̄siderādū qm̄ sol & stelle calefaciētes generāt ex terra era latidēs multas q̄ iterdū nō hntes faciliē exitū rōne frigiditatis aut pluuiaz claudētū seu p̄strigētū poros luicē fugiētes hūū p̄gregāt. & fortificate p̄ antiparistēm violētē cū magno ipetu erēt cāntes terrēotū. P̄dot ē fieri terre mot? ab exalatiōib? v̄tosis irātib? irā d nocte pp fugā s rii q̄ faciūt p̄siles motionē clausis poris fre a f̄tinate noctis

Cur concremat aera fulgur.
Cur cōcremat aera fulgur. Hec ē qd scēda h? vltimē p̄tis & ea q̄rit̄ q̄re fulgur p̄cremat ab effectu aera h̄ trū q̄rere ē q̄ sit cā gnātionis fulguris atqz corrupciōis. vñ nota s; Arif. i metheozis corrupciō cōp̄hēdit fulgur & fulmē. nā pprie dicta corrupciō ē apparitiō v̄bia vaporis subtilis h̄āmātū euancēctis i aere sine descensu ad terrā. fulgur vō ē ignis v̄bilis grossior tñ corrupciōē ad terrā d̄cēdēs q̄ herbas penetrat atqz res molles. vt refert. 3. phisice Al ga zelis. fulmē vō ē vapor ignit? cōpact? & solid? ipetiose cadēs maioris vis q̄ fulgur. p̄cutit. n. qd rāgit. penetrat & vrit. diuidit. scindit. & nihil corpale ei resistit: q̄re dicit J̄s doz? qd fulgere. ides ē qd ferire. h̄ trū tria si differūt cēntia liter: cū sint de eadē mā spē de eadē cā effectiua spē. i. ca liditate & f̄f̄itate. Solū aut accūtalr differūt vt supra v̄cū ē. q̄re exp̄sa cā gnātiōis vni? oluz gnatio p̄dita ē. q̄re vī

cedū cū Arif. qd b̄ ola cānt̄ ex vapore aggregato i nubib? et eaz vehemētū collisione attrito & h̄āmato. et fm diuer sitatē h? vaporis pp admixtiōes diuersaz terrestritatis v̄l nō diuersificāf solū accūtaliter vt dicitur est. q̄re &c.

Cur maris erundat rabies.
Cur maris erundat rabies. Hec ē tertiā qd h? p̄tis qd q̄ri tur q̄re rabies. i. estus maris erūdāt habūdātē excrecit & decrecit Vult dicere qd ē cā fluxus ac refluxus maris. Et aduertēdū. mare fluere atqz refluxere tripl̄r intelligit̄. vno mō ab aglone i austrū et cōuerso. scdō agitatidē ventoz tertio nāl̄r regulariter oī die nāl̄i bis. J̄s d̄im? flux? ac re fluxus ē. pp aq̄rū i eis locis habūdātū atqz eleuationē: et id cū aq̄ nāl̄r fluit in locū decliniorē necesse ē aquā i au strū fluē. Scōtra vō fluit ab austro i aglonē pp aquā ibi multū tumefactā et p̄nter v̄tute solis multū eleuatā. Scdō flux? violēt? ē ad oēm d̄fiaz positionū. tertius aut fluxus ē ab ifluētia lune q̄ tā lumine q̄ influentia h̄mōi cāt flu rū ac refluxū: Et qd h̄ sit verū qd ad lumē p̄z qm̄ rarefactio et tumefactio maris vidētur eē rōne luminis lune cū oē lu mē sit calefactiū et rarefactiū. Quātū vō ad ifluētia silr patēs ē. qm̄ lūa suo solo lumine hūc fluxū cāre nō possēt. p̄z. qd si sic tūc in q̄draturis maior eēt flux? & reflux? q̄ in p̄iūctōe. qd exp̄ientia falsū ē. necesse ergo est vna cū lumi ne ifluētia coagere. vt sic lumē cū ifluētia sint cāe flux? at qz reflux? h̄mōi. Est igit̄ dicēdū qd sic aīa p̄ caliditates al terat cūū et p̄ aliā v̄tutē ip̄m attrahit ita cū flux? dicat tu mefactionē et alterationē lūa mediāte lumie tūc. facit ma re et p̄ virtutē occultā ip̄m attrahit sic magnes ferrum ab oriētē i meridiē atqz occidit ad āgulo noctis. a meridiē at i occūs et ab āgulo noctis i occūs refluxit qd lūa suis v̄tutibus per amplius directe non respicit mare. et sic quodā modo priuatūe dicit cā refluxus. quare etc.

Gustulqz malignus.
Gustulqz malignus. Hec q̄rta qd de faldine maris q̄ rit vñ cāct. Quare iurta Arif. iniaz. notādū. put ipse vult i li. de sensu et sensato. Sapor ē passio hūidū a sicco terre stri ita qd ex alia et alia mixtiōe sicci terrestris cū hūido re sultat alius et alius sapor. qd cū faldedo sapor sit necessa rio puēt ex mixtiōe sicci terrestris cū hūido s; nō simplr sicci s; adusti. qd p̄z in l̄suiuo qd non sit excellēter salūz nisi fiat fortis calefactio et adustio cinex. et silr de v̄ria vti apud medicos p̄batissimū est qd posita eternitate mundi necessario ponit̄ mare eē salū. in co. n. ē multuz terrestre adustū verelictū exalatione calida et sicca est ibi quodam modo aqua pura admixta supueniente calore solis deco quentis et facientis humidū eleuari: vt p̄z ad exp̄ientiam g? etc. Et h̄ dicit posita eternitate m̄dū qm̄ flantū? crea tus fuerit posita p̄ magnū t̄ps mare falsū neq̄qz existebat

Que sit natura p̄natoz estualiu i byeme defi ciētū & cōuersum. Quid grādinis rotunditas.
Que nā sit pennatoz. Hec qd ḡnta q̄rit de his auib? q̄ byeme recedūt a nobis et estate reuertūt. Ad qd dicendū qd ex his auib? sunt cōiter h̄rundo atqz cicōnia et id gen? et sunt ex auib? p̄az calozū nāl̄is h̄ntib? q̄ minime a frigo rib? p̄seruari p̄t cedūtqz i itroitu byemis ad regiones ca lidiores: qbus tā vicū q̄ aeris salubritate cōfoueri pos. sint duce natura. Cū uid grādis rotunditas. Ad hāc qd nē sextā dicendū grādinē p̄tinuo ad rotunditatē declina re eo qd gnāf ex nube diuisa i guttas q̄ fugientes hūū ten dūt ad rotunditatem q̄ est figura p̄ria atqz p̄fectissima vt alias h; declarari. Et est ip̄sio qd nō gnāf nisi i media re glione aeris: qm̄ nō i sup̄ma pp excessiū calozū nec in inf̄ ma pp remissam frigiditates et reflexione radioz solarū. multa enī et grossa materia non nisi per excessiū frig? cō gelari p̄t. qd solū in media regione aeris generatur.

Pluuis prolixitas. Nebule potentia.
Pluuis pl̄ritas. i. longitudo qm̄ non sic grādo ad rotū ditatē tēdit. Ad hāc qd nē septimā dico qm̄ mix gnāf ex va

Capitulum

potē elevato sursum ad palcipiū scde regionis aeris sibi iste vapor gelat pp frigiditātē: nō in excessivā: s pp defectū solis ipm ad supiorē pte vel mediā scde regionis attrahere nō valetis. qpp cadit i terrā ita debili cōgelata s spōgiosa atqz rara de quo qd q̄siuit. **C** Nebule pō. Ad hāc octavā qōnē dicēdū put refert Arist. nebula ē ipressio scā ex cōsolūtiōe nubū rēsolūta: i aquā pluviāle, vapores. n. sic rēsolūti visū p singulas aeris ptes ac diffusi nebula gignit s iducit. s quāto terre ē vicinior tāto spissior ē s obscurior. a terra vō elevata magis ē solis pura. s iō min⁹ hēgida s obscura. ipsa autē totalr a sole attracta in materiā nubis cōvertit. s iō future pluvie est significatiua. **cc.**

C An virtus lapidum ex cōplexione sit an ex materia. An adamātia attractio ex cōponētib⁹ simul sit an ex vniūis incurſu tm.

C An virtus lapidū. Hāc qōnē de virtute lapidū q̄rit an. s lapidū virt⁹ ex cōplexione lapidū sit vel ex ipsa mā. s p̄ hoc cui⁹ qōnis solutiōe p̄mittēdū ē id qd a p̄bis p̄tissimis s iōge ohsūz ē. ois lapidis materiā ē aut spēm cuiusdā terre aut spēm quādā aq. vincit. n. i lapidibus alterū istoz s fin vinctā victoriā diuersi lapides ḡnant occurrēte super ipsa duo virtute minerali lapidū quā formatiua dicit. sic. n. i semine aialis qd ē sup̄iū nutritiū dēscēdit a vasis seminaris vis formatiua aialis q̄ format s efficit alal s ē i semine p modū illū quo artifex ē i artificiato. sic ē i mā ipsa aptata lapidū vī⁹ formās s efficiēs lapides s p̄ducē ad formā lapidis h⁹ vel illius. b̄ ar virt⁹ formatiua i mā ipsa lapidū ḡnat s cāt ex virtute stellaz ista ipsi loco: s b̄ oia i fractiōe s cōmixtiōe lapidū repta sunt: quare qōni la tissaciōe dicim⁹ cū virt⁹ ipsa elemētariā q̄ mā lapidis est paucissimas post se relinquat opatiōes atqz pene surdas atqz ē i finitas pene s nobilissimas v̄tutes. vt effugare venena: pellere antraces s silia q̄ ex virtute elemētariā cē nō p̄t i lapidibus p̄sistere clay ē: p̄cludit necessario virtute lapidū cē ab ipsa forma s bali p̄io hētata a nā atqz ab ipsa v̄tute formatiua a v̄tute celesti loco ista i materiā ipaz elemētariā iroducia. nō qd ab elemētis vti ab alēādō gre to pipatetico opinaē. qm̄ elemēta opari nō p̄t nisi q̄litiū bus p̄tissimis. v̄tutes autē lapidū ad qualitates p̄ias reduci nō p̄t neqz ē ab ipis ydeis v̄tus lapidū ē vt p̄lato voluit q̄ oia sferiora ydeata dicit a supiorib⁹ ydeis quas sepa tas s mire potētiē cē dicebat. Ille. n. sūt q̄ generant q̄gd ḡnat vt asserit: s falso: vt de b̄ alias tālonge disputatū ē s vt p̄tactū ē put ē vult hermes p̄boz p̄ s plures indo rū v̄tus lapidū p̄io ex v̄tute stellaz et imaginib⁹ earū ē s i nodū tā dēti p̄ isufiōnē circuli alal. dēscēditqz bec virt⁹ i res nāe nobiliter s ignobilr. nobilr qm̄ māe recipietes hāc v̄tutes fuerint supiorib⁹ magis siles in lumine s p̄spiciū tate. Ignobilr qm̄ māe fuerit s fufe et feculēte i qd q̄si op̄ primū virtus celestis. sic s diuersitatē in hūris illoz supioroz diuersas v̄tutes lapidū fore p̄stat. sic saphirus suā diamas suā. Carbūculus qz atqz magnes q̄libz suas opatur v̄tutes. q̄re ē dicēdū adamātinā v̄tute ex hac supioroz p̄stare v̄tute. s̄ at ex app̄ximatiōe ferri ad ipaz q̄uis vt v̄tute op̄t app̄ximatiō ista regrat et tm̄ de hac qōnē.

C Quid pluvie dulcedo. p̄dutei byemalis caliditas. Estivalis frigiditas.

C Quid pluvie dulcedo. Hāc qōnē q̄rit cā dulcedinis pluviaz. Ad qd dicēdū qd calor solis attrahēs supius aquā s vapores ipsos calefacit atqz digerit. ex qua digōne ḡnat dulcedo i aqua illi sic attractis q̄s aq̄s pluvias appellam⁹.

C p̄dutei byemalis calitas **C** Ad hāc qōnē dicēdo s̄ s̄niay Alberti magni s̄ diffonā quasi ab Ari. s̄niā notādū ipsi elemētū terre duas bz crustas vnā iteriorē q̄ ē calida pp era lantēs illic iclusas. et aliā exteriōrē q̄ ē s̄ra pp friditatem ad eā erpulsas s c̄itate cruste iterioris. Et sic dico qd aq̄ s̄tū i estate frigidior est q̄ byeme. Et rō est qd in estate crusta exteriōr terre ē multū frigida pp duplicē arripasitē

sim. s. extrinsecā aeris calidi et intrinsecā cruste iterioris calide. In byeme atē calida pp caliditate erpulsam ad eā frigiditate aeris circūstatis pp qd aq̄ ille eris et ide erit i byeme tepida reddi vbi i estate est excellēter frigida. Et s̄is rō reddi pōt de aq̄ putali. et bec est s̄niā Alberti:

C Visus triplex emissio. Colorūqz cōcretio.

C Visus tri. etc. Hec qd q̄rit q̄ ē triplex visus emissio. qd tātū sonat ex quo vidētū triplex gen⁹ ē aliq. n. acute vidēt alii acutiū. tertii acutissime q̄ cā reddi tā diuersoz visū Et ad h̄ r̄ndēdū: notabilr aduertēdū ē qd i organo vis⁹ qdā neru⁹ ē quē optici dicit i q̄ virt⁹ visūa p̄sistit non qd si oculi eruerēt oculi ad hāc viderēt qm̄ oculi hoīs sūt vidēdū i s̄ra s̄ qm̄ in neruo illo fortitudo ē visūis vt et aliis p̄tib⁹ corpis nerui corpis sustētatio sūt corpis atqz robur. vti dicitur qd illi qd hnt oculos i sup̄ficie capitis marie ab h̄ neruo distētos veluti qdāmō a sua fortitudine cōgatos acute vidēt nō qd acutū excellētiā dicat s̄ visūis ipaz duntaxat p̄dat. Illi at qd hnt oculos aliquāntūlū fixos vidēt acutiū sicuti ad neruū optici magis app̄ximātes. Illi vō qui oculos hnt b̄i fixos atqz i capite q̄si inclusos qm̄ lineā et neruū optici q̄ ē visūis fortificatio p̄ia attingit acutissimē vidēt. vel potest alr r̄ndēri qd bec diuersitas ois ex v̄tute organoz visus i magnitudine atqz paruitate. oculi nēpe magni et extēsi debili⁹ vidēt q̄s pui pp dilatatiōe atqz distūctiōe ipoz radioz visualiū cū ois visio fiat p̄ radios vt i p̄spectiua bz declarari. adunatio g. vel distūctio radioz visualiū debilitatē vel fortitudinē visūis ḡnat. cū certū sit oem v̄tute vniū fortiorē seipsa distūctā fore etc. cōlonūqz p̄cretio. i. i p̄spectio vt h̄ nomē verbale a p̄erno dēri uef. Et q̄rit h̄ qd de ipsi⁹ vis⁹ obiecto qd ē color. nō qdem stricte s̄pt vt. s. ē extrinsecā p̄spiciū i corpore terminato put ipm̄ diffinit Arist. in. z. de aia. et i p̄io de sensu et sensato. vt albedo et nigredo et h̄mōi q̄litates resultātes et mixtōe q̄tuo: q̄litiū p̄iap q̄uis tūc lū p̄ se nō vidēt s̄ color ipse cōter sumpt⁹ q̄ ē q̄litas p̄ se imutatiua visus s̄ rōne visus. et sic lū: et lumē dicit colorē a p̄bo. z. de aia. sic ē de colore loq̄ p̄bo p̄io de s̄su s̄ sensato: dicit. Oia eoz p̄ora colore p̄cipiūt. nec nō ē astrologi dēctēs astra diuersis colorib⁹ colorari. Et tm̄ de hac et sc̄bz p̄ p̄is de oib⁹ qōnib⁹ i sc̄e cratiōis diuersas semicircull partes motis atqz dēpctis. ad q̄s p̄soluēdas filius sc̄stātie fastidiē di aio minime valebat. ad aliud hui⁹ sc̄stātie genus se dicitur put i textu proximo apparēbit.

C Cū igitur istarū qōnū difficultiū solutiō aiaz mutatiōis nō posset adimplere vroz p̄posuit subingari p̄dictis postpositis. **C** Visus vndiqz virgib⁹ i redium duct⁹ parētib⁹ sic r̄ndit: ip̄robo corruptas: lectos dēstoz aniles. Nil mibi cū tova virgine. sol⁹ ero. S̄ptisqz p̄dictis vt pote solutiōib⁹ qōnū difficultib⁹ p̄bolomei decetero p̄ceptis inq̄ mistā. s̄ si ḡnoz grad⁹ plāctarūqz discurs⁹ sine turre altitudine facili visu p̄p̄hēdi n̄ p̄t: qd. decetero faciā. Adiserū ē me cē hoīez: v̄tinā hūanitatē exnere posse s̄ asinitatē induere spē hoīs p̄mutata.

C Cū igitur etc. In hac pte hoc. p̄ p̄cā q̄rtū diuersionis siue mutabilitatis gen⁹ sc̄stātie filii ohsit dicit. cū solutio istaz qōnū difficultiū subaudi p̄cā nō possz adimplere. i. p̄ h̄ccr aiaz mutatiōis. i. filii sc̄stātie postpositis. i. dimissis p̄dictis oib⁹. p̄posuit sup. aio s̄vngari vroz. b̄ ē i m̄mōiū s̄bere: s̄ qd duct⁹ rediū. i. attēdiat v̄ndiqz ab oī pte v̄gini bus. r̄ndit parētib⁹ bis versiculis. **C** Ip̄robo corruptas lectos dēstoz aniles. Nil mibi cū tova virgine: solius ero **C** Corruptas q̄ ad viduas dicit. Aniles vō lectos q̄ ad vetu las refert. qd autē de tova virgine dicit expone. i. aspa s̄z **C** Inaugitiōne v̄gēs. n. aspe ad corrupēdū sunt. et bis oib⁹ refutatis atqz sp̄ctis p̄cludit sol⁹ ero: supple sine cōiugio **C** S̄ptisqz

Spretisq; pdictis, & hic qntū instabilitatis genus ipsius l. constantie filii adnectēs dicit. Spretis pdictis utpote. i. sic solutōib; difficilib; sup. qdōnū pmissay filius inconstātie igt. ego istā. i. itēdā decetero. i. deiceps adverbū est difficilib; pceptis. i. documētis. ptolomei illi? astrologo rū pncipis. sed sup. igt cū gradus. i. ille pontides signoz sup. celestiu atq; discursus. i. variū mor? plāctay sine altitu die turris nō pnt cōpbēdi facili vīsu qd faciā. & p: sus de sperās. Adferū igt ē me eē hoīem. vīnā. optantis ē pos sez exuere humanitatē atq; asinitatē. i. nām asini iduere & b spē pmutata. C. Morādū q? Ptolome? de quo in litte ra noniag; filius regis egypti eruit. de q Aug. is. de civi te dei dicit q multos iudeos i egyptū trāstulit neq; pbila delphus quē & studiosissimū dicit sed vie Alexandrinus pbiludensis vspayz almagesi dignissimus demōstrator atq; mltoz voluminū astrologie. i. Quadripartiti Allar be. cosmographic; opticoz; plāisperii; imaginū atq; aliō rū plurimoz editōes nobilissimas posteritati reliq;: hic idē Ptolome? sicuti & sui pdecessores plurimū hermes .i. atq; Azarbelus & alii totalem celestē circulū duodec; signoz i imaginibus quo ad eā ptem quā zodiacū dicim; cōpleri descripsit. qdlibet aut signū. 30. gradib; secuit. ad quoz gradū noticiā cū filius incōgātie fastidio retētus peruenire minime valuit. sllr quozq; planetay motū hūa nitatem in asinitatē optabat pmutari estimās melius sub rudi atq; indocili asinitate vitā bestiale degere q; sub del imagine creatoris mirabilia indagare.

Sit ergo discipuli sūma magr atul; sbiectio exer citū attētio cū ai bēuolētia & ingēū docilitate: spe ciey luxurie enitātō felicitq; pstatie dōbita pfectio

Sit ergo discipuli summa rē: In hac pte Doctus er etē plo pintroducto totius pcedētis capli serē epilogādō cōcludit dicēs. Itē oia ista q pmissimus tō de icōstāte filio q; alia i b atq; pcedenti caplo exēplarē rectitatis cuiq; cōtingāt sit discipuli summa sbiectio magr atul; istq; di scipuli attētio exercitū: & b quo ad primū i quo sbiectio ipa pflare vīnosif cū ai bēuolētia. & illud p scō. atq; docilitate igēū quo ad tertiū. q3 p r. euitatio. i. fugatio spēy luxurie. i. q in coitu que i ornatu atq; q i crapula atq; cōmel fatōib; pstitūt. put b atq; alia i pūo pcedētī caplo edocta sūt atq; sit discipuli pfectio debita. i. ordinata felicit; pstatie Et bñ felicit; qm bec sola ē q qd pmiū sui laboris vigne pseqf. psecutiūq; felicit; stabilif. put bec & alia i pūo pio capli hui? nō icōgrue adducta sunt quare de hoc capi tulo tertiō atq; pcedentibus dicta sufficiant.

Capitulum quartum.

Adnia siqdē supius expedita d schola riū informatiōe sūt infira. Nūc de eorū sagaci pūisidē breuiter ē tractādū.

Eū ergo hūani corpis cōplexio flegmate sāgu ne colera & melācolia pstat suffulta: ab aliquo p dcōy neccesse ē quēlibet elicere pccminentiam.

Capitulum quartum.

Adnia siqdē sup; expedita rē. Hoc ē caply q r tū b; libū totalis. In quo boeti? post supradcā determinat de sagaci scholariū pūisidē. Et vī uidiē b caply i duas ptes pncipales. nā i pūa determinat de sagaci scolarū pūisidē. & b q ad eos schola res q rerū copis pstat: atq; necessariū oib; pleno comu habūdāt i scōa vō facit b idē: s; q ad illos q pauprate gra uati quotidiānū victū labore atq; idustria medicare cogū tur. ibi. Itē paupratis. Itē pā ad huc i tres ptes diuidi tur. nā pūo facit b qd dēū ē q ad ea q pplexiones schola riū respiciūt. i. scōa q ad ea q res ipas ceteriores psonam sbiditātes & famulos pccrūt. i. tertia vō q scotos fideles pūigūt. scōa ibi. Cū āt idiscrēpās. tertia ibi. Itē dētis vō Itē pā ad huc i dual. nā pūo fac qd dēū ē. scōa qdā pū?

dem circa sbiectōez discipli erga magr ay rcausumit ibi. felicit; discipli rē. Itē ad huc i qtuoz s; qtuoz cōplexio nū gna. Itē partes patebūt. Et pūo pūnuās se pcedētibus die q oia q sup; expedita se ipa sūt infira. i. data & dēā ad scholariū informatiōe. nūc vō qm ipa nā p se nō ē suffi ciēs in speculādo nisi affuerit res scōe: qm fortia ē dñā: tō tractādū ē breuiter de sagaci pūisidē scholariū. & b ne penuria atq; egestate a doctria atq; studio quolib; retra hāt. s; cū cōplexio hūani corpis pstat suffulta. i. munita flate sāguie colera & melācolia. bis dico qtuoz hūoibus corpis nece ē quēlib; .f. hoīem elicere. i. extrahere sup. ex his qtuoz hūoib; pccinentā. i. dñū quoddā quo dñōicē. vult dicē ex quo hūanū corp; ex his qtuoz hūoibus cō stituat: nece ē cū hūoī hūoies oī ad altēy sūt Itē qdā i ipso corp; dñari qd ipm dñōiet vt. i. fit aut melācolicū aut flegmaticū aut colericū aut sāguinū. C. Morādū hūo rē corpoy sensiblinū materiale pncipiū: Et sūt i corp; hūa no qtuoz vt iā dēū ē q vt dicē Joāniti? vocāē elemētōy si liū: eo q vnusq; eoz ex eoz originalr cōstet q̄litate. bi qe tuoz humores i quātitate & q̄litate cōlitate pportidē debi ta obseruātes oia corpora sāguinē hūita pccitū nutrit ac custodiūt in debita p̄sistētia sanitatis: sicut ecōstrario ex eoz inēq̄litate siue s̄fectidē s̄firmitatē generāt & iducit. siue rūt. n. bi hūoies necessariū vt dicit Salien? sup amphoiz mis ypocratis eos Libmos vocās neccessariū multum ad corporis p̄stitutiōez. ad ipm? regimē & p̄seruatiōez atq; cōtinētie depdētōy in corp; restauratiōez: neq; tñ cōlib; vir tutib; simplr i corpore se subsistētes cū oppositi eēt ergo sil flare nō potēt s; solū pportōali cōlitate vt sic iter eos vn? illorū dñūy obseruet qre dēū ē i lsa nece ē quēlib; elicē pccinentā rē. i. bfe qndā. hūoie i sepl? cētis dñantē.

Melācolico vō pigriciei timoziaz sbiecto locis secretis & āgulosis streptuq; carētib; lucisq; parū recipiētib; studere ē oportunū. Saturita tēq; declinē ser asq; cenas pcanere. Potibusq; mediocribus gaudere ad nature studiū put stu diū desiccatio eregerit. plenaria potus receptiōe ad mēsurā cōfoueri ne nimū studiū pteruita; tñs generet anbelam tbozaciq; strictitudinem.

Melācolico vō pigriciei rē. In hac pte Boc. ondit spā liter quō discipul ac scholariū fm suā pplexionē oz pūi deri circa studiū victu vestim atq; loco quo ad col spāl r q i hūoie melācolico plus ceteris supflare noscūt. Et dicē q oportunū ē. i. qgrū melācolico sbiecto pigriciei studere locis secretis & āgulosis. i. āgulis plenis qm ipi sūt timidi nāt. & id si in latis atq; spaciosis domib; studio vacarēt atq; a longe vmbraz respicerēt i timorē possent adduci at q; iādē studio frustrari. locis ē carētib; streptu & b pp d bilitatē cōplexiōis q nō ē capax tumult: locis ē paz; lu cis recipiētib; b ē obscurif. & b ob vīsus debilitatē & sūm a rie oib; i locis solitariis & his q hūic cōplexiōi magis que mire noscūt. In sup oportunū est ipi melācolico pcanere saturitatē. i. ciboy replectiōe declinē ab effectu. i. onerosā et b pp debilitatē virtutis digestiue cū in ipis calor nāl tenuis sit atq; paucus. natura vō frigida ad modū supba būdet. & sllr oportunū ē ipi pcanere cenā serā. i. tarday et oportunū ē ei gaudere potib; mediocrib; . vt. i. acuitatem atq; fumositatē nō hēant vt ē vīnū fumosū qd oīo pūm est sine nature sicuti & cuiuslibet. ipm. n. sicuti et i pcedētib; sū edoctū ē studiū atq; p̄tēplationez obnubilat atq; a viā doctrine p̄sus adducit. s; nihilomin? oportunū bñ ē ipz p̄foueri. i. nutriti p̄caria. i. copiosa receptiōe pot; et b put desiccatio studiū regrit. ne pteruitas. i. curiositas nimū stu diū sup. qd desiccatiū hūoria ē radicalis sicuti et q̄lib; zura gnet usq; hūc morbū anbelā. i. anbelāē strictitudinem: q; tbozaci. i. pectoris. C. Morādū melācolic? a melācolia dicit? ē: q ē sāguinis nigri cū felle mixtio. & ē pplexionū pē

Capitulum

flima d' nēpe a melā. qd ē nigz: i chole fel eo qd ē ex nigri
sanguis fecce admista habūdātia fellis. Inde melancholicus
cui? p'prietates i mores atqz nā cōter bis versib? recitāf
Inuidus i tristis fallax luteiqz coloris. Ad ergo fraudis
simidus detrectqz tenacis. qm peus est. Assimilaturqz bec
cōpletio terrene cōplexiōi q' s'ra est i sicca: sic i melancoli-
ca. Et lz bec cōpletio teterrima sic vt p'dcū ē nō eo minus
affirmādū ē pene oēs viros claros q' aliqd laude dignum
posteris reliquerūt hac cōplexiōe habundasse tū comple-
tio bec bonam p'fretet memoriā p'pter aquā i terram vt
ex mente probat Raimundus lullī in suo ope astrologie
aq' cūm vt ingit ē restrictiua auara i ipressiua i terra ē sub
lectū sp'itū in quo durat ipressio sp'ez que memorate sunt
homines ergo melancholici marie disponūt ad magnas
scias accendidas i B pp multiplicatiōe pluriū sp'ez hieqz
nō absurde putādū est malozē p'tē p'hoz melācolicos exti-
tisse. qd attēdēs p'ha lib. p'bleumatū ait. Quicūqz excellē-
tes fuerūt viri aut s'z p'blam aut p'oliticā aut poe'm aut ar-
tes vocēf melancoli. ceni hercules fuit h' nāe. i occupāf
ab egritudib? q' sūt a nigra colera. iō epilepticōz egritudi-
nē ab hercule antiq' facz morib? i herculeum vocabant.

Nota tūsis ē vlceraio pulmonis cū p'stuptiōe totius cor-
poris stringit nēpe bec vlceraio cānā pulmonis q' sit sp'i-
ratio atqz respiratio aeris i hinc tūssim anhelā. i. anhelan-
tē puenit appellari vt in l'fa. inde p'ticē. i. tē thozar pect?
ē vel pectoris ps illa q' ē a collo vsqz ad stōm quā nos di-
cimus archā. q' sibi archanū sūt. i. strati quo cetera arcenē
Dicēf ē thozar lortica alias. vñ. Job. lz. Subsistere non
poterit nec basta nec thozar. i. desinit accusatiū i m vel i
a idifferenter. vt thozacen vel thozaca. i. accusatiuus plu-
ralis in es vel i as vt thozaces vel thozacas vñ. Virgil?
to. Tela trūcata viri i bis set thozaca petutum &c.

Slegmaticus vō licet strepitu vigentibus edi-
bus lucisqz capacissimis p'ceptis studiis pōt ifor-
mari. P'oculis plenioribus potest sustētari. Li-
bariis oigenusqz confoueri. Tenereqz accessu si-
phas ē dicere melurnas pmolliri deberet.

Slegmatic? &c. In hac pte Boetius insinuat qd loc? stu-
dii i q' d'ispō nutritiōi cōpetat slegmatico. Et vñ vō p' s'
slegmatic? pōt informari p'ceptis studiū i edib? i. vomb?
vigētib? strepitu B ē murmure atqz clamore atqz vomb?
bus capacissimis lucis B ē vomb? aplis aptis atqz luci-
dis. Et bec q' ad locū. p'etqz sustentari. i. p'oueri poculis
plenioribus. i. plentis i habūdātibus. i. B p'vies p' p'ctō
pōtū ē poculū p' p'oto. i. pōt p'oueri cibariis oigenis. i.
oiam genēz. i. bec quo ad victū d'ā sūt. i. sequit' a si essef
phas. i. licitū d'icere ipse slegmatic? deberet pmolliri mē-
surū. i. i mense semel accessu venereo. i. coitu. C' Notādū
ex q' p'pletio B slegmatica aq' simillima ē iō s'ra i hūida col-
locat. q're sōni multū appetitiua ex sup' habūdātia aq' a s'i
gilitate. hinc nō imarito p'gruū reputat slegmaticū locis
tumultuosis atqz lucidis iformari. qm si i locis q'etis atqz
obscuris studiū scībret citissime nā cōplexiōis istigāte
somnialetia detineret. s' qm cōplexio sua p'pter frig? at-
qz hūidū obfusiois germana p'sistit pueniēs est ipm pocu-
lis atqz cibariis calidis atqz oigenis. s'lr i acta venereo q'
p'fricandē sua calozē excitat cōfoueri atqz vemolliri vt sic
q'dnā negat ciboz atqz potū diuersa i opposita tribuat
exhibitiō hūitū s'p'matis habūdātis q'pp nō idecē ē ipof
post mensē actū venereo exhilarari. Cōditōes ēf sleg-
maticōz atqz nā s'lr i mores bis versibus memorāmur. hic
sōnolēns piger in spuramine multus. Nil retinens sensu
pinguis facie color albus.

Sanguineus at cui? cōplexiōis favorabilior ē
cōpago: oib? edib? vel locis pōt adaptari: quē lu-
cēdo sepius nouimus p'oueri granissima qdē q'
si obliquātib? birgs parietes solus occilaret. Tū

in hoc semp nō ē fidēdū hūc cibariis leniorib?
potibusqz granissimis decet hilarari.

Sanguineus at. In hac pte Boetius ostēdit qd locus stu-
dii i q' d'ispō nutritiōi cōpetat sanguineo. Et vñ. Sangu-
ineus at c' cōpago. i. p'uctio vel cōpositio cōplexiōis est
favorabilior. i. melior ceteris. q' p'parior atqz purior pp s'a
guinis d'niūm pōt adaptari oib? edib? vel locis. i. h' signū
q' si subdēs ait. A tū ipz. i. s'anguineū nouim? sepi? cōfoue-
ri qdōne grauissima. i. difficilima ludēdo q' si occilaret. i.
videret atqz respiceret parietes birgs. i. ocul? obliquātib?
i. obliqs. q. d. qm nouim? sepi? plus p'ficere s'anguineos lu-
dēdo q' p'fide meditando. Dehē restringēs B qd vire-
rat vicit. tū nō ē sp' p'fidēdū in B sup. p'narrato i: decet
i. decēs ē i oportūū hilarari. i. letificari hūc. i. s'anguineū
cibariis granissimis atqz potib? leniorib? sic enī sua p'ple-
rio expōsulat q' lenitūb? gaudet atqz leticia cū aereo sit
calida atqz hūida et nā. C' Nota er q' s'anguineus hilarita-
tē atqz leticia p'rimo desiderat pp bonitatē sue cōplexiōis
q' calida ē i hūida quib? i. caliditate i hūiditate vita hois
p'p'at pueniēs ē ipm oib? locis amētis letis atqz mūdis
adaptari. Tū at qd v' sanguineū pl? ludēdo q' medita-
do p'ficere nō absurādū ē. fac nēpe h' genū sūi viuacitas q'
i s'biecto molli sue imaginādis radicāf. neqz tū ita stabili-
ter intellecta atqz cōf' h'esa retinet sicuti melācolic? pp cō-
plexiōi admixtā hūiditate q' pot? obliuidis q' memorie
inf ē. pl? tū slegmatico retinet pp calozē hūiditati admixtū
Et hoz s'anguineoz p'ditio nā atqz mores facile bis metris
denotant. Larg? amans hilaris ridēs rubelqz coloris. cō-
stās carnosus satis audax surriolosus. Alia littera hz. Cā-
tās carnosus &c. C' Notādū put refert Suetonius birqu?
ē oculo? āgulus vbi putredo colligit: q' qdā ex nimia
lasciuia solēt retorāre oculos ad bircos. Ide v' bire? birci
caper aial lasciuū c' oculi ad libidine i trāsfuerum aspici-
unt i ad bircos retorānt. Itē hilaro. i. letifico. vñ. Ma-
crobi? verba nō min? q' vñū hilarat p'uiūū i corripit la.
vñ orati? i eplis. Oderis hilarē tristes tristesqz iocosi. &c.

Colericus vō pallide effigiei plerūqz subiectus
solitudini supponat: ne nimii strepit? auditu bilē
iffūdat in totā cohortē sicqz magratus venerabi-
lē ledat maiestātē. Q' magratus lesio vitāda ē
Hūc cena grādiori nouim? sustētari: potuqz for-
tiori deliniri. Cauēdū ē aut ne litis horroz pot?
administratiōe isti? rabidis mentib? extrahat.

Coleric? vō pallide. In hac pte ostēdit Boet? qd loc? stu-
dii i q' d'ispō nutritiōi cōpetat colerico. i. d'icē. Colericus
vō subiect? plerūqz. i. sepi? pallide effigiei. i. facie sup'p'da-
tur. i. submittat. sp. i. p'rimo solitudini. i. loco solitario. i.
B ne ipse p'mot? auditu nimii strepit? effūdat bilē. i. trā i ro-
tā cohortē. i. societate i sic ledat. i. offēdat venerabilē ma-
iestatē magrati. i. exclamās i lesione magisterti inquit. O
q' vitāda ē lesio ista magrati? bec circa locū d'ca sunt. hic
circa nutritiōis versat. d. Et nos nouim? sustētari hunc
grādiori cena atqz deliniri. i. nutriti potū fortiori. Et cir-
ca B cautelā obfūādā ostēdit. d. h' tū canēdū ē sup. i. exhibi-
bitiōe cibi atqz pot? hūidū ne extrahat. i. excitef ex mētib?
rabidiis. i. furiosis isti? i. colerici error. i. p'fusio litis i B ex-
pot? hūidū m'istratiōe. q. d. summope fuidēdū ē ne nimia
pot? exhibitiō colera ei? nimis cōmoueāt atqz accēdat ne
society lis atqz guerra hoz occasiōe suscitef. C' Nota pue-
diē Cōstātū i pategri. li. 2. c. z. Si corp' d'icēf colera cu-
tis erit glauca vel citria. i. B ē qd i l'fa d'icēf. Coleric? s'biectus
pallide effigiei &c. It' q' ipz q' vñūz h' i hūidōe paritēf g'nalr
iracūdi aio imāfueti leuel instabiles ipetuos. q' sobriēf solitu-
di abdicati hūcēf put l'fa sonat ne bilē i socios offēdāt. i.
erpone bilē. i. irā. Et n. bilis vt volūt grāmatici ire sedes
vel amaricatio er fellis cōmotiōe p'cedēs. Sic i p'ho tur-
gescit vitrea bilis. i. ira. P'prietates at atqz mores h?
colerici

colerici cōter bis verbis memorant. **Primum** fallax fra-
kens prodigus avarus. **Stultus** gracilis succus croceiqz
coloris. **Nota** cohors lz ppre multitudinē rusticorū si
gnificet vt sic maior cohors. 500. minor vō. 300. pteat cōi-
ter th p q̄libz mltitudie p̄tē accipi sicuti i lsa acceptū ē
Si autem qualitates assignare ignorans sic lo-
cetas: theoricōs consulat seqz sic cognoscat.

Pluribus vō mentibus itiatū ē gnotyselithos:
Si autē rē. In hac pte Boetius antipophorizans cū dā
tacite q̄nī rīdet. **Dosset**. n. q̄s dicere multa satis de cō-
plexionū manerie p̄missa sunt o Boeti. qua autē via i co-
gnitionē hāz determinate deueniendū sit haud quāq̄ de
monstrat qd̄ aplius. Cui q̄nī Boe. rīdēs ait q̄ si socie-
tas scholaris sit ignorās assignare. i. discernere q̄itates
.i. p̄plexiones q̄t̄ q̄tuor q̄titatibz derivant vt supra mō-
stratū ē. p̄sulat theoricōs. i. sapientes medicos r̄ bis p̄sul-
tis sine dubio se cognoscat atqz p̄plexionē suā. **Pluribz**
autē mentibus est intimariū grecū illd̄ gnotyselithos qd̄ in
latinū versū mī sonat q̄tū cognosce teipz. qd̄ de celo pro-
cessisse legit. vñ Macrobi? li. i. de somno Scipidis. de celo
ingit descendit Gnotyselithos. i. scito teipsum.

Felicisqz discipuli discretio magistratū gaudeat
subiici eūqz metuendo diligat. fidelisqz existat.
Hec et sub picturate dilectōis obruitu albūus
existat detrabēdo. Quid enī detractore negus.
Ube magistratus detractor. i. Etia si fuerint mille
cū eo veniēti magro assurgat p loco r̄ tpe salutā
do caputqz iclinet: eūqz si iubeat assequat: māfio-
niqz eius si possit se iserat cobabitādo. vt sic casti-
gatus nō solū se remordeat verūctiā si locus af-
fuerit ad eum confluat inquirendo.

Felicisqz discipuli discretio. In hac pte Boetius qd̄dam
p̄i? dcm circa subiectionē discipuli erga magistrū realla-
mit fm q̄ subiectionē ipsa potissimū ad aptitudinē eius cir-
ca magistrū administrat. Et duo facit. nā p̄io debitam
discipuli erga magistrū subiectionē vberius q̄ an p̄mo-
net. scdo circa b̄ cū dā tacite q̄nī rīdet ibi. **Si** autē. Et vi-
et p̄io discretio felicitis discipuli gaudeat subiici. i. sup̄pōi
magratū. i. magro. qz p̄t. diligat cū metuēdo r̄ existat.
i. sit fidelis ei sup. tā verbo q̄ ope. nec existat ei albinus. i.
non inseq̄t mores atqz violentiā albini q̄ nephando scelerē
re magro suo vti supius iā explicatū est man? iniecit vio-
lētās. i. detrabēdo ei sub obruitu. i. aspectu dicte dilectio-
nis. Et deinde q̄si iubeōdo cōtra tales dicit. qd̄ ē ergo ne-
gus. i. p̄i? atqz sceleratū? h̄mōi detractore. vbe sterectio
ē crecātis vel maledictis. vbe detractorū magistratū. in
de reuerētis ad p̄suadēdū scholaris reuerētialē erga magi-
strū subiectionē dicit. Scholaris ē assurgat. i. reuerenter
magro suo venienti ēt si fuerit mille cū eo i p̄ortio: r̄ b̄ sa-
lutādo cū p loco r̄ tpe. qz p̄ r̄ scholaris ipse iclinet caput
suū in obediētē signū. qz p̄ r̄ assequat eū. i. magistrū. r̄ b̄
si iubeat. i. mādet. qz p̄ r̄ supple scholaris iserat. i. limit-
tat se māfioni. i. habitatiōi ei? .i. magistrū cobabitādo cūz
ipō si p̄t. vt sic ipse scholaris castigat? .i. magistrū p̄ntia si
solū se remordeat. i. castigat atqz mores cōp̄mat. vep. p̄
h̄ ēt p̄nat. i. concedat ad eū ingredō supple d̄ dubiis occur-
rētibz. r̄ b̄ cū loc? r̄ tps. i. oportunitas circa hec affuerint.

Notādū ē sicuti in supioribz tactum ē. ad b̄ vt magister
meruat atqz reuerat d̄ i se q̄tuor h̄re p̄cipalē. primū
q̄ sit scia illustrat? .i. b̄ ē qd̄ sapie. r̄ vli. dcm ē. **Aliqz** loq̄rif
f. docēdo discē p̄i? audiēdo. scdm q̄ humilis r̄ benignus
r̄ b̄ dicit Grego. in canone. b̄ h̄z. xvi. di. tertiu q̄ sit inocē-
tia decoratur q̄nī vt ait Grego. omel. vi. lib. ii. Cū vita do-
centis despicit r̄ ei? qz doctrina contēdit. hinc Seneca
ep̄la. vii. **Plus** holes oculis q̄ viribz credunt. quartum
q̄ sit experientia certificat? .vt. i. recte doceat r̄ artificiali.

vnūqzqz fm suā capacitātē r̄ fm cuiuslibet artis crigen-
tiā. r̄ hec oia clari? i p̄cipio. vi. capli b? declarabūt.

Si autē discipulus magro suo semp vt necessa-
riū ē nequeat exhibere p̄fētias. tū ppter māfiois
distātiā: tum pp alteri? rei cām: dicticas semp la-
teri suo habeat promptiores cedulas de quibus
diligētē imprimat qd̄ cōscie p̄prie nouerit inti-
matū: eiusqz explicite iquirat dubitatum.

Si autē discipulus. In hac pte Boeti? cū dā tacite q̄nī
rīdet. Et dicit q̄ si discipulus neqat adhibere magro suo
p̄ntiā ipedit? ac retract? : tū pp māfiois distātiā: tū pp cās
alterius rei sicuti th cēt necessariū fm p̄i? oca. qd̄ agēduz
scholaris ipse. supple si hec facere neqat: h̄eat semp dicti-
cas has tabulas p̄mptiores. i. p̄mptas lateri. vt pro vel
cedulā. i. papirēā vel pecorinā. qd̄. i. vel dictica vel cedu-
la imprimat. i. inscribat diligētē id qd̄ senserit. i. nouerit li-
matū. i. declaratū. sup. a magro vel alio quouis p̄prie sue
cōscie. i. intellectū quozqz p̄ r̄. Igrat. i. iterroget cū. i. magi-
strū habuerit copiā explicite. i. māfeste dubitatū. **Nota**
dum dictica est multifoliaris tabula dictatoribus apta. r̄
dicitur a dicto as. quod reborum est. vnde quidam. Cle-
rice dicticam lateri teneas vt amicam.

Cū autē indiscrepās p̄ueniēs qz affue rit cōnexio
cōmēsalū ānuā: vel citio: scdm p̄positū cōmo-
rādī voluntas: salis lignozūqz i estate fragmēta:
autūnoqz copiā vindemie messe triturā in capri-
cornio cōgeriē carniū: **Q̄** p̄ficiēs est sanitatiqz
cōsentaneū scdm facultatē i vnū cōponere: ne ar-
tocopi mucore antrionarius anbelitū infirmet: r̄
vini lipidi acor cordis secreta p̄fundat: carniūz
laniste rācor: salisqz tritura fetoz iclosus ite stina
corūpat: lignozūqz defectus membra p̄trabat r̄
qd̄ deterius est: ne assiduis lecuris? igrassetur an-
trionarius. **Magna** vō discipuli ē cōmoditas p̄
ut facultas suppetit magistratū necessaria exhibere
ne dū ei? libtat executiōi rez vcaliū idugleat cōpa-
rationi. **Q̄** absurdū ē magistratus egestas.

Cū autē indiscrepās p̄ueniēs qz. In hac pte secūda pri-
me p̄is p̄cipalis b? capli postqz Boeti? ostidit quō sco-
laribz p̄uidēdū sit sagaciter i his q̄ cōplexionē coz resp̄-
ciunt: nūc vō demōstrat quō p̄uidēdū eisdē sit i his r̄ cir-
ca ea q̄ res exteriores p̄onas subsidantes r̄ famulos p̄cer-
nunt. Et duo facit. nā p̄io facit qd̄ dcm ē chca: res ipsas
scdo circa p̄onas ibi. **Lotricū** r̄c. Et dicit. **O** q̄. i. quātū
p̄sentaneū. i. p̄gruū atqz p̄ficiēs ē sanitati. i. scholaris cō-
ponere. i. coaceruare in vnū fm facultatē. i. diuicias sub-
audi suo determinato tpe v3 in estate fragmēta salis atqz
lignoz. in autūno. i. in b̄ āni tpe copiā vindemie. i. vini. in
messe. i. tempore messis trituram. i. bladum. In capricor-
no vō. i. in ea pte āni qua sol capricornū ingredit? p̄geret
i. copiā carniū r̄ b̄ dico cū indiscrepās. i. cōcordās atqz cō-
ueniēs p̄necio. i. p̄iuctio cōmēsalū affuerit ānuā vel citioz
.i. breuior voluntas h̄z p̄positū cōmorādī. Et h̄? cāz subiu-
gēs ait. Et p̄dca id ita p̄grēda fuis sūt t̄pibz: ne antrionari?
.i. reuēditoz infirmet anbelitū sup. scholaris mucore tali la-
nugine artocopi. i. panis. r̄ ne acor. i. corruptio lipidi vini
p̄fidat secreta cordis. Sillr qz ne rancor. i. ranciditas car-
niū laniste. i. macellarū corūpat. qz p̄ r̄ defect? lignoz cō-
trabat. i. gelu p̄strigat mēbra. r̄ qd̄ ē deterius ne antriona-
rius. i. reuēditoz ingrasset. i. dicit assiduis incurisibus. i.
accessibz p̄ rebz necessariis p̄ticulariter i dies cōparādis.
Deinde cū dā tacite q̄nī rīdēs dicit. forte. d. m ea q̄ d̄iri-
mus circa p̄uifōes faciēdas tā p̄ scholaribz q̄ coz p̄mē

Capitulum

salib⁹ nōne ēt cōmoda sunt si mag⁹ ipartiat. Qui rīdēs
ait q⁹ ex bere mag⁹ fatui. i. mag⁹ o necessaria. s. q⁹ ad victi
cōsporis put facultas. i. copia scholaris suppetit. i. regit
est magna discipuli cōmoditas. Et rōne subiungēs igt. 7
B id ē nō mag⁹ ipse inblat. i. intendit executiōi. i. infor
mationi eius. s. discipuli indulgeat. i. vacet cōpatiōi rerū
venaliū. C Nota citus. a. v. i. velox breuis vel repenti
h⁹ sic in Quidlo de arte. Arte cūte velox rates remoxz re
gūt. Arte leuis cūrrus arte regēdus amor. 7 Oratius in
sermonib⁹. Cita. nā mors venit aut victoria leta. C Nota
iter acōre mīcōre mīdōre atqz pedōre B interest put B mē
trō cōtinef. Aducor panis. acor vini. rācor hōz carnis. nī
dor ab assata fit carne. s. pede pedor. Sic artocopus panis
d⁹ cū labore face⁹. ab artos qd ē pās 7 copos labor. d⁹
ē alio significato pistor qñ artifer panis. sic apd Iunēalē
sumitur cum ait. Salua fit artocopi reuerētia. Indulgere
7 inbiare in ante habitis erposita sunt.

Loricum aut vetularū remotio summopere ē
apprecianda: earumqz accessus quanto rarior tā
to salubrior: ne dum venerit suggerat aliqd iniqui
tatum: vel mancipio aliquid extrahat permollito.
Qm mancipiorum raro inuenit clemētia: ra
riorqz in agonia constantia reperitur. Ne seducen
ti mancipio in quo plenarie confidit dñantis dile
ctio. Quid est tali sedius 7 qd tāto scelere graui⁹

Loricum aut vetulaz. In hac parte Boetius post pā
ta ostēit qua manere scholarib⁹ ipsis in psonis famulā
tibus puidēdū sit. Et duo facit. nam primo facit qd dñm
est quo ad vetulas lorices. scdo quo ad famulos subdā
tes. ibi. Hospicium 7c. Et dicit primo remotio. i. longa
tio vetulaz loriciū. i. pānos lauantiū est appetctanda sum
mope qz pro 7 accessus. i. eaz vetulaz quāto est rarior. i.
tardior tanto salubrior. Et rōnem subdēns inqt. qm nedū
supple ipsa venerit suggerat. i. latenter in aurem scholaris
cōsulat aliqd ingnatū. i. pollutū quo. s. animus scholaris
a studio vertere⁹ vel etiam ne ipsa extrahat a mācipio. i.
famulo pmollito. i. inclinato verbis vetule. Ser substantia
dñi. Et hoc ideo qm clemētia mancipioz rara reperit sed
lagone. i. necessitate in qua amicus comprobā⁹ rarior cō
stātia mancipioz reperit. Ne itersectio maledicentis est. Ne
in qz mancipio. i. famulo seducen⁹. i. decipienti in quo. s.
famulo dilecto dñantis. i. dñi pñdit plenarie. 7 inueben
do ptra talē dicit. Quid tali sedius. i. detestabili⁹ qm vñ
Seneca refert. ipso nihil efficacius ad nocendū dño repe
ritur cum sit familiaris inimicus. Quid etiam tanto sceler
re graui⁹ q. v. nihil. C Nota agō ontis. pugna mortis d⁹
vñ canis. In agone triūphali. 7c. hic at p necitate captū ē

Hospicium mundum: supeller mūda: 7 thozal
dealbatum mancipiū prudentia rez eritis confi
derantis sedulitati dominice semper assistentis
decenti vultu sunt componenda.

Hospicium mundū. In hac pte Boetius de pūsiōe fa
muloz subsistentiū ereq⁹. Et duo facit. nam pzo facit qd
dñi ē. scdo ptra infidelitatē maloz famuloz inuebitur.
ibi. Quid mancipio 7c. Et dicit primo qd hospicium idēst
habitatio munda. supeller. i. utensilia domus mūda thozal
. i. lecti cooperimētū dealbatū supple oīa ista sunt cōponē
da. i. procuranda atqz disponēda decenti vultu. i. decenti
ordine atqz dispositione prudentia mancipii. i. famuli. cō
siderantur eritis. i. hines rez officaz. mancipiū dico assistē
tis. i. intendētis semp sedulitati. i. cure dñice. i. domini. q.
v. qz qz pcurāda atqz disponēda sūt in scholaritū mace
ritis atqz necessariis hęc oīa cōponēda sūt atqz pcurāda
pudētia atqz solertia fidelis famuli. nō famuli infidelis at
qz neqz qui facie pieturata operas prestat dño. qm vñ sub
dit in littera nil crudelius mancipio subtrahente 7 infide
li. C Nota supeller lis. dicitur substantia vel facultas 7

ōmne instrumentum 7 ornamentū domus 7 scribitur vno
p. qm primam syllabam corripit. vide Oratius. v. tam du
dum splendet focus tibi munda supeller. Item thozal a
thoro dñi est. 7 est longa mapa vel quēqd in lecto sternit

Quid mancipio subtrahente sedius. Cunctos
terreat infelix elimax ab elimando dictus nomen
ex re contrahens qui cum nicostrati munera su
scēpisset primo ei vultu seruuat blandiori omnia
ad nutum administrans: fidelisqz per omnia eri
stens fidelitorem se promittēs: quicquid nicostra
ti fidelitas possedit ipsius commissum est infideli
tati. Quid plura cum nequissimi elimacis infel
ix prouidentia cūcta vidisset sibi suppeditari. car
nium alimentaz: pisciumqz fomentaz: ceterarum
rerū ventialium commertia cūcta in duplo q. el
sent appreciata dominicis auribus itimabat: sic
qz totius substantie erausit incrementa. nicostra
tumqz in summam traxit egestatem 7 creditoruz
diuturnam exclamationem. Qua nihil amarus
menti imprimitur. Ne creditoris insaniei. Ad a
tima dō nicostrati penuria cum in mancipiū erro
ris cognitionem perduxit. Tarde dō elimacem
super errore suo conuenit. quo audito statim i cō
tumeliosa verba prorupit: dominiqz in viscēri
bus mucronem sepeliuit. 7 que prius obmiserat
secum asportauit: dominicumqz corpus canib⁹
reliquit deuorandum. En quantum detestabilis
proditoris impietas scelus perpetravit.

Quid mancipio subtrahente 7c. In hac parte Boetius
post premissam bonoz famuloz prouisionem nunc inue
bendo contra malos 7 quārum cauendū sunt psequit po
nens tria genera et bis pte ceteris fore fugienda. Et diu
dit in tres partes sin hęc tria famuloz genera. nam in pzi
ma docet fugiendos seruos latrōes: secūdo bilingues ibi
Seru⁹ bilinguis. tertio crudeles ibi. Seruoz siquidē pzi
ma l duas nā pzo facit quod dñi est. secūdo pposito cre
plo pfirmat ibi. Cūctos terreat. Et dicit pzo qd famulus
latro atqz fur summope ab hospicio remouendū est. qm
nihil hoc mancipio subtrahente crudelius reperit qd
re plo elimacis confirmans subdit. qd si exempla petis infelix
elimax ille scholaris infidelis dictus ab elimando. i. conuo
dendo. 7 hoc dico ptrahens. i. accipiens nomen a re. s. cor
rodendo. hic elimax terreat cūctos supple dños ne sibi si
miles i famulatū coemāt. hic nempe elimax cū recepisset
munera nicostrati illius sui magistri pzo seruauit ipsi vultu
blandiore. i. blando atqz placito. 7 hoc ministrans. i. p
curans oīa superius de fideli famulo dicta ad nutū. i. vol
untatē supple dñi. qz. 7 seruauit dico etis fidelis pzo re
pore atqz ēt pmitens se fidelitōre fore in futurū sed mēte
subdola. quare qzqd fidelitas nicostrati pdicti possedit cō
missam est subaudi ad disponēdū infidelitati ipsius. i. eli
macis. sed quid plura cum infelix puidētia. i. astucia. atqz
caliditas nequissimi Elimacis vidisset cūcta sibi suppe
ditari. i. gubernanda atqz disponēda cōmitti ipse elimax
infidelitatis seruus intimabat. i. insinuabat aurlibus dñicis
idēst ipsi dño oīa alimenta carnum oīa fomenta piscium
ceterarūqz rez venaliū cōmertia fore appreciata. i. emptā
plus duplo qz ēent. quā qdem infidelitatis rabie tanto in
sistit vt sic haust. i. in suos vsus pvertit incrementa totius
substantie. i. facultatis dñice. qz pzo 7. traxit nicostratū ipz
in summā. i. extremā egestatem atqz diuturnā. i. quotidiana
nā exclamationē et infestationē creditorū qua. s. exclama
tiōe 7 molestatione nihil menti. s. debitoris. imprimatur
amarus

amarius. ve ergo infans. i. furorū creditoris. cū aut oia
hec nicostratus. tū extremā egestatem atq; creditorū furo
res incidisset tandem penuria sua ipsū in cognitionem
erroris. i. facioris sui elimacis p̄duxit. vō p̄ h. ipe nicostra
tus cōuenit. i. in cām vocauit elimacē sup̄ errore. i. facino
re suo h̄ tarde. quo. i. qua p̄uēitē audit. i. p̄cepta climar
ipse p̄rupit statim i vba p̄tumeliosa. i. iniuriosa. q; p̄ r. se
pelluit. i. in fodit mucronē. i. ensem in visceribus v̄hi r̄ que
p̄i? obmiserat. i. reliquerat hic secū asportauit. q; p̄ r. re
liquit corpus ipsū v̄hicū. i. v̄hi deuorandū. i. laceran
dū canib?. Deinde inuebens Boe. p̄tra hunc elimacē vi
cit. en. i. ecce q̄tū scelus. i. p̄ctū impietas detestabilis. i.
detestāda p̄atoris p̄petrauit. i. magistrū suū nedū bonis
singulis expoliādo verūctā p̄tumeliis afficiendo atq; tan
dē post necem nephariā corpus dilaniantū atq; deuoran
tium rabiei relinquendo. C̄ Notandū est q; p̄uenire mul
ta significat que his metris cōiter recitāf. Conuenit alloq
tur decet id sil assimilaf. Exigit ad cās vocat r̄ cōpellit in
estq;. P̄angit adunatur r̄ adunat p̄ueniens est. Item mū
cro cuiusq; rei acumen est. Et v̄f a macros qd̄ est longū.
v̄h sepe p̄ gladio ponit. Et sunt sinonima ensis gladius
macro spata rompbea r̄.

CSernus bilinguis p̄cul expellat r̄ ipsius nequi
tia statz depōatur h̄ sanguinitatis proximitate
coniunctus erit.

CSernus bilinguis p̄cul expellat r̄. In hac pte Boe. h̄
genus s̄p̄oboz seruoꝝ fugiendum fore ofidit. Et dicit ser
uus bilinguis. i. fallax r̄ duplex expellat p̄cul. Et nequi
tia. i. fallacia ipsius serui bilinguis eminente. i. apparente
deponat statim. i. mor. q̄uis etaz. i. non obf̄ate q; si eri
stat p̄iunct? supple ofio p̄mitatis. C̄ Notandū q; nulla pestis
ad nocendū efficacior est q̄ serū neq; atq; d̄no duplex r̄
inimicus. ipe enī noscit p̄sciam v̄hi atq; secreta familie me
ditaf: seducit d̄nz atq; p̄ adulatōes ipedit ne videat orien
tes lez ne veritatē agnoscat. Inadētq; occidētis imitū r̄ opa
tenebray. C̄ Nota bilinguis a bis r̄ lingua v̄f sicuti triling
uis. r̄ dicit q; duas linguas loq̄ r̄ p̄ similitudinē bilingues
fallaces r̄ duplices dicit q; aliud in corde aliud in ore h̄nt
vnde greccis. Duplicis ac cordis h̄d v̄f esse bilinguis.

CSeruorum siquidem crudelitate multos vidi
mus socioꝝ incurrere iacturam.

CSeruoꝝ siq;dez crudelitate. In hac pte Boe. tertū gen?
seruoꝝ s̄p̄oboz fugiendū fore declarat. r̄ dicit serū? crudel
Et fugiendus est qm̄ qd̄ nos Boe. vidimus multos socio
rū. i. scholarū incurrere iacturā. i. grane v̄d̄nū crudelita
te. i. malicia hoꝝ seruoꝝ crudelium. sunt enim litū exluci
tatiū atq; pacis destructiū. C̄ Nota h̄ iactura p̄prie nau
torum fit: tū pro quocūq; v̄ano alicui per violentiam illa
to capi p̄d̄. r̄ sic in proposito captum est.

CCreditoribus at̄ summa exhibeat debiti cōmē
datio: dieiq; p̄frire semp̄ p̄ posse debiti fiat solu
tio. Scholarū v̄o cui pleno cornū copia non arri
fit o quam dulcis est creditoris trāslatio affiniū
q; suffragū exhibitio.

CCreditoribus aut̄ summa. In hac pte. Boe. circa p̄dicta
atq; etiam dicenda quoddā de creditoribus scholarū in
serit vt ofidat qua manere circa hos agendū sit dicēs. Cū
necessitas ipa coegerit vt scholaris ipse a creditoribus res
ip̄sas p̄ vite sustentaculo mutuo recepit: qd̄ agendū scho
laris iquā summoꝝ p̄piciat vt cōmēdatio summa sui
exhibeat creditorib? B̄ est vt se summoꝝ creditorib? suis
exhibeat cōmendatū. q; p̄ r̄ caueat vt fiat solutio. i. soluat
debitū p̄frire. i. statute diei. i. termino pagamēti atq; solu
tionis. scholarū. n. cui copia. i. fortuna non arrikerit sup̄. i
bonis ip̄sis exterioribus q; ipsa est d̄na. pleno cornū. i. s̄
babūdāter r̄ affluenter o quā dulcis est transactio. i. p̄sta

tio creditoris. q; pro r̄ exhibitio. i. traditio suffragii. i. ad
iutorū affiniū. i. amicerū. C̄ Notandū circa h̄ qd̄ v̄i pleno
cornū q; cū Hercules vellet deducere filiam cuiusdā re
gis q; dicebat deianira fluius achelous quē transire ve
debat in diuersas formas se mutauit. Cū aut vitio in thea
ri spēm se transformasset Hercules ipso deiecto v̄nū sibi
cornū abstulit. qd̄ copia. i. v̄e fortune sacrificauit: q; qd̄
cornū fortuna mortalibus res exteriores ipartiret. r̄ hinc
tractum est qd̄ dicitur fortunam pleno arridere cornū r̄.
C̄ Notandum creditor diei q; alienam fidem sequitur mu
tuatam pecuniam numerando. Generaliter aut̄ dicit ille
qui ex cā quacūq; alienam fidem sequit. r̄ v̄i creditor qui
credit debitori. debitor v̄o dicitur cui creditur.

CPrudentis et̄ scholaris p̄stantia ip̄ aliquo p̄sor
te gaudeat ip̄ali cui p̄p̄riā possit detegere p̄sciaz
q; nabilia ex̄nte fortuna diligenter subueniat: moꝝ
boꝝ vigēte sedulū se exhibeat Et si tetra mortis
caligo affuerit superstitēs facultates disponat. si
v̄o viuus euadat. ab eo possit sustentari. pasci: de
liniri r̄ p̄solari: cubitū duci. diuersis et̄ partibus
p̄curari. vigente autem valitudine libellis gau
deant p̄mutaum: q̄stianculis certatim cōmenda
bili recordatione gradatim: castigationis felicitate
cōuerfim: diuersis etiā variisq; iocorū generi
bus dulciter obsequendo. Sicq; iter eos mutue
dilectōis p̄maneat itegritas: vt p̄imeui tempo
ris ros sit instillans in medio inundans in fine
vero inebrians erit.

CPrudentis v̄o scholaris. Hec est tertia ps̄ prime partis
principalis h̄? q̄ru capituli. In q; Boe. postq; ofidit q̄stie
scholarib? ip̄sis sagaciter p̄uidendū sit r̄ circa ea q; h̄. i. et?
cōplexione respiciūt q̄ et. i. in his q; res ip̄sas exteriores
respiciūt vt sunt p̄sone subsidiantes p̄cernūt. Nūc i hac pte
facit h̄ idē q; ad socios. r̄ v̄ndit h̄c ps̄ i duas p̄tes. nā p̄i
mo facit qd̄ v̄cū est. sc̄do v̄cā sua exemplis p̄firmat. p̄ia i
duas. nā p̄io facit qd̄ v̄cū ē. sc̄do v̄tilitates d̄oz enarrat
ibi. i. qd̄ melius est. dicit p̄io. C̄stantia prudentis. i. sapiē
tis. scholaris gaudeat ip̄ aliq; p̄sone. i. socio ip̄ali bono si
ficto neq; adulatōis nota deprauato cui. i. socio possit de
tegere. i. ap̄ire p̄sciam. i. mentē p̄p̄riā q; q; h̄. i. sociū
. i. succurrat supple scholarī fortuna ex̄nte nabilia. i. aduer
sa. q; pro et. q; h̄. i. socius exhibeat. i. p̄beat se sedulū. i. diligē
tem ofidit sup̄. scholarī v̄gētē. i. p̄nētē morbo. i. aliquo
q; disponat. i. ordinet facultates. i. res ip̄sas scholaris
sup̄stitet. i. relictat. r̄ h̄ si tetra. i. fera caligo mortis affuerit
qd̄ si euadat viuus. i. p̄ualecat possit sustentari pasci. i. all
oliri. i. p̄fueri p̄solari. i. p̄solari cubitū duci. diuersis et̄
p̄curari. i. disponi r̄ ordinari ab eo. i. socio. r̄ h̄c in
aduerfa valitudine v̄cā sunt. vigente v̄o valitudine. i. sani
tate r̄ robore gaudeat. i. gaudere valeat libellis sup̄. suis
p̄mutati vt sic aboz oia cōia sint r̄ gaudere valeat q̄stiancul
idest dubis r̄ iterrogatōib? doctriatib? iter eos cā oficēdi
erontis certati. i. nūc arguēdo nūc replicādo aliaq; et alia
pagēdo q; i scholastico certamine v̄tilia v̄moscūt. q; pro
et gaudeant gradatim. i. ordinarie cōmēdabili recordatōe d̄
qua in primo caplo sufficient v̄cū est cū triplex recorda
tio decebat. et dico gaudeat p̄uersim. i. mutuo et alterna
tim felicitate castigationis. i. felici castigatione vt. i. se mu
tuo i enomibus: caritative corrigant castigant atq; repe
bendāt. et his oibus gaudeat dico obsequēdo dulciter. i.
planc sine oī disturbio variis et diuersis generib? iocoz cō
silio carbonis iniquentis Interpone tuis interdum gau
dia curis. vt. i. mens amenitatibus atq; gaudiorū iocis
alternatim refoueat. q; pro et vt integritas mutue vile
ctiō. i. socialis amoris. sic. i. tali mō maneat. i. p̄maneat

Capitulum

inter eos, vt. f. ros. i. amor primei ipse sit instillans. i. continuo infundens vel inguttans. i. medio at temporis sit in undans. i. effluens. vo p sed amor ille socialis existat in ebrians. i. factas et replens in fine. Vult dicere. Hoc talis sit amor inter eos sic ros q primo instillat. scdo mdat. tertio inebriat sic quoqz amor eoz in dies et crescat. **C** Motandū qz socius hic de quo Boc. i. f. a logē h discol^o h bili guls neqz crudelis fore debet sed ille de quo Sene. lo. quens ait nullius boni possessio incūda est sine socio: qui certe p dūtes pprietateqz qz fidelis amicus in se hēe dō qz prima est qz sui et socii idē nolle idēqz velle existat. de qz p bnf. s. politicoy. Amicoy idē nolle et velle ē et Tullius p Salustium. Amicoy est si veri amici fuerint idēz velle et idēz nolle. Scda est mori p socio. de quo Clarro in sententiis. Nō amico sepe mori ptingit. Tertia inseparabiliter p socio adheret. de quo Sermus pictagonie. Amicus minime errat ille q p amico aliqñ nisi mors interueniat se datur. Quarta est noxia pcauere. de quo Apulegius platonius li. de polinco. et ciuili. Socius vulpinus est q socio suo non pcauerit a pculo et delicto. Perfectus g socius est q socio suo circumspectiones adhibet et cautelas. **C** Motandū Boc. appellat fortunā nubila. i. obscurā siue cecam. de pingebat. n. fortuna antiquus ceca qm ex ipso. nullo accedit et recedit. vel qz cecū reddū boies extollendo cū in prosperis. et deprimēdo in aduersis et cadē pene vba sūt in de pcola. lib. i. metro. i. cum inquit. Nunc qz fallacem mutauit nubila vultum et. **C** Nota tēter tra. qz. i. niger vel ferus sic in cantico. Tetrum cabos illabimur.

C Quid vultus. qd pclarins: qd certe melius: pte stātis. n. amoris nulla fauoris adoptio pstat finē. inuidia vō si scdm qd euenerit in discēdo videlicet gratuita est: simplex at pprii auctoris cōsūptua ē **C** Quid. n. dulcius. In hac pte. Boc. ponit vtilitates que ex cōgitione socii fidelis omniū dicens. Quid. n. dulcius. i. iucundius ē. qd ve pclarins. i. lucidius: qd qz meli^o subaudi b sociali amore atqz pfortio. q. d. nihil. et rōnes h^o sūū pēs ait. qm nulla adoptio. i. pūctio amoris pstat. i. veri et pfecti pstat. i. admittit finē. i. terminū fauoris subaudi: s; in eū est duratura. Et tunc antiprophorizādo et eūddā tacite qd i rādēdo dicit. Possēt. n. qz dicere supra pte dixisti q mutua iter factos v; ē qz iucunditas certatio. verū si hec certatio quādā iudiciā igesserit nūqz hec socialis nec? erit dissolutiua Ad b iudens dicit qz si inuidia s; qd ipsecta cue nrat i dicēdo: b certe gratuita ē. qm ē intellect^o acuitia qre societatis hmoi nullo mō destructiua. si vō simplex. i. pfecta inuidia irrepperit qd in vera societate haud quāqz ptingere phas ē. hec certe ē psumptiua pprii auctoris. **C** Motandū Boc. in lra p tendit talē rōnem. Illud cui? fauor et tranquillitas in eū est duratura illo nihil ē lucid^o. amor verus socialis est hmoi g^o et maior nota minor. p; in lra. **C** Motandum circa b q dicit inuidia simplex pprii auctoris est psumptiua. iter oia vitia minus excusabilis ē inuidia qm vitū sp ē ipugnata. hic tull^o i rhetorica vitū comel est inuidia. et itē alius. Semp omnes inuidia seqz ferūitqz lumina fulgura mōtes. Hoc vitū omnes hnt hūane i uidentes pl. quoz filii p dūdis sūt hoies mūdā alterius bonū pferre dolētis. qb^o mos est oē primoy appetere de centes illud Quidū pio de arte. fertilior seges est alienis sp in agris. Uicinūqz pecus grandius vber bz. Cui? qdē vicū rabiē acerbi linoris vt Claudianus ait imaiori. Nul la qes placare pōt sterqz auctor pprius. et inde Orati^o i eplis. Inuidus alterius rebus marcescit opimis. Inuidiā scul non inuenere tyranit. Adaius tormentū. qm vt in lra Boc. ait pprii auctoris consumptiua est.

C Cū at parētis mei puidētia eius colloqo vt as solet diebus paucis pmittēs cōsolari: ait athenas studū ob causam me misisset. vnicū custodē vite mee inuēi noie fauonē nō a vtro sed a fauore de

notatum. **H**ic cū me insperisset itē nere fatigatus diuersa cōsiderantē. creberrime suspirantē: qsiunt cutas essem: secūqz me adduxit curialr cōsolans breuiter ingrendo si ob studū eāz illuc venissem: cuiusqz professionis eēm: cuiusqz facultatis: post tridū: noia vicoy cōdēdo angiportoy cōfraga dicens hic vigent p sagia caldeorum ptholomei non latens glā. Aristotelis sincera veritas: platonis probata diuinitas. zenonis cōcretio: peribonū dilectio: pictagore promissio. **H**ōeri ylios. et labor **T**heleos: euclidis theoreumata: daretis porismata. **H**ypocratis scrutiniā. hic viget ariopagi efficacitā: legū pitia p podr omiū confusa gloria: circi victoria: palestre potentia: cestus fulminatio. missilium elatio. nantarum exclamatio: iuente peruagatio. corce conuentio.

C Cum at mei parentis. In hac pte Boc. supradcā crepulo a seipso accepto pfirmat. v. Cū puidētia mei parētis misisset me athenas ad has scholas vles grecic ob eāz studū promittens vt assolēt parētis ē. i. vt fieri solet pfolari me supple Boc. eius allogo. i. eius lris paucis dieb^o. i. infra paucos dies ego Boc. inueni athenis vnicū custodē et vucem vite mee noie fauonū denoiatū. i. nō a vento fauōio sed a fauore. i. amore. **H**ic nepe fauonū cū insperisset pio me sup. Boc. fatigatū. i. sēsus itinere. et vidisset me cōfide rātem. i. meditatē diuersa atqz insperisset me suspirantem creberrime. i. sepiissime. tādē qsiunt cutas eēm. i. c^o genitū qz p et adduxit me secū pfolans me curialr. et b dico ignem do breuē si ob studū causam illum. i. athenas venissem et c^o facultatis supple si diues aut paup cuiusqz pfectiōis. i. se. cōdēdo mibi Boetto post tridū. i. post tres dies noia vicoy athenensū atqz pfraga. i. tortuositates angiportoy illoy vicoy strictoy vbi scbole stabāt atqz scle exercebāt vt qdā sanctiūt: vt pfraga. i. clamores aut loca clamorosa angiportoy illoy portū vel vicoy. Cape qd lib; vi. hic demōstratue logē. hic. i. in hac pte vigent. i. docēt tur p sagia. i. futuroy pfectiā. Caldeoy hay genitū q p ceteris diuinatōib^o insisterāt. hic. i. i hoc loco viget nō la iēs imo famosa glā. **P**tholomei illius astrologi. b sup. viget sincera veritas **A**risto. et bene sincera qm q ab **A**rist. recedit a veritate quoqz recedit cōmētator. hic sup. viget probata diuinitas. i. diuina sapia platonis. **H**ic nepe plato tāta de diuinitate docuerat vt et diuin^o appellari meretur. hic. i. in alto loco. i. viget cōcretio. i. rōnum cōpilatione zenonis illius pbi rōnum inqz quib^o qdratū circuli nitebat cōprobare. **P**eribonū quoqz illi^o magū dilectō ai. doctria quā b dilectōe pscripterat sup. viget b. b. i. alto loco viget pmissio pictagore b^o pbi **A**italici q pmit^o alas i uenit fore imortales et de aliis corpib^o trāsire pmittebat vi. primo se fuisse enforbiū. scdo talidē. tertio hermotinuz qro pferū. vltio pictagorā. et hōc opinionem secut^o. **Q**uidius methamorpbos lib. is. de pictagora sic inqz. **I**pe ego memini troiani tpe belli **P**arōida enforbi^o erā cui pectore quōdā **H**este in adderō grauis hasta minoris at tride. Et **O**ratius in carminib^o. **H**icqz tartara pātoidem itez tā orco demissū et. Et b volēs Boc. iqt. pictagore pmissio. **H**ōmeri ylios sup. viget b. b. ē doctrina **H**ōmeri quā de bello troiano pfinerat. b qz vigēt theoreumata. i. regule et ppositiones geometricales euclidis b^o pbi atqz geometre. vñ theoreuma diligēs et apta vboy descriptio vel reglā ē inde regule geometre theoreumata qsi aptōdes dicte sūt sicut hec. oē totū est mai^o sua pte. sūt si ab eātib^o e. **I**ta demanē remanētia erūt cōlta. b vō sup. vigēt **A**nriomata. i. sophismata michali b^o pbi q de musica ediderat. vñ anrioma sūt **D**ugulūdes pcatenatio loquēdi vñ sic sūt

sophismata

lophismata. **D**apias vō dicit q̄ sunt ploga & marie p̄pō
nes i top̄cis. **B** aut sup. vigēt aporismata alia lra by p̄pō
mata & veri. **L**apte p̄bationes vō a por̄. **R**i. q̄d ē ap̄to
q̄dā daretis illius hystoriar̄ troianar̄ scriptoris qui aliam
post erunt corp̄ solā vmbra fore assererat. **B** q̄ vigēt scr̄u
tina. **I**nḡsitiones yprocratis illius medici. & b̄n̄ inḡsitiones
yprocratis documēta no. nat qm̄ p̄ multas inḡsitiones & erp̄
menta i artē opatiuā medicinale deuentū ē. **B**. **L**. in **B** loco
sup. vigēt efficacia. **I**. vigor arriopagi. **I**. vici vbi sc̄ole p̄bō
rum p̄sistebāt. a q̄ vico & dionisi? sanct? ariopagita dicit? ē
Et d̄r ab ares q̄d est vt? & pagos q̄d ē villa qm̄ i vico illo
sc̄ia de nā discēbat. **q**. **p** & p̄tia. **I**. sapia legū vigēt **B**. & **p**
p̄rie iuris p̄tia d̄r & iurisp̄t. post **B** p̄uertē se ad publica
spectacula ostēdo ex ordie sibi singula inḡt **B** ē p̄fusa glia
. **I**. inanis ypodromū illius loci q̄ p̄ban̄t eq̄ ad luctā. & d̄r
ab ypos q̄d ē equus & dromos grece q̄d cursus sonat inde
ypdrom? . **I**. loc? q̄ eq̄ cursu p̄bāt vel **f**3 alios ypodromū
. **I**. loci deambulatorii sup. supra quē boies ābulāt. & ypo
nif ab ypos q̄d est sub & dromos curuitas. vel ab byp q̄d
est supra & dromos cursus q̄ vel sup boies currūt & ābulāt
qm̄ se arc? deambulatorii palatioy. vñ d̄r in legenda sc̄i
Sebastiani tūc iussit. cū in ypodromio palatii tādū fustl
gari q̄. vñ ypodromiqz dec? p̄cit loc? hic sit duoden?. vi
ctoria circi illi? loci vigēt **B**. **P**alēstra. **I**. loc? lucte vigēt **B**
& fulminatio. **I**. iactio celsus **B**? iustū vigēt bec. est. **n**. **c**. est
us. ut. coriū cū plūbo isuso q̄ man? suas pugilces mūit
& seinitē cedūt. & d̄r vulgari vocabulo plūdata. **E**latio. **I**.
elucatio missilū. **I**. teloy vigēt **B**. **E**clamatō nautay vi
get hic **L**oze. **I**. ludicris saltationisqz quentio vigēt **B** & c.

Cū ergo hec & alia multa fauoniū mibi intima
set liberalitas q̄ nā mibi eēt facultas q̄sunt quāte
qz expense loculi mibi posset sufficere numero si
tas: cululqz discipline eēt mibi p̄mptior mētis in
tentio. **D**ib? sibi igit p̄ ordinē r̄sis q̄dā memo
ria dignū amicis auribus istillauit. q̄d. **I**. p̄citati
pecunie diligēt ististere; qm̄ pudon p̄sentancū ē
stulte cōmissa dilapidare: cogenteqz necessitate
pudore me repatriare confusū. aliud ēt nona via
rōnis exorbitans p̄palauit: vt si alieni? discipline
me misererē. prius diligenter inspicerem si bonis
moribus obediret. liberalium artūqz vbertate ti
tulis polleret: rēotaqz oī. negligētia suoy. p̄fessio
nis vt p̄ tridū eū diligēt audirē. cūtaqz p̄sidera
rē vt si bon? eēt l3 balbucies n̄ tū ab eo discederē

Cū g? hec & multa alia. **I** hac pte **B**oe. postqz ostēdit q̄o
fauoniū ip̄s cūta q̄ athenis publica foret ostēdit atqz vñ
uerlas p̄bōy sectas: q̄busqz vñ locis studia sua exercebant
monstrauit. **B** p̄ster s̄būgit q̄o fauoniū ip̄s **B**oetiū in
struit q̄ studio atqz q̄ manerie i bis atqz circa q̄libz gerere
v3. **E**t diuidit in duas ptes. nā p̄rio dat ei plura documē
ta. sc̄do circa ea oīa q̄dā notādū s̄būgit ibi. **n** ē āt digna
p̄ria in duas. nā p̄rio fac q̄d dē n̄ ē. sc̄do **B**oetiū ponit
ip̄s ip̄m in q̄ athenas studuit ibi. fidelis q̄. **E**t d̄r cū me
ra liberalitas fauoniū supra notati istimasset. **I**. demonstrat
set mibi hec oīa supradē atqz alia plurima q̄ forte breuit
tatis cā silētio p̄teriuit. q̄sunt supple fauoni? a me boetio
q̄ nā eēt mibi facultas. **I**. rex copia. **q**. **p**. **I**terrogauit cui
discipline itētio mee mētis eēt p̄mptior tādē oib? sibi p̄
ordinē respōsis q̄dā memoria dignū amicis. **I**. amicabi
libus auribus istillabat meis. **E**t **B** primū documētū est
q̄d sibi tradidit. **I**. vt parcatati pecunie sp̄ diligēt ististere nō
q̄d illi parcatati q̄ p̄diligatati opposita est **f**3 mediocritati
Et rōnem s̄būgēs vñ. dilapidare. **I**. iustitū expēdere cōmiss
sa supple a parētib? p̄sentancū. **I**. p̄sonū ē pudon. **q**. **v**. **p**.
dor ē cōmissa stulte iustitū expēdere & cogēte. **I**. v̄r̄gēte

neitate repatriare p̄sufus pudore. **D**ē dē fm̄ documētū
s̄būdit dicit. **I**de ēt fauoni? p̄palauit aliud si exorbitat. **I**.
aberrās. vel deuās a rōnis via **B**. **I**. vt si ego **B**oe. insere
rē. **I**. smitterē me discip̄le alicui? . **I**. magi q̄ respicerē pri?
bñ & maturo p̄silio p̄q̄rerē si magi ille obediret bōis & sc̄tis
morib? atqz polleret. **I**. resplenderet. titulis. **I**. insigniis libe
raliū artū. atqz si ip̄s magi indulgeret. **I**. vacaret p̄motōi
suoy sc̄holariū & **B** remota oī negligentia ingrerē & p̄spi
cerē e? p̄fectōis eēt atqz p̄ tridū cum audirē cūtaqz p̄si
derarem vt si bon? eēt nō discederē ab eo l3 balbucietū. **I**.
male loquētū. vel si cecitas. **I**. ignorātia. **I**. magi illius exi
stēs nouerca. **I**. **B**ria s̄bilitatis detinerē aures stultorū. **I**.
idoctoy simulacro. **I**. fictōe falsa s̄bilitudine efficeret retro
grad? sic vt cū dimitterē sup. admōuit. fauoni?. **I**de q̄dā
notabile dē n̄ bñ adiciēs igt sigdē p̄ certe malo. **I**. magis
volo reliniri. **I**. edoceri fructu. **I**. doctria balbutientis l3 te
diola. **I**. rediū igeneret q̄ gliari dulcore. **I**. ficta dulcedē
seducētis. **I**. d̄cipiētis cecitatis. **I**. ignorātie. **E** **M**otādū. **B**.
p̄spicēs p̄diligatati sc̄holariū? sicuti et cullibet nimū eē
dānosam atqz i miserie egestatis iteritū atqz tādē pudorē
atqz fabule nedū notis **f**3 et ignotū i ductiū s̄m opere p̄ci
tate **B** ē liberalitate q̄ i modestia & tēperātia p̄sistit. cōmōet
āp̄lectēdā. **E** d̄silio cathōis q̄ bis vñ? q̄i idē p̄cipit. **M**e
tibi qd desit q̄sitis viere p̄ce. **U**tqz q̄d ē serues sp̄ tibi de
esse putato. **E** **M**otandum circa hāc p̄rem vbi dicit prius
diligenter inspicerem eēt. **L**ibros euoluere sc̄u legere p̄ stu
dio si sufficē h̄doctores idēos audire p̄gruit. **S**i q̄s g? do
er? fieri cupiat doctū vix eligat cū doctoy insufficiētia vñ
discip̄le claudat doctū i q̄z illū varrone p̄sue elige quem
magis mireris i suis q̄z in aliis. **n**. **I**. magnifice doce
bit q̄ a seipso n̄l vidicerit q̄d ēt **B**oe. ip̄s in inferiorib? at
testās ait. **A**d serrimi q̄ppe igtū ē vñ iuētis & nō iuētēdis
E **M**ota circa **B** q̄d dicit. **A**dalo sigdē balbutientis. **I**. **M**e
mo **f**3 exteriorē apparētā quā nā sibi indidit asp̄ernēd?
ē q̄n ignoratur v̄tus intranea auctoritate eccl̄iastē. **I**. **M**o
laudes vix i sp̄sua neqz ignas boies visu suo. & catho mo
ral. **C**orporis exigui vires p̄tēnere nollit. **E** d̄silio poterit cui
vñ nā negauit. **I**nterdū. **n**. p̄elosiōra s̄nt pui corpusculi va
scula vti gēme lapilliqz testant. **S**ic ēt q̄ sagar nā balbu
tienti ligore vitio subtraxerat q̄nqz p̄silio atqz itelligētia vbe
rtate refartit. **I**nde vulgare **B**. **A**d elioza sunt vulnera dili
gētis q̄z fraudulenta v̄ba blandientis. **E** **M**ota balbucie
tis in superioribus expositum est. **c. z.** **I** ea parte cū de vio
lentia agebatur. **S**imulacrum imago vel effigies dicit. &
dicitur a simulo as. quasi rem aliter ostendens q̄z sit.

Feliciter at bis & aliis secretis instructus ānis
duobus de viginti athenis cōualui. quicqd mali
erptus ad boni tū vestigia sp̄ sui anhelās. **N**on
enim ē dignus dulcoris acumine qui amaritudi
nis nequirit inuisari grauamine. **H**erodiani
Aristotelisqz discipline sp̄ adherens. aliorūmqz
scintillas diligenter menti mee cōmendami.

Feliciter at bis et aliis secretis. **I**n hac pte **B**. ostēdit q̄to
tpe post supiorē instructionē fauoniū athenis in p̄rio studio
p̄māserat doctrinis p̄bōy: insitēdo dicit. ego **B**oeti? in
structus. **I**. iformat? bis sup. p̄dictis et aliis secretis. **S**au
di ab ip̄o fauoniū p̄ualui. **I**. p̄māsi athenis ānis duob? de
viginti elegātia ē. **I**. ānis. **I**. **q** s̄nt viginti dēptis duob?. an
helās. **I**. itē dēf sp̄ ad fastigia. **I**. s̄mīitates bōi. **I**. virtutis et
sc̄iaz q̄cqd ēt mali. **I**. aut egestatis aut p̄curie aut ēt oppo
bit erpt? sui. **I**. passus sui. et idē q̄dā s̄dēs p̄uerbiū igt
et bis. **M**e. **n**. nō ē dign? acumie dulcoris qui nequirit i
uisari. **I**. irretiri grauamine amaritudinis iuxta illud. **D**o
cia nō meruit qui nō gustauit amara: et seq̄ q̄z p̄bōy: vo
cumētis atqz istitutis tāto tpe inuigilant dicit. et ego **B**.
adherens sp̄ istitutis atqz traditōib? herodiani illius p̄bi
atqz Aristotelis illi? p̄bi cōmēdauit mēti mee scintillas

Capitulum

.i. documēta ⁊ traditōes alioꝝ p̄boꝝ etc. **C** Notādū q̄ be
rodian⁹ sūm⁹ fuit ille grāmatic⁹ arbenſis vti quibusdā
vſum ē quē ⁊ appolloniū p̄ſcian⁹ iſecur⁹ ē. ſucrit. n. illi
duo vt p̄ſcian⁹ ipſe i maiori teſtaf excellentiſſimi ap̄d gre
cos grāmanet. ſz de Ariſtolele atq; ei⁹ laude factio i ſupio
ribus dicta ſunt cum de logicis inſtitutis p̄tractat⁹ ē: ſilr
quid ſaſtigium ſi ibidem dictum eſt quare ibi videas.

C Ne paupertatis facultati p̄ſtis opis. Nec eſt ſcda ps p̄ci
palis h⁹ capli i q̄ poſtq̄. **S.** determinavit de ſagaci ſchola
riū p̄uſide. ⁊ h⁹ q̄ ad eos q̄ rez copis p̄ſtāt atq; neceſſa
riis oib⁹ pleno comu habūdāt. nūc vo facit h⁹ idē de bis q̄
paupertate grauatū quotidianū victū labore atq; iduſtria p̄
curare cogūf. Et diuidit̄ hec ps ſcda in q̄tmoꝝ p̄tes. nā p̄
mo p̄mittit paupertati ip̄i p̄ſlere atq; documētis quoad
poſſibile fuerit obuiare. ſcdo p̄ſta enarrat q̄ vt plurimū
ſcholarib⁹ penuriā atq; egeſtatē inducit. ⁊ h⁹ idē vt facili⁹
remedia in p̄ſi ſbminiftrēt. tertio p̄ q̄libz p̄dictoꝝ p̄ſſū
adminiftrat. q̄to ex his oib⁹ qua manerit p̄ſerēda paup
tas criſtat p̄cludit. ſcda ibi. **Lū** ē. tertia ibi. **i.** Parentz
deſteſtabilis. q̄ta ibi. **Sit** g⁹ tuta paupertas. ⁊ p̄io dicit
nos **Boetius** dignū durim⁹ cōmittendū examini. i. de
rationi illud q̄d cōe eſt nature cunctoꝝ. ⁊ h⁹ ne ſimplicitas
paupertatis deroget facultati p̄ſtis opis atq; deſp̄atio p̄ſi
datatq; ne deſolatio affligat. q̄ſi diceret. **Sit** plurimi q̄
forte ob inopiā atq; erpenſay carētiā ſtudio vacare deſpi
ciūt atq; ſic q̄d nō donauerat egeſtate atq; rez penuria d̄
prauaf: ne quēq; paupertas hec ab hoc ſcdo p̄poſito ſb̄ra
hat nos. **S.** durim⁹ dignū ⁊ rōni p̄ſonū paupertati ſchola
riū quoad poſſum⁹ remediis obuiare. **Itē** duco plura ſi
gnificat vt h⁹ metro. notaf. **Duco** deſp̄olat reputat trahit
⁊ p̄p̄iū dat littera vo idē q̄d reputare ſignificat ſic in lit
teris ſcribit. dignū durimus vobis intimandū ē.

C Lū at ſcholaris egeſtas diuerſo p̄cedat ituitu
tū pp̄ affiniū tenacitatē: tū pp̄ eoꝝ iundātis p̄cel
le penuriā. tū pp̄ vitrici iunaminis icōſtantia. tū
pp̄ germane nubilitalis inſtantiam: tum propter
ipſius p̄riogeniti militie nimiam icuriā. tū pp̄ fa
miliaris aduſtionis verſutiam: generali ſtemate
peruſi dignum durimus conſulendum.

C Lū aut ſcholaris egeſtas. In hac p̄te **Boe.** enumerat ea
que vt plurimū ſcholareſ in penuriā atq; egeſtatē p̄rabūt
⁊ diuidit̄ ſm q̄ ponit p̄tes eoꝝ q̄ egeſtatē cauſant. Et vſc
aut p̄ h⁹ cū egeſtat. i. penuria ſcholaris p̄cedat. i. cauſet
diuerſo intuitu h⁹ ē ex diuerſis cauſis. tū. **i.** p̄io pp̄ tenaci
tatē. i. paritatē affiniū. i. tā parentū q̄ amicoꝝ. tū ſupple
ſcdo pp̄ penuriā iundantis p̄celle. ⁊ fluctuātis ⁊ piclitātis
miſerie corūdē. tū ſup. tertio pp̄ icōſtantā iunaminis. i.
adiutorii vitrici. i. patrini vel patriſtri. tū ſup. q̄to pp̄ in
ſtantā germane nubilitalis h⁹ eſt pp̄ deſp̄olationē ſozois
tū. i. q̄to pp̄ incuriā. i. negligentā militie. i. d̄ſtatid̄is p̄i
mogēti. tū. **i.** ſexto pp̄ verſutā. i. prauitatē atq; deceptio
nes aduſtid̄is familiaris. **Lū** g⁹ ſupradcā oſa ſint q̄ p̄ſtū
q̄ penuriā ſcholarū p̄curēt. nos **S.** dignū durim⁹. i. re
putauim⁹ p̄ſulendū ſup. ſcholarū ſopie ḡhali ſtemate. i.
diſcendi ordine. **C** Nota vitricus patrini vel patriſter
eſt. **i.** q̄ vrozē ex alio viro filiū vel filiā h̄tē dicit ⁊ conſp̄it
penultimā. vñ **Quidius** de remediis. **Vitricus** ⁊ gladiis ⁊
acuta dimicet baſta. **Maouerca** aut ē q̄ maritū ex alia vro
re filium. vel filiā h̄tēz dicit ſz vt plurimū iniuſtas dici
mus vñ quidam. **Saudet** in afflictos ſenſre nouerca piſf

C Parentū deſteſtabilis adſica tenacitas p̄cum
inſtātia p̄mollit̄: tedioſiſq; affatib⁹ p̄lerūq; diſſol

uit: ſictibusq; tēpeſtiuis delinif: p̄miſſis fallaci
bus p̄lerūq; exercitaf: munuſculis affectuofis di
ſoluit: aduſtatiōe ſi tēpeſtiua fuerit p̄foꝝaf: ſi min⁹
ſolidaf: adamātina h⁹ fuerit exemplari cōmonitu
deſtituit: aliorumq; rogatibus exercitatur:

C Parentū deſteſtabilis etc. In hac p̄te. **Boe.** poſt enarra
tionē eoꝝ q̄bus ſcholaribus ipſis vt plurimum paupertas
ſmittit̄ nunc remedia ad q̄libet oportuna ſbiungit. Et vſc
uidit̄ in ſex p̄tes ſm ſex remedia ſex cauſis paupertatē indu
centib⁹ appropriata. ſcda ibi. **Inundantis.** tertia ibi. **ob**
ſego. q̄ta ibi. **Sermāici** feſtinantis. q̄ta ibi. **Ser** mane
nubilib⁹ ſexta ibi. **Tē** acitatis induſtrie. p̄oit g⁹ p̄io reme
diū p̄ primū q̄d ē parentū tenacitas q̄ q̄ſq; tāta exiſtit vt
ēt niſi arte ⁊ obſego ſtectere filios in extremā labi p̄mitte
ret egeſtate. **Zulus** tenacitatis moderamē. **S.** ſcholarib⁹
miniſtrans his ingꝝ v̄bis. **Deſteſtabilis.** i. odioſa atq; adū
ca. i. auara tenacitas ⁊ bñ adunca ex ſilitudine dēſi ē adū
cū. n. curuū ſonat vñ. **Curuū** ſe p̄bet q̄d edicū creſcere oꝝ
Auaritia q̄z nimia ſua iſcribilitate ⁊ tēacitate merito cur
ua dici oꝝ. vñ adunca tenacitas. i. auara paritas parētū
p̄mollit̄. i. dulceſcit ⁊ ſtectit̄ inſtātia ſb̄audi multa p̄cū. i.
ſupplicationū. q̄z p̄ ⁊ dulceſcit ⁊ p̄mollit̄ tedioſis v̄bis ſb̄
audi deſp̄catis frequēter geminatis ⁊ ex p̄ſi nimia repli
catione tediū iſgerentib⁹. ⁊ p̄lerūq; i. ſepe ſupple tenacitas
ipſa parentū diſſoluit̄ affatib⁹. i. omatit̄ et politis p̄uaſio
nib⁹ filioꝝ. q̄z p̄ et delinif. i. p̄mollit̄ ſictib⁹ tēpeſtiuis ſup.
p̄ loco et tpe. atq; q̄ſq; tenacitas ipſa exercitaf fallacib⁹. i.
falſis p̄miſſis. ſilr diſſoluit̄ interdū munuſculis. i. donis
affectuofis. i. affectans. et p̄foꝝaf. i. ingredit̄ ſepius adula
tione. i. blādimentis. et h⁹ ſi tēpeſtiua fuerit ſup. loco et tpe at
q; p̄grua manerit. q̄ ſi min⁹. i. nō fuerit ſb̄audi tēpeſtiua
ipſa aduſtatio: certe tenacitas ipſa ſolidaf in penis. et ſup
tenacitas ipſa parētū p̄eit⁹ deſtituit̄ monitu. i. p̄uaſione
exemplari. i. crepla adducēte. h⁹ p̄ q̄ſq; et fuerit adamātina
. i. auariſſima p̄ ſilitudine dēſi ē. ſic. n. adamas ferrū at
trahit. ſic q̄z p̄ q̄uar⁹ ⁊ t̄tinuo reb⁹ non h̄ilis iſiſtit. ſilr
quozq; tēacitas parētū et exercitaf. i. cōmonet̄ ſepi⁹ rogat̄
b⁹. i. iſterceſſiōib⁹ alioꝝ. i. amicoꝝ. **C** Notādū ſcholarca
ipſi circa p̄tes ⁊ amicos tenaces ⁊ p̄cos q̄ difficilē ſtecti q̄
unt ſicut gutta circa lapides duriffimos ſe h̄re vñ reſpi
ciāt. n. nō vt caſ⁹ atq; p̄dēris guttā cauere lapidē ſz aſſi
duitate ⁊ inſtātia. ſic et parētū p̄ctas h⁹ nō vna ſola iſtātia
ſtecti atq; deliniri poſſit ipſa ſali nūc decies imo pluries
geminata valeat deliniri. q̄d ſi huic aſſiduitati ⁊ iſtātie ars
aſſuerit certe i meli⁹ op⁹ p̄p̄abil. nā vt iqt. **Idāphū**. arf
alof frāgit ⁊ fortes diruit v̄bes. **Arte** cadūt turres arte le
naſ on⁹. ⁊ itē. **Qui.** d̄ arte. **Arte** cite veloꝝ rates rēoꝝ re
gūf **Arte** lenis curi⁹ arte regēd⁹ ſoz. **C** Notādū ſz thomā
ſcda ſcde. q. i. ſ. **Inter** placidū aduſtatorē ⁊ blāditorē h⁹ ite
reſt. **Idāclad⁹.** n. ille ē q̄ ſola iſtātie d̄lectādū loq̄. **Sz** blā
ditō: iētōde lucri cōſe. q̄ndi. **Aduſtator** vo cōſif v̄trifq; attri
bui ſolz. verū tū ē q̄ vñ p̄ reliq; ap̄d auctores ſepi⁹ p̄tū ē.

C Inundans p̄celle penurie p̄ laboris incremēta
p̄p̄ri obtēperādū ē ſcriptitādo: trituras colligen
do: areas mūdādo: ad tps ſeruiēdo. ſi tñ ingēioſa
ſcribendi facultas motū coegerit voluntarium:
neicitatis ſtimulū dignū durimus inuſtare.

C Inundans p̄celle penurie. In hac p̄te. **S.** p̄oit ſcdo reme
diū p̄ ſcdo q̄d ē parentū inopia atq; paupertas. et duo fa
cit. nā p̄io remediū p̄oit. ſcdo q̄dā circa h⁹ notādū cōmo
dius ſe necit. ibi. **Laucnādū** ē. n. et dicit q̄ ſi parētū torq̄at
egeſtas obtēperandū. i. p̄ſulendū ē penurie. i. miſerie inū
dantis. i. habūdantis vel piclitantis et fluctuātis p̄celle p̄
incremēta. i. augmēta laboris videlz ſcriptitādo. i. ſcribē
do alia ſra h⁹ ſcriptitādo trituraf. i. meſſeſ colligēdo et of
tritura a tero. q̄ terif in area. **Areas.** i. vomoz et alioꝝ lo
coꝝ planticio mūdādo: ſilr ſeruiēdo ad ip̄s h⁹ it̄. oia **B.**

nos durim? .i. reputantur digni ibi habere. .i. cohibere et re-
seruare stimulum. .i. pūcturā necessitatis. .i. idigētie sūaudi scri-
ptura. et h. si facultas. .i. ars ingentiosa coegerit. .i. impulserit
motū volūtariū. .i. ipaz volūtate sup. ad h. faciendū. **C** No-
tandū paupertas hūmōi de q̄ in h. sēdo remedio intēdit et si
supra vires intēdat patienter tñ suffrēda est. Exēplo ma-
lor n̄oz q̄ paupertatē placidā atqz acceptā ob amorē pbie
i. dies excoluerūt. sic Diogenes pbūf vt refert. Senē. pau-
pate gaudere voluit. paupertateqz potētiās seculi lupare.
Erat nēpe Alēxādro ola possidēte potētior cū plus eēt qd
fste nollet accipe qz qd Alēxāder dare posset. Ufus. n. so-
lus erat vt Hieronym? .i. Iouinianū refert duplētī pallio
pp frīg? .i. Perā p cellario habuit atqz clauā ob frigidita-
tē fenectutis sustentādā. verūtū qm nā ipa aliqb? indiget
qb? ad pbandū validū sustēte? qruū ē vt qd fontia ex re
b? exteriorib? assūperat labore atqz industria qraf vt sic
ficuti in supfluis nā nō habūdāt sic qz in necessariis hūd
qz deficere vinoscat. labores vō i. industrē qb? hec ne-
cessitas reprimūt. Itē qz hā cōnumerat qbusqz i. remediū ad
egētatē si pūfuf fuerit nullo tibi tpe nāc cōmoda deesse vī
debis. Itē area locustē ad excutiendū frumēta apt? vt dī
tabulaz eq̄litas: vel domoz latitudo. .i. de areola dīminu-
tiū. quocūqz tñ mō capiāt bñ i. pposito applicatū putā.

C Cauendū ē tñ ne deliciosus mētē exēter appeti-
tus. lucrūqz eneruet sirenosus: cōiter scribētū p
diga raroqz fidelis defraudet adlatio: familia
risqz sinistra visu vel auditu ebibat quicquid scri-
bentis dextra permollitur.

C Cauendū est tñ ne delitiosus. **H**ic. **B**. circa prio dēni re-
mediū qdā notabile obseruādū sūnectit. .i. diuidit i. duo
nā p̄so facit qd dēni ē sēdo exēplo dēa explanat. sibi. Gle-
beonis neq̄tia. Et dicit **B**. q. in his supradictis i. p̄cipue
in scribēdo summoqz cauendū est ne appetit? deliciosus.
i. voluptuosus. i. lurosus tā ea luxuria q̄ ornant? est
qz ea q̄ in cōmēstatiōib? atqz cōiū p̄stīt iurta satiricorū
partitōdes gēoz tāde sit cauendū est ne mētē scholaris ex-
citet. i. cōmoueat sup. ad aliqd turpe pagēdū atqz sic ener-
uet. i. exēbat fundit? eradicet lucrū sirenosus. i. attractiū
i. deceptorū. cauendū qz ē ne adulatō. i. blāditiēs pdiga.
i. larga q̄ ad excessum. qz p. i. raro fidelis defraudet sup.
mētē scholaris. q. d. cauendū est ne adulatōe i. fictis oble-
tamentis scriptoz tanto inuicē vt sic studio se postero-
rem p̄stiat. qz p. i. summoqz caueat ne sinistra sup. man?
B ē infidelitas familiaris ebibat. .i. s̄trabat visu vel audi-
tu qd. i. oē illud qd p̄mollit. .i. lucrā dextra. i. labor i. si
delitas scribētis. **C** Notādū circa hāc tria sūt mala que
p̄cipalr scholaris sicuti i. quēlibet ab abusa cōq̄stoz ter-
rere v̄nt. **I**ntimū ē spūaliū bonoz p̄tēp? q̄ abusus hūc
p̄seq̄ vī p̄z de clau. genesis. 25. q. p. lētis p̄mogenita ven-
didit ola. Scdm est paupertas vsqz ad mēditatem. hoc p̄z
in filio pdigo. luce. 15. q. post dissipatā s̄bam ad tātā pe-
nuriā deuenit qz cupiebat replere ventrē de porcoz filijs
h. nemo illi dabat. Tertū est rapie pctū i. h. t̄gūt catho-
cū dicit. Utēre q̄stis h. ne videaris abuti. **Q**ui sua cōsū-
mūt cū deest aliēna sequūt. **C** Notādū circa h. qz dicit
sirenosam lucrū. Siēna vel siren monstrū marīnū est qd
dulcedine sui cantus nautas ad se trahit i. submergi facit
hic a s̄rē. i. tractū dēni ē. Sic qz lucrū dulcedie sua hoies
ad se attrahit atqz tandem attractos in gēbēnā perducit.
quaf dēni est. **I**ndecūa ma tecū sit in pditionē. bñ g? lucrū
sirenosum. dicit. i. attractiū i. dolosum.

C Glebeonis neq̄tia: nō obstāte parētele grā quan-
tū discedi cōmodū vtutūqz dēremētū mibi p̄tu-
lit sub herodiano militātī. Deficiēte plerūqz pa-
terni sc̄sus igniculo moze p̄arato merorē cauti?
durimus mitigare aliqd i. primēdo arbitrātes tu-
ti? egere q̄ uelle lōgi laboris itiera i. patriādō iui-

tus arripes. **A**ffinit? .i. timauit glebeōis neq̄tia
me pestiferis scriptoz sedib? ibi lucrūqz seduce-
ti dicit? gloriari. Ad malū plerūqz parētis. p̄m-
ptior int. tio igne euaporauit in irinseco solutoqz
priuauit subsidio: i. priusq̄ exi? acta pbasset: nō
declinauit amentia. p̄cumqz in nullo profecit in-
stantia. post bimatum delatoris notoria traditio
remansit. sed non inulta recessit.

C Glebeonis neq̄tia nō obstāte. **H**ic **B**. exēplū pdictis s̄-
nectit dicit: quātūcūqz i. incōmodū discedi i. vtutis decre-
mētū neq̄tie glebeōis. illi? scholaris nō obstāte grā. i. sa-
uore. parētele. i. parētis mei q̄ sibi gratiosus extitit p̄tulit
sup. vt statū s̄iunge? mibi **B**. militātī. i. studētī sub hero-
diāo. i. sub ipō maḡo. nihilomin? nos. **B**. deficiēte nobis
plerūqz. i. sterdū igniculo. i. adiutorio paterni cēsus dignū
durim? mitigare moze. i. remedio p̄arato. i. p̄misso meo
rem. i. tristitiā paupertatis aliqd i. primēdo. i. scribēdo arbi-
trātes tuctis. i. securis detegere nos inultū. i. in labore
i. paupertate qz arripē itiera lōgi laboris repatriādō. De
inde. **B**. cōmoda sibi a p̄fato glebeone illata enumerans
dicit. h. qd cū nos **B**. vitā nostrā labore in manu sic vt p̄fer-
tur lucraremur. neq̄tia i. sinistra p̄auit glēbeonis itima-
uit. i. notificauit affinit? .i. parētis atqz amicis. sup. meis
ibut. i. instrui me **Doctū** pestiferis sedib?. i. in cathedris
pestē inserētib? scriptoz. i. cathedrātū atqz intinuit me
gloriari. i. qz gloriarer dicit? lucro. i. in lucrū seducētī. sup.
quē admodū supius oñsum est. qd v̄tra intēto. i. amor pa-
rentis exis plerūqz. i. septi? p̄mptior ad malū sup. opinā-
dū de filio qz ad bonū euaporauit. i. euauit i. exalauit.
igne. i. ab igne intrinseco. i. ab ira incēsa subordinante gle-
beone supradēo. qz p. i. sup. itētio parētis sic vt p̄fer? eu-
aporata atqz q̄si exalata priuauit me s̄sidio solito. i. p̄sucto
i. h. p̄zi? qz exi? .i. hūis i. rei vitas p̄bass. i. manifestasset
acta p me p̄parata. i. itē amētia. i. parentū nō declinauit
imo i. dies iualuit. qz p. i. instātia p̄cū p̄it? profecit i. nul-
lo. qd āplius traditio delatoris. i. accusatoris. i. glebeonis
remansit notoria. i. manifesta p? bimati. i. p? ānos duos
h. traditio ipa h. recessit. i. euasit inulta. i. i. p̄nita. **C** No-
tandū qz in vitā cetera detractōis vitū marie odibile
censendū est qm̄ primū lacerat atqz cōfundit. aut. n. bōa
dīminuit aut occulta denegat. aut falsa crimina iponit. qz
obres sapiens admōet ecclesiastici. 22. ne b. v̄tō inuicē
p̄fortes nos exibeam? ne forte assiduitate sua infamari i.
proprium p̄paratur. Cauendū g? summoqz scholarib? est
ne talibus se associet. vt sic qd **B**. glebeone subordinan-
te contingit se a s̄lūbus peniteant non cauisse. Item bima-
tus. i. spaciū duoz ānoz. i. bientiū. Et dī a bīm? ma. mū.
qd cōponit a bis i. annus q̄si duoz ānoz. i. 3. Itē delator
i. accusator. et dī defero. i. accuso. vñ. z. machabeoz. 4.
Simon aut pdictus pecuniaz i. patrie delator. i. c.

C Obsequio vitrici si neq̄at cōsolari facultas: mi-
nis derogetur: tractuqz tempestino cōminuatur
vt iocosa proculi docet transactio.

C Obsequio vitrici si neq̄at cōsolari facultas. In hac pte ipse
Boe. ponit tertius remediū p̄tra tertū qd est vt plurimū
egēstatis scholaris p̄uratiū. i. vitrici atqz auoz tena-
citas. Et dicit qz si facultas sup. scholaris neq̄at cōsolari. i.
inuari auxilio. i. subsidio vitrici. i. auoz qd agendū. dico
qz tenacitas hoz deroget. i. dīminuet mīsa. i. cōminatō-
nibus qz p et cōminuet sup. quē admodū p̄missum est. tra-
ctu. i. motu tēpestino. vt. i. quē admodū iocosa transactio. i.
opato p̄culi illi? maḡi docet. itē drogo as. re. maledicet
draber vt dīminuet p̄ pte h. i. toto ē. ff. d. v. obli. l. drogator

C Germani festinantis incuria exemplari mitige-
tur eulogio: ipsiusqz propinquitatis animon-
tū corrigatur versutia vel amentia deprimatur.

Capitulum

Germani festiuantis incuria. In hac pte Boe. ponit tertium remedium ad tertium impedimentum quod etiam ut frequenter per nuntias scholaribus inuitit di. Incuria. i. negligentia germani. i. festi festiuantis. i. festa quotidiana prodigaliter celebrantis mitiget. i. castiget. eulogio. i. sermone persuasivo blando atque dulci sermone inquam exprobari. i. exproborum pleno. q. p. r. versucia. i. astuta negotia sbaudi germani pfati. corrigat amonitu. i. amonitione ppingtatis vel deprimat amentia. i. stulticia incurie. B est negligentie. **N**otandum quoniam p filio essendi causa est nutriendi atque discipline in omnia que correctioni atque eruditioni filiorum magis pncere atque pdesse videntur sola est paternalis a tenera etate filiorum correctio atque eruditio. nam quod bene eruditum in etate tenera quoniam perfecti sunt de facili ad bona inclinant. non est tamen sine correctiois regule nimia feritas inferenda. quoniam si filios corripere bonum sit: exterminare tamen ipsos non bonum. quoniam tunc paternalis disciplina pdest quoniam clementia adest. sed pro dolor in B instanti tempore neque disciplina neque clementia studii conligunt. quod fit ut quoniam sperat ex eorum letari operibus quolibet delolant. quod si tarda atque serena adhibeatur correctio hec non arduo sed blando solui eulogio ministrat. Itaque germani proprie dicuntur quod bene eadem matrem sed diuersos patres quali ab eadem genitrice manantes. dicuntur tamen etiam qui eundem patrem et matrem habent. Item eulogium expositum est supra ubi de sobrietas agebat.

Germane nubilibus annis affini quantocitius obtemperandum est ne per incurie vitium rosa pumula pollice carpatur indigno.

Germane nubilibus annis affini. In hac pte Boe. ponit aliud remedium ad tertium impedimentum paupertatis scholarium inductiuum quod est sororis nubilitas. et diuidit in tres ptes nam primo remedium ponit cum cause subuersione. scilicet ad eos inuehit qui ob incuriam pudori castitatis non indulgent. ibi. O. G. Tertio quodam exemplum circa predicta subiungit ibi. obtemperande. et dicit primo. Quod si scholaris in penuria existat atque ipse nubilitalis germane. i. sororis ppinguus sit ut suppedere per ea vice ut sorori de matrimonio pvideat quoniam germane. i. sorori affini. i. existenti proprie nubilibus annis. i. annis pubertatis quod anni ad nubendum habiles sunt obtemperandum est. i. succurrendum est quanto citius. i. valde cito. et rationem subdens dicit. et si id ne pumula rosa B est virginitas ipsa carpat. i. auferat et proprie fructum est. indigno pollice. transumptiue positum est. i. indigna manu et indigno amatore per vitium incurie. i. negligentie. **N**otandum circa B quod dicit pumula rosa. Virginitas ipsa nomine honorabile est que non in merito rose copat non quod simpliciter sed honorabiliter. i. si bonis opibus illustretur nam in euangelio. virginis quoniam fatue leguntur que ex sua virginitate introitum ad ianuam celestem meruisse non creduntur. pulchrum ergo est esse virginem. sed pulchrius multo si cum virginitate opibus floreat sacris: nunc orationi nunc meditationi sedulo mente exponendo bis enim die ronymo ad Eustobium teste virginis debent esse occupate.

Quam sororis commendanda pudoris professio: volendaque strarii commissio: veluti vultum deturpantis pudore plena pulpe rescatio.

Quam sororis commendanda est pudoris professio. In hac pte in uehit eos quod ob negligentiam castitati non puidet et dicit. O quam commendanda est professio. i. obseruata pudoris sororis quod proprie. quam volenda est commissio strarii. i. ipudicitie volenda est veluti rescatio. i. pmissio pulpe illius carnifsupplue deturpantis vultum pudore. **N**otandum deus nam in mulieribus verecundiam posuit ut ipse ad penam et ipudicitiam puocare formidet. quod attendentes antiqum plurime in tunc per carnem viuere cupientes per mortem maluere quam virginitalis florem sedo commaculare accessu. nec solum christiano gloria creplis hanc referta est: sed et paganorum christum prius ignoratum. sic apud valerium marinum greca quodam hippo vitia pudere maluit quam pudicitiam deturpare. sic et pelagia que ut refert. Ambrosius. c. 3. de virginitate cum esset anorum. 15. et pdonibus circum

septem se videret matre abhite suisque sociabus? In aqua se plect malens in ortu quam violari. sic et romanorum Lucretia quam i epitaphio Ouidius bis videret commendat. Cum foderet gladio castam lucretia pectus. Sanguinis rorantes egredere ait. Testes pcedat non me fuisse tyrano. An vix sanguis spiritus ante deos. Quam bene pducti per me post fata loquuntur. Alter apud manes alter apud supos. Et hoc vix nupta fuerit. maluit tamen gladio occumbere quam suam pudicitiam aliterius commaculare toro. Est ergo summe commendanda sororis pudicitia atque ipudicitia quolibet condolenda.

Quod tempore germanitatis insignia scilicet theofrasti simacum yconomum sub silentio committendum non est: ut utroque parentum via vniuersae carnis igref so iminetis infamie germane pstantia dotis beneficium maritavit: sequitur fortue meatibus obnixe commedauit. Elise marito naufragio surrepto simacum fratrem soror isequabat: elisia in multis seruiendo: merito simulacro cuncta simaco ministrabat. Nam proprie carnis illecebris dum deesset facultas secretus florere exponebat. Adaluit enim incurie vitio clam elisia succumbere quam fraterne sedus pstantie se viua dirumpe. nec ab inceptis retrograda pmanere sit quousque inchoata sine terminauit idoneo.

Quod obtemperande germanitatis insignia. In hac pte exprobo quodam superiora corroboret. exprobo inquam a simaco yconomio accepto quod per maritanda sorore oia bona tradidit. quod d. sic et a scho lari ut sororis conalescat pudicitia atque iusto mrimonio cobinetur patienda atque supportanda per tpe est penuria ne forte ut supra vixerat virginitas alieno atque indigno viro macularet. dicit ergo si est committendum silentio. i. non est tacendum simacum yconomum filium scilicet theofrasti illi? bonis super. quanto amore atque fidelitate se habuerit erga sororem suam Elisia mrimonio collocanda. et hoc ob insignia tempore germanitatis. quod i. simacum utroque pariete. et elegans satis locutus. maritavit pstantia: quoniam ut sequitur iam per maria infamia eritit germane. i. sororis iminetis. i. iam machinate infamie beneficium dotis. quod per et. sup. idem simacum commedauit se meatibus fortune in totum. quod d. tota facultate si macum ipse sorori dotis pstituit nihilque plus retinens meatibus se fortunae commedauit. hanc quod ultra. Adaluit sororis. i. belisie surrepto a naufragio belisia insequatur. i. vndique sequitur fessum simacum in multis seruendo. quod per et belisia ipsa ministrabat fratri simaco quasi ad inopiam deueto cuncta necessaria simulacro. i. similitudine meritoque B est i recopelam ministrante dotis. namque quod cum deesset facultas ut amplius fratri nil ministrare posset. exponebat. i. belisia viua pmanere. neque etiam carnis illecebris. i. luribus atque delectationibus venereis. i. ut vitam fructu lucraret. Ipa neque maluit. i. magis voluit sine cubere vitio incurie. i. lurie quam dirumpere sedus. i. amore fraterne constantie. scilicet. belisia viua pmanere. neque etiam ipsa belisia permansit retrograda ab inceptis. i. pmissis donec et quousque terminauit inchoata sine idoneo. i. decessit. quod d. belisia hec et filia intantum erexit atque bis oibus instituit quousque frater a suis miseris pesus liberauit. **N**otandum circa hoc quod dicit simacum yconomum. hoc. n. forte si bi nomine fuit. vel quoniam dispensator eritit. yconomus enim vel economus et verius quod pecunie frugum et omnium que possidentur est dispensator. inde economus? ma. mu. Xenophontis pulcher liber est quod nobis gubernationem ville vel dispensationem vniuersae domus Tullio interpretante designat **T**acitatis industrie rudimento adustitiam doestice succurrendum est ne mutuate pecunie diligentia bile infundat. alteri? ea ve rei afflictus casum pferat. quod sub his fiat caute pferendum est ne pusilla rextacitas vultum ruboris iudicio i posterum obstipet. tabulata .n. plerumque

n. pleq3 fortia vni⁹ scitullule lesioe rde dignoscit

Tenacitatis industrie. In hac parte Boetius scripsit & vltimū remediū cōtra scripū impedimētū paupertatis scholasticū inductiū ponit. Et diuiditur i duas ptes fm duo remedia. scilicet dicitur. Nūquid sub his re. Nō dicit qd si domestica fuerit cōsumptio facultatis atq3 penuria iminēs qd agēdū. succurrēdū iquā & huic domesticē aduersioni. i. pauertati rudimēto. i. documēto industrie. i. astutie & cautela tenacitatis. i. pccitatis vbandi ne. i. cui q3 pccūia mutuet Et hō ne diligētia pccūie mutuate. i. pccūie iudat. i. imittat bilē. i. irā. bilis. n. p ira sepe posita ē vt hoc et supius expo sita sē vt. p vel supple ne diligētia cōferat cāz cōstet. i. tribulationis pugne vel dissentionis alterius rei. Deinde fm remediū subdēs dicit qd si scolaris hoc agere minime possit qn oporteat ipm pecūias suas mutuo dare. quicqd tūc fiat: cū supple hoc necessariū fuerit caute cōsiderandū ē sub bis. i. i his pccitōib⁹ ne pusilla. i. pauca & modica tenacitas rerū i posterū obstipet. i. inclinet vultū iudicio. i. signo ruboris. i. verecundie. & dico ruboris quoniam sicut mori palloria sic verecundia ruboris est causatiua. Tūc dicit Boetius cū ipse scolaris necessario pecūias suas p stare cogat: cauet tamē reb⁹ suis vt aut fide ussoz aut p gnoze secur⁹ existat. Et nō obstāte qto modica fuerit mutui copia. qm plerūq3. i. sept⁹ fortiora tabulata. i. edificia diuoscit rure lesioe vni⁹ scitullule. nimirū ergo si pua.

Notādū Boetius in hac parte summopere dissuadet pecūiaz pccationē atq3 mutui dationē licet ad hoc tā vniū quā etiā humana obligamur lege: q3 obrē etiā a cāthone tā lege cōstitutū est. Adutū dicit. hōc. cōtra quid tandē respondēt? Respōdet hōc ita sint vt proximo indigēt ad mutui pccationē legib⁹ tā diuinis quā naturalibus teneamur vt necessitatib⁹ suis caritatiue his median tibus consulamus Boetius tamē respiciēs plerūq3 ex huiusmodi pccatione lites & discordias exoriri furta vulgare illud. Si rem cōcedas non rehabebis. Si rehabebis si tam cito. Si tam cito nō tam cap: Si tam carū vere perdes amicū. hinc boetius admonet hanc mutui pccationē summopere denegandā. ne occasione beneficii maleficium ingeratur vt in exemplo proxime sequētū clare videt.

Quid de caluo milite luce sapientie pedito senserit canicies cognoscāt: qui primeto militie flore transitum faciendo latenter sub birro amphoram quandam secum detulit: mancipiūq3 gratie cōmendauit. statūq3 leui permutato alterius vicem elegit cohortis: de ollaq3 fictili cocum cōuenit. Rure rancoisq3 freno dissoluto indigne cocus rancoze perferēs caniciem fictili percussit: q licet postmodū hedera decorata esset nullus tamen decetero succi cōnerui pristinum statum potuit reuocare lesionē: et incurfu fictilis pba sibi simuloq3 stirpi contrabendo.

Quid de caluo milite luce sapientie pdi. re. In hac parte Boetius circa hoc vltimū remediū ipsius paupertatis q aliqui ex mutui datione cōtingit exemplū ad suū documētū corroborādū de Caluo milite subiungit dicēs. cognoscāt supple exemplo quid canities. i. antiquitas senserit & caluo milite. pedito. i. nobilitato luce sapientie. hic nempe caluus miles faciendo transitum supple in expeditionem quādā in primeto flore militie. i. cum adhuc militā flore ret. detulit scripū latenter. idest claz sub birro idest clamide amphorā quādā subaudi argētā vt quidā autumāt. alii luctēā & verius prout sequit. de ollaq3 fictili re. vel castu luentā fortuito vel forte si qua necessitas ingrueret ea mediante cōmoditari cōsuleret: quā. i. amphoram cōmendauit. i. tradidit gratie. i. benignitati mancipiū. idest famulū. sed quid pmutato leui statu. idest modico tempore transa

cto caluus ipse elegit vicem. i. lacū alterius cohortis. idest societatis. atq3 conuenit supple verbis amicabilebus cocū de olla fictili vt cā restitueret: sed dissoluto freno rancois & rure. i. iurgii. supple inter militem caluū atq3 cocum. cocus ipse perferens idest patiens rancoze percussit caniciē supple militis fictili. idest cum fictili olla sic q opprobrio se caput militis offendit. que canicies licet postmodum. esset decorata. idest ornata ad triumphalis militie gloriā hedera hac herba semper virētī. tamē decetero miles ipse non potuit reuocare hoc est reducere lesionē. idest percussio nē sibi factā in pristinū statum scilz prout prius fuerat vt scilz nulla cicatrix permaneret. reuocare in quā conneru. idest cōiunctione vel medicamine vilius succi. idest herbarū. contrabendo nihilominus ex incurfu idest iactu atq3 percussioe fictilis amphore probra. i. opprobria sibi simulq3 stirpi. idest progencii. **N**otādū circa hoc vbi dicit. hedera esset decorata re. Ados apud antiquos extitit vt poet clariores ob dignitatis meritū atq3 ingenii acūm in signum vircentis memorie atq3 intellectus hedera coronaretur: velut predictū est ob dignitatis meritū. vel saltim vt vapores caput ascendere impediret. hec enim herbe huius natura est vt humores famosos a stomacho ebullientes nequaquā caput ascendere permittat. Sic apud virgiliū legitur. Pastores hedera crescentē ornate poctā. Et apud pium. Quorū imagines lambunt hedere sequacco. hoc autem non solū erga poctas obseruatiū extitit. sed etiā apud milites cū quid gloria dignū bello gesserūt. ex quo coronā vel hedere vel lauri meruerūt. **N**ota birrus est grossum vestimentum. Et dicitur a greco birros. Item Loboz in superioribus expositum est.

Sit ergo tuta paupertatis facultas munda: paruoq3 contenta: incur sus viriliter perferens ad sūma semper anbelans: omnibus obediens. Et sit prompta famulatur: & ad loquendum tarda: fide in obsequio: integra amore: dulcisq3 colloquio: cordis tumozositate carēs. qm eius oppositū cum eo cōmotari non appreciatur. Licet enim a multis destituit laboris retributio: tamē ab aliquo promerebitur fauoris adoptio. Nonne in modico plerūq3 lapsu cōtingit: qd ānuo nequit produci circulo: adulatoris officio delatorisq3 cōsortio pro loco negociūq3 temporis exterminatis.

Sit ergo tuta paupertatis re. In hac parte Boetius post oia supradicta que de egestate scolarium premiserat nūc demū ex his omnibus qua manerit atq3 nomina paupertas ipsa perferēda sit cōcludit. v. ergo idest propter ea que dicta sunt. i. tuta facultas paupertatis sit munda. idest nullo malo liuore infecta. anbelans. idest intendēs semp ad summū. sitq3 contenta paruo. idest modico. i. quantum nature sufficit. atq3 sit perferēs. i. patiens viriliter idest equo animo ad modum sapientum qui se habent sicut tetragonum sine vituperio incurfus. idest insultus fortune. sitq3 omnibus obediens. scz in nullo rebelles. atq3 sit prompta idest parata famulatur. idest seruitio. sit ad loquendū tarda. quoniam in multiloquio raro mendaciū deest sitq3 fidelis in obsequio. idest seruitio. sitq3 integra. idest non lesa sed plena amore dulcis. idest affabilis colloquio. atq3 sit carens tumozositate. idest superbia atq3 inflatione cordis quoniam eius oppositū est omnū predictoz non appreciat idest laudat cum eo. scz paupere. Deinde apostrophando cuius tacite respōdet questionē. Nō esset enim quis dicere sed cum hec omnia paup ipse in se habuerit que laborū sibi retributio expectanda est. Ad quod respondens inquit. Quis retributio. idest cōpensatio laboris destituit a multis tū adoptio amoris et fauoris promerebit. scilicet virtute laborum paupertatis ab aliquo: quod cōfirmās per

Capitulum

ille lgt. *Adone*. i. mūga pūgū. i. eūēt plerūq; aliqd i modi
eo lapsu ipis qd nequit p duci. i. fieri circulo ānuo. i. āni
spacio. v. b. vico exterminatis. i. ppullatis p loco v. negotio
ipis tā adulatoris officio quā delatoris. i. accusatoris cō
fortio. i. societate. hi. n. tales put ēt pparatū ē ois moll p
curatores existūt. *Notādū* circa h qd vīc paupertas sit
mūda. i. nō infecta cupiditatib; terrenoz. qm̄ hūc cupidita
ti nihil satis ē. de solatide. z. lib. qm̄ vt lgt. *Sene*. cpla.
73. b. nihil suū eē credit q; h; diffidit. q; de re nō ad bona
fortūe s; ad simū bonū h; anbelet paupias. i. eo nepe ois
facietas ē atq; appetit; nostri cōplēntū. sit ergo puo cō
tēta. qm̄ nō rez; cumulus s; sufficiētia vitat. Si tibi suffi
ctāt paucula dices cris vt refert. *Adathe*; i. thobia. Et itē
i alexandro *Saltrus* libro q̄ro. Aliq; nulli; egētē nō res ef
ficiūt s; sufficiētia q̄ula sit modicū si sufficiat nulli; egēbit
Nō si aduer sū qd cuenerit i his fortis aius pbeat. Obedia
tur singulis: quonā plus obediētia q̄ victima valere vi
nosit. Sit lique sūma modestia: cū p̄mone p̄mptissimo
citius delinq̄t. Et si nihil difficili; a quiliāno li. de causis
credat q; silēti virtutē h̄re. marie th curādū ē vt i sermo
ne verecūdia cōseruet que nil aliud ē q; verba sup̄na vt
reprimere vel respuere. *Idēat* h oia tūa paupias cū fideli
oblego amore legro nō fatuo: dulci colloq; atq; cordis
hūilitate q; hō solū exaltat vt i cāico marie dictū ē v. exal
tauit hūiles. *fast* aut cū fundamēto careat in nullo robo
raf q̄re ipi iusto vti iudicio calus cōgruit. 3. reg. is. *Jē
sue*; a sacco v̄f eo q; ex sacco eripitaf vt p̄sana apoz;
ma zoma. v. sunt greca hec nota vel a fugo v̄f. q; fugit. v.
productit p̄inā eius sillabam. vnde i auroza. In petra car
nes poni succosq; iubentur. v. quidam putant ipsum aleri
bi per duo. c. alii per vnum &c.

Capitulum quintum.

Cum ad magistratus excellētia bone in
dolis adolescēs velit ascēdere: necessa
riū est vt tria genera statū que i assigna
tiōe pbabilitatis innuit aristoteles diligētē itel
ligat. Sūt aut qdā vehemētē obtusi: alii medio
cres: tertii excellentē acuti.

Capitulum quintum.

Cum ad magistratus excel. *Hoc* ē capitulū qu
tū h; rotalis tractat; de disciplina scolariū. in
q; p; h; hoc. in p̄cedētib; capis tractauit de
primis scolariū rudimētis v. quō scolares ipi
magistratū disciplineq; subiētāf. Sūt quoq; de eoz ela
tīde reprīmēda. Et rurū de scolariū sagaci p̄sūde. nunc
p̄ster i b; q̄to caplo p̄tractat. *H.* quō scolariū sincera de
notio ad magistratū p̄ferēda ē. Et rōnē ordis p̄grue ex p̄
cedētib; cape possūm; v. signāter ex eo qd dixerat qm̄ indi
cū se noscat fore magistratū q; se n̄ nouit discipulū extitit
se. *Uel* h; mō. In p̄cedētib; *H.* determinauit de his q; sco
lares aptos reddūt ad v̄terioris gradū. s. magistratū cōse
cutionē. nūc vō ondit quō ad magistratū p̄uebāt. Et si ob
stāre q̄nīdā libri h; alia p̄ūde q; h; capis libū tertū eē uo
lūt. nos th op̄inōnē nostrā declarare nō volētes quousq;
apparētior rō inotēcat. *Lapsum* h; q̄ntū i duas p̄tes p̄ci
pales diuidim;. nā p̄rio p̄ōit qdā pambula ad magistra
tū faciētia. in sc̄da vō de his q; ad magistratū acgrēdū ne
cessario regrūē ibi. *Istis* sigdē. *Sp̄da* ad huc i duas. nā
p̄rio quādā diuersitatē scolariū vt ex his eligat valētiores
& aptiores ipi magistratū p̄mittit. sc̄do. ex hac diuersitate
eligit ibi. *Nullū* aut vehemētē. Et dicit p̄rio cū iuuenis bo
ne idolis. i. cōdūitū velit ascēdere ad excellētiā magistra
tus necessariū ē vt itelligat diligētē tria genera. i. tres
māerēs statū q; supple gnā *Arist.* ille pipateric; i assigna
tiōe pbabilitatis. i. i libris topticoz vbi de sillogismo p̄ba
bili docet v. ide diuisiōes atq; h; gnā tria ponēs inquit. *At
p̄* certe quādā. s. ex scolariū sunt vehemētē obtusi. ebetes
lento. alii aut scolares sunt mediocres. s. inter ebetudine

v. acuitatē. tertii vō sunt excellētēs. s. valde acuti v. igētio sub
tiles. *Notādū* *Hoc*. in ista thopicas *Arist.* pbabilitatē
vocat v. bene qdē. sunt. n. thopice loci atq; metodi p̄babi
les a quib; de oi p̄bleumate sillogizare pbabiliter possū
m; p̄rio thopicoz. In his. n. thopica *Arist.* inferuit hāc
triplicem statuum scolariū manerem. vt in littera.

Nullum vero vehemēter obtusoz vidim; vn
q; philosophico neclare vehemēter inebriari.
Istis autē mechanica gaudet maritari. mediocri
būs politica. *Excellentē* vō acutoz tres inuicē
ptiōes: quoz qdā sunt excellētē acuti. alii me
diocres. tertii excellētissime acuti. excellētē acu
tis gaudet *Economica*: mediocrib; vō sub luna
ri globo phisica: apotecariorūq; p̄actica. *Ex
cellentissime* acutis quos marie aristoteles notos
s; phisophiā vocat v̄muer salū per experimenta
singulariū arridet cognitio. hec trinaliū dñā ē:
quadriualium potētia. o. q; est felix exhibitio.

Nullū autē vehemētē obtusoz. In hac p̄te *Hoc*; post
p̄missam diuisionē ostendit ad quas sciētias qlibet supe
riorū statū aptior fore noscat. cū vnus mēbzoz: subditū
sione. v. duo facit. nā p̄rio facit quod dictū est. sc̄do cui
dā tacite questionē circa hoc respōdet ibi mediocritatis. &c.
Et dicit. nos autē *Hoc*; nō vidim; vllū vehemētē obtu
soz qd. s. erat p̄mū diuisiōis gen; inebriari. i. repleti vn
q; idēf aliquotiens neclare phico. i. dulcedine pbic v̄ro
p̄ sed. mechanica supple ars gaudet maritari. i. sociari. istis
scz obtusis. mediocrib; vō politica supple cōūgi gaudet
q; de regimie ciuitatū est atq; cōmunitatū. put in libro po
liticoz. *Arist.* hoc clari; edocet. deinde tertii mēbzū p̄fate
partitiōis subdiuidēs dicit. v̄ro p̄ sed nos fuenim; tres p̄
ritiōnes. i. tres p̄tes excellētē acutozū supple qd; erat ter
tiū diuisiōis p̄fate membū quoz qdā sunt excellētē acu
ti alii. i. sc̄dū mediocriter acuti. alii idēf tertii excellētissi
me acuti. economica que de regimie familie est gaudet ex
cellentē acutis. v̄ro p̄ sed phisica. i. medicina sub lunari
globo. i. lune subiecta. q; p̄. v. apotecarie p̄actica gaudet
mediocribus. aut p̄o sed cognitio. s. v̄muer salium per ex
perimenta ipsoz singulariū supple gaudet sociari excel
lentissime acutis quonā altioris quidem inquisitionis h
negociū est. vt p̄osphir; in p̄cipio ait v̄sagoratum. *Acu
tis* in quā excellētissime. quos *Aristoteles* vocat maxime
notos. i. sapientes fm̄ phiam. Et rōnē huius tertii quasi
subdens ait. Et hec ideo talibus gaudet qm̄ supple cogni
tio v̄muer salium per singularia est trinalium artū dñā.
q; p̄o v. potētia quadriualium. qd; ex pone quādāmodū i
supiorib; cū de logicē cōmēdatiōib; edocū est clari; de
monstratur. *Notādū* circa hoc quod dicit neclare p̄ i
co v̄lcis equidē philosophie speculatio est. nam vt refert
Seneca libro quarto naturalū quōnūz. Dulce spectacu
lum est singula nature scrutari. Est enī animoz ingenioz
q; naturale quasi pabulū. vt inquit *Tullius* ad boetensū
contemplatio nature que philosophia est. ipsa enim celus
videm; pulchre formatū v. vt didim; ad *Alexandrum* ver
bis vtar. *Uidem;* signozum varietatē: stellarum fulgores
rutillare. videmusq; ipsa pelagus purpureo colore venū
stuz germanā terrā amplecti: ipsa etiā cāpoz virētū sp̄s
miramur. volucrumq; dulce melos ipsa discernim;. alia
q; nature spectacula ipsa magistra contemplamur. que q
dem refutare culpabile est atq; difficile imitari. *Hec* ille.
Notādū artes. mechanice in sola manuū exercitatione
cōsistunt oi opatione intellectus penitus aut p̄ maios par
te seclusa. *Intellectus*. n. i suis opationib; qd; est ipse at
artes plebcie intellectū mechari cogūt. q̄re non imerito ob
tusiorib; q; solū singularia cōphēdē valēt ascribēde sūt. p̄
litica vō qm̄ ipsa scia est vt innuit *Aug.* de ciui. del. li. xii.
qua v̄bes

qua vrbes regū seu republica dirigit. vt pace republ. ca fruatur & sic maioris industrie atq; prudētie vix erexit q̄s mechanica. idq; bñ mediocrib⁹ politica sociat. acutis at excellēter economica qua domesticarē rep sapiēter ordo disponit q̄q; q̄libz p̄familias indiget vt domū regat cū nō dñs ex domo s; dom⁹ ex ofio honestet. vt refert tull⁹ li. i. de officiis. & seneca idē de quattuor virtutib⁹ cardina libus Medicina vō q̄ corporē tuet vel restaurat salutem mediocriter acutis cōuenit veluti q̄ p̄bie fimbriis adheret penit⁹ cū supiora obseruat inferioraq; considerat & qz teste ypocrate in p̄noticiis eo loco quo dicit. Est q̄sdā celeste i quo oz medicū p̄uidere. & astrologie cōiunctissima ē. hinc bñ in līa dī. P̄bica subiecta lunari globo &c. P̄p. n. lu na oīm hūoz motū est q̄re & oīuz egritudinū vel ad bonū vel ad malū scdm. is. loca circuli que indicatuos p̄fero- dos atq; ceticos dicimus quomōlibet directiua. Excel- lentissime quoq; acutis vllum cognitio cōuenit qm̄ h̄ tel lectū illuminatū regit atq; ab oīb⁹ extertioribus sp̄di- mētis venudatū. atq; libet vt eo facili⁹ & liberius specu- latio subarū p̄positiōi diuisiōi ac discursui valeat inhiare

C Mediocritatis tñ extrema partitio bonos pse- ctosq; s; sibi qnq; cōparat cū sudore: magistrat⁹ tñ dotati sūt honore cōsupto floze iuuenē.

C Mediocritatis tñ extre. &c. In hac pte hoc. cuiusdā tacite ridet q̄dñ. P̄doffet. n. q̄s dicere. Cūdem sepe vici⁹ me- dioeriter acutos ad magnū sapie apicē de facto sublima- ri atq; vt sic doctissimos euadere. qd ergo hoc vult qd vi cū ē excellētissime acutos solū hāc sublimitatē sciaz atti- gere. Ad qd rīdēs hoc. inquit s; extrema partitio. i. illa q̄ ē excellēter acutoz quā cenomice ascripserā. s; quoz me- dioeritatis. i. illa quā medicie cōdonauim⁹: cōparat sibi qnq;. i. s; rēdū p̄fectos. i. doctissimos sciaz. tñ ip̄i sūt do- tati honore magistrat⁹ cū sudore. i. labore atq; magna so- litudine & hoc floze iuuet. i. iuuetutis p̄sumpto. **C** Ho- tādū p̄ vltiorib⁹ d̄sclucidatōe qd dicit in līa cū sudore. i. labore atq; d̄scligētia. recurre ad sup̄ dicta cū diceba- tur i capi. i. q̄i circa mediū: d̄scligētia cuiuslibz opis obtu- fitas p̄mollet. Itē inter iuuetutē atq; iuuetā. hoc interest qm̄ iuuet⁹ collectio iuuenū ē atq; etas iuuenū plimoz. iu- ueta vō etas vni⁹. & ē a. 28. anno vsq; ad quinquagesimum protensa etas &c.

C Istis sigdē predictis hoc modo est ordinandū. P̄mo vt sciat q̄ vsq; ad tanti nois ptineat re- uerētia: vt q̄ scita sūt exprimere noscat: & ne scri- ptozū cōmissioni se totaliter cōmittat vt lucretius q̄ cuiuslibet questiōis nodū p̄posite ingrēdo dumis- so comitatu cedulis confluebat.

C Istis sigdē p̄dictis &c. In hac pte hoc. p̄missa p̄cābu- la ad magistratū faciētia nūc p̄r tractat de his q̄ necessa- rio ad magistratū regrū atq; p̄currere debent. Et est p̄- ista plena documēta. Diuidit qz i p̄tes sex fm̄ documēta sex q̄ ponit sc̄a ibi. Sc̄o vt librorū. tertia ibi. Tertio vt q̄sdā quarta ibi. Quarto ordinādū. quita ibi. Quinto vt. sex- ta ibi. Cū aut. P̄dō ḡ bo. primū ponēs documētū vic. Expeditis sigdē istis supple. supiorib⁹. ordinādū. i. veter- minādū ē postea hoc mō vt. i. q̄sq; sup. q̄ ad magistratum anbelauerit sciat oīa h̄ q̄ ptineat ad reuerētia tāti nois. i. magistratū quoz vni⁹ ē vt noscat exprimere supple verbo q̄ scita sūt. i. que sūt ip̄a mēte & ne committat se totaliter cō- missiōi. i. traditiōi scriptoz. i. libroz vt lucreti⁹ ille facie- bat q̄ iquirēdo. i. inuestigando nodum idest difficultatem soluedi cuiuslibet q̄ntis sibi p̄posite p̄stuebat. i. accelera- bat cedulis. i. libris & hoc demisso comitatu. i. socioz cō- sortio. q. d. nō faciēdū ē vt lucretius fecerat q̄ cū sibi qd aliā solueda p̄ponebat illico ad libros recurrebat qd do- cetrinā suā nō mēorie ip̄serat vt sibi cōpetēt dicere licuit. i. sacco sedeo sedet ac sapia mecū &c. **C** Notādū q̄ docētū at

qz magistratū cōgruit summope eloq̄ntē eē. Eloq̄ntē in- qz vt q̄ mēte p̄cepit vbo qat explicare. Terboz. n. hōesta babūdātia itētiōez d̄clarat loq̄ntis qz teste Seneca. eplā. 40 Inopia verboz & exilitas min⁹ itētū auditoz facit & ple- riq; p̄ligit tñ vt verboz inopia ignorātia causet. vñ Qui. scūdo tristitū. Qd minime nouerit die nemo p̄d. Ne qz igitur docere p̄sumat qd nescit attendat qz turpe sit p̄p̄iā ignorātia sermōe attestari. Legere discētib⁹ p̄dest. s; vi- ua magis. quare de voce simach⁹ aiens inqt. P̄ptius est negociis intinandis viue vocis iudiciū.

C Sc̄do vt librozū copia sue acquirat exercita- tiōi vt cū op⁹ fuerit eos p̄sulat. Nec oīno eis cre- dat vt Jugo qui Adōtani sui magistri monitis i- tātū p̄suis ē q̄ oē verbū ab ipsius ore p̄gressū q̄- ternullis exarabat: & tāq; sacruz existimabat: nil aliud q̄ magistri vice in scolis obtinēs p̄dicabat. vñ multoties pudore cōfusus inclusus abibat. qz pe miserimi ē ingenū sp̄ inuētis & nō iuētēdis vti: stulu⁹ ē magistrat⁹ oratiōib⁹ oīno cōfidere. s; pri- mo credēdū ē donec videat qd sentiat: postea fin- gēdū ē eūdē in docēdo errasse. vt si forte repire q̄ at quid cōmisse obiciat sedulitati.

C Sc̄do vt libroz. &c. In hac pte hoc. ponit fm̄ documētū ad magistrados scolares necessariū qd ē circa libroz co- piā. Et duo facit. nā p̄lo multitudinē librozū cōgrēdā sco- larib⁹ p̄monet. sc̄o ne tñ i his total fiducia p̄stiuat exē- plo dissuadet ibi. nec oīno. Et dic̄ p̄lo. sc̄do sup. necessa- riū ē scolarī ad apicē magistrat⁹ tēdēt vt acqrat. i. p̄paret sue exercitatiōi. i. suo studio libroz copia: & hoc id vt s; cū op⁹ fuerit p̄sulat eos supple p̄ q̄dñb⁹ exsoluēdis. Et vici- nimia in eis p̄dētā dissuadēs exēplo dicit. nec tñ scolar- is ip̄e credat oīno. i. totaliter. eis supple libris vt. i. penit⁹ nulla mēorie cōmēdet quē admodū iugo ille scolaris q̄ cō- fusus ē tātū monitis. i. documētis sui Magistri moniani sic dicit sic q̄ oē verbū platū ab ore eius. i. magistri exara- bat. i. iscribat q̄ternis. i. libris sup. nulla penit⁹ mēorie tradēdo. & h̄ ip̄m sic ab ore magistri receptū extimabat. i. appreciabat tanq; sacruz qdā atq; ip̄e iugo obtinēs tādē vice. i. locū magistri nil aliud i scolis p̄dicabat q̄ illud qd i q̄ternis suis magistro suo docētē cōscriperat. vnde .i. p̄pter qd & ip̄e abibat multoties cōfusus pudore. i. vere- cūdia. qm̄ nil aliud q̄ liber cōtinuit scolarib⁹ p̄dicabat. et inde notabile qdā circa hoc subiūgit qd ē ap̄pe p̄ certe vti sp̄ iuētis nō ē iuētēdis ē miserimi igēti stultituz ē cō- fidere oīno oratiōib⁹. i. documētis magistrat⁹. i. magi- s; tñ credēdū ē p̄lo donec. i. quousq; videat qd sentiat. i. magi. postea fingēdū ē illū. i. scolarē. magi⁹ errasse. i. qz errauerit in docēdo. Et h̄ id vt si forte discipul⁹ qat. i. pos- sit repire qd. i. aliqd qd obiciat p̄misse. i. traditē sedulita- ti. i. doctrie. arif. nāq; s; nā oz addiscētē credē quousq; me- li⁹ sentiat. &c. **C** Notādū q̄ quis libroz copia multū d̄stra- bat vt refert Sen. eplā sc̄da ad luciliū. Cū ip̄oz copia solū honoret atq; nō iſtruat. Ad. n. finis ē faciētū libroz. ecclesiast. iz. q̄ q̄ quis ita sint h̄ refert tñ q̄stos libroz qz b̄eat si bōi sint atq; bōis iſtitutis refert. qd qz solū veteres attē- dētēs admodū eos i libros thesaurisasse legim⁹. sic apud egiptū bibliotecā vñ q̄dragita milia libroz volumia legi- m⁹ habuisse. q̄ tñ oīa ānis ab iſto mūdi trāfactis: quoz mi- lia cētū triginta q̄ttuor. An vō ip̄i natiuitatē. 95. vulco igne p̄supra sūt h̄ ē eo tpe quo Cūrgi. orati⁹: salusti⁹: historie? plotin⁹: possidom⁹: stoic⁹ atq; alii viri mēoria digni ap̄ romā claruerūt. Imitāda s; ergo i his maiorē crepla q̄ nō honoris cā libros sibi coemerāt h̄ iſtructiōis grā cōpara- rūt. **C** Nota q̄ternus vō a q̄ttuor. Loder. n. ē ex quattuor carthaz foliis colligatus. quintern⁹ ex quinq;. sexternus ex sex triternus ex trib⁹. Itē iter c̄timo & c̄tio. hoc iterest

Capitulum

nam estimare putare est estimare vobis. i. tarare vel pciare etc.
Tertio ut quosdam habeat quos secreta doceat liberosque legat: aliosque rudimentis informet: ut sic intellecta sciat: scitque exprimere discat. et expressio frequenter usum comparet: usus magisterium propriat: alios namque docere est proprie facultati indulgere

Tertio ut quosdam habeat. In hac parte Boetius ponit tertium documentum magistrandi summe necessarium. Et dividit in duas partes. nam primo facit quod dicitur est. secundo cum sui dicitur subiungit ibi. Alios namque etc. Et dicit tertio. i. necessarium est magistrando ut habeat quosdam. i. scolares quos doceat secreta et quos libros legat atque aliis documentis informet. ut sic sciat intellecta. i. firmius radicando quod per se discat exprimere verbo scita supple quod admodum in primo documento expostum est. et sic oportet sibi usum supple artis sue frequenter expressio. quod versus ut sit supius cum de triplici recordatio dicitur est proprie. i. ministri strati magistrandi. Et ratione horum subiungens dicit. quoniam docere alios est indulgere. i. operari dare proprie facultati. i. scire iuxta illud. Qui alios docet seipsum instruit. **N**otandum in ista primitiva gradatio quod color est retorice. et fit cum de precedenti voce suble. quoniam format quasi per gradum vocum ut in huius metro. Quid leui? fumo flamme. quod flamme veterum quod veterum mulier. quod muliere nihil

Quarto ordinandum est ut hoc aliosque sibi alliciat: ut cum oportunitas magistrandi affuerit: eorum inter se gaudeat aspectu. Quid turpi? quod primo conceptio tpe. sol? desitui ut flau? quod ob sui generis ipsi gazarum dñantis opulentiā cunctos sibi credidit subiugari. tpe vero percursor elapso raro reperit sodalē quod lege aduentionis adbesit huius inuit? mias oigenas regaliter addēdo Generositate tui cōsentaneū est huius duplicē partitioz affinitatis magistrantis saltem ad tempus fouere presentiam.

Quarto ordinandum est. In hoc Boetius ponit quartum documentum magistrandi necessarium. Et duo facit. nam primo facit quod dicitur est. secundo exemplo dicit confirmat ibi. ut flau? etc. Et dicit quarto ordinandum. i. puidēdū est ipsi magistrando ut alliciat. i. bonis suis moribus atque deuolētia attrahat non pēto coemat ut flauus ipse fecerat. alliciat dico hoc. supple de quibus in primo documento predictum est. et alios quos plurimos. et hoc id est ut cum oportunitas supple ipsi magistrandi affuerit gaudeat eorum. i. predictorum inter se aspectu. i. pñtia. quoniam quod est turpi? quod desitui. i. derelinq̄ solus supple sine auditorum cōsilio primo tpe inceptio supple honoris magistrantis. Et exemplum ponens de flauo dicit. Relinquit in quibus ut flauus ille scolaris qui tpe erudit. atque noue conceptio sue credidit subiugari sibi cunctos ob ipsū. i. pñtia generis sui atque opulentiā. i. habundantiā dñantis gazarum. i. thesauri: huius quod elapso tpe percursor. i. disputationis magister atque ex parte raro reperit sodalē. quod de re adbesit legi. i. nome cōductionis quibus inuit? addēdo regaliter minas oigenas. i. diuim generis. quod. cum se flau? it le conceptio tpe totaliter derelictū videret ut quod null? ipm pñtia honorarum. quod fecit. quos non primo deuolētia allererat tā dē pēto atque minis sibi coemit. Et subdēs quodā notādū inquit. tui cōsentaneū. i. rōni cōsonū est generositate. i. nobilitate propter duplicē pñtionē affinitatis cōfouere pñtia magistrantis solē ad tpe. **N**ota gaze lingua p̄fay dicitur diuitie vel thesaurus. Inde gazem gazarū repositoriū quod est quodā civitas palestine gaza dicta est eo quod cābiles p̄fay rex thesauros suos illic posuerit cum egyptiis bella intulisset.

Quinto ut quorum gratia coronatus obambulet. curialiter. quod opponat. proteruitesque acriter remordeat. diligentiusque pro tempore respondeat ne si muta fuerit voluntas. ignorantie imputetur cecitati

vel arrogantie temeritati.

Quinto ut quorum gratia etc. In hac parte Boetius ponit quintum documentum nouiter magistrandi oportunitatem. Et duo facit. nam primo facit quod dicitur est. secundo circa documentum ipsum notabile quoddam subiungit ibi. nec huius summa. **P**ria in duas. nam primo documentum ipsum ponit. secundo proteruitate circa documentum esse fugiendā ostendit ibi. **A**dultos siquidem. Et dicit primo quinto loco supple p̄spiciendū est ut magistrandus ipse si honore in pro motioe sua cōsequi desideret ut obambulet. i. circūambulet pipatetice. i. pipateticoz more scolas illoz magistrorū quorum gratia coronatus. i. titulo magistrandi insigniendus est in honore. quod per et. opponat. i. dubia mouēdo atque rñsionib? repliādo curialiter. i. curiose. atque remordeat. i. arguat acriter proteruites. i. proteruitates. atque rñdeat per tpe. i. curis tps respōdēdi ipsium tetigerit diligentius. et hoc ne si voluntas supple scolaris promouēdi muta fuerit imputetur igno rñtie cecitati. vel scribatur temeritati arrogantie. i. superbie.

Notandum propter varias fuisse sectas. Alia quidem stoicorum quorum princeps fuit crisippus. ut ait A. gellius et recitat Aug. 9. de ciui. dei ca. 4. Et scilicet dicit ad elbiā quod a zenone incepit rigida stoicorum sapia. Alia fuit secta acadēmicorum ab acadēmica villa quorum princeps erat plato. hi de singulis dubitates nihil affirmabāt certū quorum opinio et Eraclit? vult affirmare. alia epicurorum fuit secta ab epicuro atbeniese dicta quod voluptate summū bonū posuit ut inquit. A. gell? li. 14. **P**onit et duo bona. scilicet corp? sine dolore. et animus sine perturbatioe referente sene. epistola. 67. ad lucillū. quod si in voluptate carnis fundata est reprobanda est: si in voluptate mentis supportata et ita posuisse epicurorum seneca attestat in li. de constantia sapiētis. Est etiā alia propter secta quod pipateticoz est Arist. cōdidit sic dicta a peri quod est circū et patos calcās quod si circū calcās vel obambulās. huius. n. secte p̄hi et horum p̄cipue Ari. deambulādo disputabāt vel et de scola ad scolam ambulādo disputabāt et inquirebāt quid meli? sue sententie possent acquirere et adiungere. et ad tale p̄positū ha loquū cū inquit ad illos scolas pipatetice obambulet etc.

Adultos siquidem ob rñsionis proteruitate speculantur licet inuite vidimus precipicio frui. non enim discantis interest probis affatibus et contra meliosis regentem incitare.

Adultos siquidem ob re. In hac parte Boetius monet proteruitatem atque temeritatem in superioribus summoque prauendā fore Et primo facit hoc secundo cum subiungit. ibi. **A**d. n. etc. Et dicit nos boetius vidimus multos speculantur frui precipicio. i. cā dētia a gradu dignitatis magistrantis ob proteruitate rñsionis. nō. n. interest discantis incitare. i. cōmouere regentē. i. magister cōmneliosis. quod pro et p̄biōsis. i. opprobriis ingerentibus affatibus. quoniam sicut de? atque parēs sic quoque magister in honore et reuerētia retinēda est. quoniam ipsis nullū p̄ acceptis equalēs recōpēsari pōt. iuxta illud Diis parēs tibi? et magistris nullū reddidit equalens. **N**otādū proteruitas proprie est tā verbo quā facto crudelitas et terribilitas. **I**n proteruitate vicio notat. vñ Grecisim? **I**mprobos est aliis vbiis factis proteruitate. Et dicit a pro vel pro et totius sicuti ergo non factis in magistrandi surgere huius ut in secundo capitulo de violentia est dictum. Sic neque est in ipm vbiis proteruitate quoniam si est dign? scia qui scie insurgit p̄ceptorū ibidē etc.

Nec licet summa familiaritate conuinctus fuerit ipse docētis secretis nisi iustus debet inibiare. iustus vero inuite. Nonne fontini proteruitate zenoeratis scrutinia aperuit edocta publice propter insperit. seque magistrari credidit si omnem zenoeratis abstulisset minervam. qua ablata zenoerates studere desuit. ablatiisque fontinus uti nesciens frenesi laborabat grandiori. proprio ergo discipulus labori confusus alieno nunquam inuidebit

uidebit honori.

¶ Nec licet summa fami. Idic boe. p. declaratum sup. do cumētū qdāā notabile subiungit dicens. scolaris ipse non d. libare secretis hoc ē libris capse r cubiculo. l. p. q. uis fuerit cōiūct. supple magistro suo summa familiaritate r hoc nisi iussus. r si iussus tñ inuit. Et inducēs qndā son tinnū zenocratis discipulū q magistri sui secreta pspiciēs et hīs zenocratis totale doctrinā adeptā arbitrabat dic. Mōne. i. nūqd pteruitas fontini scolaris apuit scrutinia .i. secreta monimētoꝝ suoz zenocratis illi. mgfi. atqz in sperit pri. edocta pblice. l. i. scōl. q. p. r. creditit se magiā r et hac furtiua atqz pterua lspeciēde secretoz sui mgfi r nedū lspeciēde h. i. tūc cū abululisset supple furto oēm mīneruā. i. sapiam libris cōmissā zenocratis. qd r factū ē qm oēs codices suos abululit. qd vltra ablatio singul zenocra tis libris zenocrates ipse studere desit. supple libroz carē tia. sōtin. ā. nesciēs. i. nō valēs vti ablatio. i. furto subtra ctis libris zenocratis laborabat postea freni. l. r. abie mētīf grādiori qz añ. Et ex hīs qdāā nota dignū cōcludēs ingt ergo. l. pp. supradicta discipul. q. atqz fuerit p̄sus pp̄to labore. l. studii nūqz inuidebit honori alieno. ¶ Notādū put latina tradit auctoritas minerva dea est multaz iue trit artū sicuti lanificii oliuē r fabrice. r id eā nō lēgrue p̄ sapia pōi libz. h. et pallas dicta ē a pallone tracie lula vbi nutrita fuit. vel qz pallatē gīgātē occidit. Itē scrutiniū ē qdā iteri. d. aliqz scrutat re sic pp̄ba. Defecerit scrutā tes scrutinio. r. Itē frenēsis rabies ē. r d. a fren qd ē fu rois exagitatio a cerebro descendens vel ab impedimēto mentis frenēsis dicit qz greci frenas mētē dicunt r.

¶ Cū aut dies summe promotionis affuerit: bre uitemate cōpēdiōsoqz affatu venerāda cōmen def socioꝝ collectio: sicqz ad honoreis inicialis in cremēta itrepide procedēdū ē decēti ornatu festi uo apparatu si factas suppetat: cūctis vel ad libi tū eiusdē saltē professiōis splēdidē procurato:

¶ Cum aut dies sum. Hoc ē sextū documētū circa magi strādos attendēdū. Et docētur p cū pp̄atoria dignitatis magistral. Et duo facit boe. l. hoc documēto nā p̄io do cumētū ponit. scdō cautela circa hoc subiungit. tertio exē plū a cautela susceptū subnectit. q̄to quoddā notabile cir ca oīa ipsa ponit scdā ibi. Laute. r. t. r. Strictoni. q̄. r. ta ibi. O qz felicitis. Et dicit p̄io. cū āt dies sume p̄motio nis supple ad gradū magistralē affuerit atqz p̄mouēdus ipse tā i cathedra magisterii se p̄motōis cā recepit: tūc ve nerāda collectio. l. gregatio socioꝝ suoz supple ipm p̄fē tia sua honoratiū cōmēdet. i. laudē ab ipso p̄mouēdo breui stemate. i. breui arēga. atqz affatu. l. oīone p̄pēdiōsa atqz p̄cedēdū. i. accedēdū ē itrepide r audacter ad serenē ta final honoris supple magistri sic. l. ornatu. i. vestimēto decēt supple sue facultati. appatu. l. p̄p̄atiōe p̄uiali. festi uo. i. celebrī appatu iquā p̄curato. i. p̄p̄ato splēdide. i. ho norifice cūctis supple tā sue qz alterius secte magistris r scolaribz. r h. si facultas suppetit. vel l. vaudi si nō sufficiat dūtarat ad libitū. i. voluntatē suā saltē magistris r scolaribz vel solū magistris eiusdē sue p̄fessiōis. i. secte. ¶ Notā dū circa hoc qz dicit breui sermōe collectiōis socioꝝ laudari tūc. n. de laudam. cū pauco sermone magnitudinē rei ex tollim. qm i multo sermone raro mēdaciū raroqz adula tio deest. h. i. g. i. g. i. catho. ¶ Parce laudato. bñ p̄ce qm nul la tā ex. cl. a. virt. ē qz dulcedine glie si tāgaf. vt refert sen. r. Quid. de tristibz. deniqz nō p̄uas alo. dat glia vires. r. scdā facit pectora laudis amor. Qu a et re byeronym. ad libinianū sic ingt. Māli ducimur malo r adulatoribz n̄st libēter fauem. Et qz nos r̄ndeam. idignos r calid. ru bor ora p̄fundar. tñ ad laudē sui aīa h̄risc. letatur. Inde claudian. gaudet. n. virtus testes sibi inūgere m̄flas. car mē amat qz carmine digna gerit. ¶ Darcoigif laudādū ē r laude i qz suffulta laudātis dignitate. Laudati merito

atqz rei q laudat magnitudine. Qd si ista nō affuerit nō laus s adulatio fore manifestū est. Item stemā quid sit in superioribz caplis iam monstratū est. quare ibi videas.

¶ Laute tñ cōsiderandū est cautiusqz inuestigan dū ante magisteriū elatōz: vt p̄imi āni decursu p̄ pria possit suscētari si opus fuerit facultate. Tur pe est enim ob reuerentiam tanti nois p̄ima frō te medicare: vt strictonius qui oibz ad magiste riū p̄tinētibus venerabilr executus: luce cepit ter tia medicare tātiqz ausus mor eū penituit. quid mirū: quasi instantaneus delusus abcessit tanti honoreis fastigia nūqz decetero cōfessus. ¶ Qz se licis eritus veneranda est cōmendatio.

¶ Laute tñ cōsiderā. r. Nec ps a multis cautela circa p̄ce dens documētū assignari solet. meo tñ videre p̄ueniētius septimū assignare documētū. Sz quid de hoc fuerit soler tie cuiuslibet recōmitto. hoc tñ dicēdū ē cū cautela supio ris documētū fuerit: l. h. Laute tñ. Si vō documētū l. r. a. h. Laute etiā. Et h. p̄imā l. r. a. h. dicit. cōsiderādū tñ est caute. i. sapiētē. subaudi in hīs r circa ea q̄ i supiori docu mēto edocta sūt. cautiusqz inuestigādū est añ elatōz. i. p̄ motōz magisterii vt decursu. i. curriculo p̄imi āni. subau di gradū magistralē p̄re seqntis. nouellus ipse magister possit suscētari facultate p̄pria si op. fuerit. n. p. qz turpe medicare. i. egere p̄ria frōte. i. l. cōtinēti ob. i. p̄p̄ reueren tiā tāti nominis. l. magisterii. q. d. turpe nimis ē qz scola ris p̄mouēd. in adeptiōe magistral dignitatis tāta expen dat qz qz cito gradū adept. fuerit medicare cogat. Et exē plū subdēs de qdā strictoniō q et pletis r executus v̄nēra bilr splēdide et honorifice oibz ad magisteriū p̄tinētibz in cepit medicare. i. egē tertia luce. l. tertia die p̄rogie seqnti. qz p̄o r. penituit cū ipsonale ē. mor. i. statū tāti ausus. i. tā te audacie qz vires facultatis aggrediebaf dignitatē ma gistralē. qd mirū. l. q̄re eū nō penituisse. p̄p̄e. u. strictoni us delusus. i. verisus recessu qm istātane. i. incontinēti. qz p. r. nūqz cōfessus ē decetero festigia. i. similitates tāti honoreis. Et tñ notādū qdāā ponēs exclamat dicit. O qz .i. quānū ē venerāda. i. reuerēda p̄mēdatio felicitis erit. i. felicitis finis ipse. n. ē in quē oīa ordināda sunt. si ergo finis bon. est totū laudabile p̄bas ē. qz de re nō incepte dicitū est. Erunt acta probat. Et item finis cōdat. r insuper a fine omnia denominari.

¶ Capitulum sextum. Expeditis bis q ad scolarium eruditionem digesta sunt dilucidandi moderatione obseruata: nec angariare lectore sermo nis breuitate curamus: nec dilatioe cōfunderet nūqz lucidiori stilo leuiozqz stemate p̄uā: qm nō solū discretis verū etiam rudibus enigmatis se rie postposita cōmēdat. nunc ad magistrorū ve nerabilem properandū est maiestatem.

¶ Capitulum sextum r vltimum. Expeditis q ad scolarium eru. r. Hoc ē capl. ser mō r vltimū h. totalis tractat. q. de scolarium di sciplina ē. in quo p. ea q̄ i supioribz caplis edo cuit. Et signāter p. qz i p̄re p̄cedētī caplo de terminauit de quibsdā documētis ad dignitatē magistralē tñ faciētibz. cū quoqz necessario registis. Itē p̄ter i b. vl tio caplo p̄cipaliter de dignitate ipsa magistrali r q̄ ipm circūstāt et cōcomittāt p̄osegē. Et dicitūf hoc totū capi tulū i tres p̄tes p̄cipales s̄m tres magistroꝝ moneries. In p̄ia pte nēpe determinat de p̄ia magistroꝝ ipē et de hīs q̄ ipsos regulant et nō solū eos p̄imes sed et alios cu iuscuqz mancriē cristant. In secunda de secunda ibi.

Capitulum

Extrema pientis volumis. In tertia de tertia ibi. Cui ob
dulcoris sc. *Prima* p[er] ad huc diuidit in duas p[ar]tes. n[on] p[ri]mo
cōtinuat dicta dicēdis. sc[ilicet] de statu norma atq[ue] regu
la magistratū determinat ibi. Magistroz tal[is] r[ati]o. Itē p[ri]mo
ponit intentionē suā respectu p[re]cedētū. sc[ilicet] respectu seq[ue]n
tiū ibi. Itē ad. p[ri]mo facit q[uo]d dicitū est. Sc[ilicet] modū p[re]cedē
di obseruādū ostēdit. ibi. Itē arguere tertio r[ati]ōe sui p[re]f
sus subiūgit ibi. Q[ui] nō solū. Dicit ergo p[ri]mo expedire ill
q[ui] se digesta. i. diuisi in supiorib[us] tradita. ad eruditōes. i. i
formatōes scholarū. et hoc obseruata moderatōe. i. mo
destia dilucidādi. i. determinādū. et q[uo]d nos hoc. nō curam
angariare. id ē. p[er]strigere lectōes breuitate sup. nostre ed
itōis nec et p[er]fundere dilucidādi. i. p[er]icitate. nōnūq[ue] p[er]u
tiori sulo. i. mā atq[ue] lucidiori scemate. i. verbor[um] ornatu. et
hoc q[ui] s[er]u[er]it subaudi totū n[on] tractat cōmēdat. i. tradit
nō solū dicitōis. i. eruditōis v[er]o p[er] h[ab]et rudib[us]. i. idōctis et
h[ab]et postposita. i. derelicta ferē enigmatis. i. obscuritatis.
Q[ui] n[on] h[ab]et ita s[er]u[er]it p[er]p[et]uū. i. accelerādū ē nunc. s. h[ab]et i loco
ad venerabile mat[er]iatē magistratōz s[er]u[er]it d[er]minādū d[er]
statu eorū atq[ue] norma ip[s]os tā erga se q[uam] erga alios regulā
te. Itē enigma enigmatis fino ē figuratū vel obscura lo
cutio siue silitudo vel q[uo]d occulta vel obscura q[ui] difficile in
telligit nisi ap[er]ta. vt illū indicū. De cōdētū eruit cib[us] r[ati]o
fonti egressa ē dulcedo significā et ore lectōis saui ē cētū

Magistrorū aut talis h[ab]et diuisio. T[er]tiū qui
dā duabus v[er]bis ceteris fulgētōib[us]. i. rome
et athenis cōmorant v[er]ter[is] n[on] p[re]cedētes: nisi
q[ui]tū fortūa succedit eis vt alii v[er]ter[is]. Alii p[re]d
ctoz obmittētes fastigia loco[rum] oppido[rum] adiacen
tiū q[ui]rūt emolūta T[er]t[io] p[er] nouerā discipline ege
statē tū p[er] natalis patrie dulcorē renitētem.

Magistroz aut talis ha. In hac p[ar]te hoc. postq[ui] se supiorib[us]
b[us] cōtinuauit. n[on] h[ab]et l[ic]tione p[er]sequit. Et duo facit. n[on] p[ri]mo
mo quādā magistratōz diuisiōes p[re]mittit. sc[ilicet] norma atq[ue]
ip[s]os regulatē modū dēmon[st]rat ibi. T[er]t[io] n[on] q[ui]tū. p[er]p[et]ua
duas. n[on] p[ri]mo p[ri]mā distinctiōes magistratōz p[re]mittit. sc[ilicet]
sc[ilicet] subiūgit ibi. T[er]t[io] istoz q[ui] r[ati]o. Et dicit p[ri]mo q[uo]d diuisio
magistroz h[ab]et r[ati]o. supple vt seq[ue]t. n[on] q[uo]d magistratōz mo
ranē duab[us] v[er]bis ex cōllatiōib[us]. i. clariorib[us] ceteris scilicet
rome et athenis nunq[ui] p[re]cedētes v[er]ter[is] nisi forte in q[ui]tū
fortuna succedit. i. arripit vt eleuent alii. i. ad altiora. vt
sic. nunq[ui] p[re]cedētes v[er]ter[is]. Lab v[er]bis h[ab]et. et hoc in q[ui]tū
idē q[ui]tū fortuna succedit eis vt alii eleuent. Et vult dice
cere q[uo]d q[uo]d magistratōz sunt q[ui] solū in v[er]be r[ati]o atq[ue] atq[ue] ar
biē in orā suā h[ab]et. Alii aut magistratōz sunt q[ui] o[m]nitētes fasti
gia. i. summitates p[re]dictaz v[er]bu. i. rome et athenaz. q[ui]rūt
emolūta. i. lucra oppido[rum]. i. castroz et villaz: vt sic op
pidū largo sumat vocabulo. oppido[rum] in q[ui]tū adiacētū. i. p[er]
dictis v[er]bis duab[us] subaudi vel de lōge vel de p[er]te distan
tiū. Et dico q[ui]rūt n[on]. i. p[ri]mo p[er] egestatē supple remediādā.
egestatē dico nouerā. i. d[er]ia discipline. n[on] vt sept[imo] dicitū ē
n[on] nō est sufficiēs a seip[s]a speculari sine reb[us] exteriorib[us] tū
ctā. i. sc[ilicet] dō q[ui]rūt emolūta alioz oppido[rum] p[er] dulcorē
renitētem natalis patrie. i. p[ri]mo soli. Vult dicere q[uo]d p[er] eos
magistroz q[ui] v[er]bis rome atq[ue] athenis cōmorant sunt alii
magistri q[ui] in oppido[rum] et hoc quidā in oppido[rum] natalis sol.
quidā vero in oppido[rum] prorsus extraneis. Et de his ob
suo orāte atq[ue] loco p[er]tractabit in seq[ue]nti. **M**otandū sicut
plurime p[ar]tes suere lecte. sic et plurima studio[rum] receptacu
la. Cōmemorādo ergo historicoz sua celebratiōe doctri
naz cōsiliabula athenaz studia ceteris p[er]clarissima extite
rūt. q[ui] et ip[s]e hieronim[us] cōmēdā inquit. Studio athenas
apertissimas fore. p[ri]mo eni leges studiū id tradidit aliisq[ue] c
uitatibus iura trāsmisit: i. eo vigerūt pene o[mn]ia p[ar]te lumi
na quē admodū tā lōge fama extitit diuulgatū. **M** arthe
nariū studiū r[ati]oanū floruit italicis p[ar]tib[us] consp[er]satis. i. q[ui]tū
cessar vigit. i. i. de v[er]ba cessaris ibi. Cetero floruit vt ait
solin[us] l. i. ibi **M**irg. tull[us] seneca atq[ue] reliq[ui] mlti plurimi va

luerūt. Et hec duo studia ista cōmēdat. Est et aliū parisiē.
se studiū in supioribus satis collaudatū. h[ab]et atq[ue] etas moder
nior immētas pene doctrinaz v[er]les scolas q[ui] si laudē aut
vitup[er]e nescio. cū virt[us] p[er]set in patēti atq[ue] extraneo non in
digeat cōdicionari. Itē emolūmētū h[ab]et p[er]p[et]ue molēdini lu
crū sit: ponit t[er]t[io] p[er] quolib[us] lucro vel cōmoditate. Sic ma
lachie tertio. Et q[uo]d emolūmētū q[uo]d custodim[us] p[re]cepta ei?
Tā istoz q[ui] alioz q[uo]dā r[ati]ōe pulchre denomina
tionis ip[s]erū assumunt vt honorificētur. Alii r[ati]ōe
intelligētie ignorantia eoz ne confundātur. T[er]ti
tū subtilius speculantes p[ro]pter v[er]iusq[ue] p[ar]tis icre
mēta magistralia cōtrahunt paludamenta.
Tā istoz q[ui] illoz. Itē ponit aliā magistratōz distinctiōē
dicēs. Magistroz egē in ciuitatib[us] p[re]fatis atq[ue] oppido[rum]
circūiacētib[us] bitantiū. quidā magistri sunt q[ui] assumūt ip[s]erū
idē gradū atq[ue] titulū magistratōz r[ati]ōe pulchre denotatio
nis. i. fame. vt. i. ab hoib[us] honorētur. Et hi sunt q[ui] solum
gliaz nois q[ui]rūt. Alii aut supple gradū assumūt supple ma
gistratōz r[ati]ōe. i. ob cāz intelligētie et hoc id ne cōfundantur
ignorantia. Tertū v[er]o sunt q[ui] speculantes subtilius q[ui] su
periores h[ab]ent paludamēta. i. honore q[ui] p[er]p[et]ue in his ve
stimētis cōstitit. magistralia. i. magist[er] ostēdēt. Vult dice
re tertū sunt q[ui] magistratōz dignitatē assumūt p[ro]pter inere
mēta v[er]iusq[ue] ip[s]is supradicte. i. tā p[er] apparere atq[ue] vt ho
nore celebrent q[ui] et p[er] intelligētia. **M**otandū q[ui]s scire
bonū sit atq[ue] p[er] ceteris delectabile cū scia ipsa cūta cōple
ctat atq[ue] nihil ignorare p[er]mitat. scire t[er]t[io] ip[s]m nō o[mn]ino lau
dabile ē q[uo]d ob fame gliaz dūtarat cōpatur. h[ab]et eni pulchre
sit digito ostēdere et dicere hic est. Iuxta p[er]p[et]ue flacci iulij. n[on]
tū scū ē. Illud ergo scire eligēdū ē q[uo]d vitā virtuosaz comi
tat nō glie cupiditate. Est igit[ur] et his magistratōz generib[us]
solum illud laudale q[uo]d ob ignorantie nebulā depellēdam
scitēte suscipit incrementa. Itē paludamētū vestis regū ge
n[er]ū est q[ui] v[er]tebant ad ostēdētū bellū proximo futurū. Et v[er]
a palā q[ui] n[on]c ob palā bellū ostēdēbat. Est q[ui]tū vestimētū
magistratōz quo magistratōz iduuntur ad futuroz hono
rum titulū ostendendum.
Taliū n[on] q[ui]tū quicūq[ue] venustatis assumpte debi
tiq[ue] officū velit emolūmēta p[er]sequi: in vniuersa
moz honestate o[rum] vt polleat p[er]clarus. vt sit vtiq[ue] i
sermone verax: in iudicio iustus: in cōsilio p[er]uid[us]
et in cōmissio fidelis cōstās in vultu. pius in assatu
virtutibus insignitus: bonitateq[ue] laudabilis eri
stat. si q[uo]d v[er]o cōtrariū acciderit: hūane fragilitatis
appetitu accidere solet. **M**otandū etiā sit bo
nus. Nulla siquidē res est magis p[er]niciosa disci
pulo vita magistri cōtumeliosa. infasa enim vi
dentur sepissime confundi et fetido vase quia
fetidum vas aquas infusas corrumpit.
Taliū n[on] q[ui]tū q[ui]tū q[ui]tū vt. In hac p[ar]te hoc. p[er] supiorē mag
istroz bip[ar]tita diuisiōne. n[on]c de quozlib[us] norma atq[ue] mo
do ip[s]os regulatē tā in se q[uam] quo ad alios subiūgit. Et v[er]
uidit hoc p[er] i duas p[ar]tes. n[on] p[ri]mo ponit hoc. p[re]cepta q[ui]dam
magistroz regulatā absolute et q[ui] ad se. sc[ilicet] p[er] p[ar]tē q[ui]
ad alios. sc[ilicet] ibi. h[ab]et ar. p[ri]ma adhuc i duas. n[on] p[ri]mo facit q[uo]d
dicitū ē. sc[ilicet] cāz sui dicitū subiūgit ibi. Nulla siquidē. **M**otandū
adhuc in duas. n[on] p[ri]mo facit id q[uo]d dicitū est. sc[ilicet] dō ponit
q[ui]ndā eruditōes p[re]dicta p[re]cepta eruditōes. ibi. Si q[uo]d v[er]o sc.
Et p[ri]mo ponēs documēta statū magistratōz regulatā dicit q[uo]d
magister q[ui]tū ip[s]e fuerit si velit p[ro]seq[ue] emolūmēta assu
pte venustatis. i. honore magistratōz. q[ui] p[ri]mo et debiti offi
ciū o[rum]. i. oportunū ē vt polleat. i. resp[er]deat clari in vniuer
sa moz honestate. vt. i. sit in sermone verax. i. in iudicio iu
st[us] et. ita plana ē. Et si quid d[er]ia accidat s[er]u[er]it supiorib[us]

hoc solet accidere appetitu humane fragilitatis. i. ipsa sen-
sualitate ipsa. n. debilis e ad malū pna. Et qz debilis id
ipsam debilitas mox plerūqz psequit. debilitate. n. pple-
tionis vt medicis visus e sepi? mox seqz debilitas. C No
tādū licet magf oia illa in se hēat qz forma docendi p̄tinet
vti sunt docēdi p̄sideratio. erēploz p̄formitas rursū elo-
quētia copiosa. hec tñ minime sufficiūt nisi ea qz vbo docz
ope instruat. hec. n. optima sapie via ē opa sanis p̄forma-
re doctrinis. Vñ Prosper. li. epigrāmarū. Ad satis ē do-
mīni p̄cepta euoluere lingua. Is meminit legis qz memoz
ē opia. Turpe. n. ē vt igt Lactantius li. de falsa sapia. ad
pbiaz p̄gere r pbie opa nō agere. talis. n. vita nō vera sed
palliata ē. Opa āt pbie mores sē atqz diuinitatis instituta. i.
qbus magiat? sic polleat vt discipulos nedū erēplo sit h r
decori. Rō āt oluz boy h p̄iter ānera ē cū vī. qm̄ nlla ref
ē discipulo magis p̄nciosa. i. dānosa qz contumeliosa vi-
ta magf. n. p qz nos vō. vidim? ifusa et fetido. i. ptami
nato vase pfundi. h. corūpi sepiissime. qm̄ fetidū vas aqz
corūpit. q. o. sicuti aqz corūpū vale fetido sic sēta docto-
re cōtumelioso p̄dico quo notādū qz plurimū hodierni tē-
poris sūt sapiētū qz doctrinis sanis intēdā: vitā tñ bruta
lē: oucūt sicuti tāg Aristoteles. i. ethicoz. qz certe odio ad
modū hūdi sē. erēplo p̄daciū qz oēstales tāto fastidio re-
nuit vt nec vbo neqz scō eis cōdicare vlgū estimauit. put
ponunt. A. gellius atqz Meliādus in cronis de quibus.
Lactantius in lib. de falsa sapia sic igt. Quidā sū obtētu
pbie vitia sua celātes vt sunt sopbiste. docti faciūt ea qz i
scholis arguunt. sicqz docent tñ nec faciūt. ipsiqz p̄ceptis
suis pondus detrahūt. h tñ genus turpissimum est. teste
Seneca ad lucillū epla. 24. Turpe. n. ingē ē aliud loqui
r aliud sentire. Et itē epla. 44. h turpissimum est qd nob
obiici solet vba nos pbie non opera tractare. Inde Laibo
Turpe est doctoz cum culpa rēlarguit ipm̄. Cū ergo vita
cuiusqz despiciē eius quoqz necesse ē vt doctrina despiciā-
tur vt vult Gregorius in omel. 6. li. 2. Dicāt sermonib?
bis vti prudentes docendi formā. suosqz discipulos stu-
diosos fieri su. adeant nō solū libros euoluēdo s; et mores
cōponendo. Itēz pernicius in orz est vel interitus. Inde p-
nciosas. a. um. damnosum letisurum r.

C Nec aut ad aie docētis iformationē digesta sūt
nūc de ceteris primariis nō dico de p̄io primis
sed de secundo primis differēdum est.

C Nec āt ad aie docētis. In hac pte boe. postqz posuit vo-
cumēta regulātia magios quo ad seipz. nūc vō fac h idē
quo ad alios. Et diuidit hec ps i duas ptes. nā p̄io pōit
normā magios regulāte quo ad discipulos. scdo quo ad
alios a discipul. ibi. Cū āt ob festiui p̄is rē: p̄dica i duas
nā p̄io fac h quo ad morū obseruātia. scdo quo ad sūbito-
rū iformationē. ibi. Cū āt bōe lq̄tūdis. p̄. adhuc i duas
nā p̄io se dicitis vī: dīsqz p̄inat. scdo itēū p̄legf. ibi. Te-
nē quoqz doctoz r. Et p̄io pōit itēūdis suā respectu p̄ce-
dētū. scdo respectū seq̄ntū. ibi. Tūc de ceteris. Et p̄io vī-
cit. oia h subaudi qz dca sūt: sūt digesta. i. declarata r tradi-
ta ad iformationē aie docētis subaudi quo ad morū suoz
honestatē absolute r in se. nūc āt ē differēdū de ceteris p̄i-
maris. i. documētis supple ipm̄ regulantibus. nō tñ dico
de p̄io primis qz d istis tā dcm̄ ē. s; de scdo primis. Sūt
nēpe vltia respectu p̄cedētū r p̄ia respectu seq̄ntū. qre r
secūdario p̄ia dicit. Itē differo. i. diuersis modis aplo.

C Tenetur quoqz doctoz eruditus esse: mansuet?
rigidus atiqz? n̄ animis: nō negligēs: nec arrogās.

C Tenetur quoqz doctoz. In hac pte p̄legf Boe. de vo-
cumētis regulantibus ipm̄ magistrum p̄ cōparationē ad
scholares. Et duo facit. nā p̄io facit h i generali. scdo in
speciali de quolibz ibi. Sit inquā eruditus. Et dicit p̄io
qz doctoz tenetur esse eruditus mansuetus r. put hec oia
in processu declaranda sunt. quare sequitur.

C Sit inquā eruditus: prius enim oportet vt di-

scat qz doceat. Trium siquidem p̄parationem do-
ctrine nouimus assistricem. Valde vō absurdūz
est: r iniquum vt imperii peritis: nouelli antiqs
rudēsqz preferantur emeritis.

C Sit iqz erudit? pri? n. In hac pte ea qz p̄miserat in ḡnali
nūc in sp̄ali p̄legf. Et diuidit i tot qz i ḡnali p̄miserat
p̄tes. Et ponēs p̄ primū documētū dicit. ego Boe. i. qz. i.
viri qz magf ipse sit eruditus. i. doctus. Et rōnes ānecētis
dicit enī p qz o. i. oportunitum est qz magf ipse pri? discat
ānqz discipulos suos doceat. Et sciam triualēz circa hāc
eruditionē marie p̄ualere insinuās cam recōmēdando dicit
siqdē nos nouim? p̄parationē. i. acq̄sitionem doctrine triuif
foze valde aptā assistricē sup. in bis. Et qdā ānecētis no-
tandū dicit. valde. n. absurdū est r iniquū qz ip̄iti. i. doctri-
preferant p̄tis. i. doctis. nouelli supple in scientis antiqs
sup. p̄ferant. atqz rudēs. i. ibecilles emeritis. C Notādūz
qz ascendēs ad gradū magistalez o. qz sciētis s̄uicā alias
caueat ne sibi dicat illud ad romāos. i. Q ut alios docet
teipsum nō doceas. id sapie. is. of. Anqz loquaris. C docē
do discē. C audiedo. r iacobi tertio. nolite plures magi fieri.
in h ē canones satis. p̄cordāz vidēf. 59. dist. ordinarior
r. 61. di. dist. r. 16. q. 1. Si qs clericatus. r qz de electōe
cū enim. Itē eruditus. i. instructus qz ē ruditate positus

C Mansuetus. Quomā qnqz discipulorum ela-
tionē pati oportunū est: ergo māsuētudine vtēduz
ē. Magister frāco in imāsuētudine p̄deat i erē-
plum: qz ob discipuloz suoz nobilitate sua vtētū
irrefrenabilem arrogantia laqueo se supēdit. sa-
pientius aut egiss; si mansuetudine vsus fuisset.

C Mansuet? qm̄ discipu. Itē ponit s̄m documētū de mā-
suētudie magistroz. Et duo facit. nā p̄io documētū pōit
scdo erēplo ipm̄ corrobōrat. ibi. Magister frāco. r dicit qz
magister ēt aliqz mō māsuēt? eē v. z scolarib?. Et rōem assi-
gnās dicit. qm̄ qnqz oportunū est pati elandēz discipuloz
p̄is ēt est mansuetudine vtēdū. Vñ. n. illa ē qz irascibilē
tates reprimit r moderat iras: qre r multoz maloz fomita
refrenat. qz certe si vsus magister frāco fuisset cui? erēpluz
imediate subiūgit. n̄ laqo collū strāgulasset. hic. n. cū vidit
set arrogātiā. i. supbia discipuloz vtētū suā nobilitate. ar-
rogātiā dico: nō refrenabilē. i. cor: igitib? laqo se suspēdit
qm̄ tñ sapiētius egisset si māsuētudine hac vitare vsus fuisset

C Rigidus. In scolarium enim amplexu rigore
frui cōmodissimum est ut sic errantibus vindictā
imponat: sophistarū lites dissoluat: oblatrātes
remordeat obloquentes reprimat: p̄teruicētes
castiget: totāqz deterniatiōēz dialecticam faciat:

C Rigid? in sco. Hoc ē tertū documētū de magistroz ri-
gidityte erga subditos. Et dicit qz magister ēt v. z esse rigi-
dus. i. durus r valid?. Et dī a rigeo rigēs. qm̄ frui. i. vti
rigore. i. rigidityte in āplexu scolarū cōmodissimū ē ut sic
errātib?. i. delinq̄ntib? ipōat vindictā. atqz dissoluat litē so-
phistarū. i. disputātiū. atqz remordeat. i. puniat oblatran-
tes. i. cōtinue cōtra ceteros ritōtes r a cāib? sumptū ē. s̄lir
r p̄pilat obloq̄ntes. i. ipos diffamātes. atqz castiget vga re-
ctitudis p̄teruicētes. i. p̄teruū qd attētātel. r sic faciat totā
determiatiōēz. i. illā oēz qz iter scolares tā ex pte mox qz
etiā doctrīaz: faciēda ē. faciat dialecticā. i. ad vtrūqz arguē-
do pte ut. i. plene discutiat hinc in. postea qz deterniet r fa-
ciat quē admodū p̄missū ē. C Nota magistri fore rigiduz
hoc eo mō intelligēdū est quo canones intelligūt. sit inqz
rigid? ita tñ vt nō assist sculcia. i. nimis corrigēdo h ē ver-
berādo aspe. i. talis nēpe rigiditytas culpe iputādā ē. Locus
nēpe castigatō solū magistris p̄missa ē extra de hominē. c.
ad auditiā. r. 24. q. 6. c. p̄io. r hic ē qz si leui p̄missōe sco-
laris moriāē magister nō teneat vt vult vtncētū? r h si la

Capitulum

mus & puer & robustus, secus autem si tener, qz iam non e
leuis percussio, ff. ad. l. acq. l. qua actide. s. si quis. hoc
etiam notatur in decre. cum in magistrum. extra. de elec.
Antiquus vō non annis sed perpetua scia. si vō
vtrumqz affuerit sanior conditio erit.

Sit antiquus non annis. Hoc e qrtuz documentū qd e
de magistrorū lōga experientia & ppetuali sciētia. Et dicit
magister etiam sit antiquus. i. experientia suffultus. & hoc
bene inueno dicit. antiquus qdem nō ānis sed ppetuali scia
.i. scia firmiter in eo radicata. sed tñ si vtrūqz fuerit. i. ānig
tas cū scia pditio sua erit sanior. **Notandū** p b qz vō an
tiquū fore magistz vult spm longa experientia in doctrinis
atqz docendi forma fore exercitātū. In doctrinis vti i pūo
documentō edocū ē. In docēdi at formay. i. doceat recte
& artificialiter vniūqzqz sū suā capacitatē & s3 cuiuslibz
artis erigentiam. Et hāc docēdi formā opte tāgit pala
dus lib. i. de agricultura cū inqz. Pars priā prudētē est
vt pūderes psonā eius cui pcepturus es. Nā stultū est ru
ticos pūstissimoz viroz allog stilo. bec ille. vt g^o qz bñ do
ceat expedit. vt modū audientivile ergrat eiusqz capacita
tem etatem & sensum pternat. nec instruere incipiat. artes
s3 prius mutat ptes. & hinc sumptū est vulgare illud. Ar
tes post partes veteres didicere magistri.

Nō negligēs Qm sic in vnoquoqz ope mater
inuenit constantia: ita vniuerse doctrine & disci
pline nouerca e negligentia. Opportunius eni eēt
mechāice dseruiri arti q negligētē iugo onerari.

Non negligēs. Hoc e qntū documentoz qd est de ma
gistrorū pseruantia. Et dicit. Magi nullo mō negligent
crisat sed pseruāt. qm sicut in vnoquoqz ope inuenit cō
stantia & diligētia veluti mater. ita eē p hūm vniuerse do
ctrine & discipline nouerca est. i. inimica negligentia: q fit
vt deseruire mechanicē scie est oportuni⁹ qz onerari iugo
negligētē. **Notandū** vīr pizer indign⁹ bōis ē. i. iste q
solicitudinē si bz nullo merē bñficio dotari ad b. n. nat⁹
est bō ut laborat corpore p victu: mēte p vniū⁹ atqz nō
solum sibi ipsi s3 vt p dīto ait ad Archia pūe atqz amicis
Dignitā eni mltos facit desides eo qcepta salubria cō
tinuare formidāt. Et hi solū molles sunt vt vult Aristo.
ipse hūto ethicoz vbi dicit. Ad ollicies est fugere laboriosa
bec at ipso magis summe cauenda est. atqz eē pseruan
tia eā aio firmis amplerāda. qz ampleranda. atqz eē rectē
ta honores dūtes scie diuinit solēt adipisci. Tardis. n. mē
tibus non facile stus cōmittitur recte Tullio lib. 4. tuscu
lanay qdnum. Et Virgilius in bucolicis. Tardē venere
bubulci. Omnis nempe tard⁹ brauis caret.

Non sit arrogans Qm viuax pauperuz scintil
lula extinguit magi antis arrogātia voluntasqz
discedi diuinit⁹ sequestrat: qm arrogātis magi
sedulitas nūqz fideliter hoīem instruit.

Non sit arrogās. Hoc est documentū scriū q suadet arro
gātia fore vitanda magis. Et duo facit So. circa b do
cumentū. nā primo ondit arrogātiā sūmope vitādā fore
scdo demonstrat q sunt hi magi q arrogātiā pseruēt ibi
Hi sunt & dicit qz magister nullo mō arrogans crisat. qm
arrogātia nullū penit⁹ erga discipulos bonū opata ē: & b
ondit tam circa paupes q diuites. Et dicit qm viuax sc
tillala. i. amor sciēdi paupis extinguit arrogātia magi
strat⁹. & hoc q ad paupes dicit est. qz p. & voluntas disce
di seqstrat. i. sepat a diuinit⁹ vāuidi ipa arrogātia. qm se
dulitas. i. diligētia arrogantis magi nūqz instruit hoīes
fidelit. Itē arrogans supb⁹ iactator elat⁹ & istat⁹ idē. dis
fert tñ arrogātia a supbia. nā supbia ināsi ē glia de eo qd
qz bz. s3 arrogātia de eo qd nō bz & cū qz credit ea scire q
nescit vel bfe q si bz. sepe tñ apd auctores b duo pūānt.

Hi sūt q id qd sciūt humilit⁹ docere ptemnūt.

& que rōne sapiūt recte mōstrare nequnt: qm in
fastigio positi mentes merētū despiciunt: nec in
datorem scie cām referunt. sed ppriaz i se respi
ciunt excellentiam. Hi eēt sunt q fimbrias dila
tant: phylateria magnificāt: i publicis spectacu
lis eminentiora sedulia qrunz: & ab oibz rabi noie
vocari & saluari desiderāt. Tales sūde oīz bo
noz collectō iure sedulitatis ablato a se relegabz

Hi sūt q id qd sciūt humilit⁹ docere ptemnūt. In hac p
te ondit q sunt magistri. b vicio arrogātē notati. Et duo
facit sū duas maneris arrogātē qz vna in docendo est
scda in ornatu. scda ibi. Hi eēt sūt. & dicit hi supple magi
arrogantes sunt q ptemnūt docere hūilit⁹ ea q sciūt & nolūt
mōstrare recte ea q sapiūt. qm positi in fastigio. i. supbia
& fastu desipiūt mētes merētū. i. desiderātū doctrinā
fastidendo. i. qm fastidiū eis ingerāt. hi eēt arrogātes nec
referunt cām sue scie in delatore scie. i. deū glisum a q oē
dant optimū & oē bonū pfectū. Joā. l. b. c. n. affluēt oīa
tribuit & si spropat. tribuitqz pl⁹ qz rogat. In hūc dico nō
referūt cām sue scie sed respiciūt ppriā excellentiā in se solū
estimātes ea q sciūt ppriā scire excellentiā. Et inde scdos
arrogantes pseg⁹ dicit. Hi eēt sup. arrogātes sunt q dī
latant. i. extendūt fimbrias. i. vestimētōz. appetunt. n. cū
quoridie epulari splendide atqz indūi purpura & bisso vt
eis dicat ecce rabi. vel sic. dilatāt. i. rotundo ore manife
stāt & declarant fimbrias. i. scias suas & magnificāt phyla
teria sua. i. vanas suas arrogātias. Sūt. n. phylaterie p
prie breuicella in qb⁹ quondā scribebat lex & seruabat qz
deserebat an fronte vel pectus vt sic ipsi viderētur religio
sed b non fiebat nisi cā iactātē: & ad hōm similitudinē loqē
i lra & sunt sba sumpta ad dā. 23. Dilatant. n. phyla
teria sua & magnificant fimbrias. Hi eēt sunt q qrit sedilia
i. recubūt eminentiora. i. pūa i publicis spectaculis atqz
desiderāt salnari. i. salutādo vocari nolē rabi. i. magi. &
subdit oīs collectio. i. cētus hoz scholarū relegabit. i. se
gabūt tales. i. arrogantes a se & b ablato. i. remoto iure se
dulitatis & scie **Notandū** qz arrogātes hi de qb⁹ lra scāt
ypocritay qm pelle supuestiūt q salutātes appetūt in so
ro atqz pūos recubūt i pūio: laudes amat iactātiaz qz
cūlter pducūt. adulari glis. a qz bz reuereri expectāt. qz
qd agūt arbitrat⁹ bonū: corrigi nolūt. Arbitrat⁹. n. ppūo
sensu se regere posse. Rursusqz coz tāta eē temeritas vt oīs
psumāt nibilqz difficile arbitrat⁹. hoz certe inuiliis labor
est. diligētia friuola: fructū nō capiūt ex opib⁹ suis s3 po
tius detrimentū. vñ. Quidius mehamozpho. i. 3. lib. Et
obest sua glia multis. id mathē. in thobia. Nō crede titu
lis fame te psule credeqz menti. i. Martialis coqu. Nō
volo laudari q sine morte sit. itē fimbria i supiorib⁹ caplis
expositū ē Itē relegare. i. remittere. Itē eē in exiliū dānare
vel pcul legare & pducit le. vñ in thobia. nate cauenda ca
ne lectare sectāda. relega cūa. vaf mētū purificat⁹ stude rē

**Cū at bōe igitōis tyro legēdi cā scholas itra
nerit. rigore itrisce⁹ assūpto pūderandū ē vt auro
re tpe pūuo submissa voce icipiat ore rotūdo me
diocrii ascēdendo. nisi magna vrgeat necessitas
expectando.**

Cū at bōe ingitōis. In hac pte ipse Soc. post qz posuit
pcepta magios regulātia tā q ad se qz q ad alios & b q ad
mox atqz norme bōctatē. hic fac b idē q ad doctrine admi
stratōes. & diuidit bec ps i duas ptes s3 qz duplex est do
ctrine administratio. ē. n. vna p modū lectōis atqz declara
tōis. Alia vō p modū argumētātiōis. In priā ergo pte de
terniat de norma magios regulanti circa scholarū ifor
matōes q in lectura pūstūt: scdo fac b idē circa eā iforma
tōes q in disputatōe radicat. scda ibi: Si cā differendū ē.
pūma ad huc i duas. nā pūo fac qd dicit ē. scdo cāz ol
cti subiangit

eti s'biungit ibi. **Q**m si mag'at' rē. Et dicit p'lo cū tiro. i. nouellus mag' bōc ing'itūdis. i. doctrine & sic intrauerit kholas cā legēdi p'fiderādū ē. sup. ab ipō magistro vt assū pro rigore intrinsec' sup. quēadmodū p'dcū est cū dicebat supra i eodē caplo sit rigid'. B' g' rigore assūpto tpe auro re. i. maturio incipiat sup. lectionē p'nuo s'missa voce. i. voce bassa ascendēdo in mediocrit. ore rotūdo. i. plēo & B' expectando neminē nisi maria neccitas vrgeat. i. scumbat

Morādū ē circa B' documētū Boetii sūmope p'fiderandū est ne an ipaz inceptiōne h'mōi diuini dimutat' iplozatio auxiliū q' solus de' est q' diuinitas sue sapientie influit i alias sapientiā. Et tribuit studētib' grām cognoscēdi cui nihil ē difficile & sine q' nihil possibile ē. possideri vt in ipō p'logo de regimine p'cipū dī. Et oē datū optimū & oē donū p'fectū desursum est a patre luminū descendens vt inq' scriptura. & Augusti. Nemo tā crudū nemo tā doct' q' supna illustratōe nō idigēat. Et Grego. Nisi intus sit q' uocēta & Iuanū lingua doctoris laborat. iō p'ba volens o'ndere. i. in q' uera existat b'itudo apud Boetii li. 3. p'la. 9. de cōsola tōe diuinū monet luocare auxiliū q' certe p'termissio nullū rite fūdat exordiu. qd' obseruantes maiores nostri sp' i ag redicēdis arduis diuinū iplozant auxiliū. sic p'lato i cepturus geniturā sensib' mūdi inq' vey mī Socrate. nā cū oibus mos sit & q' h' q'dā religio rē. p'cari auxiliū diuinitatē rē. sit q' meis p'cib' cōpbenium maxime qdem vt ea dicant' a nobis q' placeant deo rē. & hali abenragel. grās uino deo rē. sic Quidiū p'io metha. uil ceptis nā uol mu tassis & illas aspirate meis rē. sic & reliq' pene oēs. Adaduer tat igit' mag' vt anq' ea pagat q' B' p'cepto docēt' deo sup plicet ueluti oluz cordium illuminatori Jē Tyro in supio ribus caplis declaratū est. Aurora dī inītiū diei clarescētis uel p'rimus splendor aeris q' grece eous dī. unde Virgilius de rosis. Strictior coul' p'cesserat aura iugales rē

Qm si mag'atus diligētia aliquos ultra debiti t'pis spaciū expectare p'sūperit: hōs sigdē pigrici ei mora cōfūdit. ireq; se rancore cōminuet. cū at pigriciei discipulus dormitatiois artifex mag'ii nouerit sedulitatē: aut maturius festinabit: aut pudore cōfusus in huius opprobriū dormitabit

Qm si mag'istrantis diligētia In hac pte Boe. cās sui dicit s'biungit. Et diuidit i duas ptes. nā p'io fac qd' ueni est. scdo exēplo deā p'firmat ibi. S; si faciat. p'ria ad huc i duas h; q' duas cās assignat. scda ibi. Lū at rē. Et dicit q' si mag'istrat' diligētia p'sūperit: expectare aliq's ultra spaciū debiti t'pis h' forte duo mala p'tingere pnt. i. q' ipe forte mag'istrat' p'fundet. hōs. i. q's expectat mora pigriciei q. d. cum forte mag' illos expectabit pnt ipi hōc pigritiā i p'fuctudinē sibi trahere cogitāte mag'istros eos sicuti se mel sic & p'nuo expectat. & h' p'mū malū ē expectatōe h'mōi p'ouentuz. scdm vō ē q' forte expectatōe h'mōi mag'istrat' iracūdia tumorat atq; replet atq; se cōminuet ex h'ic rācore tre h'mōi ut se ceteris nō tā p'ficue & tam uiriliter lecta de clarare possit sicuti faceret si ira eū nō cōminūisset. deinde ponit scdam cās. Et dicit mag'istrat' et nō dī expectare aliq' qm cū discipulus artifex dormitatiois & pigriciei nouerit sedulitatē. i. curiositatē mastigri aut festinabit se maturi'. i. citi' q' ueniet ad horā debitā aut certe & p'fusus pudore supple ob risum socioz dormitabit in opprobrium h'mōi

Morandū est circa B' ubi dicit' ire h; rācore se cōminuet. Ira est q' sola aiūm p'turbat atq; sensum discernere uex si p'mittit. inest. n. sp' fratris angustia. vñ Tullius in oratōe p' marcello. Iracūdia igit' p'filiū ē inimica. iō epieur'. Ira infantū gignit q're sūmope curanda atq; p'cedēda ē atq; ea q' ipsam inducūt expēnēda. vñ oratius i epla. 2. Ira su roz breuis est aiūm rege q' nisi paret. Impat hūc frētis hūc tu cōpese cathentis Jē rancor dicit' indignatio uoloz amaricatio & amaritudo mētis. Ide rācorosus & rācorositas rē Jtem dormitare frequētatiua a dormio. & sub pigritiā

dormire. vñ p'pba. Ecce nō dormitabit neq; dormiet rē

Sed non faciat vt assueras poeta p'cipit. quem dromonis castoris discipuli pigrities nequirit in risum excitare: eo vō more quotidiano ad primā stertente: vnguib' scabris mēbrati musicū melos agētibus. oculisq; lippētib': lucēq; explorātibus matutini laboris: in scholisq; ne res peragat cō sortibus adueniētibus sic dicebat Lucis rubore diei aurore ne ad huc p'fundit. Illis itaq; negātibus mediā pte diei creberrime somnolentus expleuit grās deo agēdo. maluit enim sani capitis h'fe uirritē q' infani peritiā. Si. vō meridiane disputationi plerūq; adesset. natiūū morē excedere nesciēs naso vigilante stertebat. affinibusq; ob porcine corrosionis strepitū p'bebat fastidia. dū aliqñ olera scdas eius delicias hauriret. ora biatū tūna sōno cōmisit: Adan' vō lz sordida i catino aliqd' prendebat. lz sopoz ei nociuus extitit dū abarta incarcerationē q'suit. ad quem fructū maturitatis D' marciāne socioz carissime credi tis hanc p'uenire: uestra liquidē nouit intentio.

Sed non faciat vt assueras poeta. In hac pte Boe. cre plus q'dā circa p'dcā s'biungit. Et p'io p'ponit ipz creplū scdo cū p'leg' ibi. eo vō. Et dicit mag'istrat' iquā mane vt p'dcū est incipiet neq; scholares q'sq; expectabit rōnib' su pradictis. neq; faciat vt assuer' poeta fecerat quē pigricief dromonis discipuli castoris nequit excitare in risū. i. de risonē. Et inde creplū suū p'lequēs uuo facit. nā p'io dicit q'io se dromon gerebat in exercitio scholastico. scdo q'io i mensa se gestabat ibi. Dū aliqñ. p'ia in duas. nā p'io dicit q'io se in mane gesserat. scdo q'io mediā die ibi. si vō. Jē p'imo facit qd' ueni est. scdo quādā salsam cautelā q' vltus fuit s'biungit ibi. Adaluit rē. Et dicit eo eni sup. vromōe quotidiano more stertēte. i. dormitēte. ad primā vsq; ad illam horā q' prima canit. & h' vnguib' scabris. i. scabiosis & asperis agitantib'. i. scarpēdo faciētibus mēbratim. i. p' mēbra. musicū melos. i. sonū q'si musicū q' se scalpendo q' si musicā armoniā p'ctabat. & s'lt' crās lippētibus oculis atq; explorantibus supple nūc aptis nūc itey clausis. lucē matutini laboris. i. matutine lectōis. aiebat. i. dicebat sic sup. vt seq' p'fortib' suis adueniētib'. aiebat inq; ne. i. nā qd' ad huc res. i. lectio matutina pagit'. i. fit i scholis. ne. i. nunquid p'fundit ad huc rubor aurore rubore lucis diei. q. d. ē ne ad huc dices. qd' ultra negantib' illis. i. confocis ipe dromon sōnolēt'. i. plen' sōno. expleuit. i. cōpleuit vt exposit creberric. i. sepissime ita. i. dormiēdo mediā partē diei. i. vsq; ad meridiē. & B' agēdo. i. referēdo gratias deo q' tā bñ tāq; suauiter i somniis mēbra resouisset. & cante lam suā salsam s'biungēs dicit. maluit. n. s'audi dromon ipse. i. magis uoluit habere uirritēs. i. obtusitatē sani capitis q' peritiā. i. sapiāz infani. Deinde pōit q'io ipe dromon se circa dies mediā gerebat. vñ dicit si acciderat q' idē dromō stertēte disputationi meridiane ipe nesciēs excedere. i. supare uel fuenire morē natiūū. i. Inatū q' necē erat vt dormiret cōtinuo stertebat. i. dormitabat solo naso uigillate. alia littera h; uigente. i. stertendo resonāte. q; p' & p'bebat fastidia. i. nauēā. atq; reditū affinit'. i. p'ocit' ob stre pitū porcine corrosiois. & h' p' silitudinē ueni ē. p'ostremo o'ndit q'io h' dromon i mēsa se hēbat & dicit q' dū h' dromō ad mensam extitisset tanto somno uedit' extitit vt dū ha u rirer pro sordet olera. i. caules eristētia scdas delicia s eius cōmisit ora biatū. i. uoragini & cōmisit lumia somno vō p' sed. lz manus sordida prendebat aliquid in catino. i. dico. in sopoz. i. somnus extitit ei nociuus dū q'suit icar

Capitulum

cerare. i. de gustu cibaria qz tñ somn⁹ eū opprefferat vt q̄
cūqz inceperet somno retraheret. qre alloquens. B. mar
tianum dicit. O marciane carissime sociorū sigdē. p̄ certe
vīa intentio nouit ad quē fructum maturitatis. i. laboris
sui creditis puenire hanc vromonem. q. d. imo nouit qz
ad nullum fructum vnqz ptingere valebit. ¶ Notandum
circa h̄ exemplum qz si somnus moderatus bon⁹ est. pigri
tia tñ moderata pessima. qm̄ pigri se suaqz negligunt qz ve
luti bruta in fecibus suoz delictorum deuoluuntur. oīuz
enim vitioz fomentū somnolentia est. vnde catho. Nam
diurna quies vitis alimenta ministrat. qre qz Ouidius
sommolentis arguens. li. z. sine titulo in hec vba. p̄cipit
Inselix tota q̄cūqz q̄scere nocte Sustinet. et sōnos p̄
mia magna vocas. qz item O male p̄sto ges o semper de
dita sōno. Pectora nuda bono. quātis patet ipse ruinis
Quē nox sola tenet nescit vigilare periclo. Mos somnolē
tos p̄sus excitat satira. 5. his verbis. Adāe piger stertis
surge Ingt auaritia. eya surge. Regas Ingtat surge Ingt si
queo. surge. En qd agā rogitas cūsa. p̄dā aduebe ponto.
Castoreuz stuppas bebemū th⁹ lubrica cōba. Tolle recēf
pim⁹ pipere qz sic lēte camelo. Terte aliqd. iura. q. d. poe
ta Surge piger surge. qz Ingtat surgēdi rō. Morē qz sōno
lentoz q̄si exemplo p̄posito cōformē ganfreg⁹ in poeria
aptissime p̄scripserat. Ingt. n. Scilicet morā pigri si māe vo
cēf obaudit. Si cūcē adhuc iterata voce sonora. Mare vi
gil stertit. tandē clamore coact⁹. Ore tñ lēto linguā mouet
qz mibi qd vis Ingt. surge vēi. nor ē p̄mitte q̄scā. Immo
dies est surge. deus me⁹ en ego surgo. Tade sc̄qr. nec cū
segtur. quē negligit. qz tu. Ad venies. vādū venisses h̄ mi
hi vestes Quero nec inuenio. nihil est te birria noui. Sur
ge cito. v̄se en fuz p̄sto. nec tñ. imo vel caput buc vel illuc
vertit. v̄ brachia scalpit. vel mēbra i lōgū distēdit. sic sibi
quasōā. V̄si liber morulas q̄rit semp venit ore. Ad p̄de
sic veniens nūqz venit ille coactus. forte mouens gressū
trahit a tetitudine motū. hec ille. Nec tñ rep̄hendenda ē de
bita nāe ges qz teste Oratio in poeria. qz q̄s bon⁹ dor
mitat homerus. q̄. Itē stertere v̄bū supinis caret. i. nar
ribus dormiendo resonare. vnde qz sepe pro dormire po
nitur. Item scaber bra. v̄nū. i. asper scabiosus. scabidus.
Item catinum h̄ fm̄ Isidorum sit vas viuarium ficile.
capitur tñ q̄s qz pro disco qz scutella vt in proposito.

¶ Si differendū eā meridianus doctor studii ad
erit: cauendū ē ne sophisticō polleat apparatu
nec tetrīs moueāf difficultatibus: sed studiosa
p̄meditatōe oibus armatus itrepidus adeat li
tes easqz facili mēte cōponat: illud qd q̄sqz ob
tecerit ita memorie dispōat: vt detegēdi tpe a via
rōnis nō discedat h̄z ordie cōpētēti enigmata vi
lucidādi moderatiōe assūpta et p̄licite dissoluat.

¶ Si differendū eā meridian⁹ rē. Supius. B. docuit quali
ter magi se h̄c v̄eat i docēdo discipulos qz h̄ qz ad lectionē
exercitiū. hic facit h̄ idē qz ad disputatiōnū certamē. qz v̄ni
dīf hec ps in duas p̄tes. nā p̄rio p̄dit documēta circa h̄c
p̄tem. sc̄do incidētia d̄iungit ibi: Aduertēdā. ¶ Prima ad
huc in duas diuidit fm̄ duo documēta qz ponit. sc̄da ibi
Si v̄o maria ¶ D̄rio g⁹ ponit p̄mū documētū qd tale ē. si
meridianus doctor adierit studii cā differēdi. i. disputādi
p̄cauendū ē summope ne magi ipse polleat apparatu so
p̄histico. i. ne v̄taē rōnib⁹ sophisticis qz caueat ne moueāf
tetrīs. i. obscuris difficultatibus h̄z armat⁹ studiosa p̄medi
tatione. i. studio p̄meditato iter lites. i. disputatiōes qz sūt
lites sc̄bolastice itrepidus. qz p̄ r. cōponat. i. declaret eas
facti mente. h̄ est facilitate opinionēs concordet qz caueat
qz disponat. i. ordinet memorie illd qd q̄sqz sibi obierit.
supple disputādo. ita. i. tali mō vt tpe detegēdi. i. soluendi
qz enodandū nō recedat a via rōnis. sed accepta moderatiōe
i. modestia vilucidādi. i. declarandū. et soluat. i. declaret

explicitē. i. manifeste enigmata. i. obscuritates qz sophisticas
ta sibi p̄posita ordine cōpētēti. ¶ V̄audi quē admodū p̄posi
ta qz obiecta sūt nō posteri⁹ p̄mo atqz p̄mū posteri⁹ exsol
uendo. ¶ Notandū Doctus summope sophisticā magi
strum p̄cauere in disceptatiōib⁹ sc̄bolasticis mōet Et rō ē
qz vt etas in superiorib⁹ p̄missus ē ipa nō nisi v̄boz ē ostē
tatio ambitiosa. p̄sidentia. n. v̄boz sola p̄banda replet q̄
re qz libidinem r̄rādū Aug. in de doctrina christiana eam
noiat atqz sciam ipietatis. qz vide supra caplo. i. de studio
logice. Itē t̄rū. i. atrū qz obscurū qz et in superiorib⁹ docū ē

¶ Si v̄o maria vt assolet discretorūz mentibus
contigerit dubitatio in differendo: studius v̄ten
dum est deliberando: qd natur alibus motibus
mens eragurata dictauerit: conscie in crastinum
p̄ferēdū est. Eodēqz mō si difficilimū qd q̄sqz
p̄meditatus fuerit. discretōi ē cōmendandū: faci
lius enim differēdo plerūqz difficultatis sc̄ntil
lula inuenit qz si studii obseruatōi cōmitteret qm̄
non i altero tñ scie veritas rep̄i vt dicit Aristo.

¶ Si v̄o discretorūz marie vt assolet mētū⁹. ¶ Hic ponit sc̄cū
dū documētū circa p̄dā. Et duo facit. nā p̄rio documē
tū p̄dit. sc̄do circa p̄sumptū aliud dicit ibi. eodē mō r. v̄c
qz si in disputa: de dubitatio maria accidat vt solet mētū⁹
discretorū: v̄tendū est studii deliberādo qd r̄rādū. qz
mēs excogitata. i. cōmota nālū⁹ motū⁹ p̄scie dictauerit
subaudi et deliberatōe t̄mōi illud p̄ferendū. i. determinā
dū est publice in crastino. i. die r̄ lectōe sequenti. qz ide circa
p̄sumptū documētū aliud ponēs duo facit. nā p̄rio do
cumētū ponit. sc̄do ipz p̄firmat ibi. facilius. n. r. v̄c
eodē mō. l. quē admodū p̄fatu est sup. faciendū si qd difficil
limū magi fuerit p̄meditat⁹. qm̄ ipz cōmēdādū ēt ē discre
tioni. alia h̄a h̄z disputatiōi r̄ verius pur et sequētū⁹ appa
ret. et rōnes sb̄dens dicit. n. p. qz sc̄ntillula difficultatis
rep̄i plerūqz facilius differendo. i. disputando qz si com
mitteret obv̄uatiē studii: qd p̄firmās dicit qm̄ vt Ingt Ari.
subaudi in topicis. Certas ipa non tñ rep̄i in altero. l.
i v̄no sed rep̄i in pluribus seu in multis. ¶ Notandū est
ca h̄ qd v̄t facilius eni differendo etc. qz disputatio actus
est sc̄bolasticus qz q̄libet ir̄tione suā ad inquirēdā veritatē
p̄ rōnē ondū et eam verbis asseuerat. h̄ qdē actu licet cete
ros nil clarius nihilqz salubrius discipulo cōp̄obaf. ipa
enim est qz veritatem enucleat. enigmata manifestat erro
res atqz v̄cia p̄dēnat. qre non absurde docū est veritatē
facilius differendo reperiri qz studendo.

¶ Aduertendū est et qz tribus modis i traditioni
bus v̄ri solet discretorūz cognitio. ¶ V̄ouis sigdē
qz inuitatis editionibus gliari: veteribus tetrīs qz
discipulorum mentes palliare vetustissimis tñ in
nouatis qz tanqz propriis r̄uis manantibus credē
tium intelligentias ercitare.

¶ Aduertendū est aut qz tribus modis traditiōib⁹ rē. ¶ In
hac p̄te h̄c. ponit qdā incidētia circa documēta supiora
Et diuidit hec ps in qz p̄tes fm̄ qz incidētia qz po
nit. sc̄da ibi. Si qz h̄z. tria ibi. Ut ad magiat⁹: q̄ta ibi
Si v̄o primeno. tpe etc. q̄ta ibi. ¶ V̄ubila h̄z q̄sqz. ¶ Primo
ponit p̄mū incidens. nā aliqz posset dicere. O Docti tā
probati est et oīsum quō magi in disputatiōe se gerere de
beat. sed adhuc later qz rōnes facere v̄z vt disputantiū
orta disceptatio cōp̄tentius dissoluaf. Et ad h̄ r̄idēs dīē
qz cognitio discretorūz magiorū v̄ri solet i traditiōib⁹ et dis
putatiōib⁹ trib⁹ modis. et h̄z. tria magiorū genera. sc̄. n.
qdā f̄uiles qdā v̄tiliores. qdā v̄tilissimū. Solē et eni qdā
gliari. i. gliose v̄ri traditiōib⁹. i. rōib⁹ et documētis no
uis et inuitatis. Et h̄ qz ad t̄rtiū gen⁹ magiorū docū ē. So
lent et alii palliare mētēs discipulorū veterib⁹. i. antiqz et
icria

terris. i. obscuris rōnib⁹. et h̄ quo ad primos magfos d̄
Sūt ⁊ tertii q̄ solent excitare. i. cōmouere intelligētias cre
dētū scholarū editionib⁹ ⁊ rōnib⁹ vctūstūsimis. i. anti
q̄ssimis sed inuatis. ⁊ vni⁹ eis tāq̄ manantib⁹ a p̄p̄ris
rius. i. scientis eoz. Et bi sunt q̄ scdm gen⁹. i. mediocri⁹
subtilius amplectunt. C̄ Notādū int̄ oīa magfoz genera
bi certe s̄bilissimū fore nosunt q̄ nō vultoz atq; pene
obliterat⁹ sp̄ vti⁹ codicib⁹ vel eoz tñ inuatoz. sūt. n.
illi aliēa mendicātes atq; rapientes suoz ingenio velut
a se excogitata ascribētes. h̄ bi acutissimū qdē sunt q̄ nouis
substant institutis. miserimū enī vti prius etiāz monstratū
est ingeniū extat semp inuentis nō inueniēdis vti. q̄re ac.
Item tetrum. i. obscurum vt superius expositum est.

Si quis vō hoz discipuloz sagacitate oblecta
uerit: archibolari iungendus est. vt vel eis re
cordationis seriem fideliter imprimat: vt exarandi
diligentiam cōmendat. Magnū sigdez in his
vtilitatis fomentum colligetur.

Si q̄s vō hoz discipulorū. Idic ponit scdm incidēs qd
tale ē. Diceret forte aliquis si pueri atq; scholares q̄nes
atq; rōnes p̄ magfos adducta ad pleniū intelligere neq̄ant
quid agendū. Ad qd r̄idens inqt. q; si scholares disputa
tioni assistentes intelligere neq̄ant rōnes magfi in mediū
adductas ⁊ tñ rōnes ipse eos delectauerint tūc scholares
sp̄i iungendū sunt. i. sociādū archibolari. i. baccalarū vt
ipse imprimat eis fideliter serīe recordationis. i. modū recor
dandi atq; etiā intelligēdi. vel et idē archibolari cōmē
det. i. informet ⁊ ondat eis scholarib⁹ diligētā exarandi. i.
scribēdi. qm̄ magnū fomentū. i. augmētū vtilitatis colli
get ex his. i. p̄natis informationib⁹. C̄ Notādū recorda
tio de q̄ in l̄a illa q̄ est superi⁹ in p̄io caplo cois vocitata
ē ip̄a nempe magne vtilitatis est discipulo. qm̄ vt ibidē d̄
vsum generat. vsum at̄ ad magistrū p̄parare festinat. Lu
sus rō ibidem reddi. qm̄ sicut prudentia sine iustitia parū
vel nihil p̄desse noscī. iustitia at̄ sine prudentia multum
sic scia sine vsu par. vsum at̄ sine scia multū p̄t ⁊ quēad
modū in pallegato loco hec atq; alia longius declarant
vide ibi. Item fomentū nutrimentū vt elca ⁊ ab effectu p̄
augmento q̄q; ponit. Et dicit a fouco ves. Itē series. i.
ordo tenoz. Et dicit a sero ris.

Et aut̄ ad magistratus apicem tpe pueniat disci
pulus studio cōtinuitatis imozandū ē recessuq;
secretiori l; sanguine⁹ existat insistēdū est: ne stre
pitus assistentiū mentē eboret. vel migrantiū rira
p̄fundat intellectu: nullis vinculis vitales spiritus
ipediētib⁹. Honestati. n. consentaneū est vt se
creta rimando solitari⁹ magister existat magis
q̄ libellos extrahendo cunctis p̄ntiam suā exbi
beat. nōne detractōis fili⁹ magi sedulitatē libroz
extrahentē aspiciēs: qd ingnatū meditare: vtiq;

Ut ad magiat⁹ apicē tpe pueniat. Idic ponit tertū inci
des hoc. q; posset qd dicere postq; tā magi oīa illa ereq
tur quēadmodū in superioribus edoctum est d; ne ipse exhic
relinquere studiū ⁊ solo exercitio scholastico intendere. Ad
qd dicit h̄. q; non. Et duo facit. nā primo dicit ip̄s magi
stram p̄nimo adhibendū studio. scdo. qd in lectis ondit
ibi. Recessuq; secretiori. Et dicit p̄io q; sicut imozandū ē
i. vacandū est studio p̄nimitatis. i. p̄nimo vt discipulus p̄
ueniat ad apicē magistrat⁹. q. d. sic continuo studendū est
magistro vt apicē ip̄m magistrū p̄seruet. ⁊ locus studii
onidens inqt. q; p̄. est insistendū. i. cā studiū imozandum
recessu. i. loco secretiori. l; p̄ q̄uis magister ipse sangui
neus existat sanguinet enī vt supius tā demonstratū ē in lo
cis ap̄tis aments ⁊ locūdis informādū sunt. h̄ tñ nō obstā
te in locis secretis magi studere d; h̄ ne strepitus assisten

tū eboret eū in studio ⁊ silt ne strepitus migrantiū p̄fun
dat ei⁹ intellectu: sed sit in loco geto ⁊ mūdo ⁊ expurgato
ab oib⁹ viculis ipediētib⁹ vitales sp̄is magi. Et reddēs
cām victoz dicit. Consentaneū enī est honestati magfoz vt
magi rimando. i. ingrendo secreto existat solitarius q; q;
exibeat p̄ntiam suā cunctis exhibendo. i. exponēdo libellos
s̄baudi in aptū. nōne p̄ nūqd. n. detractōis fili⁹ supple q
cūq; fuerit aspiciēs sedulitatē. i. magfi in exhibendo. i. i pu
blicū ponēdo libellos suos cā studiū meditare: ingnatū
qd. i. aliqd malū vtiq; opinare. q. d. cū ita sit q; forteocu
lus nequā malū ex hac publica onfione opinare: hōestū
ē magistrum q̄cūq; studeat loco solitario se recipere. C̄ No
tandū circa h̄ qd de studiū p̄nimitate d̄. Sicut vna dies
calida nō facit estatē neq; vna yrūdo ver. vt dicit Aristo
te. primo etiboz. sic etiā nec vnus act⁹ studiosus ⁊ scien
tificus studiosum atq; scientificū reddi. regit enī vti et i
superioribus declaratū ē ad p̄fectionē magistrū studiū p̄i
nimitatis. h; nempe se studiū in modū cautis quite lapidē
q̄ nō casu sed diuersis iam millicis multiplicatis casib⁹ la
pidē cauat. Sic q; magi bone indolis non primis tituli
adepti circulis studiū dimittat sed p̄nimo vsq; in finē stu
dio atq; exercitio adhibeat. ⁊ h̄ i loco solitario. alia enī ter
renis occupata insulibus nequāq; in cognitionēz sciarū
attingere valet. regit nāq; studiū libertate animi terrā
p̄fusa respuentis cū ip̄a de mūdo creata sit. q̄re ⁊ ip̄as mū
dis ac puris solū delectari nece ē nō defecatis atq; molle
terrā iuolutis. q̄re ac Itē rimari. i. scrutari ⁊ iuelligare.
tractū ē a porcis q; rimā tre filiq; ⁊ radices igrū ⁊ p̄duc
ri. vñ. P̄rosp. Adorbida rime⁹ penatralia dextra salutis

Si vō p̄nimo tpe magiantis diligentia copā
discētū nō habuerit idcirco nō tepescat nec spe
deposita euanescat. sed tāto acrius studiū insistat
seq; in ostictu strenue p̄beat. vt sic l; cū paucis
honorē p̄tingant. Paucoz. n. cōsortio multos
deluitos p̄funditatis studio vigente frequēter
vidimus strenue intitulari. Nonne theofrastus
subtilitatis artifex paucorum suffult⁹ ornata spe
defraudatus regendi curam obiecit. quod tñ in
consulte egit. consultius enim egisset si se studiū
obseruantiē cōmendabilem exhibuisset.

Si vō p̄nimo tpe. Hoc ē q̄rtū incidēs circa p̄cā occur
rens. Et est tale. Posset nepe qd dicere oīa sigdē bñ ⁊ op
time vigēta sūt. ⁊ h̄ circa hos magfos q̄ scholarū copā
h̄t. qd at̄ de his qd nō pleniū est auditoriū. surda p̄ntia
atq; cōmitat⁹ penit⁹ abrup⁹ his r̄idēs dicit vt in littera
Et duo facit s̄m duos modos l̄a positos. scdo ibi. Ad u
nerib⁹ tñ. P̄ria in duas. nā p̄io qdā documētū sine q̄n
dā modū circa icidēs ponit. scdo cāz ei⁹ s̄būgit. ibi. pau
coz. n. Et dicit primo si diligētia magiat⁹ copā discētū
i. scholarū nō habuerit p̄nimo tpe nō tepescat. i. si desi
stat ab inceptis. idcirco. i. p̄pterea. ⁊ h̄ ne euāscat. i. rece
dat deposita spe. h̄ q̄to rari⁹ ē sibi auditoriū tāto acri⁹
studiū insistat. q; p̄. p̄beat. i. exhibeat se i ostictu. i. lucta
scholastica q̄ disputatio ē strenue. i. ardue vt sic p̄gat bo
norē l; cū paucis. Et r̄onē p̄dictoz reddēs duo fac. Nam
primo r̄onē ponit. scdo exēplū quoddā circa h̄ anectit ibi.
Nōne. Et dicit. n. p̄ q; nos hoc vidim⁹ multos delimitos
i. insignitos studio p̄funditatis titulari. i. landari vigēte
tñ p̄sortio paucoz discipuloz. Et exēplū circa h̄ qd dicit
tñ nosse ac. ponē de theofrastrō dicit. sine Theofrastr⁹ il
le magi etis artifex subtilitatis et suffult⁹ ornata paucoz si
ne ipse abiecit curā regēdi. ⁊ h̄ defraudat⁹ spe regiminis af
futuri. q. d. imo: qd tñ. i. abicere regēdi curā equi cōsulte
h̄ certe egisset p̄sult⁹ si se exhibuisset cōmendabilē obferuā
tū studiū. C̄ Notādū quēadmodū dicit l̄a p̄ raritate au
ditoz nō desperandū ē. qm̄ et si minima cēt scholarū. co

Postq̄ Boeti⁹ in precedētibus posuit normā atq; mo-
dum magistros ipsos regulantes, tam quo ad se quā quo
ad discipulos suos. et hoc tam in morib⁹ quā in scientiarū
administratiōe. Adic conseq̄ter ponit modum atq; nor-
mā magistros regulantes in cōparatiōe ad alios a disci-
pulis: Et diuidit̄ hec pars in duas ptes s̄m duo docu-
mēta que ponit, secūda ibi. Et in 1c. P̄tia i duas. naz
p̄tio documētū ponit, sc̄do cām subūgit, tertio exēplo cor-
roborat, sc̄da ibi. Ne q̄si, tertia ibi. Adarontis salt⁹. Et le-
gēdo hoc totū vsq; in sc̄dm documētū dicit, p̄tio cū magi-
stro placuerit visitare loca deliciarū ob ipsū festiui tē-
poris, discretio docentis habeat s̄p̄ secū nobiliores sui ce-
t⁹. i. suoz scolarū atq; etiā eminentiores forma, forma. n.
eminēs corpis al et excellētū cōiter respicere p̄b̄bet. Et
id fiat ne magi ipse a multis videat̄ eē destitūt⁹ solatio. i.
solamie vel et id ne exciteur. i. pmoueat̄ i piculū veb.
n. hoi soli qm̄ cū ceciderit nō hēbit subleuantē. Et mala q̄
erit p̄t̄ euenire si p̄dicta non obseruentur exemplo ofidit̄
dicit. Salt⁹. n. i. trāst⁹ solitarius. Adarontis forte Virgi-
liū dicit v̄l atq; idoluit. i. valde voluit p̄uari. i. destitūt
cetū. i. societate felicū scolarū. forte malū qdā q̄dā sc̄lita-
rio suo transitu Adarontis euenit: quod quale fuerit Boe.
tamen hic non expressit.

Licet aut̄ in scolis rigid⁹ existere debeat tamē
in gressu salutando deuotus permaneat in sermo-
ne incandus transmigrantibus: comes alluden-
tibus fidelis amonitu cōmorantib⁹: castitate cau-
tus affinitibus, ne suspirantis nasi fetorem si quis
affuerit: amicalis ebibat affinitas.

Licet aut̄ 1c. Hoc ē sc̄bz documētū quo magistros in
formā qualr se erga alios a scolarib⁹ suis gerere debeāt.
Et dicit magister ipse scolarū h̄z debeat eē rigidus in sc̄l.
subaudi quē admodū sup̄ in eodē cap̄. ex̄p̄sum ē vbi di-
cebat rigid⁹ 1c. tñ magister d̄z eē deuot⁹ in gressu. i. trāst⁹
tu suo corā p̄plo. et hoc dico salutādo quēz s̄m cōditōes
suas. d̄z et esse trāsmigrātib⁹. i. cū p̄tererētib⁹ iucū? s̄mo
ne. atq; colludētib⁹. i. sibi p̄gruētib⁹ comes et soci⁹. itq;
pmorātib⁹. i. secū h̄stantib⁹ fidel amonitu. i. admōitione
salubri. atq; et sit affinit⁹. i. vicinis caut⁹. i. astut⁹ castita-
te. i. i castitate: q̄si dicere velit. si nō caste viuere possit co-
rā vicinis faciat tñ vt si qd finit̄ egerit vicinis nō inote-
sca vt qd caste fieri neq̄at saltē caute erequetur: et h̄ cām
subdēs igt. Et hoc id vt dictū ē fieri d̄z ne affinitas amica
bil. i. amica vicinitas ebibat. i. subtrahat fetore suspirantis
nasi. q. d. vt imediātē s̄supletū ē. et metaphorica locū ē

Exrema p̄ntis voluminis extat compilatio de
magistrātib⁹ quos liberalib⁹ nouerca disciplinis
egeatas fines cōpulerit inuadere alienas. Et de
illis quos natal patrie reuocat dulcedo aliquid
sub compendio dicamus.

Exrema p̄ntis. 1c. Hec ē sc̄da ps p̄cipal h̄ vltimū capi-
tuli. In qua postq̄ boe. d̄terminauit et posuit diuersa ma-
gistroz diuisionē et mores eoz q̄ i locis studioz p̄cipalioz
h̄. Athēnis et rome h̄t̄ documētis reglauit. hic mō in
hac sc̄da p̄cipali pte h̄ cap̄l vult ostēdere quō se d̄nt ha-
bere illi q̄ h̄nt curā regēdi scolas in castris vel in villis p̄-
fata loca studioz circūiacētib⁹ paup̄tate p̄clusi. Et diuidi-
tur hec ps in duas partes. In p̄tia pte d̄mittit̄ intētū suū
In secūda ip̄m p̄fegē. ibi. Cū ob egeatas cām. Et dicit.
extrema. i. vltima cōpilatio p̄ntis voluminis extat. i. est vt
dicam⁹ sub p̄p̄dio. i. sub breuitate de magistrātib⁹ illis
quos egeatas. i. paup̄tas crīstēs nouerca. i. h̄ia et inimica
liberalib⁹ disciplinis p̄pulerit inuadere fines. i. regēdes alie-
nas et s̄fir de his quos dulcedo natal patrie reuocauit sub-
audi vt ibidē cōmorarē: et de his in tertia pte p̄cipali.
Anotādū circa h̄ qd dicit liberalib⁹ disciplinis p̄ has li-

berales disciplinas. vii. artes liberales itelligit. liberales
q̄z qm̄ ab aliis illiberalib⁹ p̄sus sunt disticte ipse nēpe
ad alaz: ille vero ad corp⁹ ordināt. liberales et q̄z s̄m eas
hō p̄ se disponit s̄z intellectū ad optimū finē veluti vsū vir-
tutū moralū et intellectualū vel ad p̄fecte felicitatis vsū
que est speculatiua. qui autē talia cōsiderant naturaliter li-
beri sunt et nō serules cū intellectu vigeant. ideo recte ar-
tes ille liberales dicte sunt. et rurū liberales quia liberos
expeditos et exercitatos animos requirunt eo q̄ subtiliter
de rerū causis disputant et de illis plerūq; que a sensu re-
mota sunt. Et insuper liberales ideo q̄ antiquitus tantū
modo liberi. i. nobiles et ingenui in eis studere consue-
rūt. Plebei vero in mechanicis ob peritiā operandū q̄
quidē peritiā et opus plus plebeis cōgruit. Ocium vero et
studū nobilibus s̄m hugonē. Itē finis incerti generis. i.
terminus et a finis dicit. quia agroꝝ fines funiculis s̄c
diuisi. Unde propheta fines ceciderūt mihi in p̄claris: Et
dicit finis termin⁹ p̄sumatō. mors. patria. vñ Est finis pa-
tria mors cōsumatio meta. et cōiter incerti generis ē aut
masculini aut feminini.

Cum ob egeatas cām repellende lucri querat
qs odorē dulcissimū: considerand⁹ est vt saluo
magistratus honore paritati quātū q̄at insistat:
vestibus mediocribus inbiat. et scolarium regi-
mini p̄cipue indulgeat.

Cū autē ob egeatas causam etc. Postq̄ Boeti⁹ itentū
suū p̄miserat. hic ipsum modo p̄sequit̄. Et uno facit
Itā p̄tio Boeti⁹ ostendit̄ qualiter magistri ipsi existen-
tes extra patriā suā et in locis supradictis vel de prope
vel de longe adiacentibus se regere debeant erga sc̄hola-
res. secundo qualiter erga alios a scolarib⁹ ibi. Cum autē
cena. P̄tima adhuc in duas primo facit quod dicitū est
quo ad se. secundo quo ad vicedoctorē. ibi. Aduertendum.
P̄tima adhuc in duas. primo enim ponit documēta ge-
neralia. secundo specialia documēta subūgit. ibi. P̄ue-
ritq; et dicit primo cum quis magistrōz ob causam repel-
lende egeatas. idest egeate ipsa cogente querat odorē
dulcissimum lucri. subaudi i p̄b⁹ alienis. tūc cōsideran-
dum est vt magistrat⁹ ipse insistat. idest intendat q̄tū que-
at. i. poterit paritari. et hoc honore dico saluo. q̄z p̄ et cōsi-
deret etiā vt inbiat vestib⁹ mediocrib⁹. subaudi tamē hono-
re magistratū dignis iuxta p̄missa p̄cepta. atq; indulgeat
idest intendat p̄cipue regimī scolarū. **A**ora qm̄ oia h̄
gnātia p̄cepta in sup̄iorib⁹ eodē cap̄lo q̄si deducta sūt. vs
magistri p̄ctas: vestimētōz honestas: atq; iuxta scola-
res debita attentio. id de eis hic denuo p̄tractare sup̄stū
foret. quare ibi videas. Itē quo quis quivi quiri. quire.
idest posse. et componitur cum nō: et dicit nequeo.

Pueritq; p̄tio prebeat vultū benignū: paren-
tibusq; eoz benigniorē affatum. docendiq; adi-
tum sp̄odeat benignissimū. vt sic nō solum puero-
rū corda pmolliat: verū et parētū pecuniam ex-
trahat samāq; efferat: sc̄le vō iura regaliter de-
fendet: ordine docendi p̄ius edocto putatur.

Pueritq; vultū p̄tio. In hac parte p̄ documēta genera-
lia documēta specialia ponit. Et diuidit̄. nā p̄tio docet q̄
mō magister se habebit erga sc̄lares correctiōi subditos
secūdo quō circa alios ibi. Cū autē habuerit. etc. Itē p̄tio
ofidit quō se habeat corā nonellis et p̄tis. sc̄do quō corā
adultis. ibi. Et s̄dēq; aliq̄tū adultis etc. Et p̄ dicit q̄ cū
magister in absentib⁹ p̄tib⁹ curā regimī suscepit. d̄z s̄bere
p̄tio et p̄cipalr p̄tis sup̄ple informādis. vultū benignū.
parētib⁹ at eoz affatum benigniorē. atq; suadeat. i. pro-
mittat rā p̄tis q̄ parētib⁹ aditū. i. strotū docēdi beni-
gnissimū. et hoc id vt si solū pmolliat. i. mollicet atq; mō-
liēdo ad se attrahat corda pueroꝝ verū p̄ h̄ extrahat et p̄

Capitulum

etiam penam supple q̄ necessitati sue mederi valeat. atq; effe-
rat. i. deponet famā. supple redolētē et h. i. et hac sua be-
nignitate. Sicut autē cū h̄ oia gerūt defēdat nihilominus re-
galiter. i. viriliter iura scole. et hoc ordine. i. mō docēdi edo-
cto. i. demōstrato p̄t. i. in priorib; . C̄ Notādū h̄ magi-
stroz benignitas tā erga discipulos q̄ eoz parētes maxi-
mū p̄stet attentōis atq; bēivolētie discipuloz incrementū
vti colligit̄ et canone hoc h̄. rrv. vi. d. i. s̄lr decretali h̄st
lis de malo. et obe. tñ tal benignitas sic moderari d̄z q; et
Bregēdi auctoritas nō frāgat̄: q; put dicit Aug. in cano-
ne qñ. lxxvi. di. dū nimis fua h̄nilitas regēdi frāgit̄ au-
toritas. Et in h̄i Boe. p̄ benignitatis admonitionem
scole vero iura et. q. v. cū bec gerunt̄ nihilominus
scole iura manu teneant. Et bec de nouellis dicta sūt.

C Et idē etiā aliquātulum adultis rigidus se exhi-
beat: ipsoz q; oza ad recte loquēdū cōponat: digi-
tosq; ad scribēdū confingat: ad legendum oīno
cōformet rigore iusticie cōmittat: vt sic nō solū i
doctrina: verumetiam in facetiā cōueniat. Ludē
diq; spatium tempestiue cōcedat: docēdiq; be-
neficia nullo casu subtrahat.

C Et idē aliquātulum adultis. In hac pte hoc. ostēdit quō
magister se h̄re d̄z circa discipulos tā adultos. Et duo fa-
cit nā p̄rio facit qd̄ dicit̄ ē circa adultos dociles. secūdo
circa rebelles ibi. Si vō. Et dicit q; si magister h̄erit
discipulos tā pene adultos: tūc exibeat se eis dē adultis rigi-
dum quemadmodum de rigore supra doctū ē. atq; cōpo-
nat. i. ordiet oza eoz. i. adultoz ad loquēdū recte. i. p̄gruc
q; ad grāmaticā et orate quo ad rhetoricā. atq; p̄strigat
i. dispōat digitos eoz ad scribēdū. atq; p̄formet eos oīo
ad legēdū. et hoc dico cōmittat rigore iusticie. i. scolasti-
ce. Et rōnē q; oia bec sic fieri debent et p̄s̄lr but? cū dicit
rigore iusticie et. subiūgit dicit̄. h̄ s̄ h̄ri d̄t vt scolares
ip̄i p̄ficiat̄ nō solū i doctrina s; et i facetiā h̄ ē morib; at-
q; v̄tutibus. Et subdit. Adagister et p̄cedat tēpestiue. i. tē-
pote debito scolariū spaciū ludēdi atq; sic vt nullo mō
eis abstrahat b̄nificiū docēdi. C̄ Nota nō solū scolares ip̄i
i doctrinis et disciplinis erudēdi sūt s; q; in facietis mori-
b; atq; v̄tutib; s̄n̄is nisi i iudēdi: qñ h̄ solū i doctrinis
p̄ficiat̄ et morib; deficiat. certe nullo mō p̄fisse dicit̄. q
n. p̄ficiat̄ i scētis atq; deficit i morib; p̄l? defecisse q; p̄fe-
cisse p̄hibet. q; i d̄u. ap̄ls ad ep̄b. vi. iqt. Educate illos.
i. iuuenes i disciplina. et adit̄. et correctōe v̄i. et Gre. 7.
registri sui. i. p̄ro iqt vt puulos q; docēs morib; erudiat
et. i. illō apte s̄nuas hoc. vi. Rigore iusticie cōmittat et.

C Si vō cōtumacē supbūq; inuenit: dulciter ca-
stiger: erēplaq; mox p̄pōat qd̄ reprimat. alioq;
parētū assensu virgis affliget vt sic ad v̄gnē ca-
stigat̄ euadat ne desperat? i ignominia cadat.

C Si vero cōtumacē sup. et. h̄c ostēdit hoc. quō magister
se h̄re d̄z circa rebelles et dicit q; si magister inueniat quē
i. aliqñ cōtumacē vel supbū ip̄m dulciter castigat. hoc ē
verbis dulcib; et exortabilib; ad bonū corrigit atq; lere-
pet. ip̄sq; erēpla p̄ponat qd̄ a sua cōtūacia atq; supbia
reprimat. q; si nullo mō v̄bis ac monitiis caritatis et dulci-
bus s̄lr i erēplis: mime corrigi valeat. affligat. i. corripia
tur v̄gis et verberib; . et hoc dico fiat cū assensu parētū. et
rōnē subdēs iqt. vt sic supple ille p̄umar euadat castigat
ad v̄gnē. i. ad p̄fectōz ne cadat oīno in ignominia. i. infa-
mia qñ desperat. C̄ Notādū q; magister circa p̄tūaces di-
scipulos more p̄udētis medici v̄i d̄z. Ad dēdē. n. i curādū
morib; p̄rio medicinas m̄strat faciles ne partēs medica-
rū fortū trabat i horozē et vt p̄ leuitatē medicalis potēti-
bus salubrib; affuecat. sic quoq; maḡ p̄rio rebelles ver-
bis agat dulcib; vt dulcedē correctōis allecti a morbo re-
bellis deficiat: q; si h̄is mime retrahi valeat acrozi me-
dicinie et v̄tēdū. i. virgāz cessidē. eligaturq; b̄ poti? ne sit

vnū mēbz putridū h̄ icisū toti? corp̄s ipediat s̄tātē. sic q;
ne scolaris p̄tumacia rebellio ignominie p̄beat desperatōz
C Cū autē magistratō dilectio etate ifrigidatos
statualesq; planeticos scolastici introitus habūe-
rit p̄ticipes: si correctōis lima ap̄ eos vti nequi-
uerit: senio cōfectis aridēdū est: statualib; inge-
mifcēdū: planeticisq; fauoris simulacro est con-
gaudēdū. Calamistratos cirris hirsutis purat:
fucosq; perfusos lachrymis irrigantibus gulam
perfundat. Adollesq; caute eliciat ne mētis sue
reatum commoti participant.

C Cum autem habuerit. etc. In hac pte hoc. post q̄z docu-
mēta p̄miserat quō magister se h̄re d̄z circa illos discipulos
q; sūt correctōi submissi. h̄c facit idē circa eos q; extra eoz
correctōis limā p̄t̄ reponit vt sunt senes statuales plane-
tici et alii. Et ponit pla breuia documēta s̄m p̄tātē et di-
uersitatē oīm hoz discipuloz. et dicit cū dilectō magistrā-
tis h̄erit etate ifrigidatos hoc ē senes statuales. i. bestia-
les et rudes igēio vt p̄ vel planeticos. i. errabūdos. et hoc
dico oēs scolasticū introit? p̄ticipes. qd̄ agēdū i q̄z si maḡ
neqat vti lima. i. rigore correctōis ap̄ eos b̄ mō agēdū ē
vt seq̄. Aridēdū. n. i. fauēdū senio p̄fectis. i. senib; atq;
igēmifcēdū ē. i. p̄dolēdū p̄ igēti ruditatē statualib; . i. i. ru-
dib; planeticis vō. i. vagabūdis p̄gaudēdū ē silacro. i. si-
militudinib; et erēploz adductionib; . et sig lascius affuerit
vt calamistrati fucati atq; molles: tūc purat. i. castigz vi-
ciū eoz p̄t̄ purādo calistratos cr̄ites hirsutis cirris. i.
crispatis capill; atq; p̄fidat p̄fusos fucos illo colore ficto
lachrymis irrigantib; . gnlā eoz hoc ē tāto eos castiget vt f
lachrymas puocet q; gulā suā fucos p̄fusam lachrymis tin-
gāt. Adolles at. i. lasciuos et luxuriosos eliciat caute a cō-
fortio reliquoz et h̄ alii p̄moti supple suo luxu p̄cipit̄ rea-
tū. i. viciū. sue mētis. C̄ Notādū sicut h̄z informatio ad
iformādū sic h̄z correctio ad corrigēdū. s; alii et alii ifor-
mādū h̄z diuersitatē mox alii et alii regit̄ iformatiōem.
alr. n. iformāt̄ capaces aliter incapaces. alr iuuenes. alr
senes. alr quoq; h̄i. alr quoq; alii s; et p̄ locū a s̄lr alii et
alii corrigēdi alii et alii regit̄ correctōem. nō. n. teneri
acriter neq; fortes tenerime corrigēdi sūt. s; gl̄ib; s̄m sue
p̄ditiōis gradū correctōes resp̄e d̄z. senes s; aridēdi sūt
nō qd̄ i iudādi s; sub adulatiōe qd̄ in crepādū. rudib; quo-
q; p̄dolēdū ē cū tali mō rudes sint vt eis. p̄fus nulla disci-
plie medela valeat suffragari. planetici at erēplis amonēdi
sūt vt erēploz p̄tūna masticatiōe ad getudinē p̄bāt. et sic
reliqs sua manerie. put defect? cū iustib; exigit diuersitas
diuerso medicinie subueniat. Itē statualis. rudis et a sta-
tua nomē cepit. sicut eni statua sp̄ recre stat et difficile fle-
cti p̄t. sic quoq; rudes nisi magna adhibeat industria ifor-
mari neq̄t. Itē planetic? . i. vagabūd? et errās et nomen
sup̄sit a planeta qd̄ errātē sonat. A plāeta. n. plācticus et
planetaris. Itē cirr? plicatura capilloz ē i āteriori capitis
pte. Et dicit a cirrim. i. addere. Inde cirritus. i. crinit? . vñ
de Est homo cirritus qui cirrum vertice portat.

C Aduertēdū ē et q; quoz erogatiōe laboriosuz
delinē certamē: i illis doctriā p̄p̄obē effect? re-
rū nāq; effect? et hibitione opis declaraf. Qrdi
ne at p̄p̄tēti vicissiz sūt puocandi vt fideli scruti-
nio pateat quid subministratiū labor diurn? ero-
gauerit. Subministratiū eniz cure nō sp̄ ē fidēdū
qñ illoz cupiditas fractis assibus plerumq; pmo-
lit aut spe defraudat a tepefcit fidelitas: aut vt vi-
deat̄ fideles crudescit p̄tās. Sicuti vero pauper-
tati felici misericorditer deferēdū ē. sic nō minus
ip̄tus eruditiōib; attentū ē insistendum.

C Aduertēdū

CAnimaduertendū est etiā q̄ quoy. Postq̄ boe. in prece-
dētib⁹ docuit magistrū q̄lter se h̄c debeat erga scolares
⁹ h̄ q̄tū in scē. In hac pte q̄lter facit hoc idē ⁹ hoc inq̄
tū in vicedoctorū est. Et diuidit hoc ps i tres ptes. nā p̄lo
ponit suū documētū. Scōdo docet modū p̄grere ⁹ inuenire
si doctor h̄n egerit circa pueros: tertio p̄bat. q̄rto q̄lter
secūda ibi. Rex nāq̄. tertia ibi. Ordie āt. q̄rta ibi. Sub.
ministratiū. Et dicit aduertendū ē q̄ effect⁹ doctrinal.
i. doctrine cōprobef i illis. i. vicedoctorū quoy. i. vicedo
ctoy erogatiōe. i. offiōne administratiōe ⁹ subsidio laborio
sū certamē. i. exercitiū scolasticū delinif. i. permollif. q.
v. p̄ficiēdū ē q̄o vicedoctorēs vt sūt baccalarij ⁹ alij
vicē magistrū gerētēs se h̄ant erga pueros si eos p̄be lfoz
mēt aut sicco pede p̄trāseāt. qm̄ quocūq̄z mō se gesserit h̄
finis opis oñdet. rex nāq̄ effect⁹ declaraf. i. māifestatur
opis exhibitiō. Et vās modū q̄o in cognitiōe bonū ve
nientiaf ingt scolares. ipsi oēs quotquot sūt: sūt puocandī
subandī ⁹ examinādi vicissim. i. vicib⁹ alternis. ⁹ hoc ordi
ne p̄petū. i. decētū vt pateat. i. inotescat fidelī scrutiniō. i.
inq̄sitiōe qd labor vltim⁹ subministratiū. i. vicedoctorū ero
gauerit. i. docuerit eos. qm̄ si ē p̄fidēdū sp̄ cure subministrā
tiū. Et rōnez ponit qm̄ cupiditā. i. auaritiā illoy demol
linur. plerūq̄z assib⁹. i. obolis fractis vel ab effectu q̄r al
fco illi subministratiū frāgūt p̄stātiū. vel q̄ fracti sunt re.
aut fidelitas boy plerūq̄z tepescit defraudata spe. i. lucrī
vel et p̄as boy crudeliter sepi⁹ ⁹ hoc vt fideles magistrō vi
deat sua nimia crudelitate. **C**Nota tria sunt pp̄ q̄ nō ē in
collaboratiōe p̄fidēdū. i. auaritiā. frustratiō. spei ⁹ nimia
crudelitas. Auaritiā enī seduci pueros si corrigūt frustra
tione spei: paupes despiciūt qm̄ nullā mercedē p̄seg spant
Crudelitate aut mētēs discipuloz obstupescūt. non sit er
go vicē magistrū gerēs n̄moy cupid⁹ neq̄z sit in docendo
paupes piger. qm̄ vt in lfa seq̄ sicuti ē viderēdū. i. dādū
miseriōrdif felici paup̄. ut. i. illi q̄ nō ē infecta mal⁹ v̄sib⁹
sic quoyz eo min⁹ ē infidēdū at̄tēti⁹ paup̄is crudelitō. exerce
tur. n. i. h̄ duplex misericordiē op⁹. vni qdē corpale qd est
bononū erogatiō. Aliud sp̄iale. i. salubris eruditiō. Item
scrutiniū i supiorib⁹ expōsitū ē. Itē as assis pla significat.
vñ as obol⁹ p̄tē p̄dā possessio tota. h̄c āt i p̄posito obo
lus ē. sic ⁹ in euāgelio nōne duo passerēs assē veniunt 1c.

Cum autem cena paupior affuerit: cōmēsalib⁹
ē erogāda facultas: familiaribus cōplicibusq̄z vi
cinitatis iute porrigēda: ne familiaris vor secre
ta reuelat detrahēdo vel multiplicitatē anis p
diga propinquat anūi annectendo. Quid autēz
anu conscia futilius.

Cū autē cenā 1c. Postq̄ boe. documēta p̄miserat q̄bus
modū atq̄z nomā magistrū tradidit q̄o se erga discipu
los suos h̄c debeat. nunc facit hoc idē circa alios a suis
discipulis. Et diuidit hoc ps in duas ptes. nā p̄lo ponit
vni documētū. secūdo aliō ibi. Proterua. tertio tertū ibi
Lauēdū. **C**Nota ad huc i duas. nā p̄lo ponit documētū.
scōdo cāz documētū subiūgit ibi. Itē familiaris vor. Et po
nēs documētū dicit cū magistrū ipse cēa nō habūdauerit
s̄ sibi cenā paupior. i. tenuior extiterit vt aliqd̄ largiēdū
⁹ erogandū pietatis intuitu disposuerit. solūmō facultas
sp̄a est erogāda cōmēsalibus ⁹ scolarib⁹ secū p̄moratib⁹
familiarib⁹ vo cōplicib⁹ vicinis si qd erogādū sit: illō tñ i
iute porrigēdū ē. ⁹ hoc idē ne vor. 1c. Et in hoc reddit cām
documētū. ⁹ diuidit fm̄ duas cās. secūda ibi. Vel multi
plicitatē. Et dicit. hoc idē fieri d̄z subaudi quē admodū p̄
missimus. ne vor familiaris supple vicinū reuelat secreta
supple paupertatis magistrū. ⁹ hoc sibi verbis. maleficiō d̄
trahēdo vel et idē ne an⁹. i. vetula cui forte erogāt existēs
p̄diga. i. supflue largā multiplicitatē supple verboy ⁹ mē
daci p̄p̄t. i. det supple sibi erogātū anūi. i. alteri vetule
⁹ hoc annectēdo supple multiplicitatē ⁹ mendaciō. sp̄a. n.
anu p̄cia domesticē paupertatis magistrū nihil futili⁹. i. va

⁹ dicitur

ni loq̄tus ⁹ verboy supflus ⁹ rep̄iri p̄t. q̄re dicit qd enī vt
lfa. **C**Nota dū circa hoc qd dicit ne familiaris b̄nficia q̄
plerūq̄z gratis dant ⁹ pietatis obtētū largiūt plerūq̄z et
in veniūt ⁹ opprobriū mutāt. sūt. n. qm̄ b̄nficia accipiūt
⁹ indigētiē cōferētū attribuit. nā penes se dicit ideo is d̄
dit q̄ me eget vel indigebit. nouit. n. aut aliquo sibi p̄fice
re posse aut mee familie sperat obsequi. dicit et p̄les bene
ficia ⁹ erogatiōes sibi fieri fraudis sub p̄textu. rursus alij
dona cū receperūt mime recognoscūt. verūtī sapitēs ⁹ bo
nus datū cōmēdat quātūcūq̄z etiā fuerit. cōmēdat inq̄
atq̄z assidua cōmemoratiōe delectat. q̄ de re p̄ficiēdū
marie cui eroget. Eroget ergo poti⁹ domesticas q̄z fami
liaribus vicinis ne p̄ extranea b̄nficia intranea egestas in
publicū deuoluet. Itē an⁹ antiq̄ vetula dicit q̄i multos
b̄ns ānos. vel v̄i ab a ⁹ nus. i. sensus q̄i sine sensu. ⁹ corā
p̄t a vñ p̄d̄phile tolle man⁹ iāq̄z redibit an⁹. dicit etiā
posterior ps corāz ⁹ tūc p̄dicit. a ut in versu. Dū se cur
uat an⁹ retro sibi sibilat an⁹. Itē futile ē qd cito ⁹ facile de
currit ⁹ v̄i qd nihil p̄t retinere ⁹ hinc facta traslatione fu
tilis v̄i homo vanus supflus loquar qui nihil velare ⁹
celare p̄t vnde futile vas illud quod nulla receptio clau
dit. sic homo fuilis est diuulgans omne quod audit.

CProterua in minimis procul ablit ⁹ rapacitas:
⁹ fame nonerca ⁹ adunca tenacitas.

CProterua in minimis ablit procul. Itē ponit aliud do
cumētū quo auaritiā magistrū dissuadet atq̄z tenacitatē. ⁹
dicit rapacitas. i. auaritiā p̄terua. i. crudelis. ablit pul
mimis. supple reb⁹. q. v. ⁹ et ā in maris p̄ illā topicā. Si
illud qd min⁹ ⁹ illud qd magis. ⁹ hoc de auaritiā. ⁹ seq̄
ablit et adunca. i. curua ⁹ pene inflexibil tenacitas ex his
nonerca. i. inimica fame. Itē sicuti a q̄libz sic ⁹ a mgf o iter ce
tera mala hoc viciū rapacitatis fugiēdū ē. lucy nēpe illic
tū est q̄ inuste possidet ⁹ qm̄ iuste acquisitū id inuste dep
dit. hinc tūl⁹ in philippica. z. Adale iqt pariba male dī
labunt. Itēpe difficile ē vt q̄s ex rapacitate p̄fict. Si q̄s
eni suis dieb⁹ gaudē videat bis q̄ rapit. et in prosperitas
aut nō erit diuturna aut in successorib⁹ nō durabit. iuxta
illud Seneca ad lucillū. Nulli ingt cui rapina feliciter cel
sit gaudiū rapti durat in posteris. nec mix. q̄ nullū vio
letum perpetuū. Ablit ergo a magistrō rapacitas q̄ nō ē
nisi cupiditas quedā atq̄z rep̄ tā magnay q̄z puay inge
niofa. Expoliatio. Itē de tenacitate supra iaz latis dcm̄ ē.

CLauendūz est et ne puerorū p̄uerti feculento
plu⁹ triēno ibidē alludat: h̄z marima comitum
gaze ve affuerit affinentia: considerataq̄z amoris
opulentia: nisi honoris promotio vigeat in amo
re vel facultatum elatio in honore.

CLauēdū ē et ne pue. Itē ē tertū documētū h⁹ p̄tis qd
est de mora magistrū extra suam patriā. Et dicit q̄ magi
stro ipso extra patriā suā regimī scolasticū incubente cauē
dū ē et ne magister ipse extra suam patriam degens allu
dat pulueri. i. labori feculento. i. fece pleno eoy supple q̄ v̄i
cta sunt. i. scolasticū regimī. alludat inq̄z plu⁹q̄z triēno: n̄
obstante q̄ cōfinitia. i. habūdātia maria gaze supple ⁹ lu
cri ⁹ comitū. i. scolarū affuerit affluentia inq̄z federata. i.
copulata opulētia. i. cū habūdātia amoris. alia. littera h̄z
cōfederati amoris sed. idē reddat. q̄ nisi. i. excepto illo si
p̄motio i maiore vigeat. i. nisi speret ad maiora p̄moue
tur vel certe elatio facultatū. i. vinitariū et lucrī vigeat in
honore. q. v. tūc. enim p̄morandū est cū maiora p̄mita ex
pectet. Itē puluis v̄i qd viuētū tollit. Inde ⁹ puluerē p̄
labore plerūq̄z accipim⁹. vñ Uirgī. in quadā egloga. quid
iunat estiuo defessum puluere abesse. Quā poti⁹ v̄ibulo d̄
cubuisse thoro. ⁹ Orati⁹. Sūt quos curriculo puluerē offi
p̄ctū collegisse iunat. h̄z forte alia ibi interpretet⁹ manerē.
item feculentus a fece dicit. i. fetidus vel plenus fece. len
tus enim sepius plenum significat sicut olus.

Capitulum

Cum autem ob dulcoris patrie delicias parentumque venerabiles aspectus regendi curam ac cepit in natalis soli primio: populo affatu insistendum est. Laute splendideque purgationi vicissim arridendum. vestiumque varietate gaudendum quoniam vestis pollinuit venustas: antolorumque insignia: multos aliud quam veritas erigit cogunt obtinere. ornatus: fauor affatusque lepos: plurimos partos sensu: erroneo hominum excedere visa compellunt: ordine tamen docendi preaxato diligenter obseruato.

Cum autem ob dulcoris aspectus in hoc ultimo capitulo ostendit qualiter magistri regentes scholas in duabus vrbibus solenioribus vti est athenis et rome. sicut quoque in locis his adiacentibus extra tamen suam patriam existantibus se gerere debeant tam quo ad se quam quo ad scholares et ad alios a suis scholasticis distinctos. nunc primum in hac finali parte totius operis determinat quod magistri in patria sua curam docendi discipulos suscipientes se debeant gubernare. Et diuidit hoc in duas partes. nam primo ponit documenta quedam ipsius regulantia quo ad mores componendos. secundo quo ad vicia fugienda. scilicet ibi. **Jocorum.** **Prima** ad huc in duas. nam primo facit quod dicitur est. scilicet cum comitatorum subnectit ibi. **Quia** non polimite. Et primo documentum ponens dicit. cum quod magistro suscepit curam regendi scholas in primio natalis soli. i. territorio tamen ob delicias dulcoris patrie. tamen et ob venerabiles aspectus parentum insistendum est. i. vacandum est subaudi ipsi magistro populo. i. supposito non ea superbia quam vicio commaculata est sed populo. i. pleno pompa publica affatu. i. colloquio et sermone. quod per se sicut arridendum est caute splendideque purgationi subaudi ciborum et victualium reliquorum. et hoc dico vicissim non quod die singulo sed cum tempore exposulet aut facultate permittat. quod per se gaudendum est ipsa varietate vestium supple et alius ornatus decentibus vti sunt annulus et birrus et stilia que honoris magistratus requirit. Et cum huius subdens de varietate vestium dicit. et hoc id quoniam venustas. i. decetia vestis polimite. i. ornate. quod per se insignia. i. gloriose ornamenta anuloz et alioz redimiculoz cogunt multos obtinere aliud quam veritas ipsa in secula erigat et regat. **Quia** enim vir bonus vestitus i. vestitus esse perit. Credit a mille quibus ideo ta sit ille. Et annexes cum alia hoc ipsum dicit. ornatus etiam et fauor quod per se lepos. i. facetia affatus et colloquii preclare supple plerumque excedere. i. excellere visu et apparatus multos supple tales et tale vestitus fauore et facetia colloquii insignitof multo dico partos sensu errideo subaudi ob facta decetia. hominum illis poetam grecum. q. v. ornatus vestimentorum atque reliqua supradicta septem faciunt magistrum estari homero sapientior et pitior. Quis ita tamen veritate non existat. **Notandum** quod cuiuslibet patria sua dulcorosa est quoniam locus genitilis cuiuslibet est obseruatiuum principium quemadmodum per principium productionis existit vti attestat. **Dionysius** **Stagogeus** cum loquitur. Est enim patria principium generationis quemadmodum et per. In ipsa nepe virtus celestialis nato vigore insuit atque ipsum in se obseruat veluti locus suum locatum. est ergo dulcorosa cuiuslibet sua patria ob loci natalis obseruatiua sicut quoque dulcorosa est ob parentum reuerentiam quam quod primus in premissis mandata est. ut per erodit. xx. cum dicit. honora patrem tuum et matrem vti bene sit tibi. affert. n. parentum reuerentia vite longevitate atque bonorum copulatiu affluenti habundantia. **Item** polimite. ta. tamen adiective sunt. vbi et polimite vestis est multorum colorum et dicitur a rotunditate quod est polus quod vestis illa rotunda est. et per capi i. propositio vtroque significato. **Item** venustas. i. decetia. et dicitur a venus. **Prima** pias vbi dicit venustas. i. sapiens ornatus. modestus. facetus. formosus inde venustas facetia est et formositas.

Jocorum quoque dānosa libido attentius ablata sit: ut quod raro contingit puincialis honoris famam efferat in tituli comendatione. Quanto magis venustatis titulus surreperit tanto magis subdito

rum insistendum est fauori: ut quod proprii oris nequit efferri tumultibus: ipsorum tempestiuus erogetur affatibus: ut non solum in morum dulcedine: verum etiam proprie facultatis acumine commendabilis inspectetur:

Jocorum quoque dānosa ec. In hac parte hoc per predicta ponit documenta magistrorum regulantia quo ad vicioz fugam. Et diuidit hoc per in duas partes secundum duo documenta que ponit. scilicet ibi. **Cum** autem. **Primo** ponit vnum documentum quod est de euitatione iocorum illicitorum. scilicet cum documentum subiungit ibi. **Ut** quod oris. ec. Et dicit primo quod dānosa libido. i. cupiditas iocorum sit ablata subaudi a magistro attentius et hoc id vti honoris puincialis. i. bonorum puincialium et patrie efferat. i. extollat famam supple magistrum in comendatione tituli. i. honoris quod tamen raro contingit. quoniam nemo acceptus in patria est neque prophetarum dicitur in euangelio. et scilicet. et quanto magis titulus. i. laus et honor venustatis et nobilitatis surreperit. i. excreuerit tanto magis est insistendum. i. vacandum fauori subiectorum. i. scholarum. Et cum documentum assignans dicit. hoc omnia id fieri coguntur est vti quod. i. quod laus neque perferri subaudi ob proferentis verecundiam cum propria laus sordet. proferri in quibus tumultibus. i. verbis tumultuosis. proprii oris. illud saltem erogetur et propale fatibus tempestiuus eorum. i. subditos vti sic magister ipse non solum morum dulcedine sed et facultatis. i. scientiarum acumine. i. excellentia spectetur et miretur. **Notandum** magistrum in natalibus comorantibus locis summoque a suorum consortio se abstinere debet propter multas viliissimas rationes quibus quilibet lusor astrigitur. **Prima** est desiderium lucrandi quod ex cupiditate preedit quod radiceis vicioz est. primo ad thimotheum. vi. **Secunda** da spoliare. primum quod rapina est. **Tertia** blasphemare deum quod est turpissimum. **Quarta** plurare. quo ecclesia premittit. **Quinta** valde metiri quo scandalizatur. primum. **Sexta** su rari quod suspensum sequitur. **Septima** irasci quod plerumque homicidium sequitur. **Octaua** solentates si colere. que et merito lapidanda essent lusores sicut a colligebant ligna in sabbato. **Nonna** est amissio bonorum ob rem bene iudicium magister quam famam bonam et honores suos promulgare desiderat ludorum in honestate rabieque deuitat quoniam nihil est quod bonis ita debet stat quod ludorum honestas. **Alex** enim ludus vti polliceratur. i. scribitur omnino malorum mater est. Deuitet ergo tamen alex que ceterorum ludorum enormitas exemplo **Chilonis** lacedemonis. hic. n. societatis iugende cum missus in corinthum duces et seniores populi ludetes iuenit in alex. insecto itaque negotio reuerus est dicens se nosse spartorum gliaque huius instructio bizatio clarescebat hac maculare infamia vti diceret cum alexatoribus societate huius. **Prclare** quod vti scribit referbat **Themistodes** magistratus et ludis et gbulicis leuionibus arcados fore ne republica ludem videat. defectusque sui relicta grauitate. pnuentibus ille.

Cum autem tam morum quam facultatis in publicum enenerit comendatio. cauendum est ne incestus caput obstipet. adulterium ora confundat illiciteque malignitatis fetor famam bonam denigret. ne rose verum emittentes odore videant expirare. et lilia sudore castitatis quanta decrescere videantur.

Cum autem tam morum. **Primo** ponit secundum documentum quo iurat **Boetius** magistrorum ipsos ad fugam luxurie summis viribus amplectenda. Et diuidit hoc per in tres partes. nam primo documentum ponit. secundo cum documentum reddit. tertio omnia ista eretiplo perfirmat. scilicet ibi. **Ne** rose. **tertia** ibi. **Venerabilis** **cratonis**. Et primo documentum ponens dicit cum comendatio. i. laudatio et honoratoriam morum quam facultatis magistrum in publicum idem in publicam famam enenerit considerandum est et firmum cauendum ne incestus. i. luxuria vel fornicatio caput eius obstipet. i. circūdet et inclinet. et etiam ne adulterium ora sua confundat. scilicet. **nodoche** est per prologo posita. quod per se ne fetor vicioz illicite malignitatis denigret et obfuscat famam subaudi magnis laboribus

laboribus cōquisitā. Et rōnē reddēs hōy dicit, hec sō p̄si
derāda sunt ne rose. i. ipsa bona fama. emittētēs odorē ver
nū. i. vernalē ⁊ suauē videat̄ expirare. ⁊ et ne lilia castita
tis. i. ipsa castitas q̄ liliis merito cōparat̄ quēsitā fudoze.
i. labore. videant̄ decrefere supple a sua pulchritudine. q.
d. ne ipsa bona fama redolere desistat. **C** Nota hoc. attē
dens inter alia vicia que habēt bonam famam tollere ac
etiā denigrare ipsa luxuria est. **P**ro tanto vere sapie ma
gist̄ p̄ hoc documētū viciū hoc cultare docet ⁊ famā bo
nā rennere q̄d faciliter adimplere valebit si cōsilio sapie vo
luerit adhibere. vñ ipsa sapia p̄tra viciū hoc ⁊ reliqua vicia
dicit illud sapie. ⁊ venerunt mihi oīa pariter cū illa ⁊ inu
merabilis bōestas p̄ manus illi. q̄d ⁊ catbo attēdēs inqt
Luxuriā fugio. ⁊. ⁊ seq̄ in fine sc̄di versus. nā sunt **D**ia
fame. **D**ia inq̄ q̄d nō solū verbis sed exēplo clarissimū ē.
nūquid enim volucētū vrb̄ clarissima opulēta legib⁹ ⁊
morib⁹ ordiata. vt refert **V**aleri⁹ li. 9. c. i. postq̄ in luxuriā
p̄lap̄sa est in iniuriā ⁊ turpitudinē decidit vt seruorum in
solētissime subiaceret dñationi. sic ⁊ imperiū romanū. vt
Policrates. li. 6. c. 12. refert luru et libidine exbauitum ē
nerone regnātē. quid ergo h̄ vicio sedius. quid vānosius.
quo virtus atterit̄ victorie elanguescunt. sopita gloria in
lsamā quertit̄. faciesq̄ honestatis denigrat̄. **I**te inest⁹
.i. incastus q̄ cū montali consanguinea vel virgine cōcubū
est enim coitus illicitus. **S**⁹ adulteriū quasi ad alteri⁹ tho
rum accessus. ⁊. n. vt inquit magister quarto sententiay il
licitus coitus cum maritata. Sed stuprū ē defloratio vir
ginis illicita. fornicatio cōmunis ad hec oīa fit tñ specia
liter cum soluta vidua vel meretrice.

Venerabilis **C**ratonis effigies proprie facul
tatis complicibus aliis etiam qui euz vnico aspe
ctu attigerant meroris causam prebuit ⁊ incremē
tum: qui **L**astoris in diuersorio ob eufrasie vro
ris sue delicias obdormiuit: amplexando reper
tus est: capillis tractus: verberere castigatus: vul
nere laceratus: sale fricatus: vrina seruorum per
fusus: angulis eiectus: trabibus erectus: tandem
lassatis tortoribus genitalibus priuatus: sterquil
linio suppositus: transcutibus expositus: plebis
abieccio. discipulorum desolatio: commilitonum
opprobrium: crudumq; ac crudele: miserum ac
miserrimum cunctis extitit doloris spectaculum
offinitatis gratia parenteque gloria in nullo sibi
proficientibus.

Venerabilis **C**ratonis effigies. In hac pte hoc. superius
dicta exēplo cōfirmat. Et duo facit. nā p̄io exēplū ponit.
secundo circa hoc notabile quoddā subiūgit ibi. **L**icet. n.
Et exēplū p̄ponēs dicit que ⁊ quāta opprobria subsana
tiones atq; blasphemias ob adulteriū incurrebat viciū
venerabilis enī effigies. i. imago ⁊ successus **C**ratonis illi⁹
magistri p̄buit cām meroris atq; tristitie incrementuz ne
dū proprie facultatis. i. artis cōplicib⁹. i. sociis verum etiā
aliis qui eum attingerent vnico respectu. qui. s. crato cum
obdormiret quoddā tpe in diuersorio. i. domo. **L**astoris il
li⁹ bōis quicūq; tpe fuerit. ⁊ h̄ ob delicias. i. adulteriū. eu
fragie vrotis sue. repletus. i. cōp̄bensus est in amplexando.
qd̄ vltra. **C**rato ipse tract⁹ capillis castigat⁹ verberere lacera
t⁹. i. laniatus vulnere. ⁊ deinde sale fricat⁹ atq; postea in
augmētū penay vrina seruoy usus. ⁊ iterū eiect⁹ angulis
supple dom⁹. erectus trabib⁹. Tandē vero tortorib⁹ ip̄m
vt p̄mittit cruciantib⁹ lassatis ⁊ fessis genitalib⁹ priuatus
ē. sterquilinoq; supposit⁹. trāscutib⁹ expositus subaudi in
ridēdā fabulā. quib⁹ oib⁹ sic perpetratis extitit plebis abie
ccio. i. derisio. ⁊. vt in littera clari⁹ p̄seq̄. quī littera nul
la eget expositione. **C** Notādū licet mechos atq; adule

ros silt quoq; ⁊ alios fornicarios cuiuscūq; cōditūis ex
stant multa mala iusto dei iudicio cōcomitant̄. hec tñ q̄
lia exēplo enumerat licet nō plerūq; p̄tingat quēdamodū
cratoni euenisse narrant̄ sunt tñ de his que cū adulter i vi
tio deprehendit. ipsi prompti⁹ q̄ reliqua insiguntur. filia
sūt que **O**ratius libro p̄io sermonū cōnumerat **S**atira se
cūda inqt. n. ipse hoc modo. **H**ic se precipitē recto dedit. il
le flagellis **A**d mortē cesus fugiēs. hic decidit arcē. **P**re
donū in turbā dedit hic pro corpe nūmos. **H**unc p̄minire
re calones. quin etiā illud **A**ccidit vt quidā testes caudā
q̄ salacem **D**emetere ferro iure oēs ⁊. hec ille. **I**tem me
ror p̄prie dolor est cū silentio. ⁊ vēt a mereo. es. quod p̄
terito caret licet mereo. res. vt inueniat̄: tñ nō i eadē signi
ficatione. **I**te diuersoriū diuersitas viay ē vbi viator ad
callē diuertit. vel loc⁹ remot⁹ ab alio vel receptaculū scilicet
hospitium vel hospitale. Et dicit diuerto. vñ in luca.
non erat ei locus in diuersorio. ⁊ vt dicit ibi glosa est loc⁹
inter duos muros habens duas ianuas. vt. s. et diuersis
visis recipiat aduenientes.

Licet enim prima quandoq; salua fiant indicia
ultima vero alterius saporis inquinamenta per
manebunt ⁊c.

Licet enim q̄sq; p̄mēua. In hac finali p̄tula hui⁹ toti
us. libri de disciplina scolariū circa prime dicta quoddā
subiūgit notabile quo magistros q̄libet cōmonet vt que
cūq; tñ in morib⁹ tum quoq; administratiōe doctrinaruz
gererint hec salte eo ordine atq; manerie gerāt v̄sicuti me
dia p̄mēua p̄ualeāt. sic quoq; vltima mediis p̄mēuis an
tecellāt. quod tamē plerūq; alio ordine gerit. quāuis enī
p̄mēua indicia. i. signa fiāt quandoq; .i. sepius. salua sub
audi ⁊ laudabilia. tamen vltima supple indicia remādebūt
plerumq; inquinamenta. id est turpia ⁊ scelerata alterius
saporis. i. manerie q̄ p̄mēua. **C** Notandum sciti parum
prodest bene agere si mens labilis existat cū ex nullis acti
bus generetur habitus nisi boni operis perseverantia coe
ristat: sic quoq; parum immo nihil proficit qui a bonis in
cipit medio tepet finemq; horroze confundit. vnde in pro
verbis sapientum bene dictum est. **N**ihil prodest bene face
re si cesses. **N**am turpe est bona opera cepta deserere atq;
in mala declinare. **C** Incepto ergo bono proposito perse
uerandū est ingiter. **I**lle autem perseverat qui bono cepta
continuat. ille quoq; continuat qui summo creationis fi
ne singula claudit. **Q**ui deus gloriosus est in secula cum
cta benedictus. Amen.

Consiliab ar item gnatorū soldere carmen:

Oblitona facie surdus ab arce verbor.

Non pudeat struxisse dolos et aggere sato:

Rumiferos sonitus otium monet ampla seges.

Aderat interdum rabies contermina ponto.

Dum loquor ex quarto capite confer opus.

Vos precor o iuvenes quibus est celebranda iu
uentus.

Suggerat innocuos nunc mea lira modos.

Adest finis **D**ivi. **S**enerini **B**oetii de conso
latione. necnon de scolariū disciplina mellisuis
operibus cum sancti **T**ome super vtroq; com
mentariis. in hoc eodem volumine.

Impressis venetiis per **J**oannē de **F**ozliuio ⁊
Gregoriū fratres Anno salutis. **M**cccclxxxvii
die. x. february.

